

สนาฆวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆ
ภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2566

The “Sexual Disorder” Discursive Field and Sexually Orientated Hate Crime against
the Gay Males in Different Categories in the Thai “Patriarchal Society” in the 21st
Century.

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Criminology and Criminal Justice
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21
โดย	นายธนา รุ่งน้อย
สาขาวิชา	อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กীরติ ชื่นพิทยาธร

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กীরติ ชื่นพิทยาธร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เพชรมณี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน)

ธนา รุ่งน้อย : สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อ
กลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่
21. (The “Sexual Disorder” Discursive Field and Sexually Orientated Hate
Crime against the Gay Males in Different Categories in the Thai “Patriarchal
Society” in the 21st Century.) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.กิริติ ชื่นพิทยาธร

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์และข้อถกเถียงเพื่อศึกษาวิเคราะห์การก่อตัวของการเกิด
สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในสังคมไทย โดยมุ่งศึกษา
ภาคปฏิบัติของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นการปะทะกันระหว่าง
ชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันแบบคู่ตรงข้าม เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์
และการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทย ผ่านการ
วิเคราะห์สื่อทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ และสื่อวัฒนธรรมป๊อป อาทิ ละครชุด ภาพยนตร์ บทเพลง
หรือหนังสือ ตลอดจนการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์อย่างเทศกาลไพรด์ รวมไปถึงการวิเคราะห์ชุด
วาทกรรมทางการอย่าง “กฎหมาย” ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต ที่สังคมไทยยังคงมีปัญหาด้านตัวบท
กฎหมายการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการได้รับความคุ้มครองทางสิทธิและเสรีภาพของกลุ่ม
เกย์ที่มีข้อจำกัด สะท้อนให้เห็นการแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมในสนามวาทกรรมความผิดเพศที่
นำไปสู่การเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเกย์เพศชายใน
สังคมไทย ยังคงได้รับผลกระทบจากสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” โดยเฉพาะเรื่องการได้รับความ
คุ้มครองด้านสิทธิเสรีภาพและการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย และขาดกฎหมายที่รองรับการ
แสดงออกและการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่นำไปสู่การเกิดความเกลียดชัง
ทางเพศวิถีที่มีต่อเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้สร้างคุณูปการทางวิชาการด้าน
การศึกษาวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทาง
เพศ ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจด้านอาชญาวิทยาเกี่ยวกับความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อ
กลุ่มเกย์ให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชา อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม   ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2566   ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6381007024 : MAJOR CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE

KEYWORD: Discursive Field, Sexual Disorder, Gay, Hate, Patriarchy

Thana Rangnoy : The “Sexual Disorder” Discursive Field and Sexually Orientated Hate Crime against the Gay Males in Different Categories in the Thai “Patriarchal Society” in the 21st Century.. Advisor: Asst. Prof. KEERATI CHENPITAYATON, Ph.D.

This research study has the objectives and arguments to study and analyze the formation of the "Sexual Disorder Discursive Field" within the context of "Patriarchy" in Thai which focus on the practice of that discursive field in the 21st century between the heterosexual discourse and the homosexual discourse to analyze the relationship and occurrence of sexual hatred towards gay males in Thai society by analysis of various forms of social media and popular culture such as drama series, movies, songs or books, as well as symbolic expressions like Pride Festival and analysis of a set of official discourses such as "law" : the draft bill to amend the Civil and Commercial Code for equal marriage. and the Draft Civil Partnership Act that still has problems with the access to justice and limited of rights and freedoms. It reflects the struggle for rhetorical space in the discursive field that leads to sexual hatred towards the gay group. The study found that Gay male in Thai society still affected by that discursive field especially regarding the protection of rights and freedoms and access to legal rights and the lack of laws that support and access to rights of sexual diversity groups which leading to sexual hatred towards the gay males. Finally, this research has made academic contributions about discourse studies and discourse analysis and create knowledge about gender diversity as well as creating a clearer understanding of criminology regarding sexual hatred towards gay male.

Field of Study: Criminology and Criminal Justice   Student's Signature .....

Academic Year: 2023   Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่องสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่ม เกย์เพศชายกลุ่มต่างๆ ภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 ฉบับนี้ เป็น ผลงานที่ประกอบสร้างจากองค์ความรู้และการขัดเกลาจากเหล่าท่านคณาจารย์ผู้ประศาสน์วิชาที่มอบทั้ง ความรู้ ความรัก ความเมตตากรุณา และความปรารถนาดีที่มีต่อข้าพเจ้าเสมอมาตลอด การจัดทำดุขฎี นิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จสมบูรณ์ไม่ได้หากขาดคำชี้แนะและการให้แนวทางการศึกษาจากท่านผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.กิริติ ชื่นพิทยาธร ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุขฎีนิพนธ์ที่เปรียบเสมือนผู้คุมหางเสือเรือที่ นำพาข้าพเจ้าไปถึงฝั่งแห่งความสำเร็จและให้แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเพื่อให้งานวิจัยของข้าพเจ้าออกมาสมบูรณ์มากที่สุด ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. จุฑาทร์ตัน เอื้ออำนวย ท่านอาจารย์ที่เต็มใจไปด้วยความโอบอ้อมอารีที่คอยขัดกลางงานวิจัยให้สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์ อาจารย์ผู้เป็นหนึ่งในแรงบันดาลใจให้กับข้าพเจ้า ทั้งด้านขององค์ความรู้ บุคลิกภาพ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่จุดประกายความคิดและคอยมอบ ความรักและความเมตตาให้กับข้าพเจ้าเสมอมา ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เพชรมณี อาจารย์ผู้ เปรียบเสมือนผู้ให้ที่เปี่ยมไปด้วยความอารีที่มอบความรู้และกำลังใจให้ข้าพเจ้าก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างราบรื่น และขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ เป็นอีกหนึ่งแรงขับที่สำคัญที่ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของภาควิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณา มอบโอกาสที่สำคัญให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาตามความฝันจนกลายเป็นความจริง ตลอดจน ขอขอบคุณกัลยาณมิตรที่รักยิ่งของข้าพเจ้า โดยเฉพาะพีมีลค์ (เขมสรณ์) น้องเกล (เจ้าหน้าที่) และน้อง เจน (วนสนันท์) ผู้คอยให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคือให้ข้าพเจ้าเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณบิดา มารดา และคุณยายลั้ง สิงห์ทอง ผู้เป็นกำลังสำคัญใน การส่งเสียและเลี้ยงดูข้าพเจ้าจนมีวันนี้ ข้าพเจ้าขอมอบดุขฎีนิพนธ์ฉบับนี้ให้ท่านทั้งสามเพื่อเป็นการตอบ แทนพระคุณความรักและความเมตตาที่ทั้งสามท่านมิให้ข้าพเจ้าอย่างหาใครเปรียบไม่ได้ ข้าพเจ้าหวัง เป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการศึกษาและให้ความรู้ในมุมมองที่ต่างออกไปกับ การศึกษาในอนาคตสืบไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ (Introduction).....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามวิจัย (Research Questions).....	41
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of Research).....	41
1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย (Scope of Research).....	41
1.5 นิยามศัพท์ (Definition).....	42
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review).....	46
2.1 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม (Discourse Theory).....	48
2.1.1 นิยามความหมายของวาทกรรม.....	48
2.1.2 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Theory and Analysis).....	49
2.1.3 การศึกษาวาทกรรมและพัฒนาการด้านการศึกษาวาทกรรม (Discourse Studies).....	52
2.1.4 วาทกรรมกับสัญวิทยา (Discourse and Semiotics).....	73
2.1.5 วาทกรรม ความจริง เกมส์ของความจริง และอำนาจ.....	79
2.1.6 เพศสภาพและอำนาจในวาทกรรม (Gender and Power in Discourse).....	80

2.1.7	วาทกรรมกับความเป็นชาติพันธุ์และการเหยียดเชื้อชาติ	85
2.1.8	วาทกรรมกับโครงสร้างของวาทกรรม.....	88
2.1.9	วาทกรรมกับการเมือง (Discourse and Politics)	91
2.1.10	การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA).....	95
2.1.11	วาทกรรมกับอุดมการณ์ (Discourse and Ideology).....	97
2.1.12	วาทกรรมการกับวิเคราะห์วาทกรรม	104
2.1.13	วาทกรรมและการเกิดสนามวาทกรรม (Discourse and Discursive Field).....	107
2.2	แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และเพศสภาพ (Identity and Gender Theory).....	125
2.2.1	นิยามความหมายของอัตลักษณ์ (Identity).....	125
2.2.2	การศึกษาองค์ประกอบและการวิเคราะห์อัตลักษณ์	129
2.3	แนวคิด ทฤษฎี เลสเบี้ยน เกย์ และควีร์ (Lesbian Gay and Queer Theories)	141
2.4	กลุ่มแนวคิดทฤษฎีทางอาชญวิทยา (Criminal Justice Theory).....	156
2.4.1	แนวคิด ทฤษฎีการตีตรา (Labeling theory).....	156
2.4.2	แนวคิด ทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง (Hate Crime) กับความผิดเพศ	160
2.4.3	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและเพศสภาพ	171
2.5	กรอบแนวคิดและทฤษฎี	181
บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology).....	182
3.1	ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)	183
3.2	เครื่องมือและเทคนิคการเก็บข้อมูลการวิจัย	187
3.3	การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis).....	188
3.4	ขอบเขตการวิจัย	189
3.5	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	190
บทที่ 4	ผลการศึกษารววิจัย (Research Finding).....	191

4.1 ประวัติความเป็นมาและการก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” (Historical of Sexual Disorder Discursive Field).....	191
4.1.1 จุดกำเนิดของวาทกรรมและสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมโลก ในศตวรรษที่ 19 - 21	193
4.1.2 การก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” ของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ภายใต้บริบทสังคมนิยมชาย	207
4.1.3 วัฒนธรรมป๊อป (Popular Culture) กับการเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21	217
4.2 วัฒนธรรมป๊อปกับการเกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่และเครือข่ายทางสังคมภายใต้บริบทหลังโครงสร้างนิยม.....	221
4.2.1 บทวิเคราะห์ละครชุดเรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด) ภาพสะท้อนความรักของเกย์กับการกดทับจากวาทกรรมความผิดปกติภายใต้บริบทสังคมที่ยึดถือระบบรักต่างเพศของสังคมไทย.....	226
4.2.2 บทวิเคราะห์ละครเรื่อง “คุณชาย” กับแนวคิดสังคมนิยมชายและค่านิยมการสืบสกุลของครอบครัวในสังคมไทย.....	233
4.2.3 บทวิเคราะห์ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน กับการสวมบทบาทของนักแสดงเพศชายที่รับบทบาทเป็นตัวละครเกย์ในละคร.....	239
4.2.4 บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก ในฐานะของสื่อที่เป็นภาพสะท้อนความรักของเกย์ที่เจ็บปวดท่ามกลางสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” ในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21	245
4.2.5 บทวิเคราะห์บทเพลง “ประเทือง” โดยศิลปิน ไท ธนาวุฒิ และ บทเพลง “กีดกัน” โดย พุฒิพงศ์ อัสรัตนกุล (บิวกิ้น) กับผลกระทบการเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” ที่ถูกถ่ายทอดจากศตวรรษที่ 19 ถึงศตวรรษที่ 21	251
4.2.6 “นายใน” สมัยรัชกาลที่ 6: ความเป็นหญิง ความเป็นชาย จากหนังสือสู่กระแสะท้อนสังคม..	259
4.2.7 บทสรุป “สื่อวัฒนธรรมป๊อป” กับการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย	271

4.3 เทศกาลไพรด์ (Pride Month) กับการก่อตัวของสนามวาทกรรมเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มเกย์ เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ.....	277
4.4 ผลกระทบจากวัฒนธรรมป๊อปกับการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” สู่การเกิด อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังทางเพศวิถีของกลุ่มเกย์เพศชายภายใต้บริบทสังคมนิยม ชายในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21	288
4.5 อิทธิพลของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” กับผลกระทบของการเหยียดเพศและการตีตราที่ นำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่อยู่ภายในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21	293
4.6 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมกับสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ในสังคมไทย กรณีศึกษาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตและร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม	302
4.7 กฎหมายสมรสเท่าเทียม: ชูความทรงจรรอง กับก้าวแรกของความเสมอภาคระหว่างเพศและการ จัดการเลือกปฏิบัติทางเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายใน สังคมไทย ในศตวรรษที่ 21.....	308
บทที่ 5 บทสรุปและอภิปรายผล (Conclusion).....	320
บรรณานุกรม.....	338
ประวัติผู้เขียน.....	345

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ตารางสรุปความแตกต่างและประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา.....	33
ตาราง 2: การจัดประเภทการโต้แย้ง” (Categorical Syllogism).....	65
ตาราง 3: การจัดประเภทการโต้แย้ง” (Categorical Syllogism).....	65
ตาราง 4 ตารางเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวาทกรรมกับสัญวิทยา	76
ตาราง 5 แสดงหลักการของจัตุรัสแห่งอุดมการณ์ (The Ideological Square).....	87
ตาราง 6 : แสดงให้เห็นถึงการนำหลักการวิเคราะห์ทางด้านภาษาศาสตร์.....	94
ตาราง 7 แสดงองค์ประกอบของโครงสร้างทางอุดมการณ์.....	99
ตาราง 8 สรุปแนวทางการศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี	190
ตาราง 9 สรุปข้อมูลและรายละเอียดการวิเคราะห์ตัวอย่างกรณีศึกษาจากวัฒนธรรมป๊อป.....	272
ตาราง 10 แสดงความไม่สอดคล้องของค่านิยมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่นำไปสู่การตีตราและเกิดการแบ่งแยกและเหยียดกันเองภายในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย	302

สารบัญญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 แสดงถึงลำดับการยกเลิกการบังคับใช้กฎหมาย Sodomy Law ในสหรัฐอเมริกา	9
ภาพที่ 2 แสดงถึงสถานะของการไม่ยอมรับกฎหมายและการยกเลิก Sodomy Law ในสหรัฐอเมริกา.....	11
ภาพที่ 3 แสดงประวัติและความเป็นมาของการเรียกขานและมุมมองที่สังคมมีต่อเกย์ในสมัยก่อน ...	19
ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการพิจารณาและขั้นตอนการผ่านร่างกฎหมายของประเทศไทย.....	27
ภาพที่ 5 แสดงถึงความสัมพันธ์ของการสื่อสารวาทกรรมระหว่างผู้พูดและผู้รับสาร	61
ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างปรากฏการณ์สูญรูป (Zero Anaphora) ของระบบภาษา.....	62
ภาพที่ 7 การอธิบายวาทกรรมผ่านปรากฏการณ์การสูญรูป (Zero Anaphora).....	63
ภาพที่ 8 แสดงกระบวนการเกิดวาทกรรมผ่านชุดข้อมูลและชุดความคิด.....	69
ภาพที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบการศึกษาวาทกรรมกับการศึกษาทางสัตววิทยา	77
ภาพที่ 10 แสดงการจัดการเชิงกลยุทธ์” (Strategic function) ของวาทกรรมทางการเมือง	93
ภาพที่ 11 แสดงการวิเคราะห์แบบ “จัตุรัสแห่งอุดมการณ์” (Ideological Square).....	101
ภาพที่ 12 แสดงความสัมพันธ์ของวาทกรรมและอุดมการณ์กับการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม	103
ภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการศึกษาสนามวาทกรรม	112
ภาพที่ 14 แสดงการขับเคลื่อนและการมีอยู่ของสนามวาทกรรม	113
ภาพที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์การสร้างความจริงทางสังคม	116
ภาพที่ 16 กระบวนการวิเคราะห์การสร้างความหมายและการเกิดอำนาจเชิงสัญลักษณ์	120
ภาพที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการการสร้างความหมายและการพรรณนากับการเกิดสนาม วาทกรรมภายใต้ระบบทวิภาค.....	123
ภาพที่ 18 แสดงถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล	131
ภาพที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์การกับจัดประเภทและการเกิดวาทกรรม.....	138
ภาพที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ของการเกิดอัตลักษณ์และการวิเคราะห์ทางวาทกรรม	140

ภาพที่ 21 แสดงถึงความหลากหลายทางเพศของอัตลักษณ์ความเป็นเกย์.....	150
ภาพที่ 22 แสดงรูปแบบของพฤติกรรมอาชญากรรมตามทฤษฎีการตีตรา.....	159
ภาพที่ 23 แสดงปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชัง	163
ภาพที่ 24 แสดงกระบวนการตีตราทำให้อัตลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศกลายเป็น พฤติกรรมเบี่ยงเบนกลายเป็นความผิดเพศ	165
ภาพที่ 25 อธิบายความหมายของการนิยามกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+.	192
ภาพที่ 26 แสดงการเกิดวาทกรรมผ่านกระบวนการปะทะทางความคิดและกรอบทางสังคม.....	196
ภาพที่ 27 กระบวนการผลิตวาทกรรมกับระบบทุนนิยมที่นำไปสู่สนามวาทกรรมความผิดเพศ.....	200
ภาพที่ 28 แสดงกระบวนการเกิดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ภายใต้บริบทระบบทวิภาค	204
ภาพที่ 29 แสดงการผสมผสานอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์	209
ภาพที่ 30 แสดงความสัมพันธ์ของระบบสังคมนิยมชายกับการเกิดวาทกรรมความผิดเพศ	216
ภาพที่ 31 แสดงความสัมพันธ์วัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมที่ส่งผลกระทบต่อวาทกรรม ความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย	225
ภาพที่ 32 ภาพประชาสัมพันธ์ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด)	226
ภาพที่ 33 แสดงภาคปฏิบัติการของวาทกรรมความผิดเพศที่ส่งผลกระทบต่อระบบความคิดและการ ไม่ยอมรับความเป็นเกย์ของครอบครัวในละครชุดไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด)	230
ภาพที่ 34 บทสรุปปฏิบัติการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพศใน ละครชุดเรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด)	232
ภาพที่ 35 ภาพประชาสัมพันธ์ละคร “คุณชาย”	233
ภาพที่ 36 เปรียบเทียบค่านิยมและความคิดของคนในครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมชายรักชายที่นำไปสู่ การเกิดวาทกรรมความผิดเพศและการตีตราผ่านละครเรื่องคุณชาย	237
ภาพที่ 37 ภาพประชาสัมพันธ์ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน	239
ภาพที่ 38 แสดงการนำเสนอภาพแทนความเป็นเกย์และการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศในละคร ชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน	244
ภาพที่ 39 ภาพประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก.....	245

ภาพที่ 40 ภาพประชาสัมพันธ์อัลบั้มเพลงของไทย ธนาวุฒิ	251
ภาพที่ 41 ภาพประชาสัมพันธ์อัลบั้มเพลงกีดกัน ของพุดมิงค์ อัสสรตันกุล	251
ภาพที่ 42 การเกิดสนมวาทกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีผ่านบทเพลงประเทือง	255
ภาพที่ 43 ภาพหน้าปกหนังสือนายใน	259
ภาพที่ 44 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นชายแบบวิคตอเรียนในสมัยรัชกาลที่ 6	267
ภาพที่ 45 แสดงความแตกต่างของการรับวัฒนธรรมแบบวิคตอเรียนของอังกฤษมาใช้ใน พระราชสำนักฝ่ายในชายของรัชกาลที่ 6	270
ภาพที่ 46 ธงสีรุ้งสัญลักษณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	278
ภาพที่ 47 แสดงถึงการนำสามเหลี่ยมสีชมพูมาใช้ในการระบุตัวชาววิวที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน	278
ภาพที่ 48 แสดงการช่วงชิงอำนาจทางวาทกรรมภายใต้สนมวาทกรรมความผิดเพศของกลุ่มเกย์	281
ภาพที่ 49 นำเสนอเหตุการณ์โคกนาฏกรรมกรณีการก่อเหตุอาชญากรรมที่ถูกล้อเลียนเพศวิถี.....	290
ภาพที่ 50 แสดงกระบวนการตอบโต้และการปะทะทางวาทกรรมในสนมวาทกรรมความผิดเพศที่ ก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยจาก กรณีศึกษา	292
ภาพที่ 51 แสดงการเกิดการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีภายในกลุ่มเกย์ในสังคมไทย	298
ภาพที่ 52 การ์ตูนเสียดสีสังคมที่เกย์มีการเหยียดเพศวิถีภายในกลุ่มเกย์ด้วยกัน.....	299
ภาพที่ 53 การ์ตูนเสียดสีสังคมที่เกย์มีการเหยียดด้านรูปร่างและบุคลิกที่แสดงออกของกลุ่มเกย์ด้วยกัน	300
ภาพที่ 54 แสดงระยะเวลาการขับเคลื่อนประเด็นการสมรสเท่าเทียมในสังคมไทย	313
ภาพที่ 55 แสดงความแตกต่างของเนื้อหาพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ.....	316
ภาพที่ 56 แสดงความสัมพันธ์การช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมผ่านตัวบทกฎหมาย	318
ภาพที่ 57 พีรามิดถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยและ มาตรการควบคุมและป้องกันการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีด้วยกฎหมาย	335

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพปัญหาเรื่องการเหยียดเพศ (Sexism) และเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ (LGBTQ+ ย่อมาจาก L = เลสเบี้ยน (Lesbian) G = เกย์ (Gay) B = ไบเซ็กส์ชวล (Bisexual) T = บุคคลข้ามเพศ (Transgender) Q = ควีร์ (Queer) และ + = อื่นๆ) ยังคงพบเห็นและถูกรายงานตามสื่อต่างๆอยู่เสมอ แสดงให้เห็นสภาพปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือป้องกันสภาพปัญหาการเหยียดเพศและการยอมรับความเป็นตัวตนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ รวมไปถึงปัญหาทางด้านกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องหรือมีสาเหตุมาจากเรื่องการเหยียดเพศ โดยการเหยียดเพศ หมายถึง การมีอคติทางเพศหรือการเลือกปฏิบัติอันมีสาเหตุมาจากเรื่องเพศหรือเพศสภาพตลอดจนเพศวิถีของบุคคลด้วยการใช้อำนาจครอบงำ ฝืนตรรกะคลองธรรม ตลอดจนการใช้กำลังประทุษร้ายหรือการลงโทษจากตัวบทกฎหมายที่ไม่มีความเป็นธรรมหรือไม่เคารพสิทธิมนุษยชนเท่าที่ควร¹

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์และข้อถกเถียงเพื่อศึกษาวิเคราะห์การก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะในส่วนของ การเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่สังคมมีต่อเกย์เพศชาย ภายใต้บริบทสังคมนิยมชาย (Patriarchy) ในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสนามวาทกรรมความผิดเพศเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อเกย์ในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน โดยมุ่งวิเคราะห์ชุดวาทกรรมที่เกิดการปะทะกันภายในสนามวาทกรรมระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศ (Heterosexual) และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Homosexual) เนื่องจาก วาทกรรม คือ ภาพสะท้อนของความคิดหรือชุดข้อมูลที่ เกิดจากการตกผลึกทางความคิดของคนในสังคมที่สะท้อนออกมาผ่านระบบภาษา สัญลักษณ์ การแสดงออก ตลอดจนการปฏิบัติเพื่อสื่อความหมายและสร้างการรับรู้ของคนในสังคม ซึ่งชุดวาทกรรม

---

¹ Swim, J. K. (2000). *Sexism*. In A. E. Kazdin (Ed.), *Encyclopedia of psychology* (Vol. 7, pp. 232–236). Oxford University Press.

ทั้งสองชุดล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนให้เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยที่สังคมมองและตีตรากลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศว่า คือ “พวกผิดเพี้ยน” (Sexual Disorder) และไม่ให้การยอมรับจากสังคม ด้วยเหตุของการยึดถือปฏิบัติตามชุดวาทกรรมรักต่างเพศมาอย่างยาวนานจนสังคมเกิดการให้คุณค่าเพศชายมากกว่าเพศหญิงและกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมไทยไปในที่สุด

ยิ่งไปกว่านั้น สนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนยังก่อให้เกิดข้อถกเถียงที่สำคัญในประเด็นต่างๆ ทางสังคม ทั้งในแง่ของการถกเถียงเรื่องการยอมรับความเป็นบุคคลของเกย์เพศชายให้ได้รับสิทธิและการปฏิบัติเช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิงว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมและควรได้รับการยอมรับจากสังคมหรือไม่ อย่างไร ซึ่งประเด็นข้อถกเถียงเกี่ยวกับการยอมรับเกย์ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อในแง่ของการเข้าถึงสิทธิและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศและการเข้าถึงสิทธิและกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ที่ภายในกลุ่มเกย์ (Gay) ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่สังคมในปัจจุบันยังไม่ให้การยอมรับหรือการคุ้มครองทางกฎหมายที่ยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก สภาพบริบทสังคมและบริบทแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นอยู่ที่ขึ้นอยู่กับภูมิประเทศและสถาบันทางสังคม รวมไปถึงอิทธิพลของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่เกิดขึ้นและสภาพสังคมนิยมชายในสังคมไทย ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดและความไม่เท่าเทียมทางกฎหมายและความแตกต่างทางกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ในปัจจุบัน

ประการถัดมา คือ การศึกษาและวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนกับกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในส่วนของการได้รับการคุ้มครองสิทธิและความเท่าเทียมทางกฎหมายตามหลักสิทธิมนุษยชนที่บุคคลพึงได้รับ ทั้งในแง่ของสิทธิในการแสดงออกทางความคิด เสรีภาพการแสดงออก ความเป็นตัวตน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเหมือนประชาชนคนทั่วไป โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรืออายุของบุคคล ทว่าประเด็นดังกล่าวกลับมีข้อจำกัดหลายประการที่ยังไม่ได้รับการยอมรับหรือการคุ้มครองสิทธิเท่าที่ควร โดยเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการต่อสู้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศกับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันภายในสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่เกิดขึ้นว่ามีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและข้อจำกัดในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของ

กลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ได้อย่างไร และมีรูปแบบการแย้งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมและการสร้างอำนาจเหนือทางวาทกรรมอย่างไร ผ่านการศึกษากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายและการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายของกลุ่มเกย์เพศชาย ซึ่งกฎหมายถือเป็นภาพแทน (Representative) ของชุดวาทกรรมที่เป็นทางการ (Official Discourse) ที่จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ว่าได้รับผลกระทบหรือถูกอิทธิพลของสนามวาทกรรมความผิดเพศเข้ามามีส่วนในการกำหนดและจำกัดสิทธิต่อกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ อย่างไร

การศึกษาประเด็นดังกล่าวมีรูปแบบในการศึกษาเชิงเปรียบเทียบในด้านของการบังคับใช้และการให้สิทธิเสรีภาพและกระบวนการยุติธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ที่สามารถทำให้เห็นถึงความแตกต่างและวิเคราะห์สาเหตุของการออกกฎหมายและการบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมของได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผ่านตัวอย่างการวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง ซึ่งประเทศไทยเปรียบเสมือนต้นแบบของการเริ่มต้นของการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ กลุ่มเกย์กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ที่ประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบของการเรียกร้องสิทธิ ขณะที่ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่เริ่มมีการเปิดกว้างในความหลากหลายทางเพศ แต่กลับมีบริบทที่มีข้อจำกัดเฉพาะตัวที่มาจำกัดสิทธิและการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งถือเป็นประเด็นข้อถกเถียงที่น่าสนใจทำการศึกษา เป็นต้น

ภาพรวมการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เริ่มจากประวัติความเป็นมาและการก่อตัวขึ้นของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะในกลุ่มเกย์เพศชาย (Gay) ในประเทศไทย เนื่องจาก สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่เป็นจุดกำเนิดของการถูกบีบบังคับทางสังคมสู่การเรียกร้องและการต่อสู้เพื่อปลดแอกทางกฎหมายและความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ในสหรัฐอเมริกา ที่เปรียบเสมือนการลุกขึ้นมาต่อสู้ระหว่างชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันกับชุดวาทกรรมรักต่างเพศภายในสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ถูกสังคมตีตราจนนำไปสู่การเกิดเหตุจลาจลที่เป็นจุดเปลี่ยนของการเปิดพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทยที่เปรียบเสมือนตัวแทนของประเทศในโลกตะวันออกที่มีวัฒนธรรมและระบบกฎหมายที่ต่างกันอย่างหลายประการ โดยเฉพาะในแง่ของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับมุมมองความคิดและกระบวนการในการสร้างวาทกรรมการเหยียดเพศ หรือ “สนามวาทกรรมความผิดเพศ”

(Sexual Disorder Discursive Field) ที่มีอิทธิพลและสร้างผลกระทบให้กับการยอมรับและการมีตัวตนของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยและแฝงอยู่ในสื่อต่าง ๆ ทางสังคม โดยเป็นการศึกษาวิเคราะห์ผ่านกระบวนการตรรกะทฤษฎีและการตีความตัวบททฤษฎีในกระบวนการยุติธรรมที่ศึกษาเปรียบเทียบในแง่ของความเป็นมาของการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศที่มีต่อกลุ่มเกย์ที่พิจารณาถึงสภาพสังคมกับการดำรงอยู่ของกลุ่มเกย์ การบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์และศึกษาที่มาของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์เพื่อวิเคราะห์ข้อถกเถียงทางวาทกรรมและการแย้งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมของวาทกรรมทั้งสองชุด

ในช่วงแรกของการศึกษาวิจัยปีการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบถึงประวัติความเป็นมาของการก่อตัวของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่มีต่อกลุ่มเกย์ของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการเกิดสนามวาทกรรมที่มีความเหมือนและความแตกต่างกันระหว่างสังคมไทยและในสหรัฐอเมริกาและศึกษาเพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ฝังรากลึกจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันว่าสนามวาทกรรมความผิดเพศมีความเป็นมาหรือจุดกำเนิดจากปัจจัยแวดล้อมใด ก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาในส่วนของทบทวนวรรณกรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงการเลือกรูปแบบของแนวคิดทฤษฎีและอธิบายรายละเอียดแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยเลือกนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์สนามวาทกรรมความผิดเพศให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจกระบวนการเกิดวาทกรรมและภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่เป็นปัจจัยที่ทำให้สนามวาทกรรมความผิดเพศสามารถดำรงอยู่และมีอิทธิพลต่อระบบความคิดของคนในสังคมไทยที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของสัญวิทยา ระบบภาษา หรือวาทกรรมในรูปแบบทางการอย่างกฎหมาย โดยอธิบายผลการศึกษาวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา อันประกอบไปด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมที่ยึดแนวการศึกษาของมิเชล ฟูโกต์บิดาแห่งวาทกรรมมาเป็นหลักในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรม ควบคู่กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อาทิ แนวคิดทฤษฎีสัญวิทยาและการสื่อความหมาย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์และความหลากหลายทางเพศ และแนวคิดในทางอาชญวิทยาเพื่อวิเคราะห์การเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย

จากนั้นจึงเข้าสู่เนื้อหาของระเบียบวิธีวิจัยที่อธิบายลำดับขั้นตอนและกระบวนการในการศึกษาวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการอธิบายแบบอรรถาธิบายเชิงพรรณนา เพื่อสร้างความเข้าใจและภาพตัวแทนของการเกิดสนามวาทกรรมในแต่ละขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับผลการศึกษาวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 4 โดยผลการศึกษาวิเคราะห์สนามวาทกรรมจะเป็นการอธิบายผลการศึกษาวิจัยผ่านการวิเคราะห์แบบแสดงให้เห็นถึงนัย (Implication)

ของผลการศึกษาในรูปแบบที่ไม่ตรงไปตรงมาเช่นการศึกษาวิจัยในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งอธิบายความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศกับชุดวาทกรรมรักต่างประเทศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันภายในสนามวาทกรรมความผิดเพศเพื่อแสดงให้เห็นถึงสาเหตุและการก่อกำเนิดความเกลียดชังทางเพศวิถีและการตีตราที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษาผ่านสื่อที่สะท้อนชุดข้อมูลของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ บทละครชุด ภาพยนตร์ บทเพลง นวนิยาย ตลอดจนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เทศกาลไพรด์ (Pride Parade) เป็นต้น โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกสื่อดังกล่าวที่ใช้ทำการศึกษา เนื่องจาก สื่อต่าง ๆ เหล่านี้เปรียบเสมือนภาพแทนของการสะท้อนความคิดและการสื่อสารทางสังคมที่มีนัยของการถ่ายทอดและแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมผ่านชุดความคิดหรือชุดวาทกรรมที่มีทั้งชุดวาทกรรมรักต่างประเทศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพศในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไปที่จะนำไปสู่ข้อสรุปผลการศึกษาวิจัยพร้อมกับข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในบทที่ 5 ต่อไป

1.1.1 ภูมิหลังกระบวนการยุติธรรมกับการก่อตัวของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกากับการเหยียดเพศและการตีตราของคนในสังคม

การศึกษาสนามวาทกรรมความผิดเพศในงานวิจัยชิ้นนี้ จำเป็นต้องย้อนกลับไปพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาเรื่องของการเกิดอคติทางเพศที่มีต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งค้นพบข้อเท็จจริงที่น่าสนใจว่า ในอดีต “การเหยียดเพศ” (Sexism) หรืออาจเรียกว่า “การกีดกันทางเพศ” หรือ “เพศนิยม” ที่หมายถึง ความอคติหรือการเลือกปฏิบัติที่มีสาเหตุมาจากเพศ (Sex) หรือ เพศสภาพ (Gender) หรืออาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการไม่ยอมรับสถานะความเป็นเพศสภาพของบุคคลของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะในกลุ่มเกย์ (Gay) เริ่มปรากฏหลักฐานการเหยียดเพศและการกีดกันกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะในกลุ่มเกย์ (Gay) ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ามีการเหยียดเพศมาตั้งแต่สมัยที่สหรัฐอเมริกายังมีสถานะตกอยู่ภายใต้การปกครองหรือสมัยเป็นอาณานิคม (Colony) ของประเทศอังกฤษ ซึ่งในสมัยนั้นมีการบัญญัติกฎหมายที่เรียกว่า Sodomy Law อันมีเนื้อหาที่บัญญัติเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของบุคคล โดยมีการระบุว่า การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศเดียวกันหรือความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “พฤติกรรมรักร่วมเพศ” (Homosexual) ถือเป็นการกระทำหรือพฤติกรรม

ที่เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายและพบว่าภายใต้อาณานิคมหลายแห่งถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืน Sodomy Law และต้องโทษด้วยการจำคุกตลอดชีวิต² ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตกอยู่ภายใต้ชุดความคิดหรือชุดวาทกรรมรักต่างเพศผ่านกระบวนการเหยียดเพศอย่างชัดเจนในช่วงเวลาดังกล่าว

แนวคิดการเหยียดเพศที่ปรากฏทางกฎหมายเกิดจากความเชื่อทางศาสนาที่นำเอาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ไปยึดโยงกับเรื่องของสถาบันครอบครัวและการทำหน้าที่ของครอบครัวที่สมบูรณ์ โดยมีหลักแนวคิดที่ว่า การมีเพศสัมพันธ์ควรมีไว้เพื่อการสืบเผ่าพันธุ์เท่านั้น ส่วนการมีเพศสัมพันธ์เพื่อความสนุกสนานหรือการมีเพศสัมพันธ์ที่ผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานทางสังคม อาทิ กรณีของการมีเพศสัมพันธ์ของคนเพศเดียวกันหรือรักร่วมเพศจึงถือเป็นการผิดบาปและมีความผิดตามกฎหมาย และตัวบทกฎหมาย Sodomy Law ก็ยังคงถูกส่งต่อและยึดถือปฏิบัติมาจนถึงยุคที่สหรัฐอเมริกาประกาศตัวเป็นอิสระจากประเทศอังกฤษในช่วงปี ค.ศ. 1776 จนกระทั่งในช่วงศตวรรษที่ 19 กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มออกมาเคลื่อนไหวและออกมาปรากฏตัวตนสู่สายตาของสังคมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และภาพยนตร์ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ต้องอยู่กันแบบหลบๆ ซ่อนๆ หรือที่เรียกว่า “การหลบอยู่ในตู้เสื้อผ้า” (Stay in The Closet) เนื่องจาก ยังคงมีการบังคับใช้กฎหมาย Sodomy Law ที่มีระดับมาตรการที่ยังเข้มข้น ส่งผลให้สิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ยิ่งถูกลิดรอนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งในช่วงสงครามเย็น รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกา มีความเชื่อที่ว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ มีโอกาสที่จะไปเป็นสายลับของหน่วยงานข่าวกรองหรือที่เรียกกันว่า “สปาย” ให้กับสหภาพโซเวียต ได้มากกว่าคนปกติ โดยเชื่อมโยงเหตุผลว่ามีความเป็นไปได้ที่คนกลุ่มนี้อาจถูกแบล็กเมลจากกิจกรรมทางเพศจนถูกสหภาพโซเวียตเข้ามาบีบบทบาทและชักจูงให้ทำอะไรก็ได้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนหรือต่างตอบแทน

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1952 สถานการณ์การลิดรอนสิทธิและความเป็นตัวตนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังคงแย่ลงด้วยเหตุที่สมาคมจิตแพทย์แห่งสหรัฐอเมริกาได้ออกมาประกาศ “การมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกันหรือพฤติกรรมการรักร่วมเพศ (Homosexuality) ถือเป็นการผิดปกติทางจิต (Mental Disorder) รูปแบบหนึ่ง” โดยการระบุของสมาคมจิตแพทย์ฯ ดังกล่าว

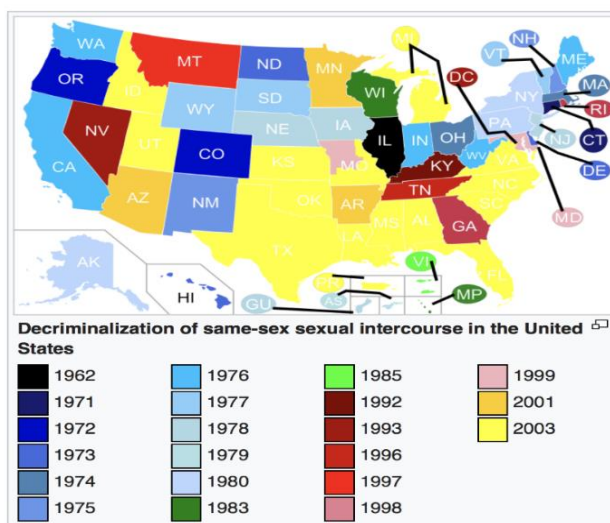
² ปฐมพงษ์ อึ้งประเสริฐ, (2563), จาก *Sodomy Law สู่การสมรสเพศเดียวกัน ย้อนดูประวัติศาสตร์การต่อสู้ที่ยาวนานของ LGBTQ ในอเมริกา*, (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2564.

ได้ส่งผลกระทบต่อที่น่าตกใจจนคนในสังคมเกิดความหวาดระแวงพฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นวงกว้าง จนในปี ค.ศ.1953 ประธานาธิบดีดไวท์ ไอเซนฮาวร์ (Dwight Eisenhower) ได้มีการออกคำสั่งของประธานาธิบดี (Executive Order) ที่ให้หน่วยงานของรัฐบาลดำเนินการไล่เจ้าหน้าที่รัฐที่เป็น LGBTQ+ ออกจากการทำงาน ส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่กว่า 5,000 คน ต้องถูกไล่ออกจากงาน และกลายเป็นคนตกงานโดยที่ไม่มีควมผิด ด้วยสาเหตุเพราะเป็นกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือเป็นชาว LGBTQ+ อีกทั้งมีคำสั่งให้สำนักงานสืบสวนของสหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกว่า FBI (Federal Bureau of Investigation) และให้หน่วยงานไปรษณีย์กลางดำเนินการเก็บข้อมูลและสอดส่องความเคลื่อนไหวของชาวอเมริกันที่เป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยใช้ข้อสันนิษฐานบนพื้นฐานของความหวาดกลัวเรื่องการเป็นสายลับของสหภาพโซเวียต อันเป็นจุดกำเนิดของการละเมิดสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริง

ผลจากการกดดันทั้งจากภาครัฐและภาคสังคมอย่างหนักในช่วงยุค ค.ศ.1950 ประกอบกับการตื่นตัวเรื่องความเท่าเทียมกันของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ อาทิ กรณีการต่อสู้เพื่อสิทธิพลเมือง (Civil Rights) ของกลุ่มคนผิวดำ ส่งผลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อสิทธิของตัวเองภายใต้กลุ่มที่มีชื่อว่า Homophile Activism จนกลายเป็นแรงกระตุ้นให้กลุ่ม LGBTQ+ ออกมาเรียกร้องความเสมอภาค โดยองค์กรที่มีชื่อเสียงที่บรรดานักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ อาทิ Mattachine Society องค์กรที่มีความพยายามรณรงค์ให้สังคมเข้าใจว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างเกย์และเลสเบียน มีคุณลักษณะที่เหมือนกับบุคคลเพศชายและหญิงทั่วไปไม่ได้มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด เป็นต้น ซึ่งจุดมุ่งหมายของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในช่วงเวลานั้น คือ พยายามที่จะให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มากกว่าที่จะมาเรียกร้องให้สังคมยอมรับอัตลักษณ์ (Identity) ของกลุ่มตน และมีการรณรงค์ให้ใช้ศัพท์คำว่า Homophile (คนรักเพศเดียวกัน) แทนที่คำว่า Homosexual (รักร่วมเพศ) เพื่อลบล้างการตีตราหรือการสร้างตราบาบ (Stigma) ที่คนในสังคมมองว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ คือบุคคลที่หมกมุ่นอยู่แต่กับกิจกรรมทางเพศ (Sex Addicted)

องค์กรที่มีชื่อเสียงในยุค Homophile Activism อีกองค์กรหนึ่ง คือ องค์กร One, Inc. องค์กรที่ผลิตนิตยสารเพื่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสหรัฐอเมริกา ภายใต้ชื่อนิตยสาร ONE ที่เริ่มวางแผงในปี ค.ศ.1953 แต่เปิดตัวได้ไม่นานก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับการกีดกัน เนื่องจาก ระบบไปรษณีย์กลางของสหรัฐอเมริกาปฏิเสธที่จะส่งนิตยสารนี้ไปให้บ้านสมาชิก โดยอ้างว่านิตยสารขององค์กรเป็นสื่อลามกอนาจาร ทั้งที่เป็นนิตยสารที่เนื้อหาสงบความทางสังคม และการเมืองเกี่ยวกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ไม่ใช่ นิตยสารที่มีเนื้อหาแนวอีโรติกหรือโป๊เปลือยประการใด ทางองค์กรฯ จึงตัดสินใจลุกขึ้นต่อสู้และดำเนินการทางกฎหมาย จนเรื่องไปถึงศาลสูงสุด (Supreme Court) และศาลสูงสุดได้รับเรื่องและวินิจฉัยตัดสินให้องค์กร One, Inc. เป็นฝ่ายชนะ โดยอ้างถึงบทบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 (First Amendment) ที่มีเนื้อหาและสาระสำคัญว่า “คนอเมริกันทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการพูดและแสดงความคิดเห็น” โดยผลการตัดสินของคดีส่งผลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เริ่มรู้สึกว่าตัวเองมีตัวตนในสังคม ซึ่งต่อมากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เริ่มเปลี่ยนประเด็นการเรียกร้องมาที่ประเด็นการให้สังคมยอมรับการมีอยู่และอัตลักษณ์ของพวกเขา

การรณรงค์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยมีตัวอย่างประเด็นที่รณรงค์จนประสบผลสำเร็จคือ ประเด็นการรณรงค์ที่ประสบผลสำเร็จ คือ การล้มเลิก Sodomy Law ในมลรัฐอิลลินอยส์ในปี ค.ศ.1962 ซึ่งมลรัฐอิลลินอยส์ถือเป็นมลรัฐแรกของสหรัฐอเมริกาที่ยกเลิกกฎหมาย Sodomy Law ได้สำเร็จด้วยการออกมาเรียกร้องและใช้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและความเสมอภาคทางสังคมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ภาพที่ 1 แสดงถึงลำดับการยกเลิกการบังคับใช้กฎหมาย Sodomy Law ในสหรัฐอเมริกา³

ในปี ค.ศ. 1969 เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญที่กระตุ้นให้การเรียกร้องความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศทวีความเข้มข้นขึ้น คือ การเกิดการจลาจลที่สโตนวอลล์ (Stonewall Riot) บาร์เกย์ใต้ดินที่มีชื่อเสียงในเมืองนิวยอร์กซิตี โดยในยุคนั้นบาร์เกย์เกือบทั้งหมดจะอยู่ใต้ดินเพราะเป็นเรื่องยากมากที่บาร์เกย์จะได้รับใบอนุญาตให้จำหน่ายสุราจากสภาเมือง จึงต้องเปิดกันแบบลับๆ รวมทั้งต้องมีการส่งส่วยให้กับตำรวจ เพื่อให้บาร์สามารถดำเนินกิจการได้โดยไม่มีตำรวจมารบกวน แต่ตำรวจก็มักเข้ามาตรวจค้นบาร์เกย์เป็นระยะๆ เพื่อให้ได้ภาพลักษณ์ที่ว่าตัวเองไม่ได้ปล่อยปละละเลย ซึ่งการตรวจค้นในช่วงเดือนมิถุนายน ค.ศ.1969 ได้เกิดเหตุการณ์กลุ่มลูกค้ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่อยู่ในร้านได้ต่อสู้ขัดขืนการจับกุม ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องใช้ความรุนแรงกับฝูงชนด้วยการใช้กระบองทุบตีและใช้กุญแจมือเพื่อจับกุมจนนำไปสู่การจลาจลในที่สุดและเหตุการณ์จลาจลนี้ได้กลายเป็นข่าวใหญ่ไปทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาและจุดประกายความโกรธแค้นให้กับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศสหรัฐอเมริกา

³ Eskridge, W. N., & Eskridge, W. N. (2009). *Gaylaw: Challenging the apartheid of the closet*. Harvard University Press.

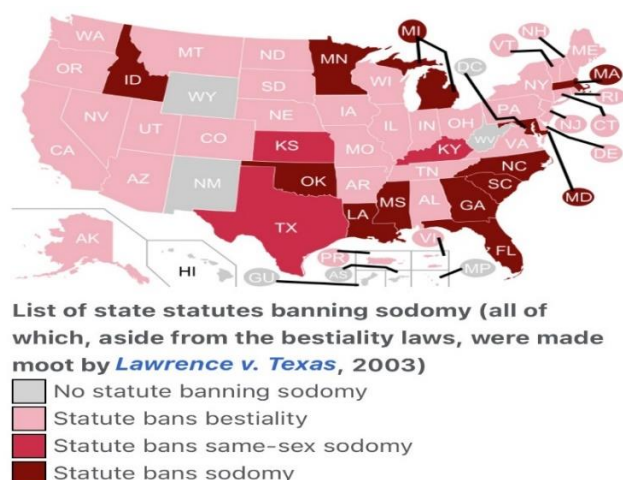

เหตุการณ์ดังกล่าวได้ปลุกกระแสการรณรงค์ในยุค Gay Liberation ซึ่งต่อมาได้เกิดองค์กร Gay Liberation Front โดยองค์กรได้ออกแคมเปญเพื่อให้สังคมอเมริกันรับรู้ถึงการมีอยู่ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น แคมเปญรณรงค์ให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ออกมาเปิดเผยตัวตนและยอมรับกับครอบครัวและเพื่อนถึงเพศสภาพของตัวเอง (Come Out) รวมไปถึงการเดินทางในที่สาธารณะ การลือบับนักรบเมืองให้ล้มเลิกกฎหมายที่ต่อต้านชาว LGBTQ และการจัด Pride Parade ในเดือนมิถุนายนของทุกปี เพื่อเป็นการรำลึกเหตุการณ์ Stonewall Riot และเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ที่ยังไม่ยอมรับความเป็นตัวตนของตัวเองได้เห็นว่าเพศภาวะของเธอและเขาเหล่านั้นไม่ได้เป็นความผิดปกติ

การรณรงค์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ได้สร้างกระแสความสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศให้กับคนในสังคมเป็นอย่างมากโดยหนึ่งในแคมเปญที่น่าสนใจและประสบความสำเร็จอย่างมากคือ การบุกไปประท้วงการประชุมวิชาการของสมาคมจิตแพทย์ของสหรัฐฯ (American Psychiatric Association หรือ APA) ในปี ค.ศ.1970 ขณะที่แพทย์ในสมาคมกำลังประชุมถึงแนวทางการใช้การช็อตด้วยไฟฟ้าเพื่อ “รักษา” การเป็นเกย์และเลสเบียน ซึ่งบทสรุปในปี ค.ศ.1973 สมาคม APA ยอมลดระดับการนิยามของ Homosexuality จากโรคที่เกิดจากความผิดปกติทางจิต (Mental Disorder) ลงมาเป็นการนิยามว่าเป็นแค่พฤติกรรมที่มีความเบี่ยงเบนทางเพศ (Disturbance) ก่อนที่จะยอมรับว่าเป็นความปกติ (Normal Variation) ในปี ค.ศ.1987 จนสามารถเรียกได้ว่าเป็นยุคการปลดปล่อยทางเพศ (Sexual Liberation) อย่างแท้จริง⁴

ผลของการที่สมาคม APA ออกมายอมรับว่า Homosexuality ไม่ใช่โรคที่เกิดจากความผิดปกติทางจิต (Mental Disorder) ได้ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างของสังคมสหรัฐอเมริกา โดยผลกระทบประการแรกคือ มลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาเริ่มกลับมาพิเคราะห์ Sodomy Law ที่บังคับใช้ในมลรัฐของตัวเองเสียใหม่ และผลการพิเคราะห์พบว่า กว่า 20 มลรัฐในสหรัฐอเมริกาได้มีมติยกเลิกกฎหมาย Sodomy Law ที่สร้างการตีตรา (Stigmata) กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ส่งผลให้กระแสการตีตราและต่อต้านลดน้อยลงไปมาก อีกทั้งมีนักรบเมืองที่เปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของของตนเองว่าเป็นเกย์อย่างเปิดเผยคนแรกที่ชนะการเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นถึงการที่สังคมเปิดรับความหลากหลายทางเพศที่เพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ของสหรัฐอเมริกาเห็นได้จากการยกเลิกการใช้กฎหมาย Sodomy Law ในมลรัฐต่างๆของสหรัฐอเมริกา

⁴ ชิชณพงค์ นิธิวนา และ วรณภา สิริระศิริ, 2560, *การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดีบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009-2017)*, วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560) น.1-32

ภาพที่ 2 แสดงถึงสถานะของการไม่ยอมรับกฎหมายและการยกเลิก Sodomy Law ในสหรัฐอเมริกา⁵

ในช่วง ค.ศ.1990 เมืองเบิร์กลีย์ใช้กฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนเพศเดียวกันภายในประเทศฉบับแรกที่เน้นสิทธิที่เท่าเทียมกันคือการรับรู้ถึงครอบครัวและความสัมพันธ์ เนื่องจาก เล็งเห็นว่าการขาดการรับรู้นี้มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อคู่รักเพศเดียวกันมากที่สุดในช่วงเวลาในชีวิตของพวกเขาเมื่อพวกเขาต้องเผชิญกับความเครียดในระดับสูงสุด และมักถูกปฏิเสธการมารักษาที่โรงพยาบาล โดยเมืองเบิร์กลีย์กลายเป็นหน่วยงานรัฐบาลแห่งแรกของสหรัฐฯ ที่ให้พนักงานที่เป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะเลสเบี้ยนและเกย์และเขตการศึกษาเป็นหุ้นส่วนเดียวกันและได้รับประโยชน์ทางธุรกิจเสมือนที่คู่รักต่างเพศได้รับ

ต่อมาปี ค.ศ.1993 ศาลฎีกาของมลรัฐฮาวายออกคำตัดสินสนับสนุนการแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกัน โดยนักวิชาการอย่าง Baehr v. Lewin (1993) กล่าวถึงกรณีคู่รักเพศเดียวกันสามคนที่เป็นกรณีศึกษาที่ชนะเลิศที่ศาลฎีกาของมลรัฐฮาวายที่ประกาศว่า มลรัฐฮาวายไม่สามารถห้ามคู่รักเพศเดียวกันไม่ให้แต่งงานได้ โดยไม่ละเมิดกฎหมายคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน แต่ต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งมลรัฐฮาวายกลับแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่ออลบล้างคำตัดสินของศาล และกลายมาเป็นประเด็นอภิปรายระดับชาติเกี่ยวกับการแต่งงานของบุคคลรักเพศเดียวกัน ขณะที่หลายมลรัฐมีความพยายามของสภานิติบัญญัติของมลรัฐหลายแห่งในการสั่งห้ามการแต่งงาน ซึ่งประธานาธิบดีบิลคลินตันก็เข้าร่วมในการ

⁵ Lawrence v. Texas, 2003, *List of state statutes banning sodomy (all of which, aside from the bestiality laws, were made moot. USA.*

กระทำดังกล่าว โดยลงนามในพระราชบัญญัติการป้องกันการสมรสที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านเกย์ ในปี ค.ศ.1996 เพื่อป้องกันไม่ให้คู่สมรสเพศเดียวกันมีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์จากรัฐบาลกลาง เหมือนคู่รักต่างเพศ ส่งผลให้สถานการณ์ความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในสหรัฐอเมริกาอยู่ในระดับที่ตึงเครียด⁶

แม้ในปี ค.ศ.2015 สภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกามีมติรับรองร่างกฎหมายปกป้องการแต่งงานของคนเพศเดียวกัน ถือเป็นก้าวสำคัญของการต่อสู้ทางกฎหมายที่มีมาอย่างยาวนานของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในสหรัฐอเมริกาเพื่อให้เกิดการยอมรับความถูกต้องตามกฎหมายของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ภายหลังจากที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกามีคำตัดสินให้บุคคลรักเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย รวมไปถึงปกป้องการแต่งงานของผู้ที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและสีผิวอีกด้วย ทว่าร่างกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดให้มลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องอนุญาตให้บุคคลรักเพศเดียวหรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ สามารถแต่งงานกันได้ตามคำตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา เป็นเพียงข้อกำหนดที่กำหนดให้แต่ละรัฐต้องยอมรับการแต่งงานทุกรูปแบบที่ถูกต้องตามกฎหมายตามที่ได้ทำไปแล้วเท่านั้น

ต่อมาในปี ค.ศ.2016 เกิดเหตุการณ์สะเทือนขวัญ กรณีสังหารหมู่ที่ไนท์คลับที่เกย์ในนคร Orlando รัฐฟลอริดา ส่งผลให้มีเกย์เสียชีวิตกว่า 50 ราย โดยสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากความไม่พอใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของผู้ที่ลงมือสังหาร แม้จะสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้และกลุ่มเกย์ผู้ถูกสังหารล้วนแต่เป็นผู้บริสุทธิ์ แต่สถานการณ์การยอมรับเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ยังคงไม่ดีขึ้น เห็นได้จากเหตุการณ์ที่องค์กรอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา กำหนดนโยบายไม่รับเลือดจากเกย์และผู้ที่ยรักทั้งสองเพศ (Bisexual) เนื่องจากเกรงว่าบุคคลเหล่านี้จะมีเชื้อไวรัส HIV (Human Immunodeficiency Virus) ที่ทำให้เป็นโรคเอดส์และเลือดดีส่วนอื่นของผู้บริจาคจะถูกปนเปื้อน ทั้งที่ก่อนหน้านี้ ในปี ค.ศ.2015 องค์กรอาหารของสหรัฐอเมริกาและยาจะปรับนโยบายรับเลือดจากคนกลุ่มนี้ก็ตาม

⁶ Sant'Ambrogio, M. D., & Law, S. A. (2010). *Baehr v. Lewin and the long road to marriage equality*. *U. Haw. L. Rev.*, 33, 705.

อย่างไรก็ดี ในสหรัฐอเมริกาบรรดาเมืองสำคัญ อาทิ มลรัฐฟลอริดา ที่มีเมืองย่อยอย่างเมือง เซนต์ปีเตอร์เบิร์ก โอลันโด หรือ วิลตัน มาเนอร์ ยังจัดเป็นประเภทของเมืองที่เป็นมิตรกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ มากเป็นอันดับต้นๆของสหรัฐอเมริกา สิ่งที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่ามลรัฐฟลอริดาเป็นมิตรกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ คือเหตุการณ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ปี ค.ศ.2015 ที่เมืองค์กรธุรกิจเพื่อความเสมอภาคในสถานที่ทำงานแห่งมลรัฐฟลอริดา (Florida Business for a Competitive Workforce หรือ FBCW) รายงานผลการดำเนินงานของ 3 เมืองสำคัญในมลรัฐฟลอริดา อันได้แก่ เซนต์ปีเตอร์เบิร์ก โอลันโด และ วิลตัน มาเนอร์ ได้รับผลคะแนนจากองค์กรพิทักษ์สิทธิมนุษยชน (Human Right Campaign หรือ HRC) ว่าเป็นเมืองที่มีความเป็นมิตรต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ สูงสุด โดยได้ดัชนีนี้ความเสมอภาคภายในเมือง (Municipal Equality Index) 100 คะแนนเต็ม โดยการให้คะแนนครั้งนี้มีเมืองที่ได้รับคะแนนเต็มทั้งสิ้น 48 เมือง จากการจัดอันดับเมืองในสหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น 408 เมือง⁷

อีกหนึ่งเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสหรัฐอเมริกาที่เป็นเชิงบวก คือ การที่สภาผู้แทนราษฎรสหรัฐอเมริกาให้ความเห็นชอบต่อกฎหมายที่ให้รัฐบาลกลางรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน ภายใต้พระราชบัญญัติความเคารพต่อการสมรส หรือ The Respect for Marriage Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2565 โดยสภานิติบัญญัติสหรัฐ ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากกลุ่มผู้สนับสนุนกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ รวมทั้งองค์กรทางศาสนาและองค์กรต่างๆแม้ว่ากลุ่มอนุรักษนิยมทางศาสนาชาวอเมริกันจำนวนมากยังคงต่อต้านการแต่งงานของเกย์ซึ่งถูกมองว่าขัดกับพระคัมภีร์ไบเบิล

กฎหมายฉบับดังกล่าวถูกเขียนขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดสำหรับคำตัดสินของศาลฎีกาในปี ค.ศ.2015 ที่ยอมรับความถูกต้องตามกฎหมายของการแต่งงานเพศเดียวกันทั่วประเทศที่รู้จักกันในนาม Obergefell v. Hodges ส่งผลให้รัฐบาลกลางและรัฐต่างๆ สามารถรับรองการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันและระหว่างเชื้อชาติได้ ตราบใดที่พวกเขากระทำถูกกฎหมายเฉพาะในรัฐที่พวกเขาอาศัยอยู่ ส่งผลให้เกิดการยกเลิกกฎหมายของสหรัฐในปี ค.ศ.1996 ที่เรียกว่าพระราชบัญญัติป้องกันการแต่งงาน รวมถึงห้ามรัฐกระทำการใดที่เป็นการปฏิเสธสิทธิประโยชน์จากรัฐ

⁷ Arlene Satchell, (2016), *Cruise industry giants switching to 100 percent cage-free eggs*, Weekly News from Thai Trade Center-Miami.

ที่มีต่อคู่รักเพศเดียวกัน และห้ามไม่ให้รัฐกระทำการปฏิเสธการแต่งงานนอกกรอบพื้นฐานเหตุแห่งเพศหรือเชื้อชาติ เนื่องจาก สังคมของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันมีจำนวนบุคคลรักเพศเดียวกันที่มีแนวโน้มจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยสำนักงานสำมะโนประชากรของสหรัฐอเมริการายงานว่า ปัจจุบัน มีคู่สมรสเพศเดียวกันประมาณ 568,000 คู่ที่ปรากฏข้อมูลว่ามีการอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา⁸

จากประวัติความเป็นมาและภูมิหลังของการเกิดกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสหรัฐอเมริกา สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาที่กำเนิดมาจากภาพสะท้อนในเชิงลบเป็นส่วนมาก โดยเริ่มจากการผูกโยงความแตกต่างทางเพศของคนในสังคมสำหรับเพศสภาพที่ถือกำเนิดใหม่ที่มากกว่าเพศชายและเพศหญิงให้ถูกจัดประเภทเข้าไปอยู่ใน “ความผิดปกติ” (Abnormal) ที่เริ่มจากการนิยามว่าเป็นโรคที่ต้องรักษาตลอดจนเป็นพาหะโรคร้ายที่สังคมหวาดกลัว ส่งผลให้พัฒนาการและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เป็นไปอย่างยากลำบากในช่วงเวลาที่ผ่านมา

1.1.2 ภูมิหลังกระบวนการยุติธรรมกับการก่อตัวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยภายใต้บริบทสังคมนิยมชายจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

คำว่า “เกย์” (Gay) ในอดีตไม่มีบัญญัติในสังคมไทย และไม่มีกระบวนการระยะเวลาของการเกิดของพฤติกรรมรักร่วมเพศของชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายไว้อย่างแน่ชัดว่าถือกำเนิดขึ้นในช่วงเวลาใด เป็นเพียงการรู้จักในนามของกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมแบบ “รักร่วมเพศ” ต่อมาปรากฏการใช้คำเรียกขานกลุ่มคนเหล่านี้ว่า “กะเทย” หรือ “บัณเฑาะก์” ในพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนา โดยให้ความหมายและการนิยามคำดังกล่าวที่เป็นไปในทางลบว่าเป็นชายที่มากด้วยราคะและมีการยั่วยวนให้ชายอื่นนั้นเข้ารับหรือปฏิบัติตาม การนิยามดังกล่าวทำให้สังคมเกิดการต่อต้านและรังเกียจชายที่มีพฤติกรรมดังกล่าว

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเกิดเหตุการณ์เอื้ออาวในราชวงศ์ ด้วยเหตุกรรมหลวงรักษธรมเรศรพระราชโอรสในล้านเกล้ารัชกาลที่ 1 มีพฤติกรรมรักร่วมเพศกับบุคคลในชนละครที่เลี้ยงหรือดูแลไวจนเป็นที่รับรู้กันในวงกว้างของสังคม เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงถูกถอดยศลงมาเป็นหม่อมไกรสรและถูกสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทร์ การถูกประหารชีวิตดังกล่าวยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นเพราะเหตุผลทางการเมืองหรือเพราะพฤติกรรมรักร่วมเพศแต่ก็เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศของ

⁸ โปสเตอร์ ฑูตย์, (2565), สหรัฐ ผ่านกฎหมายฉบับประวัติศาสตร์รับรองการสมรสของเพศเดียวกัน, (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2566

ชายไทยในอดีต เริ่มต้นจากแง่มุมในเชิงลบและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมที่ยึดมั่นในระบบ “รักต่างเพศ” (Heterosexual) เป็นระบบความสัมพันธ์กระแสหลักและยึดถือมาจนถึงปัจจุบัน

รัชสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2396 – 2453) มีการออกกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 242 เป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาว่าด้วยการกระทำผิดฐานอนาจาร “ผิดธรรมดา” ด้วยชายหรือหญิง และสัตว์ ให้ถือเป็นความผิดตามกฎหมายและเป็นกฎหมายฉบับแรกที่มีระบุและการห้ามการมีเพศสัมพันธ์หรือพฤติกรรมรักร่วมเพศของไทย ซึ่งต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นยุคที่สังคมไทยเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก ประกอบกับลัทธิเสรีนิยมที่ 6 ทรงเป็นผู้ที่เข้าใจพฤติกรรมรักร่วมเพศ และได้ทรงพระราชนิพนธ์บทความต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้และปรับทัศนคติคนในสังคมไทยให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและไม่รังเกียจบุคคลที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศในสังคม

สมัยรัชกาลที่ 7 มีการเริ่มใช้คำภาษาอังกฤษคำว่า “Homosexual” จากบทความในหนังสือที่รวมบทปกฐกถาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตตามหลักการอธิบายเชิงจิตวิทยามุ่งให้การอธิบายพฤติกรรมรักร่วมเพศในเชิงจิตวิทยา เนื่องจาก วงการทางการแพทย์ได้เริ่มศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศ และหาวิธีการรักษาพฤติกรรมรักร่วมเพศขึ้นอย่างจริงจัง เนื่องจากมีทัศนคติว่าพฤติกรรมรักร่วมเพศคือพฤติกรรมที่ป่วยเป็นโรคชนิดหนึ่งที่ต้องได้รับการรักษาหรือแก้ไข ถือเป็นอาการที่ย่ำแย่และสร้างทัศนคติในเชิงลบว่า พฤติกรรมรักร่วมเพศ คือ “ความผิดปกติ” (Abnormal) ที่ต้องได้รับการแก้ไขและรักษาที่ยังคงเหลือร่องรอยความคิดและทัศนคติดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน

หลังปีพุทธศักราช 2475 ถือเป็นยุคของการเปิดกว้างของบุคคลที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ มีการเปิดเผยตัวตนและการพูดถึงบุคคลรักร่วมเพศในที่สาธารณะ และตามสื่อต่างๆ มากขึ้นและเป็นยุคของการเกิดคำแสลงเชิงลบ เช่น คำว่า “ถั่วดำ” จากกรณีการขายบริการของผู้ชายวัย 10 - 16 ปี มีนายหน้าที่มีนามแฝงว่าถั่วดำเป็นคนควบคุมเด็กชายขายบริการ จึงกลายมาเป็นคำแสลงใช้เรียกพฤติกรรมรักร่วมเพศ เรื่องราวของพฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นที่รับรู้ในแง่ลบและส่งผลกระทบต่อคนในสังคมมีทัศนคติในแง่ลบของความน่าอับอายและน่ารังเกียจและวิฤติมากกว่าเดิม

ช่วงปีพุทธศักราช 2526 เริ่มมีชาวตะวันตกเข้ามาอาศัยพร้อมกับวัฒนธรรมการรักร่วมเพศเริ่มมีการเผยแพร่มากขึ้นซึ่งเห็นได้ตามที่สาธารณะทั้ง สนามหลวง สะพานพุทธ สวนลุมพินี และวังสราญรมย์ และเริ่มมีกะเทยที่แต่งตัวเป็นหญิงออกทำการค้าประเวณีกับบรรดาทหารสหประชาชาติ ส่งผลให้ภาพของรักร่วมเพศของคนในสมัยนั้นถูกผูกขาดอยู่ที่กลุ่มกะเทย อีกทั้งมีการมีผู้ขายบริการทางเพศ ประกอบกับ

การก่ออาชญากรรมลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ และฆาตกรรมแขกที่มาใช้บริการ ทำให้ภาพลักษณ์ของรักร่วมเพศ ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากต่อการปรับปรุงหรือสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นมาได้

ปีเตอร์ แจ็กสัน (Peter A Jackson)⁹ ผู้ทำการศึกษาและวิจัยกลุ่มคนรักร่วมเพศในสังคมไทย กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มคนรักร่วมเพศที่ถูกละเมิดจนนำเสนอแต่ในทางลบ เช่น การก่ออาชญากรรม การขายบริการทางเพศ การระบาดของโรคเอดส์ในกลุ่มเกย์ อีกทั้งสังคมไทยมักมองว่าเป็นพวก “กะเทย” หรือ “ลักเพศ” ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้นิยามความหมายของคำว่ากะเทย หมายถึง คนที่มีอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง หรือคนที่มีจิตใจและกิริยาอาการตรงข้ามกับเพศของตน หรือบุคคลที่มีการกระทำหรือการแต่งตัวปลอมแปลงให้ผิดไปจากเพศของตน เช่น คนที่สัดแต่งตัวปลอมเพศเป็นสมณะ ผู้ชายแต่งตัวเป็นผู้หญิง¹⁰ ซึ่งเป็นการเหมารวมกลุ่มคนมากกว่าจะมองที่พฤติกรรม ส่งผลให้เกย์ในสังคมไทยไม่กล้าที่จะเปิดเผยตัวตนออกมาสู่สาธารณะ

ต่อมาได้เกิดสื่อที่ตีแผ่เรื่องราวของรักร่วมเพศทางนิตยสารที่นำเสนอและเปิดพื้นที่ให้กลุ่มเกย์ได้มีพื้นที่ในสังคมและได้เริ่มมีการบัญญัติคำว่า “เกย์คิง และ เกย์ควีน” ตามมาในภายหลัง โดยที่มาของคำเรียกมีรากศัพท์มาจากคำว่า “เกย์” (Gay) หมายถึง บุคคลเพศชายที่มีรสนิยมทางเพศชอบเพศชายด้วยกัน แต่ยังคงมีความยึดมั่นหรือพึงพอใจในเพศชายของตนเองมีการแสดงออกที่แตกต่างกันตามบุคลิกภาพ ไม่ว่าจะ เป็นบุคลิกภาพสุภาพเรียบร้อย กระตุงกระตัง หรือการแสดงออกเหมือนผู้ชายทั่วไป¹¹

ส่วน “เกย์คิง” (Gay King) หมายถึง เกย์ที่มีบทบาทหรือสถานะทางเพศวิถีขณะมีเพศสัมพันธ์ที่เป็นฝ่ายกระทำ (รุก) ขณะที่ “เกย์ควีน” (Gay Queen) หมายถึง เกย์ที่มีบทบาทหรือสถานะทางเพศวิถีขณะมีเพศสัมพันธ์ที่เป็นฝ่ายถูกกระทำ (รับ)¹² ซึ่งเป็นนัยของการตั้งองค์ประกอบด้านเพศสรีระที่เน้นรูปร่างหรือกายภาพที่น่าดึงดูดในทางเพศตลอดจนรสนิยมทางเพศและการหมกมุ่นในเรื่องเพศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้นิยามความเป็นเกย์ ในช่วงเวลาดังกล่าว

⁹ Peter A. Jackson, (2000), *Queer Theory*, (ออนไลน์), <http://www.sapaan.org/article/87.html>. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565

¹⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, (2554), *คำเกี่ยวกับ “เพศ” ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*, สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

¹¹ ธนา รุ่งน้อย, (2558), *การเมืองกับเพศสภาพ: อัตลักษณ์ร่วมและอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง*, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

¹² สุไลพร ชลวิไล. (2550). *เพศไม่แบ่ง: ตัวตน เพศภาวะ เพศวิถี ในมิติสุขภาพ. โครงการจัดตั้งสำนักงานศึกษานโยบายสาธารณสุข สวัสดิการและสังคม, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล. น.183*

พุทธศักราช 2530 เกิดการรวมตัวเพื่อรณรงค์ต้านโรคเอดส์ที่กำลังระบาดอยู่ในขณะนั้นและเกิด “กลุ่มเส้นสีขาวยุคแรก” ที่ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อชี้ให้เห็นถึงอันตรายของโรคเอดส์ ผ่านการแสดงออกต่างๆ ให้สังคมไทยรับรู้ และเกิด “กลุ่มภราดรภาพยัยโรครัดเกล้าแห่งประเทศไทย” และ “กลุ่มฟ้าสีรุ้ง” ที่ดำเนินการเรื่องการรณรงค์การป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มชายรักร่วมเพศตามลำดับออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศในสังคม ซึ่งต่อมาได้ทำการจดทะเบียนจัดตั้งเป็น “สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย” (Rainbow Sky Organization of Thailand) ในปัจจุบัน

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปิดกว้างในเรื่องของการยอมรับประเด็นของความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ทว่าสถานะของเกย์ในสังคมไทยก็ยังถือว่าอยู่ในพื้นที่ที่มีความจำกัดในการแสดงออกและดำเนินการต่างๆ ในสังคม อาทิ การรวมตัวเพื่อการเคลื่อนไหวในประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องความเท่าเทียมในด้านสิทธิมนุษยชน หรือประเด็นการเคลื่อนไหวร่วมอื่นๆ ที่ยังไม่เป็นผลหรือประสบความสำเร็จ อันเนื่องมาจากประวัติศาสตร์และความเป็นมาของการเกิดนิยามรักร่วมเพศในสังคมไทยไม่ได้เริ่มต้นจากแง่บวกหรือมีภาพลักษณ์ที่ดี เหตุการณ์ในอดีตล้วนแต่สร้างการรับรู้เรื่องราวของพฤติกรรมของกลุ่มคนรักร่วมเพศในทางเสื่อมเสีย อาทิ การถูกกล่าวหาว่าเป็นพฤติกรรมที่ผิดแปลกจากคนธรรมดาจนถึงขั้นมีการระวางโทษในอดีตเพื่อไม่ให้เป็นแบบอย่างกับผู้อื่นในสังคม

จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของการเกิดรักร่วมเพศในสังคมไทย หรืออาจเรียกได้ว่าการกำเนิดของเกย์ในสังคมไทยนับแต่สมัยอดีต สะท้อนให้เห็นถึงการถูกเลือกปฏิบัติ การไม่ได้รับการยอมรับในความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ เนื่องจากสังคมไทยในอดีตมีระบอบการปกครองที่เป็นไปในรูปแบบการปกครองแบบ “ปิตาธิปไตย” (Patriarchy) หมายถึง การที่สังคมให้อำนาจและสถานะทางสังคมของเพศชายมีเหนือเพศหญิง¹³ และค่านิยมขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ตีกรอบให้ทั้งเพศชายและเพศหญิงเป็นเพศกระแสหลัก ถึงเวลาที่ต้องทบทวนและรณรงค์เพื่อสร้างทัศนคติและความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ และสลัดทิ้งมาตรฐานแบบเก่าที่ฝังรากลึกในสังคมไทยที่มุ่งเน้นให้การยอมรับและเชิดชูสิ่งที่สังคมยอมรับเป็นอุดมคติ โดยไม่สนใจความเปลี่ยนแปลงหรือบริบทแวดล้อมทางสังคม

¹³ ณรงค์กร รอดทรัพย์. (2012). ปิตาธิปไตย: ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 30-46.

จุดกำเนิดของการปรากฏตัวของเพศที่มีความแตกต่างจากเพศชายและเพศหญิงหรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่มีประวัติความเป็นมาในแง่ลบ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ ส่งผลให้บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ในสังคมมีพื้นที่จำกัดและถูกตีตรา อาทิ การจำกัดด้วยการใช้กฎระเบียบกฎหมาย เข้ามามากับและตีกรอบหรือการอ้างขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อตีกรอบความเป็นอื่นของเพศสภาพของเกย์ไม่ให้มีบทบาทในสังคม ซึ่งเป็นการผูกโยงเข้ากับเรื่องของอำนาจต่อรองทางสังคมที่ไปสร้างค่านิยมและอำนาจให้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศให้เพศชายและเพศหญิงกลายเป็นเพศกระแสหลักไปในที่สุด ซึ่งในสังคมไทยมีประวัติความเป็นมาของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและมีพัฒนาการมาถึงปัจจุบันอย่างน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมเหตุการณ์ความเป็นมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดกำเนิดและพัฒนาการของเกย์อยู่ของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ดังภาพที่ 3

สาเหตุ / ที่มาของเหตุการณ์	คำที่ใช้เรียก	ทัศนคติและมุมมองของคนในสังคม
รัชกาลที่ 1 - 3 (พ.ศ.2325-2394) -กรณีกรมหลวงรักษนครเรศร ถูกประหารชีวิต	ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย พฤติกรรมรักร่วมเพศ	-ประพฤติน่าไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม
รัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2394-2411) -พะจะนะพะสาไท บาทหลวงปาลเลอแก้วซ์	กะเทย / บัณเฑาะก์ (Hermaphrodite) การเล่นสวาท	-ประพฤติน่าไม่เหมาะสม -คนหนีเกณฑ์ราชการ
รัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2411-2453) -ประมวลกฎหมายลักษณะ ร.ศ.127	พฤติกรรมรักร่วมเพศ = สิ่งผิดธรรมชาติ	-มีความผิดต้องระวางโทษ
รัชกาลที่ 6 (พ.ศ.2453-2468) -พระราชนิพนธ์ คู่สัตสมิต -อิทธิพลจากตะวันตก	กะเทย / รักร่วมเพศ	-สร้างความเข้าใจรักร่วมเพศ เริ่มเปิดกว้าง แต่ยังไม่ดีขึ้น
รัชกาลที่ 7 (พ.ศ.2468-2477) -บทความ "กามรมณ์และสมรส" -การอธิบายทางจิตวิทยา และการแพทย์	Homosexual เกย์คิง / เกย์ควีน	-บุคคลที่เป็นโรคทางพฤติกรรม มีความผิดปกติทางจิต และต้อง ได้รับการรักษาจากแพทย์
หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2482 - 2530) -การค้าประเวณีของกะเทยไทย ธุรกิจการขายบริการทางเพศ งานวิจัยของ ดร.ปิเตอร์ แจ็กสัน -ยุคสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อพู่	รักร่วมเพศ = กะเทย คำแสลง "แก้วดำ" สับสนความหมายและ แบ่งแยกประเภทของ เกย์ vs กะเทย	-การตีแผ่รักร่วมเพศในแง่ลบ บุคคลผิดธรรมชาติ นำอับอาย นำรังเกียจ ก่ออาชญากรรม ส่อลวงเด็ก ขายบริการทางเพศ ผู้แพร่เชื้อโรคเอดส์ในสังคม -การเหมารวมว่ารักร่วมเพศคือ กะเทยเท่านั้น
พ.ศ.2530 – ปัจจุบัน -การรวมตัวเพื่อการสร้างสุข ภาวะที่ดีและป้องกันโรคเอดส์ อย่างจริงจังขององค์กรต่างๆ อาทิ กลุ่มเส้นสีขาว สมาคมฟ้า สีรุ้ง และอื่นๆอีกมากมาย -การสร้างการยอมรับจาก	เครือข่ายผู้มีความ หลากหลายทางเพศ เกย์คิง/เกย์ควีน /เกย์โบท /ไบเซ็กชวล/คนข้ามเพศ เก้ง / กวาง / รุก / รับ ฯลฯ	-สังคมเริ่มเปิดกว้างและมีความ ตื่นตัวที่จะเข้าใจประเด็นของ ความหลากหลายทางเพศมาก ขึ้น แต่บางส่วนยังคงยึดติดกับ ภาพลักษณ์ในแง่ลบในอดีต -เริ่มมีการแบ่งแยกความเป็น ตัวตนและคุณลักษณะของ ความเป็นเกย์ (Gay identity)

ภาพที่ 3 แสดงประวัติและความเป็นมาของการเรียกขานและมุมมองที่สังคมมีต่อเกย์ในสมัยก่อน¹⁴

¹⁴ ธนา รุ่งน้อย, (2558), *การเมืองกับเพศสภาพ: อัตลักษณ์ร่วมและอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง*, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

1.1.3 การศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยกับสหรัฐอเมริกาและประเทศที่น่าสนใจ

จากการกล่าวถึงสถานการณ์เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยข้างต้นถือเป็นสถานการณ์ที่มีความน่าสนใจ เนื่องจาก สหรัฐอเมริกาเปรียบเสมือนต้นแบบของ “โลกเสรี” ที่เต็มไปด้วยเสรีภาพของบุคคลในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกความเป็นตัวตน ตลอดจนการสร้างตัวตนให้สังคมยอมรับและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดจนเป็นสังคมโลกตะวันออกที่มีความคิดและมุมมองที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงจากสหรัฐอเมริกาในหลายประเด็น ทั้งสองประเทศล้วนแต่ปรากฏการณ์อยู่ของอิทธิพลของชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในประเด็นปัญหาทางด้านสิทธิ เสรีภาพ การแสดงออกการยอมรับความเป็นตัวตน ตลอดจนประเด็นปัญหาด้านกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสังคม ที่ถูกสะท้อนผ่านข้อจำกัดและการจำกัดสิทธิผ่านกฎหมายที่เป็นชุดวาทกรรมทางการที่สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1.1.3.1 ประเด็นปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกา

จากข้อมูลความเป็นมาในสหรัฐอเมริกาในสถานการณ์เกี่ยวกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ที่ยังคงมีข้อจำกัดหรือการกีดกันและเหยียดกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและมีการใช้ความรุนแรงต่อผู้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ตลอดจนอาชญากรรมที่มีสาเหตุจากความเกลียดชังทางเพศ (Hate Crime) สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ยังไม่สามารถหลุดพ้นจากสภาพปัญหาการเลือกปฏิบัติและการตีตราจากคนในสังคม โดยเห็นได้จากประเด็นเรื่องการจดทะเบียนสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายในทุกระดับของประเทศต้องมีการพิจารณาในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินในชีวิตของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นเพื่อหารือและเปิดเผยในแง่มุมเชิงบวกและเป็นประโยชน์ต่อคนในสังคมที่จะทำความเข้าใจ แต่ในความเป็นจริงข้อถกเถียงทางกฎหมายกลับถูกนำมาตีแผ่ให้กลายเป็นประเด็นที่ถูกสังคมวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก

ที่มีทั้งผู้ที่สนับสนุนและผู้ที่ต่อต้านจนนำไปสู่ปมแห่งปัญหาที่กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศและการตกอยู่ภายใต้การกดขี่จากชุดวาทกรรมรักต่างเพศและสนามวาทกรรมความผิดเพศในปัจจุบัน

ซิซนุพงศ์ นิธิวนา และ วรณภา สิริศิริ¹⁵ กล่าวถึงแนวโน้มของคนในสังคมสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ.2009 -2017 คนในสังคมมีทัศนคติที่มีต่อกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสำรวจเรื่องทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เริ่มเก็บข้อมูลในช่วงปี ค.ศ. 1977 พบว่าชาวอเมริกันมีแนวโน้มสนับสนุนสิทธิของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ เพิ่มขึ้นในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะประชาชนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนความเท่าเทียมระหว่างเพศ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิการแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกันตั้งแต่ช่วงต้น ค.ศ. 2000 และมีการสนับสนุนสิทธิการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมของคู่แต่งงานเพศเดียวกันมีอัตราเพิ่มมากขึ้นจากเดิมร้อยละ 63 เป็นร้อยละ 72 และสนับสนุนการปกป้องกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ในสังคมให้มีความเท่าเทียมและเสมอภาคอย่างแท้จริง

นโยบายของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ที่ใช้ในการหาเสียงระหว่างการเลือกตั้งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศที่อาจเรียกได้ว่ามีความก้าวหน้าที่สุดในประวัติศาสตร์ของการเมืองสหรัฐอเมริกา ทั้งในด้านการสนับสนุนร่างกฎหมายส่งเสริมสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ อาทิ Employment Non-Discrimination Act (ENDA) ร่างกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติการทำงานด้วยเหตุแห่งเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างมากกว่า 15 คนขึ้นไป หรือกฎหมาย The Matthew Shepard Hate Crimes Act เป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม ค.ศ. 2009 และลงนามโดยประธานาธิบดีบารัค โอบามา และให้การสนับสนุนการเพิ่มงบประมาณโครงการช่วยเหลือเอชไอวีและต่อต้านกฎหมายที่ลดทอนสิทธิของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น กฎหมาย Defense of Marriage Act (DOMA) ซึ่งเป็นกฎหมายระดับสหพันธรัฐของสหรัฐอเมริกาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการยอมรับการแต่งงานเฉพาะการแต่งงานของหญิงและชายเท่านั้น และมลรัฐมีสิทธิปฏิเสธการยอมรับการแต่งงานของคนเพศเดียวกันได้แม้จะได้รับการรับรองตามกฎหมายมาจากมลรัฐอื่น ทว่าต่อมาถูกพิจารณา

¹⁵ ซิซนุพงศ์ นิธิวนา และ วรณภา สิริศิริ, (2560), *การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดีบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009-2017)*, วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560), มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ว่ามาตราดังกล่าวในส่วนของ Section 3 ศาลสูงวินิจฉัยว่ามาตราดังกล่าวมีเนื้อหาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้กฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกไป

นอกจากนี้ยังมีการยกเลิกนโยบาย Don't Ask, Don't Tell ที่ให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเก็บความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศของตนไว้ “เป็นความลับ” เนื่องจาก ในอดีตกองทัพไม่อนุญาตให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เข้ารับราชการทหารด้วยเหตุผลและความเชื่อด้านความมั่นคง กระทั่งในช่วงรัฐบาลของประธานาธิบดีคลินตันเกิดความพยายามที่จะประนีประนอม (Compromise) โดยนโยบาย Don't Ask, Don't Tell เป็นนโยบายที่เปิดโอกาสให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ สามารถเข้ารับราชการทหารได้ แต่ก็ต้องไม่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศสถานะของตนออกมา มิเช่นนั้นจะถูกไล่ออกจากราชการ โดยการยกเลิกนโยบาย Don't Ask, Don't Tell ดังกล่าว เป็นการแสดงให้เห็นถึงการเปิดโอกาสและยอมรับความเสมอภาคทางเพศที่อนุญาตให้บุคลากรทางทหารสามารถแสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศของตนได้อย่างเปิดเผย

กฎหมายหรือข้อกำหนดดังกล่าวล้วนเป็นชนวนเหตุให้เกิดการเรียกร้องสิทธิและการแก้ไขกฎหมายของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ในสหรัฐอเมริกาตามมา โดยในปี ค.ศ. 2013 เกิดขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันหรือรักร่วมเพศ ซึ่งผลการตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศคำตัดสินเกี่ยวข้องกับสิทธิการแต่งงานของบุคคลรักร่วมเพศเดียวกันไว้สองประเด็นหลัก คือ ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายการแต่งงานของรัฐบาลกลาง Defense of Marriage Act (DOMA) หรือที่เรียกกันว่า “กฎหมายคุ้มครองการแต่งงาน” โดยในบทบัญญัติ ข้อ 3 กำหนดเกี่ยวกับการแต่งงานไว้ว่า "A legal union between one man and one woman" ซึ่งมีการนิยามคำว่า “แต่งงาน” หมายถึง การสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมายต้องเป็นการสมรสระหว่างชายและหญิงเท่านั้น¹⁶

กฎหมายดังกล่าวยังมีการระบุนิยามคำว่า “คู่สมรส” (Spouse) หมายถึง บุคคลที่เป็น “สามี” หรือ “ภรรยา” จะต้องเป็นบุคคลที่มี “เพศตรงข้าม” เท่านั้น (Heterosexual) ซึ่งผลของการนิยามดังกล่าวเป็นไปตามชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ส่งผลให้คู่รักเพศเดียวกันไม่สามารถเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย ทั้งที่คู่สมรสเพศเดียวกันควรจะได้รับ อาทิ การลดหย่อนภาษี การโอนย้ายสัญชาติหลังสมรส ระบบประกัน

¹⁶ Hamilton, H. (1997). *The Defense of Marriage Act: A Critical Analysis of Its Constitutionality Under the Full Faith and Credit Clause*. *DePaul L. Rev.*, 47, 943.

สุขภาพของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีผลครอบคลุมไปถึงคู่สมรส ฯลฯ เนื้อหาดังกล่าวถือว่าเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาละเมิดหรือขัดต่อ Fifth Amendment รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาที่กล่าวว่า "ต้องไม่มีผู้ใดสูญเสียชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สิน โดยปราศจากกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย"¹⁷ ซึ่งต่อมาได้เกิดการยื่นฟ้องของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ยื่นฟ้องรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 2010 เกี่ยวกับประเด็นกฎหมาย DOMA ว่าเป็นกฎหมายที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคู่รักเพศเดียวกันและสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นไปจากคู่รักต่างเพศโดยไม่มีเหตุผลที่สมควร เนื่องจาก บทบัญญัติในกฎหมาย DOMA ข้อที่ 3 ได้จำกัดความหมายของ “คู่ชีวิต” และการสมรสไว้ว่าต้องเป็นสถานภาพและการกระทำที่เกิดขึ้นระหว่าง “เพศตรงข้าม” (Heterosexual) เท่านั้น

ผลของการเรียกร้องให้ทบทวนตัวบทกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกาและมีหลายมลรัฐเริ่มทบทวนและยกเลิกกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ โดยภายหลังกระแสการเรียกร้องให้ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ กฎหมายของสหรัฐอเมริกามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สร้างเสรีภาพให้บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นอย่างแท้จริง เห็นได้จากการที่กฎหมายที่ระบุให้กิจกรรมทางเพศของคนเพศเดียวกันเป็นกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับในบางมลรัฐ เนื่องจาก แต่ละมลรัฐของสหรัฐอเมริกามีบทกฎหมายที่แตกต่างกันบางมลรัฐมีความเป็นอนุรักษนิยม (Conservative) ในระดับสูงและต้องใช้เวลาในการสร้างการยอมรับ

ประเด็นของการรับรองสิทธิของการอยู่กินหรือการใช้ชีวิตร่วมกันของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ที่อยู่กินและอาศัยอยู่กับบุคคลเพศเดียวกันของพลเมืองสหรัฐอเมริกาคือเป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมายเฉพาะใน “บางมลรัฐ” อาทิ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย มลรัฐเวอร์จิเนีย ดี ซี มลรัฐเมน มลรัฐออริกอน มลรัฐแมริแลนด์ มลรัฐคอนซิดิน มลรัฐเนวาดา มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มลรัฐอิลลินอยส์ มลรัฐฮาวาย และมลรัฐโคโลราโด และการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันในสหรัฐอเมริการะบุให้เป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมายทั่วประเทศ เช่นเดียวกับประเด็นของการรับบุตรบุญธรรมของคู่รักเพศเดียวกันที่กฎหมายเห็นชอบและอนุญาตให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ที่เป็นคู่รักเพศเดียวกันหรือรักร่วมเพศสามารถรับบุตรบุญธรรมได้ แต่มีกรณีกเว้นเชื้อชาติอเมริกันซามัวที่ยังไม่สามารถรับบุตรบุญธรรมได้

¹⁷ พิมพ์สิริ เพชรน้ำรอบ, (2559), จาก 1969 ถึง 2013: 44 ปีของสิทธิ LGBT ในสหรัฐอเมริกา, ประชาไทย, กรุงเทพมหานคร

ในสหรัฐอเมริกาการเข้ารับราชการทหารของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ถือเป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมายที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถสมัครเข้ารับคัดเลือกเป็นทหารได้อย่างเปิดเผยและถูกต้องตามหลักที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีกฎหมายที่ออกมาต่อต้านและป้องกันการเกิดสถานการณ์การเลือกปฏิบัติอันสาเหตุมาจากรสนิยมทางเพศของบุคคลเป็นเรื่องที่ “ห้ามกระทำ” เช่นเดียวกับการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศ ถือเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายให้ความเห็นชอบที่ให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงความหลากหลายทางเพศของตนเองได้อย่างเสรีราบเท่าที่ไม่ไปกระทบหรือลิดรอนสิทธิของบุคคลอื่น

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการต่อสู้เรื่องกฎหมายของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ที่มีประวัติการต่อสู้มาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ ค.ศ. 1970 ที่คดีที่เกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ยังคงเป็นเรื่องที่ยังไม่ได้รับการยอมรับและยังไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเกิดการประท้วงของกลุ่มเกย์ที่ได้กลายมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดเทศกาลไพรด์ (Pride) ในสหรัฐอเมริกา โดยในปี ค.ศ. 2011 ชาวอเมริกันสนับสนุนให้ประเด็นของการรักเพศเดียวกันหรือที่สังคมเรียกว่ารักร่วมเพศ ให้ถือเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมาย จนกระทั่งมีการออกกฎหมายที่อนุญาตให้สมรสเพศเดียวกันเป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมายออกมามีผลใช้ในปี ค.ศ. 2012 แต่ก็ยังคงเป็นเพียงแค่บางมลรัฐเท่านั้นและยังไม่เป็นที่ยอมรับแบบสากล ซึ่งบริบทของการเกิดข้อจำกัดและการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างด้านข้อจำกัดและอุปสรรคการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมของประเทศไทยในบางประการ ดังที่จะกล่าวถึงในประเด็นถัดไป

1.1.3.2 สภาพสังคม ข้อจำกัด และอุปสรรคการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ในอดีตการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทยมีลักษณะครอบครัวที่กำหนดให้ผู้ชายและผู้หญิงที่อยู่กินร่วมกันเรียกว่า “ผัว-เมีย” โดยในยุครัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2324 - ปัจจุบัน) ได้กำเนิดกฎหมายที่กำหนดสถานะทางเพศของเพศชายและเพศหญิงในสังคมผ่านตัวบทกฎหมายที่เรียกว่า พระอัยการลักษณะผัวเมีย ขึ้นมาในส่วหนึ่งของกฎหมายตราสามดวง (พ.ศ.1906 - 2478) ที่คนในสังคมยอมรับการก่อตั้งครอบครัวแบบ “ผัวเดียวหลายเมีย” ผู้ชายหรือสามีสามารถมีภรรยาหรือเมียหลายคนได้ โดยมีการแบ่งลำดับภรรยาออกเป็นหลายลำดับชั้น ขณะที่ผู้หญิงหรือภรรยาไม่สามารถมีสามีหรือผัวหลายคนได้ หากมีมากกว่าหนึ่ง

คนในทางกฎหมายจะกล่าวหาและตัดสินว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและถูกกล่าวหาว่าเป็น "หญิงสองชาย" และกล่าวหาชายผู้เป็นบุคคลที่สามว่าชายคนนั้นเป็น "ซู้" อีกทั้งค่านิยมของคนในสังคมไทยยังสถาปนาอำนาจทางเพศให้กับเพศชาย โดยมีค่านิยมให้สามีหรือผู้ที่มีอำนาจปกครองเหนือภรรยาหรือเมีย หากภรรยาหรือเมียกระทำผิด สามีหรือผู้สามีสามารถใช้กำลังโบยหรือตีเมียได้โดยไม่มี ความผิด ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศเกิดขึ้นและฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และกระทบต่อระบบความคิดและค่านิยมของคนในสังคมปัจจุบัน

รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการปฏิรูประบบกฎหมายเพื่อไม่ให้ เสียเปรียบในเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเป็นเหตุให้นำไปสู่การจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) และทยอยประกาศใช้ทีละบรรพ โดยมีบรรพที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องเพศที่อยู่ในบรรพที่เกี่ยวกับ เรื่องครอบครัวในบรรพที่ 5 ซึ่งว่าด้วยครอบครัว มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2478 ซึ่งกฎหมาย ดังกล่าวได้สร้างการเปลี่ยนแปลงระบบผู้เมียของสังคมไทย จากเดิมที่มีลักษณะการครองคู่แบบผู้เดียว หลายเมียมาเป็นแบบ "ผู้เดียวเมียเดียว" (Monogamy) ตามค่านิยมตะวันตก และมีการปรับปรุงเรื่อยมา

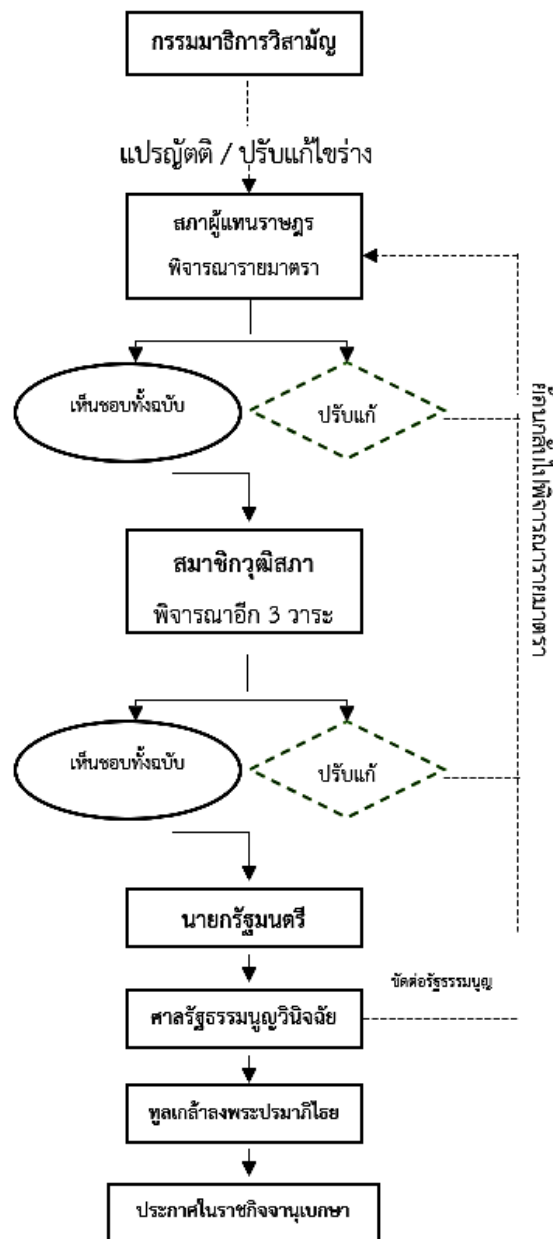
นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับครอบครัวอยู่ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ที่ถูกแก้ไขตามยุคสมัยแต่ไม่กระทบค่านิยมหรือจารีตประเพณี ของคนในสังคม เนื่องจากสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา และเกิดความหลากหลายทาง เพศที่แตกแขนงมาจากเพศชายและเพศหญิง ส่งผลให้ระบบทวิภาคหรือระบบรักต่างเพศ (Heterosexual) สั่นคลอน สังคมเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับรองเรื่องสิทธิก่อตั้งครอบครัวสำหรับผู้มีความหลากหลาย ทางเพศฯ และบุคคลรักเพศเดียวกัน (Homosexual) โดยในระยะแรกได้เกิดข้อเสนอให้มีการแก้ไข ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่มีความเกี่ยวข้องกับการสมรส ทว่าข้อเสนอไม่ได้ ได้รับความสนใจ เนื่องจาก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ถือเป็นกฎหมายหลักหากจะดำเนินการแก้ไข เรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาทิ เรื่องการสมรสที่กฎหมายให้การรับรองการสมรสที่มีการรับรองเฉพาะเพศชายและ เพศหญิง หากมีการแก้ไขในเนื้อหาดังกล่าวต้องแก้ไขกฎหมายในหลายมาตราและกฎหมายอื่นอีกหลาย ฉบับให้สอดคล้องกัน ด้วยเหตุนี้จึงเกิดวิสัยคิดในการออกแบบกฎหมายสำหรับรับรองสิทธิก่อตั้งครอบครัว สำหรับเพศหลากหลาย โดยให้เขียนขึ้นเป็นกฎหมายอีกหนึ่งฉบับจนกลายเป็นร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต

ร่างพระราชบัญญัติคูชีวิตมีวัตถุประสงค์จัดทำขึ้น เนื่องจาก เล็งเห็นถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้สร้างข้อจำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน จึงสมควรมีกฎหมายรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวให้เท่าเทียมกับเพศชายและเพศหญิง โดยเนื้อหาร่างพระราชบัญญัติคูชีวิตมีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการจดทะเบียนคูชีวิตและการเลิกการเป็นคูชีวิต (หย่า) สิทธิและหน้าที่ระหว่างคูชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และการจัดการมรดก เพื่อเป็นเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นโดย “ไม่จำกัดเพศ” ของบุคคลถือเป็นร่างพระราชบัญญัติที่สร้างความเท่าเทียมและจัดการเลือกปฏิบัติให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 ว่าด้วยเรื่อง สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 วรรค 2 และวรรค 3 อันมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิ และเสรีภาพของปวงชนชาวไทยว่าบุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิและเสรีภาพได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะ เป็นเพศชายหรือเพศหญิงและการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม หรือความคิดเห็นทางการเมืองตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้¹⁸

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติคูชีวิตที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรีถือเป็นร่างกฎหมายที่ถูกพูดถึงและถกเถียง ตั้งแต่ก่อนการเกิดเหตุการณ์รัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 จนถึงยุคที่มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เรื่อยมา จนมาถึงช่วงหลังการเลือกตั้งใหญ่ปี พ.ศ. 2562 มีประเด็นเรื่องสิทธิของคู่รักเพศหลากหลายถูกหยิบยกขึ้นมา พุดคุยระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง และได้รับความสนใจจากพรรคการเมือง ร่างกฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่มีความ คืบหน้าหรือผ่านการพิจารณาออกมาบังคับใช้ เนื่องจาก กระบวนการพิจารณาไปจนถึงการประกาศบังคับใช้ที่มีความยุ่งยากและหลายขั้นตอน แม้จะสามารถผ่านขั้นตอนการรับหลักการไปพิจารณาจากกรรมาธิการ วิสามัญ หรือผ่านการเห็นชอบทั้งฉบับจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเรียบร้อยแล้ว หากศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมาย มีเนื้อหาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญก็สามารถแก้ไขและส่งกลับไปให้สภา ผู้แทนราษฎรพิจารณารายมาตราใหม่อีกครั้งก่อนจะส่งให้สมาชิกวุฒิสภาพิจารณาอีกรอบ ส่งผลให้การเสนอ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังคงไม่ไปถึงไหน ดังภาพที่ 4

¹⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, (2560), หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 วรรค 2-3, คณะกรรมการร่าง รัฐธรรมนูญ, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการพิจารณาและขั้นตอนการผ่านร่างกฎหมายของประเทศไทย¹⁹

ประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่งเกี่ยวกับกรณีของพระราชบัญญัติคู่ชีวิต คือ การที่หลายฝ่ายมองว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะเข้าไปทำลายระบบหรือไปกระทบสิทธิเพศชายและเพศหญิง ขณะที่อีกฝ่ายมองว่าการสมรสเท่าเทียมจะช่วยสร้างความเสมอภาคทางกฎหมายโดยไม่ต้องแบ่งแยกซึ่งในร่างพระราชบัญญัติฉบับของพรรคก้าวไกลมีสาระสำคัญที่เปลี่ยนคำเรียกจากเดิมที่ใช้คำว่า

¹⁹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

“ชาย-หญิง” มาเป็น “บุคคล-บุคคล” และเปลี่ยนการใช้คำว่า “สามี-ภรรยา” เป็นการใช้คำว่า “คู่สมรส” นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มหมวดกรรมนั้น โดยใช้คำว่า “ผู้หมั้น-ผู้รับหมั้น” และมีการเปลี่ยนการกำหนดช่วงอายุจากเดิมที่กำหนดช่วงอายุไว้ที่อายุ 17 ปี ให้เปลี่ยนมาเป็นอายุ 18 ปี

สาระสำคัญประการหนึ่งที่น่าจะเป็นปัญหาในอนาคต คือ การเปลี่ยนการใช้คำว่า “บิดา-มารดา” มาใช้คำว่า “บุพการี” ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบและอาจเป็นจุดสำคัญที่จะทำให้ผู้ชายและผู้หญิง ออกมาคัดค้านกฎหมายสมรสเท่าเทียม โดยสาเหตุของการคัดค้านการเปลี่ยนมาใช้คำว่าบุพการี เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับสตรีในประเทศไทยเป็นกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็ก การรับรองบุตร สิทธิแรงงานหญิง ดังนั้น การตีความว่า “ความเป็นเพศ” จึงไม่สามารถที่จะไปเปลี่ยนแปลง เพราะจะมีผลกระทบที่ตามมาหลายประการ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้กำเนิดโดยสายเลือด

ในประเทศไทยกฎหมายและระบบกระบวนการยุติธรรมยังคงมีอุปสรรคไม่ต่างจากสหรัฐอเมริกา อันด้วยสภาพบริบททางสังคมของประเทศไทยนับแต่อดีตที่ถูกตีกรอบมาด้วยระบบ “สังคมนิยมชาย” (Patriarchy) หรือที่ในภาษาไทยเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ปิตาธิปไตย” ที่ถูกนำมาผูกติดไว้กับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะในเรื่องของการทำหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวให้สมบูรณ์ที่มีการแยกบทบาทระหว่างเพศออกจากกันอย่างชัดเจน โดยสังคมไทยยกย่องให้เพศชายซึ่งอยู่ในฐานะของการเป็นสามีเป็นผู้นำของครอบครัวที่มักถูกเรียกในนามของการเป็น “ช่างทำหน้า” และให้สถานะของภรรยาในบทบาทของการเป็น “ช่างทำหลัง” ที่ต้องคอยสนับสนุนและแบ่งเบาภาระการดูแลครอบครัวในส่วนองงานภายในบ้านและคอยปรนนิบัติสามี ซึ่งสภาพสังคมและบริบทแวดล้อมของสังคมไทยในอดีต สะท้อนให้เห็นถึงจุดกำเนิดของปัญหาความไม่เสมอภาคและความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศของสังคมไทยที่แผ่มาในวิถีชีวิตและสภาพสังคมที่เอื้อต่อการสถาปนาอำนาจให้เพศที่ไม่เท่าเทียมกัน และยึดถือต่อกันมาจนกลายเป็นค่านิยมและบรรทัดฐานของคนในสังคม โดยในหลายกรณีพบว่าสิทธิและเสรีภาพของสตรีในสังคมไทยถูกลิดรอนและจำกัดสิทธิเสรีภาพเอาไว้ด้วยวาทกรรมหลากหลายชุด

ปัจจุบันประเทศไทยมีพัฒนาการทางด้านการปกป้อง ป้องกัน และแก้ไขสภาพปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ ด้วยการออกกฎหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศ อาทิ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกของไทย ที่ออกมาเพื่อคุ้มครองบุคคลทุกเพศในสังคม ทว่าพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวกลับเกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย ทั้งในแง่ของการบังคับใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงและกระบวนการขั้นตอนที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินคดีและพิทักษ์สิทธิผู้เสียหายในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้น โดยผลการศึกษาของ

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวร่วมกับโครงการพัฒนาสหประชาชาติ (UNDP) พบรายงานสถานการณ์กรณีพิพาทที่มีการยื่นคำร้องกรณีเกี่ยวกับเหตุแห่งการเลือกปฏิบัติทางเพศนับตั้งแต่มีการเริ่มบังคับใช้กฎหมายมีเพียงแค่ 27 กรณี ซึ่งถือเป็นอัตราส่วนที่น้อยมากและผู้ร้องเรียนส่วนใหญ่คือบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลข้ามเพศ อันเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมบูรณ์ของตัวบทกฎหมายและปัญหาด้านการบังคับใช้ตลอดจนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+²⁰

ปัจจุบันกิจกรรมทางเพศของคนเพศเดียวกันในประเทศไทย ทั้งด้านการรับรองการอยู่กินของบุคคลเพศเดียวกัน การรับราชการทหารอย่างเปิดเผยของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ การต่อต้านการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับรสนิยมทางเพศ การแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศ เช่น การแต่งกายข้ามเพศหรือการแปลงเพศ เป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมาย ขณะที่การจดทะเบียนคู่ชีวิตหรือการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน ตลอดจนการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อ การรับบุตรบุญธรรมของคู่รักเพศเดียวกัน ยังไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อพิจารณาแล้วประเทศไทยเปิดกว้างให้กับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือชาว LGBTQ+ ในระดับหนึ่ง โดยในปี พ.ศ. 2561 มีการผลักดันร่างกฎหมาย “พระราชบัญญัติคู่ชีวิต” เพื่อสร้างความเสมอภาคให้กับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือชาว LGBTQ+ จนผ่านการเห็นชอบในขั้นต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ประเด็นที่น่าจับตามอง คือ กฎหมายสมรสเท่าเทียม หรือร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมที่มีการยื่นเรื่องร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าสู่สภาโดยมีจุดประสงค์ให้เป็นกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นทั้งในแง่ของการสนับสนุนและการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างกว้างขวาง แสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้ของสังคมไทยว่านี่สิทธิขั้นพื้นฐานที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ พึงได้รับ ทว่าร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมที่ถูกเสนอโดยพรรคก้าวไกลยังคงเป็นร่างกฎหมายที่ค้างอยู่ในระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรมานานหลายปี จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2564 เกิดความเคลื่อนไหวและมีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 เกี่ยวกับการรับรองการสมรสที่กฎหมายรับรองแต่เพศชายและเพศหญิงว่าเป็นบทบัญญัติที่มีเนื้อหาขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 4 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของบุคคล ที่ประชาชนชาวไทยย่อมได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน

²⁰ วรชัย แสนสีระ, (2563), *พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 กับการคุ้มครองบุคคลหลากหลายทางเพศ*, มุมสะท้อนความคิดนิติบัญญัติ, กรุงเทพมหานคร.

ทว่าบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวกลับระบุ “เพศชายและเพศหญิง” ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ และมีมติว่าบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 “ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ” และชี้แจงกรณีกลุ่มผู้ร้องขอที่ไม่ได้รับการรับรองการสมรส (ของบุคคลเพศเดียวกัน) โดยให้ทางออกด้วยการกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะขึ้นมาใหม่ เช่น การยกร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต ภาคประชาชนจึงใช้กลไกการเข้าชื่อเสนอกฎหมายร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียกว่า “ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมภาคประชาชน” แต่ไม่ได้รับการลงมติรับหลักการจากสภาผู้แทนราษฎร และให้นำร่างกฎหมายดังกล่าวไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อน และต่อมามีการลงมติจากคณะรัฐมนตรีว่าไม่รับร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว เนื่องจาก ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบไปก่อนหน้านี้แล้ว ส่งผลให้ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมภาคประชาชนเป็นอันตกไป

สภาพปัญหาทางด้านกระบวนการและขั้นตอนในการพิจารณากฎหมายและการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายที่มีการประกาศบังคับใช้ในแต่ละฉบับต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนและใช้เวลาในการพิจารณา และการแก้ไขต้องเห็นพ้องต้องกันในทุกขั้นตอนจึงจะประกาศบังคับใช้ได้ ซึ่งอุปสรรคด้านกระบวนการและขั้นตอนเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ที่ยังคงต้องเดินหน้าต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิและการยอมรับจากคนในสังคม

1.1.4 ปัจจัยแวดล้อม บริบททางสังคม ข้อกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

จากประวัติศาสตร์และการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะร่วมบางประการที่เหมือนกัน อาทิ ประเด็นของการเรียกร้องการยอมรับทางเพศสภาพและการยอมรับความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของความเป็นเกย์ ทว่าปัญหาการจำกัดสิทธิและความเป็นอยู่ของเกย์ในสังคมยังมีให้พบเห็นอยู่ไม่น้อยและหลายครั้งพบว่ามีการใช้กำลังหรือความรุนแรงและอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังทางเพศ ซึ่งในปัจจุบันสถานการณ์ดังกล่าวได้คลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องเฝ้าระวังปัญหาความไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติ

ในสหรัฐอเมริกาไม่มีกฎหมายที่ป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากความเกลียดชังทางเพศ ส่งผลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ยังคงเป็นเหยื่อที่ถูก ล้อเลียน หรือถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมไปถึงเป็นเหยื่อทางอาชญากรรมที่มีสาเหตุมา จากความเกลียดชังทางเพศ ซึ่งเหตุการณ์การก่ออาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังทางเพศ เป็นจุดเริ่มต้นของการประกาศบังคับใช้กฎหมายที่มีชื่อว่า The Matthew Shepard Act ในสมัยของ ประธานาธิบดีบารัค โอบามา เป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาและมีฐานะเป็นส่วนขยายของกฎหมาย The National Defense Authorization for 2010 ที่เพิ่มเติมการป้องกันอาชญากรรมจากความ เกลียดชังทางเพศ²¹

ย้อนกลับไปในช่วงสมัยของประธานาธิบดีบิล คลินตัน นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิ ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ที่น่าสนใจคือนโยบาย “ห้ามถามห้ามบอก” (Don't Ask, Don't tell) เป็นนโยบายที่มีเนื้อหาป้องกันการเลือกปฏิบัติ ต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลาย ทางเพศฯ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ ซึ่งบทบัญญัติได้อนุญาตให้เกย์และกลุ่มผู้ มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ สามารถเข้ารับราชการทหารได้อย่างเปิดเผย แต่นโยบายดังกล่าวเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” ที่แม้จะมีการห้ามไม่ให้ถามถึงความเป็นตัวตนหรือ รสนิยมทางเพศของบุคคลและไม่จำเป็นต้องบอกความเป็นตัวตนให้ใครรับทราบ แต่ก็ส่งผลให้ อັตลักษณ์ของความเป็นเกย์ถูกกดทับ ไม่กล้าเปิดเผยได้ตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติเท่าที่ควร ทำให้ประธานาธิบดีบารัค โอบามาตัดสินใจยกเลิกนโยบายดังกล่าวผ่านบทบัญญัติ Don't Ask, Don't tell Repeal Act of 2010 และขยายความครอบคลุมของกฎหมายด้วยการอนุญาตให้บุคคล ผู้มีความหลากหลายทางเพศทุกกลุ่ม สามารถเข้ารับราชการทหารได้เช่นเดียวกับเพศชายและ เพศหญิงในสังคมและทำให้กลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มีพื้นที่ทางสังคมและได้รับการ ยอมรับจากสังคมมากขึ้นตามลำดับ

²¹ ชัชฌพงษ์ นิจิวนา และ วรณภา สิริศรี, (2560), *การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสหรัฐอเมริกาสมัย ประธานาธิบดีบารัค โอบามา (ค.ศ. 2009-2017)*, วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560), มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำหรับประเทศไทยกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ ถือเป็นอีกหนึ่งกรณีที่มีการต่อสู้เรียกร้องสิทธิกันมาอย่างยาวนาน เนื่องจาก ระบบราชการทหารของไทยในอดีตระบุสาเหตุของการหมดคุณสมบัติของการเข้ารับราชการทหารของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ไว้ในหลักฐานเอกสารรับสมัครว่าเป็น “บุคคลวิกลจริต” หรือ “โรคจิตถาวร” เป็นการตีตราความเป็นบุคคลในทางลบ ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในกฎกระทรวงกลาโหม ฉบับที่ 37 มาใช้คำว่า “ภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด” (Gender Identity Disorder) เพื่อลดการตีตราและสร้างความคิดในเชิงบวกคนในสังคมเพิ่มมากขึ้น

พัฒนาการและข้อจำกัดทางกฎหมายของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์พบว่าส่วนใหญ่มีการอนุญาตและเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์มีโอกาสและมีพื้นที่ทางสังคมเช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิง แต่มีความแตกต่างกันในบางประเด็น เนื่องจากบริบทแวดล้อมและสภาพสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนมีพัฒนาการและการแสดงออกทางเพศของเกย์และบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยและสหรัฐอเมริกา มีระดับความเข้มข้นและระดับการเรียกร้องที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การยอมรับและการเปิดโอกาสทางกฎหมายของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกัน ดังที่ปรากฏอยู่ในตารางสรุปความแตกต่างและประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

ประเด็นการเปรียบเทียบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมกับความหลากหลายทางเพศ กรณีการเหยียดเพศ กฎหมาย และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มเกย์ ในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา คือพัฒนาการด้านกระบวนการยุติธรรมและการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์สามารถเข้าถึงสิทธิและกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรม พบว่ามีการต่อสู้และปรับแก้กฎหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางเพศมาโดยตลอด ในประเด็นที่คล้ายกัน อาทิ การอนุญาตการสมรสบุคคลเพศเดียวกัน ที่ในฝั่งของสหรัฐอเมริกามีการต่อสู้เพื่อแก้ไขกฎหมาย Sodomy Law และ Defense of Marriage Act หรือ DOMA (กฎหมายคุ้มครองการแต่งงาน) ที่กำหนดคำว่า 'แต่งงาน' หมายถึง การสมรสเป็นสามีภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างชายและหญิงเท่านั้น และคำว่า 'คู่สมรส' หมายถึงบุคคลที่เป็นสามีหรือภรรยาของบุคคลที่มีเพศตรงกันข้ามเท่านั้น" ส่งผลให้คู่รักเพศเดียวกันไม่สามารถเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย โดยไม่เป็นธรรมและละเมิด Fifth Amendment ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาจนต้องมีการยกเลิกไป

ขณะที่ประเทศไทยมีการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศ ผ่านกระบวนการทางกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกัน ทั้งในแง่ของความพยายามจัดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ ด้วยการออกกฎหมายพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ที่คุ้มครองและจัดการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเหตุแห่งเพศ และการเสนอร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมขึ้น เพื่อเป็นการพิทักษ์และปกป้องสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ไม่ให้ถูกละเมิดโดยไม่เป็นธรรมหรือกระทำการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่ด้วยสภาพสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศไทยที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและบริบททางสังคม ส่งผลให้ประเทศไทยยังมีพัฒนาการด้านกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ยังก้าวหน้าไม่เท่ากับสหรัฐอเมริกาและมีความแตกต่างกันบางประเด็น

กิจกรรม/ประเด็น	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา
การแสดงออก/จัดกิจกรรมทางเพศของคนเพศเดียวกัน	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย*
การรับรองการอยู่กินของบุคคลเพศเดียวกัน	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย*
การจดทะเบียนสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน	ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย*
การรับบุตรบุญธรรมของคู่เพศเดียวกัน	ไม่ชอบด้วยกฎหมาย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย
การรับราชการทหารอย่างเปิดเผย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย
การต่อต้านการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับบรรณนิยมทางเพศ	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย
การแสดงออกทางอัตลักษณ์/การแสดงออกทางเพศ	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย	ชอบ/บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ตาราง 1 ตารางสรุปความแตกต่างและประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

หมายเหตุ: เครื่องหมาย * ในส่วนของสหรัฐอเมริกา หมายถึง สามารถกระทำได้ในเฉพาะบางมลรัฐเท่านั้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา เห็นได้ว่ากฎหมายที่มีลักษณะหรือเนื้อหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ ประเด็นสำคัญคือการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคทางสังคมที่ประสบปัญหาของการถูกเลือกปฏิบัติ โดยมาเหตุแห่งเพศ เนื่องจาก มีทัศนคติที่ไม่ดี การรับรู้ในทางที่ผิดจนก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติและลิดรอนสิทธิ ซึ่งกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาล้วนแต่มี

ข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ยังคงมีข้อจำกัดทางด้านสิทธิและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ ตามที่สรุปไว้ในตารางที่ 2 โดยสาเหตุของความแตกต่างประกอบไปด้วยหลายปัจจัยทั้ง ธรรมชาติ ชาติพันธุ์ ค่านิยมด้านต่างๆ วิถีประเพณีของสังคมไทยและสังคมในสหรัฐอเมริกาที่มีความแตกต่างกันมาก แต่ละมลรัฐของสหรัฐอเมริกาที่ยอมรับความหลากหลายทางเพศก็มีความแตกต่างกัน ล้วนมีผลต่อการแสดงออกถึงอัตลักษณ์และส่งผลกระทบต่อความเข้าใจยอมรับหรือไม่ยอมรับของกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ในกลุ่มเกย์เองก็มีความเชื่อและทัศนคติทางความหลากหลายทางเพศที่แตกต่างกัน หากสังคมต้องการขจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติทางเพศให้ออกไปจากสังคม เพื่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศฯ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์จำเป็นต้องมีการพัฒนากฎหมายให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมตามยุคสมัย ปรับกระบวนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เอื้อต่อคนทุกเพศอย่างเท่าเทียมและให้ความสำคัญกับกระบวนการคุ้มครองบุคคลให้ครอบคลุมทุกเพศทุกวัยเพื่อความเสมอภาคและเท่าเทียมของทุกเพศอย่างแท้จริง

1.1.5 ความสัมพันธ์ของวาทกรรมกับเพศสภาพและอำนาจในทางปฏิบัติการของวาทกรรมในกระบวนการยุติธรรม

ในกระบวนการศึกษาเชิงพรรณาด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Sociolinguistics) หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องมักจะนิยามความหมายของวาทกรรมว่ามีความเกี่ยวข้องกับระบบภาษาหรือภาษาศาสตร์และบริบทของโลกความเป็นจริงอย่างแยกไม่ออก โดยในการศึกษาทางด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม โดยเฉพาะในเรื่องของวาทกรรมกับอำนาจและโครงสร้างของวาทกรรมที่ก่อให้เกิดอำนาจกับสังคมพบว่า มีประเด็นทางเพศสภาพเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับวาทกรรมและอำนาจทั้งในทางตรงและทางอ้อม อาทิ การกำหนดบทบาทและสถานะทางเพศของเพศชายและเพศหญิงในสังคมหรือแม้กระทั่งการสร้างค่านิยมทางเพศของบุคคลในสังคมที่ให้คุณค่าและให้การยอมรับที่แตกต่างกัน เป็นต้น

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 จนถึงช่วงต้นศตวรรษที่ 21 การศึกษาและการใช้วาทกรรมเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และที่มาของการเกิดวาทกรรมชุดต่างๆ ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลมาจากมิเชล ฟูโกต์ นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสที่เป็นผู้เริ่มนำคำว่าวาทกรรมเข้ามาใช้ในการศึกษาด้านภาษาศาสตร์และระบบสัญลักษณ์ โดยการศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นการศึกษาที่เน้นทำความเข้าใจสิ่งที่ครอบงำคนในสังคมและกำหนดให้คนในสังคมเชื่อหรือยึดถือปฏิบัติตามซึ่งหมายถึง “วาทกรรม” โดยฟูโกต์ได้อธิบายความสัมพันธ์ของวาทกรรมกับเพศสภาพในแง่มุมของโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของวาทกรรม หรืออาจเรียกอีกอย่างได้ว่า “อำนาจเชิงโครงสร้าง” (Power Structures)

ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับวาทกรรมสามารถศึกษาในรูปแบบของการศึกษาแบบวิพากษ์หรือการเสริมสร้างอำนาจทางสังคมผ่านตัวบทภาษาและสภาพสังคมที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ

งานวิจัยบางชิ้นมุ่งศึกษาวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศโดยทำการศึกษาและทำความเข้าใจผ่านพฤติกรรมและการแสดงออกของเพศชายและเพศหญิงที่มีในสังคม อาทิ พฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการเลือกใช้สินค้า ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับทางสังคมของเพศชายและเพศหญิงที่มีความแตกต่างกันออกไป ภายใต้กรอบการศึกษาภาคปฏิบัติการของวาทกรรมเชิงอำนาจ ซึ่งระบบภาษาหรือการสื่อสารด้วยการใช้ถ้อยคำภาษา หรือการสื่อสารที่ไม่ใช่ถ้อยคำภาษาแต่เป็นการสื่อสารผ่านการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และการกระทำ ล้วนแต่เป็นความเกี่ยวข้องระหว่างวาทกรรม เพศสภาพ และอำนาจอย่างแยกไม่ออก

ตัวอย่างของการศึกษาเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของวาทกรรมกับเพศสภาพในวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันพบว่า ถ้อยคำหรือคำพูดของผู้หญิงที่สื่อสารออกไปมักจะได้รับการยอมรับจากสังคมย่อยในระดับครอบครัวหรือภายในกลุ่มทางสังคมกลุ่มนั้น ขณะที่ถ้อยคำหรือคู้ของเพศชายจะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่าเพศหญิงหากนำไปกล่าวหรือพูดในที่สาธารณะ²² โดยนักวิชาการหลายคนอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ว่ามีสาเหตุมาจากค่านิยมของสังคมและกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่หล่อหลอมค่านิยมของคนในสังคมในแต่ละช่วงวัยให้เกิดการรับรู้สิ่งที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมมากกว่าจะพิจารณาจากคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

การอธิบายดังกล่าวถูกโต้แย้งและไม่เห็นด้วยจากนักวิชาการที่ทำการศึกษาวาทกรรมในสายของฟูโกต์ เนื่องจาก มองว่าสถาบันทางสังคมในแต่ละที่ย่อมมีค่านิยมและแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน การใช้ความสัมพันธ์เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมที่ได้รับมาจากสถาบันทางสังคมไม่สามารถเป็นภาพแทนของการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม เพศสภาพ และอำนาจทุกชุดได้อย่างแท้จริง อีกทั้งนักวิชาการสายสตรีนิยมที่มีความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศ (Gender-egalitarian) หรือเสรีภาพทางเพศ (Gender-liberal) ควรสร้างให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงด้วยการยกเลิกค่านิยมทางเพศที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมจากกรณีข้อสรุปดังกล่าวให้หมดไปจากสังคม ขณะที่นักวิชาการกลุ่มอื่นกลับมองว่าสิ่งที่นักคิดกลุ่มสตรีนิยมมองสังคมในมุมมองของความสัมพันธ์

²² Emily Daw, (2023), What is the Relationship between Gender and Discourse, Language humanites.org, (ออนไลน์), สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566

เชิงอำนาจมาจากค่านิยมจากสังคมเป็นสาเหตุแห่งความไม่เท่าเทียมทางเพศเป็นข้อสังเกตที่น่าสน แต่ก็มีปฏิเสธไม่ได้ว่าค่านิยมของคนในสังคมแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันออกไป ค่านิยมทางเพศของคนสังคมหนึ่งอาจไม่ใช่ข้อสรุปสำหรับทุกสังคมได้ และค่านิยมของคนในสังคมไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันความเสมอภาคของคนในสังคม

สภาพปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศในปัจจุบันปรากฏให้เห็นในหลายกรณี อาทิ การจำกัดสิทธิ การจำกัดเสรีภาพโดยปราศจากเหตุอันควร หรือการลดทอนคุณค่าทางเพศผ่านชุด “วาทกรรม” ที่หล่อหลอมและสร้างค่านิยมให้คนในสังคมยึดติดกับการแบ่งแยก การจำแนกประเภท และการสร้างความเป็นอื่นจนนำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศอันเกิดจากความแตกต่างทางเพศในที่สุด โดยเครื่องมือในการใช้อำนาจของวาทกรรมคือระบบสังคม ค่านิยม ประเพณี และระบบกระบวนการยุติธรรมที่ใช้ อำนาจผ่านตัวบทกฎหมายสร้างความไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติในกับเพศในสังคม อาทิ สภาพปัญหาเรื่องกฎหมายและการรับรองการใช้คำนำหน้าบุคคล (นาย/นาง/นางสาว) ของบุคคลข้ามเพศ หรือปัญหาเรื่องการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการของรัฐในแง่มุมมองของการได้รับความคุ้มครองและปกป้องเสรีภาพส่วนบุคคลของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เช่นสิทธิในการแต่งงานของบุคคลรักเพศเดียวกันที่ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จในอนาคต เป็นต้น²³

สาเหตุส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบให้เกิดสภาพปัญหาของความไม่เท่าเทียมทางเพศดังกล่าว คือ “ระบบสังคม” (Social system) และ “ค่านิยมทางสังคม” (Social value) โดยในหลายสังคม อาทิ สังคมไทยยังคงมีระบบสังคมที่ยึดมั่นในระบบรักต่างเพศ และมีค่านิยมในการให้คุณค่ากับเพศ กระแสหลัก อันได้แก่ เพศชายและเพศหญิง ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยึดมั่นในระบบทวิภาค (Binary system) หรือระบบคู่ตรงข้าม (Dualism) อีกทั้งสภาพสังคมไทยนับแต่อดีตตกอยู่ภายใต้ระบบค่านิยม “สังคมนิยมชาย” (Patriarchy) หรือปิตาธิปไตย อันหมายถึง ระบบที่เอื้อหรืออำนาจ สิทธิประโยชน์ อำนาจ หรือให้ความสำคัญกับเพศชายในฐานะบิดา สามี บุตรชาย หรือผู้นำในชุมชน ให้มีสามารถมีอำนาจและสิทธิอยู่เหนือกว่าเพศอื่นๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ศาสนา การตัดสินใจ อีกทั้งให้คุณค่า ยกย่องเชิดชู ความเป็นชาย (Masculinity) ของบุคคล

²³ พระมณฑล กิตติสมปนโน และพระณัฐนันท์ อภิพลโณ, (2020), *วิเคราะห์วาทกรรมเรื่องเพศในทัศนะของฟูโกต์ (An Analytic study of Discourse of Gender in Foucault's View)*, วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563).

ค่านิยมดังกล่าวได้สร้างปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศให้กับเพศหญิงและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในปัจจุบัน ตั้งแต่ระบบความคิดคนในสังคมบางส่วนที่มองว่าค่านิยมการมีบุตรชายเป็นสิ่งที่ดีและมีคุณค่า (Male Child Preference) หรือการให้เพศชายเป็นภาพแทนของความเป็นผู้นำ (Representative of leadership) ด้วยการสร้างคำอธิบายที่เริ่มต้นจากคุณลักษณะทางกายภาพและบุคลิกภาพที่สังคมสร้างบรรทัดฐานให้กับความเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ตลอดจนสิทธิทางการเมืองและ เศรษฐกิจ อาทิ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงมีจำนวนน้อยกว่าผู้ชายมากถ้าเทียบกับสัดส่วนทั่วโลก และมีผู้นำหญิงมีอัตราส่วนที่น้อยกว่าผู้ชายเป็นอย่างมาก หรือสิทธิการเลือกตั้งที่ผู้หญิงยังไม่สามารถใช้สิทธิได้ในบางประเทศ เป็นต้น

สถานการณ์ทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมข้างต้นแสดงให้เห็นถึงนัยของความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ภายใต้บริบทการเป็นสังคมนิยมชายที่ยังคงให้คุณค่ากับการรักต่างเพศของเพศกระแสหลักระหว่างเพศชายและเพศหญิง สภาพสังคมเช่นนี้คือสิ่งที่เป็นปัจจัยในการเบียดขับทำให้ความเป็นเพศของเกย์หรือความเป็นตัวตนของเกย์กลายเป็น “ความผิดเพศ” ของสังคม โดยวาทกรรมความผิดเพศที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่ถูกวัฒนธรรมและค่านิยมสังคมนิยมชายของประเทศไทยใช้วาทกรรมความผิดเพศดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการกดทับความเป็นตัวตนและการมีบทบาททางสังคมของกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างไม่เป็นธรรม อันนำไปสู่การสร้างทัศนคติความเกลียดชังทางเพศที่ส่งผลในเชิงลบต่อเกย์ในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน

จากประวัติความเป็นมาของการเกิดสภาวะการเหยียดเพศในสถานการณ์และวัฒนธรรมต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการเหยียดเพศ (Sexism) ได้ถือกำเนิดมาจากวาทกรรมชุดหนึ่ง โดยวาทกรรมที่ถือกำเนิดขึ้นมาได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เป็นอย่างมากในด้านของการถูกสังคมกดทับผ่านชุดวาทกรรมที่สังคมใช้ตีตราและลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์หรือความเป็นตัวตนของบุคคลที่มีความแตกต่างและมีความหลากหลายทางเพศ โดยสาเหตุของการกล่าวว่าการเหยียดเพศถือเป็นวาทกรรม เนื่องจาก กลุ่มคำดังกล่าวถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจทางการดำรงชีวิตให้คนในสังคมที่เป็นเพศชายและเพศหญิงให้กลายเป็นเพศกระแสหลักผ่านชุดวาทกรรมที่เรียกว่า “ความผิดเพศ” ที่ถูกสร้างมาจากสภาพปัญหาสังคมเกี่ยวกับเรื่องการเหยียดเพศ ที่มองว่าบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศคือ “ความผิดปกติ” ที่สังคมไม่อาจให้การยอมรับและจำเป็นต้องเบียดขับหรือแก้ไขให้เป็นไปตาม

บรรทัดฐานที่สังคมตั้งไว้ ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของความหลากหลายทางเพศและบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างมาก

วาทกรรมกับการเหยียดเพศ ภายใต้สนามวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ที่เกิดขึ้นมานับแต่อดีต จากความเป็นมาข้างต้นยังคงมีอยู่และถูกสืบทอดและใช้เพื่อสร้างพลังอำนาจให้กับเพศกระแสหลัก (เพศชายและเพศหญิง) ให้เกิดความมีอำนาจเหนือกว่าเพศที่แตกต่างหรือบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยชุดวาทกรรมที่เห็นเด่นชัดที่สุดที่ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างการเหยียดเพศได้แก่ ชุดวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ของเพศกระแสหลักหรือบุคคลรักต่างเพศ (Heterosexual) ที่มีต่อเกย์เพศชาย ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ซึ่งเป็นชุดวาทกรรมที่ถูกกล่าวถึงและยังคงพบเห็นได้ในปัจจุบันที่มีการล้อเลียน การระรานทางเพศสภาพ การไม่ยอมรับ การกีดกัน เนื่องจาก สาเหตุทางเพศสภาพ ตลอดจนการเลือกปฏิบัติที่มีต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพียงเพราะบุคคลเหล่านั้นมีความแตกต่างทางเพศวิถีและไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานหรือเป็นไปตามค่านิยมที่สังคมสร้างขึ้น

สนามวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ที่กลุ่มเพศกระแสหลักหรือบุคคลรักต่างเพศ (Heterosexual) นำมาใช้กดทับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันของกลุ่มเกย์เพศชายในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ดังกล่าว ถือเป็นชุดวาทกรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีและการตีตราจากคนในสังคมที่มีต่อบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สนามวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ที่ถือกำเนิดจากการที่บุคคลรักต่างเพศมาใช้เพื่อ “เหยียดเพศ” (Sexism) ต่อกับคนรักเพศเดียวกันหรือผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างการเหยียดกันเองภายในกลุ่มรักเพศเดียวกันหรือกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยกันเองในปัจจุบันที่จะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจและอิทธิพลของสนามวาทกรรมและข้อถกเถียงทางวาทกรรมตามรูปแบบการอธิบายในประเด็นของระเบียบแบบแผนของฟูโกต์ที่อาศัยระบบคู่ตรงข้ามมาช่วยอธิบายเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดย Naveen Kumar ได้เขียนอธิบายผลการสำรวจในสื่อสังคมออนไลน์ความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเกี่ยวกับประเด็นการสร้างการยอมรับจากคนในสังคมที่ยอมรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ พบว่า สภาพสังคมในปัจจุบันสนามวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ที่สังคมเพศกระแสหลักหรือกลุ่มบุคคลรักต่างเพศ (Heterosexual) มีต่อบุคคลรัก

ร่วมเพศมีกระแสที่อ่อนลงและเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น สังคมให้การยอมรับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ มากขึ้น และคลายความกดดันต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มากขึ้นแต่ก็ยังคงมีร่องรอยการกดทับและความเหลื่อมล้ำทางเพศให้เห็นอยู่เช่นกัน

ขณะเดียวกันสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ดังกล่าวนอกจากจะสร้างผลกระทบจากชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่มีต่อชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันแล้ว สนามวาทกรรมความผิดเพศก็เปรียบเสมือน “ดาบสองคม” ที่ย้อนกลับมาทำร้ายกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เนื่องจาก ภายในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ กลับมีการเหยียดเพศด้วยตนเองผ่านสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีอยู่ในสังคม โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. John Pachankis ผู้ริเริ่มการวิจัยทางด้านสุขภาพทางด้านจิตภายในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ แห่งมหาวิทยาลัยเยลล์ (Yale University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับความเครียดของ เกย์ และไบเซ็กซ์ชวลที่เกิดความเครียดและความกดดันจากบรรดาเหล่าสมาชิกและเพื่อนหรือบุคคลที่รู้จักที่เป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยตนเอง พบว่ามีความเครียดที่เรียกว่า “ความเครียดภายในชนกลุ่มน้อย” (Intra-Minority Stress) อีกทั้งพบการปฏิบัติต่อกันภายในกลุ่มที่มีความรุนแรง และมีการใช้เรื่องเพศหรือกิจกรรมทางเพศ (Sex) มาสร้างสถานะและชนชั้นให้กับคนในกลุ่มจนกลายเป็นการเหยียดชนชั้นและคนในกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้สุขภาพจิตของคนในสังคมและในกลุ่มรักร่วมเพศตลอดจนผู้มีความหลากหลายทางเพศตึงเครียดมากขึ้นกว่าเดิม

John ได้สรุปสถานะความเครียดอันเกิดจากวาทกรรมที่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศสถานะหรืออาจเรียกได้ว่าวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดและความกดดันภายในสังคมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ออกเป็น 4 กลุ่ม อันได้แก่

1. ความเครียดภายในอันเกิดจากเรื่องกิจกรรมทางเพศ (Sex)
2. ความเครียดภายในอันเกิดจากสถานะ อาทิ ความเป็นชาย เสน่ห์ ฐานะการเงิน
3. ความเครียดภายในอันเกิดจากการแข่งขันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
4. ความเครียดภายในอันเกิดจากการเหยียดชนชั้น อาทิ เชื้อชาติ อายุ หรือผู้ติดเชื้อ HIV

การจัดประเภทดังกล่าวจากผลการวิจัยของ John ในช่วงปี ค.ศ. 2020 ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงสถานะการใช้สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของกลุ่มเกย์ในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ที่มีต่อเกย์ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ด้วยกันเองภายในกลุ่มเพื่อสร้างการเหยียดชนชั้น แบ่งแยกบุคคลภายในด้วยกันเองให้ออกไปเป็นกลุ่มต่าง ๆ จนเกิดความกดดันและบรรทัดฐานที่ใช้กำกับให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากต้องปฏิบัติตามเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” กดทับและลิดรอนความเป็นตัวตนของบุคคลที่มีอยู่ภายในตนเองและกลุ่ม ด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ อาทิ รสนิยมทางเพศ การแสดงออก ฐานะการเงิน การแสดงออกถึงความเป็นชาย ตลอดจนหน้าที่การงานของแต่ละบุคคลได้ถูกสนามวาทกรรมความผิดเพศเข้าครอบงำเพื่อใช้ในการเหยียดกันเองภายในกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้เกิดการเหยียดเพศกันเองภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพศที่มีการปะทะและแย้งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน

การศึกษาสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อและที่มีอยู่ภายในในกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาวิจัย เพื่อเข้าใจถึงสภาพปัญหาและจุดกำเนิดของสนามวาทกรรมความผิดเพศและข้อถกเถียงทางวาทกรรมที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตต่อกลุ่มเกย์ในสังคมไทย และเข้าใจถึงปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลให้วาทกรรมความผิดเพศมีอิทธิพลต่อคนในสังคม ที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและทัศนคติเชิงลบและนำไปสู่การเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีและการตีตรากลุ่มเกย์ ตลอดจนค้นหาแนวทางการแก้ไขหรือป้องกันการเกิดปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดจากสนามวาทกรรมความผิดเพศ เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นเกย์ของคนในสังคมอย่างเหมาะสมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม ดังที่จะกล่าวถึงในบทต่อไปตามลำดับ

1.2 คำถามวิจัย (Research Questions)

1. สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” (Sexual Disorder Discourse) ก่อตัวขึ้นได้อย่างไรในสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมนิยมชายและมีปัจจัยใดที่เป็นองค์ประกอบที่เอื้อต่อการเกิดและดำรงอยู่ของสนามวาทกรรม
2. สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของบุคคลรักต่างเพศ (Heterosexual) ที่มีต่อเกย์เพศชาย ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายของสังคมไทยเป็นอย่างไร และส่งผลกระทบต่อเกย์ในสังคมไทยอย่างไร?
3. สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของเกย์ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ที่มีต่อเกย์ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ด้วยกัน ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายของสังคมไทย เป็นอย่างไร และส่งผลกระทบต่อเกย์ในสังคมไทยอย่างไร?

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of Research)

1. เพื่อศึกษาการก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” (Sexual Disorder Discourse) ใน “สังคมนิยมชาย” (Patriarchy) ในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาภาคปฏิบัติการของวาทกรรม “ความผิดเพศ” ชุดต่าง ๆ ภายในสนามวาทกรรม ความผิดเพศที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อและที่มีอยู่ภายในกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทย
4. เพื่อให้ข้อเสนอเชิงแนะนำเชิงนโยบายและแนวทางมาตรการการป้องกันการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3

1.4 ขอบเขตการศึกษาวิจัย (Scope of Research)

การศึกษาและการวิจัยสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อและที่มีอยู่ภายในกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย เป็นการศึกษาวาทกรรมเชิงวิพากษ์ ภายใต้กรอบปรัชญาหลังโครงสร้างนิยมและหลังสมัยใหม่นิยม (Post-Structuralism and Post-Modernism) ที่นำมาปรับใช้ในการศึกษาและวิจัยสนามวาทกรรมดังกล่าว โดยวิเคราะห์วาทกรรมที่รวบรวมมาจากข้อมูล ดังต่อไปนี้ เอกสารวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สื่อ วัฒนธรรมป๊อป และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นรูปแบบของการวิจัย

เชิงคุณภาพที่วิเคราะห์หน่วยการศึกษาวิจัยที่ประกอบไปด้วยชุดวาทกรรมสองชุดหลักในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” อันได้แก่ ชุดที่ 1: สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของบุคคลรักต่างเพศ (Heterosexual) ที่มีต่อเกย์เพศชาย ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual)” และ ชุดที่ 2: สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของเกย์ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ที่มีต่อเกย์ในฐานะของบุคคลรักร่วมเพศ (Homosexual) ด้วยกัน

1.5 นิยามศัพท์ (Definition)

1.5.1 เกย์ (Gay)

วิชา ด้านดำรงกุล และวิชัย โปษยะจินดา นิยามเกย์ ไว้ว่า ชายซึ่งมีความนิยมทางเพศยึดมั่นอยู่ในเพศชาย แสดงออกความผูกพันกับเพศชายด้วยกัน ทั้งทางอารมณ์ เพศสัมพันธ์และทางสังคม โดยมีได้มีเงื่อนไขกำหนดไว้ว่าจะไม่มีประสบการณ์เพศสัมพันธ์กับเพศหญิงหรืออีกนัยหนึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า “เกย์” คือชายรักร่วมเพศกลุ่มหนึ่ง

นธี ธีระโรจน์พงษ์ (2541 อ้างถึงใน กิ่งรัก อิงคะวัต, 2542: 25-26) ได้จำแนกกลุ่มเกย์เป็น 2 มิติ คือ ตามพฤติกรรมการแสดงออกภายนอก (Apparent) และ ตามบทบาทของพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Role) เป็น 2 มิติ คือ แบ่งตามพฤติกรรมการแสดงออกภายนอก (Appearance) และบทบาทพฤติกรรมทางเพศ (Sexual role) ทำให้ตัวตนของเกย์ไม่ถูกกำหนดด้วยลักษณะท่าทางและบุคลิกที่มองเห็นภายนอก เช่น เกย์ที่มีบุคลิกภายนอกกระตือกระตั้ว (Feminine) ก็อาจมีบทบาททางเพศเป็นฝ่ายรุก (Active) ได้ หรือ เกย์ที่มีบุคลิกภายนอกเป็นแมนเต็มตัว (Macho) ก็อาจจะมีพฤติกรรมทางเพศเป็นฝ่ายรับ (Passive) ได้เช่นกัน

สุไลพร ชลวิไล (2551) แบ่งกลุ่มเกย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามบทบาทการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่

1. เกย์คิง (Gay King) หมายถึง เกย์ที่พึงพอใจกับบทบาททางเพศโดยการเป็นฝ่ายรุกเพียงอย่างเดียว
2. เกย์ควีน (Gay Queen) หมายถึง เกย์ที่พึงพอใจกับบทบาททางเพศโดยการเป็นฝ่ายถูกระทำ (Passive) หรือเป็นฝ่ายรับเท่านั้น
3. เกย์ควิง (Gay Quing) มาจากคำว่า King รวมกับ Queen หรือ โบ้ธ (Both) หมายถึง เกย์ที่สามารถรับบทบาททั้งเป็นฝ่ายกระทำ หรือ ฝ่ายถูกระทำก็ได้

จากการนิยามคำว่า “เกย์” พบว่ามีความหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือหมายถึง บุคคลเพศชายที่มีรสนิยมทางเพศชอบเพศชายด้วยกัน แต่ยังคงมีความยึดมั่นหรือพึงพอใจในเพศชายของตนเอง การแสดงออกที่แตกต่างกันตามบุคลิกภาพ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพสุภาพเรียบร้อย กระตุ้งกระตั้ง หรือการแสดงออกเหมือนผู้ชายทั่วไป

1.5.2 อัตลักษณ์ (Identity)

ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติความหมายของ “อัตลักษณ์” ไว้ว่า หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Identity หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้เป็นที่รู้จักหรือจดจำได้ ซึ่งแต่ละสังคมจะมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป

พิศิษฐ์ คุณวโรตม์, 2546 ให้ความหมายของอัตลักษณ์ คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” อันเกิดจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตนเองกับคนอื่นผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา ซึ่งต้องอาศัยความตระหนักรู้ในตัวตนและยอมรับอัตลักษณ์ที่เป็นและให้ความสำคัญของการแสดงตัวตนที่สามารถระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร” (Who Am I ?)

1.5.3 วาทกรรม (Discourse)

วาทกรรม คือ กลุ่มถ้อยคำที่ใช้แสดงความรู้หรือวิธีการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเฉพาะ ในช่วงเวลาประวัติศาสตร์หนึ่งๆ ที่เป็นกระบวนการการผลิตความรู้ผ่านภาษาเป็นแนวคิดหนึ่งของการศึกษาในเกี่ยวกับตัวบทของภาษา (Collection of Text) ที่เป็นการมุ่งศึกษาในเชิงของรูปแบบหรือโครงสร้างในเชิงลึก (Deeper structure) โดยเป็นการศึกษาควบคู่ไปพร้อมกับองค์ประกอบพื้นฐานของตัวบทที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างการรับรู้

1.5.4 ความผิดปกติ (Sexual Disorder)

ความผิดปกติ หมายถึง สภาวะทางเพศของบุคคลที่มีและเป็นอยู่ โดยไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ใช่เพศกระแสหลัก ซึ่งในที่นี้หมายถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่เป็นหน่วยหลักในการศึกษาวิจัย

1.5.5 สังคมนิยมชาย (Patriarchy)

สังคมนิยมชาย หมายถึง สภาวะสังคมที่ยกย่องและเชิดชูให้กับเพศชายมีอำนาจหรือมีสิทธิพิเศษทางสังคมบางประการให้มีอำนาจเหนือเพศหญิงหรือเพศอื่นๆในสังคม อาทิ การยกย่องและให้คุณค่าภาวะความเป็นผู้นำที่มีอยู่ในเพศชายมากกว่าเพศหญิง การให้เพศชายเป็นผู้นำครอบครัว หรือการกำหนดให้เพศชายมีบทบาทในการปกป้องและให้เกียรติเพศหญิง เป็นต้น

1.5.6 บุคคลรักเพศเดียวกัน (Homosexual)

บุคคลรักเพศเดียวกัน หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมที่มีความชื่นชอบคุณลักษณะทางกายภาพหรือมีความสนใจทางเพศกับบุคคลที่เป็นเพศเดียวกัน อาทิ บุคคลเพศชายมีความรักและชื่นชอบกับบุคคลเพศชายด้วยกัน

1.5.7 บุคคลรักต่างเพศ (Heterosexual)

บุคคลรักต่างเพศ หมายถึง บุคคลเพศชายที่มีความชื่นชอบหรือเสนาหาเชิงคู่สาวกับเพศหญิงหรือบุคคลเพศหญิงที่มีความชื่นชอบหรือเสนาหาเชิงคู่สาวในเพศชาย

1.5.8 สนามวาทกรรม (Discursive field)

สนามวาทกรรม หมายถึง การรวมตัวของวาทกรรมและชุดวาทกรรมที่มีคุณลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมากกว่า 1 ชุดมารวมกัน โดยการนำเอาจุดเด่นที่มีลักษณะร่วมของวาทกรรมแต่ละชุดที่มีความคล้ายกันมาทำการจัดประเภทและสร้างองค์ความรู้หรือการรับรู้ร่วมกันในชุดวาทกรรมเหล่านั้นที่มีความลึกซึ้งมากกว่าวาทกรรมต้นฉบับที่นำมารวมกันจนเกิดเป็นสนามวาทกรรม

1.5.9 ความเกลียดชังทางเพศวิถี (Sexual Orientate Hate Crime)

ความเกลียดชังทางเพศวิถี หมายถึง ความคิดอคติที่เกิดขึ้นจากการมีเพศวิถีหรือเพศสภาวะที่มีความแตกต่างจากค่านิยมหรือบรรทัดฐานของสังคมที่สังคมตั้งบรรทัดฐานและให้การยอมรับ โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่สังคมมีต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เนื่องจาก สังคมให้คุณค่าและยกย่องความรักต่างเพศส่งผลให้กลุ่มเกย์เพศชายกลายเป็นกลุ่มเพศวิถีที่ถูกกดทับจากสังคมนิยมชายที่สังคมไม่ให้การยอมรับและเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถี โดยสะท้อนความเกลียดชังทางเพศวิถีผ่านการดูถูก ล้อเลียน หรือเหยียดเพศให้ดูด้อยคุณค่า ตลอดจนการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

1.5.10 ศตวรรษที่ 21 (21st Century)

ศตวรรษที่ 21 หมายถึง คริสต์ศตวรรษแรกของคริสต์สหัสวรรษที่ 3 และเป็นคริสต์ศตวรรษปัจจุบัน เริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2001 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2100 โดยเป็นยุคที่มีคุณลักษณะที่มีนัยสำคัญของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ในรูปแบบของโลกไร้พรมแดน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

จากบทนำผู้วิจัยได้ทำการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาที่ต้องทำการศึกษาวิจัย ตลอดจนเรียบเรียงปรากฏการณ์และข้อถกเถียงเชิงประเด็นของการเกิดขึ้นของสนามวาทกรรม ความผิดเพศที่ก่อตัวขึ้นในสังคมระหว่างชู้สาวทรรณกรรักต่างเพศ (Heterosexual) และชู้สาวทรรณกรรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ที่มีประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการในแต่ละบริบทเชิงพื้นที่หรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสนามวาทกรรมความผิดเพศ ซึ่งเป็นการฉายภาพอย่างกว้างเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมที่ส่งผลให้เกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศ ที่ในแง่มุมหนึ่งกลับกลายมาเป็นปรากฏการณ์ดาบสองคมที่ย้อนกลับมาสร้างความสั่นคลอนความเหนียวแน่นภายในของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ด้วยกันเอง ส่งผลให้เกิดความร้าวฉานเกี่ยวกับความเป็นหนึ่งเดียวของกลุ่มและเกิดความแตกแยกแบ่งชนชั้นนำไปสู่การเกิดความกดดันภายในกลุ่มที่สามารถสร้างความเกลียดชังให้เกิดขึ้นภายในกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ด้วยกันเองอย่างคาดไม่ถึง

ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาวาทกรรมเชิงวิพากษ์ ภายใต้กรอบปรัชญาหลังโครงสร้างนิยมและหลังสมัยใหม่นิยม (Post-Structuralism and Post-Modernism) โดยวิเคราะห์วาทกรรมที่รวบรวมมาจากข้อมูลเอกสารวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ข้อมูลจากสื่อวัฒนธรรมป๊อป และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ศึกษาวิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และ “ความเกลียดชังทางเพศวิถี” ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวาทกรรมและสนามวาทกรรมในมุมมองกว้างในลำดับแรก จากนั้นจะดำเนินการเลือกแนวคิดทฤษฎีที่เกิดจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นมาเป็นแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยในเชิงลึกในช่วงท้ายของบทการทบทวนวรรณกรรมนี้

ประเด็นการศึกษาวิจัยไปที่การวิเคราะห์ชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันภายในสนามวาทกรรมความผิดเพศ ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นหลักในการศึกษาวิจัย โดยศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” อันนำไปสู่การเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยทำการแบ่งประเภทของกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องข้องกับออกเป็นกลุ่มแต่ละกลุ่ม เพื่อสร้างความความรู้และความเข้าใจในแต่ละส่วนอย่างชัดเจนก่อนจะลงลึกในการศึกษาและอธิบาย ในประเด็นที่เฉพาะเจาะจงต่อไปตามกระบวนการศึกษาหรือตามระเบียบวิธีวิจัยในบทที่สาม เพื่อนำไปอธิบายผลการศึกษาในบทที่สี่ต่อไป ซึ่งองค์ประกอบของเนื้อหาในบทที่สองที่เกี่ยวข้องกับการ ทบทวนวรรณกรรม ประกอบไปด้วย

2.1 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม (Discourse Theory)

2.1.1 นิยามความหมายของวาทกรรม (Discourse)

2.1.2 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Theory and Analysis)

2.1.3 การศึกษาวาทกรรมและพัฒนาการด้านการศึกษาวาทกรรม (Discourse studies)

2.2 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และเพศสภาพ (Identity and Gender Theory)

2.2.1 นิยามความหมายของอัตลักษณ์ (Identity)

2.2.2 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องข้องกับอัตลักษณ์ (Identity Theory)

2.2.3 แนวคิด ทฤษฎี เลสเบี้ยน เกย์ และควีร์ (Lesbian Gay and Queer Theories)

2.3 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา (Criminal Justice Theory)

2.3.1 แนวคิด ทฤษฎีการตีตรา (Labeling theory)

2.3.2 แนวคิด ทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง (Hate Crime) กับความผิดเพศ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม และเพศสภาพ (Gender)

2.5 กรอบแนวคิดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ

2.1 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม (Discourse Theory)

2.1.1 นิยามความหมายของวาทกรรม

ในการศึกษาวาทกรรมผู้ศึกษาจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจนิยามความหมายของวาทกรรมให้ถูกต้องและเข้าใจถึงโครงสร้างและองค์ประกอบของวาทกรรมที่ชัดเจน ทว่าในการนิยามความหมายของวาทกรรมมักเกิดปัญหาด้านการนิยามวาทกรรม เนื่องจาก วาทกรรมมีความซับซ้อนเชิงโครงสร้างของภาษาที่จะให้ความหมายว่าวาทกรรมได้อย่างแน่นอนและชัดเจน อีกทั้งวาทกรรมมีคุณสมบัติที่ลื่นไหลและเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ในการศึกษาวาทกรรมมีผู้ศึกษาด้านวาทกรรมให้คำจำกัดความ การนิยาม และอธิบายความหมายของวาทกรรมไว้อย่างกว้างขวางและน่าสนใจ โดยสามารถสรุปและจำแนกนิยามความหมายของวาทกรรมได้ ดังนี้

สมเกียรติ วันทะนะ อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นนักวิชาการไทยที่นำคำว่า “วาทกรรม” มาใช้เป็นคนแรกเพื่อแทนคำภาษาอังกฤษว่า “Discourse” โดยให้นิยามความหมายของวาทกรรมตามอิทธิพลความคิดที่ได้มาจากนักคิดชาวฝรั่งเศสที่ชื่อ มิแช็ล ฟูโกต์ (Michel Foucault, 1926-1984) นักปรัชญาในสายสกุลหลังโครงสร้างนิยม (Post structuralism) ผู้ที่มุ่งอธิบายว่าวาทกรรมมีความหมายได้หลายอย่าง ขึ้นอยู่กับมุมมอง และทฤษฎีพื้นฐานของตัววาทกรรม นั่นอาจเป็นเพราะการศึกษาวาทกรรมเป็นการศึกษาที่คาบเกี่ยวในหลายสาขาวิชา จนอาจกล่าวได้ว่าวาทกรรมเป็นการศึกษาในเชิงสหสาขาวิชาทั้ง ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา ปรัชญา สัตววิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา วัฒนธรรมศึกษา วรรณคดี และการสื่อสาร เป็นต้น

ในอดีต มิแช็ล ฟูโกต์ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสผู้ที่มีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่อการศึกษาวาทกรรม ได้ให้นิยามความหมายของ “Discourse” ไว้ว่าหมายถึง กลุ่มก้อนของภาษาที่ใช้อธิบายหรือให้ได้มาซึ่งความหมายของสิ่งที่กำลังสื่อถึงหรือพูดถึง โดยเป็นการสื่อสารผ่านในรูปตัวแทนของความรู้ โดยมีการมองไปในแง่มุมของเชิงประวัติศาสตร์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลให้วาทกรรมเกี่ยวข้องกับการผลิตสร้างความรู้ผ่านระบบความคิดของภาษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง วาทกรรม คือ กลุ่มถ้อยคำที่ใช้แสดงความรู้หรือวิธีการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเฉพาะในช่วงเวลาประวัติศาสตร์หนึ่งๆ ที่เป็นกระบวนการการผลิตความรู้ผ่านภาษา แต่เนื่องจากปฏิบัติการต่างๆในสังคมนั้นก่อให้เกิด

ความหมาย และความหมายดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นย้อนกลับมาเมื่อทบทวนต่อปฏิบัติการต่างๆที่กระทำ ดังนั้น ปฏิบัติการต่างๆจึงถือว่าเป็น “ภาคปฏิบัติการของวาทกรรม” (Discursive Practice) ด้วย²⁴

ขณะที่ Teun A. van Dijk (1997) ได้กล่าวถึงวาทกรรมว่าเป็นการใช้สิ่งที่ใช้อ้างถึงการใช้ ภาษา เนื่องจาก “การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis)” เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ ภาษาที่มุ่งวิเคราะห์ถึงผู้ใช้ วิเคราะห์การนำไปใช้อย่างไร นำไปใช้เพื่ออะไร และนำไปใช้เมื่อไร ซึ่งมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ เหตุการณ์ ตลอดจนการสื่อสาร โดยสรุปเป็นความคิดสำคัญของการ วิเคราะห์วาทกรรมออกมาได้เป็น 3 มิติ อันได้แก่ การใช้ภาษา (Language Use) ความเชื่อต่างๆ ที่ส่งผ่านการสื่อสาร (The Communication of Beliefs) และปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ทางสังคม (Interaction in Social Situations)²⁵

จากการนิยามข้างต้น “วาทกรรม” หรือ Discourse เป็นแนวคิดหนึ่งของการการศึกษา ในเกี่ยวกับตัวบทของภาษา (Collection of Text) ที่เป็นการมุ่งศึกษาในเชิงของรูปแบบหรือ โครงสร้างในเชิงลึก (Deeper Structure) โดยเป็นการศึกษาควบคู่ไปพร้อมกับองค์ประกอบพื้นฐาน ของตัวบทที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างการรับรู้ ซึ่งการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ภาษาล้วนแต่เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดวาทกรรม หรืออาจกล่าวได้ในอีกนัยหนึ่งว่าวาทกรรม และทฤษฎีว่าด้วยวาทกรรมมีส่วนกำเนิดมาจากภาษาหรือปรัชญาของภาษาและผสมผสานเข้ากับทฤษฎี ทางสังคมเพื่ออธิบายถึงบริบทและโครงสร้างทางสังคมในยุคหรือสมัยนั้น²⁶

2.1.2 แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Theory and Analysis)

เมื่อทราบถึงนิยามความหมายของวาทกรรมแล้ว ลำดับถัดมาที่จำเป็นต้องศึกษา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Theory and Analysis) ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการร่วมสมัยเป็นอย่างมาก ในฐานะที่เป็นชุด ความคิดซึ่งสามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม

²⁴ Hall, S. (2001). *Foucault: Power, Knowledge and Discourse*. In M. Wetherell, S. Taylor, & S. Yates (Eds.), *Discourse, Theory and Practice*. London: Sage publications.

²⁵ Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage.

²⁶ Loizos Heracleous, (2006), *Chapter 12 Discourse theory*, The SAGE Handbook of Process Organization Studies

ตลอดจนภาษาและวรรณกรรมอย่างกว้างขวาง ในการศึกษาวาทกรรมทางด้านวิชาการ มีนักวิชาการจำนวนมากที่สนใจและทำการศึกษาวาทกรรม ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป มีทั้งการศึกษาวาทกรรมในแง่ของจุดกำเนิดและความเป็นมาของวาทกรรม ประวัติความเป็นมา การก่อตัวของวาทกรรม และการนำวาทกรรมที่เกิดขึ้นไปใช้ หรืออาจเรียกว่าภาคปฏิบัติหรือปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive Practice)

คุณประโยชน์ของการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรมยังเป็นไปเพื่อวิเคราะห์และค้นหาการนำวาทกรรมไปใช้และผลกระทบของวาทกรรมที่เกิดขึ้น ตลอดจนนำวาทกรรมที่เกิดขึ้นมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในมิติต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล เนื่องจาก วาทกรรมถือเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคม บุคคล และชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยสาเหตุที่กล่าวเช่นนี้ เนื่องจาก วาทกรรมคือชุดหรือส่วนหนึ่งของผลผลิตทางสังคมที่คนในสังคมสร้างและก่อตัวให้เกิดขึ้นมา จนกลายเป็นชุดทางความคิดและแนวปฏิบัติให้กับคนทั่วไปในสังคมได้รับรู้และเห็นพ้องในทิศทางเดียวกัน

โดยทั่วไปแล้วการศึกษาโครงสร้างของวาทกรรมนั้น ผู้ศึกษาต้องทำความเข้าใจถึงภววิทยา (Ontology) ของการประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructionist) ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ทางสังคมที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ความจริงทางสังคมที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะเดียวกันโครงสร้างหรือองค์ประกอบทางสังคมที่ปรากฏขึ้นนั้นก็ได้รับอิทธิพลมาจากการประกอบสร้างจากวาทกรรมด้วยเช่นกัน กล่าวคือ บริบททางสังคม (Social Context) มีผลต่อการประกอบสร้างหรือเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะ หรือความสัมพันธ์ของการสื่อสารทางสังคม โดยการสื่อสารทางสังคมประกอบด้วยคำพูด ภาษา รวมถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคม องค์ประกอบดังกล่าวจะก่อตัวทางความหมาย โดยความหมายที่ก่อตัวขึ้นเป็นการก่อตัวที่ผ่านระบบสัญญาณ (Signs) และการรับรู้ร่วมกัน (Collective Cognition) และเมื่อการรับรู้ร่วมกันที่เกิดขึ้นนั้นได้รับการยอมรับและมีความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จะเป็นจุดกำเนิดที่นำไปสู่การกลายเป็นค่านิยมทางสังคม (Social value) และค่านิยมทางสังคมที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นวาทกรรม (Discourse) ไปในที่สุด

นอกจากนี้คุณลักษณะของวาทกรรมอาจหมายถึง ชุดความคิดของภาษาที่มีคุณลักษณะที่ผสมผสานองค์ความรู้และบริบทรอบข้างเข้าด้วยกัน โดยคุณลักษณะดังกล่าวมีผลต่อการสร้างนิยามความเป็นวาทกรรมขึ้นมา กล่าวคือ วาทกรรมมีคุณลักษณะที่เรียกว่าการเป็น “พิมพ์เขียว” (Blueprint Metaphor) หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น “แม่แบบ” ของความรู้ที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานหรือการบูรณาการองค์ความรู้ (Knowledge integration) เนื่องจาก วาทกรรมไม่สามารถสร้างนิยามของตนเองเพียงหนึ่งเดียวได้ แต่จำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานและรวบรวมองค์ความรู้จากสาขาต่างๆ เพื่อสร้างนิยามความหมายให้กับวาทกรรมนั้นๆ ผ่านกระบวนการการจัดการความรู้หรือข้อมูล (Information Management)

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาความหมายของวาทกรรมมักพบปัญหาหลักอยู่ 2 ประการ คือ ปัญหาด้านข้อมูลหรือองค์ความรู้ (Information Management) และปัญหาด้านการบูรณาการองค์ความรู้ (Knowledge Integration) ซึ่งปัญหาหลักทั้งสองส่งผลกระทบต่อความหมายของวาทกรรมเป็นอย่างมากและเกิดคำถามให้ผู้ศึกษาต้องหาคำตอบว่าเราจะทำอย่างไรให้ชุดข้อมูลที่จะสื่อสารหรือวาทกรรมที่ต้องการจะสื่อสารออกไปเหมาะสมและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้รับสารจะเข้าใจได้มากที่สุด และเมื่อข้อมูลชุดนั้นเกิดขึ้นเป็นวาทกรรมแล้วเราจะทำอย่างไรให้ชุดข้อมูลที่เป็นวาทกรรมเป็นแม่แบบและกระจายออกสู่สังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้สำเร็จ โดยคำถามทั้งสองคำถามที่มีต้นกำเนิดของปัญหามาจากข้อจำกัดเกี่ยวกับวาทกรรมที่ผู้ศึกษามักมองข้ามถึงตัวแบบที่เป็นแก่นแท้ของความหมายของวาทกรรม ประกอบกับการที่ผู้ศึกษาไม่สามารถเข้าถึงรายละเอียดของวาทกรรมได้อย่างแท้จริง

จากองค์ประกอบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการนิยามความหมายของวาทกรรมจำเป็นต้องพิจารณาจากหลายองค์ประกอบเพราะวาทกรรมประกอบด้วยโครงสร้างที่มีความเป็นพลวัต (Dynamic) เปลี่ยนแปลงได้เสมอและเมื่อย้อนกลับมาพิจารณาถึงกระบวนการหรือการเกิดวาทกรรมทางสังคมข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระบบภาษาที่มีอิทธิพลต่อการเกิดวาทกรรม

คำถามที่น่าสนใจและจำเป็นต้องทำความเข้าใจในประเด็นถัดมาคือ วาทกรรมเกี่ยวข้องกับอำนาจ (Power) ได้อย่างไร? และมีปัจจัยใดที่เอื้อต่อการเกิดอำนาจให้กับวาทกรรม? รวมไปถึงอำนาจของวาทกรรมส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลหรือสังคมอย่างไร? การหาคำตอบเพื่อมาอธิบายในประเด็นคำถามต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยการอธิบายถึงบริบทร่วมทางสังคมของแต่ละสังคม

เนื่องจาก สภาพสังคมในแต่ละสังคมมีความแตกต่างและหลากหลาย ส่งผลให้การรับรู้ทางสังคมของคนในสังคมแต่ละที่แตกต่างกัน อาทิ สังคมตะวันตกที่มีค่านิยมเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลเป็นหลัก ส่งผลให้การแสดงออกทางด้านเพศสภาพเป็นไปอย่างเสรีและยอมรับในความแตกต่างและหลากหลาย ขณะที่บางสังคมที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมหรือประเพณีนิยม และธรรมเนียมการปฏิบัติที่ถูการยอมรับมาอย่างยาวนานการมีความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับของคนในสังคม เป็นต้น

2.1.3 การศึกษาวาทกรรมและพัฒนาการด้านการศึกษาวาทกรรม (Discourse Studies)

จากการกล่าวถึงการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม ในข้อ 2.1.2 เพื่อทำการศึกษาและมุ่งอธิบายวาทกรรม (Discourse) ให้เกิดความชัดเจน ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ท้าทายในวงการการศึกษา เนื่องจาก ผู้ศึกษาวาทกรรมต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มากและองค์ประกอบ ตลอดจนการประกอบสร้างของวาทกรรม โดยวาทกรรมมีพัฒนาการด้านการศึกษาปรากฏอยู่ในการศึกษาในรูปแบบที่เรียกว่า การศึกษาในรูปแบบของ “การก้าวข้ามสาขา” หรือ Cross-Discipline อันหมายความว่า การศึกษาวาทกรรมเป็นการศึกษาที่จำเป็นต้องเข้าใจในหลายบริบทและดึงเอาความรู้ในหลายแขนงเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อศึกษาวิเคราะห์การเกิดวาทกรรมได้อย่างถูกต้อง

บุคคลที่กล่าวถึงกระบวนการศึกษาวาทกรรมที่น่าสนใจ คือ Teun A. van Dijk (2010) ที่ได้อธิบายถึงกระบวนการศึกษาวาทกรรมที่ต้องย้อนกลับไปศึกษาและทำความเข้าใจในยุคคลาสสิก ที่ในยุคการศึกษาวาทกรรมในขณะนั้นยังเป็นการศึกษาในเชิงของ ระบบของภาษา (Linguistic term) โดยมุ่งเน้นประเด็นการศึกษาวาทกรรมลงไปอยู่ในศาสตร์ที่เรียกว่า “วาทศาสตร์” (Rhetoric science) ศึกษาการใช้วาทศิลป์ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1964 – 1974²⁷ กล่าวคือเป็นรูปแบบการศึกษาการก่อตัวของวาทกรรมผ่านการใช้ภาษาพูดหรือการสื่อสาร ซึ่งต่อมาการศึกษาวาทกรรมในเชิงวาทศาสตร์ได้ถูกปรับเปลี่ยนหรือเน้นการศึกษาแบบเชื่อมโยงระหว่างภาษา คำพูดที่ใช้สื่อสาร การสนทนา บริบทภาษา ตลอดจนการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ โดยมีกระบวนการหรือแนวการวิเคราะห์วาทกรรมเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์รูปประโยคของภาษาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (Abstract Sentence) การสื่อสารและการโต้แย้งเชิงโครงสร้าง (Conversation or Argumentation

²⁷ Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage.

Structure) ตลอดจนกระบวนการรับรู้ (Cognitive Processes) การสร้างภาพตัวแทนของสถานะจิตใจ (Mental Representations) และการใช้การสังเกตสถานการณ์ทางสังคมเข้ามามีส่วนในการศึกษาและวิเคราะห์วาทกรรมด้วย

ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1960 การศึกษาวาทกรรมมีแนวโน้มที่มุ่งเน้นการศึกษาไปที่รูปแบบของการศึกษาแบบข้ามสาขาวิชา (Cross-Discipline) เพื่อค้นหาต้นกำเนิดของวาทกรรม โดยการศึกษา ในรูปแบบของการข้ามสาขามีความเกี่ยวข้องกับสัญศาสตร์ (Semiotic) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ศึกษาในการใช้ชีวิตประจำวันของบุคคลตั้งแต่การศึกษาผ่านรูปภาพ แผ่นฟิล์ม อากัปกิริยา ตลอดจน “อวจนภาษา” (Non-Verbal) และการสื่อสารผ่านรูปแบบอื่น ๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีตกาล หรือที่แฝงอยู่ในการใช้ชีวิตของคนในสังคมที่ผ่านมา ซึ่งการเข้ามาของสัญศาสตร์ หรือสัญวิทยา (Semiology) ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการตีความและการสร้างความหมายของภาษา อวจนภาษา และอากัปกิริยา หรือการกระทำเพื่อทำให้ผู้รับสารความเข้าใจการก่อตัวของวาทกรรมและประวัติความเป็นมาของชุดวาทกรรมชุดนั้นว่ามีรากฐานการก่อกำเนิดมาจากส่วนไหน และถูกใช้ไปอย่างไร

การที่วาทกรรมจำเป็นต้องใช้รูปแบบการศึกษาแบบข้ามสาขา อันเนื่องมาจาก วาทกรรมไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสิ่งที่มีสถานะความเป็นตัวตนของตัวเองได้โดยไม่ต้องหยิบยืมจากศาสตร์อื่นมาเพื่อวิเคราะห์และศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบของวาทกรรม โดยคุณสมบัติของวาทกรรมมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมและสามารถจัดหมวดหมู่คุณสมบัติของวาทกรรม สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

- วาทกรรมในฐานะของการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

การที่กล่าวว่าวาทกรรมคือส่วนสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจาก รากเหง้าเดิมของวาทกรรมถือกำเนิดมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์และคนในสังคม ทั้งในรูปแบบของการสื่อสารทางภาษา ตัวบทของภาษา ตลอดจนบรรทัดฐานของสังคม และการปฏิบัติการทางด้านการวิเคราะห์ตัวบทสนทนาของบุคคล

- วาทกรรมในฐานะของการเป็นพลังอำนาจและการครอบครอง

กล่าวคือ โดยพื้นฐานวาทกรรมมีความเชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางสังคมที่มุ่งจำกัดความและควบคุมความหมายของบางสิ่งบางอย่าง และในขณะเดียวกัน วาทกรรมเองก็ยิ่งไปควบคุมหรือจำกัดความและจำกัดอำนาจกับอีกสิ่งหนึ่งที่ตรงข้าม ทำให้วาทกรรมนั้นมีอำนาจอยู่ในตัว

- วาทกรรมในฐานะเครื่องมือการสื่อสาร

คุณสมบัติของวาทกรรมในฐานะนี้เป็นเพียงเครื่องมือของการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ถ่ายทอดผ่านการใช้ภาษาในการพูดคุยหรือสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งคุณสมบัติในข้อนี้ วาทกรรมจะต้องถูกผูกผันเข้ากับความรู้สึกนึกคิดหรือการรับรู้ของบุคคลด้วยถึงจะเกิดความเข้าใจในวาทกรรมนั้น

- วาทกรรมกับการเป็นบริบทแวดล้อม

คุณสมบัติของวาทกรรมในข้อนี้มุ่งวิเคราะห์บริบทที่อยู่รอบๆ สังคมและมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดวาทกรรมขึ้น โดยนำเงื่อนไขในการศึกษาภาคปฏิบัติของวาทกรรมเข้ามาพิจารณาร่วมกับระดับการใช้ภาษาของคนในสังคมว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

- วาทกรรมในฐานะของการเป็นนิยามของสังคม

วาทกรรมในฐานะนี้ถูกผูกโยงเข้ากับระบบการสร้างความหมายหรือระบบสัญลักษณ์ ซึ่งมีประเด็นการศึกษาที่ลึกซึ้งถึงความหมายของการกระทำทางสังคมหรือกิจกรรมทางสังคมที่ส่งผลหรือเชื่อมโยงกับวาทกรรม

- วาทกรรมในฐานะของความเป็นธรรมชาติของภาษา

คุณสมบัติของวาทกรรมในแง่มนี่คือการที่มุ่งค้นหาแก่นแท้ของวาทกรรมว่าตัววาทกรรมที่เกิดขึ้นว่ามีคุณสมบัติอะไรบ้างและวาทกรรมเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับระบบภาษาศาสตร์ได้อย่างไร

- วาทกรรมในฐานะของความซับซ้อนและการก่อตัวที่ซับซ้อนของวาทกรรม

คุณสมบัติข้อนี้คือการมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ของวาทกรรมหรือชุดของวาทกรรมที่เกิดขึ้นว่ามีสิ่งใดหรือปัจจัยใดที่สัมพันธ์กันจนก่อตัวเกิดขึ้นมาเป็นวาทกรรมโดยพิจารณาอย่างรอบด้านทั้งด้านสื่อสาร การแสดงออกต่างๆ การให้ความหมาย โดยพิจารณาบริบทของโครงสร้างในพื้นที่ตลอดจนการพิจารณาในบริบทของสังคมโลก

- การแบ่งลำดับชั้นและการแบ่งชั้นของวาทกรรม

การศึกษาวาทกรรมในแง่มุมนี้จะเป็นการนำเอาวาทกรรมที่เกิดขึ้นมาพิจารณาถึงแก่นแท้ของวาทกรรม โดยเปรียบตัวอย่างว่าหากเราใช้ขวานผ่าครึ่งวาทกรรมชุดหนึ่ง เราสามารถทำการผ่ากลางของวาทกรรมชุดนั้นได้ 2 แนว คือแนวตั้ง (Vertical) และแนวนอน (Horizontal) ซึ่งผลลัพธ์ที่จะได้ย่อมแตกต่างกันออกไปในแต่ละบริบทที่เลือกกระทำไป โดยการผ่าหรือเปิดเผยแกนกลางของวาทกรรมออกมาในรูปแบบนี้จะทำให้เราเห็นถึงชั้นของวาทกรรมที่อยู่เป็นองค์ประกอบภายในจนสามารถก่อตัวขึ้นมาเป็นวาทกรรมได้อย่างไรในที่สุด

- วาทกรรมในฐานะของโครงสร้างนามธรรมและมีความเป็นพลวัต

กล่าวคือ คุณสมบัติหนึ่งของวาทกรรมคือมีความสั่นไหวเป็นนามธรรมไม่สามารถเห็นเป็นรูปธรรมที่เด่นชัดมีการไหลเวียนและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับบริบทและช่วงเวลานั้นๆ

- วาทกรรมในฐานะของการเป็นตัวแบ่งประเภทและชนิดของวาทกรรม

คุณสมบัติในข้อนี้แสดงให้เห็นว่าวาทกรรมเองก็มีการจัดหมวดหมู่และจัดประเภทที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับมุมมองของคนรับสารและคนสื่อสาร จนอาจกล่าวได้ว่า “การรับรู้” (Perception) มีผลต่อ “การตีความ” (Interpretation) มีผลต่อการนิยามให้ความหมายที่นำไปสู่การแบ่งและการจัดประเภทของวาทกรรม

เมื่อทราบถึงคุณสมบัติของวาทกรรมข้างต้นแล้ว สิ่งที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจในลำดับถัดไปเกี่ยวกับพัฒนาการของวาทกรรมคือ ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างไวยากรณ์และปฏิสัมพันธ์ของวาทกรรม โดยในการศึกษาโครงสร้างไวยากรณ์และปฏิสัมพันธ์ของวาทกรรม คือ การศึกษาถึงการใช้คำพูดของผู้พูด การใช้สัญลักษณ์ หรือการใช้การเขียนเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ซึ่งการศึกษาถึงโครงสร้างและไวยากรณ์ของวาทกรรมมีจุดมุ่งหมายอยู่ 2 ประการ ประการแรก คือ เพื่อศึกษาและอธิบายรูปแบบไวยากรณ์ดั้งเดิมของภาษาที่จะทำให้สามารถระบุหรือแบ่งประเภทของ

การศึกษาวาทกรรมได้ และประการที่สองคือการศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่การอธิบายถึงคุณลักษณะของภาษาแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อเข้าใจถึงแก่นของการใช้ภาษาเพื่อสร้างวาทกรรม²⁸

การศึกษาวาทกรรมในช่วงแรกของฟูโกต์ เป็นการศึกษาวาทกรรมในรูปแบบของปฏิบัติการวาทกรรม (Discursive Practice) ที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์ไปที่ระบบของสถาบันทางประวัติศาสตร์กับการปฏิบัติทางวาทกรรม ซึ่งเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ความเป็นเหตุเป็นผลที่ทำให้เห็นว่าวาทกรรมในแต่ละชุดไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการศึกษาแบบร่วมเวลา (Synchronic) แต่เป็นการศึกษาในรูปแบบที่มีลักษณะเป็นการข้ามช่วงระยะเวลา (Diachronic) เนื่องจาก มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์หาร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่มีความแตกต่างกันของแต่ละชุดวาทกรรม เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบและความเป็นมาของวาทกรรม

ในช่วงปี ค.ศ. 1966 ฟูโกต์เริ่มมีการใช้คำว่า Archeology หรือที่ภาษาไทยเรียกว่า “โบราณคดี” มาเป็นรูปแบบวิธีในการศึกษาวาทกรรม โดยฟูโกต์ให้ความเห็นที่น่าสนใจกับการศึกษาในรูปแบบโบราณคดีนี้ว่ามาจากความคิดที่ว่าความรู้ทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละยุคสมัยนั้นถูกจัดวางอยู่ภายใต้โครงสร้างที่เรามองเห็นโดยทั่วไป หรืออาจเปรียบได้ว่าถูกจัดวางไว้ภายใต้ดิน ซึ่งภายใต้โครงสร้างที่อยู่ลึกลงไปอาจมีการแตกแขนงหรือกำหนดเส้นแบ่ง ตลอดจนรูปแบบขององค์ความรู้ หรือที่เรียกกันว่า “ญาณวิทยา” (Episteme/Epistemology) หรือศาสตร์ขององค์ความรู้ เนื่องจากวาทกรรม ความรู้ และความจริง มีส่วนที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก และระบบขององค์ความรู้ย่อมมีพื้นฐานองค์ความรู้จากประสบการณ์ในเชิงประวัติศาสตร์ การพิจารณาโครงสร้างที่อยู่ลึกลงไปจะทำให้เข้าใจถึงพัฒนาการของความรู้ก่อนจะกลายมาเป็นวาทกรรม²⁹

ในการศึกษาแบบโบราณคดี หรือ Archeology ของฟูโกต์ เป็นการศึกษาในแง่มุมของประวัติศาสตร์ที่เป็นการสร้างพื้นความรู้และสร้างความเข้าใจชุดวาทกรรม เพื่อให้เข้าใจถึงวาทกรรมความรู้ในแต่ละยุคสมัย เป็นกลวิธีในการเล่นกับความแตกต่างในมิติทางปรัชญา เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ การเมืองการปกครอง ตลอดจนแง่มุมในมิติอื่นอย่างกว้างขวาง เป็นการศึกษาเพื่อหาสิ่งที่แนบติดมากับเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม โดยเป็นการศึกษาที่ตีค่าตัวบทวาทกรรม

²⁸ Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage.

²⁹ สุานิดา บุญวรรณ, (2565), *ระเบียบของวาทกรรม*, ห้างหุ้นส่วนจำกัด อิลลูมินันส์ เอ็ดดิชั่นส์, กรุงเทพมหานคร, น.13

ในฐานะของเหตุการณ์ (Evenement) ที่แตกต่างจากเดิมที่มองวาทกรรมที่อยู่ภายใต้กฎของภาษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งต่อมาในช่วง ค.ศ. 1970 การศึกษาแบบโบราณคดี (Archeology) ถูกแทนที่ด้วยการศึกษาในรูปแบบของ “วงศ์วิทยา” (Genealogical) ซึ่งรูปแบบการศึกษาวาทกรรมแบบวงศาวินิจฉัยจะเป็นส่วนช่วยในการค้นพบภาคปฏิบัติการของวาทกรรมและนิยามของวาทกรรม ทั้งในแง่ของการบังคับ และการกำกับควบคุมวาทกรรม หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการค้นหาคำสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างวาทกรรมกับการปฏิบัติของวาทกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้วาทกรรมชุดหนึ่งเกิดความเป็นไปได้และก่อตัวขึ้นมาอย่างเป็นระบบ

การศึกษาวาทกรรมและพัฒนาการของการศึกษาวาทกรรมจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของวาทกรรม ตลอดจนหลักเกณฑ์และการวิเคราะห์วาทกรรม การอธิบายวาทกรรมอย่างเป็นระบบและการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมและองค์ความรู้จากศาสตร์อื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อวาทกรรม หรือวาทกรรมไปเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อองค์ความรู้หรือศาสตร์นั้น ซึ่งหมายรวมถึงสถาบันทางสังคมและบริบทแวดล้อมทางสังคมรวมอยู่ด้วย โดยสามารถจำแนกและลำดับการศึกษาออกเป็นหัวข้อย่อยเพื่อสร้างความเข้าใจด้านการศึกษาวาทกรรมได้ ดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และข้อมูลของวาทกรรม (Methodology and Data)

การศึกษาถึงหลักเกณฑ์และข้อมูลของวาทกรรมเป็นแนวการศึกษาวาทกรรมที่ยังคงอยู่ในการศึกษาระบบภาษา ที่ศึกษากระบวนการหรือหลักเกณฑ์ของภาษาที่เป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดและการนำไปใช้เพื่อการสื่อสารตามหลักการพื้นฐานที่ระบบภาษาทั้งมี โดยการศึกษาในรูปแบบนี้จะเป็นการศึกษาถึงหลักการและโครงสร้างทางไวยากรณ์ของวาทกรรมควบคู่ไปกับวัตถุที่ต้องการสื่อหรือมุ่งอธิบาย โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการและหลักเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่ประกอบสร้างวาทกรรมชุดนั้นขึ้นมาเป็นอย่างมาก หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่าเป็นการดูโครงสร้างของคำหรือชุดของคำและผลกระทบของการใช้คำหรือชุดของคำที่เกิดขึ้นในฐานะของการเป็นวาทกรรม

ในทัศนคติของฟูโกต์ วาทกรรมมีหลายนัยยะ ซึ่งบางทีก็อาจเป็นเพียงถ้อยคำแถลง (Enonce) ทั่วไปหรืออาจหมายถึงกลุ่มคนที่กล่าวถ้อยคำ หรือปฏิบัติการภายใต้ระเบียบที่ทำให้เกิดถ้อยแถลงขึ้นมา ถ้อยคำที่แถลงออกมาเหล่านั้นไม่ใช่ภาพตัวแทนของระบบภาษาโดยตรง โดยถ้อยคำแถลงเป็นคุณลักษณะที่สามารถเริ่มต้นใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด หรืออาจถูกย้อนกลับไปกล่าวถึงได้เสมอ

อีกทั้งยังอาจถูกกล่าวถึงซ้ำไปซ้ำมาได้ตลอดเวลา ซึ่งถ้อยคำแฉ่งคือพื้นฐานส่วนหนึ่งของการเกิดวาทกรรม หรือเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของวาทกรรม และการศึกษาตัวถ้อยคำแฉ่งของวาทกรรมก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการศึกษาแบบโบราณคดี เนื่องจาก การศึกษาแบบโบราณคดีเป็นวิธีการศึกษาที่จะเผยให้เห็นถึงระเบียบของการก่อรูปของถ้อยคำแฉ่งในภาพรวมว่ามีลำดับเหตุการณ์ใดอยู่ภายในถ้อยคำแฉ่งนั้นและมีส่วนใดของถ้อยคำแฉ่งที่กลายมาเป็นวัตถุของวาทกรรม

โดยทั่วไปแนวคิดพื้นฐานในการศึกษาด้านวาทกรรมจะเกี่ยวข้องกับศึกษาการให้ภาพหรือการกำเนิดซึ่งข้อมูลชุดใหม่ (New Information) ซึ่งแนวคิดพื้นฐานการศึกษาวาทกรรมประกอบไปด้วย 2 แนวคิดที่สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งชุดข้อมูลใหม่ อันได้แก่ การให้ภาพตัวแทนระหว่างกันของผู้สื่อสารและผู้รับสาร และกระบวนการการสร้างการรับรู้ที่เข้าใจถึงชุดข้อมูลใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นของผู้รับสาร โดยข้อมูลอาจเป็นถ้อยคำแฉ่งหรือปรากฏในรูปแบบของภาษาทั่วไป หรือผ่านอากัปกริยาหรือคำพูดของผู้สื่อสารให้ผู้รับสารตีความและสร้างความเข้าใจถ้อยคำ ชุดข้อมูล หรือวาทกรรมนั้น

Mathesius (1939) นักวิชาการท่านหนึ่งกล่าวถึงการแบ่งสัดส่วนของการสื่อสารด้วยคำพูดที่ทำให้คำพูดเปรียบเสมือนภาพแทน (Representative) ของชุดข้อมูลให้ผู้รับสารหรือผู้ฟังใช้เพื่อสร้างความเข้าใจจากบริบทรอบข้างที่ได้รับสารในขณะนั้น หลักการนี้ได้นิยามชุดข้อมูล “เก่า” และชุดข้อมูล “ใหม่” โดยชุดข้อมูลเก่าจะอยู่ในรูปของชุดข้อมูลที่เคยใช้หรือรับรู้มาอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว ขณะที่ชุดข้อมูลใหม่ คือชุดข้อมูลจากผู้รับสารหรือผู้ส่งสารไม่เคยรู้มาก่อน สิ่งเหล่านี้ Halliday (1967) เรียกว่า “หน่วยวัดของข้อมูล” (Unit of Information)³⁰ ซึ่งชุดข้อมูลเหล่านี้เมื่อเกิดการรับรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือการรับรู้ใหม่ขึ้นมาจะถูกเรียกว่าวาทกรรม

การศึกษาวาทกรรมไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงโครงสร้างไวยากรณ์หรือองค์ประกอบทางภาษาเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังนำเอาการศึกษาบริบทรอบข้างของข้อมูลหรือชุดข้อมูลที่ได้มาเข้ามาพิจารณาเพื่อวิเคราะห์และศึกษาวาทกรรมเข้าไปรวมอยู่ด้วย เนื่องจาก บริบท (Context) มักจะมีอิทธิพลหรือส่งผลกระทบต่อการศึกษาหรือภาษาขึ้นมาเพื่อให้เป็นสัญญาณทางภาษามากกว่าหนึ่งปัจจัย แต่การศึกษาหรือข้อมูลต่าง ๆ ล้วนมีปัจจัยแวดล้อมที่เรียกว่าบริบทเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างข้อมูลหรือชุดข้อมูลนั้นขึ้นมา

³⁰ Peti-Stantić, A. (2013). *Informativity of Sentence Information Structure: The role of word order. Language as Information*, 155-178.

การศึกษาวาทกรรมในแง่ของหลักเกณฑ์และการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ค้นพบผลลัพธ์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของวาทกรรมและโครงสร้างไวยากรณ์ ประการแรก คือ โครงสร้างทางไวยากรณ์ของวาทกรรมส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลในเชิงปริมาณที่มักจะมีข้อมูลทางสถิติเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อเป็นองค์ประกอบด้านบริบทของวาทกรรมที่จะสร้างให้วาทกรรมนั้นเกิดพลังและอำนาจผ่านระบบทางภาษาขึ้นมาได้ อาทิ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนสอบของนักเรียนที่เรียนในเขตกรุงเทพมหานครฯ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ต่างจังหวัด โดยอาศัยผลคะแนนสอบ O-NET เป็นตัวชี้วัด จึงสามารถสรุปได้ว่าเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานครฯ เรียนเก่งกว่าเด็กนักเรียนต่างจังหวัด เป็นต้น

จากกรณีข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบทางด้านบริบทที่มีส่งผลต่อการเกิดวาทกรรมของการตัดสินเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานครฯ และเด็กนักเรียนต่างจังหวัด ซึ่งบริบทแวดล้อมเข้ามามีส่วนเป็นองค์ประกอบในการตอกย้ำและสร้างพลังอำนาจให้กับวาทกรรมชุดนี้ คือ ผลคะแนนสอบของนักเรียนทั้งสองพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในเชิงสถิติที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ และบริบทสภาพแวดล้อมและสถานที่ที่มีส่วนถูกโยงเข้ามาเพิ่มน้ำหนักเพื่อตอกย้ำให้วาทกรรมของการสร้างพลังความคิดที่ว่าเด็กนักเรียนกรุงเทพมหานครฯ ดีกว่านักเรียนต่างจังหวัด ไปพร้อมๆกัน

ประการที่สอง คือ การศึกษาวาทกรรมในแง่ของหลักเกณฑ์และการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการพูดเชิงปฏิสัมพันธ์ (Talk in Interaction) ซึ่งเป็นการค้นพบที่น่าสนใจว่า วาทกรรมเองนั้นสามารถเกิดขึ้นได้มากกว่าภาษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หากแต่สามารถเกิดได้ในหลากหลายบริบทและสามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางการพูดหรือการสื่อสารด้วย โดย Edwards และ Lampart (1993) ได้ทำการศึกษาทดลองการศึกษาวาทกรรมที่ไม่ใช่รูปแบบที่เกิดจากการเขียนหรือการตัวอักษร แต่เป็นการศึกษาผ่านการพูดการสนทนาที่ใช้การบันทึกเสียงและนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของการใช้คำพูดหรือการสื่อสารในการสร้างวาทกรรมขึ้นมาผ่านกระบวนการหรือหลักเกณฑ์ในรูปแบบผสมผสาน

(2) การอธิบายและการไหลเวียนของข้อมูล (Explanatory themes and information flow)

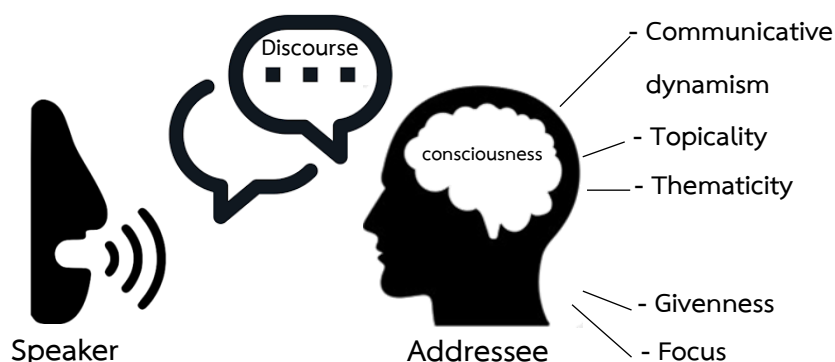
ในการศึกษาวาทกรรมจำเป็นต้องทำความเข้าใจและมีการอธิบายวาทกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความเข้าใจและอธิบายวาทกรรมได้ลึกซึ้ง ซึ่งกระบวนการอธิบายอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “อรรถาธิบาย” (Un Commentaire) โดยกระบวนการอรรถาธิบายเป็นส่วนที่ทำให้เกิดวาทกรรมใหม่อยู่เสมอ

อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการสร้างอำนาจให้วาทกรรมชุดที่เกิดขึ้นมาก่อนมีอำนาจเหนือวาทกรรมชุดที่ถือกำเนิดขึ้นมาในภายหลัง ซึ่งตัวอรรถาธิบายเองก็สามารถสั่นไหวและเปลี่ยนแปลงการอธิบายและถูกกล่าวถึงเข้าไปเข้ามาได้อยู่ตลอดเวลาเพื่อต่อยอดและลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดข้อมูลหรือการอธิบายที่จะมาหักล้างวาทกรรมชุดเดิมที่มี หรืออาจกล่าวได้ว่า อรรถาธิบายเป็นเครื่องมือในการจำกัดความเสี่ยงและขจัดข้อมูลหรือชุดข้อมูลที่อาจเป็นอันตรายต่อวาทกรรมที่มีอยู่เดิมผ่านกระบวนการการสร้างอัตลักษณ์ (Identity) ให้กับวาทกรรมชุดนั้นด้วยการกล่าวถึงเข้าไปเข้ามาอย่างไม่จบสิ้น³¹

อรรถาธิบายทำให้เห็นได้ว่า การอธิบายวาทกรรมหรือสรรพสิ่ง ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือชุดข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนให้การช่วยขยายความเข้าใจให้กับวาทกรรม โดยการไหลเวียนของข้อมูล (Information Flow) ถือเป็นอีกหนึ่งหลักการพื้นฐานที่พบได้ทั่วไปในการศึกษาบริบทของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและคำพูดซึ่งในบางครั้ง การไหลเวียนของข้อมูลถือเป็นองค์ความรู้พื้นฐานและเป็นเครื่องมือการศึกษาาระบบของขั้นตอนในการสร้างวาทกรรมที่ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและเป็นการศึกษาการสื่อสารหรือการส่งสาร โดย “สาร” ในที่นี้ หมายถึง วาทกรรมจากผู้พูด (Speaker) ไปถึงผู้รับ (Addressee) ผ่านกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลหรือวาทกรรมที่ต้องทำให้ผู้รับสารหรือผู้รับนั้นเข้าใจถึงความหมายของวาทกรรมที่ผู้พูดได้สื่อออกไปให้ผู้รับนั้นทราบ ซึ่งผู้รับสารหรือวาทกรรมจำเป็นต้องถอดนัยหรือสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อผ่านวาทกรรมออกมาให้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าวาทกรรมมีต้นกำเนิดและแหล่งที่มาของชุดข้อมูลจากไหนและเข้ามาได้อย่างไร

Chafe W. L. (1994) ได้อธิบายปรากฏการณ์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการไหลเวียนของข้อมูลที่ส่งผลให้เกิดวาทกรรมว่าจะต้องมีองค์ประกอบที่ประกอบไปด้วย ความเป็นพลวัตของการสื่อสาร (Communicative Dynamism) การให้สารหรือการถ่ายทอด (Givenness) ความเฉพาะเจาะจง (Topicality) การจับใจความสำคัญ (Thematicity) และความสนใจ (Focus) โดยองค์ประกอบทั้งสี่ประการเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลต่อการสื่อสารระหว่างผู้พูดที่สื่อความหมายหรือส่งสารออกไป (Speaker) กับผู้รับสาร (Addressee) ซึ่งการที่ผู้รับสารจะเข้าใจถึงความหมายที่ผู้พูดหรือผู้ส่งสารได้นั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบทั้งสี่ประการ ผสมกับ “จิตใต้สำนึก” (Consciousness) เพราะจิตใต้สำนึกของผู้รับสารหรือผู้ฟังจะแปลงความหมายตามพื้นฐานความสนใจของการสื่อสารที่ได้รับออกมาเป็นความเข้าใจร่วมกัน ส่งผลให้สารหรือวาทกรรมที่ถูกส่งออกไป จะเกิดขึ้นเป็นผลสำเร็จได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของผู้รับสารด้วยเช่นกัน

³¹ ฐานิดา บุญวรรณ, (2565), *ระเบียบของวาทกรรม*, ห้างหุ้นส่วนจำกัด อิลลูมิเนชั่นส์ เอ็ดดิชั่นส์, กรุงเทพมหานคร, น.106 - 110

ภาพที่ 5 แสดงถึงความสัมพันธ์ของการสื่อสารวาทกรรมระหว่างผู้พูดและผู้รับสาร³²

จากแผนภาพที่ 5 แสดงถึงองค์ประกอบสำคัญของการรับรู้และการสื่อสารที่จะก่อให้เกิดวาทกรรมขึ้นระหว่างผู้พูดหรือผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ความสัมพันธ์ดังกล่าวคือลักษณะของการไหลเวียนของข้อมูล (Information Flow) ที่จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ (Cognitive Matter) และนำไปสู่ความเข้าใจในความหมายของวาทกรรมที่ต้องการสื่อผ่านกระบวนการทางความคิดและสภาวะพลวัตทางจิตใจ (Dynamic Mental States) อันหมายถึงสภาวะการรับรู้ที่มีความเปลี่ยนแปลงและการตีความที่สามารถเปลี่ยนได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและบริบทรอบข้าง (Context) ของการรับรู้และการสื่อสารของผู้สื่อสารและผู้รับสาร ณ ขณะนั้น และในบางครั้งการที่จะรับรู้ถึงความหมายของวาทกรรมที่สื่อออกมาจากผู้พูดหรือผู้สื่อสารนั้น ต้องพิจารณาว่าการสื่อสารนั้น ให้ข้อมูลที่สื่อออกไปมีปริมาณของข้อมูลหรือมีนัยของความหมายข้อมูลมากเพียงพอที่จะทำให้ผู้รับสารนั้นเข้าใจได้มากน้อยเพียงใดอีกด้วย

นอกจากวาทกรรมในส่วนของการวิเคราะห์เชิงภาษาศาสตร์ที่มุ่งวิเคราะห์ในแง่ของการสื่อสารอันได้กล่าวถึงไปข้างต้นแล้ว ในบางครั้งวาทกรรมในเชิงของภาษาเองก็มีรูปแบบที่แตกต่างและมีส่วนเสริมหรือส่วนขยาย ตลอดจนการลดรูปทางภาษาของวาทกรรมหรือปรากฏการณ์ที่เรียกกันว่า “ปรากฏการณ์สูญรูป” (Zero Anaphora) หรือ “หลักการลดรูป” (Simple Omission) อันหมายถึงการสื่อสารทางวาทกรรมไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงสิ่งที่หมายถึง (Sign) เพื่อสร้างความเข้าใจเพียงอย่างเดียว ผู้สื่อสารอาจจะหรือไม่กล่าวถึงสิ่งที่หมายถึงในวาทกรรมนั้นแต่ผู้รับสารหรือผู้ฟังก็สามารถคาดเดาหรือรับรู้ได้ว่าผู้พูดหรือผู้ส่งวาทกรรมกำลังหมายถึงใคร สิ่งใด หรือหมายถึงอะไร ตัวอย่างเช่น

³² ปรับปรุงจาก Teun A. van Dijk, (2010), *Discourse Studies: A multidisciplinary introduction 2nd edition*, SAGE

คนถาม:	คุณ ทำ อาหาร เสร็จ แล้ว หรือ ยัง ?
คนตอบ:	ทำ (อาหาร) เสร็จ แล้ว

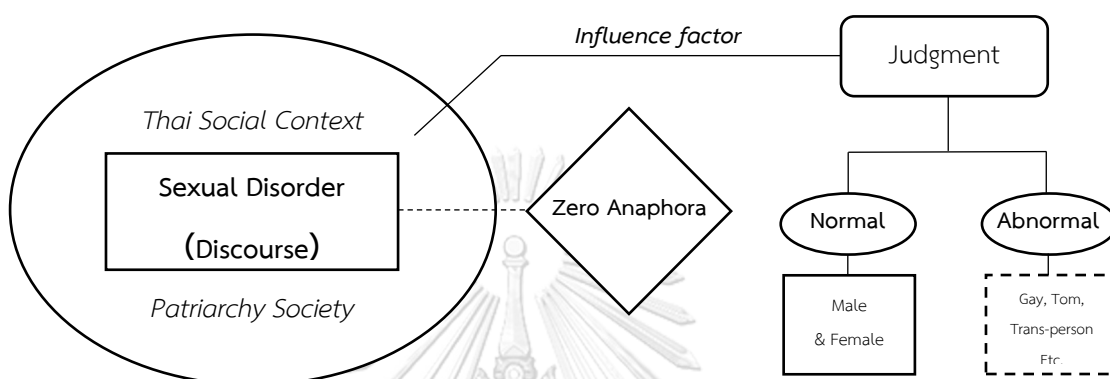
ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างปรากฏการณ์สูญรูป (Zero Anaphora) ของระบบภาษา³³

จากแผนภาพที่ 6 ที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์สูญรูป (Zero Anaphora) ของภาษาที่เกิดขึ้น “คนถาม” อยู่ในฐานะของ “ผู้พูดหรือผู้สื่อสาร” (Speaker) ที่ส่งสารเพื่อถามว่าอาหารเสร็จแล้วหรือไม่ ขณะที่ “คนตอบ” อยู่ในฐานะที่เป็นทั้ง “ผู้รับสาร” (Addressee) ที่รับสารที่เป็นคำถามมาและแปลงสารที่ผู้พูดต้องการสื่อถึงออกมาเป็นคำตอบและเปลี่ยนตัวเองเป็น “ผู้พูด” ส่งสารคำตอบกลับออกไปพร้อมๆกัน แต่ในการสื่อสารกลับไปในครั้งที่สองเพื่อตอบไม่ได้มีการพูดถึงสิ่งที่ถามหรืออ้างถึงสิ่งที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ (Reference) แต่ผู้รับสารกลับมาเป็นคำตอบนั้นสามารถรับรู้ได้ว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ทำเสร็จแล้วนั่นคืออาหารนั่นเอง

ปรากฏการณ์สูญรูปนี้มีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วาทกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจาก ในหลายครั้งเราจะพบเห็นได้ว่า ชุดวาทกรรมบางชุดไม่ได้มีการกล่าวถึงภาคประธาน (Subjectivities) ที่มุ่งหมายถึง แต่ชุดวาทกรรมอาจมีการพูดในเชิงองค์รวม (Holistic) และในบางครั้งก็พูดในเชิงการตีความ (Interpretation) ที่มีความหมายแฝงให้ผู้รับสารนั้นรับรู้ด้วยตนเอง อาทิวาทกรรมความผิดเพศ (Sexual Disorder) วาทกรรมความเกลียดชังทางเพศสภาพ (Identity Hate Discourse) ของคนในสังคมที่มีความเกลียดชังผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยการใช้วาทกรรมว่า “พวกผิดเพศ” (Sexual Disorder) โดยวาทกรรมชุดนี้ไม่ได้ระบุ (Identify) ว่าเพศใดคือพวกผิดเพศหรือไม่ได้บอกหรือตัดสินว่าเพศใดคือเพศที่ถูกต้อง แต่เมื่อวาทกรรมชุดนี้ถูกนำไปใช้ในบริบทของสังคมไทยที่มีความเป็นสังคมนิยมชายนับแต่อดีตกาล คนในสังคมไทยที่รับสารวาทกรรมชุดนี้ก็สามารรถที่อนุมานได้ว่า เพศใดคือเพศที่ “ถูกต้อง” และเพศใดคือเพศที่ “ไม่ถูกต้อง” หรือ “ผิดเพศ” และไม่ควรรได้รับการยอมรับเหมือนเพศที่ถูกต้องทั่วไป โดยการสูญรูปหรือการละสิ่งที่กล่าวถึงดังกล่าวคนในสังคมไทยที่รับวาทกรรมชุดนี้จะเกิดการตัดสิน (Judgment) โดยปริยายว่า เพศชาย และ เพศหญิง เป็นเพศที่ถูกต้อง

³³ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

และได้รับการยอมรับจากคนในสังคม จนกลายเป็นการเบียดขับให้เพศอื่นๆ ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ เกย์ (Gay) ทอม ดี บุคคลข้ามเพศ (Transgender) บุคคลสองเพศ (Intersexual) ฯ กลายเป็นเพศที่ผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานทางสังคมและเกิดกระบวนการเหมารวม (Stereotype) ที่ส่งผลให้ กลุ่มบุคคลเหล่านี้ตกอยู่ภายใต้นิยามวาทกรรมความ “ผิดเพศ” ไปในที่สุด ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การอธิบายวาทกรรมผ่านปรากฏการณ์การสูญรูป (Zero Anaphora)³⁴

จากภาพที่ 7 จะเห็นได้ว่าการยกตัวอย่างวาทกรรม “พวกผิดเพศ” (Sexual Disorder) ที่เกิดขึ้นเมื่อถูกนำมาจัดวางให้อยู่ในบริบทของสังคมไทย ซึ่งบริบททางสังคม (Social Context) ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล (Influence Factor) ต่อการตีความและการตัดสินใจของคนในสังคมที่รับรู้วาทกรรมของความผิดเพศชุดนี้ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามเนื้อหาในส่วนที่กล่าวถึงมาก่อนหน้านี้ว่า ปัจจัยแวดล้อม หรือบริบททางสังคมล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้และการตีความวาทกรรมในช่วงเวลาหรือสถานที่ที่วาทกรรมนั้นปรากฏ หรือถูกนำไปใช้ การที่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ เกย์ ทอม ดี บุคคลข้ามเพศ บุคคลสองเพศ ที่อยู่ในสังคมไทยจะไม่ถูกให้การยอมรับหรือให้การนับถือเฉกเช่นเพศชายและเพศหญิงที่สังคมให้คุณค่าและความสำคัญ

³⁴ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

วาทกรรมความผิดเพี้ยนจากตัวอย่างดังกล่าว มีบริบททางวัฒนธรรมที่เป็น “สังคมนิยมชาย” (Patriarchy Society) ที่เป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดการเหมารวมและตัดสินให้คุณค่าเพศชายและเพศหญิง กลายเป็นเพศกระแสหลัก (Mainstream) ที่ควรค่าต่อการได้รับการยอมรับทางสังคม และผลักดันให้เพศอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากเพศชายและเพศหญิง กลายเป็นเพศที่ไม่ถูกต้องและผิดเพี้ยน ส่งผลให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมไป โดยที่ไม่ต้องระบุว่าเพศอะไรบ้างที่ถือว่าเป็นเพศที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของวาทกรรม “พวกผิดเพี้ยน” เพียงแค่มีการอ้างอิงถึงวาทกรรม “เพศกระแสหลัก” (เพศชาย/เพศหญิง) ว่าเป็นเพศที่ถูกจัดอยู่ในวาทกรรมชุดนี้ก็จะสร้างการตัดสินจากสังคมโดยปริยายว่าสิ่งใดผิดและถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการยอมรับ

(3) รูปแบบและความเป็นมาของการเกิดข้อโต้เถียงทางวาทกรรมและแนวทางการศึกษา วาทกรรมเชิงโต้แย้ง (Argumentative Discourse)

เมื่อทำการศึกษาจนเข้าใจกระบวนการสุญรูปของการเกิดวาทกรรมแล้วประเด็นที่จำเป็นต้องศึกษา คือการศึกษาวาทกรรมเชิงโต้แย้งมีประวัติศาสตร์การศึกษามาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ยุคสมัยกรีกโบราณ โดยในสมัยอดีตกาลวาทกรรมมักจะเกิดจากการใช้ตรรกะ (Logic) เพื่อพิจารณาคิดตามหรือการใช้โวหาร (Rhetoric) กระบวนการโต้เถียงหรือโต้แย้งทางวาทกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อผู้พูดหรือผู้ส่งสารต้องการส่งสารหรือส่งผ่านวาทกรรมให้ผู้รับสารหรือผู้ฟัง โดยโน้มน้าวให้ผู้รับสารหรือผู้ฟังที่ได้รับการถ่ายทอดวาทกรรมชุดนั้น เกิดความเชื่อถือและยอมรับหรือคล้อยตามวาทกรรมชุดที่ถ่ายทอดประเด็นนี้ทำให้มีนักวิชาการหลายท่าน มุ่งเข้าไปทำการศึกษากันเกี่ยวกับการโต้แย้งทางวาทกรรมที่มีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวาทกรรมและสามารถส่งผลกระทบต่อสังคมได้อย่างแท้จริง

ย้อนกลับไปในสมัยของอริสโตเติล นักปรัชญาในสมัยโบราณได้กล่าวถึงการให้คำนิยามการจำกัดความเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ตรรกะเข้ามาเพื่อใช้ในการพิจารณาและพิสูจน์วาทกรรม อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในตัวบทของวาทกรรมและสามารถตัดสินได้ว่าวาทกรรมที่เกิดขึ้นนั้นควรได้รับการยอมรับหรือเป็นจริงมากน้อยแค่ไหน ซึ่งรูปแบบการศึกษาเชิงโต้แย้งได้ถูกนำเอาไปปรับใช้เพื่อศึกษาวาทกรรมอย่างกว้างขวางในรูปแบบของการโต้แย้งทางข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปและสร้างข้อสรุปดังกล่าวให้กลายเป็นวาทกรรม หลักการศึกษานี้ได้รับการยอมรับจนกลายเป็นหลักสากลในการนำไปใช้เพื่อศึกษาวาทกรรม หรืออาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็น “การจัดประเภทการโต้แย้ง” (Categorical Syllogism)³⁵

³⁵ Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.87

ในการสร้างวาทกรรมชุดหนึ่งขึ้นมา นั้น การจัดประเภทโดยใช้ตรรกะเพื่อมาเป็นส่วนในการสนับสนุนข้อมูลหรือข้อสรุปของวาทกรรมถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก ตรรกะคือผลผลิตจากการตัดสินทางความคิดที่ผ่านกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลง โต้แย้ง จนได้ข้อสรุปที่ตกผลึกออกมาเป็นชุดความคิด และชุดความคิดดังกล่าวที่ได้มาจากการตกผลึกนั้น หากได้รับการยอมรับและเป็นจริงตามบริบทสภาพแวดล้อม ตลอดจนสังคมหรือคนในสังคมเห็นพ้องต้องกัน หรือมีความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือมีความเชื่อในตรรกะเช่นนั้นเหมือนกัน ชุดความคิดหรือตรรกะดังกล่าวจะเปลี่ยนสถานะกลายเป็นวาทกรรมไปในที่สุด โดยสาเหตุของการกล่าวเช่นนี้ เนื่องจากการเกิดวาทกรรมชุดหนึ่งขึ้นมาได้ จำเป็นต้องอาศัยการเห็นพ้องต้องกันของผู้ส่งสารและผู้รับสารหรือกล่าวโดยง่ายคือ วาทกรรมชุดหนึ่งจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากผู้รับสารไม่เข้าใจหรือไม่เห็นพ้องต้องกันกับผู้ส่งสารหรือผู้ที่สร้างวาทกรรมชุดนั้น และเมื่อวาทกรรมชุดใดที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือผู้รับสารไม่เข้าใจความหมายของวาทกรรมที่ผู้พูดหรือผู้ส่งสารต้องการสื่อถึง ชุดวาทกรรมดังกล่าวก็จะถูกลบหายไปจากสังคมและเป็นเพียงแค่ว่าความคิดส่วนบุคคล

ตาราง 2: การจัดประเภทการโต้แย้ง” (Categorical Syllogism)³⁶

Conversational expression	Categorical paraphrase	Categorical abstraction
All spacemen have helmets.	All spacemen are helmet-wearers	All P are M.
Children does not have a helmet.	No children are a helmet-wearer.	No S are M.
Therefore, Children are not a spaceman	Therefore, no children are not a spaceman.	No S are P

ตาราง 3: การจัดประเภทการโต้แย้ง” (Categorical Syllogism)

Conversational expression	Categorical paraphrase	Categorical abstraction
Albert does not have a helmet.	No Albert is a helmet-wearers	No P are M.
Albert is a spaceman.	All Alberts are spacemen.	All S are M.
Therefore, not all are spaceman - are helmet-wearers.	Therefore, some spacemen are not helmet-wearers.	(Assuming that there is at least one member of S) Some S are not P

³⁶ ปรับปรุงจาก Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.89

จากตารางที่ 2 และตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของการใช้ตรรกะในการพิจารณาชุดข้อมูลกับการก่อตัวของวาทกรรมผ่านระบบภาษาที่ถูกพิจารณาจากระบบความคิด ความเชื่อของคนในสังคม โดยกำหนดการแทนค่าสัญลักษณ์เพื่อการอธิบาย ดังต่อไปนี้

P	=	Spacemen
M	=	Helmet-wearers
S	=	Children / Albert

จากตารางที่ 2 กล่าวถึงการสร้างตรรกะของคุณสมบัติการเป็นนักบินอวกาศ (Spacemen) โดยนำเอาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นของนักบินอวกาศและข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของนักบินอวกาศ อันได้แก่ การสวมหมวกนิรภัย (Helmet-wearers) และมีภาคประธาน หรือ Subject คือ Children และ Albert ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาโดยใช้ตรรกะเข้ามาพิจารณาและตัดสินชุดข้อมูลที่เปรียบเสมือนสมมติฐาน (Hypothesis) ของวาทกรรมชุดหนึ่ง ที่เรียกว่า “การเป็นนักบินอวกาศ” โดยอาศัยตรรกะเข้ามามีส่วนช่วยในการสร้างวาทกรรมดังกล่าว

เมื่อพิจารณาถึงตรรกะจากตัวอย่างตารางที่ 2 พบว่า ชุดข้อมูลหรือชุดความคิดแรกที่ปรากฏคือ “นักบินอวกาศ (P) ทุกคน มี หมวกนิรภัย” ที่ถูกถ่ายทอดผ่านบทสนทนา ซึ่งความคิดชุดแรกเมื่อนำเอามาจัดประเภทของรูปประโยคและถอดความ (Categorical Paraphrase) จะได้ข้อมูลที่ว่า “นักบินอวกาศ (P) ทุกคน สวม หมวกนิรภัย (M)” จึงสามารถใช้ตรรกะสรุปข้อมูลสมมติฐานข้อมูลชุดแรกได้ว่า “นักบินอวกาศทุกคนสวมหมวกนิรภัย” (All P = M) ขณะที่ข้อมูลชุดที่สองจากตาราง 2 ที่ข้อมูลที่ระบุว่า “เด็กๆ (S) ไม่มี หมวกนิรภัย” และเมื่อนำเอาข้อมูลชุดที่สองมาถอดความเป็นรูปประโยคได้ว่า “ไม่มี เด็กๆคนไหน สวม หมวกนิรภัย (M)” จึงสามารถใช้ตรรกะสรุปข้อมูลสมมติฐานข้อมูลชุดที่สองได้ว่า “เด็กๆ ไม่มีหมวกนิรภัย” (No S are M)

จากข้อมูลและสมมติฐานข้างต้น เพื่อเราใช้ตรรกะเข้ามาพิจารณาชุดข้อมูลที่มีเพื่อสร้างสมมติฐานเบื้องต้นให้กับข้อมูลชุดดังกล่าวจะพบว่า ข้อมูลจากการสื่อสารผ่านการสนทนาในชุดความคิดที่ 1 และชุดความคิดหรือข้อมูลชุดที่ 2 ล้วนแต่เป็นข้อเท็จจริง (Factors) ที่แสดงให้เห็นภาพของข้อมูลที่มีองค์ประกอบและข้อจำกัดในการทำงานของอาชีพนักบินอวกาศที่เปรียบเสมือนเป็นบริบทแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงทั้ง 2 ชุด สามารถสรุปออกมาเป็นสมมติฐานของชุดความคิดนี้ได้ว่า “เด็กๆ (S) ไม่ได้เป็นนักบินอวกาศ (P)” และ “ไม่มีเด็กๆ (S)

คนไหน เป็นนักบินอวกาศ (P)” เนื่องจาก ไม่มีเด็กคนไหนมีหมวกนิรภัย ฉะนั้นจะได้สมมติฐานจาก ข้อมูลชุดเหล่านี้ว่า No S are P

ในขณะที่ตัวอย่างตารางที่ 3 จะมีชุดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและบริบทที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งชุดข้อมูลตารางที่ 3 ชุดแรกนั้นใช้สัญลักษณ์ให้ Albert เป็นตัวแทนของ (P) การสวมหมวกนิรภัยเป็น ตัวแทนของ (M) และข้อมูลชุดที่สอง ให้ Albert เป็นตัวแทนของ (S) และให้นักบินอวกาศเป็นตัวแทนของ (M) โดยจะเห็นได้ว่าข้อมูลในตารางที่ 3 ทั้งสองชุดข้อมูลเป็นข้อมูลที่มีความแตกต่างกันในแง่ของการให้ภาพตัว แทนที่กล่าวถึงเพื่อสร้างสมมติฐาน โดย Albert อยู่ในข้อมูลทั้งสองชุด แต่ให้ภาพตัวแทนที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจาก ชุดข้อมูลในตารางที่ 4 ทั้งสองชุด มีความขัดแย้งกันทางข้อมูล กล่าวคือ ข้อมูลชุดที่ 1 ของตาราง ที่ 3 กล่าวถึง “Albert ไม่มี หมวกนิรภัย”และนำมาถอดรหัสออกมาเป็นรูปประโยคชุดข้อมูลได้ว่า “Albert ไม่ได้สวม หมวกนิรภัย” ซึ่งข้อเท็จจริงของข้อมูลในชุดนี้สอดคล้องกับสมมติฐานในตารางที่ 2

ข้อมูลในชุดที่ 2 ของตารางที่ 3 มีความแตกต่างที่ขัดแย้งกับสมมติฐานที่สรุปจากตารางที่ 2 กล่าวคือ ชุดข้อมูลชุดที่ 2 ของตารางที่ 3 มีข้อเท็จจริงว่า Albert (ซึ่งเปรียบเสมือน Children ในตารางที่ 2 แม้จะไม่ได้มี หมวกนิรภัยหรือไม่ได้สวมหมวกนิรภัย แต่ Albert ก็เป็นนักบินอวกาศ ส่งผลให้การสรุปข้อเท็จจริงในข้อมูลชุด ที่ 2 ของตารางที่ 3 ขัดแย้งกับสมมติฐานจากตารางที่ 2 โดยการตัดสินจากสมมติฐานตารางที่ 2 เป็นไปในแบบ การตัดสินแบบเหมารวม (Stereotype) ที่ระบุชัดเจนว่า เด็กๆไม่ได้เป็นนักบินอวกาศ เพราะเด็กไม่มีหรือไม่ สวมหมวกนิรภัย ขณะที่ข้อมูลในตารางที่ 3 ข้อมูลชุดที่ 2 ขัดแย้งกับสมมติฐานตารางที่ 2 โดยระบุว่า “ไม่ใช่ นักบินอวกาศทุกคนที่ต้องสวมหมวกนิรภัย” ดังนั้น สมมติฐานที่ว่า “นักบินอวกาศบางคนที่ไม่ได้สวมหมวก นิรภัย” ฉะนั้นแม้ Albert ไม่ได้สวมหมวกนิรภัยก็อาจเป็นนักบินอวกาศได้เช่นกัน กรณีตารางที่ 3 นี้ถูกเรียกว่า เป็นการให้เหตุผลและการใช้ตรรกะเชิงขัดแย้งที่อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการโต้แย้งทางวาทกรรมนั่นเอง

การได้มาซึ่งสมมติฐานจากตัวอย่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ข้อมูลแต่ละชุดล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่มี ข้อเท็จจริง และบริบทที่แตกต่างกันออกไป การจะพิจารณาชุดข้อมูลใดชุดหนึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบท แวดล้อมประกอบกับข้อเท็จจริงที่ได้ไปพร้อมๆกัน โดยการพิจารณาข้อมูลในแต่ละชุดต้องอาศัยตรรกะในการ พิจารณาข้อเท็จจริง ประกอบกับบริบทแวดล้อม จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการตัดสิน (Judgment) จนออกมา เป็นสมมติฐาน เพื่อนำไปสื่อสารสร้างความเห็นพ้องต้องกัน หรือโต้แย้งเพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปของชุดวาทกรรม

กระบวนการศึกษาแนวทฤษฎีศาสตร์ของอริสโตเติลดังกล่าว ถือเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะนำมาพิจารณาหรือโต้แย้งเชิงวิพากษ์เพื่อจัดข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปและนำไปสู่ข้อสรุปของวาทกรรม³⁷

J. Anthony Blair & Ralph H. Johnson (1987) นักวิชาการชาวแคนาดาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องตรรกะวิทยา ได้อธิบายถึงกระบวนการทางตรรกะวิทยาว่า หากต้องการให้วาทกรรมเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคุณลักษณะของตรรกะวิทยา³⁸ โดยองค์ประกอบทางตรรกะวิทยาที่จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบด้วย

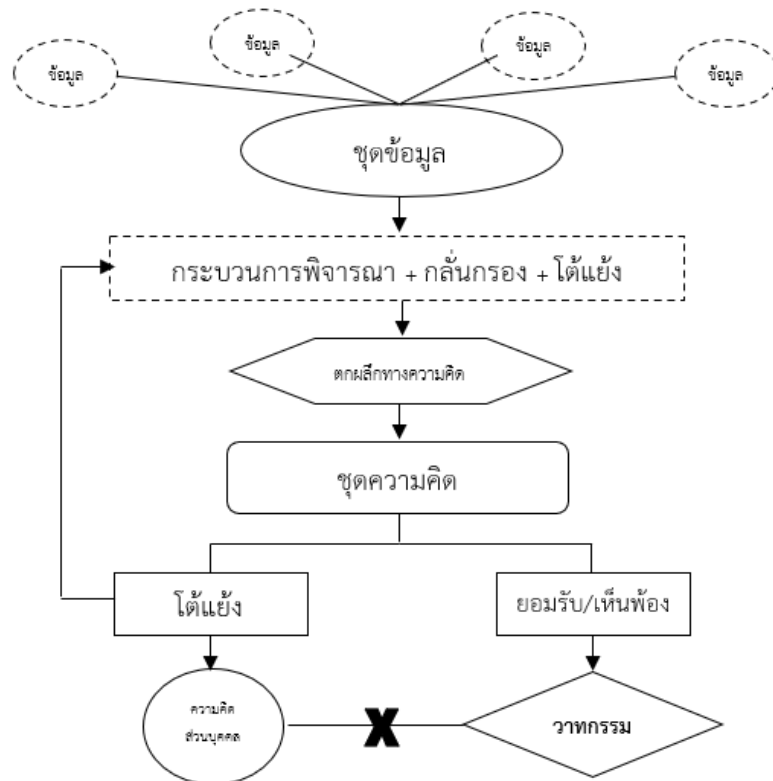
1. ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกัน (Relevance) หมายถึง ความสัมพันธ์ของชุดข้อมูลและเนื้อหา โดยความสัมพันธ์ของชุดข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว จะต้องมีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมากเพียงพอที่จะนำมาสรุปเป็นข้อเท็จจริงได้
2. ความพอเพียง (Sufficiency) หมายถึง การมีหลักฐานที่สามารถใช้ยืนยันการได้มาของข้อมูลหรือมีหลักฐานเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลให้มีความเพียงพอต่อการพิสูจน์
3. การเป็นที่ยอมรับหรือสามารถเชื่อถือได้ (Acceptability) หมายถึง ข้อมูลหรือหลักฐานที่ได้มาจะต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงและสามารถเชื่อถือได้ หรือมีความน่าเชื่อถือที่มากเพียงพอ

จากองค์ประกอบหรือคุณลักษณะของความเป็นตรรกะวิทยาที่ Blair และ Johnson ล้วนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่จะสร้างกระบวนการยอมรับทางวาทกรรมหรือการยอมรับของชุดข้อมูลที่ได้มา ซึ่งกระบวนการยอมรับข้อมูลหรือวาทกรรมจำเป็นต้องมีการตกผลึกทางความคิดของผู้รับสารที่ได้รับมาจากผู้สื่อสารแล้วตีความตามข้อเท็จจริง โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ส่วนบุคคลบริบทแวดล้อมในขณะนั้น ตลอดจนความน่าเชื่อถือและความเป็นไปได้ของชุดข้อมูลที่ได้รับมา กล่าวคือ หากข้อมูลหรือวาทกรรมที่ก่อตัวขึ้น เมื่อเข้าสู่กระบวนการตรรกะวิทยาเพื่อพิสูจน์ความน่าเชื่อถือตามความคิดของผู้รับสาร หากสารหรือวาทกรรมชุดนั้นขาดความน่าเชื่อถือ ก็จะส่งผลให้

³⁷ Frans H. van Eemeren, Sally Jackson and Scott Jacobs, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.90

³⁸ J. Anthony Blair & Ralph H. Johnson, (1987), อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.94

วาทกรรมที่ถูกถ่ายทอดออกไปไม่ได้รับการยอมรับและเลือนหายไปในที่สุด โดยกระบวนการของการเลือนหายไปของวาทกรรมจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของการกลายเป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล เนื่องจากวาทกรรมชุดนั้นไม่เป็นที่ยอมรับหรือเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคมได้มากพอ ดังแผนภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงกระบวนการเกิดวาทกรรมผ่านชุดข้อมูลและชุดความคิด³⁹

นอกจากนี้ พูโกต์ได้ทำการอธิบายกระบวนการสร้างวาทกรรมไว้ 3 รูปแบบหลัก โดยพูโกต์นิยามคำว่า “การสร้าง” (Production) วาทกรรมว่ามีความเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบ การคัดเลือก และการจัดวาง โดยการจัดระเบียบและการคัดเลือกถือเป็นส่วนหนึ่งของการกีดกัน ที่อาจเรียกอีกอย่างว่าเป็น “กระบวนการควบคุมวาทกรรมภายนอก” ที่มีเป้าหมายเพื่อจัดระเบียบอำนาจและอำนาจต่างๆ ขณะที่กระบวนการจัดวางเป็น “กระบวนการควบคุมวาทกรรมภายใน” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ จัดเหตุการณ์อื่นๆหรือปัจจัยภายนอกที่ไม่คาดคิด และกระบวนการสุดท้ายคือ “กระบวนการทำให้ หาได้ยากของขององค์ ประธานผู้พูด”⁴⁰ โดยแต่ละกระบวนการมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

³⁹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

⁴⁰ ฐานิตา บุญวรรณ, (2565), *ระเบียบของวาทกรรม*, ห้างหุ้นส่วนจำกัด อิลลูมิเนชั่นส์ เอ็ดดิชั่นส์, กรุงเทพมหานคร, น.46 - 49

1) กระบวนการควบคุมวาทกรรมภายนอก (กระบวนการกีดกัน)

ในประเด็นนี้ พูโกต์ได้อธิบายถึงหน้าที่ของกระบวนการควบคุมวาทกรรมภายนอกที่มีส่วนในการสร้างวาทกรรมให้เกิดขึ้นมาได้ โดยกระบวนการควบคุมวาทกรรมภายนอกจะทำหน้าที่ขจัดยับยั้งอำนาจและข้อโต้แย้งที่จะเข้ามาโจมตีวาทกรรม อีกทั้งยังเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของวาทกรรมที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยประกอบไปด้วยกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1.1) การห้าม (Interdit) หมายถึง บรรดาข้อห้ามต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อห้ามทางด้านระเบียบแบบแผน หรือข้อห้ามทางด้านพิธีกรรม รวมไปถึงข้อห้ามทางตัวบทกฎหมายที่มีส่วนช่วยในการสร้างหรือก่อให้เกิดสิทธิหรือเอกสิทธิใดขึ้นเป็นกรณีพิเศษ

1.2) การแบ่งแยกและการปฏิเสธ (Partage et Rejet) หมายถึง การจำแนกหรือการแบ่งแยกคุณลักษณะที่มีความหมายหรือการนิยามให้เกิดความแตกต่างกัน อาทิ การแบ่งแยกความบ้าออกจากความมีเหตุผล

1.3) การจัดให้อยู่ตรงข้ามกันระหว่างสิ่งที่เป็นจริงกับสิ่งที่เป็นเท็จ (Opposition du vrai et du faux) หมายถึง การนิยามความเป็นคู่ตรงข้ามเพื่อจำแนกให้เกิดความแตกต่างที่ชัดเจน อาทิ การแบ่งแยกความความจริงกับการโกหก หรือ การแบ่งแยกความรักกับความเกลียดชัง

องค์ประกอบของการควบคุมวาทกรรมภายนอกในข้อ 1.1) – 1.3) คือกระบวนการที่ช่วยสร้างวาทกรรมผ่านการควบคุมและการคัดเลือก โดยปัจจัยข้อที่ 1.1) เปรียบเสมือนการควบคุมหลัก และปัจจัยข้อที่ 1.2) และ 1.3) คือกระบวนการที่คัดเลือกชุดข้อมูลที่จะนำมาประกอบสร้างให้เกิดเป็นวาทกรรมขึ้นมา

2) กระบวนการควบคุมวาทกรรมภายใน

กระบวนการควบคุมวาทกรรมภายใน คือกระบวนการควบคุมที่ทำหน้าที่จัดการกับเหตุการณ์ต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนถึงสิ่งทีอาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดที่อาจเข้ามามีส่วนในการส่งผลกระทบต่อการเกิดวาทกรรม โดยมีองค์ประกอบของกระบวนการ ดังต่อไปนี้

2.1) การอธิบาย (Commentaire) หมายถึง กระบวนการที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เรียกว่าวาทกรรมถ่ายทอดออกมาด้วยตัวของวาทกรรมเองกับสิ่งถูกทำให้พูดออกมา

หรือสิ่งที่ยังคงถูกพูดถึงอยู่และอาจจะยังคงพูดถึงต่อไป โดยหน้าที่หลักของการอธิบายคือการสร้างให้วาทกรรมที่เกิดขึ้น ถูกกล่าวถึงไปมาซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่อต่อยอดวาทกรรมและป้องกันยับยั้งสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเข้ามาส่งผลกระทบต่อวาทกรรมที่เกิดขึ้น โดยกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่เป็นกลยุทธ์รูปแบบหนึ่งของอัตลักษณ์ที่ใช้วิธีการกล่าวถึงซ้ำไปซ้ำมาจนกลายเป็นอัตลักษณ์

2.2) ผู้ประพันธ์ (Auteur) หมายถึง ตัวปัจเจกบุคคลที่มีหน้าที่ในการยับยั้งสิ่งรบกวนที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดและอาจส่งผลหรือกระทบต่อการเกิดวาทกรรมโดยปัจเจกดังกล่าวถูกจัดอยู่ในรูปแบบของปัจเจกบุคคล

2.3) โครงสร้างของวิชา (Organization des disciplines) หมายถึง ขอบเขตเนื้อหาวิชา วิธีการ ข้อเสนอที่เชื่อว่าเป็นจริง สิ่งที่เป็นเกมส์ของระเบียบและของคำนิยามในเชิงเทคนิคหรือเครื่องมือ มีหน้าที่คอยยับยั้งสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดเช่นเดียวกัน แต่อยู่รูปแบบของการทำให้ระเบียบที่กำหนดขึ้นทำให้วาทกรรมเป็นจริงถาวร

3) กระบวนการทำให้หาได้ยากขององค์ประธานผู้พูด

กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่สร้างข้อจำกัดหรือทำหน้าที่กำหนดเงื่อนไขของเกมส์หรือลูกเล่นของวาทกรรม โดยเน้นไปที่ตัวปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้คุมกฎเกณฑ์หรือระเบียบของวาทกรรมที่มีอำนาจในการกำหนดหรืออนุญาตให้สิ่งใดหรือใครเข้าถึงวาทกรรมหรือไม่อนุญาตให้สิ่งใดหรือใครเข้าถึงวาทกรรมได้ โดยมีองค์ประกอบของกระบวนการ ดังต่อไปนี้

3.1) พิธีกรรม (Ritual) คือ ปัจจัยที่กำหนดคุณสมบัติขององค์ประธานอากัปกิริยาท่าทาง พฤติกรรม สถานการณ์ ตลอดจนประสิทธิภาพของวาทกรรม

3.2) สมาคมวาทนิพนธ์ (Societes des discourse) คือ กลุ่มที่สงวนวาทกรรมหรือสร้างชุดวาทกรรมให้อยู่ในพื้นที่หรือวงการศึกษาและเข้าถึงได้ในพื้นที่โดยมีเงื่อนไขการเข้าถึงที่จำกัดเฉพาะ

3.3) หลักคำสอน (Doctrines) หมายถึง สิ่งที่ไม่ใช่ส่วนของเนื้อหาวิชาโดยหลักคำสอนจะทำหน้าที่ให้เกิดการครอบงำให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตัวองค์ประธานผู้พูดที่มีต่อวาทกรรม รวมไปถึงวาทกรรมในระดับปัจเจกบุคคลด้วย

3.4) การยึดครองทางสังคมของวาทกรรม (Appropriation social des discourse) หมายถึง ปัจจัยทางสังคมที่เข้ามาครอบงำและยึดครองให้เกิดพื้นที่หรือระบบ เช่น การศึกษา เป็นต้น

จากการให้คำอธิบายกระบวนการสร้างวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ ผ่านกระบวนการข้างต้น พบว่า “ความจริง” (Reality) ถูกสร้างและสถาปนาผ่านกระบวนการต่าง ๆ มากมายที่มีความซับซ้อน และเชื่อมโยงกันอย่างคาดไม่ถึง ซึ่งการจำแนกอธิบายกระบวนการสร้างวาทกรรมดังกล่าวจะเป็นธำนำทางที่ใช้สำหรับนำทางเพื่อต่อยอดการศึกษาวาทกรรมหรือการเกิดวาทกรรมในประเด็นที่ลึกซึ้ง โดยเป็นการศึกษาว่าทำไมความจริงต่าง ๆ ต้องถูกสร้างขึ้นมา? และสร้างขึ้นมาเพื่อสิ่งใด? คำตอบของคำถามเหล่านี้สามารถอธิบายได้ด้วยกรอบการวิเคราะห์ที่เรียกว่า “เจตจำนงแห่งความจริง” ที่เป็นอีกหนึ่งในกระบวนการควบคุมวาทกรรมภายนอกที่มิเชล ฟูโกต์ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “กระบวนการกีดกัน” (Exclusion) โดยผู้วิจัยจะนำกระบวนการศึกษากระบวนการสร้างหรือการประกอบสร้างของวาทกรรมตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ มาใช้ในการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ห้องค์ประกอบและโครงสร้างของวาทกรรมและสนามวาทกรรมว่าก่อกำเนิดมาจากชุดความรู้ ความจริง หรือมีองค์ประกอบใดเป็นตัวประกอบสร้างของวาทกรรม

การศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรมของผู้วิจัยในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษากระบวนการสร้างวาทกรรมแบบตัดขวางเพื่อให้เกิดภาพความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างภายในของวาทกรรมพร้อมกับวิเคราะห์ห้องค์ประกอบหรือปัจจัยภายนอก รวมไปถึงบริบททางสังคมแวดล้อมที่มีผลต่อการเกิดวาทกรรมและสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยน ซึ่งองค์ประกอบของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนถูกประกอบสร้างจากกระบวนการสร้างความรู้เกี่ยวกับเพศและระบบสังคมนิยมชายที่ผลิตสร้างชุดความรู้ให้เรื่องเพศไปผูกติดหรือยึดโยงกับระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม (Binary System) ที่มีผลต่อการสร้างอำนาจเหนือ (Hegemony) ผ่านกระบวนการควบคุมวาทกรรมภายนอกที่สร้างการกีดกันเพื่อจำแนกแยกประเภทให้กับสรรพสิ่งในสังคมให้มีความแตกต่างและเป็นกลุ่มทางสังคม

นอกจากกระบวนการควบคุมภายนอกที่ใช้ในการศึกษาการประกอบสร้างและโครงสร้างของวาทกรรมและสนามวาทกรรม ยังมีกระบวนการควบคุมวาทกรรมภายในและกระบวนการทำให้ยากหรือการสร้างเงื่อนไขให้กับชุดความรู้และความจริงที่สังคมสร้างขึ้นที่มีผลต่อการตีความ การอธิบายและการสร้างเงื่อนไขเนื่องจาก การควบคุมภายในและการสร้างเงื่อนไขมีผลต่อการตีความและสร้างการรับรู้ร่วมของคนในสังคมก่อนจะชุดความรู้ที่เป็นความจริงที่สร้างขึ้นจะกลายเป็นวาทกรรมตามหลักการวิเคราะห์ของมิเชล ฟูโกต์ จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาวาทกรรมในแง่มุมของพัฒนาการด้านการศึกษาวาทกรรมเพื่อค้นหาปัจจัยและองค์ประกอบโครงสร้างของการศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรมในแต่ละช่วงเวลาก่อนที่จะนำวาทกรรมไปศึกษาวิเคราะห์ร่วมกับประเด็นการศึกษาของศาสตร์ความรู้อื่นต่อไป

2.1.4 วาทกรรมกับสัญวิทยา (Discourse and Semiotics)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าวาทกรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัญวิทยาหรือระบบสัญลักษณ์ เนื่องจากวาทกรรมเป็นชุดความคิดที่เกิดจากการตกผลึกทางความคิดและการตระหนักรู้ผ่านการตีความจากการสื่อสารในรูปแบบของภาษา คำพูด การแสดงออก หรือรหัสและสัญลักษณ์ ซึ่งหมายความรวมถึงระบบสัญลักษณ์ (Symbolic) โดยย้อนกลับไปในอดีตจนถึงศตวรรษที่ 20 การศึกษาด้านภาษาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับสัญวิทยา (Semiotics) หรือสัญศาสตร์ (Semiology) ซึ่งสัญวิทยาถือเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการสื่อสารและการแสดงความหมายผ่านตัวแบบหรือรูปแบบของสัญลักษณ์ (Sign) ซึ่งตัวสัญลักษณ์ที่หมายถึงจะมีสถานะของความหลากหลายทางรูปแบบ (Multimodality) ที่มีทั้งสัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษรหรือข้อความ (Text) การสื่อสาร รูปภาพ กริยาท่าทาง อากัปกริยา ตลอดจนการแสดงออกทางความรู้สึก สิ่งเหล่านี้ทำให้สัญวิทยามีความหลากหลายรูปแบบเป็นพลวัต (Dynamic) ไม่หยุดนิ่งเพียงแต่ภาษาพูดหรือภาษาลายลักษณ์อักษรเท่านั้น⁴¹

คุณสมบัติดังกล่าวของสัญวิทยามีลักษณะและมีความเหมือนกับการตีความวาทกรรม เนื่องจาก วาทกรรมคือชุดความคิดที่เกิดขึ้นจากการตีความและสร้างข้อสรุปร่วมกันของคนในสังคม ขณะที่การตีความของสัญวิทยาเป็นการตีความเพื่อค้นหาความหมายและการสร้างนิยามความหมายของสัญลักษณ์ที่มีความหลากหลาย การศึกษาทางสัญวิทยาจึงถูกผนวกเข้ากับการศึกษาทางภาษาศาสตร์และถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์วาทกรรมและสนามวาทกรรมในรูปแบบของการศึกษาเพื่อวิเคราะห์การส่งต่อทางรูปแบบของวาทกรรม (Multimodal Discourse Analysis) เพื่อสืบหาที่มาขององค์ประกอบวาทกรรมและสร้างอำนาจการสื่อสารอันทรงพลังของวาทกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนเป็นการผสมผสานการศึกษาของศาสตร์ทั้งสองเพื่อสืบค้นว่าแท้จริงแล้ววาทกรรมถือกำเนิดขึ้นได้อย่างไรและมีปัจจัยใดเป็นองค์ประกอบสร้างความหมายจนกลายเป็นความรู้และเกิดคิดเป็นชุดความคิดที่เรียกอีกนัยหนึ่งว่าชุดวาทกรรม

⁴¹ Theo van Leeuwen and Gunther Kress, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.107

การศึกษาการวิเคราะห์วาทกรรมเป็นการศึกษาในรูปแบบของการแยกประเภท (Separately) ด้วยการใช้หลักของภาษาศาสตร์เข้ามาอธิบายภาพตัวแทนของสิ่งที่ต้องการสื่อสารหรือถ่ายทอด หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการพิจารณาในส่วนที่เรียกว่า “ทัศนภาษา” (Language of Images) หรือ อาจมีการใช้บทเพลงเพื่อการถ่ายทอดทางอารมณ์ที่เรียกได้อีกแบบหนึ่งว่า “สังคีตภาษา” (Language of Music) ซึ่งการศึกษาทางสัตวศาสตร์ หรือ สัตววิทยาก็มีการศึกษาวิเคราะห์การใช้สารที่เรียกว่า สัญญะที่มีลักษณะการศึกษาวิเคราะห์ที่ครอบคลุมไปถึงระดับภาษาที่ใช้มาวิเคราะห์วัฒนธรรมหรือ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ด้วยหลักที่มองว่าสังคมหรือวัฒนธรรมในสังคมเปรียบเสมือนระบบ ภาษาที่มีความแตกต่างกันและมีองค์ประกอบที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง การมองว่าวัฒนธรรมเป็นสัญญะ (Sign) ในรูปแบบหนึ่งที่มาจากความสัมพันธ์ในสังคม (Social Relation) จนก่อให้เกิดขึ้นเป็น วัฒนธรรมขึ้น เป็นการมองที่ผสมผสานการวิเคราะห์ภาษาและบริบทแวดล้อมเพื่อการตีความหรือ ค้นหาความหมาย ซึ่งในการมองหรือตีความด้านความหมายจะวิเคราะห์หรือตีความหมายในช่วงเวลา ที่มีการเกิดขึ้นของความหมายนั้น เช่น ขณะนี้หรือในเดือนนี้ โดยจะไม่ย้อนกลับไม่ดูที่มาทาง ประวัติศาสตร์ว่ามีความเป็นมาอย่างไร

จากข้อมูลดังกล่าวในทางทฤษฎีอาจกล่าวได้ว่า แท้จริงแล้วการศึกษาการวิเคราะห์การส่งต่อ รูปแบบของวาทกรรม คือ ภาพสะท้อนของการศึกษา “สัตววิทยาทางสังคมศาสตร์” (Social Semiotics) แขนงหนึ่ง ที่นำเอากระบวนการอธิบายในรูปแบบของความหลากหลายในสาขาวิชา หรือศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเข้ามาเป็นตัวแบบเพื่อใช้อธิบาย และใช้ตัวแบบที่ได้จาก การศึกษาวิเคราะห์มาถ่ายทอดและสื่อสารกลับออกไป ซึ่งการศึกษาทางสัตววิทยาในเชิงลึกมีความ เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการศึกษาทางด้านจิตวิทยา เนื่องจาก เป็นการศึกษาที่มุ่งอธิบายการตีความ ของบุคคลที่ได้ผลลัพธ์ออกมาที่มีทั้งผลที่แตกต่างและผลที่อาจเหมือนกันก็เป็นได้ทั้งสองรูปแบบ เช่นเดียวกับการศึกษาทางวาทกรรมที่ต้องอาศัยการตีความและสร้างความหมายในการถ่ายทอดและ การสื่อสารของคนในสังคมผ่านระบบภาษา สัญลักษณ์ และการรับรู้ร่วมกันจนเกิดเป็นชุดวาทกรรม

คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การศึกษาทางด้านสัตววิทยามีความทรงพลังและ เต็มไปด้วยศักยภาพในการอธิบายนิยามความหมาย คือ พื้นฐานของการรับรู้ในอดีตที่ผ่านมาของ บุคคลผู้ที่ตีความการสื่อสารหรือสัญญะที่ได้พบเห็น กล่าวคือ การตีความหรือการให้นิยามความหมาย ทางสัตววิทยาจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถถ่ายทอดการตีความวิเคราะห์ได้ดีมากน้อย เพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การประสบพบเจอของผู้ที่ตีความที่อาจเคยเห็นสัญญะหรือสิ่งที่คล้าย

กับสัญลักษณ์ที่บุคคลกำลังตีความมาก่อนในอดีต อาทิ คำพูดที่คุ้นหู (เคยได้ยิน) ภาพที่เคยเห็น (จำได้) สิ่งเหล่านี้หากผู้ตีความเคยประสบหรือเคยพบเห็น จะทำให้บุคคลสามารถสร้างความหมายจากประสบการณ์ที่ได้พบหรือประสบอีกครั้งขึ้นมาได้อย่างทันที แต่การตีความความหมายและความเข้าใจที่แต่ละบุคคลเข้าใจหรือรับรู้อาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์การรับรู้ของแต่ละบุคคล

นอกจากคุณลักษณะสำคัญในด้านความเหมือนระหว่างการศึกษาวาทกรรมและสัญวิทยาแล้ว การศึกษาวาทกรรมและสัญวิทยายังมีความแตกต่างในการศึกษากันในบางประเด็น อาทิ ประเด็นของการเลือกช่วงเวลาในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อการตีความหรือการสร้างนิยามความหมาย โดยการศึกษาวาทกรรมมุ่งเน้นการวิเคราะห์ลึกลงไปในประเด็นที่เกี่ยวกับระบบของสถาบันทางประวัติศาสตร์ร่วมกับภาคปฏิบัติการของวาทกรรม ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่วาทกรรมมีส่วนร่วมอย่างสมเหตุสมผลหรืออาจไม่มีเหตุผลเลยก็เป็นได้ขึ้นอยู่กับบริบททางประวัติศาสตร์และบริบทแวดล้อมที่มีมาแต่เดิมในอดีต สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการศึกษาในลักษณะการศึกษาแบบข้ามเวลา (Diachronic) ที่แยกการศึกษาออกเป็นยุคสมัยที่จะทำให้เห็นถึงร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่มียุคของการตีความความหมายที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ขณะที่การศึกษาวเคราะห์และการตีความของสัญวิทยามีรูปแบบในการศึกษาในลักษณะการตีความความหมายของสัญลักษณ์ในลักษณะร่วมสมัยหรือร่วมเวลา (Synchronic) ที่เลือกการศึกษาเป็นการเปิดกว้างในช่วงเวลาที่ศึกษาเพื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์หรือสิ่งที่กำลังตีความหรือนิยามความหมายให้กับภาพตัวแทน โดยไม่ย้อนกลับไปศึกษาลึกลงไปในบริบทของประวัติศาสตร์หรือความเป็นมาจากร่องรอยในอดีตเหมือนการศึกษาวาทกรรม และภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่เป็นการเฉพาะเจาะจงลงไปถึงการสืบค้นลึกลงไปในประวัติศาสตร์ของความเป็นมาเพื่ออธิบายภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน⁴² ดังตารางเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวาทกรรมกับสัญวิทยา

⁴² Wykes, M. (1998). Representation: Cultural representations and signifying practices.

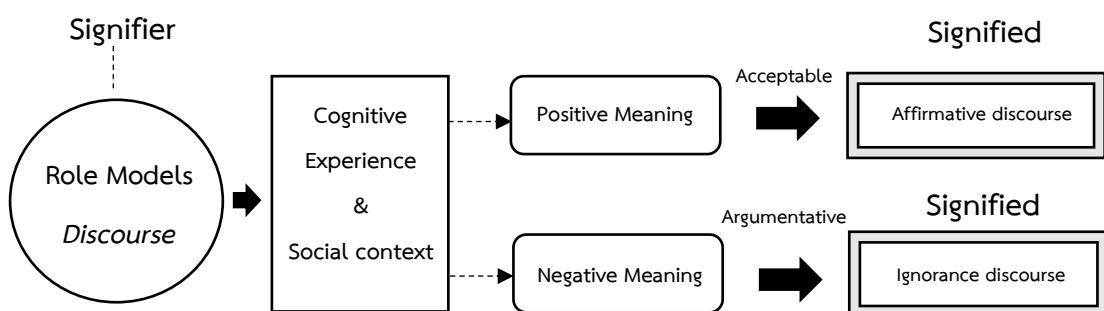
ประเด็น/แนวทางการศึกษา	วาทกรรม	สัญวิทยา
1. หน่วย/องค์ประกอบหลักที่ใช้ในการศึกษา/วิเคราะห์	ความคิด / ชุดความคิด / ภาษา / การสื่อสาร / คำพูด	ภาษา / การสื่อสาร / คำพูด / สัญลักษณ์ / ระบบสัญลักษณ์
2. รูปแบบ/ลักษณะที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์	การศึกษาแบบข้ามเวลา (Diachronic)	ลักษณะร่วมสมัยหรือร่วมเวลา (Synchronic)
3. วิธีการตีความเพื่อการค้นหา/สร้างความหมาย	ใช้วิธีวิทยาแบบโบราณคดี (Archaeology)	ความหมายโดยตรง และ ความหมายโดยนัย
4. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาพตัวแทน (Representative) /ความสัมพันธ์ของการเมืองและอำนาจ	วิเคราะห์/ตีความ/แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความหมายของภาพตัวแทน
5. ลักษณะของการศึกษา	นามธรรม	นามธรรม

ตาราง 4 ตารางเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างวาทกรรมกับสัญวิทยา

จากการอธิบายเปรียบเทียบเพื่อพิจารณาในเรื่องของกฎเกณฑ์โดยทั่วไปของวาทกรรมและสัญวิทยาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติความเหมือนและความแตกต่างที่มีความหลากหลายและเป็นพยานชุดข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องนำข้อมูลเพื่อการสร้างนิยามความหมายและการตีความความหมายมาจากหลายองค์ความรู้ที่วาทกรรมเองก็มีส่วนที่มีคุณลักษณะที่ไม่ต่างจากการศึกษาทางสัญวิทยา โดยอาจกล่าวได้ในอีกนัยหนึ่งว่า “การศึกษาวาทกรรมเปรียบเสมือนการศึกษาสัญวิทยา” อันเนื่องมาจาก ทั้งวาทกรรมและสัญวิทยา เปรียบเสมือนชุดความรู้หรือชุดความคิดที่เป็นนามธรรม และมีความสลับไหลทางการนิยามหรือการให้ความหมายผ่านการตีความและการรับรู้ของแต่ละบุคคล โดยวาทกรรมชุดหนึ่งอาจตีความได้หลากหลายรูปแบบหรือหลากหลายความหมายเช่นเดียวกับการตีความในทางสัญวิทยาซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และพื้นฐานการรับรู้ของผู้ที่ศึกษาว่าจะตีความสัญลักษณ์ที่พบเห็นไปในทิศทางใด อาทิ เมื่อมีผู้ที่กล่าวถึงคำว่า “บุคคลต้นแบบ” (Role Model) โดยกำหนดให้บุคคลต้นแบบ คือ วาทกรรมชุดหนึ่ง แต่เมื่อให้บุคคลอื่นเข้ามารับรู้และตีความวาทกรรมชุดนี้ จะพบว่า แต่ละคนตีความและให้นิยามความหมายของคำว่าบุคคลต้นแบบที่ต่างกันอย่างออกไป

บางคนอาจนิยามวาทกรรมชุดนี้ว่า คือ ศิลปิน นักกีฬา บิดา มารดา หรือบุคคล ที่มีชื่อเสียงอื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ตามประสบการณ์และการรับรู้และพบเจอบุคคลที่เป็นต้นแบบที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล ขณะที่ในทางสัญวิทยา การเห็นรูปปั้นหรืออนุสาวรีย์ของบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนต้นแบบก็จะเกิดการตีความจากอนุสาวรีย์หรือรูปปั้นของบุคคลด้วยการอนุมานว่าบุคคลดังกล่าวคือสัญลักษณ์ของความดีและเป็นคนดีที่ได้รับการเชิดชูผ่านวัตถุหรือการแสดงออกทางสัญลักษณ์ เป็นต้น

สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจจากกรณีตัวอย่างของวาทกรรม “บุคคลต้นแบบ” คือ แม่ผลลัพธ์ของการนิยามบุคคลตามวาทกรรมจะมีการให้นิยามที่แตกต่างกันออกไป ทั้งอาชีพ ลักษณะ ความสามารถ หรือความสัมพันธ์ แต่มีสิ่งที่เรียกว่าเป็นจุดเชื่อมที่สำคัญของวาทกรรมชุดนี้ นั่นคือ การให้นิยามความหมายที่เป็นไปในเชิงบวก (Positive Meaning) ซึ่งตัววาทกรรมเองไม่ได้กำหนดหรือระบุว่าวาทกรรมต้นแบบชุดนี้มีความหมายหรือการนิยามในเชิงบวกหรือเชิงลบ หากแต่ประสบการณ์และการรับรู้ของบุคคลในสังคมส่วนใหญ่ได้ถูกปลูกฝังจากประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็น “ต้นแบบ” ที่สังคมตีความหมายและให้ค่าว่าเป็นไปในทิศทางที่ดีและเป็นเชิงบวก อาทิ มีการประกาศเชิดชูเกียรติหรือการให้รางวัลตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำความดีในสังคมและอยากให้คนในสังคมปฏิบัติตามเพื่อเป็นบรรทัดฐานทางสังคมจนกลายเป็นวาทกรรมต้นแบบที่ดีความหมายและสร้างความหมายในเชิงบวก ส่งผลให้วาทกรรมต้นแบบกลายเป็นสัญลักษณ์ของคนดีหรือสิ่งที่ดีในสังคมสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาวาทกรรมหรือการตีความวิเคราะห์วาทกรรมมีลักษณะเฉกเช่นเดียวกับการศึกษาทางสัญวิทยาที่หยิบเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวสร้างความหมาย (Signifier) เพื่อให้คำนิยามและสร้างสิ่งใหม่ที่ถูกหมายถึง (Signified) ดังภาพ 9

ภาพที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบการศึกษาวาทกรรมกับการศึกษาทางสัญวิทยา⁴³

⁴³ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 9 ที่แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการศึกษาวาทกรรมกับการศึกษาทางสัญวิทยาที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันสามารถสรุปข้อเท็จจริงของวาทกรรมกับความเป็นสัญวิทยาได้ว่า แท้จริงแล้ววาทกรรมมีคุณลักษณะที่มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับกรอบสร้างทางสังคม (Social-construct) ที่เป็นปัจจัยหรือตัวกระตุ้นการสร้างนิยามความหมายหรือองค์ความรู้ของบุคคลผ่านการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคลเพื่อยืนยันการมีอยู่ของวาทกรรม โดยเปรียบเทียบให้วาทกรรมชุดหนึ่งคือสิ่งที่ต้องการให้ความหมาย จากนั้นใช้กระบวนการรับรู้และบริบททางสังคมตลอดจนประสบการณ์ส่วนบุคคลมาช่วยในการจำแนกและกำหนดความหมายของวาทกรรม หากนิยามความหมายที่กำหนดขึ้นจากบริบทแวดล้อมได้รับการยอมรับและใช้ได้จริงในสังคม วาทกรรมชุดนั้นจะกลายเป็นวาทกรรมที่มีตัวตนและกลายเป็นวาทกรรมได้อย่างแท้จริง จึงอาจกล่าวได้ว่าการตีความความหมายของสัญญะย่อมมีบริบทด้านองค์ความรู้และประสบการณ์เข้ามามีส่วนสำคัญในการนิยามความหมายและการสร้างความหมายเชิงสัญญะให้ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมเช่นเดียวกับการศึกษาวาทกรรม

การศึกษาวาทกรรมกับสัญวิทยาในช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมาถูกนิยามและให้การศึกษาไปกับการศึกษาตัวอักษร ภาษาศาสตร์ หรือลายลักษณ์อักษรต่างๆเพียงอย่างเดียว ซึ่งการศึกษาวาทกรรมและสัญวิทยาเป็นการศึกษาวิเคราะห์ที่บูรณาการจากหลายศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น โดยในศตวรรษที่ 19 - 20 ได้เชื่อมโยงกระบวนการศึกษาดังกล่าวเข้ากับกระบวนการรับรู้ของมนุษย์เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการศึกษาวาทกรรมกับกระบวนการเรียนรู้และการรับรู้ของมนุษย์ที่มีจุดเชื่อมโยงร่วมกัน 5 กระบวนการ ประกอบไปด้วย

1. การเผชิญหน้ากับสัญญะหรือสรรพสิ่งที่รับรู้ที่ต้องการตีความ
2. ตัวแบบหรือตัวสัญญะที่เป็นสิ่งรับรู้และให้ความหมาย
3. รูปแบบของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญที่มีผลต่อการนิยามจำกัดความหรือตีความสัญญะ
4. ประเภทหรือโครงสร้างของการสื่อสารและคำพูด หมายถึง ประเภทโครงสร้างที่ชุดวาทกรรมถูกสร้างที่แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างชุดวาทกรรม และ
5. ภาคปฏิบัติหรือการนำชุดข้อมูลหรือวาทกรรมไปใช้

โดยทั้งห้ากระบวนการข้างต้นเป็นกระบวนการที่เป็นแนวทางให้การศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมกับการศึกษาด้านสัญวิทยาสามารถสร้างการอธิบายหรือการตีความให้กับชุดวาทกรรมหรือสนามวาทกรรมที่เกิดขึ้นตามบริบทของสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยอย่างเป็นพลวัต ประกอบกับวาทกรรมและสนามวาทกรรมมีความเกี่ยวข้องกับการตีความและสื่อความหมาย จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจการศึกษาทางสัญวิทยาเพื่ออธิบายวาทกรรมและสนามวาทกรรม

2.1.5 วาทกรรม ความจริง เกมส์ของความจริง และอำนาจ

เมื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับสัญวิทยาอันเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกันในแง่มุมของการกำเนิดวาทกรรม ประเด็นถัดมาในการศึกษาวาทกรรม คือการเข้าใจว่าวาทกรรมมีอีกสิ่งหนึ่งที่ไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ นั่นคือ วาทกรรม ความจริง เกมส์ของความจริง และอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ฟูโกต์ได้ทำการศึกษาและแบ่งมโนทัศน์ออกเป็น 3 กลุ่ม อันได้แก่ ความรู้-ความจริง, อำนาจ และองค์ประธาน โดยงานส่วนใหญ่ของฟูโกต์มุ่งเน้นการศึกษาไปที่มโนทัศน์เรื่องของความรู้และความจริงเป็นหลัก ด้วยการตั้งคำถามต่อการสร้างความรู้ทั้งหลายและภาพตัวแทนที่ถูกนำเสนอออกมา ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์เรื่องของอำนาจและตัวองค์ประธานของความรู้ที่ปรากฏในหลายรูปแบบ โดยฟูโกต์กล่าวว่าสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลและมีส่วนในการสร้างองค์ความรู้และภาพตัวแทนให้ปรากฏขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว “ความจริง” (Truth) ถือเป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อน และไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ความจริงมีความเชื่อมโยงและจำเป็นต้องอาศัยอำนาจและการจัดการอำนาจเพื่อสร้างบรรทัดฐานของความจริงให้เกิดขึ้น รวมถึงสถาปนาบุคคลหรือสิ่งที่เป็นผู้ถือครองความจริงขึ้นมา ส่งผลให้ความจริงสามารถเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและความหมายได้อยู่เสมอ โดยปัญหาของความจริงและความรู้ในประเด็นนี้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จำเป็นต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เนื่องจาก การเกิดองค์ความรู้และความจริงล้วนมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอยู่เสมอ

ในส่วนของประเด็นความสัมพันธ์เชิงซ้อนของอำนาจกับความจริง อันดับแรก จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอำนาจกับความรู้ในฐานะที่อำนาจเป็นเครื่องมือที่ให้ความจริง ความสัมพันธ์ถัดมาประการที่สอง คือ การศึกษาอำนาจในฐานะของการเป็นข้ออ้างในการสร้างบรรทัดฐานให้กับสิ่งนั้นกลายเป็นสิ่งที่ “จริง” ซึ่งเมื่อเกิดบรรทัดฐานของสิ่งที่เรียกว่าจริงเกิดขึ้นแล้ว จะก่อให้เกิดผลพวงที่สำคัญอีกประการหนึ่งตามมาพร้อมกัน นั่นคือ การเกิด “การกีดกัน” ของสิ่งที่ตรงข้ามกับความจริง ให้ถูกนิยามหรือตีตราว่าเป็นสิ่งที่ไม่จริง และถูกเบียดขับออกจากพื้นที่ของความจริง ดังนั้น อำนาจ จึงเป็นทั้งเครื่องมือให้กับความจริง และเป็นตัวสร้างความจริงให้เกิดขึ้นไปพร้อมๆกัน รวมไปถึงการสร้างและยืนยันความจริงให้กับวาทกรรม พร้อมกับกีดกันสิ่งที่ “จริง” ออกจากสิ่งที่ “ไม่จริง”⁴⁴

⁴⁴ ฐานิดา บุญวรรโณ, 2565, *ระเบียบของวาทกรรม*, ห้างหุ้นส่วนจำกัด อิลลูมินันซ์ เอ็ดดิชั่นส์, กรุงเทพมหานคร, น.43 - 44

การศึกษาวาทกรรมหรือสนามวาทกรรมมีความเกี่ยวข้องกับความจริง เกมส์ของความจริง และอำนาจ กล่าวคือ วาทกรรม คือ ชุดความคิดที่ประกอบสร้างจากความรู้ที่สังคมตีความหรือเป็นภาพแทนของความจริงที่มีอยู่ในช่วงเวลาที่เกิดวาทกรรมหรือการมีอยู่ของวาทกรรมในช่วงเวลานั้น โดยมีบริบทแวดล้อมเป็นเงื่อนไขของการกำหนดตำแหน่งแห่งที่และบทบาทของวาทกรรมที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใดและจะเป็นไปอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเกิดวาทกรรมนั้น ซึ่งเปรียบเสมือนเกมส์ของความจริงที่วาทกรรมต้องเผชิญเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือได้รับชัยชนะผ่านการสร้างและการใช้อำนาจทางภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่จะทำให้วาทกรรมสามารถขึ้นมามีอำนาจเหนือและกีดกันหรือกดทับชุดวาทกรรมอื่น พร้อมกับขับเคลื่อนวาทกรรมชุดดังกล่าวให้กลายเป็นชุดวาทกรรมที่เป็นกระแสหลักผ่านบรรทัดฐานหรือค่านิยมของคนในสังคม โดยการศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนของผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการศึกษากระบวนการสร้างอำนาจเหนือของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ว่ามีความสัมพันธ์เชิงอำนาจและสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของเกมส์แห่งอำนาจและความจริงของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนในศตวรรษที่ 21 ว่ามีรูปแบบอย่างไร จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ต้องทำการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์วาทกรรมในฐานะของความจริง เกมส์ของความจริง และอำนาจควบคู่กันไป

2.1.6 เพศสภาพและอำนาจในวาทกรรม (Gender and Power in Discourse)

อีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวาทกรรมนั้นคือ การอธิบายถึงสภาพโดยทั่วไปของสังคมที่ย่อมมีเรื่องของการแบ่งชนชั้นตามโครงสร้างทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งโครงสร้างทางสังคมเปรียบเสมือนบรรทัดฐานที่คนในสังคมสร้างขึ้น โดยโครงสร้างหรือชนชั้นทางสังคมที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือเรื่องของ เพศ (Sex) และเพศสภาพ (Gender) ซึ่งสังคมมีการแบ่งแยกเพศกันอย่างชัดเจนด้วยการสถาปนาความเป็นเพศระหว่างเพศชาย และเพศหญิงขึ้นมาพร้อมกับความคาดหวังและตีกรอบจารีตประเพณีปฏิบัติให้กับเพศแต่ละเพศภายใต้คำว่าบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) ที่คอยควบคุมและกำกับดูแลให้เพศแต่ละเพศยึดถือปฏิบัติตามกรอบที่สังคมเห็นควรหรือวางไว้ ซึ่งในหลายครั้งมักเกิดคำถามขึ้นว่า “เรื่องเพศหรือเพศสภาพก่อกำเนิดมาได้อย่างไร?” ทั้งนี้ หลายครั้งที่คนในสังคมมีความเข้าใจว่าความเป็นเพศหญิงกับเพศสภาพเป็นเรื่องเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ส่งผลให้เกิดการตั้งคำถามว่าแท้จริงแล้วเรื่องเพศสภาพถือเป็นเรื่องที่มีลักษณะพิเศษหรือเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร

ประเด็นถัดมา คือสิ่งที่ต้องทำการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศสภาพ จำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงสามสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันนั้นคือ “วาทกรรม” (Discourse), เพศสภาพ (Gender) และ “อำนาจ” (Power) ทั้งสามสิ่งนี้มีความสัมพันธ์กันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาดหรือชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนของเพศสภาพกับอำนาจ ซึ่งทั้งเพศสภาพและอำนาจล้วนมีพื้นฐานความสัมพันธ์ที่มาจากวาทกรรม จนอาจกล่าวได้ว่า วาทกรรมเป็นต้นกำเนิดของความเป็นเพศสภาพและอำนาจ โดยอำนาจในที่นี้หมายความรวมถึงอำนาจทั่วไปและอำนาจที่มาพร้อมกับความเป็นเพศสภาพที่มี โดยในช่วงปีคริสต์ศตวรรษที่ 1970 – 1980 การศึกษาเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับเรื่อง “ภาษาที่แสดงถึงการเหยียดเพศ” (Sexist Language) อาทิ การเปรียบผู้ชายให้เป็น “ช่างทำหน้า” อันมีนัยถึงสถานะการเป็นหัวหน้าหรือผู้นำ (Leadership) ของครอบครัว หรือการเปรียบเปรยสตรีที่ดีต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน โดยการศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมทางเพศจำเป็นต้องให้ความสนใจไปที่ความเป็นพลวัต (Dynamic) ของวาทกรรมทางเพศ เนื่องจาก วาทกรรมทางเพศมีความลื่นไหลและเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับบริบทของยุคสมัย และปัจจัยแวดล้อม ณ ช่วงเวลานั้น และความเป็นพลวัตดังกล่าวล้วนมาจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และเป็นการผลิตซ้ำทางการสร้างนิยามความหมายให้คนในสังคมตระหนักร่วมผ่านตัวบทระบบภาษาศาสตร์

การศึกษาในทางวิชาการเกี่ยวกับภาษาศาสตร์และความเป็นเพศสภาพเป็นการศึกษาที่ให้ความสนใจไปที่การประกอบสร้างวาทกรรมทางสังคม ทั้งในแง่ของการสะท้อนภาพของสถานะการมีอยู่ก่อนการเกิดความเป็นจริง (Pre-Existing Realities) ความสอดคล้องของสภาพสังคม เพศสภาพพลังอำนาจ ตลอดจนอิทธิพลของภาษาที่มีผลต่อการประกอบสร้างทางสังคมจนเกิดขึ้นเป็นวาทกรรม และหากพิจารณาถึงสภาพสังคมปกติจะพบว่า สังคมให้คุณค่ากับระบบรักต่างเพศ (Heterosexual) ซึ่งระบบดังกล่าวถือเป็นบ่อเกิดของการเหยียดเพศตามมาในที่สุด ซึ่งเมื่อย้อนกลับไปในคริสต์ศตวรรษที่ 1960 – 1970 แนวคิดทางด้านสตรีนิยมได้กล่าวถึงการจำแนกแยกระหว่าง “เพศ” (Sex) และ “เพศสภาพ” (Gender) ออกจากกัน โดยให้นิยามความหมายของทั้งสองคำแตกต่างกันอย่างชัดเจนว่า เพศ (Sex) หมายถึง เครื่องบ่งชี้ที่สามารถอธิบายได้ผ่านการมองหรือพิจารณาจากร่างกายหรือทางชีววิทยา (Biology) ขณะที่ เพศสภาพ (Gender) เป็นสิ่งที่สามารถเข้าถึงได้โดยต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆในการพิจารณาเพื่ออธิบายทั้ง จิตวิทยา วัฒนธรรม และกระบวนการทางสังคม⁴⁵

⁴⁵ Michelle M. Lazar and Cheri Kramarae, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.220

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศสภาพกับอำนาจและการเกิดวาทกรรม จำเป็นต้องศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีของการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Theories) ซึ่งแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเพศและเพศสภาพไว้ในทางที่เป็นไปในแบบเดียวกัน กล่าวคือ เพศ และ เพศสภาพ มีนิยามความหมายที่มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับการที่เราแบ่งเพศในสังคมออกเป็นสองเพศ อันได้แก่ เพศชาย และ เพศหญิง โดยการแบ่งเพศเช่นนี้เป็นผลมาจากการจัดประเภทของความเป็นอัตลักษณ์ (Identity Categorization) ที่ยึดติดกับระบบทวิภาค (Binary System) หรือระบบสองขั้ว (Dichotomous) อย่างแยกไม่ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงการนิยามความเป็นอัตลักษณ์หรือความเป็นเพศที่กำหนดขึ้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า การนิยามดังกล่าวเกิดจากการใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องกำหนดคุณลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงให้มีคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน โดยกระบวนการจำแนกที่เกิดขึ้นเป็นไปเพื่อสร้างอัตลักษณ์ (Identity) หรือความเป็นตัวตน ตลอดจนอัตลักษณ์ทางเพศให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ กระบวนการทางสังคมหรือการขัดเกลาทางสังคมมีส่วนช่วยในการสร้างอัตลักษณ์และการรับรู้ทางอัตลักษณ์ โดยหาคำอธิบายผ่านระบบภาษาที่ทำให้สังคมสามารถรับรู้และเห็นพ้องต้องกันได้ว่าอะไรคือความเป็นชาย (Masculinity) และอะไรคือความเป็นหญิง (Femininity) ซึ่งการรับรู้ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของคนในสังคมดังกล่าวจะกลายเป็นวาทกรรมไปในที่สุด

ในความเป็นจริงแล้ว หากพิจารณาถึงกระบวนการศึกษาทางด้านการใช้ภาษาและการศึกษาทางเพศสภาพในช่วงยุคสังคมร่วมสมัยจะพบว่า การศึกษาระหว่างเพศสภาพกับการใช้ภาษามีความสัมพันธ์กันในแง่ของการนิยามว่าเพศสภาพคืออะไร ผ่านกระบวนการทางวาทกรรมที่เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารหรือแสดงออกที่ระบุหรือแสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วเพศสภาพมีความเป็นมาและเกิดขึ้นได้อย่างไร อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ของวาทกรรมทางเพศสภาพที่เกิดขึ้นว่าเป็นผลมาจากสถานการณ์บริบทรอบข้างของสังคมและชุมชนได้อย่างไร ซึ่งแท้จริงแล้ว เพศสภาพหรือความเป็นเพศสภาพเปรียบเสมือนเครื่องบ่งชี้ทางชนชั้นที่แฝงไปด้วยนัยของอำนาจและการแบ่งชนชั้น (Hierarchical) ระหว่างเพศ เถกเช่นการแบ่งเพศชายและเพศหญิงของคนในสังคม ซึ่งการแบ่งแยกเพศดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ทางเพศที่แตกต่างกัน โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาทางด้านเพศสภาพกับการวิเคราะห์วาทกรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมสามารถเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเพศสภาพและทำการจัดประเภทของอัตลักษณ์ของคนในสังคมและความเป็นเพศสภาพไปพร้อมๆกัน ซึ่งการศึกษาแนวสตรีนิยมแบบร่วมสมัยมีมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาทางเพศสภาพกับวาทกรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีมุมมองเรื่องเพศสภาพถือเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กัน (Interconnection) กับกลุ่มหรือ

ประเภทการจัดลำดับชั้นของคนในสังคมเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) อาทิ เพศ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สถานะทางสังคม รสนิยมทางเพศ ความพิการ อายุ วัฒนธรรม สัญชาติ เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้สามารถเป็นเครื่องมือของวาทกรรมที่เข้ามามีส่วนในการแบ่งชนชั้นทางสังคมผ่านกระบวนการกีดกันและระบบทวิภาคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเพศสภาพใด เพศสถานะไหน ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งวาทกรรมและความเป็นเพศสภาพเป็นสิ่งที่มีความหลากหลายที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นพลวัต และพร้อมที่จะแพร่กระจายให้เป็นที่รับรู้และเป็นที่ยอมรับในวงกว้างของสังคมได้ตลอดเวลา

ทั้งนี้ การแพร่กระจายและการสร้างการรับรู้ของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ มีปัจจัยที่ทำให้วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพเกิดการแพร่กระจายและเป็นที่รับรู้ในวงกว้าง คือ เทคโนโลยี เนื่องจาก สังคมปัจจุบันเป็นสังคมในยุคโลกไร้พรมแดนที่เทคโนโลยีมีอิทธิพลในการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารและสร้างการรับรู้ร่วมกันได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดกลุ่มทางสังคมใหม่ที่มีแบ่งระดับความสัมพันธ์ออกเป็นสองระดับ คือ ระดับสากลหรือระดับโลก (Global) และระดับพื้นที่ (Local) ซึ่งในแต่ละระดับและพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของบริบทแวดล้อมและสภาพสังคมในช่วงเวลาและสถานที่นั้น โดยเมื่อพิจารณาถึงกระบวนการทำงานของวาทกรรมทางเพศสภาพจะทำให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีต่อวาทกรรม โดยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาในหลายพื้นที่หรือหลายประเทศได้เกิดการถกเถียงกันในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมกับการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับวาทกรรมทางเพศที่จากเดิมยึดถือระบบทวิเพศหรือระบบเพศ 2 ชั่ว ที่มีเพียงเพศชายและเพศหญิง วาทกรรมทางเพศสภาพ 2 ชั่วที่มีอยู่จึงถูกตั้งคำถามกับระบบดังกล่าวว่า แท้จริงแล้วสังคมมนุษย์มีเพียงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้นจริงหรือไม่ และหากมีเพียงเพศชายและเพศหญิง ทั้งสองเพศได้รับการยอมรับและเท่าเทียมกันหรือไม่ อย่างไร?

งานวิจัยเกี่ยวกับวาทกรรมและทางเพศสภาพศึกษาหลายชิ้นพบว่า ในสังคมยังมีการแบ่งชนชั้นโดยใช้เพศสภาพและเพศกายภาพเป็นเครื่องมือในการแบ่งชนชั้นของบุคคล ซึ่งเพศหญิงมักมีโอกาสในการเข้าถึงตำแหน่งหรือได้รับการพิจารณาให้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงน้อยกว่าเพศชาย เหตุผลมาจากค่านิยมของคนในสังคมที่ฝังรากลึกว่าเพศชายมีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ (Leadership) ส่วนเพศหญิงคือผู้ที่มีความเป็นส่วนตัวในการสนับสนุน (Supporter) มากกว่าที่จะเป็นผู้นำตรรกะและการยอมรับจากคนในสังคมเหล่านี้ ได้สถาปนาอำนาจจากความเป็นเพศขึ้นมา โดยไม่รู้ตัว ส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติทางเพศตามมาในวงกว้างจนกลายเป็นเรื่องปกติและถูก

เพิกเฉยไปในที่สุด โดยในการวิเคราะห์วาทกรรมเกี่ยวกับวาทกรรมทางเพศสภาพจำเป็นต้องจัดเรียง มิติการศึกษาในแต่ละมิติให้ชัดเจน เพื่อทำการศึกษาถึงองค์ประกอบ โครงสร้าง และที่มาของการก่อตัวของวาทกรรมทางเพศสภาพได้ชัดเจน หากพิจารณาถึงองค์ประกอบและโครงสร้างของวาทกรรมทางเพศสภาพ พบว่า วาทกรรมทางเพศสภาพมีเรื่องของ “ระบบความสัมพันธ์” (Relations) และ “ความเป็นเพศสภาพ” (Gender) เข้ามามีส่วนสร้างความสัมพันธ์กันอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับบริบทของคน ในสังคมนั้นที่สร้างความสัมพันธ์ขึ้นมาในรูปแบบใด ซึ่งการสร้างวาทกรรมทางเพศสามารถเกิดขึ้นโดย มีวัตถุประสงค์ของการเกิดวาทกรรมที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในแง่ของการสร้างวาทกรรมทางเพศเพื่อ การสร้างหรือทำให้คงอยู่ การล้มล้างระบบความคิดความเชื่อเดิม หรือเพื่อการเปลี่ยนแปลงมาตรฐาน หรือเปลี่ยนแปลงการรับรู้เกี่ยวกับเพศสภาพหรือเรื่องเพศในสังคมเพื่อเป็นการสร้างบรรทัดฐานใหม่

ด้วยเหตุนี้ นักมานุษยวิทยาและนักภาษาศาสตร์หลายคนใช้ระบบภาษาเข้ามามีส่วนในการ วิเคราะห์การเกิดวาทกรรมและถอดบทเรียนเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพเพื่อค้นหาความแตกต่างทางเพศ (Sex Differentiation) อันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสภาพและความไม่สมบูรณ์หรือ “ความอสมมาตรของเพศสภาพ” (Asymmetries) ท่ามกลางสภาพสังคมและความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บริบทแวดล้อมมีส่วนสำคัญในการก่อตัวของวาทกรรม โดยเฉพาะวาทกรรมทางเพศ ที่ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมตลอดจนวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของคนในสังคมจะเป็นส่วนในการสร้าง และก่อตัววาทกรรมทางเพศสภาพในเข้ากับบริบททางสังคมหรือสภาพของสังคมและพัฒนาสู่การรับรู้ ในวงกว้างด้วยการถูกนำไปใช้หรือเข้าสู่กระบวนการภาคปฏิบัติทางภาษาที่คนในสังคมพูดถึงและ เห็นพ้องต้องกันจนกลายเป็นการตระหนักรู้ร่วม (Collective Awareness) และเมื่อการตระหนักรู้ร่วม เป็นที่แพร่กระจายในวงกว้างจนเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมแล้ว วาทกรรมชุดดังกล่าวจะเริ่มมี ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relationships) ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มและชุมชนหรือระดับสังคมในที่สุด

กระบวนการดังกล่าว คือ เครื่องสะท้อนที่ชัดเจนของการวิเคราะห์ทางวาทกรรมที่อธิบาย ให้เห็นการก่อตัวของวาทกรรมมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ (Power) และสถาบันทางสังคม (Social Institutions) อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์และระบบของสัญวิทยา หรือการใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์เข้ามาสร้างภาพตัวแทนของวาทกรรม โดยกระบวนการเหล่านี้ ทำให้เราสามารถทำความเข้าใจว่าวาทกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับอำนาจในทางเพศ การเหยียดเชื้อชาติ ชนชั้นทางสังคม ความไม่เสมอภาคในชีวิตประจำวันของคนในสังคมได้อย่างไร และในหลายครั้ง

การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจถูกโจมตีจากนักทฤษฎีท่านอื่นที่ชี้ให้เห็นว่า วาทกรรมไม่ได้เกิดขึ้นเพราะภาษาเพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดจากการใช้คำพูด (Verbal) หรือการ แสดงออกอื่นๆของบุคคลได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งนัยของการโต้แย้งดังกล่าวถือเป็นการสร้างการรับรู้และการ วิเคราะห์วาทกรรมและการศึกษาวาทกรรมที่เกี่ยวกับเพศสภาพในมิติที่แตกต่างกันออกไปได้อย่าง น่าสนใจ เนื่องจาก ในหลายเหตุการณ์มักมีการใช้คำพูดเพื่อสร้างพลังอำนาจให้กับผู้พูดที่ต้องการสื่อ ความหมายไปสู่ผู้รับฟังด้วยการสร้างหรือการใช้คำพูดในแง่ลบ หรือเชิงบั่นทอนความรู้สึกเพื่อ สถาปนาอำนาจให้กับผู้พูดได้ในขณะเดียวกัน

2.1.7 วาทกรรมกับความเป็นชาติพันธุ์และการเหยียดเชื้อชาติ

ประเด็นในการศึกษาทางวาทกรรมกับอำนาจของวาทกรรมที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือการศึกษาการเกิดการเบียดขับทางสังคมสู่การเป็นคนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มคนชายขอบทางสังคม โดยการเบียดขับทางสังคมประเภทหนึ่งคือการเหยียดเพศ (Sexism) หรือการเหยียดเชื้อชาติผ่านการ ใช้ภาษาหรือคำพูดของคนในสังคม ซึ่งกระบวนการเบียดขับทางสังคมในรูปแบบนี้จะเป็นการสร้างการ มีอำนาจเหนือกว่าขึ้นมาให้กับคนหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง และในขณะเดียวกันก็ทำการกดขี่และลด คุณค่าเพื่อตีกรอบอำนาจของคนอีกกลุ่มหนึ่งไปพร้อมๆกัน ดังมีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในสังคม ตะวันตกเรื่องของการเหยียดเชื้อชาติที่ปรากฏตั้งแต่ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประเทศเยอรมัน

Liz Kelly's (1987) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านความรุนแรงทางเพศได้แสดงให้เห็นถึงข้อโต้แย้งเกี่ยวกับ การเหยียดเพศและการเหยียดเชื้อชาติว่ายังคงวนเวียนอยู่ในวาทกรรมของความรุนแรง ซึ่งประเด็นของความ รุนแรงดังกล่าวยังคงมีให้พบเห็นได้ในปัจจุบันทั้งในแง่ของคำดูถูก เหยียดหยามและการเลือกปฏิบัติ ผลกระทบดังกล่าวเหล่านี้ล้วนแต่มาจากวาทกรรมที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงพลังอำนาจของวาทกรรมที่มี ผลต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าวาทกรรมดังกล่าวมีปัจจัยใดที่เข้า มามีส่วนในการทำให้ประเด็นของวาทกรรมการเหยียดเพศและการเหยียดเชื้อชาติมีอำนาจและทรงพลังมากขึ้น ซึ่งพบว่าปัจจัยที่เข้ามามีส่วนทำให้วาทกรรม ของการเหยียดเพศและเหยียดเชื้อชาติที่ความรุนแรงมากขึ้น คือ ปัจจัยทางด้านการเมืองและการซึมซับสิ่งที่ไม่ดี จนนำไปสู่การก่อตัวและการเบียดเบียนประเด็นจน

กลายเป็นการเหยียดเพศและเชื้อชาติ และผลักดันให้เกิดวาทกรรมที่สร้างนิยามความหมายของชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มคนชายขอบและความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมทางอำนาจของคนในสังคมเกิดขึ้นมาในที่สุด⁴⁶

ในการพิจารณาหรือวิเคราะห์วาทกรรมว่ามีกระบวนการทำงานหรือปฏิบัติการทางวาทกรรมอย่างไร ต้องพิจารณาถึงสามองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ตัวบริบททางสังคม การปฏิบัติการทางวาทกรรมที่ผลิตสร้างการรับรู้ และสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่มีส่วนในการผลิตซ้ำทางวาทกรรม และเมื่อนำเอาวาทกรรมการเหยียดเชื้อชาติมาวิเคราะห์ด้วยสามองค์ประกอบที่กล่าวมา จะพบว่า วาทกรรมการเหยียดเชื้อชาติที่เกิดขึ้น ถูกก่อตัวมาจากการผลิตสร้างความคิดบนพื้นฐานของความแตกต่างทางชาติพันธุ์ของคนในสังคมที่ถือเป็นบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้น ในขณะที่การแพร่กระจายของการรับรู้และการตระหนักร่วมของวาทกรรมเหยียดเชื้อชาติที่ถูกแพร่กระจายออกไปสู่สังคมผ่านการสื่อสารและเทคโนโลยีถือเป็นปัจจัยในการผลิตสร้างการรับรู้ของคนในสังคม และสภาพสังคมหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมในช่วงเวลานั้นก็เป็นอีกสาเหตุที่ส่งผลและสนับสนุนให้วาทกรรมการเหยียดเชื้อชาติมีพลังอำนาจและกลายเป็นการลดทอนกลุ่มคนที่ถูกหมายถึง

ทั้งนี้ การวิเคราะห์วาทกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากเราต้องการวิเคราะห์วาทกรรมชุดควรมีการแบ่งระดับการวิเคราะห์วาทกรรมชุดนั้นออกเป็นระดับเพื่อจำแนกแยกองค์ประกอบของการก่อตัวและการประกอบสร้างทางวาทกรรม เนื่องจาก วาทกรรมหรือชุดของวาทกรรมมีลักษณะการก่อตัวและคุณลักษณะการประกอบสร้างทางวาทกรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ของมิติทางการใช้ภาษาศาสตร์ หรือบริบทแวดล้อมทางสังคม โดยหากนำมาเอาแนวความคิด “จัตุรัสแห่งอุดมการณ์” (The Ideological Square) ที่พัฒนาโดย Teun A. van Dijk ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการการเกิดความแตกต่างทางด้านภาพลักษณ์ตัวตนของความเป็นตัวตนมาวิเคราะห์การเกิดวาทกรรมการเหยียดชาติพันธุ์และเชื้อชาติ จะพบว่ากลุ่มบุคคลผู้ที่มีอุดมการณ์และความเชื่อในภาพตัวตนของกลุ่มตนเองหรือชาติพันธุ์ของตนเองจะสร้างความคิดในเชิงบวกเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับกลุ่มของตนเอง (Positive Self-Presentation) และสร้างหรือนำเสนอภาพลักษณ์ในเชิงลบให้กับกลุ่มหรือชาติพันธุ์อื่นที่แตกต่าง (Negative Other-Presentation) ที่ถือเป็นการก้าวข้ามการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงถึงจุดยืนทางอุดมการณ์และการสร้างวาทกรรม

⁴⁶ Yasmin Jiwani and John E. Richardson, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.241

Reisigl และ Wodak (2001) ได้อธิบายถึงการพิจารณาหรือการวิเคราะห์การใช้แนวความคิด “จัตุรัสแห่งอุดมการณ์” (The Ideological Square) ว่ามีองค์ประกอบที่ต้องใช้พิจารณาและวิเคราะห์ด้วยกัน 4 องค์ประกอบหลัก อันได้แก่ หลักการหรือกลยุทธ์เชิงอ้างอิง (Referential Strategies) ที่เป็นหลักในการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบว่าบุคคลสามารถสร้างหรือนิยามและอ้างถึงสัญญาณหรือระบบของสัญญาณได้อย่างไร หลักการหรือกลยุทธ์การวินิจฉัยสรุป (Predicational Strategies) ที่มุ่งอธิบายคุณลักษณะหรือการนิยามของบุคคลว่ามีองค์ประกอบใดในการอธิบายหลักการโต้แย้ง (Argumentation) ที่มุ่งโต้แย้งเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างหรือการสนับสนุนทางคุณลักษณะหรือการพิจารณาคุณลักษณะดังกล่าวเพื่อใช้เป็นข้อโต้แย้งกับบุคคลอื่นที่แตกต่าง ประการสุดท้ายคือการสร้างทัศนคติ (Perspectivization) ซึ่งเป็นกระบวนการหรือหลักการที่สร้างการอธิบายเพื่อก่อให้เกิดทัศนคติที่คล้อยตามหรืออธิบายข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น

จากองค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งสี่องค์ประกอบหรือกลยุทธ์ของแนวคิด “จัตุรัสแห่งอุดมการณ์” (The Ideological Square) ข้างต้นถือเป็นองค์ประกอบที่เป็นส่วนช่วยที่สำคัญในการพิจารณาถึงหลักการและการวิเคราะห์วาทกรรมและการก่อตัวของวาทกรรมที่สร้างความเป็นอัตลักษณ์หรือความเป็นกลุ่มก้อนของคนในสังคมให้เกิดเป็นรูปธรรมผ่านตัวบทของภาษา ตลอดจนบริบทแวดล้อมของสังคมและหลักการจนเกิดกลุ่มที่ได้รับการยอมรับและคนกลุ่มน้อยตามองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นดังตารางหลักการ ตารางที่ 5

Referential Strategies	Predicational Strategies
Argumentation	Perspectivization

ตาราง 5 แสดงหลักการของจัตุรัสแห่งอุดมการณ์ (The Ideological Square)⁴⁷

เมื่อพิจารณาจากหลักการของจัตุรัสแห่งอุดมการณ์ (The Ideological Square) กับการเกิดวาทกรรมการเหยียดเชื้อชาติสะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่าวาทกรรมการเหยียดเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ถูกแพร่กระจายและเป็นที่แพร่หลายในสังคม โดยหากนำเอาหลักการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์มาใช้เพื่อวิเคราะห์และพิจารณาวาทกรรมการเหยียดเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์จะพบข้อเท็จจริงของ

⁴⁷ สรุปลจากแนวคิดของ Reisigl และ Wodak (2001) อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage.P.242

การผลิตซ้ำทางภาษาหรือการนิยามความหมายที่แฝงไปด้วยความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมที่ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบันและยังไม่ได้ยกให้เป็นการกระทำที่ถูกกฎหมายในสังคม ท่ามกลางความแตกต่างและความหลากหลายรูปแบบการวิเคราะห์และการพิจารณา ตลอดจนการโต้แย้งทางความคิด การใช้โวหารและตัวบทของภาษาหรือคำศัพท์ การเล่าเรื่องหรือสื่อความผ่านเรื่องราว ตลอดจนข้อเสนอและการเอื้อประโยชน์ทางความคิดหรือการก้าวข้ามทางการศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้ ล้วนแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องต่อการเกิดวาทกรรมโดยเฉพาะวาทกรรมการเหยียดเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ที่มีทั้งด้านของการสร้างความเข้าใจและการยอมรับในเชิงบวกเพื่อสถาปนาความเป็นตัวตนและสร้างการยอมรับจากคนในสังคม และในขณะเดียวกันก็สร้างความสัมพันธ์ในเชิงลบกับกลุ่มที่แตกต่างและสร้างการรับรู้ในเชิงลบให้กับกลุ่มที่แตกต่างจนกลายเป็นการเบียดขับทางสังคมให้เกิดกลุ่มคนที่เป็นคนกลุ่มน้อยหรือคนชายขอบของสังคมขึ้น เช่นเดียวกับการเหยียดเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ตลอดจนการเหยียดเพศสภาพหรือความเป็นเพศของบุคคลในสังคมเช่นกัน

2.1.8 วาทกรรมกับโครงสร้างของวาทกรรม

ประเด็นการศึกษาวาทกรรมที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่ง คือ การศึกษาวาทกรรมเชิงโครงสร้างซึ่งมีประโยชน์ในการทำให้ผู้ศึกษาทราบและเข้าใจว่าวาทกรรมมีแหล่งที่มาหรือต้นกำเนิดมาจากสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็น บทสนทนา การพบปะพูดคุยหรือการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เอกสารหลักฐาน การใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนความเชื่อและความศรัทธา ของบุคคลที่ล้วนมีผลต่อการเกิดและการศึกษาวิเคราะห์ตัวบทความกรรม ซึ่งประเด็นการศึกษาทางด้านโครงสร้างของวาทกรรมถูกยกมาเป็นประเด็นการศึกษาที่โด่งดังในทวีปอเมริกา ยุโรป และออสเตรเลีย โดยเรียกประเด็นการศึกษาว่า “การประกอบสร้างของวาทกรรม” (Discursive Constructions)

Alvesson และ Karreman (2000) ได้อธิบายประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบสร้างของวาทกรรม โดยแบ่งระดับการศึกษาวิเคราะห์ทางวาทกรรมออกเป็นสองระดับ ได้แก่ การศึกษาการประกอบสร้างของวาทกรรมในระดับมหภาค (Macro-Level) และระดับจุลภาค (Micro-Level) โดยการศึกษาการประกอบสร้างของวาทกรรมในระดับมหภาคเป็นการศึกษาการประกอบสร้างวาทกรรมที่พิจารณาจากบริบททางสังคม (Social Context) ที่ปรากฏในชีวิตประจำวันของบุคคลจนกลายเป็นวาทกรรม โดยหน่วยที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษาในระดับมหภาคจะใช้หน่วยหรือกลุ่มก้อนทางสังคมหรือประเด็นในภาพรวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาศึกษา อาทิ ศึกษาวาทกรรมชุดที่หนึ่งกับวาทกรรมชุดที่สอง หรือ ศึกษาองค์กรหนึ่งกับอีกองค์กรหนึ่ง ในขณะที่การศึกษา

เกี่ยวกับการประกอบสร้างของวาทกรรมในระดับจุลภาค (Micro-Level) แม้จะมีประเด็นการศึกษา การประกอบสร้างจากบริบททางสังคมเช่นเดียวกัน แต่หน่วยการศึกษาวิเคราะห์จะเป็นการศึกษา วิเคราะห์ในระดับปัจเจกบุคคล (Individual) ที่เป็นหน่วยย่อยลงไปจากกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นภาพรวม ของการศึกษา อาทิ การศึกษาพฤติกรรมหรือการสร้างปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มที่ สร้างขึ้น เป็นต้น⁴⁸

การศึกษาวาทกรรมสามารถจำแนกการศึกษาออกได้เป็น 3 ระดับในการศึกษาองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ของวาทกรรม ประกอบไปด้วย การศึกษาวาทกรรมในฐานะของการเป็นวัตถุหรือ สิ่งที่ศึกษา (The Object Orientation) การศึกษาการแปรเปลี่ยนขององค์ประกอบของสิ่งที่ศึกษา (The Becoming Orientation) และการศึกษาลักษณะของการกระทำหรือภาคปฏิบัติของสิ่งที่ศึกษา (The Grounded in Action Orientation) โดยการศึกษาวาทกรรมในฐานะของการเป็นวัตถุหรือสิ่ง ที่ศึกษาจะเป็นการศึกษาที่พิจารณาวาทกรรมในฐานะของการเป็นศูนย์รวมของโครงสร้างที่เป็น รูปแบบที่เปรียบเสมือนองค์กรที่มีโครงสร้างและมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของสมาชิกภายใน ซึ่งในแง่มุมนี้เป็นการศึกษาถึงหน่วยย่อยของโครงสร้างซึ่งหมายถึงองค์ประกอบที่ทำให้วาทกรรมก่อตัว ขึ้นมาว่ามีคุณลักษณะอย่างไร ส่งผลให้เกิดวาทกรรมได้หรือไม่ อย่างไร

ในขณะที่การศึกษาการแปรเปลี่ยนขององค์ประกอบของสิ่งที่ศึกษาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ ที่ถูกสร้างขึ้นจากวาทกรรมด้วยการมุ่งวิเคราะห์ไปที่การสื่อสารและการสร้างปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก ในกลุ่มที่มีต่อกันภายในกลุ่มที่สามารถบ่งบอกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือการสร้างวาทกรรม ตลอดจนสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันได้ โดยการศึกษาลักษณะของการกระทำหรือภาคปฏิบัติของสิ่งที่ ศึกษาจะมุ่งเน้นอธิบายหรือเน้นการศึกษาไปที่ประเด็นของความสัมพันธ์ของการศึกษาระหว่าง การมองว่าวาทกรรมเป็นวัตถุที่ต้องศึกษา กับการศึกษาการแปรเปลี่ยนขององค์ประกอบว่าแท้จริง แล้วองค์ประกอบต่างๆมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใดและส่งผลต่อการอธิบายวาทกรรมชุดนั้น ได้อย่างไร ซึ่งโดยปกติทั่วไปความสัมพันธ์ต่างๆภายในสามารถส่งผลแต่การเกิดวาทกรรมและ คุณลักษณะของวาทกรรมที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทเวลาและสังคมขณะที่เกิดวาทกรรมนั้น

⁴⁸ Dennis K. Mumby and Jennifer Mease, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.284

การศึกษาเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับวาทกรรมและการประกอบสร้างของวาทกรรมและการจัดประเภทได้มีการพูดถึงประเด็นของการมีอำนาจเหนือกว่า (Hegemonic) และอุดมการณ์ (Ideology) เข้ามาร่วมในการศึกษาวิเคราะห์ เนื่องจาก ในหลายครั้งพบว่าอุดมการณ์เป็นประเด็นที่สำคัญที่คอยประคับประคองและรักษาความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันภายใต้วาทกรรมชุดหนึ่ง และประเด็นเรื่องอุดมการณ์นี้ก็มีความเกี่ยวข้องกับการเกิดสถานะการมีอำนาจเหนือ โดยสถานะการมีอำนาจเหนือจะเกิดขึ้นในระดับกลุ่ม กล่าวคือ เป็นสถานะของกลุ่มหนึ่งที่ยุบายจะมีอำนาจเหนือกลุ่มหนึ่งภายใต้ความสามัคคีของกลุ่มตนเองเพื่อสร้างสถานะความเหนือกว่ากลุ่มที่แตกต่างหรือด้อยกว่ากลุ่มตนเอง

ตัวอย่างที่น่าสนใจคือ กรณีรักร่วมเพศ (Homophobic) และการเหยียดเพศ (Sexist) ที่เพศชายและเพศหญิงที่นิยมตนเองว่าเป็นเพศกระแสหลัก มีอุดมการณ์เรื่องความรักในรูปแบบรักต่างเพศ (Heterosexual) ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับจากคนในสังคมส่วนมาก และมุ่งนิยมหรือพยายามเบียดขับรักร่วมเพศให้เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาตามค่านิยมของคนในสังคม ส่งผลให้ความรักร่วมเพศกลายเป็นสิ่งที่ถูกนิยามว่าไม่เหมาะสม และถูกลดคุณค่าด้วยความคิดตีตราในเชิงลบ ในขณะที่เพศกระแสหลักและรักต่างเพศกลับมีความชอบธรรมและอำนาจในการดำรงอยู่ในสังคมด้วยความเป็นปกติ และยึดยึด “ความผิดปกติ” หรือ “ความผิดปกติ” (Sexual Disorder) ให้กับกลุ่มรักร่วมเพศโดนสังคมตีตราเพื่อจำกัดขอบเขตการมีตัวตนและลดอำนาจในการกระทำ

ประเด็นการศึกษาเรื่องวาทกรรมและความเกี่ยวข้องระหว่างวาทกรรมกับเรื่องเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Identity) ถูกกล่าวถึงในรูปแบบของการศึกษาทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค โดยประเด็นในการศึกษาความสัมพันธ์ของวาทกรรมและความเกี่ยวข้องระหว่างวาทกรรมกับเรื่องเพศและอัตลักษณ์ทางเพศระดับมหภาคจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจวาทกรรมในระดับสังคมหรือภาพรวมของสังคมในมิติของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิงว่าทั้งสองเพศมีข้อจำกัดหรือมีการแสดงออกความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศของเพศนั้นได้อย่างไร เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ขณะที่การศึกษาในระดับจุลภาคจะเป็นการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าความเป็นเพศหรือเพศสภาพของแต่ละเพศตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดหรือความเชื่อในรูปแบบใด และได้ผลิตของความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างไร

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การศึกษาองค์ประกอบของวาทกรรมเพื่อทำความเข้าใจวาทกรรมเชิงอัตลักษณ์และวาทกรรมทั่วไป ล้วนเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการสร้างความรู้สึกร่วมระหว่างบุคคลหรือสมาชิกภายในกลุ่มหรือองค์กรบนโจทย์ท้าทายที่ว่า “จะอย่างไรให้บุคคลเกิดความรู้สึกร่วมหรือเข้าร่วมกับกลุ่มหรือองค์กร ?” เช่นเดียวกับการศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่ผู้วิจัยมุ่งหาคำตอบของการเกิดความรู้สึกร่วมที่สังคมในบริบทสังคมนิยมชายคอยทำหน้าที่ขับเคลื่อนสนามวาทกรรมให้คงอยู่ได้อย่างไร

2.1.9 วาทกรรมกับการเมือง (Discourse and Politics)

การศึกษาวาทกรรมที่ถูกพูดถึงและเป็นประเด็นทางการศึกษาอยู่บ่อยครั้ง คือการศึกษาวาทกรรมกับการเมือง โดยนักวิชาการและนักปรัชญา René Descartes (1596–1650) ได้นิยามความเป็นมนุษย์ว่าแท้จริงแล้วมนุษย์เปรียบเสมือน “สัตว์ภาษา” (Linguistic Animals) กล่าวคือมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ใช้ภาษาในชีวิตประจำวันเพื่อการสื่อสารเพื่อดำรงชีพและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในขณะที่ Aristotle นักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงอีกท่านหนึ่งได้นิยามความเป็นมนุษย์ไว้ว่ามนุษย์โดยทั่วไปแล้ว แท้จริงคือ “สัตว์ทางการเมือง” (Political Animals)⁴⁹ ซึ่งการนิยามความเป็นมนุษย์ของนักปราชญ์ทั้งสองท่านที่กล่าวมาล้วนแต่เป็นความจริงด้วยกันทั้งคู่ จึงเป็นสาเหตุของการศึกษาโดยเฉพาะประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมและการเมืองว่ามีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยง เกี่ยวข้องกันอย่างไร?

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 สิ่งที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการแพร่กระจายทางความคิดผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ คือเทคโนโลยีที่กำลังมีบทบาทและทำให้สังคมอยู่ในยุคโลกไร้พรมแดน ส่งผลให้การแพร่กระจายทางความคิดและสารต่างๆ ที่สื่อถึงกันถูกแพร่ออกไปได้อย่างรวดเร็ว หนึ่งในประเด็นที่สำคัญที่แพร่กระจายผ่านสื่อได้อย่างรวดเร็ว คือ ประเด็นทางการเมืองที่ผู้รับสารสามารถรับรู้และเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้การรับรู้ทางการเมืองกระตุ้นให้บุคคลเกิดความเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองของตนเองขึ้น และเริ่มมีการสร้างความเป็นกลุ่มก้อนทางการเมืองด้วยการสร้างวาทกรรมชุดหนึ่งขึ้นมาเป็นส่วนยึดโยงความสัมพันธ์ของผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน

⁴⁹ Paul Chilton and Christina Scaffner, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.303

ย้อนกลับไปฟูโกต์ นักปราชญ์คนสำคัญที่โด่งดังในเรื่องของการศึกษาด้านวาทกรรมที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ได้อธิบายและตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับวาทกรรมไว้ว่า วาทกรรม คือ ผลผลิตของภาคปฏิบัติการทางภาษา กล่าวคือ วาทกรรม คือ สิ่งที่ถูกผลิตสร้างมาจากระบบภาษา ซึ่งการจะศึกษาวาทกรรมตามแนวความคิดของฟูโกต์ข้างต้นจำเป็นต้องใช้การศึกษาในรูปแบบการศึกษาเชิง “การรื้อสร้าง” (Deconstruction) เพื่อทำการค้นหาและสำรวจตรวจสอบวาทกรรมอย่างละเอียดตามโครงสร้างและองค์ประกอบของวาทกรรม โดยแนวความคิดการศึกษาแบบรื้อสร้างนี้ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจาก Jacques Derrida นักปราชญ์ด้านวาทกรรมที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งด้วยเช่นกัน

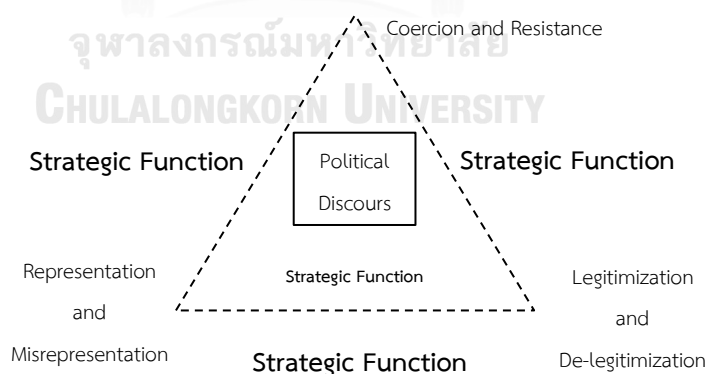
ขณะที่ Harold Lasswell (1949) นักปราชญ์ผู้ที่ยึดแนวทางการศึกษาด้านมานุษยวิทยาและภาษาศาสตร์ควบคู่กันไปอธิบายว่า การศึกษาภาษาศาสตร์จะมีแง่มุมทางการเมืองและศาสตร์อื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับภาษาอยู่เสมอ โดยความเป็นศาสตร์ (Science) ของการเมืองเปรียบเสมือน “ศาสตร์ของอำนาจ” (Science of Power) อำนาจในที่นี้หมายถึงอำนาจในการจัดสรร และหากต้องการทำความเข้าใจอำนาจของวาทกรรมจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจระบบภาษา ทั้งไวยากรณ์ (Syntax) และระบบสัญลักษณ์ที่หมายถึงให้เข้าใจเสียก่อน จากนั้นจึงเข้าไปศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองควบคู่กันไป เนื่องจาก การวิเคราะห์วาทกรรมมักมีประเด็นทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องเสมอ

การศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมทางการเมืองในแง่มุมหนึ่งเป็นประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพฤติกรรมของการใช้ภาษา (Language Behavior) เพื่อทำความเข้าใจสถานะความเป็นการเมืองและทำความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองที่ก่อให้เกิดวาทกรรมทางการเมือง ซึ่งมักพบปัญหาในการศึกษาวาทกรรมทางการเมืองอยู่ 2 ประเด็นหลัก อันได้แก่ ปัญหาด้านสถานะความเป็นการเมืองที่ตกอยู่ในสถานะของการเป็นประเด็นสาธารณะที่มักถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ตลอดเวลา โดยปัญหาทางด้านสาธารณะของการเมืองถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่ทำให้ความเป็นการเมืองมีความแตกต่างที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและยากต่อการนิยามหรือระบุได้อย่างแน่ชัด อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจและการต่อต้านที่ไม่สามารถจะระบุได้ว่าอำนาจที่เกิดขึ้นแท้จริงแล้วใครคือผู้ครองอำนาจ

อีกประเด็นปัญหาของการศึกษาวาทกรรมคือประเด็นของภาคปฏิบัติอันหลากหลายของความคิดและคุณลักษณะของภาษาซึ่งในอีกนัยหนึ่งหมายถึงตัววาทกรรมที่สามารถนำมาอธิบายได้อย่างหลากหลายและแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะแค่มิติทางการเมืองหรือมิติใดมิติหนึ่งแบบจำเพาะเจาะจง แต่การวิเคราะห์

หรือการตีความตัวบทวาทกรรมขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสถานะการรับรู้และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ประวัติความเป็นมาหรือพื้นหลังความรู้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการตีความและการอธิบายวาทกรรมในแต่ละระดับให้เกิดความแตกต่างกันออกไปจนยากต่อการนิยาม ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นในประเด็นการศึกษาวาทกรรมในแง่มุมนี้สามารถนำเอากระบวนการจัดประเภทและการจัดองค์ประกอบของวาทกรรมที่ถูกเรียกว่า “การจัดการเชิงกลยุทธ์” (Strategic Function) ที่มีวิเคราะห์ตัวบทภาษาควบคู่ไปกับการสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านคำพูดสนทนาที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ (Phenomena) และการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องผ่านการจับคู่ประเด็นในการพิจารณาเป็นหลักที่ใช้ประกอบในการพิจารณาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ ได้แก่ การบังคับและการต่อต้าน (Coercion and Resistance) การสร้างความชอบธรรมและการทำลายความชอบธรรม (Legitimization and Delegitimization) หรือการสร้างภาพตัวแทนและการบิดเบือนความจริง (Representation and Misrepresentation)⁵⁰ ตามภาพที่ 10

หลักการทั้งสามประการข้างต้นที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงการอธิบายและการผลิตสร้างที่มีต้นกำเนิดหรือที่มาและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน โดยใช้หลักการข้างต้นเป็นหลักตั้งต้นในการพิจารณาและเมื่อนำเอาหลักการทั้งสามหลักข้างต้นมาใช้พิจารณาวาทกรรมทางการเมืองจะพบว่า วาทกรรมทางการเมืองมีการกำหนดความเป็นคู่ตรงข้ามเพื่อสถาปนาอำนาจให้กับอุดมการณ์และแนวความคิดทางการเมืองของตนหรือกลุ่มให้มีอำนาจเหนือผ่านกระบวนการรับรู้ของบุคคลและสถาบันทางสังคม

ภาพที่ 10 แสดงการจัดการเชิงกลยุทธ์” (Strategic function) ของวาทกรรมทางการเมือง⁵¹

⁵⁰ Paul Chilton and Christina Scaffner, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.309-310

⁵¹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

นอกจากการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ใช้ในการพิจารณาวิเคราะห์กระบวนการเกิดวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองแล้ว การวิเคราะห์วาทกรรมทางการเมืองยังต้องอาศัยการวิเคราะห์ทางด้านภาษาศาสตร์ (Linguistic Analysis) ที่เข้ามาวิเคราะห์ตัวบทวาทกรรมและการสื่อสารคำพูดในทุกระดับเพื่อวิเคราะห์ต้นกำเนิดหรือบ่อเกิดของวาทกรรมได้อย่างลึกซึ้ง โดยอาศัยการพิจารณา 3 ระดับขององค์ประกอบทางภาษาศาสตร์ อันได้แก่ ภาคปฏิบัติการทางภาษา (Pragmatic) ที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาหรือการวิเคราะห์การสนทนา (Conversation Analysis: CA) การตีความทางความหมาย (Semantics) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์นิยามความหมายในรูปแบบเชิงการให้ภาพสะท้อนกลับ (Reflection) ที่สามารถมองได้หลายแง่มุม รวมไปถึงการนิยามเชิงอุปมา (Metaphor) เพื่อสื่อเนื้อหาของความหมายของภาษาหรือสิ่งที่ต้องการสื่อสาร และด้านสุดท้ายคือการวิเคราะห์โครงสร้างไวยากรณ์ (Syntax) ที่มุ่งเน้นการพิจารณารูปแบบประโยคที่ใช้และเนื้อหาของความหมายที่ต้องการสื่อสารออกมาหรืออาจเรียกอีกว่า “การถอดรหัส” (decode) ตัวอย่างหลักการที่กล่าวมาสามารถแสดงให้เห็นได้จาก ตารางที่ 6 ดังนี้

ตาราง 6 : แสดงให้เห็นถึงการนำหลักการวิเคราะห์ทางด้านภาษาศาสตร์

Subject	Verb	Object	Prepositional phrases
(1) The government (agent)	sent (cause, motion)	troops (theme)	to the Balkans (goal)
(2) Troops (theme)	were sent (cause, motion)	-	by the government (agent) To the Balkans (goal)
(3) Troops (theme)	were sent (cause, motion)	-	To the Balkans (goal)

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงการนำหลักการวิเคราะห์ทางด้านภาษาศาสตร์ (Linguistic Analysis) ที่เข้ามาวิเคราะห์ตัวบทภาษาเพื่อวิเคราะห์ถึงนัยและต้นกำเนิดหรือบ่อเกิดของวาทกรรม โดยในที่นี้ประโยคตัวอย่างมีใจความสำคัญว่า “รัฐบาลส่งกองทัพไปที่คาบสมุทรบอลข่าน” แต่เมื่อใช้หลักการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เพื่อตีความถึงนัยและคำต่างๆที่ใช้ในรูปประโยคจะพบคำว่า “รัฐบาล” (The Government) เปรียบได้กับการทำหน้าที่เป็น “ภาคประธาน” ที่แสดงออก (กริยา) ด้วยการใช้คำว่า

ส่ง (Sent) และคำว่า กองทัพ (Troops) คือวัตถุที่หมายถึง โดยมีคำที่ใช้เพื่อบอกสถานที่คือ คาบสมุทรบอลข่าน (The Balkans) เป็นตัวบอกจุดมุ่งหมายของการกระทำและการสื่อสารผ่านตัวบทภาษา

กรณีตัวอย่างข้างต้น หากผู้อ่านหรือผู้ได้ยินประโยคข้างต้นก็สามารถตีความได้ไม่ยากว่าการที่รัฐบาลส่งกองทัพไปไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอะไร ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่ที่ทหารถูกจัดส่งไปนั้นย่อมเกิดปัญหาบางอย่างที่อาจเกี่ยวข้องกับความรุนแรงและความไม่สงบ หรือมีเหตุไม่สะดวกบางประการที่ต้องให้ทหารเข้าไปควบคุม ซึ่งนัยของประโยคที่พิจารณาร่วมกับบริบทของความหมาย สถานการณ์ และการใช้คำสื่อความหมายเป็นไปในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก อีกทั้งนัยดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงบริบททางการเมืองที่ชัดเจนว่าเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบของภาษาผ่านการใช้คำในรูปประโยค ทั้งที่ไม่มีคำไหนบ่งบอกถึงปัญหาหรือความขัดข้อง แต่นัยของภาษาที่สื่อออกมากลับทำให้อ่านหรือผู้ฟังรับรู้ถึงนัยของสถานการณ์และสภาวะการเมืองได้

เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ทางวาทกรรม วาทกรรมชุดหนึ่งอาจไม่ได้ใช้คำที่บ่งบอกหรือการสื่อสารที่แสดงถึงวัตถุประสงค์แบบตรงตัวผ่านภาษา ตัวบทภาษา หรือตัววาทกรรมแต่อย่างใด แต่ผู้รับสารที่เข้าใจนัยหรือบริบทสถานการณ์และการเลือกใช้คำในช่วงเวลานั้น สามารถเข้าใจถึงนัยยะของความหมายได้หากมีพื้นความรู้และประสบการณ์และองค์ประกอบทางความคิดที่สั่งสมมาเข้ามามีส่วนช่วยในการวิเคราะห์ตัวบทภาษาและตัววาทกรรมก็สามารถเข้าใจนัยของวาทกรรมและความหมายของวาทกรรมชุดนั้นได้เช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า วาทกรรม ภาษา การเมือง และอำนาจ เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับบริบทของการใช้และบริบทของสภาพสังคมในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

2.1.10 การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA)

ในช่วงศตวรรษที่ 20 การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (CDA) ได้กลายมาเป็นประเด็นที่ได้รับความนิยมในทางการศึกษาสังคมศาสตร์ โดยการศึกษาเพื่อวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ถือเป็นสาขาหนึ่งในการศึกษาวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์ ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวมุ่งศึกษาที่ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมพร้อมกับวิพากษ์สังคมและระเบียบวิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ไปพร้อมๆกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้ววาทกรรมมักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและวิเคราะห์ในหลายรูปแบบในทางสังคมศาสตร์ ทั้งในแง่มุมมองของการค้นหาคำตอบของการนิยามความหมาย การสร้างภาพตัวแทนของความหมายและสิ่งที่มีหมายถึงด้วยระบบภาษา รูปภาพ สัญลักษณ์ สี

การแสดงออกหรืออากัปกริยา โดยองค์ประกอบและหลักการวิเคราะห์เหล่านี้จะทำให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจถึงสถานะของวาทกรรมได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การศึกษาการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ หรือ CDA ให้ความสำคัญไปที่การศึกษาธรรมชาติความสัมพันธ์เชิงอำนาจของสังคมร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นการค้นหาคำตอบว่า “อำนาจ” เข้าไปเกี่ยวข้องกับวาทกรรมได้อย่างไร? หรือวาทกรรมนั้นเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมได้อย่างไร? เพื่อที่จะหาคำตอบของคำถามทั้งสอง จำเป็นต้องพิจารณาหาความเชื่อมโยงว่าวาทกรรมกับสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนอำนาจทางการเมืองเข้ามามีส่วนช่วยในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ว่าแต่ละประเด็นมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ซึ่งโดยทั่วไปวาทกรรมมีจุดเด่นการเกิดที่สำคัญคือ วาทกรรมมักเกิดจากการตระหนักรู้หรือการรับรู้ของบุคคล สังคม และวัฒนธรรม ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากกลายเป็นวาทกรรมชุดหนึ่ง ซึ่งในการศึกษาวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการศึกษาสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนในรูปแบบของการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (CDA) เป็นหลักเพื่ออธิบายการเกิดขึ้น การมีอยู่ และภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนในสังคมไทยในศตวรรษที่ 21

ทั้งนี้ เมื่อทำการพิจารณาหรือศึกษาวิเคราะห์ถึงรากฐานของวาทกรรมหรือความเป็นมาของวาทกรรมจะพบว่า แท้จริงแล้ว วาทกรรมชุดหนึ่งที่เกิดขึ้นจะไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเองเพียงลำพัง หากแต่ต้องอาศัยหรือมีความเชื่อมโยงกับวาทกรรมชุดอื่นที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้ เนื่องจากวาทกรรมทุกชุดต่างมีความสัมพันธ์ที่ถ่ายโอนและเกี่ยวข้องกันตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรม โดยตัววาทกรรมสามารถเป็นคำตอบหรือสิ่งที่อธิบายถึงความเกี่ยวข้องตลอดจนความแตกต่างของวาทกรรมที่มีได้ด้วยตัวเองเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวาทกรรมชุดอื่น ซึ่งอาจสะท้อนความเหมือนหรือความเกี่ยวข้องกันหรือความแตกต่างกันออกมาในประเด็นของความคิดความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึก ค่านิยมต่างๆ ตลอดจนองค์ความรู้และการจัดการความรู้ของบุคคล ทว่าการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์กลับมีจุดอ่อนของการศึกษาที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจของวาทกรรมที่ไม่สามารถอธิบายออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรม อันเนื่องมาจากการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์มีความเป็นศาสตร์ที่จัดอยู่ในสังคมศาสตร์ที่ยากต่อการชี้วัดหรือแสดงผลให้เห็นชัดเจนเช่นการทดลองหรือการทดสอบในทางวิทยาศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ทำให้งานวิจัยหรือผลผลิตทางด้านสังคมศาสตร์ถูกโจมตีและกล่าวหานับครั้งไม่ถ้วนในเรื่องของการพิสูจน์สมมุติฐานและผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

2.1.11 วาทกรรมกับอุดมการณ์ (Discourse and Ideology)

ในการศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรมจำเป็นต้องมีการศึกษาร่วมกับอุดมการณ์ เนื่องจาก อุดมการณ์มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับวาทกรรมในแง่มุมมองของการตีความและการถ่ายทอดชุดความคิดอย่างแยกกันไม่ออกและถือเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน เห็นได้จากประวัติความเป็นมาของอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ตั้งแต่เริ่มตระหนักรู้และมีความคิดเป็นของตนเอง อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่เราสามารถพบเห็นในตัวบุคคลได้ในชีวิตประจำวัน โดยมีผู้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์และวาทกรรมไว้ในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

Johnstone B. กล่าวถึงความสัมพันธ์ของวาทกรรมและอุดมการณ์ไว้อย่างน่าสนใจว่า อุดมการณ์ (Ideology) คือ มโนทัศน์ที่สำคัญของการศึกษาทางวาทกรรมที่เกี่ยวกับมิติทางสังคม ด้วยเหตุที่อุดมการณ์เป็นสิ่งที่ช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่นำไปสู่การสร้างอำนาจในสังคมที่มีนัยแฝงไปในการสื่อสารทางสังคม⁵² ซึ่งสังคมในปัจจุบันพบว่าวาทกรรมที่ถูกใช้ไปในเชิงลบหรือทำให้เสื่อมเสีย (Derogatory) มากกว่าที่จะนำมาใช้ในเชิงบวกหรือสร้างสรรค์ให้เกิดความคิดเชิงบวกหรือเกิดประโยชน์และการกล่าววาทกรรมมักถูกใช้นิยามหรือจำกัดความในเชิงลบ ปรากฏให้เห็นในวาทกรรมหลายชุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องทางการเมืองหรือการกำหนดเชิงนโยบายที่เมื่อมีการกล่าวถึง “บุคคลอื่น” หรือ “ความเป็นอื่น” (Others) จะส่งผลให้เกิดคู่ตรงข้ามที่นิยามตนเองว่า “เรา” (We) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการตระหนักรู้และกำหนดอัตลักษณ์และอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นจนสามารถนิยามและจัดประเภทเพื่อแยกแยะได้ว่าอะไรเหมือนและอะไรคือความแตกต่างและนำไปสู่การสร้างอำนาจผ่านอุดมการณ์ร่วมโดยมีมิติทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องในการสร้างพลังอำนาจให้กับวาทกรรม โดยการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวมาใช้ประกอบการอธิบายสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันของวาทกรรมกับอุดมการณ์และสภาวะการเมือง

ภายใต้ข้อจำกัดทางสังคม สภาวะทางการเมือง สภาพเศรษฐกิจ ตลอดจนเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มบุคคลในสังคม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพัฒนาสู่การสร้างอุดมการณ์ เพื่อพัฒนาอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นให้กลายเป็นอุดมการณ์ร่วม อันจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ร่วม

⁵² Eisenhart, C., & Johnstone, B. (2008). *Discourse analysis and rhetorical studies* (pp. 3-21).

ความจงรักภักดี (Royalty) ที่บุคคลมีร่วมกัน การให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนสร้างสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในกลุ่มต่อกันที่มีคุณลักษณะที่คล้ายกัน สิ่งเหล่านี้ถูกนิยามว่าเป็น “อุดมการณ์ร่วม” (Collective Ideology) ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ความเป็นกลุ่มทางสังคมประเภทหนึ่ง และใช้นิยามความเป็นเราและความเป็นอื่น โดยความเป็นกลุ่มทางสังคมได้รับอิทธิพลมาจากการอธิบายสภาพความเป็นสังคมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ และบริบทแวดล้อมทางสังคมที่มีส่วนในการกระตุ้นก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิด การปฏิบัติ ด้วยการใช้อุดมการณ์หรือนิยามตนเองที่คล้ายกันเข้ามารวมตัวและยึดเหนี่ยวบุคคลไว้ด้วยกัน

Destutt de Tracy (1754 – 1836) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ผู้ศึกษาทางด้านความคิดได้กล่าวถึงต้นกำเนิดของอุดมการณ์ไว้เมื่อ 200 ปีก่อน โดย Destutt กล่าวถึง “ศาสตร์แห่งความคิด” (The Science of Ideas) ที่เป็นศาสตร์ที่มุ่งวิเคราะห์ทางความคิดของบุคคล ที่พบว่าบุคคลมักมีการตีความนัยแฝง (Connotation) ที่เป็นไปในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก เปรียบเสมือน “สภาวะความลึกลับของจิตใต้สำนึก” (False Consciousness)⁵³ ส่งผลให้หลายครั้งที่การตีความนัยแฝงหรือความหมายแฝงของวาทกรรมหรืออุดมการณ์ของบุคคลมักออกมาในเชิงลบตามไปด้วย จึงเห็นได้ว่าการตีความนัยแฝงของบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่มีความแน่นอนและขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบที่เข้ามามีส่วนทำให้การตีความผิดเพี้ยนไปจากที่ควรเป็นได้ ส่งผลให้การศึกษาทางด้านวาทกรรม หรืออุดมการณ์ในทางสังคมศาสตร์ถูกโจมตีอยู่บ่อยครั้งว่าเป็นศาสตร์ที่ไม่มีความแน่นอนหรือพิสูจน์ให้เป็นที่ยอมรับได้เหมือนองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ตามหลักแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีของอุดมการณ์อธิบายว่า “ความคิด” (Ideas) คือพื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นของอุดมการณ์ (Ideologies) ซึ่งนักปรัชญาบางท่านเรียกทั้งสองสิ่งนี้ว่า “ความเชื่อ” (Beliefs) ที่ภายในประกอบไปด้วย “ระบบแห่งความเชื่อ” (Belief Systems) ที่เกิดขึ้นและก่อตัวจนกลายเป็นอุดมการณ์ผ่านกระบวนการวาทกรรม ซึ่งระบบแห่งความเชื่อที่กล่าวถึงนั้น จะเป็นการมองที่ระบบความเชื่อที่อยู่ในระดับความเชื่อทางสังคมหรือระดับมหภาค ไม่ใช่ระดับปัจเจกบุคคลเพราะอุดมการณ์และระบบความเชื่อคือศูนย์รวมของความคิดความเชื่อที่เหมือนกันมารวมกันจนเกิดเป็นระบบ จนอาจกล่าวได้ว่า อุดมการณ์ก่อกำเนิดมาจากการรับรู้ทางสังคมที่มีความคิดความเชื่อที่เหมือนกันและเผยแพร่หรือแสดงออกร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มหรือองค์กร

⁵³ Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.381

ความเป็นกลุ่มหรือความเป็นสมาชิกที่เกิดความแตกต่างและพัฒนาตัวท่ามกลางปัจจัยบริบทแวดล้อมต่างๆ เช่น การหมุนเวียนสมาชิก เพศสภาพ ลักษณะนิสัย การรวมตัว อำนาจ หน้าที่การงาน เพศกายภาพ ตลอดจนการแข่งขันในช่วงเวลานั้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้อุดมการณ์มีความเปลี่ยนแปลงไปและเกิดความแตกต่างได้อยู่ตลอดเวลาตามช่วงหรือยุคสมัย แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความเป็นกลุ่มหรืออุดมการณ์ร่วมเกิดขึ้นและคงอยู่ได้อย่างยาวนานคือ “ผลประโยชน์” (Interest) โดยผลประโยชน์ในที่นี้คือ “ผลประโยชน์ร่วม” (Collective Interest) ของกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มมีอุดมการณ์ร่วมกันคาดหวังเหมือนกัน ทำให้ความสัมพันธ์ของอุดมการณ์และความเป็นกลุ่มคงอยู่ได้

ทว่าเมื่อเกิดความเป็นอุดมการณ์ร่วมและความเป็นกลุ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มย่อมมีความคิดหรืออุดมการณ์ที่เหมือนกันเสมอ นับเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจาก ในความเป็นจริงสมาชิกในกลุ่มอาจมีแนวความคิดที่คล้ายและเหมือนกันในบางส่วน แต่ไม่ใช่เหมือนกันทั้งหมด เพราะอุดมการณ์และความคิดไม่สามารถที่จะตัดลอกกันได้อย่างตรงตัวหรือเหมือนกันเสมอไป สมาชิกอาจมีความเห็นต่างบางแต่ไม่ได้แสดงออกหรือนำมาเป็นที่ประจักษ์ในการสร้างความขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเพราะคำนึงถึงอุดมการณ์ร่วมกลุ่มและผลประโยชน์ร่วมเป็นหลัก ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว โครงสร้างของอุดมการณ์ร่วมมักประกอบไปด้วย อัตลักษณ์ กิจกรรม เป้าหมายหรือผลประโยชน์ร่วม ค่านิยมหรือบรรทัดฐาน ความสัมพันธ์ของกลุ่ม และทรัพยากรที่มี ดังตารางที่ 7

(1) Identity	(Who are we? Who belong to us? Where do we come from?)
(2) Activities	(What do we usually do? What is our task?)
(3) Goals	(What do we want to obtain?)
(4) Norms / Values	(What is good/bad, permitted/prohibited for us?)
(5) Group relations	(Who are our allies and opponents?)
(6) Resources	(What is the basis of our power, or our lack of power?)

ตาราง 7 แสดงองค์ประกอบของโครงสร้างทางอุดมการณ์⁵⁴

แม้ว่าตัวของอุดมการณ์จะมีระบบความเชื่อของตัวเองและมีการสร้างการตระหนักรู้ด้วยตัวของอุดมการณ์เองแล้ว แต่นั่นไม่ถือว่าเป็นภาพตัวแทนของสังคมทั้งหมด เพราะอุดมการณ์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมที่ร่วมสร้างความเป็นกลุ่ม (Collectivity) ผ่านความคิดความเชื่อของสมาชิกภายในกลุ่มนั้นๆ การจะพิจารณาอัตลักษณ์ทางสังคมหรืออุดมการณ์ทางสังคมถือเป็นเรื่องใหญ่

⁵⁴ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

และขอบเขตการอธิบายที่กว้างกว่ามาก การจะนิยามว่าอุดมการณ์ของกลุ่มใดเป็นกลุ่มที่สามารถจะเป็นภาพแทนของสังคมได้จะต้องพิจารณาให้ลึกลงไปถึงบริบททางสังคมที่กลุ่มมีต่อสังคม ทั้งในแง่ของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สถานการณ์ทางสังคม โครงสร้างทางสังคม ตลอดจนรากฐานและความเป็นมาของกลุ่มกับสังคมว่ามีส่วนเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมากน้อยประการใด

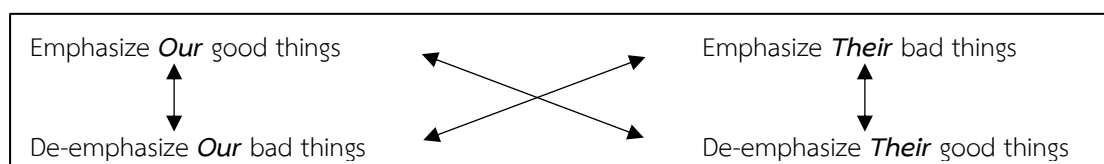
วาทกรรมกับอุดมการณ์ ต่างก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน กล่าวคือ ในแง่ของการนิยามความเป็นวาทกรรมเริ่มจากการนิยามอุดมการณ์ที่มี และในขณะเดียวกันอุดมการณ์ก็คือบ่อเกิดของวาทกรรม โดยวาทกรรมและอุดมการณ์สามารถเกิดความแตกต่างและหลากหลายได้ตามสภาพสังคม ซึ่งแท้จริงแล้วหากเราพิจารณาในเชิงลึกเกี่ยวกับตัวบทของอุดมการณ์จะพบว่าภายในอุดมการณ์จะมีกระบวนการที่เรียกว่า “การประเมิน” (Evaluation) ที่สมาชิกหรือบุคคลใช้ประเมินค่านิยม (Values) และบรรทัดฐาน (Norm) จากสิ่งที่ได้รับรู้หรือได้รับจากสมาชิกในกลุ่มเพื่อประเมินและตัดสินว่าตนเองมีแนวคิด หรือค่านิยมและบรรทัดฐานเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องหรือเห็นพ้องต้องกันตามอุดมการณ์ของกลุ่มหรือวาทกรรมนั้นหรือไม่ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมอุดมการณ์หรือเข้าร่วมกลุ่มนั้น

นอกจากการวิเคราะห์อุดมการณ์และวาทกรรมรวมโดยพิจารณาที่องค์ประกอบของอุดมการณ์เพื่อมาอธิบายวาทกรรมแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมอีกประการหนึ่งคือ ทักษะคติ (Attitude) เนื่องจาก ทักษะคติถือเป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาที่เปรียบเสมือนการสร้างภาพตัวแทนที่ผสมผสาน การใช้ตรรกะเพื่อต่อยอดในการวิเคราะห์ตัวบทจนเกิดวาทกรรม อีกทั้งทักษะคติคือพื้นฐานของอุดมการณ์ โดยทักษะคติมีพื้นฐานมาจากความคิดความเชื่อและการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรมยากที่จะเข้าถึงหรืออธิบายอย่างเป็นรูปธรรม แต่สามารถเข้าใจถึงนัยด้วยการตีความและวิเคราะห์ความหมายตามประสบการณ์ (Personal Experience) และมุมมองการรับรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งประสบการณ์ส่วนบุคคลถือเป็น “สภาวะตัวแบบทางจิต” (Mental Model)⁵⁵ ซึ่งตัวแบบดังกล่าวคือตัวแบบสภาวะทางจิตของปัจเจกบุคคลที่เข้าไปควบคุมการตัดสินใจหรือสภาพจิตใจของบุคคลในการเข้าไปร่วมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งทางสังคม โดยตัวแบบนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาวาทกรรมเนื่องจากจะช่วยอธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดบุคคลจึงตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม หรือเพราะปัจจัยใดทำให้บุคคลตัดสินใจกระทำการเช่นนั้น

⁵⁵ Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage. P.390

โดยปกติตัวแบบสถานะทางจิตถือเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนการปฏิบัติการทางสังคมที่อธิบายว่าบุคคลสามารถเข้าใจสถานะทางจิตใจของตนเองทั้งด้านการวางแผนในชีวิต การสร้างความเข้าใจ การอธิบายสรรพสิ่ง ตลอดจนประสบการณ์การเรียนรู้และความทรงจำของบุคคลซึ่งช่วยอธิบายว่าปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและอุดมการณ์ได้อย่างไร โดยการจะหาคำตอบเพื่ออธิบายตามกระบวนการดังกล่าวถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ตัวแบบทางบริบท” (Context Model) ซึ่งเข้ามาช่วยในการอธิบายขยายความตั้งแต่การตีความคำพูดและการสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคม อันจะทำให้การทำความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์และวาทกรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น

หลักพื้นฐานในการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีทางการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เพื่ออธิบายความเป็นวาทกรรมได้อย่างถูกต้อง มีองค์ประกอบพื้นฐานในการวิเคราะห์ภาพตัวแทน ได้แก่ การรับรู้ทางสังคม (Social Cognition) และการรับรู้ส่วนบุคคล (Personal Cognition) โดยการรับรู้ทางสังคมมุ่งอธิบายและวิเคราะห์ภาพรวมของสังคมเกี่ยวกับสภาพวัฒนธรรมของสังคม องค์ความรู้ของคนในสังคม การวิเคราะห์ทัศนคติและอุดมการณ์ของกลุ่มทางสังคมที่มีความโดดเด่นในแต่ละกลุ่ม ขณะที่การรับรู้ส่วนบุคคลมุ่งวิเคราะห์ที่สถานะจิตใจของปัจเจกบุคคล การตีความและการให้ความหมายของสิ่งที่บุคคลรับรู้และอ้างอิง การวิเคราะห์บริบททางการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของคนในสังคมที่ส่งผลต่อการตีความและเข้าใจวาทกรรมหรืออุดมการณ์ของบุคคลอย่างเหมาะสม ซึ่งหนึ่งในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาวาทกรรมเชิงวิพากษ์และความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับอุดมการณ์ คือการใช้หลักการ “กลุ่มสัมพันธ์” (Group Relations) เข้ามาวิเคราะห์ตัววาทกรรมอย่างมีระบบด้วยการใช้การวิเคราะห์แบบ “จัตุรัสแห่งอุดมการณ์” (Ideological Square) ที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของสถานะภายในกลุ่มและสถานะภายนอกกลุ่มว่าที่มีความแตกต่างทางความคิดและใช้หลักคิดอย่างไร ดังแผนภาพที่ 11

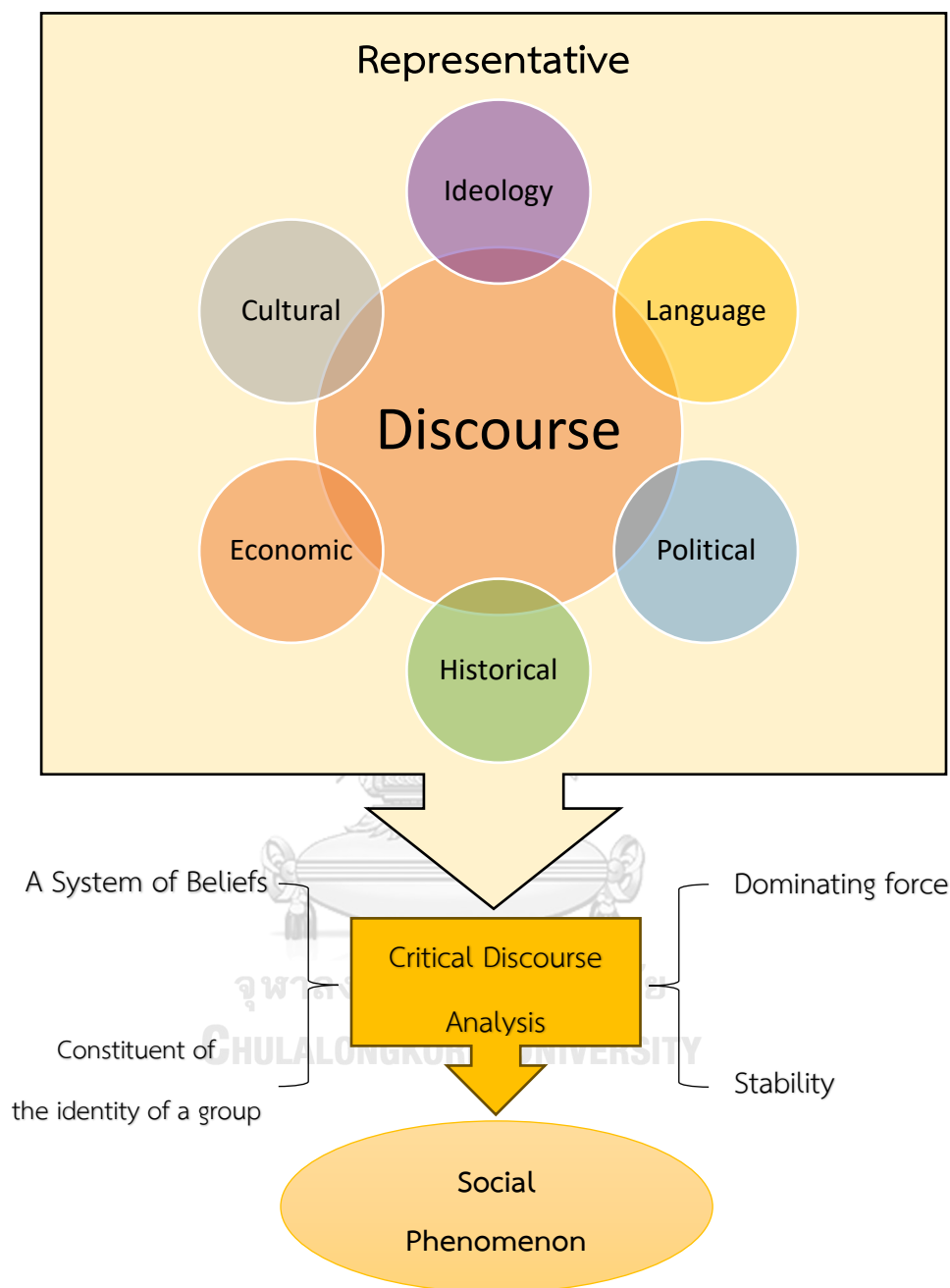

ภาพที่ 11 แสดงการวิเคราะห์แบบ “จัตุรัสแห่งอุดมการณ์” (Ideological Square)⁵⁶

⁵⁶ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

โดยปกติทั่วไปโครงสร้างทางอุดมการณ์ของกลุ่มจะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าอะไรคือความแตกต่างหรือการแบ่งแยกที่ชัดเจน (Polarized) โดยกระบวนการวิเคราะห์แบบจตุรัสแห่งอุดมการณ์จะเริ่มจากการสร้างอุดมการณ์ร่วมเพื่อแสดงให้เห็นว่าใครคือ “พวกเรา” (Us) และใครคือ “พวกเขา” (Them) อันจะนำมาซึ่งอุดมการณ์ของกลุ่มและอัตลักษณ์ของกลุ่ม ผ่านกระบวนการทางวาทกรรม โดยกระบวนการและขั้นตอนเหล่านี้จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ที่ศึกษาวาทกรรมและอุดมการณ์ให้เข้าใจถึงต้นกำเนิดและการเกิดวาทกรรมผ่านอุดมการณ์ ความเป็นอัตลักษณ์ จนกลายเป็นกลุ่มทางสังคมที่อยู่ภายใต้วาทกรรมร่วมกัน

จากข้อมูลและรายละเอียดข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวาทกรรมและอุดมการณ์ในแง่ของการเป็นภาคปฏิบัติการของกันและกัน กล่าวคือ วาทกรรมในฐานะของการเป็นส่วนหนึ่งของภาพแทนกิจกรรมทางสังคมโดยมีภาษาเป็นสื่อกลาง เป็นเหตุให้วาทกรรมและภาษาไม่สามารถแยกออกจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของคนในสังคมได้ วาทกรรมจึงเป็นสิ่งที่เป็จุดศูนย์รวมของวัฒนธรรม การเมือง ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจที่ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความคิด การประพฤติปฏิบัติ ภายใต้กรอบการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ผ่านการวิเคราะห์ภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discursive Practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคม (Sociocultural Practice) อันเป็นกระบวนการทางวาทกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อ ความรู้เชิงนามธรรม อาทิ อำนาจ ค่านิยม ความไม่เท่าเทียม อัตลักษณ์ ตลอดจนอุดมการณ์ เนื่องจาก ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตซ้ำ หรือสร้างความคิดชุดใหม่ที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในแง่ต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประเด็นความสัมพันธ์นี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วาทกรรมและอุดมการณ์มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงในการศึกษาและเป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายอุดมการณ์ในการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์อย่างเป็นระบบผ่านมโนทัศน์ของมุมมอง 4 มุมมองมาประกอบเข้าด้วยกัน อันได้แก่ ระบบความเชื่อ (A system of beliefs) หน่วยประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม (Constituent of the identity of a group) พลังอำนาจตัวกำหนด (Dominating force) และความมั่นคง (Stability) เพื่อปรากฏการณ์ทางสังคมร่วมกัน ตามรายละเอียดภาพแสดงความสัมพันธ์ของวาทกรรมและอุดมการณ์กับการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม

ภาพที่ 12 แสดงความสัมพันธ์ของวาทกรรมและอุดมการณ์กับการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม⁵⁷

⁵⁷ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

2.1.12 วาทกรรมการกับวิเคราะห์วาทกรรม

ในส่วนองประเด็นวาทกรรมกับการวิเคราะห์วาทกรรม Michel Foucault (1926-1984) ได้นิยามความหมายวาทกรรมว่าหมายถึงระบบและกระบวนการในการสร้างและผลิต (Constitute) เกี่ยวกับเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ (Identity) และการสร้างความหมาย (Significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมที่อยู่รอบตัวเราไม่ว่าจะเป็น ความรู้ ความจริง อำนาจ และความเป็นตัวตน โดยวาทกรรมจะเป็นตัวทำหน้าที่ตรึงหรือผสานสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างกว้างขวาง (Valorize)⁵⁸ โดยฟูโกต์เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า Episteme หรือองค์ความรู้ ซึ่งฟูโกต์ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับวาทกรรมไว้ว่า แท้จริงแล้ว วาทกรรม คือ ชุดของส่วนเสี้ยวที่แตกต่างและไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ถูกนำมารวมกันและไม่มีความเป็นเอกภาพและเต็มไปด้วยความหลากหลาย โดยหน้าที่ของวาทกรรมที่ฟูโกต์อธิบาย คือ วาทกรรมจะทำหน้าที่คอยกีดกัน กดทับ หรือปิดกั้นไม่ให้อัตลักษณ์หรือความเป็นเอกลักษณ์และความหมายของบางอย่างเกิดขึ้น (Subjugate) พร้อมทั้งทำให้อัตลักษณ์หรือความเป็นเอกลักษณ์บางอย่างถูกกลืนให้เลือนหายไปจากสังคม (Displace) โดยฟูโกต์ให้ความสำคัญกับระบบของภาษาเป็นอย่างมาก เนื่องจาก มองว่าวาทกรรมคือ ตัวควบคุมระบบการพูดและการเขียนของภาษาผ่านตัวกำหนด กฎเกณฑ์ เงื่อนไข และกลไกต่างๆ

ด้วยเหตุนี้ วาทกรรมในทัศนคติของฟูโกต์ จึงเป็นมากกว่าเรื่องของการใช้ภาษาหรือคำพูด เพราะมีภาคปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive Practices) ที่รวมจารีตประเพณี วิถีปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ การให้คุณค่า และสถาบันต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์และตีความวาทกรรม ส่งผลให้วาทกรรมถูกล้อมรอบด้วยบริบทความแตกต่างอย่างมากมายจนต้องสร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง หรือการเลือนหายของสรรพสิ่ง พร้อมกับสิ่งอื่นๆ ในบริบทโดยรอบ ณ ขณะนั้นด้วย

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2560) ได้ยกตัวอย่างการวิเคราะห์วาทกรรมด้วยการหยิบยกประเด็นของ “การพัฒนา” และ “ความด้อยพัฒนา” มาใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อยกตัวอย่างการทำงานของวาทกรรมที่ชัดเจน โดยในการวิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยการพัฒนาถูกกระบวนการจัดประเภท (Categorization) ที่กล่าวถึงก่อนหน้าที่เข้ามาอธิบายการวิเคราะห์วาทกรรม ซึ่งการจัดประเภทส่งผล

⁵⁸ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, (2560), *วาทกรรมกับการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น*, สำนักพิมพ์ วิชาษา, กรุงเทพมหานครฯ, น.19-20

กระทบต่อการกำเนิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการแบ่งลำดับชั้นให้กับวาทกรรมทั้งสองชุดอย่างชัดเจน ซึ่งเทคนิคการจัดประเภทนี้ถือเป็นการติดตรา (Labeling) ที่แยบยลได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการกำหนดหรือนิยามความหมายในเชิงบวกให้กับวาทกรรมชุดที่เรียกว่า “การพัฒนา” ขณะที่วาทกรรมอีกชุดหนึ่งคือ “ความด้อยพัฒนา” ถูกให้นิยามความหมายในเชิงลบที่กำหนดให้เกิดความสูงต่ำ บทบาท หน้าที่ อำนาจ และความเป็นคู่ตรงข้ามอื่นๆ ผ่านตัวบทของภาษาและวาทกรรม อันเป็นตัวอย่างของความแยบยลในการสร้างอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ให้กับสรรพสิ่งของวาทกรรม

อัตลักษณ์และความหมายของอัตลักษณ์ในความคิดเห็นของฟูโกต์ จะมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจ (Power of Identity) ที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว (Attributes) โดยอาศัยจารีตประเพณี และการปฏิบัติทางสังคมมาเป็นภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม เพื่อที่จะสามารถสร้างสภาวะการบดบัง ปิดกั้น หรือขจัดออกให้เลือนหายไปจากสังคม สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า อัตลักษณ์และการนิยามความเป็นตัวตนมีลักษณะที่เลื่อนไหล (Elusive) สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่แน่นอนหรือตายตัว หรืออาจเรียกว่า Discursive or Narrative Identity ตามวาทกรรมที่สร้างขึ้น ทำให้วาทกรรมถูกผูกติดกับอำนาจและความรุนแรงอย่างแยกกันไม่ออก สอดคล้องกับที่ฟูโกต์กล่าวมาก่อนหน้านี้ว่าวาทกรรมเป็นเรื่องที่มากกว่าภาษาหรือระบบของภาษา มากกว่าคำพูดหรือการตีความ แต่เกี่ยวข้องกับอำนาจอันเป็นแหล่งที่สร้างกฎเกณฑ์ โดยแสดงออกมาผ่านภาคปฏิบัติการของวาทกรรม ซึ่งอำนาจ (Power) ที่ฟูโกต์หมายถึงไม่ใช่อำนาจที่ได้มาด้วยการใช้กำลังหรือการบังคับขู่เข็ญ หากแต่เป็นอำนาจที่มาในรูปแบบของการสร้าง “องค์ความรู้” (Knowledge) เป็นความรู้และความเชี่ยวชาญแบบเฉพาะด้าน อาทิ ความรู้ด้านอาชญาวิทยา ความรู้ด้านเพศสภาพ ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น ฟูโกต์ให้ความสนใจเกี่ยวกับเงื่อนไขและกฎเกณฑ์เฉพาะที่สร้างองค์ความรู้และอำนาจเหล่านั้นขึ้นมา อำนาจที่ฟูโกต์กล่าวถึงมีทั้งด้านบวกและด้านลบ แตกต่างจากนักปรัชญาท่านอื่นที่มักอธิบายอำนาจในเชิงลบ โดยด้านบวกของอำนาจที่ฟูโกต์กล่าวถึงคือการผลิตสร้างที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ ทำให้เห็นความจริง และเข้าใจสรรพสิ่งอีกด้วย

ฟูโกต์ได้อธิบายถึงการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) คือการพยายามศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการ ขั้นตอน ตลอดจนลำดับของเหตุการณ์ และรายละเอียดต่างๆ รวมไปถึงบริบททางสังคมที่สรรสร้างอัตลักษณ์หรือนิยามความหมายเอกลักษณ์ให้กับสิ่งต่างๆรอบตัวในรูปของวาทกรรม โดยการพิจารณาไปที่ภาคปฏิบัติของวาทกรรมว่าสิ่งเหล่านั้นมีความเป็นมาอย่างไร เกี่ยวข้องกับการสร้างอำนาจ (Hegemony) หรือไม่ อย่างไร และมีปัจจัยบริบทแวดล้อมใดบ้างที่เข้ามามีส่วนช่วยในการที่จะทำให้อำนาจหรืออิทธิพลของวาทกรรมชุดนั้น ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากวาทกรรมชุดนั้น

หัวใจของการวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวคิดของฟูโกต์อยู่ที่การพิจารณากระบวนการหรือวิธีการที่ทำให้สิ่งต่างๆในสังคมถูกทำให้กลายเป็นวัตถุแห่งการศึกษาเมื่อพูดถึงวาทกรรม (An Object of Discourse) กล่าวคือเป็นการศึกษาที่ชุดของความสัมพันธ์ที่มีความสลับซับซ้อนที่อยู่ภายนอกวัฏธรรรมของวาทกรรมหรือนอกโลกแห่งความเป็นจริงและเป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ของสิ่งนั้นที่ฟูโกต์นิยามว่า “A Field of Exteriority” หรือเงื่อนไขต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระบวนการวิเคราะห์ทางวาทกรรม มนุษย์หรือผู้ศึกษาเปรียบเสมือนผู้แทนที่ตอกย้ำหรือผลิตซ้ำทางความคิดและกฎเกณฑ์มากกว่าจะเป็นผู้สร้างหรือคิดค้นระบบกฎเกณฑ์ใหม่ขึ้นมา โดยการหาความหมายของการวิเคราะห์วาทกรรมที่มีความแตกต่างจากแนวคิดทฤษฎีของนักทฤษฎีแนวการตีความ (Interpretivism/Hermeneutists) หรือนักทฤษฎีแนวโครงสร้างนิยม (Structuralisms) เนื่องจากการศึกษาถึงชุดของกฎเกณฑ์ที่เป็นตัวกำหนดหรือตัวสร้างความหมายให้กับสิ่งที่เป็นวาทกรรม โดยฟูโกต์เรียกการศึกษาแนวนี้ว่า “การศึกษาแบบโบราณคดีวิทยา” (Archaeology) ควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (Historicity) เพื่อเป็นการศึกษาที่พิจารณาวิเคราะห์ถึงความเป็นมาของวาทกรรมว่าเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างไร จากนั้นจึงพิจารณาว่าสิ่งนั้นหรือวาทกรรมนั้นมีหน้าที่และบทบาทต่อสังคมอย่างไร จนกล่าวได้ว่า การวิเคราะห์วาทกรรมคือการสืบค้นเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างชุดของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมต่างๆในสังคมว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ในสนามของวาทกรรม (Discursive Field)⁵⁹

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของวาทกรรม (Power Relationship of Discourse) เป็นการวิเคราะห์ถึงการใช้อำนาจหรือภาคปฏิบัติการของอำนาจ ซึ่งฟูโกต์กล่าวถึงอำนาจในมุมที่ไม่ใช่เรื่องของความรุนแรงแต่เป็นเรื่องของการกระทำ (Action) และการสร้างโอกาสและความเป็นไปได้กับการกระทำบางอย่างให้เกิดขึ้น โดยความสัมพันธ์เชิงอำนาจฝังรากลึกอยู่ในโครงสร้างและเครือข่ายทางสังคม จนอาจกล่าวได้ว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมย่อมเกี่ยวพันกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการสร้างโอกาสและความเป็นไปได้ที่มีความซับซ้อนตามบริบทของสังคม

⁵⁹ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, (2560), *วาทกรรมกับการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกสิทธิ์ และความเป็นอื่น*, สำนักพิมพ์ วิชาษา, กรุงเทพมหานคร, น.36

นอกจากนี้ พูโกต์ยังอธิบายถึงกระบวนการสร้างและสถาปนาและการทำให้กลายเป็น เหตุการณ์ (Eventualization) และการทำให้กลายเป็นประเด็นปัญหา (Problematization) ที่ชี้ให้เห็นว่า ไม่มีสิ่งใดชัดเจนด้วยตัวของมันเอง (Self-Evidence) ทุกสิ่งล้วนแต่ถูกทำให้ชัดเจนผ่าน เงื่อนไขและปรากฏการณ์ต่างๆ ซึ่งการวิเคราะห์วาทกรรมจะช่วยให้สามารถเกิดความสงสัย ตั้งคำถาม และตรวจสอบสรรพสิ่งในสังคมที่ต้องตรวจสอบหรือพิจารณาเชิงวิพากษ์ ที่ไม่มองว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ เป็นเอกภาพ แน่นนอน ตายตัว หากแต่มองว่าเป็นสิ่งที่เปราะบางเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องเกิดการศึกษาและวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เกิดขึ้นเพื่ออธิบายและหาคำตอบให้กับวาทกรรมที่มี ว่าเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างไร ตลอดจนมีบทบาทและหน้าที่ต่อสังคมในแง่มุมใด

2.1.13 วาทกรรมและการเกิดสนามวาทกรรม (Discourse and Discursive Field)

เมื่อทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบและกระบวนการเกิดวาทกรรมจากข้อมูลข้างต้น ตลอดจน เข้าใจถึงกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ทางวาทกรรมในแต่ละชุด ประเด็นถัดมาที่ผู้วิจัยทำการศึกษา คือ สนามวาทกรรม (Discursive Field) คืออะไร และวาทกรรมกับสนามวาทกรรมว่ามีความสัมพันธ์ กันอย่างไร และวาทกรรมส่งผลให้เกิดสนามวาทกรรมได้อย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- นิยามความหมายของสนามวาทกรรม

การศึกษานิยามความหมายของสนามวาทกรรม (Discursive Field) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และรวบรวมการนิยามความหมายของสนามวาทกรรมจากผู้ที่ทำการศึกษาด้านวาทกรรม โดยเป็น การศึกษาลึกลงไปถึงระดับการวิเคราะห์ชุดความคิดและการวิเคราะห์สัญลักษณ์ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ ในระดับโครงสร้างและองค์ประกอบภายในของสนามวาทกรรมที่เป็นการศึกษาในรายละเอียดของ องค์ประกอบจากนั้นจะแสดงข้อมูลสรุปแบบองค์รวมเพื่อความเข้าใจ โดยมีผู้กล่าวถึงสนามวาทกรรม ไว้อย่างอย่างหลาย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

John B.Thompson เป็นผู้ที่ศึกษาวาทกรรมที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของวาทกรรมกับ การศึกษาทางสัญวิทยา โดยอธิบายโครงสร้างของระบบสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงสาระสำคัญของ การพิจารณาทางโครงสร้างของภาษาและชุดความคิดว่าอยู่ที่การสร้างนิยามความหมายให้กับระบบ สัญลักษณ์ที่สื่อสารความหมายออกมาได้อย่างชัดเจน ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเหล่านี้ล้วนแต่เป็น องค์ประกอบที่ได้รับมาจากสภาวะสังคมและวัฒนธรรม หากทำการละเลยหรือไม่ให้ความสัมพันธ์กับ องค์ประกอบด้านโครงสร้าง ขอบเขตของสิ่งที่ศึกษา กรอบแนวทางการสร้างความหมายหรือสร้าง

สัญลักษณ์หรือละเลยการศึกษาแบบข้ามสังคมหรือมองการศึกษาแบบตัดขวางทางสังคม (Across society) จะไม่สามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการศึกษาความสัมพันธ์ของวาทกรรมกับสังคมวิทยา เนื่องจาก โครงสร้างทางสังคมและองค์ประกอบทางสังคมล้วนแต่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่มีบริบทแวดล้อมทางด้านวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกัน เข้ามามีส่วนสำคัญในการก่อตัวของสนามวาทกรรม⁶⁰

Ferdinand Saussure นักวิชาการทางด้านภาษาศาสตร์ กล่าวถึง การจำแนกความแตกต่างของ ภาษา กับ คำพูด เพื่อการสื่อสารที่เป็นการขยายความสัมพันธ์ต่อจากการศึกษาของ Thompson โดยการ อธิบายว่าตัวช่วยในการทำความเข้าใจองค์ประกอบของวาทกรรมและสนามวาทกรรมว่าสนามวาทกรรม ก่อกำเนิดได้อย่างไร คือ ภาษาและองค์ประกอบของภาษาที่หมายความรวมถึงระบบสัญลักษณ์และคำพูด ที่ใช้ในการสื่อสาร เนื่องจาก ระบบสัญลักษณ์และคำพูดที่ใช้ในการสื่อสารมีรูปแบบที่เป็นการสื่อสาร เชิงข้ามวัฒนธรรมและเปิดกว้างสามารถแลกเปลี่ยนชุดความคิดและความหมายจนเกิดการรับรู้และความ เข้าใจร่วมกันจนก่อกำเนิดเป็นวาทกรรมและสนามวาทกรรมได้ในที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาของ Jeffrey Alexander และ Philip Smith ที่ตั้งข้อสังเกตถึงข้อถกเถียงที่สำคัญของการศึกษาด้านสังคมวิทยา วัฒนธรรมเชิงโครงสร้างที่พบว่าการถ่ายทอดความหมายและชุดความคิดเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัวของระบบ ภาษา วัฒนธรรม และการสร้างความหมายที่ถูกถ่ายทอดผ่านระบบสัญลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบของการข้ามวัฒนธรรม⁶¹

นอกจากนี้ Jeffrey Alexander และ Philip Smith ยังอธิบายขยายความถึงลักษณะที่ เฉพาะเจาะจงของวาทกรรมที่ภายในประกอบไปด้วยโครงสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่สลับซับซ้อน และมีความหลากหลายที่สามารถตีความหรือสร้างความหมายได้อย่างไม่มีสิ้นสุด ซึ่งวาทกรรม ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ภาษาหรือระบบของภาษา แต่ยังหมายความรวมถึงการสื่อสารต่าง ๆ รอบตัวเรา อาทิ คำพูด การบรรยาย นวนิยาย นิตยสาร รายงาน วารสาร รูปภาพ พิธีกรรม อนุสาวรีย์ ซึ่งจำเป็นต้อง พิจารณาและตีความหมายผ่านความคิดและการรับรู้ที่หลากหลายมากกว่าที่จะมองหรือตีความจากบริบท แวดล้อมทางวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบของสหสาขาวิชา ในการศึกษาทางวาทกรรมและสังคมวิทยาวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การเกิดวาทกรรมและสนามวาทกรรม

⁶⁰ Thompson, J. B. (1987). Language and ideology: A framework for analysis. *The Sociological Review*, 35(3), 516-536.

⁶¹ Alexander, J. C., & Seidman, S. (Eds.). (1990). *Culture and society: Contemporary debates*. Cambridge University Press.

Wuthnow Robert นักสังคมวิทยาผู้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับวาทกรรมได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของวาทกรรมและการสร้างความหมายที่จะนำไปสู่การเกิดสนามวาทกรรมไว้อย่างน่าสนใจว่า การศึกษาวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่วิเคราะห์ในเชิงกว้างเพื่อจัดประเภทของความหมายและมีทั้งความหมายที่ไม่สอดคล้องกันและมีความแตกต่างทางด้านความคิดหรือการรับรู้ที่แตกต่างกันในประเด็นที่มีร่วมกัน คือพื้นฐานของการเกิดสนามวาทกรรม เนื่องจากสนามวาทกรรม เปรียบเสมือนพื้นที่หรือกรอบความคิดที่เป็นการรวมตัวกันของวาทกรรมชุดต่าง ๆ ที่มีกรอบการรับรู้และการตีความร่วมกันหรือมีประเด็นการรับรู้ร่วมกัน⁶² ซึ่ง Lyn Spillman กล่าวถึงประเด็นการอธิบายของ Wuthnow ว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของสนามวาทกรรมผ่านโครงสร้างทางสังคมที่มีความหลากหลายทางความคิดที่มีความขัดแย้งและการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้สนามวาทกรรมเต็มไปด้วยกรอบความคิดและข้อจำกัดในการตีความหมายภายใต้การรับรู้ร่วมกันและบริบททางสังคมเดียวกันของคนในสังคมที่จะนำไปสู่การเกิดกลุ่มพลังอำนาจหรือกลุ่มอำนาจระดับจุลภาคจากบริบททางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระบบสังคมต่อไป⁶³

Ronal Jacobs และ Eleanor Townsley ผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสนามวาทกรรมร่วมกัน ได้สร้างข้ออธิบายเกี่ยวกับนิยามความหมายของสนามวาทกรรม หมายถึง พื้นที่ของการแสดงออกทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองทั้งที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบของบทความในนิตยสารหรือรายการทีวี ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและบริบททางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยการนิยามความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการมุ่งวิเคราะห์เฉพาะในพื้นที่สาธารณะและการเมืองผ่านการศึกษาและสืบค้นทางประวัติศาสตร์ของการเกิดวาทกรรมและสนามวาทกรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม รูปแบบ และวาทศิลป์ โดยยกตัวอย่างของความเป็นมาในการสร้างชาติของสหรัฐอเมริกาที่มีการถกเถียงผ่านสนามวาทกรรมที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางความคิดและอุดมการณ์ของคนในสังคม⁶⁴

⁶² Wuthnow, R. (2009). *Communities of discourse: Ideology and social structure in the Reformation, the Enlightenment, and European socialism*. Harvard University Press.

⁶³ Spillman, L. (2020). *What is cultural sociology?*. John Wiley & Sons.

⁶⁴ Jacobs, R. N., & Townsley, E. (2011). *The space of opinion: Media intellectuals and the public sphere*. OUP USA.

John Hall นักวิชาการผู้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับสนามวาทกรรมมีความเชื่อว่าสนามวาทกรรมอาจมีการเปลี่ยนรูปหรือเปลี่ยนผ่านได้ เนื่องจาก สนามวาทกรรม คือ พื้นที่ของการรวมตัวกันที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาไม่ต่างจากสภาวะอากาศบนโลก ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าความแปรปรวนที่เกิดขึ้นในสนามวาทกรรมที่เกิดจากความแตกต่างทางความคิดและการรับรู้ของบุคคลที่มีความตระหนักรู้หรือความเข้าใจที่แตกต่างกัน ส่งผลให้สนามวาทกรรมมีการปะทะและความเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป⁶⁵

จากการนิยามความหมายของสนามวาทกรรมของนักวิชาการที่ทำการศึกษเกี่ยวกับสนามวาทกรรมข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปและรวบรวมนิยามความหมายของสนามวาทกรรมจากได้ว่า “สนามวาทกรรม” (Discursive Field) หมายถึง พื้นที่หรือกรอบแนวคิดหรือชุดความคิดของวาทกรรมที่มีความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ร่วมกัน ภายใต้กรอบความคิดหรือประเด็นทางวาทกรรมร่วมกันที่มีความสอดคล้องหรือแตกต่างและมีความหลากหลาย แต่ถูกกำหนดหรือจัดประเภทให้อยู่ในโครงสร้างการตีความและการรับรู้ความหมายเดียวกันหรือมีความหมายร่วมกัน ซึ่งนิยามของผู้วิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการปะทะกันของชุดความคิดหรือชุดวาทกรรมที่อาจมีชุดความหมายหรือบริบททางความหมายที่เหมือนหรือแตกต่างกัน และมีความคิดที่มีความขัดแย้งหรือมีการโต้แย้งทางความหมายหรือถกเถียงเชิงประเด็นภายในพื้นที่ที่วาทกรรม จนตกผลึกทางความคิดที่มีการรับรู้ร่วมกัน หรืออาจกล่าวโดยง่ายได้ว่า สนามวาทกรรม คือ พื้นที่ที่มีกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กันมารวมอยู่ด้วยกันและมีการปะทะกันภายในพื้นที่นั้นและมีโครงสร้างที่มีความหลากหลายทางความคิดและมีความลื่นไหลได้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกับการอธิบายสนามวาทกรรมของ Denzin, N. K. (Ed.)⁶⁶

- การศึกษาสนามวาทกรรมและองค์ประกอบของสนามวาทกรรม

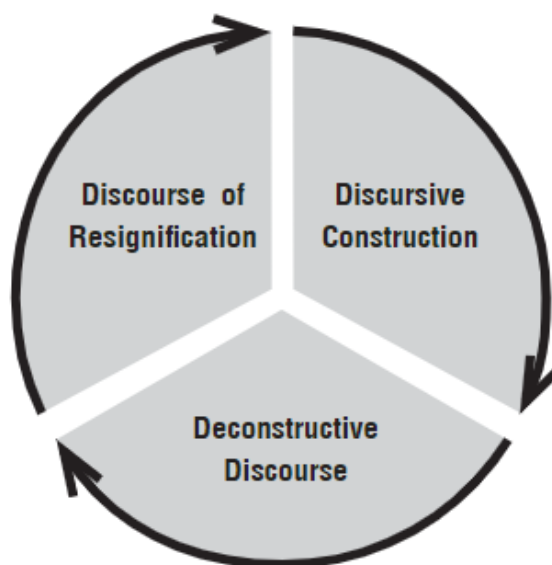
ในส่วนของการศึกษาสนามวาทกรรมผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาวาทกรรมและองค์ประกอบของสนามวาทกรรมในรูปแบบการศึกษาเกี่ยวกับการปะทะหรือการช่วงชิงกันเชิงสัญลักษณ์และการนิยามความหมายของชุดวาทกรรมภายในสนามวาทกรรม โดยการศึกษาวิเคราะห์สนามวาทกรรม

⁶⁵ Hall, J. R. (2016). Social futures of global climate change: A structural phenomenology. *American Journal of Cultural Sociology*, 4, 1-45.

⁶⁶ Denzin, N. K. (Ed.). (2009). *Studies in symbolic interaction*. Emerald Group Publishing.

จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบภายใน (Internal factor) ที่ใช้ในการพิจารณาและวิเคราะห์สนามวาทกรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการ อันได้แก่ อุดมการณ์ (Ideology) ทั้งในระดับอุดมการณ์ของกลุ่มและอุดมการณ์ในระดับของสมาชิกหรือคนในสังคมที่มีต่อวาทกรรมและสนามวาทกรรม เนื่องจาก อุดมการณ์เป็นองค์ประกอบเปรียบเสมือน “ภาพตัวแทน” (Representative) ของกลุ่มและบุคคล ภายใต้กระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างการปะทะทางความคิดของชุดความคิดเดิมที่มีอยู่ เพื่อค้นหาความเป็น “ตัวเรา” หรือความเป็น “พวกเรา” ของสมาชิกในกลุ่มหรือสังคมที่มีร่วมกัน ซึ่งการเกิดการจำแนกนั้นมืองค์ประกอบที่ใช้ในการจำแนกและจัดกลุ่มรวมกันอันประกอบไปด้วย ค่านิยม เป้าหมาย ความสัมพันธ์ ตำแหน่ง ตลอดจนทรัพยากรที่มี เป็นต้น

การจำแนกเพื่อสร้างความเป็นกลุ่มหรือบุคคลดังกล่าวจะวิเคราะห์ความเชื่อหรืออุดมการณ์ที่มีร่วมกันที่อยู่เบื้องหลังของความเป็นพวกเราภายในสนามวาทกรรมภายใต้ระเบียบแบบแผนที่มีอยู่ในสังคม กล่าวคือ ในการเกิดสนามวาทกรรมที่มีทั้งความคิดเห็นที่สอดคล้องหรือมีความขัดแย้งกันมาปะทะกันในสนามวาทกรรม องค์ประกอบด้านอุดมการณ์ถือเป็นปัจจัยที่ใช้ในการจำแนกหรือจัดประเภทกลุ่มหรือความเป็นบุคคลที่มีอุดมการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งอุดมการณ์ที่เป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อการเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อสู้และสร้างความชอบธรรมให้กลับกลุ่มหรือชุดวาทกรรมของตนเอง ผ่านการสื่อสาร การพูด การเขียน และการโต้ตอบกันตามเงื่อนไขบริบทของสังคมที่มีอยู่ ณ ขณะนั้น โดยการจัดประเภท (Genres) ตามอุดมการณ์และความเชื่อ ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ (Knowledge) ด้วยกระบวนการเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการผลิตสร้างความหมายที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการผลิตสร้างวาทกรรมและสนามวาทกรรม ผ่านขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมและสนามวาทกรรมที่แบบรื้อสร้าง (Deconstruct) เพื่อแสดงให้เห็นถึงวาทกรรมหรือสนามวาทกรรมที่ถูกนิยามขึ้นใหม่ ดังภาพที่ 13

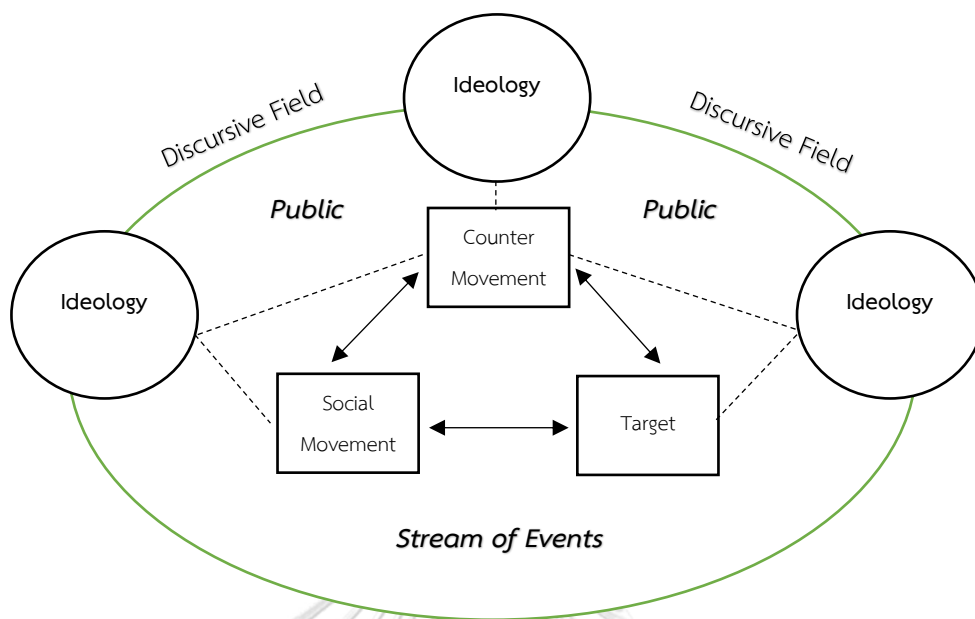

ภาพที่ 13 แสดงขั้นตอนการศึกษานามวาทกรรม⁶⁷

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และการขับเคลื่อนของสนามวาทกรรมที่มีการเคลื่อนไหวผ่านอุดมการณ์ร่วมกันและปัจจัยตามบริบททางสังคมต่อสถานการณ์ เหตุการณ์ หรือประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่สมาชิกหรือกลุ่มคนทางสังคมมีส่วนร่วม เปรียบเสมือนการไหลเวียนทางความคิดและอุดมการณ์ที่มาปะทะสังสรรค์กันเพื่อพยายามหาข้อสรุปร่วมกันและสร้างข้อคิดเห็นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรืออาจมีความขัดแย้งกัน ซึ่งอุดมการณ์หรือความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในสนามวาทกรรมจะถูกเปรียบเทียบหรือกดทับจากการโจมตีทางความคิดหรืออุดมการณ์ภายในที่มีความเคลื่อนไหวภายในมาหักล้างข้อเท็จจริงของอุดมการณ์ฝั่งตรงข้ามภายใต้กรอบแนวคิดร่วมกันหรือบริบทแวดล้อมทางสังคมที่มีร่วมกันของสมาชิกหรือกลุ่มคนในสังคมที่กำลังโต้เถียงในประเด็นหรือเหตุการณ์ร่วมกัน ดังภาพแสดงการขับเคลื่อนและการมีอยู่ของสนามวาทกรรม⁶⁸

⁶⁷ สมชาย ศรีสันต์. (2560). *การศึกษารูปแบบในฐานะขบวนการเคลื่อนไหวสนามวาทกรรม*, วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 1/2560 (มกราคม-มิถุนายน)

⁶⁸ Denzin, N. K. (Ed.). (2009). *Studies in symbolic interaction*. Emerald Group Publishing.

ภาพที่ 14 แสดงการขับเคลื่อนและการมีอยู่ของสนามวาทกรรม⁶⁹

การขับเคลื่อนและการมีอยู่ของสนามวาทกรรมดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการศึกษา การก่อตัวของสนามวาทกรรมที่เริ่มต้นด้วยการศึกษาการตีความหมายและการสร้างอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบความหมายเชิงสัญลักษณ์ตั้งแต่การวิเคราะห์การใช้คำและการสื่อความหมายในการสนทนา การวิเคราะห์การสื่อความหมายผ่านระบบสัญลักษณ์ ตลอดจนการผลิตสร้างความหมายในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้กรอบแนวคิดการศึกษาของสังคมวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งสาเหตุที่ผู้ทำการศึกษา วาทกรรมและสนามวาทกรรมต้องศึกษาสังคมวิทยาวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการศึกษาวาทกรรมและ สนามวาทกรรม เนื่องจาก การศึกษาทางสังคมวิทยาจะช่วยให้เราได้ทราบถึงธรรมชาติของมนุษย์ และธรรมชาติของกลุ่มทางสังคม ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมว่าระบบ ดังกล่าวที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เราอย่างไร โดยการศึกษาในทางสังคมวิทยาวัฒนธรรม มุ่งค้นหาความหมายและความสัมพันธ์ของกลุ่มความสัมพันธ์ต่างๆเหล่านั้น ทั้งในแง่ของการสื่อความหมาย ของคนในกลุ่ม ตั้งแต่การตีความหรือการรับรู้และแปลความหมายที่มีความแตกต่างและหลากหลาย ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแปลหรือตีความความหมายของการสื่อสารที่มีต่อสมาชิกภายใน กลุ่มนั้น ๆ

⁶⁹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

การศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรมเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาความรู้และความจริงท่ามกลางการรับรู้ความหมายที่หลากหลายบนโลกปัจจุบันที่หลายครั้งเราต้องเผชิญกับความแตกต่างทางความคิดและความหมายจนเกิดคำถามว่าแล้วสิ่งใดความหมายที่แท้จริง? ซึ่งในหลายกรณีพบว่า ความแตกต่างทางความคิด ทศนคติ และวัฒนธรรมอาจทำให้เกิดสภาวะความตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture shock) อันหมายถึง การที่บุคคลพบกับประสบการณ์ที่แปลกใหม่หรือประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิมเมื่อบุคคลนั้นย้ายไปอยู่ในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่ต่างกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพวัฒนธรรมเดิมของตนจนก่อให้เกิดความสับสนกับวิถีชีวิตที่ไม่คุ้นเคยจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีความแตกต่างกัน⁷⁰ โดยความแตกต่างที่เกิดขึ้นอาจนำมาซึ่งความขัดแย้ง ไม่เห็นพ้อง ที่ล้วนทำลายต่อการหาข้อสรุปทางความคิดจนอาจนำไปสู่การถกเถียงและเกิดสภาวะ “สงครามทางวัฒนธรรม” (Culture wars) เนื่องจาก สภาพสังคมในยุคสมัยใหม่ที่มีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเต็มไปด้วยความแตกต่างและความหลากหลายที่มากขึ้นจนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และต้องเผชิญหน้ากันทางความคิดและเกิดการปะทะทางความคิดผ่านสื่อทางสังคมและช่องทางต่างๆ และถือเป็นประเด็นที่ต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมและความแตกต่างที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านพิธีกรรม วัฒนธรรม ความคิด สัญลักษณ์ ค่านิยม บรรทัดฐาน และการจัดประเภท เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่จำเป็นต้องให้การศึกษาทางวาทกรรมและสนามวาทกรรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจ

ในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมและสนามวาทกรรมมีความเกี่ยวข้องกับระบบสัญลักษณ์และการสื่อความหมายดังที่กล่าวมา นักสังคมวิทยาวัฒนธรรมจึงต้องทำการจัดประเภทของการนิยามความหมายของการรับรู้และตระหนักรู้ทางความหมายเชิงสัญลักษณ์ของบุคคล เนื่องจากการตระหนักรู้และการสร้างความหมายของบุคคลเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการตีความหมายและสร้างความเข้าใจเชิงเปรียบเทียบระหว่าง ความเหมือน และความแตกต่าง อันจะนำไปสู่การนิยามความหมายของอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน ความเป็นกลุ่มทางสังคม ความเป็นกลุ่มทางวัฒนธรรม และสร้างการอธิบายถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคมที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางความหมาย และสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน โดยกระบวนการดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของความเป็นอื่นก่อนเข้าสู่การจัดประเภทเพื่อแสดงความเป็นกลุ่ม

⁷⁰ Maconis, John, and Linda Gerber. (2010). *"Chapter 3 - Culture."* *Sociology*. 7th edition ed. Toronto, ON: Pearson Canada Inc.,

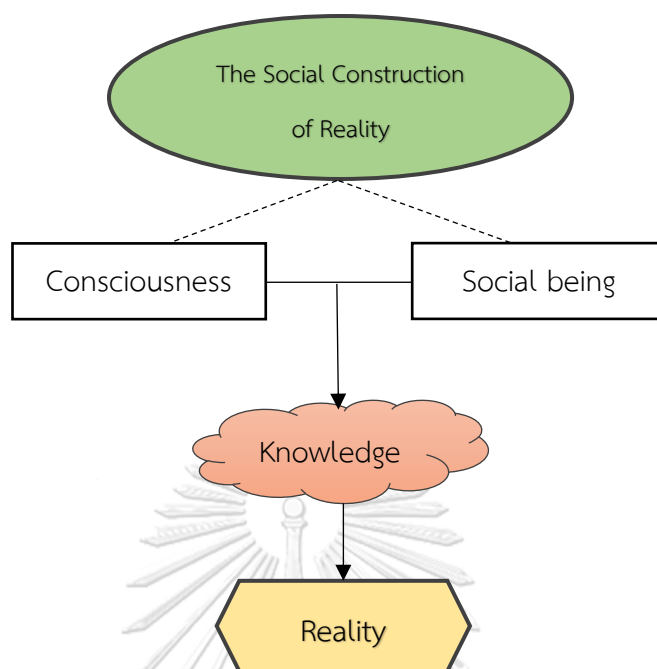
ทางสังคม หรือกลุ่มทางวัฒนธรรม หรือกลุ่มอัตลักษณ์บุคคลผ่านกระบวนการระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม (Binary Code) ที่ทำให้เห็นความแตกต่างและจำแนกประเภทได้อย่างชัดเจน ซึ่งทั้งหมดล้วนแต่เป็นองค์ประกอบและปัจจัยในการประกอบสร้างความหมายในการศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรมให้เกิดความเข้าใจได้อย่างชัดเจน อันจะกล่าวในส่วนถัดไป

- ปัจจัยสำคัญในการสร้างความหมายของวาทกรรมและสนามวาทกรรม

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าการศึกษเกี่ยวกับวาทกรรมและสนามวาทกรรมมีความจำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจในการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาวัฒนธรรม เนื่องจาก การศึกษาทางสังคมวิทยาวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่มุ่งตีความอธิบายและวิเคราะห์รูปแบบของนัยหรือการตีความเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นหลักการที่ต้องใช้ในการวิเคราะห์วาทกรรมและสนามวาทกรรม โดยก่อนที่จะพิจารณาความหมายจากปฏิสัมพันธ์และโครงสร้างของการสร้างความหมายจากสังคม ผู้ศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจถึงกระบวนการสำคัญที่ทำให้การตีความเชิงสัญลักษณ์หรือการตีความหมายเชิงนัยมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อกระบวนการสร้างนิยามความหมายที่แท้จริงในทางสังคมวิทยาก่อนทำการศึกษาอย่างแท้จริง

ในปี ค.ศ.1966 Berger และ Luckman⁷¹ ได้อธิบายเกี่ยวกับประเด็นการสร้างนิยามความหมายของสังคมวิทยาวัฒนธรรมไว้ในทฤษฎีที่เรียกว่า “การประกอบสร้างความจริงทางสังคม” (The Social Construction of Reality) ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์การสร้างความจริงทางสังคม โดยย้อนกลับไปพิจารณาถึงสิ่งที่ Marx เสนอว่าความรู้ในทางสังคมวิทยามาจากจิตสำนึก (Consciousness) ของมนุษย์ที่กำหนดโดยการดำรงอยู่จริงทางสังคม (Social being) และสังคมจะเป็นตัวกำหนดความเป็นตัวตน ซึ่งความสัมพันธ์ของสังคมวิทยากับความรู้เป็นส่วนหนึ่งของหลักการเชิงประจักษ์ของสังคมวิทยา ที่ถูกมองว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาล้วนแล้วแต่เป็นความรู้ที่มีอยู่ในสังคม ดังนั้น การสร้างทฤษฎีของความจริง ทั้งในความจริงทางวิทยาศาสตร์ (Scientific) หรือความจริงทางปรัชญา (Philosophy) ล้วนแต่เป็นความจริงสำหรับผู้คนในสังคมทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าสังคมวิทยาของความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้คนรับรู้และเป็นความจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตของทุกคน

⁷¹ Berger, P., & Luckmann, T. (2023). *The social construction of reality*. In *Social theory re-wired* (pp. 92-101).

ภาพที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์การสร้างความจริงทางสังคม⁷²

Berger และ Luckman ตั้งข้อสังเกตถึงการดำรงชีวิตของคนในสังคมที่ทุกวันที่เต็มไปด้วยการเผชิญหน้าและสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยการเสริมพลังที่มีการปะทะกันอยู่ตลอดเวลา อาทิ การมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษาที่ล้วนแต่ตีกรอบเราให้อยู่ในรูปแบบหรือกรอบที่จำกัด (Forces me into its patterns) และรูปแบบการจัดประเภทจากประสบการณ์ (Typify experiences) ที่สังคมเป็นตัวตีกรอบและจัดประเภทความจริงต่างๆอยู่ตลอดเวลา และหลายครั้งที่ผู้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิหยาละเลยและมองข้ามข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างทางสังคมและกระบวนการทางสังคมในฐานะของปัจจัยในการวิเคราะห์ความจริงทางสังคมที่เกิดขึ้นจึงมีนักคิดทฤษฎีด้านวิชาการและด้านมานุษยวิทยา Clifford Geertz ตั้งข้อสังเกตถึงจุดบอดของวิธีคิดหรือหลักการคิดในงานเขียนที่มีชื่อว่า “คตินิยมเชิงระบบวัฒนธรรม” (Ideology as a Cultural System) ซึ่งเป็นหนึ่งในงานเขียนปัจจัยที่มีอิทธิพลในการศึกษาของนักสังคมวิทยาวัฒนธรรม โดย Geertz ได้ตั้งคำถามที่น่าสนใจไว้ว่า “เราจะเปลี่ยนคตินิยมที่มีความละเอียดอ่อนให้กลายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับจากสังคมภายใต้ข้อจำกัดต่างๆได้อย่างไร”

⁷² ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

คำถามที่น่าสนใจของ Geertz แม้จะเป็นคำถามที่มีความน่าสนใจ แต่ก็มีนักวิชาการที่เห็นต่างที่ตั้งคำถามและมุ่งความสนใจไปที่ประเด็นการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างระบบของภาษากับจินตภาพที่อยู่ภายในว่าสัญลักษณ์ต่างๆเหล่านั้นมีกระบวนการทำงานหรือสร้างปฏิสัมพันธ์ภายใต้บริบททางสังคมจนกลายเป็นการก่อร่างความหมายในตัวเองขึ้นมาได้อย่างไร โดยตั้งข้อสังเกตไปที่ความแตกต่างของการตีความที่แตกต่างกันภายใต้ข้อเท็จจริงเดียวกันเพราะเหตุใดจึงมีการตีความแตกต่างกัน หรือเพราะเหตุใดเราถึงระบุหรือให้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ว่าอะไรคือความเป็นชายอะไรคือความเป็นหญิง? ทั้งที่เป็นการแสดงออกหรือเป็นกริยาที่มาจากมนุษย์เป็นผู้กระทำเหมือนกัน คำถามดังกล่าวเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาษากับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและจินตภาพการนึกคิดของบุคคลในสังคมที่มีการตีความที่แตกต่างกันออกไปภายในเงื่อนไขหรือข้อเท็จจริงเดียวกันจนก่อให้เกิดการศึกษาในประเด็นดังกล่าวจากนักวิชาการอีกหลายท่านตามมา

Roland Barthes นักวิชาการชาวฝรั่งเศสผู้สนใจทำการศึกษาทางด้านสัญลักษณ์วิทยาและความหมายได้สะท้อนความคิดและการวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องของสัญลักษณ์และการตีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่น่าสนใจ โดยยกตัวอย่างของการอธิบายเรื่องอำนาจและการเป็นผู้แทนสัญลักษณ์ทางด้านต่างๆของเทพปกรณัมกรีกในผลงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับตำนานเทพนิยายปรัมปรา (Mythologies) ซึ่ง Barthes ยกตัวอย่างกรณีของการเล่นมวยปล้ำที่เป็นกีฬาชนิดหนึ่ง แต่ในทางนัยกลับกลายเป็นเหมือนการแสดงเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชมมากกว่าการแข่งขันแบบเอาเป็นเอาตาย โดยเป็นการตั้งข้อสังเกตว่าเพราะเหตุใดนักมวยปล้ำถึงเลือกที่จะแสดงออกและทำให้กีฬากลายเป็นการต่อสู้กลายเป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงและนักมวยปล้ำใช้รูปแบบหรือการสื่อสารต่อคนดูได้อย่างไรว่าสิ่งที่กำลังแสดงออกไปนั้น คือ ความบันเทิงมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการต่อสู้หรือทำร้ายร่างกายฝั่งตรงข้ามโดยไม่ต้องพูดหรือบอกผู้ชมก่อนทำการแสดงและสังคมก็ไม่ได้ตีตราการกระทำด้วยความรุนแรงดังกล่าวแต่อย่างใด

Barthes วิเคราะห์การแสดงออกที่นักมวยปล้ำมักจะแสดงออกมาว่ามีความสัมพันธ์ต่อโครงสร้างการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์อย่างไร การแสดงออกหรือการโอ้อวดแบบไหนของนักมวยปล้ำที่คนดูตัดสินว่าเป็นสิ่งที่ดี หรือไม่ดี ยุติธรรมหรือน่าหดหู่เสียใจ หรือการแสดงออกแบบไหนที่บ่งบอกถึงชัยชนะ โดย Barthes วิเคราะห์ถึงท่าทางและการแสดงออกที่เกินจริงทั้งทางร่างกายและการกริยาท่าทางต่างๆว่าสิ่งที่แสดงออกมามีการตีความถึงนัยของการแสดงออกและบุคคลแต่ละคนแปลงความหมายของการแสดงออกนั้นว่าอย่างไร ซึ่งสิ่งที่ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความหมายจะประกอบไปด้วย 2 สิ่ง อันประกอบไปด้วย ตัวสัญลักษณ์ (Signifier) หรือตัวหมายที่มีลักษณะเห็นทางกายภาพหรือ

มองเห็นได้หรือสัมผัสจับต้องได้ และสารสัญลักษณ์ (Signified) หมายถึง มโนทัศน์หรือบริบทภายในที่ตัวสัญลักษณ์หมายถึง หรือบริบทรอบข้างที่ประกอบสร้างความหมาย โดยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสัญลักษณ์นี้เป็นแนวคิดที่ Barthes พัฒนาต่อยอดมาจาก Ferdinand de Saussure นักภาษาศาสตร์ชาวสวิสเซอร์แลนด์ จนกลายมาเป็นทฤษฎีสัญลักษณ์และความหมาย (Semiotics theory) ในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ของระเบียบแบบแผน โครงสร้าง และสาระสำคัญของสัญลักษณ์กับวาทกรรม

การทำความเข้าใจความหมายหรือการตีความของสัญลักษณ์หรือสิ่งที่หมายถึง มักถูกตั้งคำถามว่าเราจะประมวลผลหรือตีความความหมายของรูปสัญลักษณ์ที่เราพบเห็นได้อย่างไร? John Thompson อธิบายถึง 2 องค์ประกอบที่มักถูกมองข้ามจากการศึกษารูปสัญลักษณ์ ซึ่งองค์ประกอบของสัญลักษณ์มีความสำคัญในกระบวนการสร้างและการตีความหมายทั้งในเชิงโครงสร้างและรูปแบบหรือแบบแผนของสัญลักษณ์ โดยผลของการศึกษาภายหลังทำให้พบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ 3 องค์ประกอบที่ใช้ในการพิจารณาสัญลักษณ์และความหมาย ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบประการแรก คือ การวิเคราะห์ประเภทของการรับรู้ (Cognitive categories) เพื่อหาขอบเขตหรือภาพรวมของสัญลักษณ์และสร้างความเข้าใจถึงสัญลักษณ์ในฐานะของรูปแบบทั่วไปที่เกี่ยวข้องหรือตั้งอยู่บนพื้นฐานของเงื่อนไข กฎ ระเบียบ รหัส หรือระเบียบแบบแผน อาทิ หลักไวยากรณ์ ธรรมเนียมปฏิบัติ หรือรหัสในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนแต่เป็นตัวสัญลักษณ์ที่มีอยู่หรือสังเกตเห็นได้ มีหลักการ ระเบียบ แบบแผนที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน และสามารถวิเคราะห์จนถ่ายทอดออกมาเป็นความหมายได้ โดยธรรมเนียมปฏิบัติหรือระเบียบแบบแผนถือเป็นองค์ประกอบที่ต้องนำมาพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจาก ระเบียบแบบแผนที่กำหนดขึ้นจะถูกนำไปใช้เพื่อการสื่อสาร โน้มน้าว ชักจูง เพื่อสร้างความเชื่อและความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และหากคนในสังคมหรือกลุ่มคนในสังคมเกิดความเข้าใจความหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันแล้ว สัญลักษณ์และความหมายเหล่านั้นจะถูกสถาปนากลางมาเป็นองค์ความรู้ไปโดยปริยาย

นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบย่อยของสัญลักษณ์ภายในอีกประการที่จะต้องนำมาวิเคราะห์และทำความเข้าใจ คือ บรรทัดฐาน (Norms) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วบรรทัดฐาน ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบทางวัฒนธรรม ซึ่งระเบียบแบบแผนต่างๆจะช่วยอธิบายให้เราเข้าใจว่าสัญลักษณ์ถูกนำไปใช้เพื่อถ่ายทอดความหมายที่สำคัญต่างๆ จนกลายเป็นค่านิยมที่แพร่หลายและกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมผ่านกระบวนการตระหนักรู้และการวิเคราะห์ที่สำคัญจากรูปแบบของสังคมจนผลิตสร้างความหมายที่มีคุณค่าและดำรงอยู่ในสังคมได้ตามกระบวนการที่สังคมวิทยาวัฒนธรรมกล่าวถึง

โดยในการศึกษาทางสังคมวิทยาวัฒนธรรมร่วมสมัย มีแนวคิดที่มุ่งวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมที่นำไปสู่ การตีความนัยและการสร้างความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วยกระบวนการจัดประเภทการรับรู้ (Cognitive categories) และการพิจารณาขอบเขตของสัญลักษณ์ (Symbolic boundaries) โดยเริ่ม จากกระบวนการจัดประเภทการรับรู้ก่อนซึ่งเมื่อบุคคลสามารถจัดประเภทการรับรู้ได้แล้วกระบวนการ ถัดมาคือการพิจารณาถึงขอบเขตการจัดประเภทหรือการจัดกลุ่มที่แตกต่างกัน ซึ่งทั้งสองปัจจัย คือ องค์ประกอบที่ซับซ้อนและมีส่วนสร้างกรอบทางความคิดและการรับรู้ของคนในสังคม

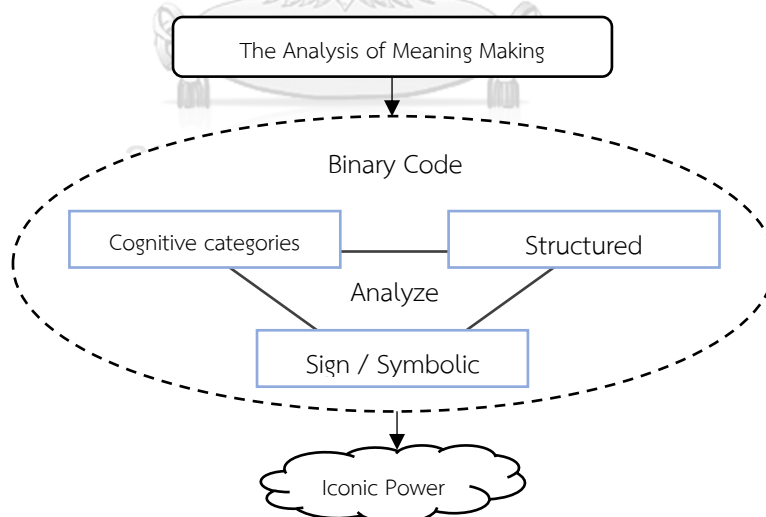
การประเมินความสัมพันธ์ของการจัดประเภท ถือกำเนิดขึ้นในช่วงของยุคสมัยใหม่ท่ามกลาง สังคมที่ใช้หลักเหตุผลในกระบวนการผลิตสร้างและสื่อความหมาย รวมไปถึงการประเมินคุณค่า (Valuation) และการเปรียบเทียบ (Commensuration) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวล้วนแต่เป็น กระบวนการทางจิตวิทยาที่มีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และทำความเข้าใจในทางสังคมวิทยา วัฒนธรรมและรูปแบบของวัฒนธรรมที่เปรียบเสมือนเป็นโครงสร้างของสัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญของการ ประกอบสร้างเชิงโครงสร้างที่มีปฏิสัมพันธ์กันทางความหมายอย่างมีนัยสำคัญกับบริบทแวดล้อมเพื่อ การตีความและสร้างความหมายร่วมกัน

องค์ประกอบประการถัดมา คือ การวิเคราะห์โครงสร้าง (Structured) หรือองค์ประกอบ ภายในที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอก ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความหมาย ร่วมกันขึ้นมาในสังคมอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ เมื่อบุคคลกล่าวถึงสรรพนาม “ฉัน” ย่อมมีนัยถึง ความหมายคู่ตรงข้ามว่าต้องมีคู่หมายถึงอีกสรรพนามว่า “คุณ” เป็นต้น นัยของคำทั้งสองที่กล่าวถึง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางความหมายที่มีนัยหรือความสัมพันธ์ของบุคคลที่แตกต่างกันระหว่าง ความเป็นกลุ่มพวกพ้องหรือตัวตนกับความเป็นอื่นหรือเป็นบุคคลภายนอก ซึ่งความสามารถในการ ตระหนักรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและแบบแผน ตลอดจนการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาสังคมวิทยาวัฒนธรรมเพื่อ ทำความเข้าใจวาทกรรมและสนามวาทกรรมที่มีในสังคม

ในการศึกษารูปแบบของวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นพื้นฐานของการสร้างการตระหนักรู้และเข้าใจความหมายเฉพาะสิ่งและภายในขอบเขต ที่ความหมายนั้นถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการอธิบายความหมายและทำความเข้าใจใน การศึกษาทางด้านวาทกรรม ซึ่งการศึกษาวาทกรรม (Discourse) และสนามวาทกรรม (Discursive field) เป็นการศึกษาที่ไม่มีขอบเขตที่จำกัดและไม่สามารถระบุพื้นที่ในการศึกษาหรือกำหนดสถานการณ์ เงื่อนไขในการศึกษาได้อย่างแน่ชัด โดยการศึกษาวาทกรรมจะมุ่งทำการศึกษาภายใต้ระบบทวิภาค

หรือระบบคู่ตรงข้าม (Binary Code) ที่ทำให้เห็นความแตกต่างและจำแนกประเภทได้อย่างชัดเจน และเน้นการอธิบายเชิงพรรณนา (Narrative) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ว่าเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร หรืออัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของคนหรือสิ่งต่าง ๆ ในสังคมกลายมาเป็นที่รับรู้และเข้าใจร่วมกันได้อย่างไร ตลอดจนสภาพสังคมมีส่วนช่วยในการสร้างหรืออธิบายความหมาย หรือวาทกรรมต่างๆ หรือไม่ อย่างไร อีกทั้งมุ่งศึกษาทำความเข้าใจวาทกรรมเชิงวิถุวิสัยของสื่อหรือสิ่งต่าง ๆ ในสังคมแต่ละประเภท อาทิ เพลง คำพูด ละคร หรืออนุสรณ์ทางความคิดต่างๆในสังคม เป็นต้น

องค์ประกอบประการสุดท้าย คือ การพิจารณารูปสัญลักษณ์ที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบและมีการให้นัยความหมายทั้งทางตรงและโดยนัย ซึ่งโดยปกติแล้วความหมายเป็นสิ่งที่มีความลื่นไหลและเคลื่อนไหวได้ อยู่ตลอดเวลา สิ่งนี้ถือเป็นคุณสมบัติที่เป็นปกติของความหมายหรืออาจกล่าวได้ว่า การนิยามความหมาย เป็นสิ่งที่มีความเป็นพลวัต (Dynamic) เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามสภาพสังคม วัฒนธรรม ยุคสมัย ในรูปแบบที่เราคาดไม่ถึง แต่ก็ยังสามารถถ่ายทอดการตระหนักรู้หรือการรับรู้ทางความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปให้กับคนในสังคมได้รับรู้ได้ตามความสามารถให้การรับรู้และตระหนักรู้หรือการตีความของแต่ละบุคคล ซึ่งกระบวนการดังกล่าวและองค์ประกอบการพิจารณาสัญลักษณ์ข้างต้น ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดวาทกรรมและสนามวาทกรรมภายใต้ระบบสัญลักษณ์ จนอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการดังกล่าวเปรียบเสมือนการแสดงพลังอำนาจเชิงสัญลักษณ์ (Iconic power) ดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 กระบวนการวิเคราะห์การสร้างความหมายและการเกิดอำนาจเชิงสัญลักษณ์⁷³

⁷³ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

- ความสัมพันธ์ระหว่างสนามวาทกรรม ระบบทวิภาค การพรรณนา และการจัดประเภท

การศึกษาวិเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสนามวาทกรรม ระบบทวิภาค การพรรณนา และการจัดประเภทของสัญญาจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยภายใน (Internal structure) เพื่อหาความเชื่อมโยงของรูปแบบสัญญากับสภาพบริบทแวดล้อมอย่างรอบด้านว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดย Thomapson (1990) นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์กล่าวถึงโครงสร้างของระบบสัญญาที่ถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความหมายที่ได้รับมาจากสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมต่างๆในสังคม หากผู้ศึกษาไม่ทำการศึกษาระบบหรือโครงสร้างของระบบสัญญาซึ่งมีอยู่จำนวนมากและมีความแตกต่างกัน หลากหลาย ทั้งในด้านของชนิด ขอบเขต หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ อีกทั้งมีความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยว ซ้ำซ้อนและสามารถทำการศึกษข้ามขอบเขตได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด จะทำให้ผู้ศึกษาไม่เข้าใจถึงปัจจัยและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของระบบสัญญา ภาษา และวัฒนธรรม

อีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญในการศึกษาสัญญาและความหมาย คือ ความสอดคล้องของโครงสร้างเชิงวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ในสังคมที่ก่อให้เกิดความหมายและนำไปสู่การวิเคราะห์ความหมายแบบเฉพาะเจาะจงที่รับรู้ร่วมกันจนกลายเป็นความสัมพันธ์ที่แพร่กระจายออกไปและกลายเป็นการตระหนักรู้ร่วมกันในสังคมที่สะท้อนให้เห็นว่า สัญญาและภาษา คือ ส่วนที่ช่วยสร้างความเข้าใจทางความหมายให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาโครงสร้างทางสังคมมักจะมุ่งความสนใจไปที่การศึกษาและตรวจสอบวาทกรรมและสนามวาทกรรมเป็นหลัก โดยคุณลักษณะทั่วไปของวาทกรรมมีลักษณะที่มีความซับซ้อนที่แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การศึกษาวาทกรรมจึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาอย่างรอบด้านตั้งแต่ระดับตัวสัญญา ไปจนถึงระบบสัญญาและการสื่อความหมายที่ทำให้เกิดวาทกรรมเนื่องจากวาทกรรมชุดหนึ่งอาจมีที่มาจากภาษาหรือระบบของภาษาหลากหลายรูปแบบที่รวมทั้งบทสนทนา การบรรยาย คำพูด จดหมาย รายงานต่าง ๆ นิตยสาร และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งบ่งบอกว่าการศึกษาวาทกรรมไม่สามารถที่จะศึกษาจากแหล่งข้อมูลหรือมุมมองเพียงมุมมองเดียวได้

จากข้อมูลข้างต้น Saussure ได้ทำการแยกหรือจัดประเภทระหว่างภาษาให้ออกจากคำพูด โดยกำหนดให้ภาษาเปรียบเสมือนระบบพื้นฐานทั่วไป ขณะที่คำพูดเปรียบเสมือนระบบที่มีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าภาษา โดยทั้งสองสิ่งล้วนมีความสัมพันธ์กันและต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน ซึ่งภาษาและระบบภาษาจะเป็นส่วนช่วยขยายให้เกิดความเข้าใจทางความหมายได้ชัดเจนมากขึ้น และเห็นด้วยกับการวิเคราะห์ความหมายที่จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบภายนอกทางสังคม อาทิ สภาพสังคม วัฒนธรรม เพราะแต่ละที่มีความแตกต่างที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

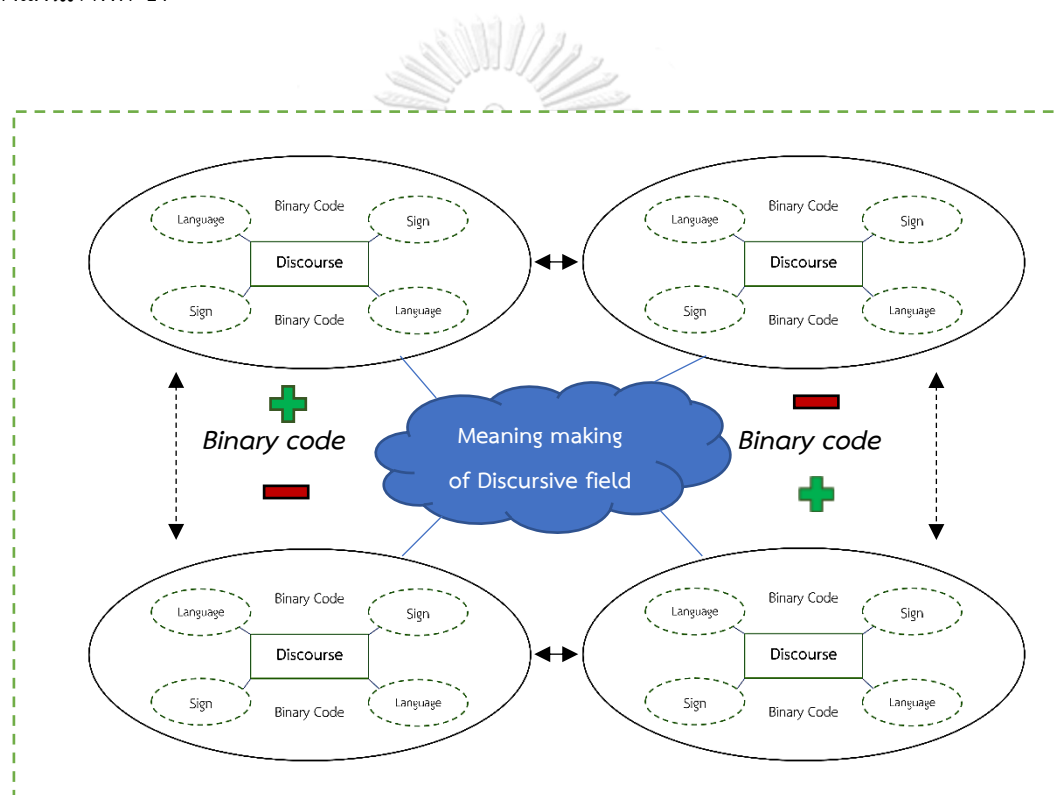

เช่นเดียวกับการศึกษาสนามวาทกรรม ซึ่งเป็นหน่วยการศึกษาที่มีขนาดใหญ่และมีขอบเขตกว้างกว่าการศึกษาวาทกรรมทั่วไป เนื่องจากสนามวาทกรรม (Discursive field) เปรียบเสมือนพื้นที่หรือภาคสนามของการนำเอาวาทกรรมแต่ละชุดเข้ามารวมอยู่ด้วยกัน อาจมีทั้งชุดวาทกรรมที่มีการปะทะกันทางความหมายหรืออาจมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสนามวาทกรรมจะมีลักษณะแตกต่างจากระบบสัญญาณในส่วนของ ระบบสัญญาณมีความเป็นพลวัต ลื่นไหล สามารถเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวได้อย่างไร้ขอบเขต ขณะที่สนามวาทกรรมมีขอบเขตของการตีความทางความหมายที่มีกรอบและขอบเขตที่จำกัดตามบริบทสถานะแวดล้อมของสนามวาทกรรม

ประเด็นด้านความแตกต่างดังกล่าว Ronald Jacobs และ Eleanor Townsley (2011) ได้ทำการวิเคราะห์และสร้างคำอธิบายความแตกต่างของสนามวาทกรรมในแง่มุมมองที่แตกต่างออกไปว่าเป็นพื้นที่ของการแสดงความคิดเห็นที่เต็มไปด้วยความคิดเห็นทางการเมือง ความคิดเห็นสาธารณะที่ผสมผสานตรรกะทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองและความเป็นสื่อมวลชน และในบางครั้งมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยทางสังคมอื่น หรือประเด็นทางสังคมอื่นได้เช่นกัน ซึ่งการวิเคราะห์สนามวาทกรรมอาจเริ่มจากการมุ่งความสนใจไปที่การสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่าง ๆ ภายในชุดวาทกรรมและทำการจัดประเภทของชุดวาทกรรมและความหมายให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน (หรืออาจขัดแย้งกัน) เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปทางความหมายและการตระหนักรู้ โดยอาจเป็นการสื่อสารที่สร้างความรับรู้และเข้าใจร่วมกันในรูปแบบข้ามวัฒนธรรมหรือข้ามบริบททางสังคมบนพื้นฐานของหลักคิดแนวทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม

การวิเคราะห์โครงสร้างของวาทกรรมภายใต้บริบทของระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างการถกเถียงและบ่อยครั้งก็นำไปสู่ความเข้าใจผิดทางด้านความหมายหรือการตีความและกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคมไปในที่สุด อาทิ กรณีการพูดคุยหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของสมาชิกในกลุ่มที่อาจมีความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกันจนกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งคุณลักษณะประการหนึ่งที่น่าสนใจของโครงสร้างของสนามวาทกรรมคือ โครงสร้างของสนามวาทกรรมมีลักษณะที่เปรียบเสมือนคู่มือที่อธิบายระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามของสังคมที่สะท้อนให้เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีความเห็นพ้องหรือต้องสอดคล้องกันในทุกครั้งเสมอไป ภายในสนามวาทกรรมอาจมีการปะทะทางความคิดหรือเกิดความขัดแย้งได้ แต่ทุกความขัดแย้งและความเห็นต่างที่เกิดขึ้นในโครงสร้างของสนามวาทกรรมยังคงเป็นที่เข้าใจร่วมกันได้ในสังคม

คุณลักษณะทางโครงสร้างของสนามวาทกรรมในประเด็นนี้เปรียบเสมือนภาพตัวแทนของการศึกษาในรูปแบบโครงสร้างนิยมเชิงตีความ (Structuralist hermeneutics) ที่สะท้อนให้เห็นกระบวนการทำงานของระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการก่อให้เกิดสนามวาทกรรมในระดับที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์และเข้าใจความหมายในระดับนัยที่ต้องการตีความหมายและมีนัยทางความหมายมากกว่าการตีความโดยทั่วไปเพียงอย่างเดียว ซึ่งคุณสมบัติและคุณลักษณะดังกล่าวเหล่านี้ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์เพื่อสร้างการตกผลึกทางความหมายก่อนจะเข้าสู่กระบวนการพรรณนาเพื่ออธิบายความหมายและสร้างการยอมรับดังแผนภาพที่ 17

ภาพที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการการสร้างความหมายและการพรรณนากับการเกิดสนามวาทกรรมภายใต้ระบบทวิภาค⁷⁴

⁷⁴ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

จากแผนภาพสะท้อนให้เห็นถึงการเกิดวาทกรรมและสนามวาทกรรม โดยวาทกรรมแต่ละชุด เกิดจากการที่สัญญาณ ภาษา ตลอดจนระบบภาษาหรือคำพูดจากบทสนทนาที่ล้วนแต่มีความหมาย หรือก่อให้เกิดการตีความได้อย่างหลากหลายมารวมเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นการรับรู้ร่วมกันผ่านการ ถกเถียงจนได้ข้อสรุปและเกิดเป็นวาทกรรมขึ้น ขณะที่สนามวาทกรรมจะก่อตัวขึ้นหรือกลายมาเป็น สนามวาทกรรมได้จะต้องเกิดจากการที่มีชุดวาทกรรมมากกว่าหนึ่งชุดที่อาจมีความเห็นหรือการ ตีความทางความหมายที่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันมารวมอยู่ด้วยกันจนเกิดกระบวนการปะทะทาง ความคิดและการตีความที่หลากหลายภายใต้บริบททางกระบวนการตีความของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งกระบวนการเกิดการตีความด้านความหมายของสนามวาทกรรมที่มีการปะทะกันทางความคิดและ มืองค์ประกอบทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์สนาม วาทกรรม โดยสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาพบว่า สนามวาทกรรมเกิดขึ้นได้จากการที่มีชุดวาทกรรม หลายชุดที่มีทั้งชุดวาทกรรมที่สอดคล้องหรือเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกันหรือชุดวาทกรรมที่มี ความเห็นต่างหรือขัดแย้งกันมารวมอยู่ด้วยกันภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันหรือสังคม วัฒนธรรมร่วมกันได้ โดยผ่านกระบวนการตกผลึกทางการตีความความหมายที่เกิดข้อสรุปที่แตกต่าง แต่อยู่ภายใต้ประเด็นการกล่าวถึงหรือประเด็นถกเถียงร่วมกัน

เมื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของสนามวาทกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสนาม วาทกรรม ระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามที่มีผลต่อการเกิดสนามวาทกรรมแล้ว ลำดับถัดมาที่มี ส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในสนามวาทกรรม คือ การพรรณนา (Narrative) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ใช้ทำความเข้าใจความเป็นมาและโครงสร้างของสนามวาทกรรมแต่ละชุดว่า มีประวัติความเป็นมาหรือมีแหล่งที่มาจากสิ่งใด เหตุการณ์ใด ในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยรูปแบบของ การพรรณนาเปรียบเสมือนตัวกลางในการเชื่อมโยงชุดข้อมูลและความหมายชุดต่าง ๆ ที่มีความ เกี่ยวข้องกันมาร้อยเรียงและจัดลำดับความสัมพันธ์ตามช่วงเวลาของแต่ละเหตุการณ์ความสัมพันธ์ ส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้น ระหว่างดำเนินการ ไปจนถึงกระบวนการสิ้นสุดและสรุปจนกลายเป็นชุด ความคิดหรือสนามวาทกรรมออกมา โดยภายในกระบวนการพรรณนาจะมีผู้ที่ทำหน้าที่เล่าหรือ พรรณนาเนื้อเรื่อง (Narrator) กับเรื่องหรือประเด็นที่ต้องการจะเล่าหรือถ่ายทอดเพื่อแสดงความเป็น มาและความเชื่อมโยงของข้อมูลในสนามวาทกรรม

ในโลกของความเป็นจริง กระบวนการสร้างความหมายจะขึ้นอยู่กับการพรรณนาและการอธิบาย เนื่องจากการทำความเข้าใจสนามวาทกรรมและชุดวาทกรรมต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจขัดแย้งกันหรืออาจมีความสอดคล้องหรือเห็นพ้องกันมารวมอยู่ด้วยกันให้เกิดความเข้าใจและตีความได้อย่างถูกต้องก่อนจะเข้าสู่กระบวนการสร้างชุดวาทกรรมที่อยู่รวมกันให้กลายเป็นสนามวาทกรรมขึ้นมา ซึ่งโดยทั่วไปการพรรณนาจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความเคลื่อนไหวและความเป็นมาของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมและยังเป็นเครื่องมือที่ใช้อธิบายสนามวาทกรรมด้วยเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดประเภทหรือชนิดของสัญญาณหรือข้อมูลความเป็นมากับระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม และการสร้างอธิบายหรือพรรณนาที่มีต่อสนามวาทกรรมภายใต้บริบทแวดล้อมของสังคมวิทยาเชิงวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยที่เปรียบเสมือนกรอบหรือขอบเขตของสนามวาทกรรมที่เกิดขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมา สามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่า ในการศึกษาสนามวาทกรรมหรือกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อตีความหมายของวาทกรรมหรือสนามวาทกรรม ล้วนแต่จำเป็นต้องเข้าใจบริบทของการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมวิทยาวัฒนธรรมจะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของระบบสัญลักษณ์และการรับรู้ของความหมาย ตลอดจนการจำแนกความเหมือนหรือความแตกต่างทางวัฒนธรรม กลุ่มชน หรือบุคคลที่นำไปสู่การนิยามความเป็นอื่นและความเป็นพวกหรือตัวเราได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการศึกษาโครงสร้างทางวัฒนธรรมก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยการศึกษาสนามวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับต้นกำเนิดของสนามวาทกรรมที่เป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและการก่อตัวของสนามวาทกรรมภายใต้บริบทการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่ผสมผสานการพรรณนาอธิบายภายใต้หลักการระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจนไปถึงการหาข้อสรุปร่วมกันทางสังคมให้เกิดเป็นสนามวาทกรรมที่ตระหนักรู้ร่วมกัน

2.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และเพศสภาพ (Identity and Gender Theory)

2.2.1 นิยามความหมายของอัตลักษณ์ (Identity)

เมื่อกกล่าวถึงอัตลักษณ์ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องแยกให้ออกระหว่าง อัตลักษณ์ กับ เอกลักษณ์ ซึ่งทั้งสองคำล้วนแต่ใช้ภาษาอังกฤษด้วยคำว่า Identity ด้วยกันทั้งคู่ โดย Moghadam (1994) อธิบายถึงอัตลักษณ์ (Identity) ไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกตัวตนของบุคคลว่า “ฉันคือใคร” หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นความตระหนักรู้ในตัวเอง แล้วแสดงออกให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มสังคมได้รับรู้ ตลอดจน

รับรู้ว่าสังคมหรือบุคคลอื่นมองตัวเขาอย่างไร⁷⁵ ขณะที่ราชบัณฑิตยสถานนิยามคำว่า “เอกลักษณ์” ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๒ ว่า ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน เช่น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ด้านงานศิลปะ โดย คนไทยส่วนใหญ่นิยมใช้คำว่า “เอกลักษณ์” ในความหมายว่าลักษณะอันเป็นเฉพาะ มีเพียง “หนึ่งเดียว” ของสิ่งต่างๆ เนื่องจาก นิยามคำว่า “เอก หรือ เอกะ” ว่าหมายถึง หนึ่งสิ่งหรือสิ่งเดียว เช่น เอกลักษณ์ของชาติไทย เป็นต้น โดยมีผู้ให้นิยามความหมายของอัตลักษณ์ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

Vivain L Vignoles (2017) ให้นิยามความหมายของอัตลักษณ์ไว้ว่า อัตลักษณ์ คือสิ่งที่ใช้อ้างถึงกระบวนการที่บุคคลช่วยตอบคำถามว่า “ฉันคือใคร” (Who Are You) ซึ่งคำถามดังกล่าวถือเป็นคำถามที่สามารถนิยามหรือตีความคำตอบได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งในแง่คำตอบที่นิยามความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ส่วนบุคคล หรือคำตอบที่เป็นอัตลักษณ์ระดับกลุ่มคนหรืออัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity)

Woodward (1997) นิยามอัตลักษณ์ว่า คือ สิ่งที่ทำให้เรารับรู้ตนเองว่า “ตัวเราคือใคร” และจะดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร ตลอดจนจะดำรงอยู่ท่ามกลางสิ่งที่แวดล้อมรอบตัวเราได้อย่างไร โดยอัตลักษณ์เปรียบเสมือนสิ่งที่บ่งบอกว่า “ใคร” เป็น “พวกเดียวกับเรา” และ “ใคร” ที่ “แตกต่างจากเรา” หรือกล่าวอีกนัยยะหนึ่งได้ว่า อัตลักษณ์เป็นความหมายที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อนเป็น “ภาพตัวแทน” (Representation) โดยผ่านระบบสัญลักษณ์ และเปรียบเสมือนการแสวงหาดำแหน่งแห่งที่ของปัจเจกในพื้นที่แห่งความหมายทางสังคม

สจิวต ฮอลล์ (1990 อ้างถึงใน บาร์เกอร์ 2008: 229) มองว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เคลื่อนที่และมีความเลื่อนไหล หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ อัตลักษณ์เป็นกระบวนการ (Process of Becoming) ที่มีความซับซ้อน และสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพการณ์ในแต่ละช่วง โดยอัตลักษณ์อาจเปรียบได้กับชิ้นส่วนต่างๆที่มาประกอบกันขึ้นเป็นรูปร่าง จนเปรียบได้กับวาทกรรมหรือชุดวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง⁷⁶

⁷⁵ อรุโณทัย ปันศิริ, (2544), *อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นบนโคมเพงของวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่ในบริบทสังคมไทยและวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่ในบริบทสังคมอเมริกัน*, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁶ กาญจนา แก้วเทพ, (2545), *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3, โรงพิมพ์ศาลาแดง, กรุงเทพฯ

พิศิษฐ์ คุณวโรตม์ (2546) ให้ความหมาย อัตลักษณ์ ว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่นิยามตนเองว่าแท้จริงแล้ว “ฉันคือใคร” โดยกระบวนการนิยามตนเองจะเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น ผ่านการมองตนเองและนำไปเปรียบเทียบกับมุมมองที่คนอื่นมีต่อตัวเรา อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ต้องการความตระหนักรู้ในตัวเองและแสดงตัวตนหรือยอมรับอย่างเต็มใจกับอัตลักษณ์ที่เป็น ความสำคัญของการแสดงตนคือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกับกลุ่มหนึ่ง และมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร”

นนทิพัฒน์ ไชยโสตา (2555) การจัดแบ่ง หรือจัดระดับของอัตลักษณ์ออกเป็น 5 ระดับ⁷⁷ ประกอบไปด้วย

1) อัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล (Personal Identity) หมายถึง การนิยามว่าตัวตนของบุคคลเองว่า “เราคือใคร” (Who am I)

2) อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) หมายถึง อัตลักษณ์ของกลุ่มคนที่บุคคลมีอัตลักษณ์ร่วม โดยอัตลักษณ์ร่วมกันนี้สามารถมีหลายรูปแบบ เช่น อาชีพ ภาษา ศาสนา ฯ

3) อัตลักษณ์ขององค์กร (Corporate Identity) หมายถึง ภาพลักษณ์หรือการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงภาพตัวแทนขององค์กรให้เกิดเป็นรูปธรรมและชัดเจน (สุมิตรา ศรีวิบูลย์, 2547)

4) อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) หมายถึง อัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตน ที่ถูกนิยามจากคนในสังคม ซึ่งสามารถพิจารณาได้หลายมิติ อาทิ อาชีพ ภาษา ศาสนา หรือภูมิหลังทางชาติพันธุ์ เป็นต้น (วิระดา สมสวัสดิ์, 2545, น.77)

5) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) หมายถึง “ความรู้สึก” เกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของกลุ่มหรือปัจเจกบุคคลที่ได้รับมาจากการเป็นสมาชิกหรือการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม โดยถูกถ่ายทอดออกมาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติหรือเรียกว่าวัฒนธรรมของกลุ่ม (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558, ออนไลน์)

⁷⁷ นนนทิพัฒน์ ไชยโสตา, 2555, *คอลเลกต์และสร้างอัตลักษณ์ภาพตัวแทนมาคิตผ่านสื่อศิลปะในสังคมร่วมสมัย*, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, น.19

Tajfel (1978) นิยามอัตลักษณ์ทางสังคม ว่าหมายถึง ส่วนประกอบส่วนหนึ่งของการตระหนักรู้ของปัจเจกบุคคล ที่บุคคลได้รับมาจากการเป็นสมาชิกในกลุ่มที่ประกอบด้วยค่านิยมและอารมณ์ความรู้สึกร่วมที่สมาชิกในกลุ่มมีร่วมกัน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางสังคมคือการประกอบรวมกันของกลุ่มต่างๆที่มีในสังคมมีร่วมกัน⁷⁸

จากนิยามความหมายของอัตลักษณ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าแต่ละนิยามล้วนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ทุกการนิยามล้วนมองว่าอัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของ “กระบวนการทางสังคม” ที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาความเป็นตัวตนของตนเอง และการตั้งคำถามแก่ตนเอง เพื่อนำการนิยามตนเองไปเปรียบเทียบกับสังคมอย่างรอบด้านว่า แท้จริงแล้ว ฉันเป็นใคร ตัวฉันมีความเหมือน หรือความแตกต่างจากคนอื่น หรือไม่ อย่างไร ซึ่งอัตลักษณ์มีมิติที่ทับซ้อนกันอยู่ในหลายระดับ ตั้งแต่อัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล ไปจนถึงอัตลักษณ์ร่วม หรืออัตลักษณ์ของกลุ่ม ตลอดจนอัตลักษณ์ทางสังคม

การนิยามความหมายและการจำแนกอัตลักษณ์แต่ละระดับจะมีการนิยามความหมายในลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างกันออกไป แต่ทุกระดับจะมีประเด็นหลักหรือจุดร่วมที่มีเหมือนกัน คือความเห็นพ้องต้องกันของบุคคลที่ตนเองมีหรือสมาชิกในกลุ่มมีร่วมกัน อาทิ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ หรือ ความรู้สึกร่วมที่สมาชิกมาร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นต้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์มีการหลอมรวมขององค์ประกอบในหลายมิติ และมาจากบริบทรอบตัวบุคคล สังคม และวัฒนธรรม จนเกิดการหลอมละลายทางอัตลักษณ์ อาทิ การพัฒนาอัตลักษณ์ส่วนบุคคลให้กลายมาเป็นอัตลักษณ์กลุ่มที่เกิดจากการผสมผสานความรู้สึกร่วมของบุคคลผู้เป็นสมาชิกในกลุ่มที่มีร่วมกันในประเด็นที่เหมือนหรือเข้าใจกันจนเกิดความรู้สึกร่วมและนิยามความเป็นพรรคพวกขึ้นมาจนกลายเป็นอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม เป็นต้น

⁷⁸ Vignoles, V. L., Deaux, K., & Snyder, M. (2018). *12 identity: Personal and social. The Oxford handbook of personality and social psychology*, 289.

2.2.2 การศึกษาองค์ประกอบและการวิเคราะห์อัตลักษณ์

หลังจากทราบนิยามความหมายของอัตลักษณ์แล้ว ประเด็นถัดมาคือการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์มีอยู่มากมายหลายแนวทางการศึกษาและมีเนื้อหาที่หลากหลาย แตกต่างกันไปตามแง่มุมที่ผู้ศึกษาสนใจ โดยหนึ่งในเนื้อหาที่น่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์คือ กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และระดับของอัตลักษณ์ที่มีความแตกต่าง และมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร น่าสนใจ ซึ่งในทางทฤษฎีต้องอาศัยมุมมองทางสังคม บุคลิกภาพส่วนบุคคล จิตวิทยา ตลอดจนกระบวนการทางจิตวิทยา เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลที่มีต่อกลุ่มทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทางสังคมที่มีต่อสภาพสังคมหรือประวัติศาสตร์ว่ามีความสัมพันธ์ต่อการเกิดอัตลักษณ์ หรือช่วยอธิบายอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร โดยเริ่มจากการศึกษาและอธิบาย ความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลกับระดับสังคม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์หรือการศึกษาอัตลักษณ์มีแนวโน้มที่มุ่งเน้นการศึกษาไปที่ ทั้งระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมควบคู่กันไป เนื่องจาก อัตลักษณ์มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลและ สังคมอย่างแยกกันไม่ออก กล่าวคือ สภาพโดยทั่วไปของคนหรือปัจเจกบุคคลกับสังคมมีความสัมพันธ์ ที่ลึกซึ้งที่ต้องเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา มนุษย์ต้องอาศัยสังคมเพื่อการอยู่ร่วมและดำรงชีวิตร่วมกัน จึงอาจเกิดการหลอมรวมกันทางอัตลักษณ์ของระดับบุคคลจนเกิดขึ้นมาเป็นอัตลักษณ์ร่วมหรือ อัตลักษณ์ของกลุ่ม

การพิจารณาถึงอัตลักษณ์ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจำเป็นต้องอาศัยศาสตร์และวิชา ความรู้จากศาสตร์หลายแขนงเข้ามาบูรณาการ (Integrate) ทั้ง แนวคิดทฤษฎีบุคลิกภาพ จิตวิทยา พัฒนาการทางด้านจิตวิทยา วัฒนธรรม การศึกษาเชิงจิตวิเคราะห์ และศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง อีกมากมายหลายแขนง เพื่อสร้างความเข้าใจอัตลักษณ์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม ซึ่งในปัจจุบัน การศึกษาทางด้านอัตลักษณ์ มุ่งไปสู่ทิศทางการศึกษาแบบผสมผสานอย่างเต็มรูปแบบ โดยเห็นได้จากการนำเอาวิชาความรู้ทั้งในทางปรัชญา มานุษยวิทยา ทฤษฎีการเมือง เพศสภาพศึกษา จิตวิเคราะห์ การพัฒนา ตลอดจนการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural) และจิตวิทยาแบบ ร่วมสมัย เข้ามามีบทบาทในการวิเคราะห์อัตลักษณ์

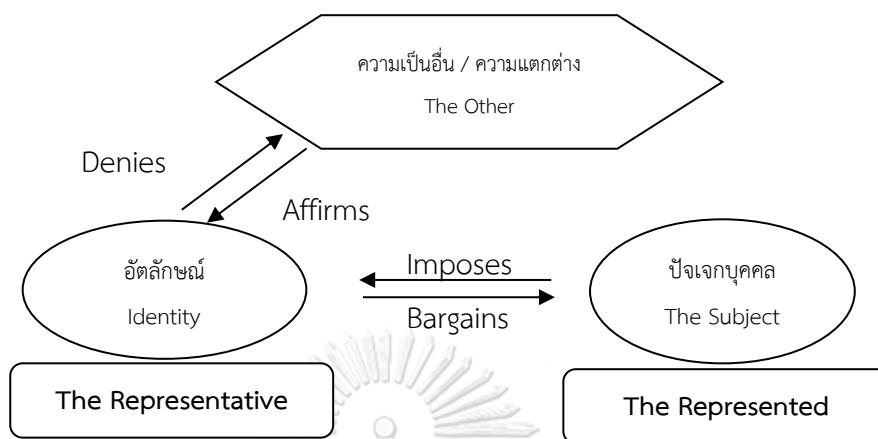
- ความสัมพันธ์ของกระบวนการเกิดอัตลักษณ์กับกระบวนการเกิดวาทกรรม

การสื่อสารของสังคมมนุษย์ในปัจจุบันล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจหรือแสดงออกหรือถ่ายทอดความหมายทางอารมณ์และความความรู้สึกที่สำคัญ ผ่านบริบททางภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ สภาพสังคมหรือชุมชนที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ หรืออาจกล่าวได้ว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีภูมิหลังที่แตกต่างกันและอาจกล่าวได้ว่าการจำแนกกลุ่มบุคคลหรือนิยามบุคคล จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารและบริบทต่างๆ ที่กล่าวมาเพื่อจำแนกแยกแยะบุคคลให้มีความชัดเจนและมีตัวตน โดยความสัมพันธ์ของบริบทที่กล่าวมายังมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมทาง ศีลธรรมและการพิจารณาถึงมิติความสัมพันธ์ของจุดยืนทางการเมืองของบุคคลด้วย

ในขณะที่คนทั่วไปใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนตัวตนของบุคคล และภาพตัวตนที่แสดงความเป็นตัวตนของบุคคลที่เกิดขึ้นนั้นก็ถูกนำมาใช้เพื่อบริยายความเป็นอื่น หรือบุคคลอื่นไปพร้อมๆ กัน หรืออาจกล่าวได้ว่า ภาพตัวตนของบุคคลหนึ่งเปรียบเสมือน กระบวนการในการจัดประเภทหรือการตัดสินบุคคลอื่น รวมไปถึงการจัดกลุ่มพวกเดียวกันเพื่อ แสดงออกถึงความ เป็นพวกเดียวกันที่มีคุณลักษณะที่เหมือนกัน หรือในขณะเดียวกันก็มุ่งจัดและ เบียดขับบุคคลที่แตกต่างและไม่เข้าพวกให้ถูกจำแนกแยกชัดเจนออกจากกันไปในตัว สิ่งเหล่านี้คือ เครื่องที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายและความเป็นพลวัติของภาษาและวาทกรรมที่เกิดขึ้นจาก ภาษาและการก่อตัวจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม เนื่องจาก หากไม่มีองค์ประกอบหรือ ปัจจัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมเกิดขึ้น บุคคลจะไม่สามารถรับรู้หรือประเมินได้ว่าตนเอง หรือกลุ่มของตนเองมีความแตกต่างจากคนอื่นเช่นไร หรือมีใครที่แตกต่างจากตัวเองหรือไม่ อย่างไรก็ตาม จึงเป็นกระบวนการหรือที่มีของการสร้าง “อัตลักษณ์” (Identity) หรือความเป็นตัวตนของบุคคล

การพิจารณาถึงกระบวนการเกิดอัตลักษณ์จำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน เนื่องจาก กระบวนการเกิดอัตลักษณ์มีความแตกต่างและถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากหลายบริบท การอธิบาย อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องแบ่งระดับของการอธิบายให้เหมาะสม เพราะอัตลักษณ์แต่ละระดับมีปัจจัย และองค์ประกอบที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งในทางทฤษฎีต้องอาศัยองค์ประกอบทางด้านสังคมและบุคลิกภาพ ด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะกระบวนการทางด้านจิตวิเคราะห์ที่ต้องวิเคราะห์พฤติกรรมและการเกิด พฤติกรรมระหว่างปัจเจกบุคคลแต่ละบุคคลกับกลุ่มทางสังคมและระหว่างกลุ่มทางสังคมที่มีต่อ กลุ่มอื่นๆในสังคม ซึ่งการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ในเชิงสังคมวัฒนธรรม

และการพิจารณาในแง่ของที่มาหรือความเป็นมาของการก่อตัวของอัตลักษณ์ โดยจะขอยกตัวอย่างของกระบวนการเกิดอัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคล ดังภาพที่ 18

ภาพที่ 18 แสดงถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล⁷⁹

จากภาพที่ 18 เป็นแผนภาพที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความเป็นตัวตนของบุคคล โดยการเทียบเคียงหรือนำเอาความเป็นตัวตนของตนเองไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นเพื่อค้นหาความแตกต่างและนำมานิยามความเป็นตัวตนของตนเองและในขณะเดียวกันก็นิยามความเป็นอื่นให้กับสิ่งที่ไม่ใช่หรือแตกต่างจากตัวตนให้เกิดขึ้นไปพร้อมๆกัน โดยกระบวนการดังกล่าวนอกจากจะอาศัยความเป็นอื่นหรือความแตกต่าง ยังอาศัยหลักการยอมรับและการมีอยู่จริงเข้ามามีส่วนในการสร้างความเป็นตัวตนนั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงนี้จะพบความสัมพันธ์ของอำนาจในเชิงการนิยามให้ ความหมายและสร้างบรรทัดฐานการยอมรับหรือการปฏิเสธให้เกิดขึ้น เพื่อใช้พิสูจน์และยืนยันความเป็นตัวตนให้มีความสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

กระบวนการก่อตัวหรือการเกิดอัตลักษณ์ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า มนุษย์มีความสามารถที่จะพิจารณาหรือประเมินความเป็นตนเองเพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่สะท้อนกลับมาว่าแท้จริงแล้วสิ่งที่แสดงออกหรือความเป็นตัวตนที่มี เมื่อถูกประเมินอย่างรอบด้านแล้วจนเกิดเป็นความตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งกระบวนการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) ถือเป็นกระบวนการพื้นฐานที่

⁷⁹ ธนา รุ่งน้อย, (2559), *การเมืองกับเพศสภาพ: อัตลักษณ์ร่วมและอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มเกย์ ภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง*, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.14.

สำคัญต่อการเกิดความเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลขึ้นมา เนื่องจาก เป็นกระบวนการที่เปรียบเสมือน “กระจก” ที่คอยแสดงความจริงที่แสดงออกมาผ่านความเป็นตัวตนของบุคคลเพื่อสร้างความเป็นตัวตนที่สมบูรณ์ต่อไป

เมื่อทราบถึงองค์ประกอบของการก่อตัวของอัตลักษณ์ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับถัดมาคือ ปัจจัยที่กระตุ้นเพื่อก่อให้เกิดการก่อตัวหรือการสร้างอัตลักษณ์ขึ้น โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่น่าสนใจคือแนวคิดทฤษฎีการพิจารณาปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดการก่อตัวของอัตลักษณ์ ซึ่งแบ่งแยกองค์ประกอบในการพิจารณาเพื่อวิเคราะห์การก่อตัวออกเป็น 6 ปัจจัย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้วิเคราะห์กระบวนการก่อให้เกิดอัตลักษณ์แบบแยกส่วน อันประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยด้านความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง (Self-Esteem)
2. ปัจจัยด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ (Distinctiveness)
3. ปัจจัยด้านความต่อเนื่อง (Continuity)
4. ปัจจัยด้านการให้ความหมาย (Meaning)
5. ปัจจัยด้านประสิทธิภาพที่ทำให้เกิดผล (Efficacy)
6. ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าของ (Belonging)

ปัจจัยด้านความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง (Self-Esteem) เป็นปัจจัยพื้นฐานที่บุคคลใช้ประเมินตนเองเพื่อค้นหาความเป็นตัวตน และพิจารณาถึงความเป็นตัวตนที่มีความตนเองมีความคิดเห็นอย่างไรกับสิ่งที่เป็นอย่างก่อนจะนิยามตนเองว่าใช้อัตลักษณ์หรือความเป็นตัวเราหรือไม่ อย่างไร

ปัจจัยด้านความเป็นลักษณะเฉพาะ (Distinctiveness) ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญในการสร้างและเติมเต็มในส่วนของนิยามความหมายของอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของบุคคล เนื่องจาก มีส่วนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับภาระจำแนก แยกแยะ ความแตกต่างของแต่ละบุคคลในสังคมที่มีความแตกต่างกันออกไป โดยเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพิจารณาว่า “ใครเป็นใคร” หรือใครเป็นสมาชิกหรือพวกเดียวกันกับเรา โดยใช้หลักเกณฑ์ในการจำแนกเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความแตกต่างเป็นหลัก ซึ่งปัจจัยข้อนี้ถือเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ขึ้น

ปัจจัยด้านความต่อเนื่อง (Continuity) เป็นปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในลำดับถัดมาต่อจากการพิจารณาความเป็นลักษณะเฉพาะ โดยปัจจัยด้านนี้จะช่วยทำให้เข้าใจกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่มีความต่อเนื่องและไม่ขาดตอนในการก่อตัว ซึ่งต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขทางวัฒนธรรมและความเป็นปัจเจกบุคคลควบคู่กันไป

ปัจจัยด้านการให้ความหมาย (Meaning) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการนิยามความหมายหรือคำจำกัดความ โดยเป็นการนำเอาปัจจัยก่อนหน้ามานำมาพิจารณาวิเคราะห์ และรวบรวมเพื่อก่อให้เกิดความหมายขึ้น

ในส่วนปัจจัยด้านประสิทธิภาพที่ทำให้เกิดผล (Efficacy) และปัจจัยด้านความเป็นเจ้าของ (Belonging) ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสำหรับการศึกษาพื้นฐานการมีอยู่ของบุคคลหรือมนุษย์ที่อธิบายเรื่องของความต้องการของมนุษย์เบื้องต้นผ่านความรู้สึกการเป็นเจ้าของ หรืออาจเรียกอีกนัยยะหนึ่งว่าความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือการเป็นเจ้าของร่วมกัน ของคนในสังคมจนสามารถนิยามความเป็นกลุ่มหรือสร้างอัตลักษณ์กลุ่มให้เกิดขึ้นตามมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2540) ได้กล่าวถึงการพิจารณากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลที่น่าสนใจ คือการแสวงหาและจัดวางความเป็นตัวตนลงบนกรอบโครงสร้างของสังคมด้วยสถานะ (Status) หรือตำแหน่ง (Position) ที่ต่างกันซึ่งเป็นตัวกำหนด จัดการ และสร้างความหมายให้กับอัตลักษณ์ของปัจเจก ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือการสร้างความหมายเรื่องอัตลักษณ์ในพื้นที่ทางสังคม โดยการทำความเข้าใจเรื่องอัตลักษณ์ถือเป็นการศึกษากระบวนการที่สลับซับซ้อนของการสร้างความเป็นอื่น ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับมิติของการเมืองของกลุ่มคนที่มีอำนาจในการสร้างความเป็นอื่นขึ้นมา มักจะเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่มีอำนาจในการสร้างความรู้ความจริง เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นอื่นที่ถูกสร้างขึ้นมา

การศึกษาเรื่องอัตลักษณ์กับภาษาในเชิงของวาทกรรมถูกนำมาเป็นประเด็นในการถกเถียงและโต้แย้งระหว่างผู้ศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 20 จนกลายมาเป็น กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ซึ่งสามารถอธิบายถึงคุณลักษณะของอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในเชิงการเป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคม และถือเป็นจุดเริ่มต้นของการติดต่อสื่อสารความเป็นตัวตนของคนในสังคม โดยในการพิจารณาคคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของอัตลักษณ์อันได้แก่การพิจารณาถึงบริบทความเป็นตัวตนของสิ่งที่มีหมายถึงว่าเป็นอย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้าง จากนั้นนำองค์ประกอบหรือคุณสมบัติดังกล่าวมาใช้เพื่อการวิเคราะห์ความเป็นมาและการเกิดวาทกรรมหรืออัตลักษณ์

องค์ประกอบถัดมา คือ การพิจารณาอิทธิพลของแนวคิดและมุมมองเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ระหว่างบุคคลกับการสื่อสารทางสังคมเพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของบุคคลขึ้นมา ซึ่งคุณลักษณะประการนี้ถือเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ต้องพิจารณาถึงรูปแบบความสัมพันธ์และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีให้กันว่าเป็นไปในรูปแบบใด ทิศทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไรก็ตามหากเป็นไปได้คนละทิศทางหรือมีความแตกต่างกันในเชิงอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์นั้นก็ จะถูกนิยามหรือเบียดขับให้ตกไป

องค์ประกอบประการสุดท้ายที่นำมาใช้เพื่อพิจารณาและศึกษาถึงอัตลักษณ์ของบุคคลคือการใช้ทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับระบบภาษา โดยปฏิเสธไม่ได้ว่าอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของบุคคลล้วนถูกสร้างขึ้นมาจากระบบภาษาของคนในสังคม ซึ่งระบบภาษาดังกล่าวเปรียบเสมือนหลักฐานยืนยันการมีอยู่จริงของอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนนั้น ด้วยกระบวนการสร้างความเป็นตนเองและใช้ความเป็นตนเองไปเปรียบเทียบและหาข้อสรุปของความเป็นตัวตนว่าเหมือนหรือแตกต่างกับบุคคลทั่วไป โดยการกระทำเปรียบเทียบบุคคลอื่นเพื่อหาความแตกต่างจากนั้นจึงยืนยันสรุปความเป็นตัวตนและสร้างการยอมรับให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นมา

โดยปกติการนิยามความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” (Identity) ถือเป็นเรื่องที่ยากและยังไม่สามารถกระทำให้บรรลุตามเป้าประสงค์ตามที่ควร เนื่องจาก อัตลักษณ์มีคุณสมบัติของความหลากหลาย แปรปรวน ที่สามารถเปลี่ยนแปลงและเป็นพลวัต ซึ่งโดยทั่วไปแล้วความเป็นอัตลักษณ์สามารถพบเห็นและนิยามความหมายเหมือนภาพตัวตนของบุคคลอันเป็นผลพวงที่เกิดขึ้นท่ามกลางการสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมจนอาจกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ของบุคคลเกิดขึ้นมาได้ด้วยการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อค้นหาความแตกต่างและความเป็นตัวตนจนเกิดการนิยามออกมาทางภาษา และการจำแนกหรือนิยามดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) และเกิดการรวมกลุ่มทางสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และกระบวนการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์คือกระบวนการสร้างความเป็นตัวตนผ่านตัวบทของภาษา เพื่อยืนยันความเป็นตัวตนว่ามีอยู่จริง

Erik Erikson (1980) นักจิตวิทยาผู้ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาวะจิตใจและทางด้านจิตวิทยา ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์และสภาวะความเป็นตัวตนของบุคคล โดย Erikson ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” หมายถึง การให้นิยามความหมายของความเป็นตัวตนและนิยามความเป็นตัวเองของบุคคลด้วยมุมมองของตนเองและทำการแสดงออกความเป็นตนเองให้บุคคลอื่นได้รับรู้ ซึ่งแท้จริงแล้ว กระบวนการสร้างการนิยามต่างๆของสรรพสิ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อ การเกิดกระบวนการทัศนทางความคิด โดยเฉพาะในทางจิตวิทยาสมัยใหม่ที่กล่าวว่าการตระหนักรู้หรือการรับรู้ความเป็นตนเองของบุคคลผ่านกระบวนการภายใต้จิตสำนึกของบุคคลย่อมสามารถระบุอัตลักษณ์ของตนเองได้ ทว่าการศึกษาความแตกต่างระหว่างการศึกษาวิเคราะห์ระดับปัจเจกบุคคลกับระดับสังคมและบริบทแวดล้อมทางสังคม ยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาอย่างช้านาน ว่าการศึกษาและวิเคราะห์ระดับใดสามารถบ่งบอกหรือระบุถึงความเป็นตัวตนหรือระบุอัตลักษณ์ของบุคคลได้อย่างแท้จริง

Anthony Giddens (1991) และ Zygmunt Bauman (2005) นักวิชาการในยุคหลังสมัยใหม่ (Post-Modern) ได้ทำการสังเกตการณ์ใช้ชีวิตของคนทั่วไปในยุคหลังสมัยใหม่พบว่า วิถีชีวิตของคนในยุคหลังสมัยใหม่ที่วิถีชีวิตที่เป็นไปในรูปแบบของความไม่แน่นอนมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย อีกทั้งมีการอพยพย้ายถิ่นฐานและการเปลี่ยนสังคมอยู่ตลอดเวลา ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางด้านกายภาพและด้านจิตใจของบุคคล จึงทำให้อัตลักษณ์ของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคมและบริบทของสังคมในแต่ละช่วงเวลา

Judith Butler (1990) นักวิจัยผู้ทำการศึกษาด้านจิตวิทยาได้ให้มุมมองที่สะท้อนถึงการศึกษาด้านเพศสภาพและการระบุความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของบุคคลว่า การศึกษาหรือการนิยามความเป็นอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพมีความแตกต่างที่หลากหลายและหลายครั้งพบว่ามีคาบเกี่ยว (Overlap) กับหลายองค์ความรู้ อีกทั้งอัตลักษณ์ทางเพศสภาพไม่สามารถ

ระบุได้อย่างชัดเจนและตายตัวเนื่องจากมีความเป็นพลวัตและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งในแง่เชิงโครงสร้างและองค์ประกอบของการก่อตัวทางอัตลักษณ์⁸⁰

Butler อธิบายเพื่อขยายความเกี่ยวกับการศึกษาทางอัตลักษณ์ว่าผู้ศึกษาจำเป็นต้องศึกษาสิ่งที่ภาษาหรือสิ่งที่ศึกษานั้น “ทำ” หรือศึกษาภาคปฏิบัติของสิ่งนั้นว่ากระทำต่อสิ่งใดและกระทำอย่างไร มากกว่าที่จะศึกษาว่า “มีอะไร” เนื่องจากการศึกษาภาคปฏิบัติของอัตลักษณ์เปรียบเสมือนการศึกษาภาคปฏิบัติของวาทกรรมที่มุ่งศึกษาการกระทำของวาทกรรมอันเป็นวิเคราะห์กระบวนการก่อตัวและการเกิดซึ่งอัตลักษณ์ของบุคคลผ่านระบบภาษา คำพูด และการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่นในสังคม โดยตัวอย่างของการวิเคราะห์ภาคปฏิบัติของภาษาและคำพูดเพื่อใช้อธิบายหรือนิยามความเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลคือประโยคสนทนาระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างกันทางด้านภาษาและมีระบบของ “ภาษาถิ่น” (Dialectic) เข้ามามีส่วนช่วยในการระบุความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างประโยคสนทนาระหว่างบุคคล ดังต่อไปนี้

นาง ก:	สวัสดิ์เจ้า มาหา ไม่ เจ้า ?
นาย ข:	มาหา อ้าย พลครับ
นาง ข:	อ้อ ออกไป ภาค ตะกี้เองเจ้า มีหยังฝากบอก เป็น ไว้แก้ว?
นาย ก:	ปะเป็นหยังครับ ขอขอบคุณครับ

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้นผู้พูดและคู่สนทนาใช้ภาษาถิ่น (Dialectic) เป็นสื่อกลางในการสนทนาระหว่างกัน ซึ่งภาษาพูดที่ใช้ในทางภาคเหนือของประเทศไทยจะมีเอกลักษณ์ของภาษาที่มีจังหวะและสำเนียงการพูดตลอดจนการใช้คำที่มีลักษณะเฉพาะ โดยในบทสนทนานี้ปรากฏคำลงท้ายด้วยคำว่า “เจ้า” ที่เป็นคำลงท้ายจบประโยคของสตรีทางภาคเหนือที่ใช้เวลาพูด “ภาษาคำเมือง” หรือภาษาถิ่น และในขณะเดียวกันคู่สนทนายก็มีการใช้ภาษาถิ่นเพื่อสนทนาด้วยเช่นกัน โดยการใช้คำว่า “อ้าย” ที่ใช้แทนความหมายของคำว่าพี่ชาย ซึ่งคู่สนทนาทั้งสองต่างเข้าใจความหมายของคำเมืองต่างๆที่ใช้ในการสนทนาเป็นอย่างดี ทำให้การสนทนาในขณะนี้สันนิษฐานได้ว่า คู่สนทนาทั้งสองคนมีความน่าจะเป็นหรือมีโอกาสที่จะเป็นคนที่มาจากภาคเหนือของประเทศไทย กรณีข้างต้นนี้คือตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงหลักการที่กล่าวถึงเกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางคำพูดหรือการใช้ภาษาสามารถบ่งบอกหรือ

⁸⁰ Anna De Fina, อ้างถึงใน Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. Sage.

ระบุอัตลักษณ์หรือความเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลได้ ซึ่งตัวอย่างของการใช้ภาษาถิ่นถือเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงของหลักการดังกล่าว

ประเภทของอัตลักษณ์ (Types of Identities)

ในการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์พบว่าอัตลักษณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความหลากหลายและมีอยู่หลายประเภท อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนที่ต้องศึกษาอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจ โดยความซับซ้อนของอัตลักษณ์แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิตสร้างความเป็นอัตลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันตามสถานการณ์และเงื่อนไขทางด้านบริบททางสังคม โดยหมายความไปถึงการสื่อสารและการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเข้ามามีส่วนในการผลิตสร้างอัตลักษณ์ด้วย ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาอัตลักษณ์ระดับบุคคล (Individual Identity) กับ อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ที่บางครั้งสถานการณ์และคำพูดมีการแบ่งระดับและบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของบุคคลจึงมีการแบ่งภาษาที่เป็นทางการ (Formal Language) และภาษาไม่เป็นทางการหรือภาษาพูด (Informal Language) ซึ่งการเลือกใช้ภาษาดังกล่าวสามารถระบุอัตลักษณ์ของผู้พูดและคู่สนทนาได้ว่าเป็นบุคคลในระดับใด

การศึกษาอัตลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงนัยยะของสถานะของความเป็นมนุษย์ที่มีสถานะมากกว่าการเป็นเพียง “วัตถุ” ที่ศึกษาเฉพาะในแง่ของการแสดงออกที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น แต่ยังคงพิจารณาเข้าไปถึงการศึกษาในสิ่งที่ เป็นนามธรรม ทั้งในส่วนของระบบสัญลักษณ์ ระบบของภาษา รวมถึงรูปแบบหรือลักษณะของการสื่อสาร เนื่องจาก ทั้งระบบต่างๆที่กล่าวมา ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่เปรียบเสมือนเป็นฟันเฟืองส่วนหนึ่งของกระบวนการเกิดอัตลักษณ์อย่างเป็นขั้นตอน เพราะแท้จริงแล้ว การประกอบสร้างทางสังคมที่จะทำให้บุคคลรู้จักความเป็นตัวตนของตนเองได้จะประกอบไปทั้งการใช้ระบบภาษา ระบบสัญลักษณ์ และการสื่อสาร นำมาประกอบพร้อมในการพิจารณา ก่อนจะตระหนักรู้ตัวตน และสร้างความเป็นตัวตนจนกลายเป็นวาทกรรมของความเป็นตัวตน ในที่สุด

ความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ระดับปัจเจกบุคคลกับอัตลักษณ์ร่วมจะปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อมีการรวมกลุ่มหรือนิยามความเป็นพวกขึ้นมาระหว่างบุคคลที่มีความคิดหรือคุณลักษณะที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน โดยการศึกษาอัตลักษณ์ร่วมจำเป็นต้องศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ควบคู่ไปกับการศึกษา เนื่องจาก อัตลักษณ์ทางสังคมและอัตลักษณ์ร่วม ถือเป็นการศึกษาวิเคราะห์ในระดับมหภาค (Macro Analysis) ในขณะที่อัตลักษณ์ส่วนบุคคลถือเป็นการศึกษาวิเคราะห์ในระดับจุลภาค (Micro Analysis) โดยการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะดังกล่าว อาจนำเอา

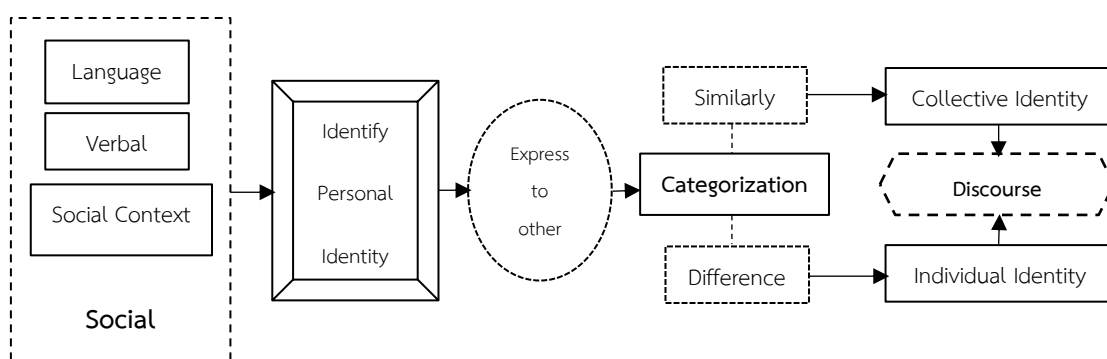

การศึกษาอัตลักษณ์ในรูปแบบของการวิเคราะห์สถานการณ์ (Situational Analysis) ที่มุ่งวิเคราะห์บทบาทและสถานะทางสังคมเข้ามาช่วยพิจารณาอัตลักษณ์ของบุคคลได้อีกด้วย

การจัดประเภทกับการเกิดวาทกรรมและอัตลักษณ์

กระบวนการจัดประเภทถือเป็นประเด็นที่สำคัญที่ใช้ทำความเข้าใจว่าแท้จริงแล้วอัตลักษณ์ถือกำเนิดมาได้อย่างไร เมื่อเกิดขึ้นแล้วสามารถแสดงออกหรือสื่อสารอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร สังคมหรือกระบวนการทางสังคมมีส่วนช่วยให้เกิดอัตลักษณ์ได้หรือไม่ อย่างไร อีกทั้งพิจารณาว่าอัตลักษณ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อและอุดมการณ์ต่างๆได้อย่างไร และศึกษาทำความเข้าใจว่าความสัมพันธ์ในสังคมนั้นระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่มมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ได้อย่างไร

การศึกษาอัตลักษณ์ วาทกรรม และการจัดประเภท (Categorization) ล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแง่ของการก่อตัวและการเกิดอัตลักษณ์ กล่าวคือ การจัดประเภทของอัตลักษณ์เป็นกระบวนการที่ถูกนำมาใช้เพื่อสะท้อนตัววาทกรรมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะวาทกรรมที่มีอยู่เดิมแต่ยังหมายความรวมถึงเรื่องอัตลักษณ์ด้วย ซึ่งการจัดประเภทเปรียบเสมือนกระบวนการที่อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างอัตลักษณ์กับการเกิดวาทกรรม โดยกระบวนการจัดประเภทจะเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เกิดอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) ด้วยการนำเอาชุดความคิด แนวการปฏิบัติ คุณลักษณะ ตลอดจนสิ่งที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันในมิติต่างๆเข้ามาจัดประเภทเข้าไว้ด้วยกัน และเมื่อสิ่งๆที่จัดประเภทที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันอยู่ร่วมกันจำนวนหนึ่งแล้วก็จะเกิดความ เป็นกลุ่มหรือกลายเป็นอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม และนำไปสู่การเกิดขึ้นของวาทกรรมในที่สุด ตามภาพที่ 19

ภาพที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์การกับจัดประเภทและการเกิดวาทกรรม⁸¹

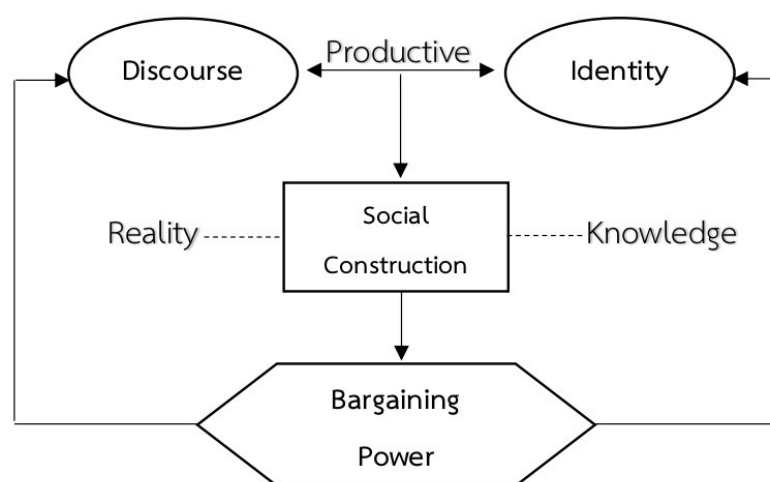
⁸¹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

โดยปกติทั่วไป การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์จะขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่พบเจอกัน ซึ่งเรื่องดังกล่าวถือเป็นธรรมชาติและคุณลักษณะพื้นฐานของความเป็นสังคม โดยเรื่องพื้นฐานนี้จะมีส่วนในการสร้างการนิยามว่าอะไรหรือใครที่สามารถเรียกหรือใช้คำว่า “พวกเรา” (we/us) และอะไรหรือใครที่เราเรียกว่า “ผู้อื่น/คนอื่น” (Other) หลักการพื้นฐานในการจำแนกและการจัดประเภทนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มให้เกิดขึ้น อีกทั้งหลักการดังกล่าวยังถือเป็นหลักการที่มีเรื่องอำนาจทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจาก การกำหนดหรือสร้างกลุ่มหรืออัตลักษณ์ร่วมจะเป็นการสถาปนาอำนาจให้กับกลุ่มที่รวมตัวและลดทอนอำนาจของผู้ที่แตกต่างไปพร้อมกัน ซึ่งวัฏจักรทางการเมืองก็มีลักษณะเช่นเดียวกันจนอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดหรือสร้างความเป็นอัตลักษณ์เปรียบได้กับการสร้างอำนาจและมีความคาบเกี่ยวกับการเมืองอย่างไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้

ในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ของ Van Dijk (1998; 2010) อธิบายว่า มุมมองหรือการพิจารณาอัตลักษณ์ทางสังคม ผู้ศึกษาไม่ได้มองเฉพาะภาพรวมของสังคมเพื่อศึกษาและวิเคราะห์วาทกรรมเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยการรับรู้เชิงโครงสร้าง (Cognitive Structure) ซึ่งโครงสร้างในที่นี้หมายถึงโครงสร้างทางสังคม โดยโครงสร้างทางสังคมเปรียบเสมือนสถานะที่เป็นนามธรรม ได้แก่ อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) องค์ความรู้ทางสังคม (Social Knowledge) อุดมการณ์ (Ideology) ตลอดจนบรรทัดฐาน (Norm) และค่านิยม (Value) ของสังคม เพื่อเข้าถึงและเข้าใจบริบทของการเกิดวาทกรรมและทำให้วาทกรรมมีอัตลักษณ์อย่างชัดเจน ซึ่งจากการอธิบายความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์และวาทกรรมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของอัตลักษณ์ที่มีการนิยามความเป็นอัตลักษณ์หลายรูปแบบตามหลักการจัดประเภท (Categorization) ซึ่งการนิยามอัตลักษณ์ในแต่ละระดับและแง่มุมล้วนแต่เป็นตัวกำหนดการเกิดวาทกรรมใหม่ในอนาคตหรือเป็นตัวกำหนดให้ภาคปฏิบัติทางวาทกรรมให้ดำเนินไปในทิศทางใด

ขณะเดียวกันวาทกรรมเองก็เปรียบเสมือนกระจุกเงาที่สะท้อนกระบวนการเกิดอัตลักษณ์ที่มีผ่านกระบวนการจัดประเภทเพื่อหาความเป็นกลุ่มหรือความเป็นเราและจำแนกความเป็นเขาหรือคนอื่นออกเป็นประเภทด้วยเช่นกัน ซึ่งการกล่าวว่าวาทกรรมมีผลต่อการผลิตสร้างอัตลักษณ์ในฐานะของการเป็นภาพแทนของปรากฏการณ์ทางสังคมในระดับบุคคลเป็นการเปรียบเทียบให้อัตลักษณ์เป็นผลผลิตของวาทกรรม กล่าวคือ วาทกรรม คือ การรวมตัวของความคิด ชุดความคิด ค่านิยม ความชอบ ประวัติศาสตร์ ความเป็นการเมือง อุดมการณ์ ที่มารวมอยู่ด้วยกันก่อนการจัดประเภทให้เป็นหมวดหมู่เพื่อเสนอภาพแทนของการเป็นตัวตนผ่านการสร้างอัตลักษณ์ (Identity) โดยอัตลักษณ์

เป็นสถานะที่มีความลื่นไหลและไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับบริบทช่วงเวลาและสถานที่ที่อัตลักษณ์ดำรงอยู่ ซึ่งคุณลักษณะของอัตลักษณ์ข้อนี้มีลักษณะที่คล้ายกับวาทกรรมในแง่ของภาคปฏิบัติของวาทกรรมที่วาทกรรมชุดหนึ่งมีอำนาจและทรงอิทธิพลในช่วงเวลาหนึ่ง แต่อาจหมดความสำคัญและอำนาจลงเมื่อเวลาผ่านไป หรืออาจกลับมาทรงอิทธิพลได้อีกครั้งขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมในในแต่ละช่วงเวลา โดยอำนาจของอัตลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับวาทกรรม หมายถึง “อำนาจในการต่อรอง” (Bargaining Power) ที่อัตลักษณ์มีต่อสังคมผ่านการสร้างวาทกรรมและภาคปฏิบัติของวาทกรรม จนกล่าวโดยสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ที่แสดงออกมาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวาทกรรมหลักที่ประกอบสร้างทางสังคม เนื่องจาก วาทกรรม คือ ส่วนที่สร้างความรู้และความจริงทางสังคม ตลอดจนความถูกต้องที่สังคมให้การยอมรับและกดทับชุดวาทกรรมหรืออัตลักษณ์อื่นไม่ให้ปรากฏออกมา ส่งผลให้บริบททางเวลาและสภาพแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญในการสร้างอำนาจเหนือทางวาทกรรมให้กับ อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นผ่านกระบวนการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ที่ส่งผลให้เกิดอัตลักษณ์ที่มีทั้ง ชุดวาทกรรมหลักและชุดวาทกรรมรองที่มาปะทะและช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรม ดังภาพที่ 20

ภาพที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ของการเกิดอัตลักษณ์และการวิเคราะห์ทางวาทกรรม⁸²

⁸² ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

2.3 แนวคิด ทฤษฎี เลสเบียน เกย์ และควีแยร์ (Lesbian Gay and Queer Theories)

ในการศึกษาเรื่องสนามาวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์ เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 นอกจากต้องทำความเข้าใจประเด็นของวาทกรรมและอัตลักษณ์แล้ว อีกหนึ่งประเด็นที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจคือ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับเลสเบียน เกย์ ควีแยร์ เนื่องจาก การศึกษาเกี่ยวกับเพศสภาวะหรือเพศวิถีในปัจจุบันเต็มไปด้วยความแตกต่างและหลากหลาย ระบบการกำหนดเพศแบบคู่ตรงข้าม หรือระบบกำหนดเพศแบบที่เรียกว่า “ระบบทวิภาค” (Binary System) ได้ถูกทำลายและถูกแทนที่ด้วยการเกิดสภาวะความหลากหลายทางเพศ (Sexual Diversity) ซึ่งความหลากหลายทางเพศได้ปรากฏผ่านกลุ่มที่เรียกว่า LGBTQ+ อันประกอบไปด้วย เลสเบียน (Lesbian) เกย์ (Gay) ไบเซ็กส์ชวล (Bisexual) บุคคลข้ามเพศ (Transgender) และ ควีแยร์ (Queer) และความหลากหลายทางเพศอื่นๆ ที่ปรากฏขึ้นในสังคม

(1) ประวัติและความเป็นมาของการเกิดแนวคิด ทฤษฎี เลสเบียน เกย์ และควีแยร์

การศึกษาเรื่องเพศสภาวะและเชื้อชาติเป็นการศึกษาที่ถูกจัดให้อยู่ในประเภทของการศึกษาเชิงอัตลักษณ์ที่มีการพูดถึงตั้งแต่ในช่วงยุคการสร้างชาติของสหรัฐอเมริกา โดยชาวอเมริกันส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจไปในเชิงระบบรักต่างเพศที่มีเพศชายและเพศหญิงหรือชาวผิวขาวและผิวดำเท่านั้น ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าวถือเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับประเด็นทางเพศวิถีหรือรสนิยมทางเพศ ซึ่งนักประวัติศาสตร์กล่าวถึงระบบรักต่างเพศและระบบรักเพศเดียวกันว่าไม่ใช่สิ่งที่เป็นเรื่องพื้นฐานของการบ่งชี้หรือระบุอัตลักษณ์ของบุคคลมาอย่างยาวนานจนถึงศตวรรษที่ 20

ในช่วงก่อนหน้าศตวรรษที่ 20 การรักบุคคลเพศเดียวกันถูกจัดให้เป็นการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมที่ถูกเรียกว่า “พฤติกรรมความรักเพศเดียวกัน” ซึ่งมีการพบหลักฐานการมีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันในช่วงสมัยดังกล่าวเริ่มมีพฤติกรรมความรักเพศเดียวกันในรูปแบบของ “หญิงรักหญิง” ในกลุ่มชนชั้นกลางที่มีการหมั่นหมายและแต่งงานกันอย่างเปิดเผยและให้การยอมรับพฤติกรรมดังกล่าวเทียบเท่ากับการแต่งงานของเพศกระแสนหลักอย่างเพศชายและเพศหญิง จนเป็นที่มาของการเกิดวาทกรรมที่มาจากกลุ่มนักคิดวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ออกมาประกาศต่อสาธารณะชนว่าเกิดกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศกลุ่มใหม่ของคนในสังคมที่เรียกว่า “กลุ่มคนรักเพศเดียวกัน” ที่ให้นัยหมายความหมายและจัดประเภทสาเหตุของพฤติกรรมไปในเชิงลบ อาทิ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสับสนทางเพศ หรือเกิดจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (Sexual Deviant) และถูกจัดให้เป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ

ในเวลาต่อมาช่วงปี ค.ศ. 1890-1930 สหรัฐอเมริกาได้มีการเริ่มจัดประเภทพฤติกรรมรักร่วมเพศหรือพฤติกรรมรักเพศเดียวกันที่ระบุให้เป็นพฤติกรรมที่เกิดจาก “ความสับสนทางเพศภาวะ” (Gender Confusion) โดยยกตัวอย่างบุคคลมีร่างกายหรือเพศกายภาพ (Physical Sex) ไม่ตรงกับเพศสภาพ (Gender) อาทิ บุคคลเพศชาย มีร่างกายและเครื่องเพศเป็นเพศชาย แต่มีสภาวะจิตใจและความต้องการที่จะเป็นเพศหญิง เป็นต้น จนกระทั่งในช่วงปี ค.ศ.1950 เกิดการรวมกลุ่มขึ้นเป็นองค์กรของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมและการเมืองเชิงอัตลักษณ์ที่เรียกร่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกันที่มีรสนิยมทางเพศแบบรักร่วมเพศที่เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในสังคมว่าพฤติกรรมดังกล่าวหรือกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกันถือเป็นบุคคลหรือพฤติกรรมที่เป็นผิดปกติหรือมีความผิดร้ายแรงต่อสังคมหรือไม่

ผลของการสร้างการนิยามหรือคำจำกัดความเกี่ยวกับเพศอาจส่งผลกระทบต่อในแง่ลบของการเกิดการตีตรา (Stigmatization) และการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ตลอดจนอาจเกิดการต่อต้านกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกัน โดยนักเคลื่อนไหวทางสังคมบางกลุ่มได้นิยามความหมายของกลุ่มคนรักร่วมเพศว่าถือเป็นกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่ถือกำเนิดขึ้นใหม่และเป็นชนกลุ่มน้อยทางสังคม (Minority Group) ซึ่งการให้นิยามดังกล่าวมีนัยของการเมืองเชิงอัตลักษณ์ (Politics Identity) แอบแฝงอยู่ โดยเป็นการพยายามสร้างการนิยามและการรับรู้เชิงลบเพื่อขจัดสิทธิทางกฎหมายและสร้างกำแพงทางทัศนคติให้คนในสังคมได้ซึมซับความผิดปกติดังกล่าวจนนำไปสู่การเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคนรักเพศเดียวกันในสังคม จนมีการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันในสมัยนั้นที่มุ่งขจัดประเด็นปัญหาการเลือกปฏิบัติและความเข้าใจผิดของคนในสังคมมาอย่างยาวนานผ่านระบบการให้การศึกษาและสร้างการรับรู้ทางสังคมในช่องทางต่างๆ

Adeienne Rich & Jeffrey Weeks⁸³ นักวิชาการผู้สร้างการอธิบายถึงการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของเกย์และเลสเบี้ยน โดยเริ่มอธิบายจากวัฒนธรรมของเกย์และเลสเบี้ยนที่เป็นที่รับรู้กันในสังคม ซึ่งเริ่มมีการก่อตัวมาตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 1950 โดยสามารถพบวัฒนธรรมของกลุ่มคนเหล่านี้ได้ตาม ผับ บาร์ ชุมชนเครือข่ายทางสังคมและองค์กรที่จัดตั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งในช่วงหลังสงครามโลกสถานการณ์การยอมรับเกย์และเลสเบี้ยนอยู่ใน

⁸³ Steven Seidman, (2017), *Lesbian, Gay, and Queer Theory/ Heterosexual Studies*, Contested Knowledge: Social Theory Today, Sixth Edition, John Wiley & Sons, Ltd.

บรรยากาศที่เต็มไปด้วยความตึงเครียดและถูกโจมตีอย่างหนัก ส่งผลให้เกย์และเลสเบียนในช่วงเวลาดังกล่าวถูกไล่ออกจากการทำงาน ถูกคุกคามจากกฎระเบียบที่ไม่เป็นธรรมในการเข้ารับเกณฑ์ทหาร ตลอดจนตกเป็นเหยื่อหรือเป็นผู้ถูกทำร้ายร่างกายในที่สาธารณะ อาทิ ตามท้องถนน บาร์ หรือแม้กระทั่งถูกขูดคิ้วประวัตินและแจ้งจับกุมเพื่อทำให้เกิดความอับอาย เป็นต้น

การดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินการจากเจ้าหน้าที่รัฐที่ร่วมมือกันที่จะจำกัดสิทธิและความเป็นตัวตนของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันให้ถูกจำกัดไว้อยู่ในที่ลับและพยายามให้เลือนหายไปจากสังคม ด้วยการสร้างเหตุผลและนิยามว่าพฤติกรรมรักเพศเดียวกันถือเป็นความผิดทางกฎหมาย ส่งผลให้เกิดการต่อต้านและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวางในหลายกลุ่ม อาทิ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มสตรีนิยม กลุ่มคนผิวสีเพื่อเสรีภาพ และองค์กรส่งเสริมและพัฒนาเกย์และเลสเบียน ตามมา โดยในปี ค.ศ. 1970 กลุ่มเกย์และเลสเบียนได้สร้างวัฒนธรรมรอง (Subculture) เพื่อเป็นเครื่องแสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มอัตลักษณ์ ซึ่งสามารถพบได้ตามเมืองใหญ่ในสหรัฐอเมริกา อาทิมหานครนิวยอร์ก ซานฟรานซิสโก ชิคาโก ลอสแอนเจลิส และฮุสตัน ที่กลุ่มเกย์เพศชายและเลสเบียนสามารถจัดตั้งองค์กรหรือสถาบันของกลุ่มเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของกลุ่ม หรืออัตลักษณ์ของกลุ่มตนสู่สังคม

การออกมาเรียกร้องประเด็นทางการเมืองของกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกันได้สร้างการรับรู้ทางสังคมแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและถูกเพิกเฉยไปช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจาก การเกิดการร่วมตัวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการเคลื่อนไหวมุ่งประเด็นไปที่การล้มล้างค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับการเหยียดเพศและเชื้อชาติของกลุ่มคนผิวสี และมีกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มสตรีนิยมที่ออกมาเรียกร้องและขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศให้หมดไปจากสังคมเช่นเดียวกัน ขณะที่ประเด็นหลักของการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์ในช่วงเวลาดังกล่าวมีการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิและเสรีภาพมุ่งประเด็นการเรียกร้องไปที่การยืนยันความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ภายใต้การเคลื่อนไหวทางการเมืองเชิงอัตลักษณ์เป็นประเด็นหลักมากกว่าล้มล้างค่านิยมทางสังคม

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 สภาพสังคมโดยทั่วไปผู้หญิงมักถูกจัดประเภทหรือบทบาทของเพศหญิงให้อยู่ในสถานะและมีบทบาทเป็น “ภรรยา” เป็นหลัก รองลงไปคือบทบาท “แม่” และ “ผู้ดูแล” ในบทบาทต่างๆ ซึ่งในช่วงศตวรรษที่ 20 ถือเป็นยุคที่ผู้หญิงหรือสตรีเพศมีความรุ่งโรจน์มากที่สุด ขณะที่กลุ่มคนรักเพศเดียวกันกลับถูกสังคมเลือนหายไปจากสังคมจนไม่มีใครกล่าวถึง

แม้จะพยายามต่อสู้หรือเรียกร้องจากสังคมมากมายแค่ไหน แต่ก็ถูกสังคมสร้างกรอบที่จำกัดให้การแสดงออกของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันกลายเป็นอัตลักษณ์ที่มีพื้นที่ทางสังคมประหนึ่งบุคคลที่ต้อง "หลบซ่อนอยู่ในตู้เสื้อผ้า" (Stay in the closeted)⁸⁴ หมายถึง การใช้ชีวิตอยู่แบบหลบซ่อนในสังคมไม่สามารถแสดงออกความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองได้ เนื่องจาก หากแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันอาจส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการยอมรับจากคนในครอบครัวและสังคมเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ตลอดระยะเวลาของต้นศตวรรษที่ 20 กลุ่มคนรักเพศเดียวกันถูกสังคมบังคับและตีกรอบให้ฝังกลบอัตลักษณ์ของตัวเองภายใต้ความกลัวและความอับอายที่จะเปิดเผยตัวตน จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาและทำความเข้าใจว่า ภายในกลุ่มคนรักเพศเดียวกันมีหลักการสำคัญประการใดที่สามารถถูกขยับมาเพื่อเรียกร้องสิทธิตลอดจนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับอัตลักษณ์จากสังคม

จากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสถานะการเมืองของกลุ่มเกย์ในช่วงศตวรรษที่ 19 มีความพยายามในการจัดประเภททางอัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกลุ่มเกย์ โดยมีการนิยามความเป็นเกย์ในเชิงบวก (Positive Gay) พร้อมไปกับการสร้างทัศนคติและการรับรู้ของเลสเบี้ยนไปพร้อมๆกัน ซึ่งสังคมในช่วงเวลาดังกล่าวรับรู้คำว่า “เกย์” และ “เลสเบี้ยน” ในฐานะของ “กลุ่มคนรักเพศเดียวกัน” มากกว่าที่จะแยกการมองแบบแยกประเภทว่าเป็นเกย์หรือเลสเบี้ยน มุมมองดังกล่าวถือเป็นการมองแบบ “เหมารวม” (Stereotype) หรือการพยายาม “จัดประเภท” (Categorization) อัตลักษณ์ของมนุษย์ให้เกิดความเป็นกลุ่มหรือหน่วยทางสังคมเดียวกัน โดยอาศัยองค์ประกอบด้านจิตวิทยาเข้ามาช่วยอธิบายและเสริมพลังเพื่อการจัดประเภทหรือกลุ่มคนและมีการนำเรื่องของศีลธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคมเข้ามาช่วยอธิบายเพื่อสร้างการความเข้าใจกลุ่มคนรักเพศเดียวกันให้กับคนในสังคมรับรู้และเข้าใจกลุ่มคนรักเพศเดียวกันกันเฉกเช่นกลุ่มคนรักต่างเพศ

ผลของการออกมาจากพื้นที่ที่จำกัดของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันเป็นการเคลื่อนไหวที่หลาย การหลบซ่อนทางอัตลักษณ์ของตนและเปิดเผยตัวตนมากขึ้นเพื่อปลดปล่อยข้อจำกัดที่พันธนาการกลุ่มคนรักเพศเดียวกันในรูปแบบต่างๆที่มีมาอย่างยาวนาน ทั้งในแง่ของกระบวนการทางกฎหมาย การจัดการเลือกปฏิบัติ การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ตลอดจนการไม่

⁸⁴ Steven Seidman, (2017), *Lesbian, Gay, and Queer Theory/ Heterosexual Studies*, Contested Knowledge: Social Theory Today, Sixth Edition, John Wiley & Sons, Ltd.

เหมารวมทางอัตลักษณ์เพื่อสร้างสังคมที่เท่าเทียมและเคารพความเป็นตัวตนของเกย์และอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ ซึ่งในช่วงศตวรรษที่ 19 ถือเป็นยุคที่มีการแตกแขนงกลุ่มการเคลื่อนไหวของเกย์และเลสเบี้ยนจำนวนมาก จนกลายเป็นยุคที่มีความโดดเด่นของความหลากหลายทางเพศ เชื้อชาติ และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดในเชิงเสรีนิยม (Liberalism)

การเคลื่อนไหวของกลุ่มเลสเบี้ยน และกลุ่มเกย์ได้สร้างแรงกระเพื่อมที่สำคัญต่อสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถีกับสังคมส่งผลให้อัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของเกย์และเลสเบี้ยนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ต้องมาสะดุดหยุดลงในช่วงก่อน ค.ศ. 1980 ที่ประเด็นการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน เกย์ และเลสเบี้ยน กลายเป็นประเด็นที่ทำนายและเริ่มได้รับกระแสการวิพากษ์วิจารณ์จากคนในสังคม เนื่องจาก มีกลุ่มต่อต้านเกย์ออกมาต่อต้านการยอมรับอัตลักษณ์ของเกย์และเบี่ยน ซึ่งถือเป็นข้อท้าทายของประเด็นการเมืองเชิงอัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์และเลสเบี้ยนที่ยังคงต้องต่อสู้มาจนถึงปัจจุบัน

ประเด็นหลักของการเคลื่อนไหวและการสร้างชุมชนของชาวเกย์และเลสเบี้ยนยังคงเป็นประเด็นที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกย์และเลสเบี้ยนในมุมมองของเพศวิถีตลอดจนรสนิยมทางเพศเพื่อสร้างการยอมรับจากคนในสังคม ซึ่งหัวใจสำคัญที่เกย์และเลสเบี้ยนใช้เพื่อสร้างองค์ความรู้โดยอ้างอิงแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism) และแนวคิดทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructionism) โดยกลุ่มเลสเบี้ยนจะใช้แนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมเป็นหลักเพื่อตอบโต้หรือสร้างข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเหยียดเพศที่มีอยู่ในสังคม ขณะที่กลุ่มเกย์ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองมุ่งประเด็นการเคลื่อนไหวไปที่การสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน

การเคลื่อนไหวของกลุ่มเลสเบี้ยนมีการออกมารณรงค์ให้เข้าใจความเป็นเลสเบี้ยนบนพื้นฐานแนวคิดสตรีนิยมที่มุ่งอธิบายศักยภาพและความสามารถอันเท่าเทียมกันระหว่างเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของการมีระบบค่านิยมของคนในสังคมในรูปแบบ “สังคมนิยมชาย” (patriarchy) ที่กลุ่มเลสเบี้ยนตั้งประเด็นการโจมตีค่านิยมดังกล่าว โดยกล่าวอ้างว่าระบบการรักต่างเพศเป็นระบบค่านิยมของคนในสังคมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมนิยมชายหรือสังคมชายเป็นใหญ่ ซึ่งกลายมาเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่รวมเอาค่านิยมทางด้านเพศเพศวิถีและเพศสภาวะตลอดจนพฤติกรรมทางเพศและอุดมการณ์โดยอาศัยสถาบันทางสังคมและประเพณีการแต่งงานตลอดจนสถาบันครอบครัวเข้ามามีส่วนช่วยในการสร้างความชอบธรรมให้กับระบบรักต่างเพศเป็นพฤติกรรมกระแสหลักของคนในสังคมและส่งผลต่อการ

ดำรงชีวิตของสตรีเพศหรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศตกอยู่ภายใต้ความเป็นชายหรือภาวะผู้นำของเพศชายเป็นหลัก ซึ่งกลุ่มสตรีนิยมมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับค่านิยมดังกล่าวว่าไม่ควรยึดถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติหรือสร้างความเข้าใจทางเพศให้กับคนในสังคมและควรขจัดค่านิยมแบบนี้ให้หมดไป⁸⁵

ประเด็นปัญหาดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มเลสเบียนและกลุ่มเกย์ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยมีจุดประสงค์ที่ต้องการปฏิวัติความท้าทายของสังคมที่ให้คุณค่าผู้ชายเป็นใหญ่หรือสังคมนิยมชายและระบบรักต่างเพศที่ถูกผูกติดกับเพศชายมาอย่างยาวนาน และต้องการปลดปล่อยความเป็นสตรีเพศหรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ออกเป็นอิสระจากสังคมนิยมชาย โดยไม่ถูกตีตราว่าเป็นเพศที่แตกต่างหรือด้อยค่ากว่าเพศชาย อาทิ การยกเลิกการมองสตรีเป็นเพียงแค่งานหรือมารดาเท่านั้น เพราะสตรีก็มีสิทธิเสรีภาพและมีคุณค่าเช่นเดียวกับเพศชายในสังคม หรือการยกเลิกการมองว่าเกย์คือความผิดปกติหรือเพศที่ไม่ควรได้รับการยอมรับจากสังคม แต่ควรมองและพิจารณาว่าความหลากหลายทางเพศในสังคมมีอยู่มากมายและสังคมควรเปิดกว้างอย่างเต็มเปี่ยม เป็นต้น ทว่านักวิชาการบางกลุ่มได้ออกมาโต้แย้งประเด็นดังกล่าวของกลุ่มสตรีนิยมว่า แม้กรณีข้อโต้แย้งของกลุ่มสตรีนิยมแม้จะมีข้อสังเกตที่น่าสนใจทำให้สังคมกลับมาพิจารณาประเด็นดังกล่าว แต่ค่านิยมของคนในสังคมตลอดจนโครงสร้างทางสังคมส่วนมากมักกำหนดให้เพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันตามสถานะและบทบาททางสังคม ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relation) ของโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นไปตามหลักของความเสมอภาคและยากต่อการแก้ไข

การออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมจึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงเวลาอันสั้น เนื่องจาก สังคมได้ซึมซับค่านิยมดังกล่าวมาเป็นเวลานาน อีกทั้งประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศและเพศสภาพเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนต่อการรับรู้ของคนในสังคมที่ต้องใช้ระยะเวลาและความสมเหตุสมผลในการสร้างความเปลี่ยนแปลงและทำความเข้าใจในความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยจากข้อมูลและประวัติความเป็นมาของการเกิดกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาตลอดจนความสัมพันธ์และประวัติศาสตร์ร่วมกันของกลุ่มเลสเบียนและกลุ่มเกย์ที่มีร่วมกันมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่การเริ่มออกมาเรียกร้องและประกาศความเป็นตัวตนและแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ให้สังคมได้รับรู้และยอมรับความเป็นตัวตน

⁸⁵ Emily Dew, 2023, *What is the relationship between Gender and Discourse?* (ออนไลน์), language humanities.org, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566.

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวที่เต็มไปด้วยสภาพสังคมที่มีความแตกต่างและหลากหลาย สามารถมองเห็นสภาพปัญหาของอัตลักษณ์ของความเป็นเลสเบี้ยนและความเป็นเกย์ที่เกิดจากพื้นฐานหลักคิดภายใต้ร่มของ “กลุ่มคนรักเพศเดียวกัน” (Homosexual) เป็นร่มใหญ่ ท่ามกลางระบบค่านิยมแบบ “คู่อตรงข้าม” (Binary System) ของคนในสังคมที่ให้คุณค่ากับความสัมพันธ์แบบ “รักต่างเพศ” (Heterosexual) ส่งผลให้กลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกันเกิดการรวมตัวกันเพื่อแสดงตัวตนและสร้างการอธิบายความเป็นตัวตนให้สังคมยอมรับในความแตกต่างจนเกิดเป็นความหลากหลายทางเพศ อาทิ เลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กส์ชวล หรือบุคคลข้ามเพศ และควีรี่ ฯลฯ ปรากฏขึ้นตามมาอีกมากมาย หลากเพศอัตลักษณ์ โดยมีการนิยามความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกันออกไป

(2) นิยามความหมาย “เกย์” (Gay) และอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ (Gay Identity)

จากข้อมูลและประวัติความเป็นมาของการเกิดอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของการสร้างอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยกระแสการเกิดความหลากหลายทางเพศที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเกย์และกลุ่มเลสเบี้ยนมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและตัวตนเหมือนกันภายใต้ร่มของความเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศท่ามกลางระบบทวิภาคหรือระบบคู่อตรงข้าม ส่งผลให้เกิดคำถามตามมาว่า แล้วอะไรคือเกย์? เกย์มีลักษณะอย่างไร? หรือพฤติกรรมแบบไหนถึงเรียกว่าเป็นเกย์? ซึ่งคำถามดังกล่าวนำไปสู่ประเด็นของการสร้างการนิยามความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ให้หันกลับมาทบทวนความเป็นตัวตนของตนเองให้เกิดความชัดเจนเพื่อใช้เป็นเครื่องยืนยันตัวตนให้กับคนในสังคม โดยมีการนิยามที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

วิภา ดำรงค์กุล และวิชัย โปษยะจินดา นิยามความหมายของคำว่า “เกย์” หมายถึง บุคคล เพศชายซึ่งมีรสนิยมทางเพศที่ชื่นชอบหรือยึดมั่นความชอบในบุคคลเพศชายเช่นเดียวกันที่มักแสดงความสัมพันธ์หรือมีความผูกพันกับเพศชายด้วยกัน ทั้งในด้านของอารมณ์การมีเพศสัมพันธ์ ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งบุคคลดังกล่าวมิได้มีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับประสบการณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ว่า จะต้องเป็นเพศหญิงหรือคู่อตรงข้ามทางเพศเท่านั้น โดยบุคคลที่ถูกเรียกว่าเกย์อาจจะเคยมีความสัมพันธ์กับเพศหญิงก็ได้ โดยสรุปได้ว่า “เกย์” คือบุคคลเพศชายที่รักบุคคลเพศเดียวกันกลุ่มหนึ่งทางสังคม⁸⁶

⁸⁶ ธนา รุ่งน้อย, (2558), *การเมืองกับเพศสภาพ: อัตลักษณ์ร่วมและอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง*, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นธิ ธีระโรจน์พงษ์ อดีตประธานกลุ่มเกย์การเมืองไทยและผู้ประสานงานองค์กรเครือข่ายอัตลักษณ์ทางเพศที่ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมทางเพศสภาพของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ภายใต้ร่วมของความเป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้อธิบายและจำแนกเกย์ออกเป็นกลุ่ม โดยแบ่งประเภทความเป็นเกย์ออกเป็น 2 มิติ คือ การแบ่งตามพฤติกรรมการแสดงออกภายนอก (Apparent) และการแบ่งตามบทบาทหรือพฤติกรรมทางเพศ (Sexual role)⁸⁷ ของเกย์ในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

(2.1) การแบ่งตามการแสดงออกภายนอก (Appearance)

กลุ่ม A บุคคลเพศชายที่นิยามตนเองว่าเป็นเกย์ที่มีบุคลิกหรือการแสดงออกด้านบุคลิกภาพภายนอกให้คนรับรู้ในรูปแบบของความเป็นเพศชายอย่างเต็มรูปแบบ (Macho)

กลุ่ม B บุคคลเพศชายที่นิยามตนเองว่าเป็นเกย์ที่มีบุคลิกภายนอกสุภาพเรียบร้อย แต่ไม่ถึงกับแสดงความแข็งแกร่งได้อย่างชัดเจน และไม่ถึงกับกระตุงกระต้าง (Neutral)

กลุ่ม C บุคคลเพศชายที่นิยามตนเองว่าเป็นเกย์ที่มีบุคลิกภายนอกกระตุงกระต้าง หรือมีการแสดงออกที่เอนเอียงไปทางเพศหญิงอย่างชัดเจน (Feminine)

(2.2) การแบ่งตามบทบาททางเพศและพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Role)

กลุ่ม A เกย์เพศชายที่มีบทบาททางเพศเป็นฝ่าย “รุก” (Active) เปรียบเสมือนบุคคลเพศชายที่ชอบเพศหญิง

กลุ่ม B เกย์เพศชายที่มีบทบาททางเพศเป็นทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับ (Active + Passive) โดยเกย์ในกลุ่มนี้อาจถูกเรียกว่า “โบท” (Both) อันหมายถึง เกย์เพศชายผู้มิรสนิยมทางเพศหรือบทบาททางเพศได้ทั้งสองรูปแบบ

กลุ่ม C เกย์เพศชายที่มีบทบาททางเพศเป็นฝ่าย “รับ” (Passive) เปรียบเสมือนบุคคลเพศชายผู้หญิงที่มีความสัมพันธ์กับเพศชาย

การจัดประเภทเกย์ออกเป็นกลุ่มต่างๆ ของ นธิ ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงนัยของตัวตนของเกย์ที่ไม่ถูกกำหนดด้วยบุคลิกภาพหรือการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมมากนัก แต่เป็นการเน้นการอธิบายและจำแนกบุคคลโดยใช้บทบาททางเพศและรสนิยมทางเพศเป็นหลัก ซึ่งในบางครั้งเกย์แต่ละคนอาจมี

⁸⁷ กิ่งรัก อิงคะวัต, (2542), รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการบริโภค และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ในเขตกรุงเทพมหานคร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤติกรรมและการแสดงออกทางบุคลิกภาพที่ขัดแย้งกับบทบาทและรสนิยมทางเพศ อาทิ เกย์ที่มีบุคลิกภาพหรือการแสดงออกภายนอกที่อาจดูกระตือรือร้น มีความเป็นผู้หญิงสูง (Feminine) ก็อาจมีบทบาทหรือมีรสนิยมทางเพศเป็นฝ่ายรุก (Active) ก็เป็นไปได้ หรือเกย์ที่มีบุคลิกภาพหรือการแสดงออกภายนอกที่มีความเป็นผู้ชายสูงมากๆ (Macho) ก็อาจจะมีบทบาททางเพศหรือรสนิยมทางเพศเป็นฝ่ายรับ (Passive) ได้เช่นกัน

จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดประเภทและการแบ่งเกย์ออกเป็นกลุ่มด้วยการใช้หลักเกณฑ์การแบ่งตามพฤติกรรมการแสดงออกภายนอก (Apparent) และการแบ่งตามบทบาทหรือพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Role) อาจไม่สามารถอธิบายความเป็นตัวตนของเกย์ได้อย่างสมบูรณ์หรือครอบคลุมมากพอ เนื่องจาก เกย์ในแต่ละบุคคลมีความแตกต่างและมีรสนิยมทางเพศที่แตกต่างกันออกไป การยึดถือเอาการแสดงออกทางพฤติกรรมหรือรสนิยมทางเพศไม่จำเป็นต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันเสมอด้วยเหตุผลของความชอบส่วนบุคคลและรสนิยมทางเพศของแต่ละบุคคลสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา หรืออาจกล่าวได้ว่า รสนิยมทางเพศเป็นสิ่งที่มีความเป็นพลวัต (Dynamic) ที่สามารถเลื่อนไหลและเปลี่ยนแปลงได้ตามความปรารถนาของบุคคล

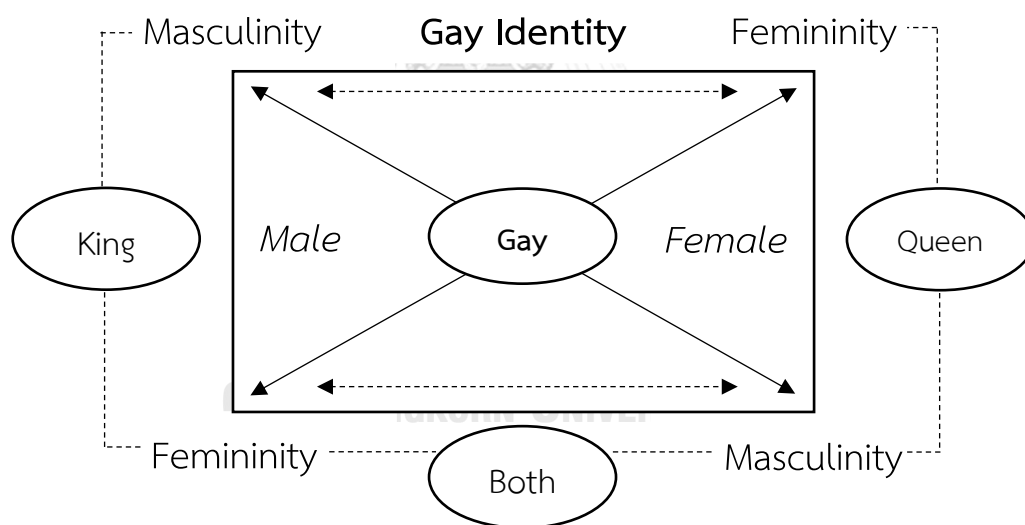
สุไลพร ชลวิไล (2551, อ้างถึงใน ธนา รุ่งน้อย, 2558) สร้างการอธิบายและจำแนกเกย์ออกเป็น 3 ประเภท โดยยึดการแบ่งประเภทเกย์ตามบทบาทของการมีเพศสัมพันธ์เป็นหลัก ได้แก่

1. เกย์คิง (King) หมายถึง เกย์เพศชายที่พึงพอใจกับบทบาททางเพศโดยการเป็นฝ่ายกระทำ ซึ่งเป็นฝ่ายสอดใส่อวัยวะเพศหรือเป็นฝ่ายรุกเพียงอย่างเดียว
2. เกย์ควีน (Queen) หมายถึง เกย์เพศชายที่พึงพอใจกับบทบาททางเพศโดยการเป็นฝ่ายถูกกระทำซึ่งเป็นฝ่ายที่ให้เกย์เพศชายอีกฝ่ายหนึ่งสอดใส่อวัยวะเพศ หรือเป็นฝ่ายรับเท่านั้น
3. เกย์ควิง (Quing) เกย์เพศชายประเภทนี้เกิดมาจากการรวมคำว่า King รวมกับคำว่า Queen หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า โบท (Both) หมายถึง เกย์เพศชายที่สามารถรับบทบาททางเพศทั้งเป็นฝ่ายกระทำหรือฝ่ายถูกกระทำก็ได้

จากการนิยามของสุไลพรเกี่ยวกับอัตลักษณ์ความเป็น “เกย์” เป็นการให้นิยามความหมายที่มีความหมายไปในแนวทางเดียวกันกับนธิ ที่มองว่า เกย์คือบุคคลเพศชายที่มีรสนิยมทางเพศชอบบุคคลเพศชายด้วยกันและตระหนักรู้ถึงความเป็นชายในตัวเอง อีกทั้งเกย์เพศชายแต่ละบุคคลย่อมมีบุคลิกและการแสดงออกภายนอกที่แตกต่างกันออกไป ทั้งกลุ่มที่มีบุคลิกที่ดีมีความสุขสบายเรียบร้อย บุคลิกที่มีความ

กระตุ้นกระตุ้น อ่อนช้อย หรือมีบุคลิกการแสดงออกความเป็นชายที่เหมือนบุคคลเพศชายที่เป็นเพศกระแสหลัก ตลอดจนบางบุคคลก็มีความเป็นหญิงที่แสดงออกด้วยอากัปกริยาท่าทางที่ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างและหลากหลายทางเพศสภาพของเกย์ที่มีความซับซ้อนและแตกต่างกันออกไป

การนิยามความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของความเป็นเกย์จึงถือเป็นสิ่งที่มีความสลับซับซ้อนและเป็นพลวัตอย่างมาก เนื่องจาก การวิเคราะห์หรือพิจารณาความเป็นเกย์ของบุคคลต้องอาศัยการพิจารณาทั้งทางด้านกายภาพ รสนิยมทางเพศ ตลอดจนถึงจิตวิทยาที่มุ่งศึกษาและทำความเข้าใจความคิดที่ส่งผลต่อการแสดงออกของบุคคล อีกทั้งความเป็นชาย (Masculinity) หรือความเป็นหญิง (Femininity) ไม่ใช่ปัจจัยที่ใช้ตัดสินหรือพิจารณาความเป็นตัวตนของบุคคลรวมถึงเกย์ด้วยเช่นกัน อาทิ เกย์เพศชายบางคนอาจมีรสนิยมทางเพศเป็นฝ่ายรุก แต่บทบาทและการแสดงออกกลับมีความเป็นผู้หญิงมากกว่าจะแสดงออกความเป็นชาย เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของเกย์เป็นสิ่งที่สลับซับซ้อนสามารถผสมผสานและเปลี่ยนแปลงได้ตามความปรารถนาของบุคคล ดังภาพที่ 21

ภาพที่ 21 แสดงถึงความหลากหลายทางเพศของอัตลักษณ์ความเป็นเกย์⁸⁸

⁸⁸ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย จาก นัทธนี ประสานนาม, (2558), *วิจารณ์ภาพยนตร์แนวหลังอาณานิคม เพศ ซาติพันธุ์ และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์เรื่อง Touch of Pink*, บทความปริ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ลำดับที่ 738

(3) แนวคิด ทฤษฎีควีเยอร์ (Queer) กับความหลากหลายทางเพศ

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม “ควีเยอร์” (Queer) ถือเป็นกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่มีการระบุ ช่วงระยะเวลาในการถือกำเนิดขึ้นในว่าอยู่ในยุคศตวรรษใด เนื่องจาก เป็นกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศที่ ผสมผสานจากหลายวัฒนธรรมหลายบริบททางสังคมที่มีการเอาแนวคิดแบบสตรีนิยม (Feminism) และแนวคิดในยุคหลังโครงสร้างนิยมเข้ามาช่วยในการอธิบายการรวมตัวและการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ผู้มีความหลากหลายทางเพศในยุคต่างๆ

แม้ว่าแนวคิด ทฤษฎีควีเยอร์ ไม่สามารถระบุถึงช่วงเวลาการก่อตัวของทฤษฎีได้อย่างแน่ชัดว่า เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา ตลอดจนการเมืองหรือเพศสภาพ ตั้งแต่เมื่อใด ทว่าสิ่งที่น่าสนใจของการเข้ามามีบทบาทในยุคปัจจุบันคือการสร้างปรากฏการณ์และ ผลกระทบในวงการการศึกษาได้อย่างมากมาย เนื่องจาก เป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจและสอดคล้อง กับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เป็นอย่างดี โดยหากเราย้อนกลับไปในช่วงของศตวรรษที่ 1980 ที่อาจกล่าวหรือสันนิษฐานได้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์เพื่อต่อต้านและประท้วงการทำงานของ รัฐบาลในสหรัฐอเมริกาที่ไร้ประสิทธิภาพท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ (AIDS) โดยกลุ่มเกย์และเลสเบี้ยนตกเป็นจำเลยของสังคมในช่วงเวลาดังกล่าวจนถูกเบียดขับให้กลายเป็น “กลุ่มคนชายขอบ” (Marginal Group) ที่ถูกรีดรอนสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก ทางเพศและ ตัวตนจนกลายเป็นจำเลยของสังคมไปในที่สุด

แนวคิด ทฤษฎีควีเยอร์ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้สำหรับทำการศึกษาความเป็นเพศสภาวะโดย เป็นการศึกษาค้นคว้าที่จะทำให้เราสามารถบ่งบอกได้ว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ทั้ง เลสเบี้ยน เกย์ หรือ กลุ่มอื่นๆ นั้น มีต้นกำเนิดของอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างไร โดยทฤษฎีควีเยอร์ถือเป็นทฤษฎีที่มีความใหม่และทันสมัยทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งในช่วงศตวรรษที่ 1990 ได้มีการตั้งข้อสังเกตและการ ตั้งคำถามเกี่ยวกับเพศสภาวะศึกษา (Gender Study) เพื่อสร้างคำจำกัดความและนิยามความหมาย ตลอดจนการแบ่งหรือจัดประเภทของเพศที่มีในสังคมท่ามกลางระบบทวิภาค หรือระบบคู่ตรงข้าม โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาวะ ซึ่งแท้จริงแล้ว เนื้อหาสาระของทฤษฎีควีเยอร์เป็นไปใน ทิศทางที่สร้างข้อท้าทายต่อการอธิบายเพศสภาวะในระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามเป็นอย่างมาก โดย การสร้างข้อโต้แย้งระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม ว่าไม่สามารถนำมาใช้อธิบายเพศสภาวะได้อย่าง ครอบคลุมและต้องการขจัดความแตกต่างระหว่างเพศที่มีอยู่ให้สลายหายไปจากสังคม

Teresa de Lauretis (1991) ผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมที่มีความสนใจในการศึกษาทฤษฎีควีเรียร์ และเป็นผู้เขียนบทความ Queer Theory: Lesbian and Gay Sexualities ที่ก่อให้เกิดการตื่นตัวในการศึกษาและทำความเข้าใจกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีเนื้อหามุ่งไปที่การอธิบายเกี่ยวกับอคติทางเพศของคนในสังคมที่มีต่อเกย์และเลสเบี้ยนที่คล้ายกับการเหยียดเชื้อชาติ โดยเสนอให้มีการนำเอาแนวคิดทฤษฎีของควีเรียร์เข้ามาช่วยให้การอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจและแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดและปัญหาทางสังคมที่มีระบบรักต่างเพศมาเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินคนด้วยรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากการรักต่างเพศให้เป็นเรื่องที่ไม่ผิดปกติ และประทับตราจนกลายเป็นอคติทางเพศ

แท้จริงแล้ว สิ่งที่ถูกเป็นกุญแจสำคัญของแนวคิดทฤษฎีควีเรียร์ คือ การวิพากษ์หรือการสร้างข้อท้าทายต่อระบบความรักต่างเพศ (Heteronormativity) ที่เปรียบเสมือนบรรทัดฐานหลักของสังคมที่แฝงไปด้วยกระบวนการสถาปนาอำนาจทางสังคมที่มีส่วนทำให้คนในสังคมยึดถือเอาระบบความรักต่างเพศเป็นแว่นที่ส่องและตัดสินให้ความหลากหลายทางเพศที่นอกเหนือไปจากความรักแบบชาย-หญิง กลายเป็นสิ่งที่ผิดและฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม ด้วยข้ออ้างของการทำหน้าที่สถาบันครอบครัวที่เป็นส่วนหนึ่งในการบีบบังคับให้สังคมคล้อยตามบรรทัดฐานที่สร้างขึ้น หรือการใช้ระบบการจัดเก็บภาษีที่ลดหย่อนภาษีแก่บุคคลที่มีบุตรตามาตรการที่รัฐกำหนด ซึ่งมาตรการดังกล่าวเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทฤษฎีควีเรียร์ต้องการรื้อสร้างเพื่อจัดระบบบรรทัดฐานทางเพศสถานะของสังคมใหม่เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาคกันอย่างแท้จริง

ในส่วนองแก่นแท้ของแนวคิดทฤษฎีควีเรียร์ หากพิจารณาถึงเนื้อหาในเชิงลึกและหลักการของทฤษฎีในบางส่วนจะพบว่าเป็นแนวคิดทฤษฎีที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของมิเชล ฟูโกต์ และนักปรัชญาอื่นๆอีกหลายท่าน โดยมีการนำเอาประเด็นการศึกษาของฟูโกต์ในเรื่องของผลิตสร้างและปฏิบัติการของการศึกษาเพศสถานะในภาพรวมมากกว่าที่จะศึกษาส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นการเฉพาะ เนื่องจาก มีแนวคิดที่ว่าการศึกษาในเรื่องของเพศสถานะมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันในเรื่องของ “อำนาจ” (Power) โดยอำนาจในที่นี้เหมือนถึงอำนาจที่มีติดตัวมาพร้อมกับความเป็นเพศสถานะ ซึ่งอำนาจมีสถานะที่เปรียบเสมือนความจริงและความรู้ที่มาพร้อมกับเรื่องของเพศสถานะและความเป็นตัวตน หากมีการถูกจำกัดทางด้านเพศสถานะหรืออำนาจ จะส่งผลให้ความรู้และความจริงก็จะถูกจำกัดและถูกซ่อนให้เลือนหายไปจากสังคม ซึ่งฟูโกต์ได้กล่าวถึงสถานะทางเพศไว้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถนิยามความหมายได้อย่างแน่ชัดหรือฟันธงได้อย่างชัดเจน การนิยามความหมายหรือสร้างบรรทัดฐานว่าระบบความรักสองเพศคือสิ่งที่ถูกต้องเพื่อสถาปนาอำนาจให้กับเพศชาย-หญิงถือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก

Gayle Rubin นักวิชาการผู้อยู่ในวงการการศึกษาทางเพศสภาวะได้เขียนบทความเกี่ยวกับการคิดหรือพิจารณาเรื่องเพศไว้อย่างน่าสนใจว่า แท้จริงแล้วเราไม่ควรที่จะตัดสินหรือพิจารณาเรื่องเพศเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับกายภาพหรือสรีระมากเกินไป เนื่องจาก เรื่องเพศเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันในหลายมิติ ทั้งมิติด้านพฤติกรรม มิติด้านชนชั้นที่จัดประเภทให้คนในสังคมเกิดระบบชนชั้นขึ้น โดยประเด็นต่างๆเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการกำหนดการแสดงออกทางเพศของบุคคลในสังคม เนื่องจาก เป็นตัวสร้างเงื่อนไขหรืออนุญาตให้กระทำหรือแสดงออกสิ่งใดได้หรือไม่ได้ให้กับคนในสังคม และประเด็นการศึกษาเรื่องเพศสภาวะควรแยกประเด็นการศึกษาระหว่าง เพศสภาวะกับ เพศสภาพ ออกจากกัน เนื่องจาก มีความแตกต่างและไม่สามารถเหมารวมเป็นสิ่งเดียวกันได้

ในขณะที่ Rubin ได้กล่าวถึงการจำแนกแยกการศึกษาระหว่างเพศสภาวะกับเพศสภาพให้แยกออกจากกัน Eve Kosofsky Sedwick นักวิชาการอีกท่านได้เสนอความคิดเห็นที่ต่างออกไป โดยให้ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการนิยามสภาวะความเป็นเพศในยุคสมัยใหม่ที่สำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มคนรักร่วมเพศถูกสังคมเบียดขับให้กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบหรือคนกลุ่มน้อยของสังคม พร้อมกับตั้งคำถามที่น่าสนใจว่า จะทำอย่างไรให้กลุ่มคนรักร่วมเพศจะได้รับเกียรติเทียบเท่ากับเพศชายและเพศหญิง หรือจะทำให้ความเป็นรักร่วมเพศมีสถานะเทียบเท่าความเป็นชายและความเป็นหญิงได้อย่างไร

Sedwick อธิบายถึงกระบวนการสร้างการนิยามทางเพศสภาวะว่าขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยและหลายองค์ประกอบ ทั้งปัจจัยทางด้านบุคคลแวดล้อมที่อาจส่งผลต่อการแสดงออกทางเพศสภาวะของบุคคล ปัจจัยด้านความสนใจและการดึงดูดความสนใจจากบุคคลรอบข้าง ปัจจัยด้านสถานที่ไม่ว่าจะสถานที่ไหนหรือเวลาใด ที่ล้วนแต่ส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางเพศสภาวะได้อย่างไร้ขีดจำกัด ในขณะที่สังคมเองก็สร้างระบบทวิภาค (Binary System) ขึ้นมาเพื่อตีกรอบสภาวะให้แคบลงและมีขอบเขตในการพิจารณาที่ชัดเจนมากขึ้นท่ามกลางความหลากหลายที่มี

Judith Butler นักวิชาการอีกท่านที่กล่าวถึงเรื่องเพศสภาวะที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเคเวียร์ไว้อย่างน่าสนใจในประเด็นของการมองว่าเรื่องเพศสภาพกับเพศสภาวะและรสนิยมทางเพศไม่สามารถวัดหรือกะเกณฑ์ได้เพียงแค่การตั้งแนวคิดหรือบรรทัดฐานขึ้นมาแล้วระบุว่าเป็นความจริงหรือความรู้อย่างไร แต่ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งที่เป็นเครื่องในการพิสูจน์หรือพิจารณาความเป็นเพศสภาวะหรือเพศสภาพคือการแสดงออก เนื่องจาก การแสดงออกคือสิ่งที่สามารถพิสูจน์และ

มองเห็นได้อย่างชัดเจน หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า การแสดงออกของบุคคลคือความเป็นตัวตนของบุคคลที่เป็นความจริง

นอกจากนี้ Butler ยังชี้ให้เห็นว่าสาเหตุที่คนในสังคมมีความเชื่อที่ยึดติดกับความจริงที่เกี่ยวกับเพศผ่านการสร้างบรรทัดฐานแบบความรักต่างเพศว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมจนกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคม เนื่องมาจาก การยึดถือระบบความคิดการแบ่งแยกเพศภาวะแบบระบบทวิภาค อันเป็นต้นกำเนิดของการจำแนกความเป็นชาย และความเป็นหญิงให้แยกออกจากกัน แม้ในความจริงแล้วบุคคลอาจมีความเป็นชายและความเป็นหญิงอยู่ในตัว และความเป็นชายและความเป็นหญิงนี้เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การสร้างตรรกะของการสถาปนาเพศชายและเพศหญิงให้กลายเป็นเพศกระแสหลัก ทั้งนี้ Butler ได้เน้นย้ำถึงประเด็นทางเพศภาวะในฐานะของการเป็นองค์ประธานที่ตกอยู่ในกระบวนการผลิตซ้ำทางความรู้และความจริง ส่งผลให้การผลิตซ้ำทางความคิดเกี่ยวกับเพศกระแสหลักยังคงดำรง และเบียดขับให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลายเป็นกลุ่มชายขอบทางสังคม

การนำแนวคิดทฤษฎีควีเรียร์ไปประยุกต์ใช้จำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงโครงสร้างของอัตลักษณ์ที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นเพศภาวะให้ชัดเจนเสียก่อน เนื่องจาก เรื่องเพศภาวะเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีควีเรียร์และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลเป็นอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดทฤษฎีควีเรียร์มีความเป็นสหสาขาวิชาที่มีการนำเอาปัจจัยและแนวคิดหลายแนวคิดเข้ามาช่วยอธิบายในความเป็นเพศภาวะและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดึงเอาสถานภาพทางสังคมเข้ามามีส่วนในการอธิบายอัตลักษณ์ เนื่องจาก สถานะทางสังคมคือสิ่งที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับบุคคล ซึ่งในหลายกรณี ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของบุคคลก็ถูกนำไปเป็นปัจจัยในการกำหนดสถานะทางสังคม อาทิ การกำหนดว่าอาชีพใดไม่เหมาะสมกับเพศหญิงหรืออาชีพใดควรสงวนไว้สำหรับเพศชาย กรณีดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่ท้าทายสำหรับแนวคิดทฤษฎีควีเรียร์ที่จะเข้าไปทำการศึกษาและอธิบายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะและความเป็นตัวตนของบุคคล

ขณะที่ ณรงค์ศักดิ์ กัลป์ปราบโจร (2562) กล่าวถึงทฤษฎีเคเวียร์ไว้อย่างน่าสนใจว่าเป็นแนวคิดเกี่ยวกับเพศสภาพที่ถือกำเนิดมาจากวัฒนธรรมโลกตะวันตก โดยอธิบายรูปแบบของทฤษฎี เคเวียร์ว่ามีความเกี่ยวข้องกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมทางเพศ ผ่านแนวคิดการประกอบสร้างทางสังคม และมองบุคคลที่เป็นกลุ่มคนผู้มีความหลากหลายทางเพศ คือ บุคคลที่มีความต้องการทางเพศกับคนเพศเดียวกัน แต่บุคคลเหล่านี้ไม่ได้สร้างอัตลักษณ์ของตัวเองการ แสดงถึงรสนิยมทางเพศกับคนเพศเดียวกันของบุคคลแท้จริงแล้วมีสาเหตุมาจากการมองว่าตนคือ บุคคลทั่วไปแม้จะมีลักษณะความพึงพอใจหรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างจากบรรทัดฐานของสังคม พฤติกรรมทางเพศในรูปแบบนี้มีอยู่คู่สังคมมนุษย์มานับตั้งแต่อดีตกาล ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและบริบททางสังคมที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมทางเพศไว้อย่างไร

จากการศึกษาของณรงค์ศักดิ์ พบว่า มนุษย์มีพฤติกรรมทางเพศที่หลากหลาย และความหลากหลายทางเพศมีมาตั้งแต่สมัยกรีก-โรมัน ที่ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างผู้ชายถือเป็นเรื่องปกติ และความสัมพันธ์ทางเพศในยุคสมัยนั้นได้ถูกนำไปผูกโยงกับอำนาจ และระบบชนชั้นในสังคม ผู้ชายชาวโรมันสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายที่มีสถานะต่ำกว่าได้ โดยแสดงบทบาทเป็น ฝ่ายรุก (Active) เพื่อแสดงถึงความเป็นชาย ภายหลังแนวปฏิบัติเหล่านี้สูญหายไปเมื่อศาสนาคริสต์ เข้ามามีอิทธิพลในอาณาจักรโรมัน⁸⁹

ในช่วงที่ศาสนาคริสต์ได้เข้ามามีบทบาททางสังคม และสร้างบรรทัดฐานทางสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพขึ้นมาใหม่ โดยยึดถือความเชื่อที่ว่าความร่วมมือทางทวารหนัก และการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศเดียวกันเป็นความผิด เป็นบาป ผิดศีลธรรม และผิดกฎหมายต้องได้รับโทษ อีกทั้งองค์ความรู้ทางการแพทย์ก็มีส่วนสำคัญก่อให้เกิดการตีตราทางเพศที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ และความไม่เท่าเทียมทางสังคมแก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) โดยแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์แบบสมัยใหม่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดวิวัฒนาการของชาร์ลส์ ดาร์วิน ที่มองเรื่องเพศสภาพเป็นเพียงกลไกเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ และมีเพศเพียง 2 เพศ คือ “เพศชาย” และ “เพศหญิง” และยึดถือระบบรักต่างเพศเป็นหลัก

⁸⁹ ณรงค์ศักดิ์ กัลป์ปราบโจร, (2562), *เพศต้องห้าม: การวิเคราะห์ในเชิงอาชญาวิทยาและวิพากษ์โดยใช้ทฤษฎีเคเวียร์ถึงความรุนแรงในครอบครัวต่อชายที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ในสังคมไทย*, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้ “ความเป็นชาย” และ “ความเป็นหญิง” กลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมให้เป็นเพศกระแสหลักที่มีความปกติ ส่วนพฤติกรรมทางเพศในรูปแบบอื่นที่แตกต่างไปถือเป็น “สิ่งที่ผิดปกติ” แสดงให้เห็นถึงความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดทางการแพทย์ทกก่อให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมที่แบ่งเพศสภาวะออกเป็น 2 ขั้ว อันได้แก่ กลุ่มคนที่รักเพศตรงข้าม (Heterosexual) และ กลุ่มคนที่รักเพศเดียวกัน (Homosexuality) โดยกลุ่มรักต่างเพศอาศัยอำนาจจากสถาบันทางสังคมสถาปนาให้กลุ่มตนเองเป็นเพศปกติและเบียดขับกลุ่มตรงข้ามให้กลายเป็นเพศที่ผิดปกติ ผ่านตัวบทกฎหมายและกำหนดการลงโทษทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในช่วงเวลาดังกล่าว ก่อนจะมีการทำความเข้าใจและยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมนั้นออกไปในยุคสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันที่ความหลากหลายทางเพศไม่ถือเป็นความผิดทางกฎหมายอีกต่อไป

โดยหลักแล้วอาจกล่าวได้ว่าแนวคิด ทฤษฎีควีเรียร์ (Queer Theory) ถือเป็นแนวคิดที่ต่อสู้เพื่อความเสมอภาคกันทางเพศ บนพื้นฐานของการมองว่าคนทุกเพศสภาวะควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไร้อคติ หรือปราศจากการแบ่งแยกระหว่างเพศ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ แบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิ และโอกาสในทุกมิติ ส่งผลให้แนวคิด ทฤษฎีควีเรียร์ จึงเป็นแนวคิดที่สร้างการรื้อถอนบรรทัดฐานทางสังคม และมองเรื่องเพศสภาวะว่าเป็นสิ่งที่มีความเป็นพลวัต ที่สามารถสั่นไหวเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา

2.4 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวិทยา (Criminal Justice Theory)

2.4.1 แนวคิด ทฤษฎีการตีตรา (Labeling theory)

จากปรากฏการณ์และสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมโลกในช่วงศตวรรษที่ 1960 การแย่งชิงอำนาจด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนอำนาจทางการเมือง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ในการศึกษาและการวิเคราะห์สังคมมนุษย์ โดยหนึ่งในแนวคิดทฤษฎีที่ถือกำเนิดขึ้นภายใต้ความเปลี่ยนแปลงทางกระบวนทัศน์ใหม่คือ แนวคิดทฤษฎีการตีตรา (Labeling Theory) ที่เป็นแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงหน่วยการวิเคราะห์ทางด้านอาชญาวិทยาจากเดิมที่มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ตัวผู้กระทำความผิดหรืออาชญากร ว่าเพราะปัจจัยใดที่ส่งผลให้มนุษย์หรือบุคคลตัดสินใจประกอบอาชญากรรม มาเป็นการวิเคราะห์ที่ปัจจัยภายนอกหรือบริบทภายนอกตัวอาชญากร อาทิ การดำเนินคดีทางอาญากับอาชญากร และปฏิกิริยาของประชาชนในสังคมที่มีต่อตัวอาชญากร

แนวคิด ทฤษฎีการตีตรา จัดอยู่ในกลุ่มของนักสังคมวิทยามหาวิทยาลัยชิคาโกยุคใหม่ (Neo-Chicagoans) และพัฒนามาจากแนวคิดของ Howard S. Becker นักสังคมวิทยาชาวชิคาโก ที่คิดค้นขึ้นมาในปี 1963 โดยนักอาชญาวิทยาบางท่านก็ได้นิยามชื่อแนวคิดทฤษฎีการตีตราในชื่อที่ แตกต่างกันไป บางท่านเรียกว่า ทฤษฎีปฏิกิริยาโต้ตอบทางสังคม (Social Reaction Theory) ที่มีความหมายในเชิงการเป็นทฤษฎีที่มุ่งศึกษาอาชญากรรมจากปฏิกิริยาโต้ตอบจากคนในสังคม โดยมีนักวิชาการหลายท่านที่สนใจในการนำทฤษฎีการตีตรามาประยุกต์ใช้ในวงการอาชญาวิทยา อาทิ Matza (1969), Becker, (1973) เป็นต้น

การจัดให้แนวคิดทฤษฎีการตีตราเป็นกลุ่มทฤษฎีทางด้านอาชญาวิทยาที่มีมุมมองต่อสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการก่ออาชญากรรมที่แตกต่างไปจากแนวการศึกษาเดิม โดยแนวคิดทฤษฎีการตีตราที่มีความเชื่อหรือแนวทางการศึกษาอาชญากรรมที่มีมุมมองการศึกษาไปที่องค์ประกอบทางสังคมในภาพรวม (Entire Social Context) เนื่องจาก การศึกษาปรากฏการณ์อาชญากรรมในรูปแบบเดิมที่ผ่านมา ไม่สามารถจะทำความเข้าใจการเกิดอาชญากรรมได้อย่างถูกต้องและลึกซึ้งมากเพียงพอ กล่าวคือเราจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบอื่นร่วมด้วย ทั้งปฏิกิริยาของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมอาชญากรรม ตลอดจนปฏิกิริยาการโต้ตอบหรือการกระทำของรัฐตลอดจนคนในสังคม ที่มีต่อตัวผู้กระทำผิดและตัวบทกฎหมายที่มีเพื่อใช้ควบคุมหรือกำกับคนในสังคม⁹⁰

Howard S. Becker นักสังคมวิทยาชาวชิคาโก ผู้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีการตีตรา เรียกแนวคิดทฤษฎีการตีตราในอีกชื่อหนึ่งว่า ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Interactionist Theory of Deviance) ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันในชื่อของหลักการแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ โดยแนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการตีตรา ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดดังกล่าวเป็นอย่างมาก เนื่องจาก เป็นการผสมผสานการศึกษาโดยใช้ความหมายของภาษาหรือสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อติดต่อหรือสื่อสารกันของคนในสังคม และภาษาหรือการสื่อสารและอากัปกริยาของบุคคลต่าง มีความสัมพันธ์กับการกระทำและการแสดงออกของบุคคลในแง่ของการรู้สำนึกแห่งตน จนอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดทฤษฎีการตีตราจะนำเอาปัจจัยของ “กาย จิต สังคม” (Biology, Psychology, Social) เข้ามาเป็นองค์ประกอบในการอธิบายปรากฏการณ์อาชญากรรมอย่างลึกซึ้ง

⁹⁰ พรชัย ชันดี และคณะ, (2558), *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*, สาขาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม, วิทยาลัยรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยรังสิต, น.271-299

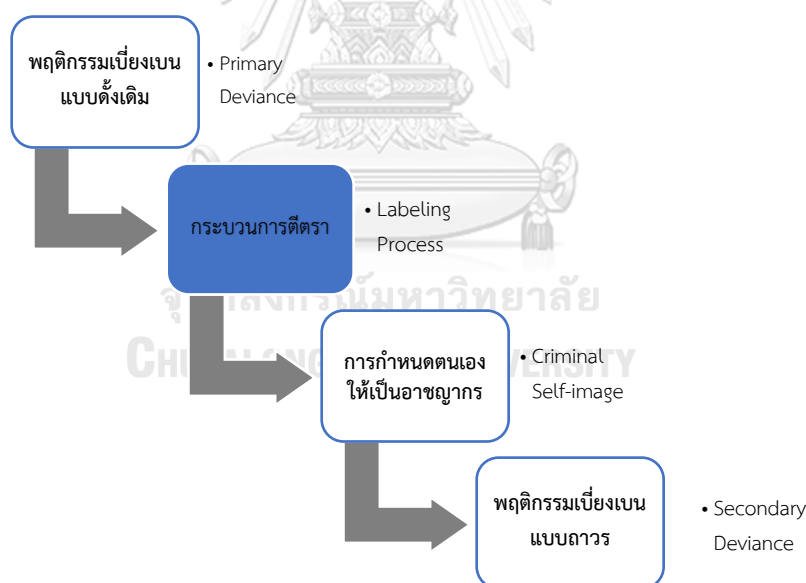
นักวิชาการหรือนักทฤษฎีที่สนใจศึกษาทฤษฎีการตีตราผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการตีตราคือ Edwin Lemert (1951) ถือได้ว่าเป็นนักวิชาการที่สำคัญท่านหนึ่งที่เป็นผู้นำเอาทฤษฎีการตีตรามาพัฒนา โดย Lemert มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่ง Lemert ได้นิยามความหมายของ “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” (Deviance) ว่าหมายถึง พฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม และเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงต่อวัฒนธรรม ค่านิยม หรือบรรทัดฐานทางสังคม จนเกิดปฏิกิริยาการตอบโต้ทางสังคมทั้งในระดับบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือเป็นที่ยอมรับ โดยระดับความรุนแรงของการตอบโต้จะขึ้นอยู่กับ ระดับ ขอบเขต และความเด่นชัดของพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้น

Lemert ได้อธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันเป็นสาเหตุของอาชญากรรมและการตีตรา โดยแบ่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ พฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบดั้งเดิม (Primary Deviance) และ พฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบถาวร (Secondary Deviance) โดยพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบดั้งเดิม หมายถึง พฤติกรรมที่ขัดแย้งกับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม และบุคคลได้ปฏิบัติหรือแสดงออกพฤติกรรมออกไปโดยไม่มีความรู้สึกผิด และพฤติกรรมดังกล่าวยังคงปฏิบัติต่อไป ตราบเท่าที่สังคมยังสามารถยอมรับได้ ขณะที่พฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบถาวร จะเกิดขึ้นในกรณีที่บุคคลที่มีปัญหาด้านการปรับตัวและมีปฏิกิริยาโต้ตอบทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลนั้น เนื่องจาก หดหนทางในการปรับตัวเพื่อเข้าหาสังคมหรือไม่มีหนทางในการเลือกพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสังคมได้ โดยปฏิกิริยาที่โต้ตอบจะก่อให้เกิดการปิดกั้นตนเองของบุคคลกับชุมชนและสังคม และส่งผลให้ถูกแยกตัวออกจากสังคมหรือชุมชน ส่งผลให้บุคคลต้องตัดสินใจว่าจะเลือกดำเนินหรือแสดงออกพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นต่อไป หรือตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เหมือนกัน

นอกจากนี้ Lemert ได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง (Self-Concept) กับการเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมในสังคม (Social Participation) ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบถาวร โดยการอธิบายและการจำแนกของ Lemert ดังกล่าวได้สร้างคุณูปการต่อการศึกษาทางด้านอาชญาวิทยาในแง่ของการสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีการตีตรา เนื่องจาก กระบวนการตอบทางสังคมหรืออาจเรียกอีกนัยยะหนึ่งว่า “กระบวนการยุติธรรม” (Criminal Justice) ทั้งในรูปแบบของทางการและไม่ทางการ ล้วนแต่ส่งผลให้เกิดการตีตราพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลที่เกิดขึ้นผ่านระบบ

กระบวนการยุติธรรม ซึ่งนับว่าสร้างผลกระทบต่อการใช้หรือพัฒนากระบวนการยุติธรรมในวงกว้าง และยังคงเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคม

สาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีการตีตรา คือการพิจารณาว่าพฤติกรรมอาชญากรรมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นกระบวนการที่บุคคลนิยามความหมายตนเองว่าเป็นอาชญากรหรือผู้กระทำ ความผิดด้วยพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทั้งในแง่ของการถูกตีตราด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดทบทวน หรือถูกตีตราจากหน่วยงาน รัฐ หรือกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนประชาชนในสังคม ซึ่งโดยปกติ บุคคลทั่วไปอาจมีพฤติกรรมอาชญากรรมแบบดั้งเดิมด้วยการกระทำผิดเป็นครั้งคราว ไม่สม่ำเสมอ และไม่มีความรุนแรงมากนัก แต่เมื่อบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนถูกผลักดันให้เข้าสู่ระบบของ กระบวนการยุติธรรมของรัฐ บุคคลก็จะถูกกระบวนการกำหนดตนเองให้กลายเป็นอาชญากรหรือ กลายเป็นบุคคลที่ผิดปกติดังนั้นได้รับความเสียหายทั้งทางจิตใจและร่างกาย จนอาจถึงขั้นไม่สามารถจะ กลับไปดำเนินชีวิตปกติได้ ส่งผลให้บุคคลตัดสินใจเดินหน้าเข้าสู่การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบถาวรไป ในที่สุด ตามภาพที่ 22

ภาพที่ 22 แสดงรูปแบบของพฤติกรรมอาชญากรรมตามทฤษฎีการตีตรา⁹¹

⁹¹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

กระบวนการดังกล่าวจากภาพที่ 22 สะท้อนให้เห็นถึงนัยยะที่สำคัญของทฤษฎีการตีตรากับการเกิดอาชญากรรมและผลกระทบจากการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมที่พลักบุคคลเข้าสู่วงจรการตีตราได้อย่างชัดเจน แต่ในขณะเดียวกันกระบวนการตีตราก็ชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่สังคมและรัฐต้องตระหนัก นั่นคือ เรื่องของการกำหนดบทลงโทษที่รัฐหรือกระบวนการยุติธรรมต้องคำนึงถึงผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรว่าจะดำเนินการในรูปแบบใด จะเป็นการลงโทษหรือบำบัดรักษาเพื่อแก้ไขและฟื้นฟูพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนให้กลับสู่การมีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของสังคมเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และจัดการตีตราให้ลดน้อยลงหรือเลื่อนหายไปจากสังคม

2.4.2 แนวคิด ทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง (Hate Crime) กับความผิดเพศ

ประเด็นถัดมาที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยคือการวิเคราะห์ทางด้านอาชญาวิทยากับความผิดเพศที่อาจเป็นต้นเหตุแห่งความเกลียดชังและนำไปสู่การก่ออาชญากรรม ซึ่งในสังคมปัจจุบันประเด็นเรื่องของภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และเรื่องของรสนิยมทางเพศหรือเพศสภาวะได้มีวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าและมีความหลากหลายขึ้นไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ประเด็นปัญหาด้านอาชญากรรมก็เช่นกันที่ยังคงเป็นประเด็นที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยหนึ่งในสาเหตุความรุนแรงและสาเหตุการก่ออาชญากรรมประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสัญชาติญาณและทัศนคติของบุคคลในตัวของมนุษย์คือ ประเด็นของ “ความเกลียดชัง” หรือ “อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง” (Hate Crimes) ซึ่งถือเป็นปัญหาอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนที่ต้องวิเคราะห์ปัจจัยในหลายมิติ ทั้งในเรื่องของทัศนคติ อารมณ์ บริบทแวดล้อม ตลอดจนภูมิหลังของผู้กระทำความผิดหรืออาชญากร เพื่ออธิบายสาเหตุของอาชญากรรมและพฤติกรรมของอาชญากร

นิยามความหมายของ “ความเกลียดชัง” (Hate) ในปัจจุบันถูกนำไปเชื่อมโยงกับในหลายประเด็น โดยประเด็นที่น่าสนใจและอยู่ในความสนใจของคนในสังคมคือ “ประทุษวาจา” หรือ Hate Speech อันหมายถึง คำพูดที่เป็นการแสดงการข่มขู่ คุกคาม สบประมาท ยั่วให้เกิดความเกลียดชังหรือการเลือกปฏิบัติ จนอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรง⁹² จึงเรียกอาชญากรรมนี้ในอีกชื่อหนึ่งว่า “อาชญากรรมจากความอคติ” (Bias-motivated) อันเป็นสาเหตุของการก่ออาชญากรรมของบุคคล โดยคำว่า Hate Speech เป็นคำที่ถูกเริ่มใช้ในสหรัฐอเมริกา โดยในช่วงศตวรรษ 1980 วิทยาลัยอเมริกันหลายแห่งนำกฎของการพูด (Speech Codes) มาใช้เพื่อเตือนให้คนในสังคมตระหนักรู้ว่า

⁹² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

การใช้ภาษาที่มีอคติ ไม่ว่าจะด้วยอคติทางความคิด หรืออคติทางเพศ ตลอดจนการกล่าวคำดูถูก ล้อเลียนกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือเรื่องการพูดในที่สาธารณะแม้จะมีการสนับสนุนให้ใช้วิธีการปราศรัยทางการเมืองอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยในบทบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพในการพูดที่ปรากฏอยู่ในบทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาตรา 1 (ค.ศ. 1791) และกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มาตรา 19 ที่มีการรับประกันว่า “ทุกคนต้องมีเสรีภาพในการแสดงออก” แต่ก็มีมาตรา 20 ที่ออกมากำหนดว่า ห้ามมีการพูดหรือปราศรัยในทางสนับสนุนการเกลียดชังทางสัญชาติ เชื้อชาติ หรือศาสนา ซึ่งอาจตีความว่าเป็นการยั่วยุให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ความเป็นอริศัตรู หรือความรุนแรง เพื่อป้องกันการใช้สิทธิในการพูดและการแสดงออกมากจนเกินไป

ในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมความเกลียดชังจำเป็นต้องพิจารณาทำความเข้าใจและจำแนกความแตกต่างระหว่าง “ประทุษวาจา” หรือ Hate Speech กับ “อาชญากรรมความเกลียดชัง” หรือ Hate Crimes ซึ่งทั้งสองคำล้วนมีความหมายที่คล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก โดยหน่วยงานที่มีชื่อเสียงของประเทศอังกฤษชื่อ The Crown Prosecution Service: CPS ได้อธิบายความหมายของ Hate Crimes ไว้ในเชิง “พฤติกรรม” ที่มองว่าเป็นอาชญากรรมที่มีเหตุมาจากพฤติกรรมที่มีแรงจูงใจในเชิงลบประกอบกับมีเจตนามุ่งร้าย (Malicious Intention) และมีทัศนคติที่มองบุคคลฝ่ายตรงข้ามเปรียบเสมือนศัตรู (Hostility) หรือมองบุคคลอื่นในสังคมในรูปแบบของการเป็นเหยื่อ (Victim) โดยอาจพุ่งเป้าหมายไปที่คนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มความเชื่อทางศาสนา กลุ่มความหลากหลายทางเพศ หรือสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ของบุคคลด้วยการกระทำความรุนแรงผ่านถ้อยคำหรือคำพูดที่แสดงออกซึ่งความเกลียดชังที่ตนเองมีต่อเหยื่อหรือบุคคลที่เกลียดอาทิ การใช้คำพูดคุกคาม ล่วงละเมิด การข่มขู่ การก่อกวน การตามรังควาน หรือกระทำการท่มเหงรังแก (Bullying) เป็นต้น⁹³

ในขณะที่ “ประทุษวาจา” (Hate Speech) มีคุณลักษณะและมีการอธิบายที่คล้ายกับอาชญากรรมความเกลียดชังในตัวของมันเอง เนื่องจาก ประทุษวาจา คือการกระทำที่แสดงออกความเกลียดชังผ่านทางพฤติกรรมและคำพูด (Verbal Abuse) เพื่อสื่อสารเจตนาของบุคคลเกี่ยวกับความ

⁹³ ลดาวัลย์ โยมนิ, (2564), *Hate Crimes: อาชญากรรมแห่งอคติในสังคมพลวัต*, (ออนไลน์), วารสารอาชญาวิทยาและสังคมวิทยา, Vol.4 No.3 (กรกฎาคม-กันยายน พ.ศ.2564) สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566

เกลียดชังที่มีอยู่ในจิตใจและเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่มุ่งทำร้ายจิตใจหรือทางกายของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ โดยการอธิบายอาชญากรรมความเกลียดชังกับประทุษวาจาในแง่มนูนี้ได้ขยายขอบเขตความหมายรวมไปถึงการลงมือกระทำ การใช้ข้อความในรูปแบบการเขียน การแสดงออกด้านอากัปกิริยา การสร้างความอับอายที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลอื่นรวมอยู่ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าประทุษวาจาหรือคำพูดที่มีเจตนามุ่งร้าย สร้างความเกลียดชัง เป็นต้นเหตุของการเกิดอาชญากรรมความเกลียดชังในแง่ของการใช้คำพูดที่นำไปสู่ความรุนแรงจนกลายเป็นอาชญากรรม

(1) ประเภทของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง (Type of Hate Crime)

โดยทั่วไปแล้วสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชังมักพบบ่อยใน 3 ประเภท⁹⁴ อันได้แก่ การประทุษร้ายทางกาย (Physical Assault) การใช้ประทุษวาจา (Verbal Abuse/ Hate Speech) และการยั่วยุให้เกิดความเกลียดชัง (Incitement to Hatred) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- การประทุษร้ายทางกาย (Physical Assault)

การประทุษร้ายทางกาย หมายถึง การกระทำที่มีเจตนามุ่งร้ายในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดมีเจตนามุ่งไปที่เหยื่อที่เป็นเป้าหมายด้วยการใช้ความรุนแรงตั้งแต่ระดับความรุนแรงทั่วไปไปจนถึงระดับความรุนแรงที่ก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมที่สร้างความสูญเสียทางร่างกายเป็นหลัก

- การใช้ประทุษวาจา (Verbal Abuse/ Hate Speech)

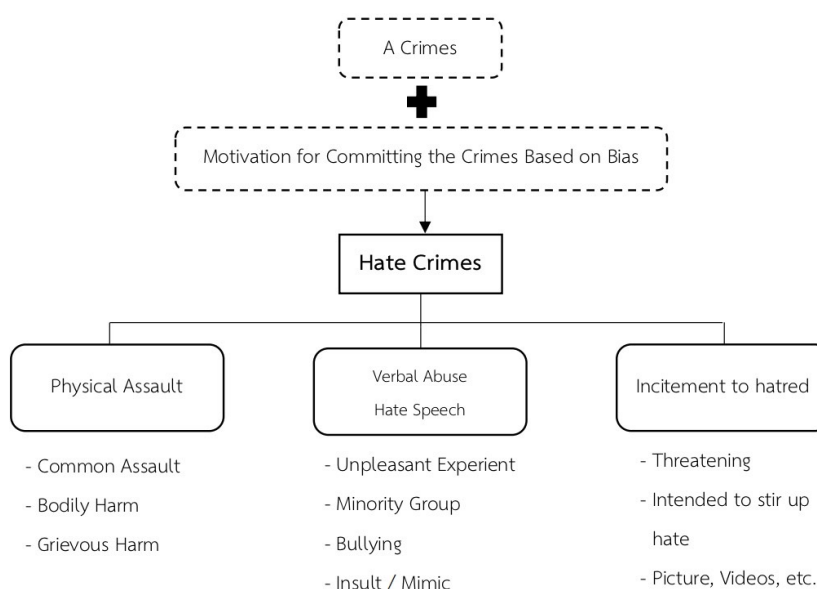
การใช้ประทุษวาจาเป็นการกระทำที่เป็นการสร้างความไม่ปรารถนาดีผ่านคำพูด หรือเป็นการสร้างความรู้สึกแค้นต่อผู้ฟังหรือผู้รับสาร โดยมีเจตนาเอาประสบการณ์อันเลวร้ายของเหยื่อหรือผู้ฟัง หรือนำปมด้อยของเหยื่อหรือเป้าหมายมาสร้างเป็นประทุษวาจา อาทิ การล้อเลียนพวกชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชายขอบทางสังคม เป็นต้น

- การยั่วยุให้เกิดความเกลียดชัง (Incitement to Hatred)

การยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังเป็นการกระทำที่คุกคามทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนยั่วยุและสร้างความเข้าใจผิดให้บุคคลอื่นเกิดความเกลียดชัง โดยรูปแบบการยั่วยุและการคุกคามให้เกิดความเกลียดชังมีหลายรูปแบบ ทั้งการใช้คำพูด การใช้รูปภาพ วีดีโอ เพลงเสียดสี หรือข้อความ

⁹⁴ Metropolitan Police, (2020), *What is hate crime?* (Online), www.met.police.uk , access to 1 march 2023.

ตามสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ที่นำไปสู่ความรุนแรงหรือสร้างความเกลียดชังตามมา ทั้งนี้ ความเกลียดชังไม่ได้หมายความถึงความโกรธแค้น หรือความไม่ชอบ แต่ความเกลียดชังที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชังจะมาจากความ “อคติ” (Bias) ที่มีต่อบุคคลหรือกลุ่มคนเป็นการเฉพาะเจาะจง อาทิ อคติทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศสภาพ เพศสภาวะ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือความพิการของบุคคล เป็นต้น⁹⁵ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ เปรียบเสมือนปัจจัยที่กระตุ้นหรือเป็นแรงจูงใจให้เกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชังบนพื้นฐานของควมมีอคติของบุคคล ดังภาพที่ 23

ภาพที่ 23 แสดงปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชัง⁹⁶

สำหรับประเทศไทย ประเด็นของการใช้ประทุษวาจา หรือ Hate speech เริ่มมีการกล่าวถึงในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาด้วยวิกฤติการณ์ทางการเมือง ประกอบกับการก่อเหตุอาชญากรรมที่มีมูลเหตุมาจากความเกลียดชังที่แสดงออกผ่านการดูถูกหรือการเหยียดหยามของบุคคล โดยเฉพาะประเด็นของ “การเหยียดเพศ” (Sexism) หรือ “การมีอคติทางเพศ” (Sexual Bias) ซึ่งเป็นประเด็นเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างช้านาน และยากต่อการแก้ไข แม้จะทุเลาลงไปมากในยุคสมัยปัจจุบันก็ตาม โดยในส่วนของประเด็นปัญหา “อาชญากรรมอันเนื่องมาจากความเกลียดชัง” (Hate Crime) ได้มีการนิยามหรือจำกัดความของพฤติกรรมอาชญากรรมจากความเกลียดชังไว้อย่างมากมาย โดยสามารถสรุปนิยาม

⁹⁵ The United State, Department of Justice, (2021), *Learn about hate crimes*, (Online), www.justice.gov, access to 1 March 2023

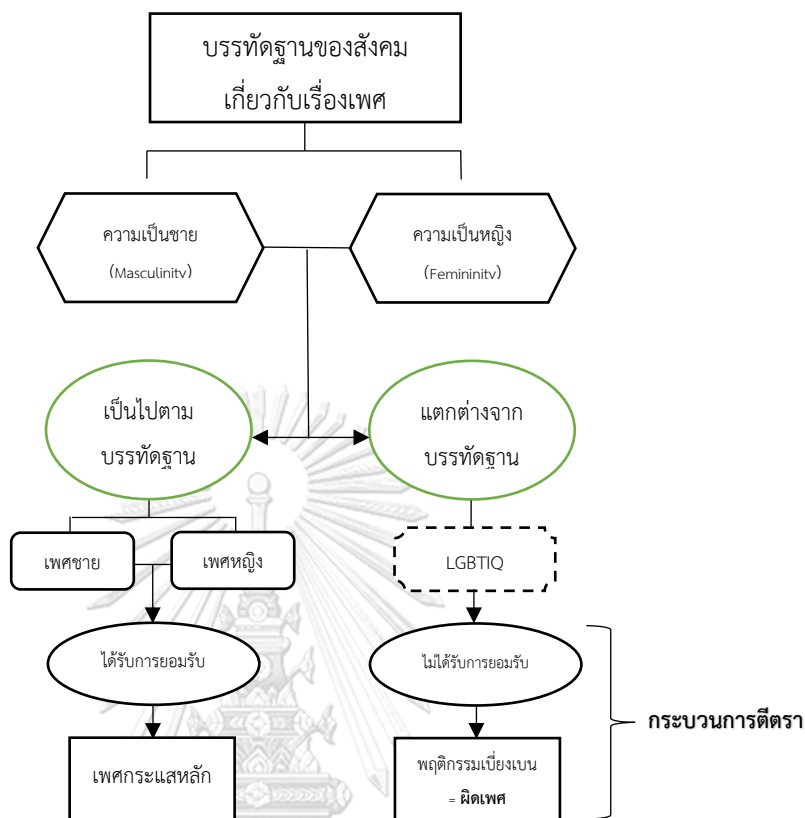
⁹⁶ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ความหมายของ “อาชญากรรมจากความเกลียดชัง” ซึ่งมีสาระสำคัญหลักว่า หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนด อันมีสาเหตุมาจากค่านิยมทางด้านเชื้อชาติ ลัทธิ การเลือกปฏิบัติ การกีดกันทางเพศ หรือการรังเกียจเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกัน⁹⁷

สำหรับประเด็นความเกลียดชังทางเพศที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและกำลังเป็นประเด็นปัญหาร่วมสมัย คือ ความเกลียดชังทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งกลุ่มเกย์ เลสเบี้ยน บุคคลข้ามเพศ ไบเซ็กส์ชวล หรือบุคคลสองเพศ ซึ่งในหลายสังคมยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและไม่ถูกต้องเกี่ยวกับประเด็นของความหลากหลายทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน โดยสาเหตุของการไม่มีความรู้ความเข้าใจที่มากพอในประเด็นดังกล่าว ส่งผลให้เกิดอคติทางเพศที่บุคคลมีต่อเพศที่แตกต่างหรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยการเริ่มนิยามอัตลักษณ์ของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศว่าเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนตามหลักการแนวคิดทฤษฎีการตีตรา เนื่องจาก บุคคลในสังคมยังมีทัศนคติที่ยึดถือระบบความรักต่างเพศ (Heterosexual) ที่นิยามให้เพศชายและเพศหญิงเป็นเพศกระแสนหลักของสังคมและให้ค่านิยมดังกล่าวกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคม ส่งผลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกเบียดขับให้กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบผ่านกระบวนการสร้างบรรทัดฐานของสังคม

ผลกระทบจากการถูกเบียดขับให้กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบทางสังคม (Marginal Group) ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ถูกสะท้อนออกมาในรูปแบบของการเลือกปฏิบัติ การกีดกันการตีตรา ตลอดจนการบีบบังคับผ่านกระบวนการทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเข้าสู่วงจรการทำให้พฤติกรรมความหลากหลายทางเพศกลายเป็นอาชญากรรม (Criminalization) ซึ่งการที่พฤติกรรมหรืออัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลายเป็นอาชญากรรมได้ด้วยการผ่านกระบวนการตามทฤษฎีการตีตรา โดยเริ่มจากการนิยามพฤติกรรมความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศให้กลายเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ด้วยการมองผ่านมุมมองและทัศนคติว่าพฤติกรรมที่มีความแตกต่างจากความเป็นชายและความเป็นหญิงคือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและยากต่อการแก้ไข หรืออาจเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบถาวรและไม่สามารถจัดให้เป็นบุคคลปกติทั่วไปได้ ดังภาพที่ 24

⁹⁷ นัทธี จิตสว่าง, 2559, *ความแตกต่างของการร่ำรวยกับอาชญากรรมจากความเกลียดชัง (Hate crime)*, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/609456>, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2565

ภาพที่ 24 แสดงกระบวนการตีตราทำให้อัตลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศกลายเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนกลายเป็นความผิดเพศ⁹⁸

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากภาพที่ 24 เมื่อกระบวนการตีตราส่งผลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลายเป็นบุคคลชายขอบของสังคมที่ถูกวาทกรรมความผิดเพศเข้าไปครอบงำและจำกัดความเป็นตัวตนไว้ ส่งผลให้พฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ภายใต้วาทกรรมความผิดเพศ ได้ถูกกำหนดให้เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ผิดแปลกไปจากสังคม และถูกนำไปเชื่อมโยงกับการกระทำที่เป็นภัยต่อเพศกระแสหลักและบุคคลในสังคมที่อยู่ในบรรทัดฐานของสังคมที่ยอมรับเพศกระแสหลักเริ่มเกิดอคติทางเพศต่อพฤติกรรมและความเป็นตัวตนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และนำไปสู่การเกิดความเกลียดชังทางเพศสภาวะหรือความเกลียดชังทางเพศสภาพต่อกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่เพศกระแสหลัก ซึ่งความเกลียดชังทางเพศที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความเป็นเพศสภาวะ

⁹⁸ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ที่แตกต่างและไม่ได้รับการยอมรับ หรือถูกเกลียดชังจากคนในสังคม ส่งผลกระทบในแง่ของการสร้างความกดดันให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และหลายกรณีพบว่าสภาวะความกดดันได้กลายตัวมาเป็นสภาวะความเครียดที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการสภาวะความเครียดที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการจัดการหรือการหาทางออกเพื่อขจัดความเครียดอย่างผิดวิธีและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวอาชญากรรมที่มีสาเหตุมาจากความเกลียดชังทางเพศหรือการไม่ยอมรับจากคนในสังคมในเรื่องของเพศสภาวะ

เมื่อพฤติกรรมและอัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ถูกนิยามในเชิงลบและทำให้มีความแตกต่างจนถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ลงด้วยบรรทัดฐานของคนในสังคม กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ จึงกลายเป็น “สิ่งผิดปกติ” และสถานะความเป็นเพศสภาวะหรืออัตลักษณ์จึงกลายเป็นเพศที่ไม่ถูกต้องและถูกนิยามด้วยคำหรือภาษาในเชิงลบจนกลายเป็นวาทกรรมชุดหนึ่งที่เรียกกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศว่าเป็นกลุ่มคน “พวกผิดเพศ” (Sexual Disorder) ที่สังคมไม่ควรให้การยอมรับและจำเป็นต้องจัดประเพณีให้เกิดความแปลกแยก (Alienation) ออกจากเพศปกติ (เพศชาย/หญิง) หรือกลุ่มเพศกระแสหลัก เป็นเหตุให้นำมาซึ่งความไม่เท่าเทียมและสร้างการตีตราที่ไม่เป็นธรรม

กรณีตัวอย่างของการทำให้ความหลากหลายทางเพศหรือความเป็นตัวตนทางเพศที่แตกต่างกลายมาเป็นอาชญากรรม คือกรณีของการนิยามว่า “เกย์คืออาชญากรรม” ที่อยู่ในบทความของ วินทร์ เลียววาริณ (2560) ที่ยกตัวอย่างการตีแผ่อัตลักษณ์ความเป็นเกย์ในแง่ของการกล่าวหาว่าเป็น “เพศต้องห้าม” (Sexual-taboo) หรือเป็นอันตรายต่อเด็กและเยาวชนที่รับชมเปรียบเสมือนว่า “ความเป็นเกย์คืออาชญากร” ที่สร้างอันตรายให้กับความเป็นเพศกระแสหลักและบ่อนทำลายบรรทัดฐานของสังคมที่ยึดถือระบบความรักต่างเพศ โดยถูกตีแผ่ผ่านภาพยนตร์ชื่อเรื่อง Beauty and the Beast ซึ่งถูกสร้างมาหลายครั้งแต่ในครั้งนี้นำมาในรูปแบบของภาพยนตร์ที่มีตัวละครเป็นเกย์ โดยถือเป็นครั้งแรกที่หนังของ วอลต์ ดิสนีย์ มีตัวละครเกย์อย่างโจ่งแจ้ง⁹⁹

⁹⁹ วินทร์ เลียววาริณ, (2560), *เกย์คืออาชญากรรม*, (ออนไลน์), <http://www.winbookclub.com/article.php?articleid=649>

ผลปรากฏว่าประเทศรัสเซียมีความคิดจะแบนหนังเรื่องนี้ แต่ต่อมาอนุญาตให้ฉายได้ และกำหนดให้ผู้เข้าชมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปี ดูได้โดยไม่มีผู้ปกครอง ขณะที่ในสหรัฐอเมริกาสั่งห้ามไม่ให้มีการฉายภาพยนตร์เรื่องนี้เลย และในส่วนของประเทศทางซีกโลกตะวันออกอย่างประเทศมาเลเซียที่นับถือศาสนาอิสลามถึงกับสั่งแบนหนังเรื่องนี้อย่างเด็ดขาด เนื่องจาก ผิดหลักศาสนาอย่างร้ายแรง และยิ่งไปกว่านั้นคือการโดนโจมตีจากพระคาทอลิกในประเทศสิงคโปร์ ที่กล่าวตัดพ้อว่า ภาพยนตร์ดังกล่าวส่งเสริมให้เด็กกลายเป็นเกย์ ซึ่งถือเป็นข้อกล่าวหาที่มีความรุนแรงต่อความเป็นตัวตนหรือการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของเกย์เป็นอย่างมาก

จากการสำรวจเหตุการณ์การต่อต้านเกย์ในสังคมทั่วไป พบว่าเหตุผลของการต่อต้านเกย์ส่วนมากมักมีความเกี่ยวข้องและมีสาเหตุมาจากเรื่องการนับถือศาสนา โดยกลุ่มที่ต่อต้านคือเกย์ให้เหตุผลเชิงข้ออ้างด้วยการอ้างของศีลธรรมและเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ทำให้ศาสนาเสื่อมเสีย และยังมีอีกหลายประเทศที่ยังคงมีบทลงโทษเกย์ไว้หลากหลายรูปแบบและมีระดับความหนักเบาที่แตกต่างกันออกไป ทั้งบริบททางสังคมและบริบททางกฎหมาย โดยอาจมีการแสดงออกถึงความเกลียดชังด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป อาทิ การไม่ว่าจ้างเกย์เข้าทำงาน การระบุให้เกย์ไม่ได้รับสวัสดิการทางสังคม ไม่สามารถซื้อบ้าน ไม่มีสิทธิเลี้ยงดูลูก หรือรับบุตรบุญธรรม ไม่มีสิทธิในการลี้ภัย สามารถถูกข่มขู่ได้โดยไม่เป็นความผิด ฯลฯ ไปจนถึงขั้นร้ายแรงที่สุดคือโทษประหารชีวิต

นอกจากนี้บุคคลสำคัญอย่าง ฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงเกย์ในขณะที่มีการประชุมองค์การสหประชาชาติ ณ กรุงเจนีวา โดยมีใจความสำคัญว่า “มันไม่ควรที่จะกำหนดให้การเป็นเกย์คืออาชญากรรม และกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเชื่อทางวัฒนธรรมและศาสนาไม่ควรถูกใช้เป็นข้ออ้างในการละเมิดสิทธิมนุษยชน ภายใต้ประโยคคำพูดที่ว่า “Gay Rights are Human Rights.” หรือสิทธิเกย์ก็คือสิทธิมนุษยชน ในขณะที่ประเทศรัสเซียถือเป็นอีกกรณีศึกษาที่สะท้อนถึงอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังทางเพศที่มีต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเยเลนา กริกอริเยวา นักกิจกรรมเพื่อสิทธิผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือกลุ่ม LGBTQ วัย 41 ปี ในรัสเซีย ถูกคนร้ายแทงเสียชีวิตด้วยของมีคม โดยตำรวจได้จับกุมผู้ต้องสงสัยคนหนึ่งเป็นชายวัย 38 ปี เชื้อสายคีร์กีสถาน อดีตนักโทษที่เคยรู้จักกับเหยื่อผู้เสียชีวิตมาก่อน พร้อมให้รายละเอียดว่าเป็นการก่อเหตุขณะมีนเมา ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัว

ผู้ต้องสงสัยคนดังกล่าวไป และจับกุมผู้ต้องสงสัยรายที่ 2 ชายอายุ 27 ปี ซึ่งให้การยอมรับว่าเป็นผู้ฆาตกรรมเยเลนาด้วยตัวเอง แต่ตำรวจไม่ได้เปิดเผยแรงจูงใจในการก่อเหตุ ส่งผลให้กลุ่ม LGBTQ ในรัสเซียวิตกกังวลว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ใช่เรื่องขัดแย้งส่วนตัว แต่ที่จริงแล้วเป็น 'การก่ออาชญากรรมจากความเกลียดชัง' หรือ Hate Crime ที่มีสาเหตุจากเรื่องของเพศสภาวะ และเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่สอบสวนเพิ่มเติม¹⁰⁰

เหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากหนึ่งในสมาชิกกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิ LGBTQ ในรัสเซีย เปิดเผยว่าเว็บไซต์ของกลุ่มที่ Pila ได้เผยแพร่รายชื่อ 'เป้าหมาย' ซึ่งเป็นนักเคลื่อนไหวด้าน LGBTQ ในรัสเซีย พร้อมชักชวนให้กลุ่มผู้ต่อต้านกลุ่ม LGBTQ โดยให้คำมั่นสัญญาว่า “จะมอบของขวัญสุดอันตรายและโหดเหี้ยมให้คนที่ชื่ออยู่ในโพสต์ดังกล่าว ซึ่งเยเลนามีชื่อรวมอยู่ในนั้นด้วย สถานการณ์การทำร้ายร่างกายหรือคุกคามกลุ่ม LGBTQ ในรัสเซียเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2013 เนื่องจาก รัฐบาลเริ่มบังคับใช้กฎหมายลงโทษผู้เผยแพร่ หรือโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกันให้แก่เยาวชน ทำให้กลุ่มรณรงค์เพื่อสิทธิ LGBTQ ตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มผู้เกลียดชังคนรักเพศเดียวกัน และยังมีแนวโน้มที่จะยกเลิกกฎหมายลงโทษผู้เผยแพร่ข้อมูล หรือโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกัน

สำหรับประเทศไทย อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือกลุ่มเกย์จนเป็นเหตุสลด คือกรณีของ เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแห่งหนึ่งลงมือก่อเหตุอาชญากรรมเพื่อล้างแค้นเพื่อนร่วมชั้นเรียน เนื่องจาก ผู้ก่อเหตุมักถูกล้อเลียนด้วยคำดูถูกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองด้วยถ้อยคำในเชิงลบว่า “เป็นตุ๊ด” หรือ “เกย์” อยู่เป็นประจำจนเกิดความอับอาย และมีความเครียดจากการโดนเพื่อนในชั้นเรียนเยาะเย้ยตามคำล้อเลียน จึงตัดสินใจขโมยปืนจากบิดา และเตรียมการและอุปกรณ์ในการก่อเหตุมาไว้ในกระเป๋า นักเรียน ก่อนจะก่อเหตุจู่ยิงศีรษะคู่อริขณะก้มถอดรองเท้าเข้าชั้นเรียน ก่อนพยายามหลบหนี แต่จับกุมพร้อมของกลางที่ใช้ในการก่อเหตุ¹⁰¹

¹⁰⁰ Voice online, (2019), *สงสัย 'ฆ่าเพราะเกลียดชัง' กลุ่ม LGBT รัสเซียสอบสวนคดีฆาตกรรมนักเคลื่อนไหว*, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://voicetv.co.th/read/aEFsB-cl>, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2565

¹⁰¹ ผู้จัดการออนไลน์, (2562), *สลด! ม.1 ล้างแค้นเพื่อนล้อเป็นตุ๊ด ขโมยปืนพ่อจ๋อยิงหัวขณะก้มถอดรองเท้าดับ*, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://mgronline.com/crime/detail/9620000120483>, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2565

จากกรณีตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประเด็นของความเกลียดชังทางเพศภาวะผ่านวาทกรรมความผิดเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่กลายมาเป็นชนวนเหตุในการก่ออาชญากรรม ทั้งในแง่ของกลุ่มหรือบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นเหยื่อผู้ถูกระทำความรุนแรงหรือถูกฆาตกรรม และในแง่ของการที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นผู้ลงมือก่อเหตุอาชญากรรม อันเนื่องมาจากการถูกกดดันและล้อเลียนจากคนในสังคมถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างว่าเป็นความผิดหรือสิ่งแปลกปลอม จนก่อให้เกิดความกดดันและความเครียดและนำไปสู่การใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขความคับข้องใจของตนเองในที่สุด

ประเด็นดังกล่าว อาทิตยา อาษา (2560) ผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสตรี เพศสถานะ และเพศวิถี ได้กล่าวถึงเรื่อง “ความเกลียดชังมีอยู่จริง” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรรมว่าด้วยความเกลียดชังทางเพศ ในงานเสวนาเวทีสาธารณะ “อู๋ม ซ้อมทรมาน ฆาตกรรม: อาชญากรรมแห่งความเกลียดชังต่อ ทอม และความหลากหลายทางเพศ” ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร ซึ่งถือเป็นถ้อยคำที่ยืนยันถึงปรากฏการณ์ความรุนแรงอันมีสาเหตุมาจากความเกลียดชังต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่บุคคลผู้ถูกเกลียดชัง มีพฤติกรรมหรือการกระทำบางอย่าง ที่ถูกมองว่าผิดแปลกและแตกต่างไปจากบรรทัดฐานทางสังคมนำไปสู่การก่ออาชญากรรมว่าด้วยความเกลียดชังทางเพศ¹⁰²

Michelle A. Marzullo และ Alyn J. Libman (2009) กล่าวถึง อาชญากรรมจากความเกลียดชัง (hate crime) หมายถึง อาชญากรรมที่เกิดจากอคติที่กระทำผิดหรือก่ออาชญากรรมด้วยความตั้งใจต่อบุคคลที่ผู้ลงมือก่ออาชญากรรมเห็นว่าสมควรได้รับ หรือเห็นว่ามีพฤติกรรมไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานสังคมด้วยการใช้ความรุนแรง เช่น การทำร้ายร่างกาย การข่มขู่ คุกคามให้เกิดความหวาดกลัว เป็นต้น ต่อกลุ่มคนที่ถูกมองเห็นว่ามีแตกต่างจากบรรทัดฐานของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรืออัตลักษณ์ทางเพศ ที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด และกลุ่มผู้มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและศาสนา

¹⁰² อาทิตยา อาษา, (2560), *ความเกลียดชังมีอยู่จริง อาชญากรรมว่าด้วยความเกลียดชังทางเพศ*, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://prachatai.com/journal/2017/01/69755>, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2565

องค์กรที่มีชื่อเสียงอย่าง Federal Bureau of Investigation หรือที่รู้จักกันในนามของ FBI ได้รายงานสถิติเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงอันเนื่องมาจากความเกลียดชัง เหตุเพราะ มีรสนิยมทางเพศที่แตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคมหรือบรรทัดของรักต่างเพศ ในปี 2007 ซึ่งผู้ได้รับความรุนแรงเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจาก ปี ค.ศ. 2006 โดยกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงอันเนื่องมาจากความเกลียดชังส่วนมากเป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทั้ง เกย์ เลสเบี้ยน บุคคลข้ามเพศและบุคคลสองเพศ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานขององค์การต่อต้านความรุนแรงแห่งชาติ (National Coalition of Anti-Violence Programs : NCAVP) ที่สำรวจสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดจากความเกลียดชังคนข้ามเพศ ที่รวมถึง เลสเบี้ยน, เกย์, คนรักสองเพศ, คนข้ามเพศ, และควีร์ ในปี ค.ศ. 2013 พบว่า ผู้หญิงข้ามเพศ จำนวน 72 เปอร์เซ็นต์ มักจะถูกฆาตกรรม จากกลุ่มคนที่เห็นว่าพวกเธอเป็นพวกผิดปกติทางเพศ และยังคงมีอีกหลายแห่งที่ยังมีกรณีการใช้ความรุนแรงหรือการก่ออาชญากรรมอันมีสาเหตุมาจากความเกลียดชังทางเพศ

ขณะที่ในสังคมแอฟริกาใต้ มีปรากฏการณ์ที่เรียกว่า Corrective Rape หรือ “การข่มขืนเพื่อความถูกต้อง” เพื่อแก้ไข ปรับเปลี่ยน เพื่อให้ผู้หญิงที่รักเพศเดียว กลับมามีรสนิยมรักต่างเพศตามปกติ โดยเป็นแนวคิดที่เกิดจากกลุ่มคนที่เกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การข่มขืนเพื่อความถูกต้อง เป็นเพียงแนวทางเพื่อ “แก้ไขปัญหา” การเป็นเลสเบี้ยน เนื่องจาก มีเลสเบี้ยนที่ตกเป็นเหยื่อและถูกฆาตกรรม จำนวน 31 ราย จึงต้องการหลีกเลี่ยงบุคคลในสังคมไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการรักเพศเดียวกันยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมแอฟริกา โดยอัตราความรุนแรงที่เพิ่มสูงขึ้นจากการต่อต้านกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่มีสาเหตุมาจากความเกลียดชัง หรือความรุนแรงอันเนื่องมาจากความเกลียดชัง จากการมีเพศสถานะและเพศวิถีที่แตกต่าง นำไปสู่การสูญเสียชีวิตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างไม่เป็นธรรม ขณะที่สังคมไทยพบปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมจากความเกลียดชัง (Hate Crime) หรือการใช้ความรุนแรงที่มีสาเหตุมาจากความเกลียดชัง (Hate Violence) ก็ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง โดยงานศึกษาของ กฤตยา อาชวนิจกุล เลขาธิการสมาคมเพศวิถีศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ที่แสดงให้เห็นถึงสถิติของอาชญากรรมจากความเกลียดชัง เฉพาะในกลุ่มของทอม พบว่า ปี พ.ศ. 2549 - ปี พ.ศ. 2559 มีข่าวความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ

ทอมจำนวน 11 ราย โดยรูปแบบการก่ออาชญากรรมตั้งแต่ การข่มขืน การรัดคอกจนเสียชีวิต การเผา ทั้งเป็น การใช้ถุงพลาสติกครอบศีรษะ ตลอดจนการใช้อาวุธ เช่น มีด ปืน ฯลฯ¹⁰³

ตัวอย่างปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้กล่าวมาทั้งในสังคมไทยและต่างประเทศ สามารถอธิบายให้เกิดความเข้าใจว่า “ความเกลียดชังทางเพศยังมีอยู่จริง” และวาทกรรมของความผิดเพศยังคงเป็นหนึ่งในสาเหตุของการก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชังได้อยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับสภาวะจิตใจ สภาพบริบทแวดล้อม และสถานการณ์ก่อนการเกิดอาชญากรรมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดอาชญากรรมขึ้น จึงถือเป็นอีกหนึ่งสถานการณ์ปัญหาที่ต้องได้รับการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกัน

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและเพศสภาพ

หลังจากที่กล่าวถึงหลักแนวคิด ทฤษฎี ต่างๆที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต้องใช้ในการศึกษาวิจัย เรื่องสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อและที่มีอยู่ภายในกลุ่มเกย์ เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ไปข้างต้นพอสังเขปแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและเพศสภาพที่น่าสนใจ เพื่อเสริมข้อมูลและความถูกต้องให้กับงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ณรงค์ศักดิ์ กล้าปราบโจร (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เพศต้องห้าม: การวิเคราะห์ในเชิงอาชญาวิทยาและวิพากษ์โดยใช้ทฤษฎีเคียร์ลิงถึงความรุนแรงในครอบครัวต่อทายาทชายที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ในสังคมไทย เป็นการศึกษาที่สะท้อนเรื่องราวประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวผ่านการเล่าเรื่องและตีความของแต่ละบุคคล เพื่อสะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอดีตโดยนำไปเชื่อมโยงกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายประสบการณ์ความรุนแรงที่ได้ประสบมา โดยนำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีความหลากหลายทางเพศที่นิยามตนเองว่าเป็นเกย์ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปจำนวน 8 คน มาถ่ายทอดประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ประสบพบเจอผลและเปรียบเทียบกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 8 คนมีพื้นฐานครอบครัวที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความรุนแรงในครอบครัวที่ได้ประสบพบเจอมีความแตกต่างกันออกไป โดยมีแนวคิดทางด้านผู้ปกครองหรือหัวหน้าครอบครัว (Patriarchal Perspective) ที่เป็นปัจจัยกำหนดสร้างกฎเกณฑ์ให้สภาพสังคม

¹⁰³ เกศริน เตียวสกุล, (2016), ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติและสิทธิในความเป็นพลเมืองของรัฐไทย, สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร

กลายเป็นสังคมนิยมชายที่สถาปนาอำนาจความเป็นชายให้เพศชายอยู่หรือมีอำนาจเหนือเพศหญิงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ส่งผลให้สามีมีอำนาจเหนือภรรยาและบุตรและมีอำนาจในการใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องและดูแลบุคคลในครอบครัวไปโดยปริยาย โดยแนวคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นบรรทัดฐานทางสังคมในเรื่องของสถาบันครอบครัวและการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัว

ในส่วนของท่านายทที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศในการศึกษาวิจัยของณรงค์ศักดิ์ ได้นำเอาแนวคิดทฤษฎีมลทินประทับ (Stigma Theory) มาใช้วิเคราะห์ โดยพบว่าบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะเกย์ได้ถูกมลทินประทับว่าเป็นสิ่งแปลกปลอมและผิดปกติไปจากบรรทัดฐานทางสังคมว่าด้วยเรื่องเพศและถูกกระทำ ความรุนแรงทางด้านร่างกายและจิตใจในมิติที่แตกต่างกันออกไป โดยผู้ให้ข้อมูลยังคงเผชิญกับสภาวะการถูกใช้ความรุนแรงในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง และมีสภาวะความเปราะบางทางด้านจิตใจขณะให้ข้อมูล สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นว่าท่านายทที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศเปรียบเสมือนเพศต้องห้าม ที่ถูกกระทำ ความรุนแรงตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย เพราะผู้กระทำ ความรุนแรงมีความคิดที่ว่าท่านายทที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะเกย์มักจะมีอาการอ่อนแอทางด้านร่างกายและจิตใจ จึงตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอันเนื่องมาจากมีสภาวะทางเพศหรือเพศที่ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม

มยุรา ปุลวามะระ (2561) กับการศึกษาเรื่อง “อัตลักษณ์ของ “ตุ๊ด” จากหนังสือชุดบันทึกของตุ๊ดและกว่าเจ้าจะเป็นหมอ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ของตุ๊ดและกลวิธีทางภาษาที่นำเสนออัตลักษณ์ของตุ๊ดในหนังสือชุดบันทึกของตุ๊ดและกว่าเจ้าจะเป็นหมอ โดยผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์และตัวตนของตุ๊ดในมิติของพื้นที่ส่วนตัวและมิติของพื้นที่สาธารณะมีความแตกต่างกัน ซึ่งในส่วนของพื้นที่ส่วนตัวสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 พื้นที่ อันได้แก่ พื้นที่ครอบครัว พื้นที่ความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิท และพื้นที่ความสัมพันธ์กับคนรัก โดยพบว่าในพื้นที่ของครอบครัว การนำเสนอตัวตนของตุ๊ดจะเป็นไปในทิศทางของครอบครัวที่มีพื้นฐานครอบครัวที่อบอุ่น มีครอบครัวเป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างที่ดีส่งผลให้กลายเป็นกลุ่มตุ๊ดที่ได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดีตามไปด้วย

ในส่วนของพื้นที่ของความสัมพันธ์กับเพื่อนสนิทของตุ๊ด พบการนำเสนอตัวตนความเป็นตุ๊ดผ่านการแสดงออกด้านมิตรภาพที่เป็นผู้ที่เป็นมิตรแท้และอหยาศัยดีสามารถเป็นเพื่อนได้กับคนทุกเพศทุกช่วงวัย และในส่วนของพื้นที่ความสัมพันธ์กับคนรัก พบว่าตุ๊ดแสดงออกความเป็นตัวตนเพื่อเป็นภาพแทนของความรักที่บริสุทธิ์และเป็นผู้มีความมั่นคงในความรัก และมีความใส่ใจ เอาใจใส่ดูแลความรักผ่านการถ่ายทอดประสบการณ์ความผิดหวังจากความรักและใช้เป็นบทเรียนในการดำเนินชีวิตต่อไป

สำหรับพื้นที่สาธารณะ การแสดงออกความเป็นตัวตนของตุ๊ดสามารถจำแนกแยกย่อยออกไปได้อีก 2 พื้นที่ อันได้แก่ พื้นที่การทำงานและพื้นที่สังคมส่วนรวมโดยในพื้นที่การทำงาน พบว่าในสายตาของเพื่อนร่วมงานและการตระหนักรู้ในตัวเองของตุ๊ด ตุ๊ดจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะนิสัยเป็นคนรักงานรับผิดชอบงานและมีศักยภาพในการทำงาน อุทิศตน เสียสละในหน้าที่การทำงาน ตลอดจนเป็นบุคคลที่มีจรรยาบรรณในอาชีพหรืองานของตน ขณะที่ในพื้นที่สังคมส่วนรวมพบว่าตุ๊ดจะเป็นผู้มีความอดทนอดกลั้นและกระทำงานต่างๆหรือประพฤติปฏิบัติด้วยความมีเหตุผล และมีการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคเป็นธรรมให้กับกลุ่มตุ๊ดด้วยกันเองเพื่อสร้างการยอมรับจากสังคม

การศึกษาของมยุรา ยังพบว่าอัตลักษณ์ของตุ๊ดที่นำเสนอผ่านการเล่าเรื่องและกลวิธีทางภาษาล้วนแต่เป็นการนำเสนอความเป็นตุ๊ดในเชิงบวก เพื่อใช้การนำเสนอภาพตัวแทนในเชิงบวกเหล่านี้ไปหักล้างกับชุดความคิดในเชิงลบที่สังคมไทยมีต่อความเป็นตุ๊ดหรือมีต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และให้สังคมได้ทำความรู้จักและสร้างความรู้ความเข้าใจในตัวตนและความเป็นตุ๊ดใหม่และยอมรับ หรือเปิดพื้นที่ ตลอดจนโอกาสให้กับตุ๊ดมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า การศึกษาของมยุราได้ผลลัพธ์การศึกษาที่แตกต่างไปจากของณรงค์ศักดิ์ ในแง่ของภาพตัวแทนในการมองและนำเสนอความเป็นตัวตนของเกย์และตุ๊ดในฐานะของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยแต่ละมุมมองและการนำเสนอมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปตามที่ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐาน

เทิดศักดิ์ ร่มจำปา (2545) ได้ทำการศึกษา วาทกรรมเกี่ยวกับ “เกย์” ในสังคมไทย ในช่วงปี พ.ศ.2508 - 2542 โดยมุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกย์ในสังคมไทย ในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่าในยุคที่มีการยึดถือจารีตปฏิบัติมาจนถึงสมัยยุคสร้างชาติที่วาทกรรมกระแสหลักของสังคมมีอคติต่อพฤติกรรมรักร่วมเพศ โดยมองว่ารักร่วมเพศในขณะนั้นมีความแปลกแยกออกมาจากเพศชายหรือเพศหญิง แต่ยังไม่มีการตั้งชื่อหรือหลักฐานปรากฏว่ารักร่วมเพศเป็นอันตรายต่อสังคมและไม่มีบทลงโทษที่รุนแรงเช่นสังคมตะวันตก ซึ่งในเวลาต่อมารักร่วมเพศถูกสังคมตะวันตกจัดให้เป็นโรคจิตที่สามารถบำบัดและรักษาได้

ผลการศึกษาของเทอดศักดิ์ได้อธิบายถึงช่วงเวลาต่างๆในการไล่เรียงความเป็นมาของการเกิดคำว่าเกย์ตั้งแต่สมัยปลายทศวรรษที่ 2500 ที่พบการใช้คำว่าเกย์ในพื้นที่หน้าหนังสือพิมพ์ เพื่อสร้างวาทกรรมให้สังคมยอมรับ แต่ก็ถูกกระแสของความเป็นอาชญากรรมนำมาเชื่อมโยงกับความเป็นเกย์ว่าเกย์คือบุคคลที่เป็นปัญหาสังคมจนเกิดการเรียกร้องสิทธิและสร้างวาทกรรมตัวตนใหม่ขึ้นอีกครั้งในช่วงทศวรรษที่ 2520 ด้วยการจัดทำนิตยสารที่เป็นพื้นที่สำหรับชาวเกย์โดยเฉพาะ เพื่อชี้แนะและสร้างความเข้าใจให้คนในสังคมมองว่าเกย์หรือพฤติกรรมรักร่วมเพศเป็นสิ่งปกติและสามารถสร้าง

คุณประโยชน์ให้กับสังคมได้เช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิง แต่ชุดวาทกรรมดังกล่าวของเกย์ก็ถูกคลื่นกระแสการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ที่ตรวจพบในรักร่วมเพศขณะนั้นโจมตีอย่างรุนแรงจนเกิดการตีตราว่าเป็นโรคที่เกิดจากเกย์และทำให้วาทกรรมการเป็นเกย์กลายเป็นอาชญากรรมด้านสุขภาพและตกเป็นจำเลยของสังคม

ในช่วงทศวรรษที่ 2530 วาทกรรมกระแสหลักในเรื่องของการประณามหยียดของความ เป็นเกย์ได้อ่อนกระแสลง โดยเห็นได้จากการที่นิยามความหมายความเป็นเกย์เริ่มผ่อนคลายไปในทิศทางที่ดีขึ้นและบางแห่งลดการตีตราว่าเกย์คือโรคจิตลงและไม่จำเป็นต้องรักษาอีกต่อไป พร้อมกับสร้างความเข้าใจว่าเกย์ไม่ใช่พาหะของเชื้อโรคหรือโรคเอดส์ แต่ประเด็นของการตีตราว่าเกย์เป็นภัยคุกคามของสังคมยังไม่หมดไป ขณะที่เกย์เริ่มมีการรวมตัวสร้างพื้นที่สาธารณะเพิ่มมากขึ้นผ่านการเดินขบวนและเทศกาลต่างๆ แต่วาทกรรมของความเป็นเกย์ก็ยังคงไม่ได้รับการยอมรับหรือหลุดพ้นจากสิ่งผิดปกติก่อนจากสังคม

งานวิจัยในสหรัฐอเมริกาในวารสาร Science Advance¹⁰⁴ กล่าวถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยระบุว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทั้งชาวเกย์ เลสเบียน บุคคลข้ามเพศ เคียวร์ และผู้แสดงออกทางเพศไม่ตรงบรรทัดฐานทางสังคม ล้วนแต่เป็นกลุ่มที่เผชิญกับอาชญากรรมความรุนแรง 4 เท่าเมื่อเทียบกับคนที่ไม่ได้เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่จัดสำรวจประเด็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกับการเผชิญกับอาชญากรรมและความรุนแรงในเชิงสถิติ โดยผลการวิจัยพบว่าสมาชิกกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศ เผชิญกับอาชญากรรมความรุนแรงอยู่ในอัตรา 71.1 ต่อจำนวนคน 1,000 คน ต่อปี เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่ใช่บุคคลหลากหลายทางเพศที่มีอัตราเผชิญอาชญากรรมเหล่านี้ 19.2 ต่อ 1,000 คน ต่อปี

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ มักจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมรุนแรงจากคนใกล้ชิดหรือคนรู้จัก โดยอาศัยข้อมูลจากแผนภาพที่ของมหาวิทยาลัยแห่งแคลิฟอร์เนีย ในกรุงลอสแอนเจลิส ระบุว่า กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ มีอัตราการเผชิญอาชญากรรมจากคนที่รู้จักร้อยละ 43.7 ขณะที่ผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ มีอัตราอยู่เพียงร้อยละ 6.9 และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ยังมีโอกาสเผชิญความรุนแรงจากคูรักรัก ญาติ และคนรู้จักอื่น ๆ มากกว่า 6 - 8 เท่า โดยงานวิจัยชิ้นนี้ระบุว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับความรุนแรง

¹⁰⁴ ประชาไทออนไลน์, (2020), *วิจัยสหรัฐฯ พบ LGBTQ+ เผชิญอาชญากรรมรุนแรงมากกว่า โดยเฉพาะจากคนใกล้ชิด*, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://prachatai.com/Journal/2020/10/89830> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2565

จากคนใกล้ชิดหรือคนรู้จักจำนวนมากเป็นเรื่องที่มีสาเหตุมาจากการกล่อมเกลาทางสังคมที่ปลูกฝังความรู้สึกเกลียดกลัวคนข้ามเพศ และบุคคลไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมในเรื่องเพศ โดยฮิวแมนไรท์แคมเปญมีผลสำรวจว่าวัยรุ่น LGBTQ ในสหรัฐฯ เมื่อปี 2561 ร้อยละ 67 ต้องเผชิญกับการที่ครอบครัวแสดงความคิดเห็นทางลบต่อเพศสภาพหรือเพศวิถีของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

นอกจากนี้ผลการศึกษาก็เกี่ยวกับบุคคลข้ามเพศที่มีความเสี่ยงต้องเผชิญกับการเหยียดหรือความรุนแรงเหล่านี้มากเป็นพิเศษ โดยพบกรณีการสังหารคนข้ามเพศหรือบุคคลที่แสดงออกทางเพศไม่ตรงบรรทัดฐานสังคมเกิดขึ้นอยู่เป็นระยะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนข้ามเพศที่เป็นคนดำและชาวเชื้อสายลาติน กรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงนัยยะของความเชื่อมโยงของการนำเอาเรื่องเพศไปผูกโยงกับเรื่องของเชื้อชาติ และความเกลียดชังอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามในยุคสมัยรัฐบาล โดนัลด์ ทรัมป์ มีนโยบายยกเลิกการระบุเพศสภาพหรือเพศวิถีของเหยื่อในการสำรวจสถิติอาชญากรรม ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนเองแบบไม่หารือกับประชาชนทั่วไป ส่งผลกระทบต่อการเก็บข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับความรุนแรงและกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างมากในเวลาต่อมา

Peter A. Jackson (1997)¹⁰⁵ นักวิชาการผู้ทำการศึกษาประเด็นของเกย์และกลุ่มคนรักร่วมเพศในสังคมไทย ตั้งข้อสังเกตต่อแนวความคิดของ มิเชล ฟูโก้ ในประเด็นเรื่องของอำนาจและวาทกรรมทางสังคมที่มีส่วนควบคุม และครอบงำการปฏิบัติการทางเพศของมนุษย์ ที่อาจใช้อธิบายในโลกตะวันตกซึ่งมีการควบคุมพฤติกรรมกลุ่มคนรักร่วมเพศโดยกฎหมาย และมีการลงโทษบุคคลที่มีพฤติกรรมดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่ในสังคมตะวันออกและในสังคมประเทศไทย ยังปราศจากกฎหมายและการลงโทษกลุ่มคนรักร่วมเพศ การจะนำความคิดของฟูโกต์มาใช้วิเคราะห์จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งอาจมีวิถีคิดต่อโฮโมเซ็กชวลในอีกลักษณะหนึ่ง

Jackson มองว่าการศึกษาเกย์ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา นักวิชาการในประเทศไทยถูกครอบงำด้วยแนวคิดตะวันตก ที่มองพฤติกรรมและอัตลักษณ์ของกลุ่มคนรักร่วมเพศว่าเป็นปัญหา โดยเฉพาะการศึกษาทางการแพทย์ นักจิตวิทยา และเพศศาสตร์ (Sexology) ที่ใช้วิทยาศาสตร์มาอธิบายว่าเกย์คือบุคคลที่ “ผิดปกติทางเพศ” (Sexual Disorder) โดย Jackson แยกกลุ่มการศึกษาเกย์และกลุ่มคนรักร่วมเพศออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีอัตลักษณ์กะเทย กลุ่มคนที่ตำหนิกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศ และกลุ่มการศึกษาวิถีชีวิตของเกย์และมองเกย์ในแง่บวก

¹⁰⁵ อังถึงโน นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, (2015), *การศึกษาเกย์ในสังคมไทย : 5ทศวรรษของการสร้างความรู้*, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), กรุงเทพมหานคร

โดยการศึกษาในกลุ่มแรกมุ่งไปที่เรื่องชีววิทยาและมีการจำแนกประเภทของพฤติกรรมกะเทยสองแบบ คือ กะเทยแท้และกะเทยเทียม ซึ่งกะเทยแท้ หมายถึง บุคคลที่มีอวัยวะและฮอร์โมนทางเพศทั้งชายและหญิง ส่วนกะเทยเทียม หมายถึง บุคคลที่มีฮอร์โมนเพศชายหรือหญิงอย่างเดียวแต่มีอวัยวะสืบพันธุ์ตรงข้ามกับฮอร์โมน ซึ่งเป็นการอธิบายโดยอาศัยความรู้ทางสรีรวิทยาและชีววิทยาจากตะวันตก เนื่องจากองค์ความรู้ทางการแพทย์ (Biomedical) มีพลังในการอธิบายมากกว่าความรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ส่งผลให้กะเทยในสังคมไทยจึงถูกมองจากความรู้ทางจิตเวชศาสตร์ที่อธิบายว่ากะเทยเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต (Mental Disorder)

ขณะที่ การศึกษากลุ่มที่สองเป็นการศึกษาพฤติกรรมรักร่วมเพศด้วยความคิดแบบวิทยาศาสตร์ โดยนำแนวคิดทฤษฎีตะวันตกมาอธิบายพฤติกรรมรักร่วมเพศ ที่มุ่งตำหนิเกย์และพฤติกรรมรักร่วมเพศในฐานะเป็นสิ่งที่ทำลายศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมทางเพศ ส่งผลให้พฤติกรรมรักร่วมเพศกลายเป็นปัญหาสังคม และทำให้นักวิชาการไทยวิตกว่าเยาวชนไทยมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรม “รักร่วมเพศ” ซึ่งในสังคมไทยมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดีจนเกิดการโจมตีและต่อต้านรายการโทรทัศน์ และสื่อที่นำเสนอพฤติกรรมเกย์และกะเทย โดยชี้หน้าว่าปัญหาครอบครัวมีผลต่อการเป็นเกย์และกะเทยของลูกและเรียกร้องให้สังคมป้องกันเยาวชนจากการแสดงพฤติกรรมรักร่วมเพศ จนกลายเป็นทัศนคติที่ฝังรากลึกลงอยู่กับคนไทยว่ากลุ่มคนรักร่วมเพศเป็นความ “เสื่อมทราม” และถูกมองในแง่ลบนับตั้งแต่นั้นมา

ในส่วนของการศึกษาในกลุ่มสาม เป็นการศึกษาส่วนน้อยที่พยายามเข้าใจพฤติกรรมรักร่วมเพศในฐานะที่เป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติที่พยายามรื้อถอนความคิดทางการแพทย์ที่ใช้อธิบายพฤติกรรมรักร่วมเพศ และอธิบายว่าการรักร่วมเพศมิใช่พฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือผิดศีลธรรม และอธิบายว่าพฤติกรรมของเกย์มิใช่ปัญหาสังคม โดย Jackson พบข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นทางเพศว่า อคติที่มีต่อเกย์ในสังคมไทยเกิดขึ้นในระดับ “วาทกรรม” ของ “ชนชั้นกลาง” (Middle Class) มากกว่าที่จะเกิดขึ้นในระดับของ “ปฏิบัติการทางกฎหมาย” หรือ “ข้อบังคับ” ซึ่ง Jackson เชื่อว่าความคิดเรื่องเพศของฟูโกต์ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับเกย์ในสังคมไทยได้และเสนอแนะว่านักวิชาการไทยจำเป็นต้องหันกลับมามองถึงวิถีคิดเรื่องเพศในมิติทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทยเอง เพื่อที่จะทำให้เข้าใจว่าพฤติกรรมและอัตลักษณ์ของเกย์ในสังคมไทยมีเงื่อนไขอย่างไร

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นที่ได้กล่าวมาทำให้เห็นถึงแนวทางการสร้างกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อและที่มีอยู่ภายในในกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ที่เริ่มต้นจากการศึกษาวาทกรรมที่มุ่งศึกษาลงลึกไปที่ระบบของภาษาที่ส่งผลต่อการเกิดวาทกรรม เนื่องจาก ภาษา คือส่วนประกอบสร้างที่สำคัญของวาทกรรม หรืออาจกล่าวได้ว่าภาษาคือบ่อเกิดของวาทกรรม การศึกษาวาทกรรมจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบภาษาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งเสียก่อน และเมื่อเข้าใจถึงกระบวนการของภาษาและการเกิดวาทกรรมได้อย่างถ่องแท้แล้ว การวิเคราะห์หรือการค้นหาความสัมพันธ์และบ่อเกิดของวาทกรรม “ความผิดเพศ” ก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ศึกษาวิจัยสามารถเข้าใจและมองเห็นภาพขององค์ประกอบวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่เกิดขึ้นว่ามีสาเหตุหรือเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับความเกลียดชังของคนในสังคมได้อย่างไร

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดหน่วยการศึกษาหลักในงานวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดการศึกษาวาทกรรมความผิดเพศไปที่ชุดวาทกรรมหลักสองชุดที่มีอยู่ในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” อันได้แก่ วาทกรรมชุดที่ 1 คือ ชุดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของบุคคลรักต่างเพศ (The Heterosexual) ที่มีต่อเกย์เพศชายในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (The Homosexual)” และ ชุดวาทกรรมที่ 2 คือ ชุดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ระหว่างเกย์เพศชายด้วยกันเองในฐานะบุคคลรักเพศเดียวกันกลุ่มต่างๆ (The Homosexuals) ในสังคมไทย โดยนำข้อมูลจากเอกสารและตำราวิชาการต่างๆมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งในแง่ของที่มา จุดกำเนิด ความเหมือน ความแตกต่าง ตลอดจนปัจจัยด้านกายภาพ จิตใจ กฎหมาย สถาบันครอบครัวและเพศวิถีของบุคคลของแต่ละชุดวาทกรรมที่มีต่อกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมด้วยการจำแนกกลุ่มแนวคิดทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาแนวคิดทฤษฎีในแต่ละแนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยภายหลังการทบทวนวรรณกรรมโดยละเอียดแล้วพบว่า แนวคิดทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัยในงานชิ้นนี้มากที่สุด คือ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนเพื่ออธิบายถึงความสอดคล้องและการถือกำเนิดความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ผ่านกระบวนการสร้างอัตลักษณ์และความเป็นตัวตน โดยผู้วิจัยนำเอาหลักการของมิเชล ฟูโกต์ ที่ได้อธิบายถึงหน้าที่ของกระบวนการควบคุมวาทกรรมภายนอกที่มีส่วนในการสร้างวาทกรรมให้เกิดและทำหน้าที่ขจัดยับยั้งอำนาจและข้อโต้แย้งที่จะเข้ามาโจมตีวาทกรรม อีกทั้งยังเป็นการควบคุมการใช้อำนาจของวาทกรรมที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่าง

มีระเบียบแบบแผน ผ่านกระบวนการ การห้าม (Interdit) การแบ่งแยกและการปฏิเสธ (Partage et Rejet) และการจัดให้อยู่ตรงข้ามกันระหว่างสิ่งที่เป็นจริงกับสิ่งที่เป็นเท็จ (Opposition du vrai et du faux) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างวาทกรรมผ่านการควบคุมและการคัดเลือก ประกอบกับกระบวนการควบคุมวาทกรรมภายใน ที่ทำหน้าที่จัดการกับเหตุการณ์ต่างๆ หรือสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนสิ่งที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดที่อาจเข้ามามีส่วนในการส่งผลกระทบต่อการเกิดวาทกรรม โดยมีองค์ประกอบของกระบวนการ การอธิบาย (Commentaire) ที่สร้างให้วาทกรรมที่เกิดขึ้น และถูกกล่าวถึงไปมาซ้ำเพื่อตอกย้ำชุดวาทกรรมและป้องกันยับยั้งสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเข้ามาส่งผลกระทบต่อวาทกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ในบทที่ 2 หน้า 72 มาแล้วข้างต้น

การทบทวนวรรณกรรมในบทนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะกล่าวถึงการวิเคราะห์วาทกรรมอย่างครอบคลุมและละเอียด เนื่องจาก เป็นประเด็นใหม่ในทางสังคมศาสตร์ ซึ่งในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดและรูปแบบดำเนินการวิเคราะห์ชุดวาทกรรมและสนามวาทกรรมความผิดเพศ โดยใช้หลักเกณฑ์และกระบวนการวิเคราะห์ทางวาทกรรมของมิเชล พูโกต์ เป็นหลักในการศึกษา ซึ่งพูโกต์มองว่าวาทกรรมหรือชุดวาทกรรมเป็นมากกว่าเรื่องของการใช้ภาษา หรือคำพูดและมีภาคปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive Practices) ที่รวมจารีตประเพณี วิถีปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ การให้คุณค่า และสถาบันต่างๆ ในสังคมเข้ามาวิเคราะห์และตีความชุดวาทกรรมภายในสนามวาทกรรมความผิดเพศ โดยยึดตามหลักที่พูโกต์ได้อธิบายถึงการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ว่าเป็นการพยายามศึกษาและวิเคราะห์ถึงกระบวนการ ขั้นตอน ตลอดจนลำดับของเหตุการณ์ และรายละเอียดต่างๆ รวมไปถึงบริบททางสังคมที่สร้างอัตลักษณ์ หรือพยายามนิยามความหมายเอกลักษณ์ให้กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวในรูปของชุดวาทกรรม โดยผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์วาทกรรมและการสร้างความหมายของพูโกต์เป็นหลักในการศึกษาวิจัย ควบคู่ไปกับการนำแนวคิดทฤษฎีทางอาชญวิทยา อันได้แก่ แนวคิดทฤษฎีการตีตรา และแนวคิดอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายการทำงานของสนามวาทกรรมความผิดเพศและการปะทะกันของชุดวาทกรรมรักต่างเพศ และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันภายในสนามวาทกรรม โดยเน้นหนักการพิจารณาไปที่ภาคปฏิบัติของวาทกรรมว่าสิ่งเหล่านั้นมีความเป็นมาอย่างไร เกี่ยวข้องกับการสร้างอำนาจ (Hegemony) หรือไม่อย่างไร และมีปัจจัยบริบทแวดล้อมใดบ้างที่เข้ามามีส่วนช่วยในการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวาทกรรมชุดนั้น ตลอดจนวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากชุดวาทกรรม

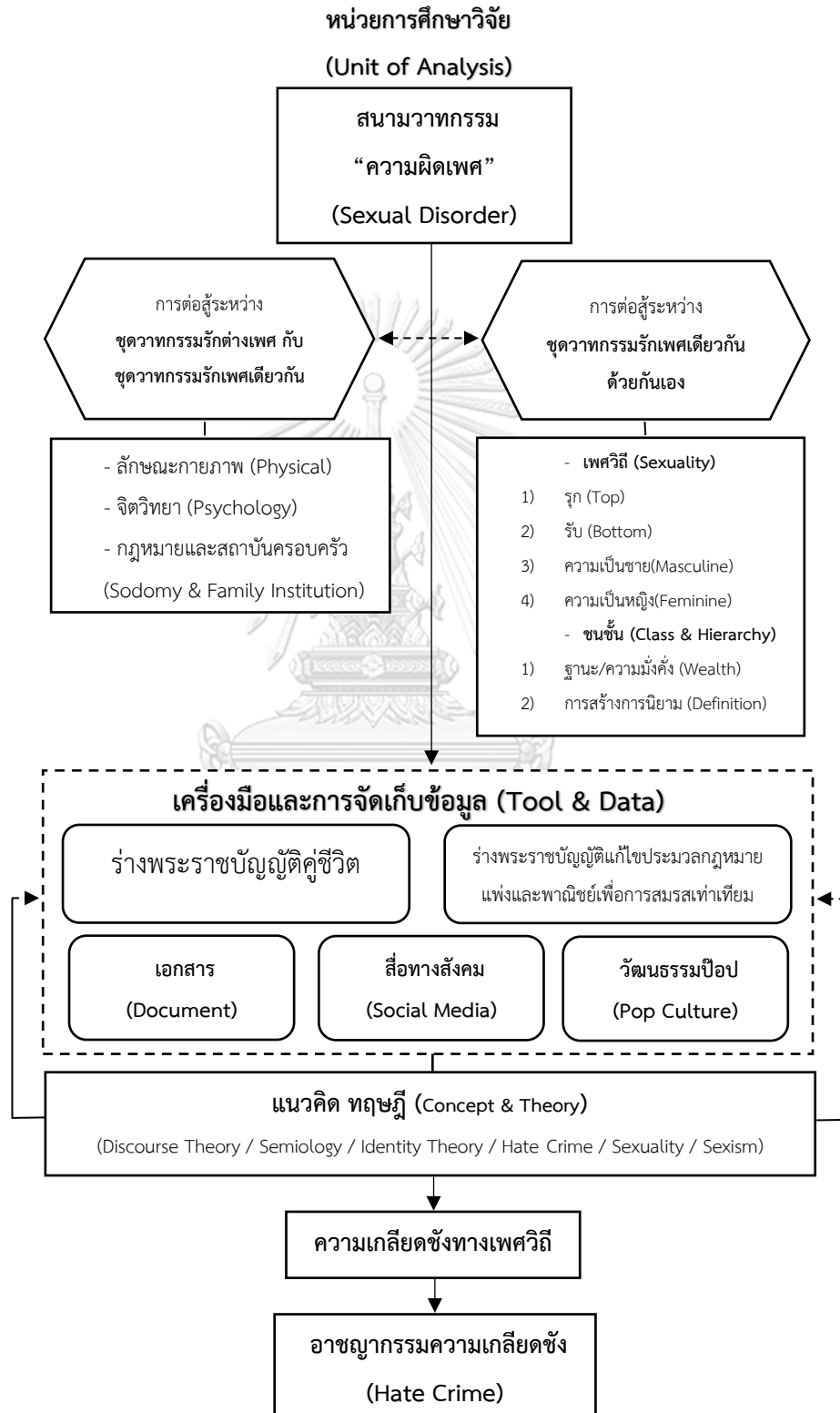
ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาที่ชุดของความสัมพันธ์ที่มีความสลับซับซ้อนที่อยู่ภายนอกวัฒนธรรมของวาทกรรมหรือนอกโลกแห่งความเป็นจริงและเป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ ที่ฟูโกต์นิยามว่า “A Field of Exteriority” หรือเงื่อนไขต่างๆที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นการศึกษาถึงชุดของกฎเกณฑ์ที่เป็นตัวกำหนดหรือตัวสร้างความหมายให้กับสิ่งที่เป็นวาทกรรม ที่ฟูโกต์เรียกการศึกษาแนวนี้ว่า “การศึกษาแบบโบราณคดีวิทยา” (Archaeology) ควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (Historicity) เพื่อเป็นการศึกษาที่พิจารณาวิเคราะห์ถึงความเป็นมาของวาทกรรมว่าเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างไร จากนั้นจึงพิจารณาว่าสิ่งนั้นหรือวาทกรรมนั้นมีหน้าที่และบทบาทต่อสังคมอย่างไร เพื่อสืบค้นและหาความสัมพันธ์ระหว่างชุด (Set) ของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมต่าง ๆ ในสังคม ว่ามีความสัมพันธ์เชิงอำนาจของวาทกรรม (Power Relationship of Discourse) กันได้อย่างไร ตลอดจนกระบวนการสร้างและสถาปนาและการทำให้กลายเป็นเหตุการณ์ (Eventualization) และการทำให้กลายเป็นประเด็นปัญหา (Problematization) เพื่อแสดงให้เห็นว่าทุกสิ่งล้วนแต่ถูกทำให้ชัดเจนผ่านเงื่อนไขและปรากฏการณ์ต่างๆ ซึ่งการวิเคราะห์วาทกรรมจะช่วยให้สามารถเกิดความสงสัย ตั้งคำถาม และตรวจสอบสรรพสิ่งในสังคมที่ต้องตรวจสอบหรือพิจารณาเชิงวิพากษ์ที่ไม่มองว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เบี่ยงเบน แขนงอน ตายตัว หากแต่มองว่าเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้ต้องเกิดการศึกษาระดับเชิงวิพากษ์เกิดขึ้นเพื่ออธิบายและหาคำตอบให้กับวาทกรรมที่มีว่าเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างไร ตลอดจนมีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมในแง่มุมใด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางการศึกษา โดยในงานศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการก่อตัวของสนามวาทกรรมความผิดเพศในฐานะของการเป็นหน่วยการศึกษาวิจัยหลัก (Unit of Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ของสนามวาทกรรมกับความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการศึกษาวาทกรรมเชิงวิพากษ์ที่มุ่งวิเคราะห์ภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม (CDA) เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่มีการปะทะเพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศ (Heterosexual) และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ที่มีปัจจัยในการวิเคราะห์ ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านเพศวิถี ปัจจัยด้านลักษณะกายภาพ ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัยด้านกฎหมายและสถาบันครอบครัวที่เข้ามามีส่วนในการทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มหรือสร้างการกีดกันจนเกิดความแตกต่างและแปลกแยกภายในชุดวาทกรรม ผ่านกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ อาทิ บทละครชุด บทเพลง นวนิยาย หนังสือ ที่เป็นภาพแทนของวัฒนธรรมป๊อปและการเคลื่อนไหวทางสังคม ตลอดจนร่างตัวบทกฎหมาย อันได้แก่ ร่างพระบัญญัติคูชีวิตและร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม ประกอบกับข้อมูลจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม

ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีทางอัตลักษณ์และเพศสภาพ รวมไปถึงแนวคิดทฤษฎีทางอาชญวิทยา มาใช้อธิบายปรากฏการณ์การเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถี ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายของประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 ดังแผนภาพแสดงกรอบแนวคิดและทฤษฎี

2.5 กรอบแนวคิดและทฤษฎี (Conceptual Framework)

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

(Research Methodology)

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสร้างกรอบแนวคิดการศึกษานามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 ทำให้เห็นภาพของแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยจะใช้เนื้อหาของการศึกษาทำความเข้าใจวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์มาใช้เป็นหลักในการสร้างกระบวนการศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูล โดยเริ่มจากการค้นหาคำนิยามความหมายของวาทกรรมจากระบบของภาษา (Linguistic) อันถือเป็นต้นกำเนิดของวาทกรรมทางสังคมศาสตร์และสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่ก่อตัวขึ้นภายใต้อิทธิพลของระบบภาษาที่ผสมผสานค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมจนกลายเป็นวาทกรรมที่มีอำนาจที่สามารถสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีให้คนในสังคมรู้สึกต่อต้านกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ภายใต้สังคมนิยมชาย (Patriarchy Society) ของประเทศไทย ผ่านการอธิบายด้วยกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมที่ยึดหลักการของฟูโกต์ ตลอดจนกลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และเพศสภาพ และกลุ่มแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการวิเคราะห์กรณีศึกษาต่าง ๆ ทั้ง บทละคร บทเพลง นวนิยาย ภาพยนต์ และตัวบทกฎหมาย อันได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมตามกรอบแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น

รูปแบบของงานวิจัยชิ้นนี้ที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาหรือมีหน่วยการวิจัย (Unit of Analysis) ไปที่สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่ภายในสนามวาทกรรมประกอบด้วยชุดวาทกรรม 2 ชุด ได้แก่ ชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบและค้นหาความแตกต่างทางด้านผลกระทบและการมีอยู่ของอัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยมุ่งศึกษาการช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมของ ชุดวาทกรรมรักต่างเพศกับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Heterosexual VS Homosexual) ภายในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และการต่อสู้ภายในระหว่างชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเอง (Homosexual VS Homosexual)” ซึ่งเป็นการต่อสู้ที่ได้รับผลกระทบมาจากสนามวาทกรรมความผิดเพศที่เกิดขึ้น จนส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเกิดการเหยียดกันเองในที่สุด

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยกำหนดปัจจัยในการวิเคราะห์วาทกรรมผ่านสื่อต่าง ๆ ในสังคมและมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมาย 2 ฉบับ ดังที่กล่าวมา ซึ่งกำลังตกเป็นประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงในสังคมไทย โดยเป็นการศึกษาที่นำปัจจัยแวดล้อมมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านกายภาพ (Physical) ด้านจิตใจ (Psychology) ด้านทัศนคติ (Attitude) ด้านฐานะทางสังคม (Social Class) ตลอดจนบริบทสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงศตวรรษที่ 21 ที่สังคมไทยตกอยู่ภายใต้บริบทของสังคมนิยมชาย อันเป็นบริบทที่ส่งผลกระทบและมีส่วนเกี่ยวข้องในการอธิบายวาทกรรมทั้ง 2 ชุด ภายในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์วาทกรรมประกอบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) บนพื้นฐานการวิเคราะห์ภาคปฏิบัติ การของวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ ซึ่งผู้วิจัยมีการจัดประเภทของระเบียบวิธีวิจัยออกเป็น 2 ประการ ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) และแบบทุติยภูมิ (Secondary Source) ก่อนนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์และแสดงผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์จากตัวบทวาทกรรมความผิดเพศ

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

งานวิจัยชิ้นนี้มีรูปแบบและระเบียบวิธีวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยตัวบทวาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ภายใต้กรอบการศึกษาปรัชญาหลังโครงสร้างนิยมและหลังสมัยใหม่นิยม (Post-Structuralism and Post-Modernism) ที่นำมาปรับใช้ในการศึกษาและวิจัยสนามวาทกรรม โดยวิเคราะห์วาทกรรมผ่านกฎหมายร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม และข้อมูลเอกสารที่รวบรวมมาจากตำราวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สื่อทางสังคม อาทิ Facebook, Line และ Website ต่างๆ, วัฒนธรรมป๊อป (Pop-Culture) และกฎหมาย อันได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตและร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมที่มีความเกี่ยวข้อง โดยการศึกษาวิจัยเป็นรูปแบบของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ที่มุ่งวิเคราะห์หน่วยการศึกษาวิจัยที่ประกอบไปด้วยชุดวาทกรรมสองชุดในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” อันได้แก่

ชุดวาทกรรมที่ 1: การต่อสู้กันภายในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่มีต่อเกย์ในฐานะของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Heterosexual VS Homosexual)

ชุดวาทกรรมที่ 2: การต่อสู้กันภายในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันระหว่างกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ด้วยกันเอง (Homosexual VS Homosexual)

โดยสามารถอธิบายระเบียบวิธีวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(1) การศึกษานิยามความหมายของสนามวาทกรรมและการก่อตัวของวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21

(2) การศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative Study) และอธิบายเชิงเปรียบเทียบการปะทะกันระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน ภายในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ”

(3) การศึกษาวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบและโครงสร้างของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ”

(4) การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม “ความผิดเพศ” และ “ความเกลียดชังทางเพศวิถี” ที่นำไปสู่การเกิดความไม่เท่าเทียมและก่อให้เกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชังผ่านการวิเคราะห์ตัวบทกฎหมาย อันประกอบไปด้วย ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม ตลอดจนวัฒนธรรมป๊อป และสื่อทางสังคมเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเกิดสนามวาทกรรม

(5) การนำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอภิปรายร่วมกับการศึกษาในข้อ 1 - 4

(6) การอภิปรายและสรุปผลการศึกษาวิจัยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในข้อ 1 - 5

การศึกษาวิจัยสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาวาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ในแง่มุมของปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) โดยสามารถอธิบายระเบียบวิธีวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1.1 การศึกษานิยามความหมายของวาทกรรมและการเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ”

ระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษาสนามวาทกรรมความผิดเพศจะเริ่มต้นจากการศึกษาวาทกรรมในส่วนของการนิยามความหมายของวาทกรรม โดยเป็นการศึกษาจากเอกสารและตำราทั้งจากภาษาไทยและตำราภาษาต่างประเทศเพื่อสรุปสาระสำคัญและนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาทำการสังเคราะห์ข้อมูลถึงนิยามความหมายของสนามวาทกรรมความผิดเพศให้เกิดความชัดเจนและสามารถใช้เป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือและใช้เป็นหน่วยในการศึกษาวิจัย (Unit of Analysis) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” มีองค์ประกอบที่ต้องศึกษาอย่างลึกซึ้งเพื่ออธิบายสถานะการปะทะกันของวาทกรรมแต่ละชุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.2 การศึกษาถึงองค์ประกอบของวาทกรรมและโครงสร้างสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย

หลังจากการศึกษานิยามความหมายตลอดจนกระบวนการสร้างและการเกิดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ได้อย่างครบถ้วนและมีความชัดเจนแล้ว ขั้นตอนการศึกษาคือการศึกษาลงถึงองค์ประกอบของวาทกรรม ทั้งในส่วนของชุดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของบุคคลรักต่างเพศที่มีต่อเกย์ในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (Heterosexual VS Homosexual)” และ “ชุดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ระหว่างเกย์ในฐานะของบุคคลรักเพศกลุ่มต่างๆที่มีต่อเกย์ผู้เป็นบุคคลรักเพศเดียวกันด้วยกันเอง (Homosexual VS Homosexual)” โดยมุ่งศึกษาในรูปแบบของการศึกษาแบบโบราณคดีขององค์ความรู้ (Archeology of Knowledge) และการศึกษาแบบรื้อสร้าง (Deconstruction) ถึงองค์ประกอบภายในที่เอื้อต่อการก่อตัวของวาทกรรมและปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการสร้างวาทกรรมแต่ละชุดขึ้นมาว่ามีองค์ประกอบหรือปัจจัยภายในใดบ้างที่มีส่วนประกอบสร้างให้เกิดวาทกรรมชุดนั้น อาทิ การพิจารณาองค์ประกอบทางจิตวิทยา องค์ประกอบทางกฎหมายผ่านตัวร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม ตลอดจนองค์ประกอบด้านกายภาพ บริบททางสังคมและรสนิยมทางเพศของบุคคลเพื่อช่วยอธิบายการก่อตัวของวาทกรรม

3.1.3 การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” กับความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยและการเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชัง (Hate Crime)

เมื่อดำเนินการศึกษาหาความหมายของวาทกรรมและการเกิดวาทกรรม โดยเฉพาะชุดวาทกรรมความผิดเพศ ซึ่งถือเป็นหน่วยหลักของการศึกษาวิจัย กระบวนการศึกษาวิจัยในลำดับถัดไปคือการวิเคราะห์เพื่อจำแนกชุดวาทกรรมย่อย (Sub-Discourse) ของวาทกรรมความผิดเพศให้แยกออกจากกัน โดยแบ่งเป็น ชุดวาทกรรมที่ 1: การต่อสู้ภายในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของบุคคลรักต่างเพศที่มีต่อเกย์ในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (Heterosexual VS Homosexual) และชุดวาทกรรมที่ 2: การต่อสู้ภายในสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ระหว่างกลุ่มเกย์เพศชายในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกันด้วยกันเอง (Homosexual VS Homosexual)

จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของชุดวาทกรรมความผิดเพศที่กำหนดกับความเกลียดชังทางเพศวิถีและการเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชังในการศึกษาวิจัยว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ผ่านกรณีศึกษา อันประกอบไปด้วยละครชุด ภาพยนตร์ บทเพลง นวนิยาย และสิ่งแทนชุดวาทกรรมที่เป็นทางการอย่างร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่าง

พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม โดยกลุ่มตัวอย่างหรือกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกมาศึกษาวิเคราะห์เป็นกรณีศึกษาที่มีทั้งการแสดงถึงการต่อสู้ของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันกับสนามวาทกรรมความผิดเพศในเชิงบวกที่สร้างสรรค์และการสะท้อนการถูกกดทับจากการถ่ายทอดผ่านกรณีศึกษาเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของวาทกรรมแต่ละชุดอย่างครบถ้วน

3.1.4 การกำหนดเครื่องมือการวิจัยและขอบเขตของการวิจัย

สิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอีกประการหนึ่งในการศึกษาวิจัย คือ การกำหนดเครื่องมือการวิจัยและขอบเขตของการศึกษาวิจัยให้ชัดเจน โดยการศึกษาวิจัยเรื่องสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่างๆภายใต้บริบท “สังคมนิยมชาย” ในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมความผิดเพศกับความเกลียดชังทางเพศวิถีจนนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมจากความเกลียดชังของวาทกรรมแต่ละชุดว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบชุดวาทกรรมทั้งสองชุดว่ามีการนำวาทกรรมความผิดเพศเพื่อสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีต่อคู่กรณีในบริบทและสถานการณ์ที่แตกต่างกันอย่างไร เนื่องจาก คู่กรณีหรือผู้ได้รับผลกระทบจากวาทกรรมความผิดเพศในแต่ละชุดวาทกรรมมีความแตกต่างกัน โดยผ่านเครื่องมือในการศึกษาวิจัยประกอบไปด้วยการวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมายอันได้แก่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม ตำราเอกสารวิชาการ ข้อมูลจากสื่อทางสังคม ประกอบการสัมภาษณ์เฉพาะบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีการอ้างอิงถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือและได้ประเด็นการศึกษาที่ครบถ้วน

3.1.5 การนำแนวคิดทฤษฎีในฐานะของการเป็นเครื่องมือการอธิบายข้อมูลการศึกษาวิจัยมาอธิบายผลการวิเคราะห์วาทกรรมแต่ละชุด

ภายหลังจากวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของวาทกรรมแต่ละชุดที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นหน่วยในการศึกษาวิจัยได้อย่างละเอียดและชัดเจนแล้ว ลำดับถัดมาคือการนำแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดมาอธิบายกระบวนการและการทำงานของวาทกรรมความผิดเพศและชุดวาทกรรม ประกอบไปด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Theory and Analysis) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และเพศสภาพ (Identity and Gender Theory) อามี ทฤษฎีเลสเบี้ยน เกย์ และควีร์ (Lesbian Gay and Queer Theories) แนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา (Criminal Justice Theory) อาทิ แนวคิดทฤษฎีการตีตรา (Labeling theory) แนวคิดทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง (Hate Crime) กับความผิดเพศ

3.1.6 การศึกษาเปรียบเทียบและอธิบายข้อมูลเชิงเปรียบเทียบระหว่างชุดวาทกรรม

การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเพื่ออธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชุดวาทกรรมแต่ละชุดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยด้วยการเทียบเคียงประเด็นในแต่ละประเด็นและนำองค์ประกอบที่เหมือนหรือแตกต่างกันมารวบรวมวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลและผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบ โดยผู้ศึกษาวิจัยจะดำเนินการโดยใช้วิธีการจับคู่ทั้งในรูปแบบของการจับคู่ตรงข้าม (Binary System) และการจับคู่เหมือนเพื่ออธิบายให้เห็นภาพความเหมือนหรือความแตกต่างอย่างชัดเจนในแต่ละชุดวาทกรรม อาทิ การจับคู่ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาของชุดวาทกรรมความเกลียดชังทางเพศวิธระหว่างกลุ่มคนรักต่างเพศมีต่อคนรักร่วมเพศภายใต้บริบทการใช้วาทกรรมความผิดเพี้ยนเพื่ออธิบายความเหมือนหรือแตกต่างจากชุดวาทกรรมย่อยที่กลุ่มคนรักร่วมเพศมีต่อกลุ่มคนรักร่วมเพศด้วยกันเองหรือไม่ อย่างไร

3.1.7 การอภิปรายและสรุปผลการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างชุดวาทกรรม

กระบวนการศึกษาวิจัยในช่วงท้ายของการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยจะดำเนินการอภิปรายผลโดยเรียบเรียงการอภิปรายผลออกมาในรูปแบบของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามลำดับชั้นของกระบวนการศึกษาวิจัยตั้งแต่จุดเริ่มต้นและเส้นทางการศึกษาวิจัยในแต่ละขั้นตอน ตลอดจนอภิปรายผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในเชิงลึก และสรุปผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบของการเขียนผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Narrative Writing) ตามการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ในแง่มุมของปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ด้วยระเบียบวิธีแบบโบราณคดีแห่งความรู้ (Archeology of Knowledge) ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) เพื่อให้เกิดลำดับขั้นตอนการอธิบายที่เป็นลำดับขั้นและง่ายต่อการเข้าใจ พร้อมกับข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยเพื่อการต่อยอดการศึกษาวิจัยแก่ผู้ที่สนใจต่อยอดการศึกษาในอนาคต

3.2 เครื่องมือและเทคนิคการเก็บข้อมูลการวิจัย

การเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ก. ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์สถานการณ์และความเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อออนไลน์ทางสังคมในรูปแบบต่างๆ อาทิ Facebook, Line, บทเพลง, ละคร, ภาพยนตร์ ตลอดจนข่าวการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ในหนังสือพิมพ์และเอกสารที่เผยแพร่เกี่ยวกับเกย์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย

ข. ข้อมูลระดับชั้นทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ถูกจัดเก็บหรือรวบรวมโดยหน่วยงานอื่น ๆ ที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือผลการศึกษาวิจัยประเด็นเกี่ยวกับเกย์และวาทกรรมเกี่ยวกับเกย์ไว้ อาทิ การเก็บและศึกษาข้อมูลจากรายงานที่ตีพิมพ์ หรือยังไม่ได้พิมพ์แต่มีการรวบรวมข้อมูลไว้ สมาคม บริษัท สำนักงานวิจัย นักวิจัย วารสาร หนังสือพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ, รายงานการวิจัยการสัมมนา, หนังสือวิชาการ กฎหมาย ตลอดจนบทความจากวารสารและนิตยสารต่างๆ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยแบ่งตามรายละเอียด โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลของนิยาม ความหมายและการก่อตัวของสนามวาทกรรม ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลการวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษามา ทำการศึกษาวิเคราะห์ตัวบทกฎหมาย อันได้แก่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตและร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมและการรวบรวมจากการวิเคราะห์เอกสาร ตำราวิชาการ ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายมาอธิบายควบคู่ไปกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น โดยนำมา วิเคราะห์เพื่อหาความแตกต่างของชุดวาทกรรมแต่ละชุดที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยที่มีรูปแบบสังคมนิยมชายเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการเกิดการตีตราและการจำกัดสิทธิและความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานั้น ผู้วิจัยอาศัย การวิเคราะห์บนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและการ วิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Theory and Analysis) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และเพศสภาพ (Identity and Gender Theory) อามี ทฤษฎี เลสเบียน เกย์ และควีร์ (Lesbian Gay and Queer Theories) แนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา (Criminal Justice Theory) อาทิ แนวคิดทฤษฎีการตีตรา (Labeling theory) แนวคิดทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง (Hate Crime) กับความผิดเพี้ยนโดยนำ ข้อมูลต่างๆที่ได้มาเป็นเครื่องมือในการยืนยันข้อเท็จจริงของแนวคิดและทฤษฎีต่างๆอย่างเป็นระบบ

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มจากการศึกษาประวัติของการก่อตัวของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย และ ต่างประเทศที่มีการเริ่มเปิดพื้นที่ให้กับเกย์ในสังคมที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคมและการเกิดสภาวะความ แยกแยกทางอัตลักษณ์ (Identity Alienation) ที่ส่งผลกระทบต่อเกย์ในสังคม เนื่องจาก คนในสังคมโดยรวม เริ่มมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน โดยสังคมไทยมองเกย์ว่าเป็นสัญลักษณ์ของกามารมณ์และความสนุกสนานของ เกย์ที่อยู่ในสังคมไทยและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของชุดวาทกรรมแต่ละชุดในสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนว่า ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของเกย์เพศชายในสังคมไทยที่มีร่วมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะเป็นการศึกษาในรูปแบบของการพรรณนา

3.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเริ่มศึกษาจากประวัติการก่อตัวหรือการปรากฏตัวขึ้นของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยโดยนำมาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกาเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการและความแตกต่างของพัฒนาการและความเป็นมาของการก่อตัวของกลุ่มเกย์ในสังคม โดยเฉพาะการอธิบายและการสร้างตัวตนของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยผ่านอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ ท่ามกลางสภาวะความแปลกแยกทางอัตลักษณ์และบริบทสังคมนิยมชายในสังคมไทย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนและนำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของเกย์ในสังคมไทย โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาไปที่หน่วยการศึกษาวิจัย อันได้แก่ สนามวาทกรรมความผิดเพี้ยน (Sexual Disorder Discursive Field) ที่มีการปะทะกันของชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมในการสร้างตัวตนในเชิงอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อภายในกลุ่มเกย์ด้วยกันเอง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์การมีอยู่ของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนผ่านกรณีศึกษาที่หลากหลายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างในหลายแง่มุมเกี่ยวกับการมีอยู่และภาคปฏิบัติของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่แฝงอยู่ข้างในสื่อที่เป็นกรณีศึกษา ตลอดจนวัฒนธรรมป๊อป กฎหมาย และบริบทแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีอยู่ของสนามวาทกรรม ผ่านการใช้แนวคิดทฤษฎีเข้ามาอธิบายกรณีศึกษาแต่ละกรณีเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเกลียดชังทางเพศวิถีที่สังคมไทยมีต่อกลุ่มเกย์ในศตวรรษที่ 21 โดยมีลำดับการศึกษาวเคราะห์กรณีศึกษาในบทที่ 4 ตามขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

กรณีศึกษา	ขอบเขตการศึกษาวิจัย	แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา
ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด)	- ศึกษาการนำเสนอภาพแทนของความเป็นเกย์และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่พยามต่อสู้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศและสร้างการเปิดพื้นที่ตัวตนในเชิงบวกของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย	- แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม - แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ฯ - แนวคิดทฤษฎีการตีตรา
ละคร “คุณชาย”	- ศึกษาการนำเสนอภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนภายใต้บริบทสังคมนิยมชายที่ใช้สถาบันครอบครัวและการสืบสกุลเป็นเครื่องมือกดทับกลุ่มเกย์ในสังคมไทยกับการประกาศจุดยืนเพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคมของเกย์ผ่านตัวละครในเรื่อง	- แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม - แนวคิดทฤษฎีการตีตรา - แนวคิดทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง
ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่.. สับสน	- ศึกษาการนำเสนอภาพแทนอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์ที่มีความลื่นไหลและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมกับการถูกกดทับจากสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่นิยามให้ความเป็นเกย์คือบาดแผลและเป็นสิ่งต้องห้ามในสังคมศตวรรษที่ 21	- แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม - แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ฯ - แนวคิดทฤษฎีการตีตรา - แนวคิดเลสเบี้ยน เกย์ และควีรี่

กรณีศึกษา	ขอบเขตการศึกษาวิจัย	แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา
ภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก	- ศึกษาการต่อสู้ของเกย์ในฐานะของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่ต้องต่อสู้กับบรรทัดฐานของสังคมท่ามกลางระบบทุนนิยมกับความหวาดกลัวการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีและการตีตราจากสังคมจากเหตุการณ์ที่เป็นบาดแผลในจิตใจของตัวละคร	- แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม - แนวคิดทฤษฎีการตีตรา - แนวคิดทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง
บทเพลง “ประเทือง” / “กีดกัน”	- ศึกษาการนำเสนอภาพแทนของอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ที่ใช้บทเพลงและภาษาในบทเพลงในการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่มีทั้งการสื่อสารในเชิงบวกและการสื่อสารเชิงกดทับและตีตราผ่านภาษาในบทเพลงที่มีต่อเกย์ โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของบทเพลงในศตวรรษที่ 19-21	- แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม - แนวคิดทฤษฎีการตีตรา - แนวคิดทฤษฎีอาชญากรรมแห่งความเกลียดชัง - วาทกรรมกับความจริงและอำนาจ
หนังสือ “นายใน” ใน สมัยรัชกาลที่ 6	- ศึกษาการนำเสนอภาพแทนอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์ที่มีความลึกลับและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมกับการต่อสู้และการถูกกดทับจากสนมวาทกรรมความผิดเพศและสังคมนิยมชายที่ปรากฏในสังคมไทยจากอดีตที่ส่งผลกระทบต่อปัจจุบันในแง่ของการเปิดพื้นที่เพื่อการยอมรับเกย์ในสังคมไทย	- แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม - แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์และเพศสภาพ - วาทกรรมกับการเมือง - เพศสภาพและอำนาจในวาทกรรม - แนวคิดทฤษฎีการตีตรา
วัฒนธรรมป๊อปและไพรด์	- ศึกษาการเข้ามาของวัฒนธรรมป๊อปและการเกิดเทศกาลไพรด์เพื่อการเปิดพื้นที่ทางสังคมของเกย์	- แนวคิดเลสเบี้ยน เกย์ และควีวีย์ - วาทกรรมกับความจริงและอำนาจ

ตาราง 8 สรุปแนวทางการศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษากับแนวคิดทฤษฎี

3.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) เกิดความเข้าใจในเรื่องการก่อตัวของสนมวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีการปะทะกันระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศ (Heterosexual) และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่ส่งผลต่อการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายของสังคมไทย

(2) เกิดความเข้าใจในเรื่องการก่อตัวของสนมวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีการปะทะกันทางชุดความคิดระหว่างชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ด้วยกันเอง ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายของสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อให้กลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยเกิดการเหยียดกันเองภายในกลุ่ม

(3) ทราบถึงสาเหตุการเกิดสนมวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย (Research Finding)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวาทกรรมและภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาวาทกรรมและสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ในลักษณะของการศึกษาในแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Study) เป็นการศึกษาวิจัย ณ จุดเวลาหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยเลือกช่วงเวลาศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2001 – 2023) และมีการเก็บข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย สภาสังคมและวัฒนธรรมในช่วงเวลาดังกล่าว ตลอดจน สื่อทางสังคม อาทิ ภาพยนต์ นวนิยาย ซีรีส์ บทเพลง และกฎหมาย เป็นต้น โดยในบทที่ 4 จะเป็นการนำเอาข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวม และเก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยในบทที่ 2 และตามกระบวนการศึกษาวิจัยในบทที่ 3 มาเขียนวิเคราะห์ผลการศึกษาควบคู่ไปกับแนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยไปพร้อมกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการอธิบายผลการศึกษาตามลำดับช่วงเวลาของเหตุการณ์และกรณีศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป ตามลำดับ

4.1 ประวัติความเป็นมาและการก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” (Historical of Sexual Disorder Discursive Field)

ประเด็นการศึกษาวเคราะห์ประการแรกที่ต้องทำการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจการก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และองค์ประกอบของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ในช่วงศตวรรษที่ 21 โดยเป็นการศึกษาประวัติความเป็นมาและการก่อตัวของวาทกรรม “ความผิดเพศ” ชุดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในสังคมไทย เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์สนามวาทกรรมและภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีผลต่อการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย โดยมีรายละเอียดของประเด็นการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

การศึกษาที่มาของการก่อตัวและการเกิดวาทกรรมตลอดจนสนามวาทกรรมจากกระบวนการสร้างและตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านการศึกษาทางสังคมวิทยาวัฒนธรรมภายใต้บริบทการวิเคราะห์ผ่านระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามจนเกิดองค์ความรู้และความเข้าใจการเกิดสนามวาทกรรมแล้วนั้น ประเด็นการศึกษาถัดมา คือ การศึกษาประวัติความเป็นมาและการก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” (Sexual Disorder Discursive Field) ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ว่ามีการก่อตัวหรือต้นกำเนิดมาจากสิ่งใด มีปัจจัยใดที่ส่งผลให้เกิดสนามวาทกรรมความผิดปกติที่ยังคงทิ้งร่องรอยและผลกระทบมาจนถึงปัจจุบัน โดยผลการศึกษาเกี่ยวกับภัยและความหลากหลายทางเพศย้อนกลับไปกว่า 70 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 ที่เริ่มปรากฏอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ขึ้นในสังคม และมีความเคลื่อนไหวทางสังคมอยู่ตลอดเวลาเพื่อสร้างหรือเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มอัตลักษณ์ของตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งในช่วงแรกปรากฏ อัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศเพียงแค่ว่าเลสเบียน เกย์ ไบเซ็กส์ชวล และบุคคลข้ามเพศ (LGBT) ก่อนจะเพิ่มเติมและแตกแขนงอัตลักษณ์ทางเพศมากขึ้นเป็น LGBTQ+ ในเวลาต่อมา

ภาพที่ 25 อธิบายความหมายของการนิยามกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+¹⁰⁶

¹⁰⁶ มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, (2561) , *แตกต่างอย่างเข้าใจเมื่อลูกเป็น LGBTQ* (ออนไลน์), <http://SOSThailand-Supporting-your-LGBTQ-child-Gay>, สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2566

4.1.1 จุดกำเนิดของวาทกรรมและสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย ในสังคมโลก ในศตวรรษที่ 19 - 21

นับแต่อดีต สังคมได้สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมทางเพศให้กับคนในสังคมภายใต้ฐานคิดหรือแนวความคิดเชิงระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามที่สถาปนาอำนาจให้กับเพศชายและเพศหญิงให้เป็นเพศที่ได้รับการยอมรับและกลายเป็นเพศกระแสหลักทางสังคม ด้วยการนำเอาบทบาทในการสร้างครอบครัวหรือสถาบันครอบครัวมาเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจและความชอบธรรมให้กับเพศชายและเพศหญิงในฐานะของสามีภรรยาที่มีบทบาทการทำหน้าที่เป็นหน่วยผลิตสร้างสมาชิกทางสังคมและทำหน้าที่ขัดเกลาและเลี้ยงดูบุตรในฐานะของบิดามารดาเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวหรือบุตรเติบโตมาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งแนวคิดหรือบรรทัดฐานของสังคมดังกล่าวถูกระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามกำกับและควบคุมบรรทัดฐานทางเพศของคนในสังคมมาอย่างยาวนาน และมีนักวิชาการหลายคนที่มีแนวคิดสนับสนุนและมีมุมมองต่อระบบดังกล่าวภายใต้ฐานคิดที่มองมนุษย์เพศชายและเพศหญิงเปรียบเสมือนเครื่องจักรในการผลิตปัจจัยการผลิตทางสังคม (บุตร) เพื่อเลี้ยงดูและพัฒนาเข้าสู่ระบบตลาดแรงงานเพื่อการขับเคลื่อนหรือการผลิตทุนทางสังคม ส่งผลให้เกิดค่านิยมรักต่างเพศ (Heterosexual) และการแต่งงานกับเพศตรงข้ามให้ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยความสำเร็จของการใช้ชีวิตของคนในสังคมที่จำเป็นต้องมีความรักต่างเพศ วางแผนการสร้างครอบครัว และการแต่งงานกับเพศตรงข้ามและมีบุตรร่วมกัน จากนั้นสวมบทบาทหน้าที่เลี้ยงดูบุตรให้มีคุณภาพสามารถสร้างการผลิตและคุณค่าต่อสังคม จึงจะถือว่าเป็นครอบครัวและมีการทำหน้าที่ที่สมบูรณ์

บรรทัดฐานและค่านิยมทางเพศของคนในสังคมดังกล่าว เริ่มเกิดความสั่นคลอนในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ด้วยการที่สังคมเริ่มมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวคิดของมาร์กซิส (Marxism) ประกอบกับมีมิติทางด้านการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางเพศหรือเรื่องเกี่ยวกับเพศสภาพ ตลอดจนเพศสภาพจะจนกลายเป็นประเด็นการเมืองเรื่องเพศ (Gender Politics) ที่สังคมเกิดความคิดแบ่งความสัมพันธ์ของคนในสังคมออกเป็น 2 รูปแบบความสัมพันธ์ อันได้แก่ ความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ (Heterosexuality) และความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) ซึ่งทั้งสองความสัมพันธ์เปรียบเสมือนคู่ตรงข้าม (Binary code) ที่ต่างออกมาแย้งซึ่งพื้นที่ อำนาจ และการยอมรับจากสังคมอยู่ตลอดเวลา

รูปแบบความสัมพันธ์ที่ถูกค่านิยมหรือบรรทัดฐานสังคมโจมตี คือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน เนื่องจาก สังคมมีบรรทัดฐานและให้ค่านิยมตลอดจนยอมรับกับการสร้างครอบครัวหรือการใช้ชีวิตคู่แบบความสัมพันธ์คู่รักต่างเพศให้เป็นความสัมพันธ์กระแสหลัก

(Main-stream) โดยได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดแบบมาร์กซิสที่มองสังคมมนุษย์แบบแบ่งชนชั้น และให้ความสำคัญกับชนชั้นแรงงานที่ต้องมีการป้อนปัจจัยการผลิต (Productive) เข้าสู่ระบบ ซึ่งปัจจัยการผลิตดังกล่าว หมายถึง “บุคคล” ซึ่งระบบความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดปัจจัยการผลิตได้ โดยพิจารณาจากกายภาพตามธรรมชาติ คือ ความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ ส่งผลให้ความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศกลายมาเป็นระบบความสัมพันธ์กระแสหลัก และความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกันจึงกลายเป็นสิ่งผิดปกติ (Abnormal) และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

แนวคิดการแบ่งชนชั้นของแรงงานมาใช้จากแนวคิดแบบมาร์กซิสที่มีการแบ่งระบบชนชั้นและระดับของคนในสังคมตามความสัมพันธ์ดังกล่าวยังปรากฏในเรื่องเพศสภาพหรือเพศภาวะด้วยเช่นกัน โดย Peter Drucker อธิบายเกี่ยวกับเรื่องเพศสภาพหรือเพศภาวะว่ามีการแบ่งชนชั้นหรือระดับความสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในรูปแบบความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน (A same-sex formation) ก็ยังมีการแบ่งชนชั้นภายในความสัมพันธ์ด้วยตนเอง ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากกลุ่มบุคคลข้ามเพศ (Transgender) เลสเบียน (Lesbain) และเกย์ (Gay) ซึ่งระบบความสัมพันธ์ของบุคคลกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในช่วงแรกเริ่มปรากฏตัวต่อสังคมมีภาพลักษณ์ของความสามัคคีและความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทว่า ความสัมพันธ์ภายในของกลุ่มโดยเฉพาะในกลุ่มเกย์กลับมีความแบ่งแยกและการแบ่งชนชั้นภายในกลุ่มอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ด้วยตนเองด้วยสาเหตุหลายประการส่งผลให้ความเป็นเพศของเกย์ตลอดจนวาทกรรมทางเพศชุดต่าง ๆ เริ่มเกิดความสั่นคลอนและถูกอิทธิพลของระบบทวิภาคหรือแนวคิดแบบคู่ตรงข้ามเริ่มเข้ามามีอิทธิพลในการจำแนกความเหมือนและความแตกต่างจนกลายเป็นการจัดประเภทในเรื่องของเพศภาวะที่เป็นความปกติหรือที่เป็นบรรทัดฐาน (Normative) กับความผิดปกติ (Disorder) เกิดขึ้นตามมา

จุดกำเนิดที่สำคัญของการเกิดชุดวาทกรรม “ความผิดเพศ” (Sexual Disorder) ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมโลกและสังคมไทย ภายใต้บริบทสังคมนิยมชาย ในศตวรรษที่ 20 เริ่มปรากฏให้เห็นจากสังคมของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการออกกฎหมายที่มีเนื้อหาห้ามทำการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน (Same-Sex Sexual Act) แม้ในระยะแรกที่ประกาศใช้จะได้รับการต่อต้านจากกลุ่มคนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ออกมาเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองแต่ก็ไม่เป็นผลหรือประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งในขณะนั้น สังคมมีทัศนคติต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในเชิงลบและมองกลุ่มคนเหล่านี้ว่าเปรียบเสมือน “ชนกลุ่มน้อย” (Minority Group) หรือ “คนชายขอบ” (Marginal People) ที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมจนนำไปสู่การต่อต้านที่รุนแรงจนกลายเป็นเหตุจลาจลที่ Stonewall ในปี ค.ศ. 1969 และนำไปสู่การเกิดกฎหมายการต่อต้านการเลือกปฏิบัติ (Anti-Discrimination laws) แต่ก็ถูกบังคับใช้ได้เพียงไม่นานนัก เป็นเหตุให้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน

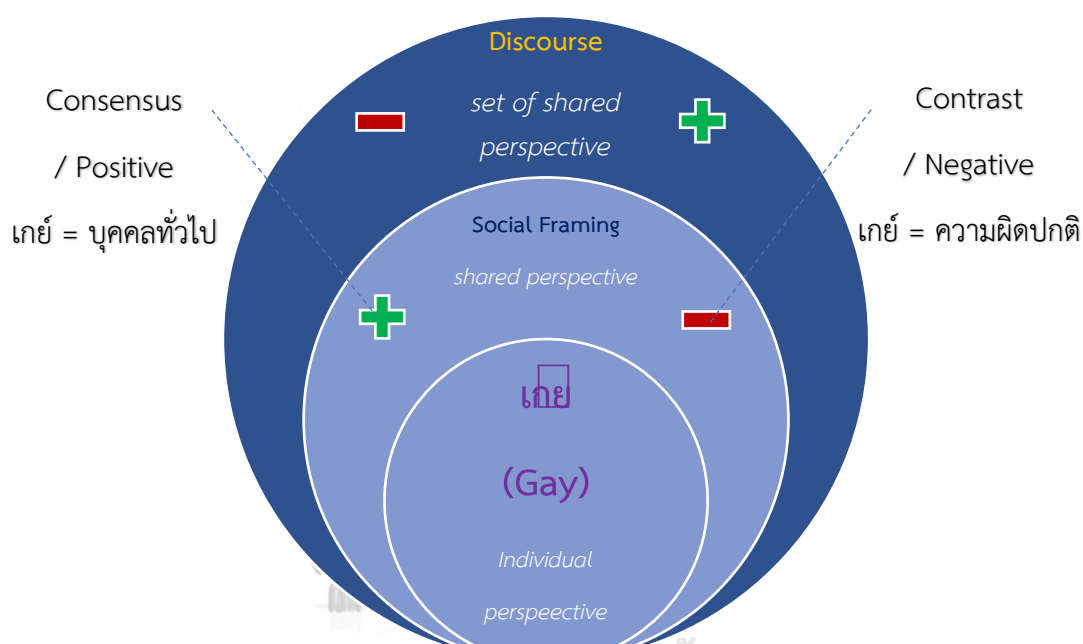
แห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council: UNHRC) ตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าวและบรรจุปัญหาการเลือกปฏิบัติอันมีเพศมาจากเพศสภาพเข้าสู่วาระการพิจารณาในการประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเพื่อเป็นการหาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ¹⁰⁷

สภาวะปัญหาการมีทัศนคติเชิงลบที่มีต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ดังกล่าว ทำให้การศึกษาสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ต้องเริ่มจากการศึกษาหน่วยที่ย่อยลงไปของสนามวาทกรรม นั่นคือ “ชุดวาทกรรม” (Discourse) ในแต่ละชุดที่เกี่ยวข้องกับ “ความผิดเพศ” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย เนื่องจาก วาทกรรมแต่ละชุดที่เกี่ยวข้องกันทั้งในส่วนที่ขัดแย้งหรือเห็นต่างกัน หรือมีความหมายทิศทางเดียวกันหรือสอดคล้องกันในแต่ละชุด การตกผลึกทางความคิดหรือการก่อให้เกิดวาทกรรมได้นั้น จำเป็นต้องเริ่มจากการที่บุคคลเกิดกระบวนการตระหนักรู้หรือกระบวนการรับรู้ในระดับบุคคล (Individual perspective) ที่เปรียบเสมือนกรอบทางความคิดแรกเริ่มที่บุคคลเริ่มมีการพิจารณาหรือตระหนักรู้ความเป็นตัวเองว่าเป็นอย่างไร มีลักษณะของความเป็นตัวตนของตนเองอย่างไร ซึ่งถือเป็นกรอบทางความคิดแรกที่ใช้ในการพัฒนาความคิดและสื่อสารเชิงสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ ลักษณะความเป็นตัวตนออกมาอย่างมีนัยสำคัญก่อนที่จะพัฒนาสู่กรอบความคิดที่กว้างขึ้นและกลายเป็นวาทกรรมขึ้นมา

เมื่อบุคคลเริ่มมีกรอบในการตระหนักรู้ในความเป็นตัวเองที่สามารถระบุความเป็นตัวตนหรือความคิดของบุคคลได้แล้ว กระบวนการถัดมา คือ การนำการตระหนักรู้ความเป็นตัวตนที่มีไปสู่กรอบการมองในระดับสังคม (Social Framing) และทำการเปรียบเทียบเพื่อค้นหาความเหมือนและความแตกต่างผ่านการเปิดเผยความเป็นตัวตนหรือทัศนคติของตนเอง (Individual perspective) ที่มีต่ออัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนหรือประเด็นต่าง ๆ ที่สังคมตระหนักรู้ร่วมกัน ซึ่งในกระบวนการนี้จะเกิดการปะทะกันทางความคิดของชุดความคิดหรือทัศนคติที่มีทั้งความคิดเห็นที่สอดคล้องหรือเห็นด้วยกับความคิดเห็นคนในสังคมส่วนใหญ่และความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือเห็นต่างกับคนในสังคม โดยทั้งสองขั้วความคิดเห็นจะเกิดการปะทะและแลกเปลี่ยนทางความคิดและข้อมูลตลอดจนมุมมองและทัศนคติของแต่ละบุคคลจนก่อให้เกิดชุดทางความคิด (Set of perspective) ที่แบ่งกลุ่มหรือขั้วของชุดทางความคิดที่ชัดเจนภายใต้กรอบประเด็นทางสังคมร่วมกัน

¹⁰⁷ Drucker, P. (2015). *Warped: Gay normality and queer anti-capitalism* (Vol. 92). Brill.

ภายหลังจากเกิดชุดทางความคิดที่มีทั้งชุดความคิดที่เห็นด้วยหรือสอดคล้องกันกับสังคมและชุดความคิดที่เห็นต่างหรือขัดแย้งกับสังคมที่ชัดเจนแล้ว ชุดความคิดทั้งสองขั้วจะเกิดการปะทะในรูปแบบของชุดข้อมูลต่าง ๆ (Sets) เพื่อหาข้อสรุปทางความคิดและสร้างกรอบแนวคิดของชุดความคิดต่าง ๆ ที่สังคมสร้างขึ้นให้เข้าสู่กระบวนการกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมและแพร่หลายออกไปให้คนในสังคมได้รับรู้และเห็นพ้องต้องกันในวงกว้างจนกลายเป็นค่านิยมของคนในสังคมและเมื่อค่านิยมของคนในสังคมได้รับการยอมรับและเกิดเป็นบรรทัดฐานของสังคมแล้ว ชุดความคิดและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเกิดการรวมตัวจนกลายเป็นวาทกรรม (Discourse) ขึ้นในที่สุด

ภาพที่ 26 แสดงการเกิดวาทกรรมผ่านกระบวนการปะทะทางความคิดและกรอบทางสังคม¹⁰⁸

จากภาพข้างต้น แสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้เกิดวาทกรรมขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องผ่านกระบวนการที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางชุดความคิด (Share perspective) เพื่อหาแนวโน้มทางสังคมที่สังคมให้การยอมรับหรือการสร้างค่านิยมให้คนในสังคมเกิดการเห็นพ้องด้วยเป็นส่วนใหญ่ ชุดความคิดหรือข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น จึงจะเกิดขึ้นเป็นวาทกรรมได้ ซึ่งกระบวนการหรือขั้นตอนดังกล่าวเปรียบเสมือนการพิสูจน์ความรู้และความจริงของชุดข้อมูลก่อนนำไปสู่ข้อสรุปที่กลายเป็นค่านิยมและบรรทัดฐานของคนในสังคมที่สามารถสร้างอำนาจและพลังในการต่อรองทางสังคม (Social bargaining) ให้กับวาทกรรมที่เกิดขึ้น ส่งผลให้วาทกรรมแต่ละชุดที่เกิดขึ้นมีอำนาจที่แตกต่าง

¹⁰⁸ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

กันและนำไปสู่ภาคปฏิบัติทางวาทกรรมที่แตกต่างกัน การศึกษาวิเคราะห์การเกิดอัตลักษณ์ของความ เป็นเกย์ จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการศึกษาวาทกรรมเชิงวิพากษ์ เนื่องจาก อัตลักษณ์ คือ ผลผลิตของวาทกรรมที่มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก อัตลักษณ์ของความเป็น เกย์ที่เกิดขึ้นจากการตระหนักรู้ในระดับตนเองว่ามีความแตกต่างจากเพศวิถีที่เป็นบรรทัดฐานของ สังคม ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ที่เกิดขึ้น เมื่อเข้าสู่การรับรู้ของคนในสังคมจะเกิดการถกเถียงและเข้า สู่กระบวนการวิพากษ์ทั้งในแง่ของความเห็นพ้องและยอมรับหรือการต่อต้านและไม่ยอมรับความเป็น เกย์ที่ถือกำเนิดขึ้นในสังคม ซึ่งผลของการไม่ให้การยอมรับความเป็นเกย์จะก่อให้เกิดวาทกรรม ความผิดเพี้ยนในสังคมในที่สุด

กระบวนการเกิดวาทกรรมดังกล่าวถือเป็นกระบวนการทั่วไปที่เป็นจุดเริ่มต้นของวาทกรรม เช่นเดียวกับวาทกรรมทางเพศหรือวาทกรรมเกี่ยวกับเพศสภาพหรือเพศสภาพที่มีกระบวนการหรือ ขั้นตอนในการกำเนิดวาทกรรมทางเพศที่ต้องผ่านการถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจน เผยแพร่และหาข้อสรุปจากความคิด ทศนคติ หรือค่านิยมและบรรทัดฐานจากคนในสังคมจนตกผลึก ออกมาเป็นชุดวาทกรรมทางเพศหรือวาทกรรมเกี่ยวกับเพศชุดต่าง ๆ อย่างหลากหลายในปัจจุบัน สิ่งที่น่าสนใจและเป็นประเด็นในการศึกษา คือ วาทกรรมทางเพศ มีจุดกำเนิดที่ถือกำเนิดจากชุด ความคิดและค่านิยมในระบบรักต่างเพศ (Heterosexual) ของคนในสังคมเป็นหลัก โดยระบบรักต่างเพศ เปรียบเสมือนวาทกรรมชุดหนึ่งที่สังคมสร้างขึ้นภายใต้ระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม ผสานเข้ากับ บทบาทของการทำหน้าที่ครอบครัวโดยอาศัยสถาบันครอบครัวเป็นเครื่องมือในการสถาปนาอำนาจ ให้กับวาทกรรมระบบรักต่างเพศให้กลายเป็นวาทกรรมกระแสหลักที่สังคมให้คุณค่าและยอมรับยึดถือ ปฏิบัติสืบมาอย่างยาวนาน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วคนในสังคมมีความแตกต่าง ทางเพศวิถีและเพศ สภาพที่มีความหลากหลายหรือที่มักเรียกกันว่า “ความหลากหลายทางเพศ” (Sexual diversity) เพียงแต่ถูกสภาพสังคมและวาทกรรมระบบรักต่างเพศที่สังคมให้ค่าและยอมรับกดทับไว้ไม่ให้เปิดเผย หรือแสดงตัวออกมาว่ามีความแตกต่างหรือหลากหลายทางเพศในสังคม

สภาวะการถูกกดทับของความหลากหลายทางเพศท่ามกลางค่านิยมของสังคมที่ยอมรับระบบ รักต่างเพศเป็นวาทกรรมกระแสหลักจนนำไปสู่การเกิดสภาวะการตีตรา (Labelling) ความแตกต่าง และความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นใหม่และแตกต่างจากค่านิยมของคนในสังคม โดยการถือกำเนิด ของความหลากหลายทางเพศเริ่มปรากฏจากกลุ่มเลสเบี้ยนและกลุ่มเกย์เป็นกลุ่มแรกของสังคม ซึ่งคนในสังคมจัดประเภทหรือให้นิยามพฤติกรรมดังกล่าวเรียกขานว่าเป็น “รักร่วมเพศ” (Homosexual) ที่แฝงไปด้วยนัยของความหมายเชิงลบ เนื่องจากเกิดข้อกังวลว่าความเป็นตัวตนของ

เลสเบี้ยนและเกย์จะส่งผลให้ค่านิยมของคนในสังคมที่มีต่อระบบรักต่างเพศเกิดความสั่นคลอน โดยอ้างเหตุผลของการทำหน้าที่ของสถาบันครอบครัวที่อัตลักษณ์ทางเพศหรือพฤติกรรมรักเพศเดียวกันไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะในแง่ของการให้กำเนิดทายาทหรือบุตรเพื่อเป็นทุนทางสังคมในอนาคต

ข้ออ้างการทำหน้าที่ของการเป็นสถาบันครอบครัวที่สมบูรณ์ดังกล่าว ถูกนำมาเป็นประเด็นตั้งต้นที่ใช้ในการสร้างข้อโจมตีอัตลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศ ซึ่งนำเอาข้อจำกัดทางกายภาพของบุคคล (Physical) และการให้กำเนิดทายาทมาเป็นเครื่องมือในการสถาปนาอำนาจการต่อรองทางสังคมให้กับระบบรักต่างเพศให้กลายเป็นวาทกรรมกระแสหลักของสังคม พร้อมกับเบียดขับให้กลุ่มเลสเบี้ยนและเกย์ที่มีความแตกต่างทางด้านรสนิยมเพศ (Sexual orientation) หรือเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ไม่สอดคล้องกับวาทกรรมรักต่างเพศที่สังคมให้การยอมรับ ด้วยเหตุผลที่กลุ่มบุคคลทั้งเลสเบี้ยนและเกย์ไม่สามารถทำหน้าที่การให้กำเนิดทายาทตามธรรมชาติได้เหมือนคู่รักต่างเพศ ส่งผลให้เริ่มมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่ากลุ่มเลสเบี้ยนและเกย์ คือ กลุ่มที่มีความ “ผิดปกติ” (Abnormal) และไม่ควรถูกให้อัตลักษณ์ทางเพศเหล่านี้เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในสังคม

ผลของการใช้คำตีตราว่า “ผิดปกติ” กับกลุ่มรักร่วมเพศ เริ่มส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การมองกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่ทำให้คนในสังคมเกิดอคติและเริ่มเกิดการเปรียบเทียบตามแนวคิดของระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามที่จับคู่การมองระหว่าง “ความปกติ” กับ “ความผิดปกติ” ทางเพศสภาพหรือรสนิยมทางเพศระหว่างกลุ่มคนรักต่างเพศและกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ซึ่งในขณะนั้นหมายถึงกลุ่มเลสเบี้ยนและกลุ่มเกย์จนนำไปสู่การเกิดความแปลกแยก (Alienation) ทางความคิดของคนในสังคมที่เริ่มมองว่าความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศสถานะที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ผิดและเป็นอันตรายต่อระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่ตกอยู่ภายใต้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมและกลายเป็นจุดกำเนิดของชุดวาทกรรม “ความผิดปกติ” (Sexual Disorder) ในที่สุด

การก่อตัวของวาทกรรม “ความผิดปกติ” ของกลุ่มเกย์เริ่มปรากฏในช่วงศตวรรษที่ 19 ภายใต้การมองและการพิจารณาแบบคู่ตรงข้าม โดยในระยะแรกเริ่มของการก่อตัวของวาทกรรมความผิดปกติเริ่มต้นจากการถูกค่านิยมของคนในสังคมและกลุ่มคนที่อยู่ในวาทกรรมรักต่างเพศโจมตีและตีตราด้วยการนิยามความแตกต่างและความหลากหลายทางอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มเกย์ว่าพฤติกรรมดังกล่าว คือ “ความผิดปกติ” ซึ่งต่อมาได้พัฒนาและสร้างแรงต่อต้านความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์ด้วยการเสริมแรงในรูปแบบของการสร้างค่านิยมในเชิงลบให้มากขึ้น

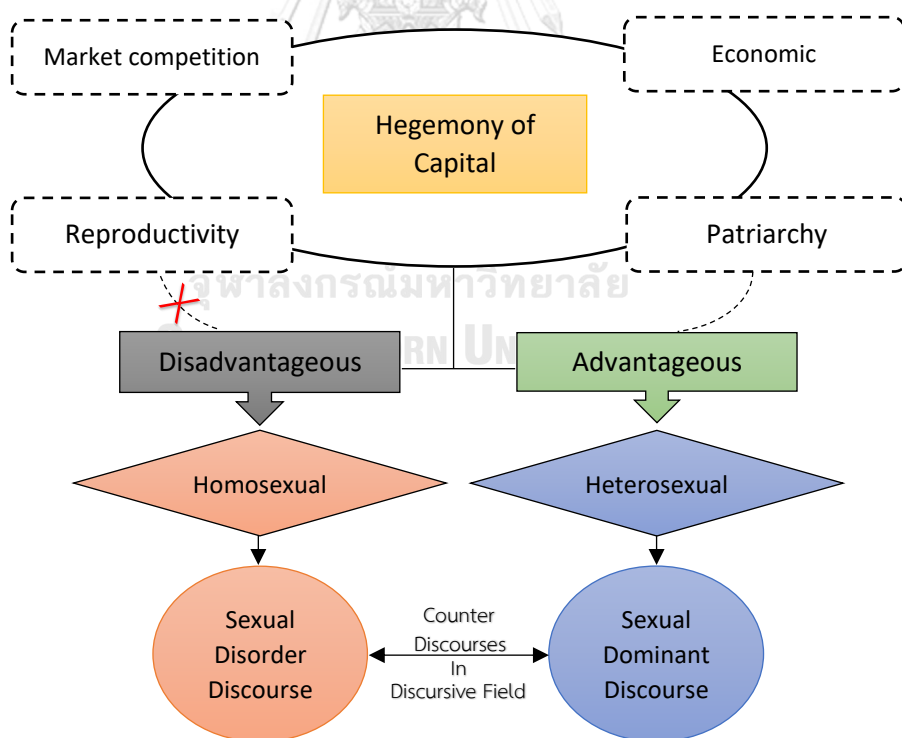
ด้วยการทำให้อัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์เปรียบเสมือน “ภัยคุกคาม” (Threat) ต่อสถาบันครอบครัวและเข้ามาทำลายบรรทัดฐานหรือค่านิยมของสังคมที่อยู่ภายใต้ว่าทศวรรษรักต่างเพศ จนคนในสังคมตระหนักถึงประเด็นดังกล่าวและเริ่มกลายเป็นความหวาดกลัวกลุ่มเกย์หรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกันมากขึ้น

ความหวาดกลัวทางด้านอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนที่มีต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์เริ่มมีการแพร่หลายออกไปในวงกว้างมากขึ้นในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่เกิดความหวาดกลัวอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนที่มีต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ที่ถูกสังคมนิยมให้กลายเป็นโรคชนิดหนึ่ง (Disease) โดยมีนักจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกาชื่อ จอร์จ ไวน์เบิร์ก ที่เป็นผู้เริ่มทำการนิยามคำว่า “โฮโมโฟเบีย” (Homophobia) หมายถึง สภาวะหรือโรคการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน ขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1960 โดยให้คำอธิบายของสภาวะโฮโมโฟเบียไว้ว่า "เป็นสภาวะความกลัวที่เกิดขึ้นเนื่องจาก จะต้องเข้าใกล้บุคคลรักเพศเดียวกัน" ซึ่งเป็นการนำคำจากภาษากรีก คำว่า "โฟเบีย" (Phobia) อันหมายถึง ความกลัวโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร มารวมกับคำว่า Homosexual เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นคำว่า Homophobia และผลของการนิยามคำดังกล่าวส่งผลให้คนในสังคมเริ่มเกิดการระแวกต่อต้านและหวาดกลัวการคบหากับบุคคลรักเพศเดียวกันโดยเฉพาะกลุ่มเกย์เพศชายในสังคม เนื่องจาก เกรงว่ากลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะเข้ามาทำลายสถาบันทางสังคมและสันคลอนระบบทุนนิยมที่มีระบบรักต่างเพศเป็นวาทกรรมกระแสหลักอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาถึงนัยของการเกิดความหวาดกลัวกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศพบว่า สาเหตุที่คนในสังคมเกิดความหวาดกลัวต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มคนรักเพศเดียวกันเป็นผลกระทบจากการเกิดระบบทุนนิยมและการยึดติดกับสถาบันครอบครัวของคนในสังคมที่เชื่อว่าคนในสังคมจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ต่อเมื่อมีครอบครัวและผลิตทายาทเข้าสู่ระบบตลาดให้กับสังคมแบบทุนนิยม การมีกลุ่มคนรักเพศเดียวกันจึงกลายเป็นภัยคุกคามให้กับสถาบันครอบครัวและระบบทุนนิยมเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุที่ระบบทุนนิยมเป็นระบบที่มีแนวคิดพื้นฐานการแบ่งงานกันทำ ซึ่งการแบ่งงานดังกล่าวนำมาซึ่งสาเหตุการกีดกันเสรีภาพและความเท่าเทียมระหว่างเพศ โดยระบบทุนนิยมจัดระเบียบการทำงานในรูปแบบการมอบหน้าที่ให้ผู้ชายต้องเป็นแรงงานหลักในการขับเคลื่อนและกำหนดให้ผู้หญิงอยู่ทำหน้าที่ดูแลครอบครัวและตอบสนองอารมณ์ทางเพศ ฟังพารายได้จากผู้ชายและมีบุตรไว้สืบสกุล ส่งผลให้กลุ่มเกย์กลายเป็นความผิดปกติของสังคม (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2560)

การสร้างความหวาดกลัวต่ออัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ของการรักษาฐานอำนาจให้กับกลุ่มรักต่างเพศที่เป็นชุดวาทกรรมกระแสหลักของสังคมภายใต้เหตุผลและผลของการทำหน้าที่สถาบันครอบครัวและสามารถผลิตปัจจัยอันหมายถึงบุคคลเข้าสู่ระบบแรงงานได้อย่างไม่จบสิ้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการครอบครองอำนาจเหนือ (Hegemony) ของชุดวาทกรรมรักต่างเพศท่ามกลางสังคมนิยมเพราะหากชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันได้รับการยอมรับและกลายมาเป็นวาทกรรมกระแสหลักเช่นเดียวกับชุดวาทกรรมรักต่างเพศ ระบบทุนนิยมจะได้รับผลกระทบในแง่การขับเคลื่อนการผลิตของตลาดในระบบทุนนิยม เนื่องจาก ขาดปัจจัยการผลิตป้อนแรงงานเข้าสู่ระบบเพราะความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกันไม่สามารถให้กำเนิดบุตรหรือทายาทได้ หากชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันได้รับการยอมรับมากขึ้นหรือมีจำนวนมากขึ้น อัตราการเกิดของประชากรและอายุเฉลี่ยของวัยแรงงานในระบบทุนนิยมและตลาดแรงงานจะได้รับผลกระทบอย่างมาก การป้องกันสถานการณ์ดังกล่าวจึงต้องสร้างความหวาดกลัวผ่านการสร้างสภาวะโฮโมโฟเบียและการตีตราให้เป็นสิ่งผิดปกติเข้ามาเป็นเครื่องมือในการลดทอนและกดทับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเพื่อป้องกันไม่ให้ชุดวาทกรรมรองขึ้นมาใช้อำนาจเหนือชุดวาทกรรมหลักได้

ภาพที่ 27 กระบวนการผลิตวาทกรรมกับระบบทุนนิยมที่นำไปสู่สนามวาทกรรมความผิดเพศ¹⁰⁹

¹⁰⁹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

จากภาพที่ 27 แสดงให้เห็นถึงสถานะความสำคัญของวาทกรรมที่เปรียบเสมือนเป็นพื้นฐานของหลักความคิดหรือชุดความคิดของคนในสังคมที่มีหลายองค์ประกอบและปัจจัยบริบทแวดล้อมทางสังคมเข้ามาประกอบสร้างจนเกิดเป็นชุดวาทกรรมที่มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันออกไป โดยการวิเคราะห์กระบวนการผลิตวาทกรรมสะท้อนให้เห็นว่าวาทกรรมที่ถูกผลิตสร้างขึ้นในระบบทุนนิยมที่มีองค์ประกอบด้านการแข่งขันทางตลาด ระบบเศรษฐกิจ การผลิตปัจจัยเข้าสู่ระบบแรงงาน ตลอดจนสถานะทางการเมือง ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ทุนนิยมกลายมาเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจให้กับวาทกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้เกิดการแบ่งชุดวาทกรรมออกเป็นชุดวาทกรรมกระแสหลัก และชุดวาทกรรมกระแสรองขึ้นในสังคม โดยมีชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นชุดวาทกรรมกระแสหลัก และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเป็นชุดวาทกรรมกระแสรอง

การเกิดการแบ่งชุดวาทกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่ากระบวนการผลิตสร้างทางวาทกรรมย่อมประกอบไปด้วย “ผู้ได้ประโยชน์” และ “ผู้เสียประโยชน์” ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นชุดวาทกรรมที่ได้ประโยชน์จากระบบทุนนิยมในสังคม เนื่องจาก เป็นชุดวาทกรรมที่สามารถสร้างปัจจัยการผลิตและตอบสนองตลาดแรงงานในระบบทุนนิยมได้ ขณะที่ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันไม่สามารถตอบสนององค์ประกอบด้านการสร้างปัจจัยการผลิตเข้าสู่ตลาดแรงงานให้กับระบบทุนนิยมได้ด้วยข้อจำกัดของเพศกายภาพที่ไม่สามารถให้กำเนิดหรือมีบุตรเพื่อสืบสกุลได้ ประกอบกับ บริบททางสังคมในสังคมไทยที่เป็นระบบสังคมนิยมชายที่เน้นการให้คุณค่าและให้คุณประโยชน์กับความเป็นชายมาก่อนหญิง การที่เกิดชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันขึ้นในสังคมไทยถือเป็นสิ่งที่คุกคามและสั่นคลอนระบบทุนนิยม เพราะหากชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันได้รับการยอมรับจากสังคม ระบบทุนนิยมจะกลายเป็นผู้เสียผลประโยชน์ (Disadvantageous) ที่ตกอยู่ในที่นั้งลำบากทันที เนื่องจาก ระบบแรงงานในตลาดแบบทุนนิยมจะขาดปัจจัยการผลิตเข้าสู่ตลาดได้ตามระบบ

ชุดวาทกรรมกระแสหลัก (ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ) จึงมีส่วนสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องสร้างอำนาจให้กับระบบทุนนิยมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุดวาทกรรมเพื่อใช้ระบบทุนนิยมและการสร้างชุดวาทกรรมและสนามวาทกรรมความผิดเพศเป็นเครื่องมือในการกดทับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่เป็นชุดวาทกรรมกระแสรองและเป็นขั้วตรงข้ามให้อยู่ในสถานะต่ำกว่าหรือมีการสร้างข้อจำกัดบางประการผ่านการตรากฎหมายหรือข้อห้ามของสังคมเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับชุดวาทกรรมกระแสหลัก ส่งผลให้กลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับผลกระทบจากการถูกกดทับด้วยการตีตราและกล่าวหาด้วยถ้อยคำ คำนิยามในเชิงลบต่าง ๆ อาทิ ความผิดปกติ ความผิดเพศ โรควิคโฮโมโฟเบีย ลักเพศ กะเทย ตูด เป็นต้น

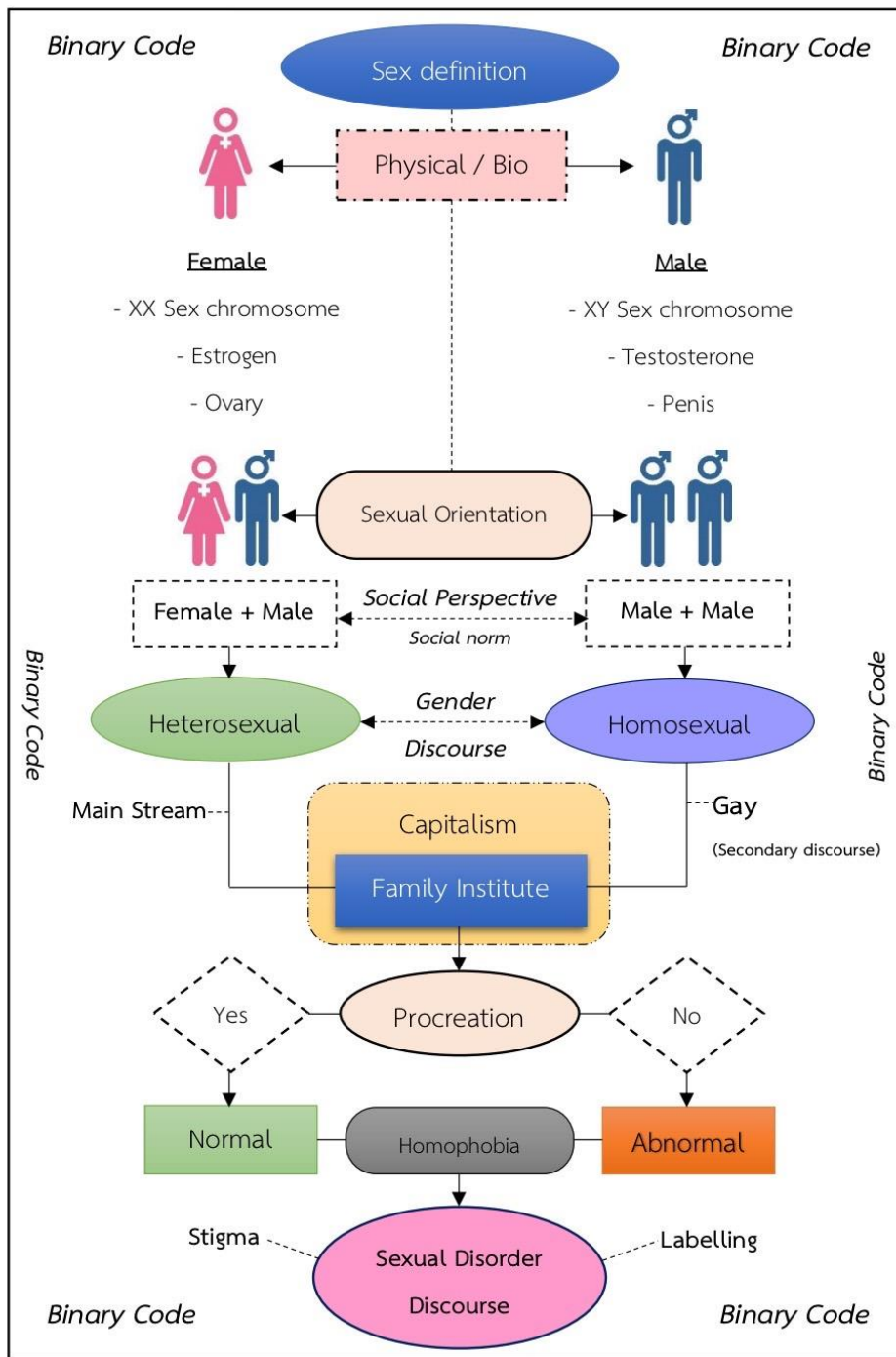
การเกิดขึ้นของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ได้สร้างความตื่นตัวด้านความหลากหลายทางเพศให้คนในสังคมได้รู้การมีอยู่ของกลุ่มเกย์เพศชาย พร้อมกับสร้างข้อถกเถียงเกี่ยวกับการยอมรับความหลากหลายทางเพศว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือ เป็นภัยต่อระบบการดำรงชีวิตของคนในสังคมตลอดจนระบบทุนนิยมทางเศรษฐกิจในสังคมอย่างไร? ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การเกิดขึ้นของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่ม LGBTQ+ เป็นปัจจัยที่สร้างการ คุกคามทางระบบทุนนิยมเศรษฐกิจในแง่ของการผลิตซ้ำด้านปัจจัยแรงงานเข้าสู่ตลาดแรงงาน และ การดำรงอยู่ของสถาบันครอบครัวและบริบทสังคมนิยมชายของไทย สังคมจึงสร้างวาทกรรมความผิดเพช ขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการกดทับความหลากหลายทางเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันให้ เป็น ชุดวาทกรรมรอง ซึ่งวาทกรรมความผิดเพชได้ก่อตัวและพัฒนากลายเป็นสนามวาทกรรมความผิดเพช ที่เกิดการปะทะการระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเพื่อช่วงชิงพื้นที่ ทางวาทกรรมให้ตนเองขึ้นมามีอำนาจเหนือหรือเท่าเทียมกับชุดวาทกรรมกระแสหลักที่จะนำไปสู่การ ยอมรับจากสังคม

เมื่อสนามวาทกรรมความผิดเพชได้ก่อตัวขึ้นในสังคม การต่อสู้ของกลุ่มเกย์เพศชายในฐานะ ของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่เป็นชุดวาทกรรมรองต้องออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้กับชุดวาทกรรม กระแสหลัก ผ่านการใช้สื่อและการเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียม แต่ต้องพบกับอุปสรรคที่เข้ามา มี ส่วนสนับสนุนให้เกิดการกดทับและตีตรากลุ่มเกย์เพศชายในสังคมมากขึ้น คือ ปัจจัยด้านบริบทสังคม นิยมชาย (Patriarchy society) ที่สังคมไทยยึดถือและนำมากดทับเกย์เพศชายให้กลายเป็นบุคคลที่มี ความผิดเพช ด้วยสาเหตุของการไม่สามารถทำหน้าที่ตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดหรือคาดหวังไว้ได้ โดยเฉพาะประเด็นการผลิตทายาทหรือการสืบสกุล ซึ่งสาเหตุการกดทับกลุ่มเกย์เพศชายดังกล่าวเป็น ผลมาจากภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพชและชุดวาทกรรมรักต่างเพศ ภายใต้บริบท สังคมนิยมชายในสังคมไทยตามการแนวการศึกษาวิเคราะห์ของมิเชล ฟูโกต์ที่มุ่งศึกษาว่า ในท้ายที่สุด แล้ววาทกรรมหรือสนามวาทกรรมมีผลลัพธ์หรือมีปลายทางของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมและ สนามวาทกรรมอย่างไร?

ผลการศึกษาตามแนวการวิเคราะห์ภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพชภายใต้ บริบทสังคมนิยมชาย พบว่า สังคมนิยมชายเข้ามามีบทบาทในการแสดงให้เห็นถึงการศึกษาในเชิง ประวัติศาสตร์และรากเหง้าความเป็นมาของการเกิดการกดทับกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยที่ใช้หลัก การศึกษาแบบโบราณคดี (Archeology) ขณะที่สนามวาทกรรมความผิดเพชมีภาคปฏิบัติการทางวาท กรรมที่เอื้อประโยชน์ให้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่เป็นชุดวาทกรรมกระแสหลักด้วยการสร้าง

ภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมที่มีการปฏิบัติการทางอำนาจแบบสองทาง อันได้แก่ การสร้างสถานะการครอบงำทางวาทกรรม (Dominant) และสถานะการกีดกัน (Exclusion) โดยสถานะการครอบงำที่สังคมนิยมชายมีต่อระบบความคิดของคนในสังคมจนเกิดเป็นค่านิยมของคนในสังคมส่งผลกระทบต่อ การมีมุมมองต่อกลุ่มเกย์เพศชายในแง่ความผิดปกติที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม พร้อมสร้างสถานะการกีดกันที่ระบุให้กลุ่มเพศเพศชายเป็นเพศต้องห้ามที่สังคมไม่ควรคบหาสมาคมด้วยสาเหตุของการเป็นโรคหรือความผิดปกติจนนำไปสู่การเกิดความหวาดกลัวการคบหากลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ที่ทางการแพทย์นิยามว่าโรคโฮโมโฟเบีย (Homophobia) ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมโดยตรงในแง่มุมมองของการไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมและถูกสังคมเลือกปฏิบัติอันเนื่องจากเหตุแห่งเพศวิถีที่แตกต่างจากบรรทัดฐานของคนในสังคมที่แฝงไปด้วยอคติทางเพศวิถีและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย

ข้อค้นพบจากการศึกษาตามกระบวนการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงกระบวนการผลิตซ้ำทางความคิดและอุดมการณ์ (Reproduction of Ideology) ของระบบทุนนิยมและสนามวาทกรรมความผิดเพศภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในสังคม ผ่านกระบวนการที่พยายามทำให้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นชุดวาทกรรมกระแสหลักที่ได้ครอบครองอำนาจเหนือชุดวาทกรรมอื่น (Hegemony Discourse) ด้วยกลวิธีที่สร้างการตระหนักรู้ให้คนในสังคมเชื่อและเข้าใจร่วมกันว่าการรักเพศเดียวกันหรือกลุ่มเกย์เพศชายที่รักเพศเดียวกัน คือ สิ่งผิดปกติและจะเข้ามาทำลายระบบทุนนิยมของสังคมและสถาบันครอบครัว ประกอบกับการนำเอาความรู้ทางการแพทย์ที่มุ่งอธิบายว่าความเป็นเกย์คือความผิดปกติหรือป่วยเป็นโรคที่ต้องรักษา หรือการระบุว่าเกย์คือสาเหตุหรือพาหะของโรคติดต่อที่ร้ายแรงอย่างโรคเอดส์ (AIDS) โดยการนิยามหรือการระบุในทางการแพทย์ดังกล่าวเปรียบเสมือนเป็นการผลิตซ้ำทางความหมาย (Redefinition) ที่แสดงให้เห็นว่าการนิยามความหมายในทางการแพทย์ยังคงมีอิทธิพลต่อการสร้างภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่นำไปสู่การสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยได้อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความเกลียดชังทางเพศวิถีที่สังคมมีต่อกลุ่มเกย์เพศชายที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบัน คือ สถานะการถูกการจำกัดด้านสิทธิและการเลือกปฏิบัติจากสังคมผ่านกระบวนการทางกฎหมายหรือการปฏิบัติที่มีต่อกันของคนในสังคม โดยเห็นได้ชัดเจนจากการจำกัดการเข้าถึงสิทธิด้านการสมรสและใช้ชีวิตแบบคู่รักอย่างถูกกฎหมายของกลุ่มเกย์และกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่ยังคงต้องต่อสู้และเรียกร้องสิทธิจากคนในสังคมให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง ปราศจากอคติทางเพศวิถีหรือความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มองว่ากลุ่มเกย์เพศชายคือความแตกต่างที่เป็นความผิดและต้องจำกัดสิทธิและไม่ให้ได้รับความเท่าเทียมเหมือนเพศกระแสหลักชาย-หญิงในสังคม

ภาพที่ 28 แสดงกระบวนการเกิดวาทกรรม “ความผิดปกติ” ภายใต้บริบทระบบทวิภาค¹¹⁰

¹¹⁰ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

จากแผนภาพแสดงกระบวนการเกิดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ภายใต้บริบทระบบทวิภาค แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบและปัจจัยการก่อตัวของการเกิดวาทกรรมที่ก่อตัวมาจากความแตกต่างทางเพศสถานะที่ขัดแย้งกับการรับรู้และบรรทัดฐานของคนในสังคมที่ยอมรับระบบรักต่างเพศให้เป็นวาทกรรมกระแสหลัก (Main Stream) และเบียดขับอัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์หรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกันให้เป็นวาทกรรมกระแสรอง (Secondary discourse) โดยนำเอาสถาบันครอบครัวและมุมมองแบบทุนนิยมเข้ามาประกอบในการพิจารณาตัดสินและสถาปนาอำนาจให้กับวาทกรรมกระแสหลักให้มีอำนาจเหนือวาทกรรมคู่ตรงข้าม อันหมายถึง วาทกรรมอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มเกย์ พร้อมสร้างกระบวนการตีตรา (Labelling) วาทกรรมคู่ตรงข้ามให้กลายเป็นสิ่งผิดหรือลดทอนคุณค่าและถูกวาทกรรมกระแสหลักกดทับไม่ให้มีบทบาทและมีตัวตนทางสังคม ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์และลักษณะทางกายภาพกับธรรมชาติของร่างกายบุคคลตามแผนภาพ

นอกจากนี้ศาสตราจารย์เอ็มมานูเอล เอ. แจนนินิ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่อมไร้ท่อและเพศวิทยาการแพทย์ (Endocrinology and Medical Sexology) ของมหาวิทยาลัยตอร์เวร์กาตาแห่งกรุงโรม (University of Rome Tor Vergata) ตั้งข้อโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า สภาวะหรือโรคการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน เปรียบเสมือนปัญหาในรูปแบบ “ภูเขาน้ำแข็ง” ที่เห็นเพียงแค่ปัญหาที่แสดงออกมาให้เห็นทางกายภาพหรือเห็นในชีวิตประจำวันทั่วไป แต่แท้จริงแล้ว สภาพปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับทางเพศสถานะหรืออัตลักษณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ ที่ฝังรากลึกลงไปยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของบุคลิกภาพ การแสดงออกทางกริยาบางประการ และหากการแสดงออกทางความเป็นเพศสถานะหรือเพศสภาพมีความรุนแรงร่วมด้วย อาจถูกวินิจฉัยหรือตีตราว่าเป็นโรคความผิดปกติทางจิต (Mental Disorder) ซึ่งเป็นการตอกย้ำและสร้างภาพลักษณ์เชิงลบให้เกิดการกลัวและอาจนำไปสู่การเกิดความเกลียดชังทางเพศสภาพหรือเพศสถานะมากยิ่งขึ้น

ลักษณะการแสดงออกของผู้ที่จัดอยู่ในกลุ่มคนที่มีสภาวะหรือโรคการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobic) ต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ พบว่ามีการแสดงออกหรือการปฏิบัติต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ ที่มีการกระทำที่เป็นไปในรูปแบบของการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) และมีการให้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การกระทำระดับที่มีความรุนแรงน้อย อาทิ การใช้คำพูดหรือการกระทำด้วยประทุษวาจา (Hate speech) เช่น คำหยาบคาย ดูแคลน หรือใช้คำพูดในทางลบ การล้อเลียนหรือคำพูดส่อเสียด ไปจนถึงการประทุษร้ายด้วยการใช้กำลังกระทำ ความรุนแรงและสร้าง

ความเสียหาย เช่น การกลั่นแกล้ง การล่วงละเมิด หรือการทำร้ายทางร่างกายและจิตใจต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจาจากรรมระบบรักต่างเพศที่กดทับและไม่เปิดโอกาสให้ความหลากหลายทางเพศได้ขึ้นมามีบทบาทในสังคมจนกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่น ๆ กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบ (Marginal) ของสังคมไปโดยปริยาย

สถานการณ์การเกิดวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เริ่มมีความชัดเจนและทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อช่วงศตวรรษที่ 1980 ที่มีการพบการระบาดของเชื้อไวรัส HIV และ AIDS ในสหรัฐอเมริกาและเกิดการเหมารวมของคนในสังคมว่าเกย์คือจุดกำเนิดของโรคเอดส์ (AIDS) เนื่องจาก หลังจากที่พบผู้ป่วยเอดส์กลุ่มแรก ๆ ในทวีปแอฟริกา และเชื้อไวรัสซึ่งเป็นที่มาของอาการป่วยเริ่มแพร่กระจายสู่ประเทศอื่น ๆ ซึ่งในขณะนั้น ไวรัสเอชไอวี (HIV) เป็นเชื้อโรคใหม่ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน และสังคมเกิดความตื่นกลัวเกี่ยวกับการระบาดของโรคอย่างมาก ประกอบกับผู้ป่วยคนแรกที่ตรวจพบเชื้อไวรัส HIV ในสหรัฐอเมริกาเป็นชายรักร่วมเพศหรือชาวเกย์ในเมือง San Francisco ที่ติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์กับชายชายบริการทางเพศ ณ โรงอาบน้ำสาธารณะ (อาบ อบ นวด) ในมหานคร New York ซึ่งในระยะแรกเริ่ม แพทย์วินิจฉัยว่าเขาเป็นมะเร็ง ทว่าในอีก 6 เดือนต่อมา กลับมีกลุ่มชายรักชายหรือกลุ่มเกย์มีอาการป่วยแบบเดียวกันเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และแพร่กระจายเป็นวงกว้าง ทำให้เกิดการสันนิษฐานว่ากลุ่มเกย์ คือ กลุ่มที่เป็นพาหะของโรคหรือเชื้อไวรัส HIV

ภายหลังสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการเรียกขานโรคที่กำลังแพร่ระบาดว่า “G-R-D” ซึ่งย่อมาจาก Gay-Related Immune Deficiency แปลเป็นภาษาไทยว่า “โรคภูมิคุ้มกันบกพร่องที่เกิดขึ้นกับเกย์” หรือ “มะเร็งเกย์” (Gay Cancer) และมีค่านิยมที่เชื่อกันว่าพฤติกรรมสำส่อนทางเพศของกลุ่มเกย์คือ สาเหตุของโรคระบาดในสหรัฐอเมริกาและมีกลุ่มคนบางกลุ่มเชื่อว่า โรคดังกล่าวเกิดขึ้นเฉพาะกับกลุ่มเกย์เพราะพระเจ้ากำลังลงโทษเหล่าคนที่มีพฤติกรรม “ผิดเพศ” ด้วยวิธีของพระองค์ แต่ความเชื่อทางศาสนาดังกล่าวถูกนำมาผูกโยงได้ถูกตีตกไปด้วยข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์และการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ ทว่าสถานการณ์ความกลัวและความเกลียดชังทางเพศที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับวาทกรรม “ความผิดเพศ” ไม่ได้หายไปจากความคิดและการตระหนักรู้ของคนในสังคมเหมือนข้อหากล้าทางวิทยาศาสตร์¹¹¹

¹¹¹ ศิริอักษร จอมใบหยก. (2023). *บทบาทของเลสเบี้ยนในภาวะเอดส์ระบาดยุค 80s สาเหตุที่ LGBTQ+ ต้องขึ้นต้นด้วย ‘L’*, (ออนไลน์). <https://themomentum.co/history-why-lgbtq-starts-with-L>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566

4.1.2 การก่อตัวของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ภายใต้บริบทสังคมนิยมชาย

ผลของการระบาดของโรค AIDS และไวรัส HIV ในสหรัฐอเมริกาถือเป็นชนวนเหตุที่ทำให้ภาพลักษณ์ของความเป็นเกย์และความหลากหลายทางเพศกลายเป็นความผิดเพศและเป็นเพศต้องห้ามที่ต้องเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการแพร่กระจายหรือยอมรับจากสังคมด้วยเหตุของการเป็นพาหะของโรคระบาดและเหตุผลด้านกายภาพที่มีข้อจำกัดด้านการให้กำเนิดทายาทและป้องกันปัจจัยการผลิตเข้าสู่ระบบในสังคม ซึ่งผลของการตีตราอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มเกย์ในสังคมของสหรัฐอเมริกาให้ตกอยู่ภายใต้วาทกรรม “ความผิดเพศ” ได้ส่งผลกระทบต่อศรัทธาการดำรงอยู่และการเกิดอัตลักษณ์ของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยด้วยเช่นกัน โดยจุดกำเนิดหรือประวัติและความเป็นมาของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยมีบริบททางสังคมที่แตกต่างกับสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะบริบทด้านวัฒนธรรมและค่านิยมของคนในสังคมไทยที่มีค่านิยมยกย่องและให้คุณค่ากับเพศชายมากกว่าเพศหญิงมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้สถานการณ์การยอมรับความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยถูกกดทับจากวาทกรรมระบบรักต่างเพศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สถานการณ์และการเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ที่เริ่มปรากฏพฤติกรรมรักเพศเดียวกันตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ 1 ระหว่างเชื้อพระวงศ์กับนายละครในที่เลี้ยงดู (กรณีกรมหลวงรักษรณเรศนร) ซึ่งต่อมาภายหลังถูกตัดสินให้ประหารชีวิตโดยการสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทร์ตามกฎหมายเทียรบาล เนื่องจาก เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและต้องได้รับโทษตามมาตรา 176 ในกฎหมายตราสามดวง โดยมีบทบัญญัติส่วนหนึ่ง ไว้ว่า

“ถ้าแลโทษหนักถึงสิ้นชีวิตไซ้ ให้ส่งแก่ทะเลลงพื้นหลังและนายแวงหลังเอาไปมล้างในโคกพญา...”

ทว่า บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ระบุรายละเอียดของโทษไว้อย่างชัดเจน เมื่อย้อนไปพิจารณาในกฎหมายเทียรบาลภายในกฎหมายฉบับดังกล่าว พบว่ามีบัญญัติข้อปฏิบัติ ข้อห้าม ตลอดจนข้อกำหนดที่กำหนดโทษสำหรับพระราชวงศ์ ตลอดจนนางสนมกรมในไว้ในบทบัญญัติ ซึ่งบทบัญญัติโทษจะมีตั้งแต่สถานเบา คือ การโบย สถานกลาง คือ การจองจำ สถานหนัก คือ การเนรเทศ และโทษสูงสุด คือ การประหารชีวิต ที่เป็นการสำเร็จโทษด้วยท่อนไม้จันทร์¹¹² ตามกฎหมายหรือบทบัญญัติที่กำหนดไว้

¹¹² กฎหมายตราสามดวง. (2481). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง (จัดพิมพ์)

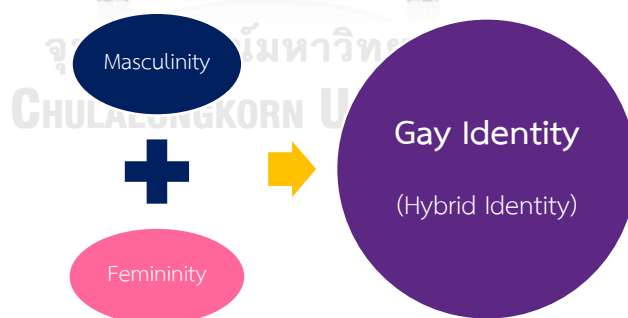
ภายในบทบัญญัติมาตรา 176 ของกฎหมายตราสามดวง ได้ระบุในส่วนข้อปฏิบัติและข้อห้าม ซึ่งส่วนใหญ่ถูกกำหนดไว้เพื่อป้องกันการประพฤติตนไม่เหมาะสม หรือป้องกันความไม่เหมาะสมทางเพศ อาทิ การพุดจาต่อลามกหรืออนาจาร ตลอดจนการไปมาหาสู่และ/หรือมีความสัมพันธ์กับนางสนมกรมใน และยังมีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับพระราชกุมาร และข้อห้ามอื่น ๆ เพื่อป้องกันการก่อกบฏต่อพระราชบัลลังก์อีกด้วย อาทิ ห้ามมิให้ขุนนางที่มีศักดินาตั้งแต่ 800 – 10,000 ไร่ ไม่ว่าจะเพศสภาพใด ห้ามมิการไปมาหาสู่กับพระราชโอรสและ/หรือพระราชนัดดา หากละเมิดฝ่าฝืนต้องระวางโทษประหารชีวิต ซึ่งกรณีของกรมหลวงสะทอนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับระบบรักต่างเพศตามแนวคิดแบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม พร้อมกับป้องกันไม่ให้ความแตกต่างหรือความหลากหลายทางเพศรูปแบบอื่นเข้ามาสั่นคลอนหรือมีพื้นที่สร้างความแตกต่างของความเป็นตัวตนให้เกิดขึ้นหรือได้รับการยอมรับจากสังคม

กรณีกรมหลวงรัชรถเถศ ถือเป็นจุดกำเนิดของการตีตราพฤติกรรมรักเพศเดียวกันว่าคือสิ่งที่มี “มีความผิด” (Guilty) และถือเป็น “เรื่องต้องห้าม” (Prohibited) สำหรับคนในสังคมไทยในขณะนั้น โดยอ้างเหตุผลของการทำหน้าที่สืบราชบัลลังก์หรือการสืบสกุลของวงศ์ตระกูลที่สังคมไทยมีค่านิยมให้ค่ากับการให้กำเนิดบุตรชายและให้ความสำคัญกับบทบาทและหน้าที่ของเพศชายในฐานะของ “ผู้นำ” (Leader) ซึ่งถูกนำไปผูกกับ “สถานะความเป็นผู้นำ” (Leadership) ให้เพศชายคอยทำหน้าที่เป็นผู้นำในสังคมท่ามกลางระบบชนชั้นศักดินาในสมัยนั้น จนสภาพการณ์ของสังคมไทยเข้าสู่ภาวะการเป็น “สังคมนิยมชาย” (Patriarchal) อย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้เกิดค่านิยมการมองเพศชายและการกำหนดความเป็นชาย (Masculinity) ด้วยคุณลักษณะทั้งด้านกายภาพที่ต้องมีร่างกายที่แข็งแรงเป็นที่พึงให้กับเพศที่อ่อนแอกว่า หรือนิยามความเป็นผู้นำให้กลายเป็นหนึ่งในคุณลักษณะของเพศชายที่ผู้ชายจำเป็นต้องมี โดยเฉพาะการทำหน้าที่เป็น “ผู้นำครอบครัว” หรือเป็น “หัวหน้าครอบครัว” ที่ถูกกล่าวถึงในนิยามของคำว่า “ช่างเท้าหน้า” ที่บทบาทสำคัญในการดูแลภรรยาและผู้นำครอบครัวมาอย่างยาวนาน

การนำสถานะความเป็นชายของเพศชายไปผูกยึดกับความเป็นผู้นำและการเป็นหัวหน้าครอบครัวถือเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าสังคมไทยให้การยกย่องและให้การยอมรับให้เพศชายให้มีอำนาจเหนือเพศหญิง พร้อมกับสถาปนาความเป็นชายให้กลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมและเบียดขับความแตกต่างทางเพศที่นอกเหนือจากบรรทัดฐานของสังคมให้เป็นสิ่งผิดปกติและใช้อำนาจเหนือเพื่อกดทับไม่ให้ความแตกต่างทางเพศรูปแบบอื่น ๆ ขึ้นมามีอำนาจ บทบาท และตัวตนในสังคม ซึ่งกลุ่มเกย์ในสังคมไทยได้รับผลกระทบจากค่านิยมดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจาก อัตลักษณ์

หรือความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ (Gay Identity) มีความแตกต่างและหลากหลายรูปแบบ ซึ่งในอดีต การรับรู้ความเป็นเกย์ของคนในสังคมส่วนใหญ่มักมองว่า เกย์ คือ บุคคลที่มีเพศกายภาพ (Physical) และมีอวัยวะเพศของเพศชาย มีผิวพรรณที่ขาวสะอาด สดใส มีการดูแลตัวเองอย่างดี¹¹³ แต่ในยุคสมัย ปัจจุบันอัตลักษณ์ด้านกายภาพของเกย์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญที่เรียกว่า “มีความเป็นพลวัต” (Dynamic) สะท้อนให้เห็นถึงความสั่นไหวทางเพศสภาพที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จากเดิมที่เกย์ต้องมีผิวพรรณที่ขาวสะอาด สดใส มาเป็นไม่จำกัดรูปร่างทางกายภาพ โดยเกย์สามารถมีทั้งผิวพรรณในรูปแบบใดก็ได้ ทั้งผิวขาวสะอาด ผิวสี หรือผิวคล้ำ ไม่ขึ้นอยู่กับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

ในส่วนของคุณลักษณะด้านการแสดงออกของความเป็นเกย์ที่คนในสังคมเข้าใจและตัดสินว่า บุคคลใดเป็นเกย์ คือ บุคคลเพศชายที่มีความสัมพันธ์หรือมีความรักและมีการคบหาเชิงชู้สาวกับบุคคลเพศชายด้วยกัน ตลอดจนมีรสนิยมทางเพศ (Sexual orientation) ที่พึงพอใจกับการมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลเพศชายด้วยกันและมีลักษณะทางด้านอุปนิสัยและการแสดงออก (Habit & Expression) เป็นคนที่มีอัธยาศัยดี สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลรอบข้างได้อย่างรวดเร็ว มีความอ่อนโยน มีความรักและเห็นใจเพื่อนมนุษย์ มีอารมณ์อ่อนไหวเหมือนผู้หญิง และมักมีการแต่งตัวที่เน้นเปิดเผยสัดส่วนหรือแต่งตัวเรียบร้อยมีระเบียบมากกว่าปกติ รวมไปถึงการชอบใช้เครื่องสำอางและมีกริยาท่าทางการแสดงออกที่อ่อนช้อยคล้ายเพศหญิง ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นการผสมผสานระหว่างความเป็นชาย (Masculinity) และความเป็นหญิง (Femininity) เข้ามาอยู่ภายในอัตลักษณ์เดียวกันในรูปแบบของ “อัตลักษณ์ลูกผสม” (Hybrid Identity)

ภาพที่ 29 แสดงการผสมผสานอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์¹¹⁴

¹¹³ ธนา รุ่งน้อย, (2558), *การเมืองกับเพศสภาพ: อัตลักษณ์ร่วมและอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง*, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

¹¹⁴ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

จากข้อมูลและองค์ประกอบของอัตลักษณ์และความเป็นเกย์ดังกล่าว แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า อัตลักษณ์ของความเป็นเกย์ “ไม่สอดคล้อง” หรือเป็นไปตามบรรทัดฐานของคนในสังคมที่มีทัศนคติและค่านิยมการความเป็นเพศชายที่สังคมได้ตั้งบรรทัดฐานไว้ภายใต้ระบบวาทกรรมรักต่างเพศ ส่งผลให้อัตลักษณ์ของเกย์กลายเป็นวาทกรรมกระแสรองและถูกสังคมใช้วาทกรรมรักต่างเพศเข้ามากดทับและตีตรา ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงเวลาของรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ในช่วงปี พ.ศ. 2396 - 2453 ที่คนในสังคมตีตราว่าพฤติกรรมรักเพศเดียวกันของกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ให้กลายเป็นความผิดผ่านกระบวนการทำให้เป็นความผิดตามกฎหมาย (Criminalization) ที่พบในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 242 ที่ระบุให้การร่วมเพศที่ “ผิดธรรมดา” ด้วยชายหรือหญิงและสัตว์ถือเป็นความผิดตามกฎหมาย โดยพฤติกรรมร่วมเพศที่ผิดธรรมดามีนัย หมายถึง การร่วมเพศ “ทางทวารหนัก” ให้ถือเป็น “การชำเราที่ผิดธรรมดามนุษย์” ที่ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป จนถึง 3 ปี และให้เสียค่าปรับตั้งแต่ 50 - 500 บาท¹¹⁵

การระบุให้พฤติกรรมร่วมเพศทางทวารหนักให้กลายเป็นความผิดของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นการนำเอาหลักการร่างกฎหมายจากประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 (The Indian Penal Code)¹¹⁶ ที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้เป็นข้อบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวถูกสร้างขึ้นภายใต้อิทธิพลของวาทกรรมรักต่างเพศ และมีแนวคิดแบบวาทกรรมระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการมีมุมมองว่าเพศชายจำเป็นต้องคู่กับเพศหญิงตามแนวคิดระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม โดยอาศัยหลักหรือระบบการสืบพันธุ์ของร่างกายมนุษย์เข้ามาเป็นเหตุผลและปัจจัยหนุนเสริมเพื่อสร้างอำนาจให้กับวาทกรรมกระแสหลักรักต่างเพศให้อยู่เหนือกว่าวาทกรรมทางเพศสภาวะชุดอื่น

ยิ่งไปกว่านั้น ภาพลักษณ์ของเกย์ในสังคมไทยช่วงปีพุทธศักราช 2475 จนถึงช่วงปี 2526 ตกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นเชิงลบเป็นส่วนมาก เห็นได้จากการเกิดกรณีล่องละเมิดทางเพศและการกระทำการค้ามนุษย์ ค่าประเวณี การมั่วสุมยาเสพติดตลอดจนการก่อเหตุอาชญากรรม และประเด็นที่สำคัญที่สุด คือ การระบาดของโรคเอดส์ ที่สังคมตระหนักรู้และเข้าใจว่าเกย์ คือ พาหะของโรคและมีความเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ได้มากกว่าเพศชายหรือเพศหญิง เนื่องจาก มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน และมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลเพศเดียวกัน จนนำไปสู่การตีตราและกลายเป็นต้นกำเนิดหรือจุดเริ่มต้น

¹¹⁵ เอกุต์, เอช., เสริม วินิจฉัยกุล. (2477). *คำบรรยายกฎหมายอาญา*. พระนคร: กาญจนพิมพ์สตีล, น. 813.

¹¹⁶ จรัญ โฆษณานันท์. (2550). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, น. 193.

ของความกลัวและการรังเกียจเกย์ ซึ่งสังคมมีการนิยามอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยให้กลายเป็น “ความผิดปกติ” หรือ “ความผิดปกติ” (Sexual Disorder) และกฎหมายธรรมรักต่างเพศกดทับไม่ให้มีพื้นที่ความเป็นตัวตนและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมที่นำไปสู่การเกิดความหวาดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) และนำไปสู่ชนวนเหตุของการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย

เมื่อทำการวิเคราะห์การเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดปกติ” (Sexual Disorder) ที่เกิดขึ้นของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยท่ามกลางระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงกระบวนการก่อตัวของวาทกรรมความผิดปกติได้ก่อตัวขึ้นจากองค์ประกอบปัจจัยและบริบทหลายประการ ทั้งปัจจัยด้านกายภาพ (Physical) ที่นำเอาระบบการสืบพันธุ์และระบบทางร่างกายเข้ามาเป็นปัจจัยทำให้เกิดการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้ามที่สามารถทำหน้าที่ได้ตามระบบของร่างกายหรือปัจจัยด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรม (Social and culture context) ที่มีสภาพสังคมแบบสังคมนิยมชาย (Patriarchy) ตลอดจนทัศนคติส่วนบุคคล (Personal Attitude) และค่านิยมของสังคม (Social norm) ที่มีความแตกต่างกัน รวมไปถึงระบบของภาษาและสัญลักษณ์ (Symbolic system) และกฎหมายในชีวิตประจำวันที่อยู่ในอดีตมีการบัญญัติให้พฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นพฤติกรรมต้องห้าม และการกระทำอนาจารหรือการร่วมเพศกับบุคคลเพศเดียวกันถือเป็นความผิดตามกฎหมายในช่วงเวลาหนึ่งในอดีต แม้ปัจจุบันจะมีการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายไม่ให้พฤติกรรมดังกล่าวเป็นความผิด ทว่ากระบวนการตีตราจากคนในสังคมนับแต่อดีตกลับไม่ได้รับการแก้ไขหรือได้รับการยอมรับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเท่าที่ควร

การกำหนดให้พฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งต้องห้ามและการกระทำอนาจารกับบุคคลเพศเดียวกันเป็นความผิดเป็นการนำเอาหลักการกระทำที่เป็นความผิดอันเนื่องมาจากกฎหมายระบุไว้ให้เป็นความผิดหรือกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้ตามหลักการทางอาชญาวิทยาที่ว่า “หลักความผิดเพราะกฎหมายห้าม” (Mala Prohibita) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมหรือการกระทำการสิ่งใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นข้อห้ามกระทำเพราะเป็นความผิด (wrong due to being prohibited) ซึ่งความผิดเช่นนี้เป็นความผิดที่ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกว่าเป็นสิ่งชั่วร้ายด้วยตัวเอง หากแต่เพียงกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดเพราะฝ่าฝืนในสิ่งที่กฎหมายห้ามกระทำ¹¹⁷

¹¹⁷ ญัตติวสันต์ สุทธิโยธิน. (2557). *ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา*, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, น.15

สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย เลือกว่าจะปกปิดความเป็นตัวตนและไม่แสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้อย่างเปิดเผย ด้วยเหตุผลของความกลัวและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม จนกลายเป็นสถานะที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของวาทกรรม “ความผิดเพศ” ด้วยสังคมตัดสินให้เป็น “เพศที่ผิด” และไม่สอดคล้องกับค่านิยมของคนในสังคม ซึ่งสังคมไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ (Sexual diversity) ที่ยังเกิดความสับสนและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเกย์ (Gay) ติ๊ด (Transvestite) กะเทย (Hermaphrodite) และบุคคลข้ามเพศ (Transgender) ที่คลาดเคลื่อนและตีความพฤติกรรมแบบเหมารวม (Stereotyped) ภายใต้นิยามคำว่า “เพศที่สาม” และวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่สังคมสร้างขึ้น

นอกจากกระบวนการทางกฎหมายและหลักการทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการเป็นเกย์หรือเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ทำให้เกย์ในสังคมไทยกลายเป็นความผิดเพศแล้ว ยังมีปัจจัยหนุนเสริมที่ทำให้วาทกรรมความผิดเพศที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยได้รับผลกระทบและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ได้แก่ สภาพบริบทสังคมแบบสังคมนิยมชาย (Patriarchy) หรือเรียกอีกอย่างว่าแนวคิดชายเป็นใหญ่ อันหมายถึง สถานะสังคมที่มีการกำหนดบรรทัดฐานของคนในสังคมให้เพศชายหรือผู้ชายเปรียบเสมือนศูนย์กลางของสังคมหรือครอบครัว และมีการแบ่งแยกชนชั้นและความแตกต่างระหว่างชายหญิงออกเป็นสองขั้วอย่างชัดเจน โดยมีค่านิยมและความเชื่อว่าผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง มีเหตุผล มีภาวะความเป็นผู้นำ และมองเพศหญิงหรือผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า มีความอ่อนไหว ใช้อารมณ์ และมีหน้าที่เลี้ยงลูก¹¹⁸

เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาที่มาของคำว่า “สังคมนิยมชาย” หรือ “แนวคิดชายเป็นใหญ่” ที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Patriarchy” เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากคำในภาษากรีกโบราณ ประกอบด้วยคำสองคำ คือ patria อันหมายถึง พ่อ หรือ ผู้เป็นพ่อ และ arche ที่หมายถึง การปกครอง หรือ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ซึ่งต่อมาเป็นคำที่ใช้ในหมู่นักมานุษยวิทยา เพื่ออธิบายสภาพหรือลักษณะสังคมที่เพศชายหรือผู้ชายมีบทบาทและอำนาจสามารถควบคุมหลายอย่างในสังคมได้ โดยอาศัยตำแหน่งหรืออำนาจทางการปกครอง ซึ่งโดยปกติสังคมส่วนใหญ่มีการควบคุมพื้นที่ทั้งผู้เป็นพ่อและแม่ แต่ก็มีแนวโน้มให้อำนาจแก่ผู้ชายในการปกครองมากกว่าเพศหญิง เปรียบเสมือนสังคมที่มีการควบคุมพื้นที่

¹¹⁸ HE XIAO HUA1 และมาโนช ดินลานสกุล. (2021). *สังคมปีศาจไทย: ภาพสะท้อนบุรุษมีอำนาจและสิทธิเหนือสตรี จากนวนิยาย “ข้างหลังภาพ” ของศรีบูรพา*, การประชุมภาคใญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12, มหาวิทยาลัยมหิดล

โดยผู้ชายซึ่งสมาชิกในครอบครัวจะต้องอาศัยอยู่ในเขตแดนของผู้เป็นพ่อ เช่น เมื่อผู้ชายแต่งงาน ภรรยาหรือคู่สมรสต้องย้ายมาอยู่ในบ้านของพ่อสามีและยึดถือธรรมเนียมให้เป็นแบบแผนปฏิบัติให้กับ บุตรสืบสกุลต่อไป¹¹⁹

สภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมไทยในอดีตนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยที่มีระบอบการปกครอง ด้วยระบอบ “ปีตาธิปไตย” หรือที่นิยมเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าระบอบ “พ่อปกครองลูก” ที่มีกษัตริย์ทรง ดำรงอยู่ในฐานะประมุขของแคว้นที่ออกกว่าราชการเพื่อดูแลประชาชน โดยเปรียบกษัตริย์ให้เสมือนพ่อ ที่คอยดูแลประชาชนในแคว้นและเปรียบประชาชนเสมือนลูกที่มีพ่อคอยให้การปกป้องและดูแลให้อยู่ ในสังคมที่เปรียบเสมือนครอบครัวได้อย่างมีความสุข ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าสังคมได้สร้างระบบ ที่กำหนดให้เพศชายก้าวขึ้นมาเป็นเพศที่กุมอำนาจหลัก ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง กฎหมาย วัฒนธรรม ในฐานะของผู้นำผ่านระบบ พิธีกรรม ความเชื่อ และค่านิยม ตลอดจนยศถาบรรดาศักดิ์ ที่ถ่ายทอดกันสู่รุ่นต่อรุ่นผ่านทายาทหรือบุตรโดยสายเลือดจนกลายเป็นระบบสังคมที่เอื้อประโยชน์ ให้กับเพศชายให้มากกว่าเพศอื่นในหลายประการจนคนในสังคมเกิดความเคยชินและส่งผลให้ระบบ ดังกล่าวกลายเป็นวาทกรรมกระแสหลักที่ใช้ในการตัดสินวิถีชีวิตของคนในสังคม

นอกเหนือจากระบบปีตาธิปไตยหรือระบบสังคมนิยมชายจะเป็นชนวนเหตุของการที่ทำให้ สังคมไทยยึดวาทกรรมระบบรักต่างเพศเป็นวาทกรรมกระแสหลักแล้ว ปัจจัยที่ส่งเสริมให้สังคมไทย ยกย่องและเชิดชูคุณค่าของความเป็นเพศชายและผู้ชายอีกประการหนึ่ง คือ วิธีการดำรงชีพของคนใน สังคมไทยตั้งแต่อดีตที่ประชากรส่วนใหญ่ของสังคมไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มักมีค่านิยม มีบุตรหรือลูกหลายคนในรูปแบบของการเป็นครอบครัวขยาย โดยเหตุผลของการมีค่านิยมการมีลูก หลายคน เนื่องจาก การเพิ่มแรงงานในการผลิตทางด้านเกษตรและมีค่านิยมแบบครอบครัวขยาย เพื่อเลี้ยงดูบิดามารดาในยามชราและให้ความสำคัญกับการสืบสกุลที่กำหนดให้สกุลของเพศชาย เป็นหลักในการสืบสกุล เห็นได้จากวัฒนธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติของคนในสังคมหลังการสมรสที่ ภายหลังการสมรสภรรยาจะต้องเปลี่ยนมาใช้นามสกุลของสามีและมีค่านิยมในการย้ายที่อยู่อาศัยไป อยู่กับบ้านพักของสามี อีกทั้งตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มีเนื้อหาภายใน พระราชบัญญัติ มาตรา 5 เกี่ยวกับการลงบัญชีทหารกองเกิน (การขึ้นทะเบียนทหาร) ที่กำหนดให้ บุคคลสัญชาติไทยที่มีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ ให้ไปลงบัญชีทหารกองเกิน (ขึ้นทะเบียนทหาร) ที่อำเภอซึ่งบิดายังมีชีวิตอยู่หรือขึ้นทะเบียนตามภูมิลำเนาของบิดา กรณีที่บิดาถึงแก่กรรมให้ลงบัญชี

¹¹⁹ นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ.(2023). *สังคมที่ปกครองโดยผู้ชาย*, ฐานข้อมูลคำศัพท์ทางมานุษยวิทยา, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ทหารกองเกินตามภูมิลำเนาของมารดา¹²⁰ สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับเพศชายหรือการนับความสำคัญด้านภาวะการเป็นผู้นำผ่านการรับราชการทหารที่เปรียบเสมือนอาชีพที่มีเกียรติของผู้ชายที่ลำดับความสำคัญให้กับบิดา (เพศชาย) ก่อนมารดา (เพศหญิง) ส่งผลให้สังคมไทยให้ความสำคัญกับการมีบุตรชายมากกว่าบุตรสาวด้วยเหตุผลของการสืบสกุลและการมีทายาทให้กับวงศ์ตระกูล และการปฏิบัติหน้าที่ที่มีเกียรติให้กับสังคมที่จะนำความภาคภูมิใจมาให้กับวงศ์ตระกูลต่อไป

ยิ่งไปกว่านั้น ปัจจัยด้าน “ศาสนา” (Religion) ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยบริบทแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ผูกโยงกับความเชื่อและความคิดของคนในสังคมสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และมุมมองของคนในสังคมที่มีต่อกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างมาก เนื่องจากศาสนาแต่ละศาสนามีหลักคำสอนที่แตกต่างกัน แต่มีพื้นฐานหลักคิดและความเชื่อในบางประเด็นที่เหมือนกัน อาทิ ประเด็นเกี่ยวกับเพศและความหลากหลายทางเพศที่ทุกศาสนามีแนวทางการสอนที่แฝงไปด้วย “กุศโลบาย” (Stratagem) ที่มีนัยของสังคมนิยมชายหรือชายเป็นใหญ่และวาทกรรมรักต่างเพศแฝงเข้าไปในการถ่ายทอดเนื้อหาหลักคำสอนของแต่ละศาสนาผ่านเรื่องเล่าหรือประวัติบุคคลสำคัญทางศาสนาที่จะมีเพศชายเป็นผู้ดำเนินเรื่องราวเป็นหลัก เช่น ในศาสนาคริสต์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวของอดัมและเอวาที่พระเจ้าสร้างให้ออดัมเป็นตัวแทนเพศชายและเอวาเป็นตัวแทนเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในสวนเอเดน โดยมีข้อกำหนดให้ใช้ชีวิตโดยปราศจากความอยากรู้และกิเลสด้วยการห้ามกินผลไม้ที่ต้นไม้ต้นหนึ่งที่กำหนด ต่อมาเอวาถูกงูที่มีพระเจ้าประทานให้มีความฉลาดและเจ้าเล่ห์กว่าสัตว์ทั้งปวงในสวนช่วยและทำให้ฝ่าฝืนกฎไปกินผลไม้ต้องห้ามและชวนอดัมกระทำผิดด้วยกันจนเป็นเหตุให้ถูกลงโทษและพิพากษาให้กลายเป็นมนุษย์ที่พ้นจากความเป็นนิรันดร์และกลับสู่การเป็นมนุษย์ที่เข้าสู่วิภังค์ ซึ่งเนื้อเรื่องดังกล่าวมีนัยของการลดทอนคุณค่าของสตรีเพศผ่านการกระทำของเอวาให้ออกมาในภาพลักษณ์ที่ถูกหลอกลวงและเป็นต้นเหตุของบาปทั้งปวง

ขณะที่พุทธศาสนาเองก็มีเรื่องราวที่ถ่ายทอดหลักคำสอนที่แฝงไปด้วยนัยของสังคมนิยมชายหรือชายเป็นใหญ่และวาทกรรมรักต่างเพศที่แฝงเข้าไปในการถ่ายทอดเนื้อหาหลักคำสอนเช่นกัน โดยตัวอย่างเรื่องราวของมหาชาติชาดก กัณฐมัทรี ซึ่งในกัณฐมัทรีเป็นตอนหนึ่งที่สำคัญของเรื่อง ที่แสดงให้เห็นถึงความรักลูกของนางมัทรีและการปล่อยวาง เนื่องจาก เป็นผู้เสียสละทุกอย่างรอบกายรวมถึงตนเอง แต่บทสรุปของเรื่องราวกลับกลายเป็นพระเวสสันดรผู้เป็นสวามีกลับได้รับการยกย่องและเชิดชูให้เป็นผู้ที่เสียสละทานอันยิ่งใหญ่ ขณะที่พระนางมัทรีได้รับยกย่องให้เป็นเพียงแค่ภรรยาที่ดี

¹²⁰ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497. (2497). มาตรา 5, เล่ม 71 ตอนที่ 13 ราชกิจจานุเบกษา, วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2497

ตัวอย่างของเรื่องราวการถ่ายทอดหลักคำสอนทั้งสองศาสนาที่เป็นกุศโลบาย ถือเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะของสังคมที่แฝงไปด้วยการมีอยู่ของแนวคิดสังคมนิยมชายหรือชายเป็นใหญ่และวาทกรรมรักต่างเพศที่มีอยู่ในศาสนจักร ทว่านัยดังกล่าวกลับปราศจากการตั้งคำถามหรือตั้งข้อสงสัยจากคนในสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งหากย้อนกลับไปพิจารณาในหลายเรื่องราวของแต่ละศาสนาจะพบว่า ผู้ที่ได้รับการยกย่องและเชิดชูสูงสุดของเรื่องส่วนมากเป็นเพศชายและกดทับเพศหญิงให้มีฐานะหรือบทบาทที่ด้อยกว่า อีกทั้งไม่มีการกล่าวถึงพฤติกรรมรักเพศเดียวกันในเรื่องราวต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้นบางศาสนามีการบัญญัติเรื่องพฤติกรรมรักเพศเดียวกันให้เป็น “บาป” และเป็นข้อห้ามปฏิบัติ เช่น ศาสนาอิสลาม ที่ในคัมภีร์อัลกุรอาน ระบุไว้ว่า การเพศสัมพันธ์เป็นของขวิญจากพระเจ้า และควรจะเกิดขึ้นในการสมรสระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น ตามจารีตประเพณี อันเป็นพื้นฐานของการสร้างครอบครัว และไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ เพราะเห็นว่าผิดธรรมชาติและไม่เป็นไปตามพระประสงค์ของพระเจ้า เป็นต้น¹²¹

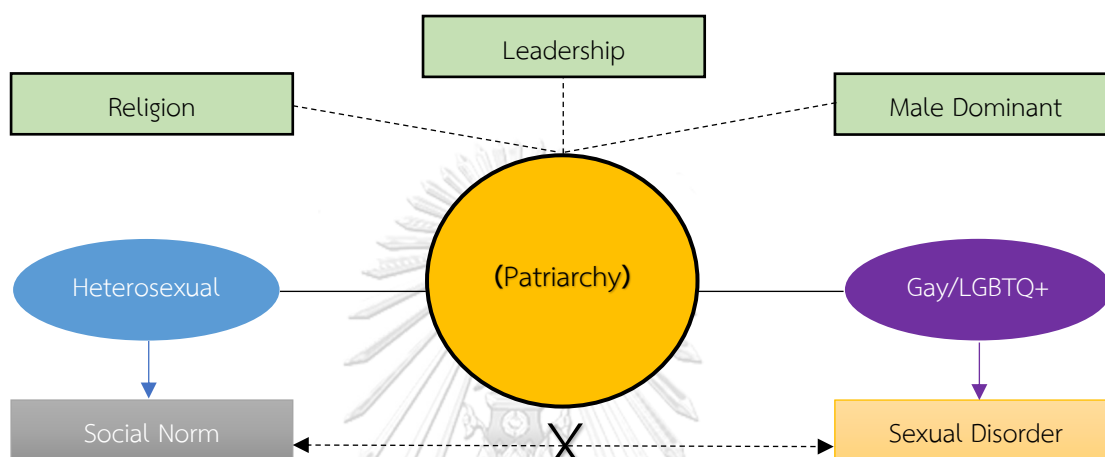
ทั้งนี้ เรื่องราวของมหาชาติชาดก กัณท์มัทรี ถือเป็นอีกกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศภายในศาสนจักร ที่สังคมไม่เคยตั้งคำถามกลับไปในเรื่องราวว่า เพราะเหตุใดพระเวสสันดรจึงได้รับการยกย่องให้เป็นผู้บำเพ็ญทานบารมีผู้ยิ่งใหญ่? ทั้งที่พระนางมัทรีเป็นผู้ที่เสียสละทานมากกว่า หรือเพราะเหตุใด พระโพธิสัตว์จึงต้องเป็นเพศชาย? หรือเพราะเหตุใดเพศหญิงจึงไม่สามารถเป็นพระโพธิสัตว์ได้? และทำไมงูในสวนเอเดนจึงเลือกที่จะช่วยและหลอกเอวา? แทนที่จะเป็นอดัม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแทรกซึมของแนวคิดสังคมนิยมชายและวาทกรรมรักต่างเพศ โดยปัจจัยบริบทแวดล้อมเหล่านี้ ส่งผลให้สังคมไทยในอดีตกลายเป็นสังคมที่ตกอยู่ภายใต้แนวคิด “สังคมนิยมชาย” หรือ “ชายเป็นใหญ่” (Patriarchy) ที่ให้ความสำคัญกับเพศชายและมีค่านิยมการมีบุตรชายเพื่อสืบสกุลมาอย่างยาวนาน

การเกิดหรือการอุบัติใหม่ของความหลากหลายทางเพศ จึงเป็น “ความผิดปกติ” และกลายเป็น “เรื่องต้องห้าม” ด้วยเหตุผลที่ว่า พฤติกรรมหรือรสนิยมทางเพศของบุคคลในรูปแบบของการรักเพศเดียวกันไม่สามารถให้กำเนิดทายาทหรือบุตรเพื่อเป็นบุคคลเพื่อสืบสกุลให้แก่วงศ์ตระกูลได้ สังคมไทยจึงมีมุมมองว่าเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ คือ กลุ่มบุคคลที่มีความผิดปกติ น่าอับอาย เป็นพฤติกรรมที่เป็นบาป เป็นบุคคลที่ไม่น่าคบหาและเป็นปัญหาสังคมที่ต้องเฝ้าระวังไม่ให้

¹²¹ Asis Pattisahusiwa. (2022). LGBTQ+ : จุดยืนของมุสลิมทั่วโลกต่อความหลากหลายทางเพศ เหมือนกันหมดจริงหรือไม่.

(ออนไลน์). <https://www.bbc.com/thai/international-61852728> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2566

เกิดหรือเป็นเกย์หรือเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตลอดจนไม่ได้รับการยอมรับและสร้างค่านิยมให้สังคมรับรู้ว่าเป็น “ความผิดเพศ” ดังกล่าว เนื่องจาก จะทำลายสถาบันครอบครัวและเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่สังคมยอมรับมาอย่างยาวนาน พร้อมกับตัดสินให้วาทกรรม “ความผิดเพศ” เป็นวาทกรรมที่ยึดติดกับกลุ่มเกย์เพศชายและสร้างการรับรู้ในเชิงลบที่แพร่หลายให้คนในสังคมไทย¹²²

ภาพที่ 30 แสดงความสัมพันธ์ของระบบสังคมนิยมชายกับการเกิดวาทกรรมความผิดเพศ¹²³

ปัจจุบันกระแสและอิทธิพลของแนวคิดแบบสังคมนิยมชายหรือชายเป็นใหญ่ในสังคมไทยมีความอ่อนกำลังลงในช่วงศตวรรษที่ 20 เนื่องจาก เกิดกระแสการตื่นตัวทางด้านสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และความเท่าเทียม เห็นได้จากการออกมารณรงค์ให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศของสตรีและการเปิดเผยตัวตนของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เพิ่มมากขึ้น และคนในสังคมไทยเริ่มมีการตื่นตัวและยอมรับความรับหลากหลายทางเพศมากขึ้นผ่านสื่อสาธารณะหรือสื่อทางสังคมในรูปแบบต่างๆ อาทิ ภาพยนตร์ บทเพลง บทละคร นวนิยาย ซีรีส์ นิตยสาร ตลอดจนตำราวิชาการ หรือสารคดีให้ความรู้ ที่ถูกหลอมรวมกันภายใต้ “วัฒนธรรมป๊อป” (Pop culture) ทว่า การตีตราเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังไม่เลือนหายไปจากสังคมไทย

¹²² พระกฤษ สุกเนตโต, พระมหาวิริษณ์ วรินโท และพระปัญญารัตน์นาร. (2020). *การรักร่วมเพศ: บทวิเคราะห์ตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์*, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹²³ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.1.3 วัฒนธรรมป๊อป (Popular Culture) กับการเกิดสนามาตกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21

“วัฒนธรรมป๊อป” หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า “วัฒนธรรมสมัยนิยม” (Popular Culture) มีการนิยามความหมายในภาษาไทยที่แตกต่างกันออกไปตามความเข้าใจของบุคคล ซึ่งมีนักวิจัยหลายคนพยายามสร้างคำจำกัดความที่แน่นอนและชัดเจน โดยสามารถแบ่งกลุ่มการนิยามความหมายวัฒนธรรมป๊อป หรือ วัฒนธรรมสมัยนิยม ออกได้เป็น 6 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มแรกนิยามความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมอันเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับของชนส่วนมากในสังคม ขณะที่กลุ่มที่สองนิยามความหมายวัฒนธรรมป๊อป หรือ วัฒนธรรมสมัยนิยมว่าเปรียบเสมือนของวัฒนธรรมที่ส่งวนไว้สำหรับชนชั้นสูง กลุ่มที่สามมองว่าเป็นวัฒนธรรมของมวลชนที่ถ่ายทอดผ่านเรื่องราวหรือมุมมองของสินค้าผลิตภัณฑ์ ในระบบทุนนิยม อาทิ เสื้อผ้า แฟชั่น ดนตรี กีฬา บทเพลง ภาพยนตร์ ที่อาจได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่รับมาจากวัฒนธรรมตะวันตก กลุ่มที่สี่ให้นิยามความหมายว่าเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากประชาชน ชาวบ้าน หรือคนในสังคมทั่วไป กลุ่มที่ห้ามองว่าวัฒนธรรมป๊อป หรือ วัฒนธรรมสมัยนิยมคือพื้นที่ของการต่อสู้ระหว่างชนชั้นของชนชั้นผู้มีอำนาจกับผู้ด้อยโอกาสหรือตกอยู่ภายใต้อำนาจ และกลุ่มสุดท้ายนิยามความหมายว่าเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมเมืองที่มาจากโลกของความทันสมัยที่มาในรูปแบบใหม่ท่ามกลางชุมชนขนาดใหญ่¹²⁴ ซึ่งทั้ง 6 กลุ่มนิยามความหมายล้วนมีความแตกต่างและหลากหลายแนวทางกันอย่างสิ้นเชิง

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำนิยามวัฒนธรรมป๊อปในรูปแบบของการนำนิยามทั้ง 6 กลุ่มมาพิจารณาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ซึ่งสามารถสรุปนิยามความหมายของวัฒนธรรมป๊อป หรือ วัฒนธรรมสมัยนิยม หมายถึง วัฒนธรรมของประชาชนหรือมวลชนในสังคมที่กำลังเป็นที่ได้รับความนิยมหรือกำลังเป็นที่ชื่นชอบของคนในสังคมที่ถูกถ่ายทอดผ่านผลิตภัณฑ์ สินค้า เสื้อผ้า แฟชั่น ดนตรี กีฬา บทเพลง ภาพยนตร์ หรือสื่อทางสังคมในรูปแบบอื่น ๆ จนเป็นที่รับรู้ร่วมกันของคนในสังคมอย่างแพร่หลายทั้งในสังคมเมืองหรือชนบท ซึ่งการนิยามดังกล่าวเป็นการนำเอาทั้งสองคำมาอธิบายร่วมกันระหว่างคำว่า “วัฒนธรรม” และคำว่า “สมัยนิยม” โดยมีความเชื่อมโยงด้วยแง่มุมของความนิยมและแฟชั่นของแนวคิดหรือมุมมองแบบทุนนิยมผ่านวัตถุหรือสื่อกลางที่ใช้สื่อสารแทนความหมายของความนิยมของสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคม

¹²⁴ อัมพร จิรัฐติกร. (2016). *วัฒนธรรมสมัยนิยม: ความหมายและกระบวนทัศน์ (Popular Culture: Definitions and Paradigms)*, วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การศึกษาวัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมถือเป็นประเด็นทางการศึกษาที่ถือกำเนิดขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 โดยในช่วงแรกเป็นการรับรู้วัฒนธรรมป๊อปในรูปแบบของความนิยมของประชาชนในสังคมและเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ที่ถูกนำไปเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กับระบบทุนนิยมในช่วงที่สหรัฐอเมริกาก้าวขึ้นมามีอำนาจและมีบทบาทสำคัญต่อสังคมโลก ซึ่งสาเหตุที่กล่าวว่าวัฒนธรรมป๊อปถูกนำไปเชื่อมโยงกับระบบทุนนิยม เนื่องจาก วัฒนธรรมป๊อปมีคุณลักษณะที่เป็นการสะท้อนความนิยมของคนในสังคมและระบบทุนนิยมเองก็สามารถดำรงอยู่ได้ก็จำเป็นต้องอาศัยกระแสบริโภคนิยมของประชาชนที่เข้ามาช่วยในการค้าจากระบบเศรษฐกิจและตลาดในสังคม จึงเป็นเหตุให้วัฒนธรรมป๊อปสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และทำให้วัฒนธรรมป๊อปถูกเรียกขานในอีกชื่อหนึ่งว่า วัฒนธรรมประชานิยม เนื่องจากเป็นสิ่งที่ประชาชนหมู่มากร่วมกันสร้างขึ้นและได้รับการยอมรับจากคนในสังคมร่วมกัน

วัฒนธรรมป๊อปถือเป็นภาคปฏิบัติการของวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง เนื่องจาก มีคุณลักษณะและองค์ประกอบที่ประกอบสร้างขึ้นจากสัญญาทางภาษา ความนิยม หรือการแสดงออก ตลอดจนการใช้วัตถุนิยมเข้ามามีส่วนในการสร้างและทำให้เป็นความนิยมของคนหมู่มากรวมกันเกิดการตีความหมายและตระหนักร่วมกันหรือที่เรียกว่าอุปทานหมู่ ซึ่งวัฒนธรรมป๊อปมีความเป็นพลวัตที่เปลี่ยนแปลงและสิ้นไหลได้อยู่ตลอดเวลาเหมือนกับวาทกรรม ความนิยม ของวัฒนธรรมป๊อปเปรียบเสมือน อำนาจของการต่อรองหรือเป็นภาคปฏิบัติการทางอำนาจของวาทกรรมที่ส่งผลทั้งด้านดีและด้านลบให้กับชุดวาทกรรมแต่ละชุด โดยวัฒนธรรมป๊อปในยุคแรกเริ่มต้นศตวรรษที่ 19 ยังเป็นยุคที่วัฒนธรรมป๊อปอยู่ในรูปแบบของ Analog ที่ถูกจำกัดความนิยมด้วยพรมแดนและเทคโนโลยี ส่งผลให้วัฒนธรรมป๊อปในยุคแรกเริ่มยังเป็นความนิยมเฉพาะกลุ่มเฉพาะพื้นที่และไม่แพร่หลายเป็นสากลมากนัก สื่อและวัตถุนิยมในยุค Analog ก็ยังไม่มีอะไรที่เชื่อมโยงถึงกันได้สะดวกและแพร่หลายเช่นในปัจจุบัน

ยิ่งไปกว่านั้น วัฒนธรรมป๊อปยังมีความสัมพันธ์กับระบบคู่ตรงข้ามที่เข้ามามีส่วนในการสถาปนาอำนาจให้กับชุดวาทกรรมในสังคม กล่าวคือ วัฒนธรรมป๊อปสร้างความเห็นแก่ตัวขึ้นจากความนิยม ซึ่งเมื่อเกิดความนิยมย่อมต้องมีสิ่งที่ไม่นิยมหรือถูกทอดทิ้งมองข้ามเสมอ อาทิ ขณะที่ช่วงศตวรรษที่ 19 การแต่งกายแบบสายเดี่ยวเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นในช่วงเวลานั้น การแต่งกายแบบมิดชิดกลับกลายเป็นสิ่งที่สังคมด้อยค่าและมองว่าล้าสมัย ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงกระบวนการภาคปฏิบัติการของวาทกรรมความนิยมที่สร้างการกีดกันสิ่งที่ไม่ได้รับความนิยมและให้อำนาจเหนือกับชุดวาทกรรมที่เป็นสิ่งที่กำลังนิยม เช่นเดียวกับประเด็นความนิยมของเรื่องเพศสภาวะและเพศวิถีของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในยุคศตวรรษที่ 19 ที่เกย์หรือ

ความเป็นเอกเทศไม่ได้รับการยอมรับหรือความนิยมที่แพร่หลาย เกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงเปรียบเสมือนคู่แข่งตรงข้ามของวัฒนธรรมป๊อปและถูกโจมตีจากหลากหลายเหตุผลที่ยกมาเป็นประเด็นที่สร้างการกดทับและตีตราทำให้เกย์ในสังคมต้องอยู่แบบหลบซ่อนและกลายเป็นวัฒนธรรมป๊อปที่ได้รับความนิยมเฉพาะกลุ่มและเฉพาะพื้นที่

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 20 หรือยุคการเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ส่งผลให้สังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มมากขึ้น การตอบสนองความต้องการหรือความนิยมในการบริโภคของคนในสังคมจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเพื่อหมุนเวียนและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นยุคที่สังคมได้ก้าวข้ามและวิวัฒนาการจากสังคมยุค Analog สู่สังคมยุค Digital ที่เป็นการสื่อสารแบบไร้พรมแดนที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและเชื่อมโยงกันได้อย่างไร้ขีดจำกัด การเกิดขึ้นด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 20 ส่งผลให้เกิดความแพร่หลายของวัฒนธรรมซึ่งวัฒนธรรมป๊อปได้ใช้ประโยชน์จากช่องทางของเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการช่วยสร้างความแพร่หลายของวัฒนธรรมป๊อปที่สร้างขึ้นให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองที่มากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นการแพร่หลายในรูปแบบการเปิดเผยหรือการสร้างค่านิยมในรูปแบบของวัตถุนิยมร่วมกับรูปแบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความคุ้นเคยหรือสร้างการรับรู้ให้สังคมมากกว่าที่ใช้วัฒนธรรมป๊อปมาเป็นเครื่องมือในการสร้างการบังคับหรือผูกมัดคนในสังคมให้คล้อยตามและเป็นการแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมป๊อปมีความเกี่ยวข้องกับระบบทุนนิยมอย่างชัดเจน

ภายหลังการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 วัฒนธรรมป๊อปได้เข้าสู่ยุคที่เจริญและก้าวเข้าสู่ยุคไซเบอร์ที่วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีพัฒนาเต็มรูปแบบและเกิดสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถเชื่อมคนในสังคมเป็นหนึ่งเดียวอย่างเป็นเอกภาพได้มากขึ้นกว่าศตวรรษที่ 20 คนในสังคมสามารถเข้าถึงข้อมูลและรับรู้สถานการณ์ความเคลื่อนไหวที่เป็นปัจจุบันหรือรับรู้ถึงกระแสความนิยมของคนในสังคมได้ง่ายเพียงปลายนิ้วมือ ประเด็นต่าง ๆ ในสังคมจึงกลายเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อการเรียกร้องหรือการแสดงความคิดเห็นที่มีความแตกต่างและหลากหลายกันมากขึ้น เกิดการปะทะหรือแย้งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมและสังคมมากยิ่งขึ้น สังคมเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับการนิยามวัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมเพิ่มมากขึ้น โดย Antonio Gramsci อธิบายวัฒนธรรมป๊อปว่าเป็นวัฒนธรรมที่เป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นแรงงานตามระบบทุนนิยมที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานะการสร้างอำนาจเหนือ (Hegemony) โดยผู้นำทางความคิด อันได้แก่นักปราชญ์ หรือผู้มีการศึกษาเป็นผู้นำทางสติปัญญา ในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ควบคุมและจัดระเบียบสังคม หรือกลุ่มคน

เป็นผู้นำกลุ่ม สามารถชี้นำความคิดและการตัดสินใจ รวมไปถึงสถาบันที่มีบทบาทชี้นำความคิด เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการเมือง กลุ่มสื่อมวลชน สถาบันศาสนา หรือระบบการศึกษา เป็นต้น¹²⁵

ความนิยมในการตื่นตัวและการศึกษาวัฒนธรรมป๊อปถือเป็นประเด็นที่น่าจับตามองในศตวรรษที่ 21 และยังคงมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับความเป็นสาระัตถะของเนื้อหาว่าเป็นประเด็นที่มีน้ำหนักมากพอที่จะทำการศึกษาในแง่มุมไหนมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลของการถกเถียงด้านการศึกษาวัฒนธรรมป๊อปมีความเชื่อมโยงที่ถูกลำนำไปผูกติดกับประเด็นทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองภายในด้านการเป็นพลังอำนาจที่ถูกแฝงมากับการเคลื่อนไหวหรือการแสดงออกจากการรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมที่มีความนิยมหรือความชอบที่เหมือนกัน เปรียบเสมือนการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความนิยมและสะท้อนค่านิยมของคนในสังคมในช่วงเวลานั้นว่าสังคมกำลังนิยมอะไร และมีสิ่งใดที่สังคมกำลังให้ความสนใจ ซึ่งในหลายครั้งวัฒนธรรมป๊อปถูกนำไปเกี่ยวพันกับการเป็นพลังที่มีอำนาจหรือมีผลต่อการเกิดอิทธิพลทางวัฒนธรรม (Soft power) สาเหตุที่ผู้วิจัยทำการศึกษาวัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมเข้ามาศึกษาในงานวิจัย เนื่องจาก วัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมมีความสัมพันธ์ต่อการวิเคราะห์การเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ซึ่งนำไปสู่การเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในช่วงศตวรรษที่ 21

การนำเอาแนวคิดการศึกษาในเชิงสัญวิทยา (Semiology) เข้ามาอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจองค์ประกอบของวัฒนธรรมและการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยน ซึ่งผู้วิจัยเปรียบวัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมให้เป็น “สัญญาณ” (Sign) ผ่านตัววัตถุนิยม หรือ การแสดงออก ตลอดจนถึงทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนของ “รหัส” (Code) มีความหมายแฝง (Connotation) ที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะของภาพแทน (Representing) ระหว่างความรักและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในช่วงศตวรรษที่ 20¹²⁶ โดยการตีความหรือการรับสารดังกล่าวจำเป็นต้องมีการใช้รหัสร่วมกัน (Collective code) เพื่อสร้างการรับรู้และการตีความหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรืออาจมีความแตกต่างกันทางความคิดและการตีความหมายของสารและการรับรู้ได้โดยขึ้นอยู่กับตีความของบุคคลที่ไม่มีความยึดติดหรือการตีความหมายที่ตายตัว แต่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความลื่นไหลอย่างเป็นพลวัต (Dynamic change) อย่างมีนัยสำคัญตามยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา แม้ในช่วงเวลาหนึ่งอาจมีการหยุดนิ่งทางความหมายอันเป็นผลมาจากการโดนอุดมการณ์

¹²⁵ นฤพนธ์ คิววิเศษ. (2015). “ความต่าง” ของ “วิถีคิด” ต่อวัฒนธรรมกระแสนิยม, คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

¹²⁶ สมสุข หินวิมาน. (2544). “ดูหนังดูละครแล้วย้อนดูผี,” นิตยสารสตรีปริทัศน์ 5(3): 45-65.

(Ideology) หรือระบบคุณค่า (Value system) เข้ามาทำให้การรับรู้ทางความหมายหยุดนิ่งไปชั่วขณะ แต่เมื่อบริบททางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยการตีความและความหมายก็จะเป็นตามยุคสมัยและบริบทของสังคมต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

สถานการณ์ของวัฒนธรรมป๊อปในปัจจุบันถือเป็นสิ่งที่มีพลังและอำนาจในการต่อรองทางสังคม โดยผลการวิเคราะห์เรื่องเพศสภาวะและเพศวิถีของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 กับวัฒนธรรมป๊อป พบว่า วัฒนธรรมป๊อปได้เปลี่ยนแนวทางในการขับเคลื่อนสังคมจากเดิมที่เป็นการใช้ระบบทวิภาค (Binary) สร้างความนิยมและความแตกต่างจนเกิดการกดทับแบบคู่ตรงข้าม กลายมาเป็นการใช้ระบบทวิภาคเพื่อเข้ามามีอิทธิพลต่อการรื้อสร้างโครงสร้างทางสังคมโดยเฉพาะในเรื่องของเพศสภาวะและเพศวิถีที่วัฒนธรรมป๊อปในยุคศตวรรษที่ 21 มีความพยายามที่จะทำลายกรอบชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ยกย่องให้ระบบรักต่างเพศกลายเป็นเรื่องที่ปกติ (Heteronormative) โดยชี้ให้เห็นว่ากรอบความคิดของชุดวาทกรรมดังกล่าวเป็นเพียงชุดวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อปิดกั้นความหลากหลายทางเพศและกดทับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันให้ตกอยู่ภายใต้ความผิดปกติกที่ไม่ควรได้รับการยอมรับและควรสลายไปจากสังคมเพื่อความเป็นเอกภาพทางอัตลักษณ์ของคนในสังคมอย่างเท่าเทียม¹²⁷

4.2 วัฒนธรรมป๊อปกับการเกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่และเครือข่ายทางสังคมภายใต้บริบทหลังโครงสร้างนิยม

จากการวิเคราะห์วัฒนธรรมป๊อปที่มีผลต่อการเกิดสนามวาทกรรมตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสนามวาทกรรมกับวัฒนธรรมป๊อปที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและช่วงยุคสมัยที่เปลี่ยนไปส่งผลให้วัฒนธรรมป๊อปมีความเป็นพลวัตไม่ต่างจากชุดวาทกรรม โดยเฉพาะชุดวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาวะและเพศวิถีข้างต้น ซึ่งประเด็นการศึกษาในลำดับต่อไป คือ การศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมป๊อปกับการเกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่และเครือข่ายทางสังคมภายใต้บริบทหลังโครงสร้างนิยมเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ (New social movement) กลุ่มเครือข่ายทางสังคม (Social network) และการศึกษาในรูปแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post structuralism) ว่ามีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันในรูปแบบใดและมีปัจจัยใดเป็นองค์ประกอบเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และอภิปรายกรณีศึกษาในส่วนตัวต่อไป

¹²⁷ ชานันท์ ยอดหงษ์. (2561). *จากจอกแก้วชาวดำ ถึงจอสี่ สู่วิวสิริ่ง*. (ออนไลน์). ที่มา <https://www.museumsiam.org/km-detail.php?CID=177&CONID=2993> สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2566

ดังที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ว่า วัฒนธรรมป๊อปมีลักษณะการเกิดหรือการก่อตัวจากระบบภาษา และสัญญาณที่มีความคล้ายคลึงกันกับลักษณะการก่อตัวและการเกิดวาทกรรมและสนามวาทกรรม ซึ่งเป็นการก่อตัวภายใต้แนวการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยม แต่ด้วยสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาทำให้การศึกษาแบบโครงสร้างนิยมไม่สามารถใช้อธิบายการมีอยู่ของ วัฒนธรรมป๊อปและสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนในศตวรรษที่ 21 ได้ จึงจำเป็นต้องในรูปแบบการ วิเคราะห์แบบหลังโครงสร้างนิยม (Post structuralism) ที่มีรูปแบบของทฤษฎีทางปรัชญา เชิงทฤษฎี และทางวรรณกรรมที่ก่อตัวขึ้นด้วยเหตุผลที่ต้องการปฏิเสธแนวคิดของโครงสร้างนิยมที่มีอยู่เดิม ซึ่งทั้งสองแนวคิดมีหลักการวิพากษ์โครงสร้างในรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ก็ปรากฏลักษณะร่วมกันบาง ประการ อันได้แก่ การปฏิเสธว่าการที่เราใช้การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างเพียงอย่างเดียวสามารถอธิบาย ปรากฏการณ์หรือเป็นการวิเคราะห์ที่น่าเชื่อถือได้มากเพียงพอ เนื่องจาก สถานการณ์หรือ ปรากฏการณ์ในสังคมยังมีองค์ประกอบอื่นและบริบทแวดล้อมอื่นเข้ามามีส่วนในการก่อตัวขึ้นมา

นอกจากนี้แนวคิดหลังโครงสร้างนิยมยังปฏิเสธวิธีคิดแบบระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม (Binary) ที่นำเอาการจับคู่ตรงข้ามมาใช้ในการประกอบสร้างเชิงโครงสร้างให้กับชุดวาทกรรมหรือภาพ แทนของสิ่งที่ต้องการสถาปนาอำนาจให้เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบความคิดและชุดวาทกรรมในสังคม ทำให้เกิดการปิดกั้นทางการเกิดความหมายใหม่ จึงเป็นเหตุให้การศึกษาแบบแนวคิดแบบหลัง โครงสร้างนิยมปฏิเสธการตีความสื่อทางสังคมและบริบทสังคมโลกเพียงอย่างเดียว และหันมาศึกษา และอธิบายผ่านการศึกษาโครงสร้างด้วยการรื้อสร้าง (Deconstruct) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมป๊อปกับการเกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่และเครือข่ายทางสังคม ว่ามีความเกี่ยวข้องกับสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนและก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่ม เกย์เพศชายในสังคมไทยได้อย่างไร

ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่าท่ามกลางศตวรรษที่ 21 ได้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ (New social movement) ที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของชนชั้นเพียงอย่าง เดียว แต่เป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการรวมตัวกันจากหลากหลายองค์ประกอบและบริบทของสังคม ที่มารวมตัวกันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์เพื่อคนหมู่มากที่มาจากหลากหลายชนชั้นไม่ใช่การเรียกร้อง เฉพาะกลุ่ม โดยเป็นการรวมกลุ่มกันที่ออกมาเคลื่อนไหวด้วยตัวเองไม่พึ่งพากลไกของรัฐเพราะไม่ ศรัทธาหรือไม่เชื่อมั่นว่ารัฐจะสามารถขับเคลือนหรือทำให้บรรลุนความต้องการได้¹²⁸ ซึ่งลักษณะ

¹²⁸ Kalyanamitra, P., & Bunchanthuek, A. (2017). อิทธิพลของเครือข่ายทางสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภาคพลเมือง ในบูรพาภิวัตน์. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 8(3), 473-499.

ดังกล่าวมีลักษณะที่สอดคล้องกับการก่อตัวของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันและการรวมกลุ่มของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยเพื่อการเรียกร้องและแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มให้สังคมเกิดการรับรู้และยอมรับเปรียบเสมือนการมุ่งสร้างการยกระดับทางจิตสำนึกของคนในสังคมให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

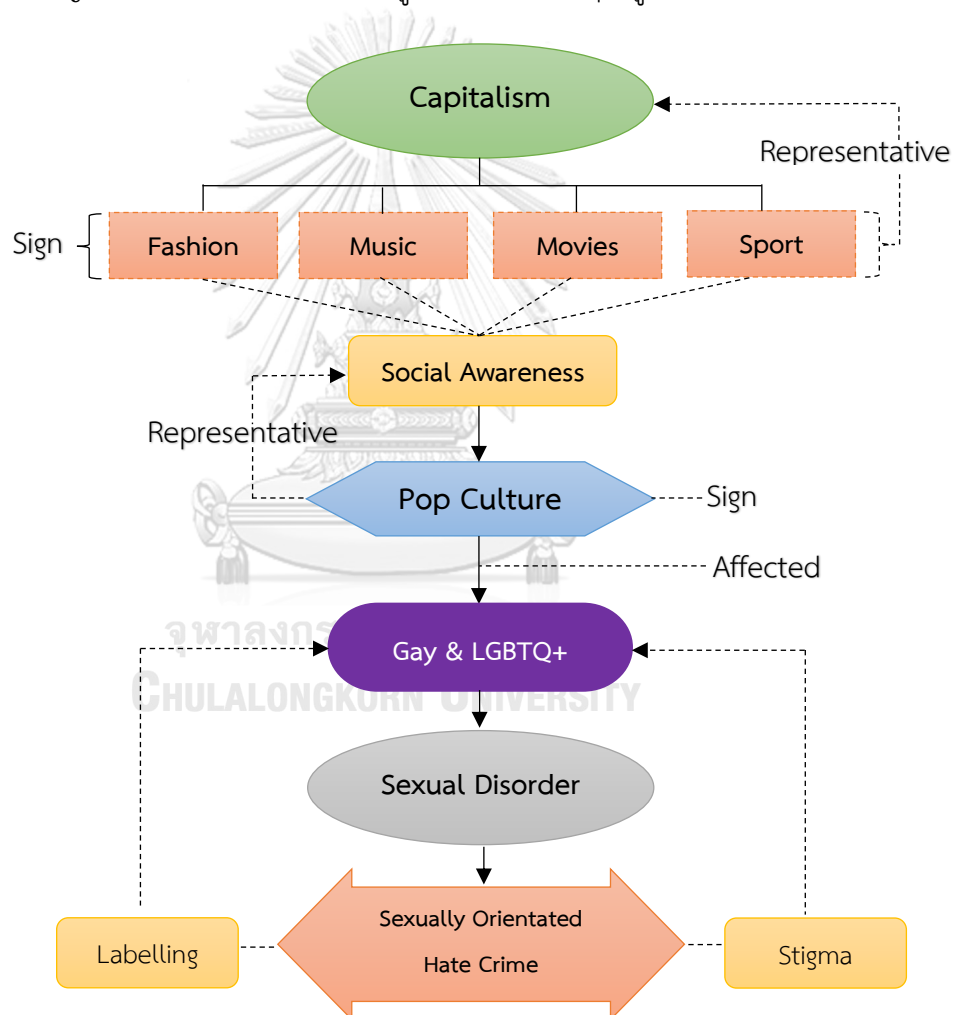
การปรากฏตัวขึ้นของการรวมกลุ่มของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยเป็นการรวมกลุ่มกันแบบหลังโครงสร้างนิยมอย่างชัดเจนทั้งในแง่ของลักษณะการรวมตัวและวัตถุประสงค์ของการรวมตัวเนื่องจาก กลุ่มเกย์เพศชายเป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกสภาพสังคมในบริบทแวดล้อมแบบสังคมนิยมชายและสนามวาทกรรมความผิดเพศกดทับมาเป็นเวลายาวนานนับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยการรวมตัวกันของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยมีการก่อตัวขึ้นในช่วงเวลาที่มีการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมป๊อปตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 ดังที่ปรากฏในเหตุการณ์การจลาจลที่สโตนวอลล์ในสหรัฐอเมริกาและการรวมกลุ่มกันในกลุ่มนายในของราชสำนักในประเทศไทยในอดีต ซึ่งทั้งสองบริบทล้วนแต่เป็นหลักฐานการแสดงถึงการมีอยู่ของกลุ่มเกย์ในสังคมที่ถูกตีกรอบและกดทับไม่ให้แสดงตัวตนออกมาให้สังคมได้รับรู้ แต่เมื่อมีการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมป๊อปในปลายศตวรรษที่ 19 วัฒนธรรมป๊อปจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่เป็นกระบอกเสียงหรือเครื่องมือในการสร้างการยกระดับความคิดและจิตสำนึกด้านการรับรู้เรื่องเพศให้กับคนในสังคม ผ่านการอธิบายวัฒนธรรมป๊อปด้วยแนวคิดการอธิบายเชิงหลังโครงสร้างนิยมที่กลุ่มเกย์เพศชายต้องการล้างภาพหรือทำลายค่านิยมแบบการมองหรือการคิดแบบทวิภาคทางเพศสถานะที่ตัดสินและยอมรับเพียงแค่ว่าเพศชายและเพศหญิงให้หมดไปจากสังคม

รูปแบบของการรวมตัวกันของกลุ่มเกย์เพศชายเป็นการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social network) ทั้งในรูปแบบออนไลน์และแบบมาพบปะสังสรรค์กันซึ่งหน้าแต่ด้วยบริบทในศตวรรษที่ 21 การรวมกลุ่มกันของกลุ่มเกย์ในสังคมเป็นไปในรูปแบบเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มากกว่าการพบปะซึ่งหน้า เนื่องจาก มีความสะดวกทางเทคโนโลยีและสามารถรวมกลุ่มกันได้ทุกที่ทุกเวลาได้อย่างอิสระ ซึ่งเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ถือเป็นอีกหนึ่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลให้วัฒนธรรมป๊อปของกลุ่มคนที่มารวมตัวกันสามารถแพร่หลายและกระจายออกไปสร้างการรับรู้ให้กับคนในสังคมเป็นวงกว้างได้มากกว่าการเดินขบวนหรือการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเฉพาะพื้นที่เหมือนในศตวรรษที่ 19 หรือ 20 ซึ่งกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้นำเอาวัฒนธรรมป๊อปมาใช้ในฐานะของการเป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนภาคปฏิบัติทางวาทกรรมให้กับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศและการคิดแบบระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามให้หมดไปดังที่กล่าวมา

การปฏิเสธรูปแบบระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามของกลุ่มเกย์ในสังคมดังกล่าว เป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์บนพื้นฐานของแนวคิดหลังโครงสร้างนิยมที่ไม่เชื่อถือว่าหลักการอธิบายแบบคู่ตรงข้ามหรือการอธิบายแบบโครงสร้างนิยมแบบเดิมที่มองสังคมหรือสิ่งที่เป็นโครงสร้างทางสังคมแบบด้านใดด้านหนึ่งโดยไม่อาศัยปัจจัยภายนอกเข้ามาพิจารณาร่วม หรือขาดการวิเคราะห์บริบททางสังคม ช่วงเวลา หรือยุคสมัยที่เปลี่ยนไปแบบพลวัตจะทำให้เกิดสถานะการเข้าไม่ถึงความรู้และความจริงของโครงสร้างนั้นได้ เนื่องจาก ระบบทวิภาคเป็นอุปสรรคต่อการสร้างค่านิยมเชิงโครงสร้างที่หลากหลายและขัดขวางการเข้าถึงแก่นแท้ของโครงสร้าง หากระบบความคิดแบบทวิภาคยังคงอยู่ กลุ่มเกย์เพศชายและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันก็จะยังคงกลายเป็นสิ่งผิดปกติและตกอยู่ในวงวันของสนามวาทกรรมความผิดเพศไปอย่างไม่จบสิ้น ซึ่งกลุ่มเกย์ได้เล็งเห็นถึงโอกาสที่จะใช้วัฒนธรรมป๊อปเป็นสื่อกลางในการขับเคลื่อนภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมเพื่อสร้างและขยายอำนาจการต่อรองทางสังคมผ่านรูปแบบสื่อในวัฒนธรรมป๊อปในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาและความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์เข้าไปอย่างมีนัยสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการแพร่หลายของวัฒนธรรมป๊อปอย่างกว้างขวาง อีกทั้งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อวิเคราะห์ในแง่มุมของความสัมพันธ์ระหว่างสนามวาทกรรมความผิดเพศ วัฒนธรรมป๊อป และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเลือกกรณีศึกษาที่น่าสนใจในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยดำเนินการศึกษาโดยการคัดเลือกจากสื่อทางสังคมในกลุ่มของบทละคร เรื่องสั้น หรือซีรีส์ ที่แฝงไปด้วยนัยของการเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมและเพศวิถีตลอดจนการสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีที่สะท้อนมุมมองของคนในสังคมที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในช่วงศตวรรษที่ 21 จำนวน 2 เรื่อง ภาพยนตร์ จำนวน 1 เรื่อง และนวนิยายเกี่ยวกับเกย์ จำนวน 2 เรื่อง โดยมีสื่อทางสังคมอื่น ๆ เข้ามาช่วยสร้างการอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเกิดสนามวาทกรรม ความผิดเพศที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเกย์ในสังคมไทย เนื่องจาก สื่อทางสังคมที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาดังกล่าวเป็นสื่อที่สร้างกระแสความนิยมและเป็นที่รับรู้ของคนในสังคมวัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมซึ่งเปรียบเสมือน “สัญญาณ” ที่เต็มไปด้วยความหมายที่ต้องตีความถึงนัยที่สังคมมีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย

รูปแบบการศึกษาวิจัยในงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความหมายของภาพตัวแทนที่สื่อทางสังคมต้องการสื่อออกมาพร้อมกับพิจารณาบริบทของสังคมที่ทำให้สังคมเกิดความนิยมจนกลายเป็นกระแสที่สังคมรับรู้ร่วมกันในฐานะของวาทกรรมที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ทั้งในแง่ของการมีผลตอบรับ (Feedback) ในเชิงบวกที่มีต่ออัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยและ ผลตอบรับในเชิงลบที่ส่งผลให้อัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยกลายเป็นวาทกรรมที่เป็นความผิดเพี้ยนและนำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย ในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 20 ผ่านรูปแบบการเล่าเรื่องราว (Storytelling) และวิเคราะห์นัยสำคัญของสื่อและความหมายแฝงอยู่ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาดังแผนภาพ

ภาพที่ 31 แสดงความสัมพันธ์วัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมที่ส่งผลกระทบต่อวาทกรรมความผิดเพี้ยนและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย¹²⁹

¹²⁹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

จากแผนภาพแสดงความสัมพันธ์วัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมที่ส่งผลกระทบต่อ วาทกรรมความผิดเพศความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาของการตีตราและการถูกกดทับจากวาทกรรมความผิดเพศของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยจากการรับรู้ของคนในสังคมที่อยู่ในยุคสมัยของวัฒนธรรมป๊อปหรือวัฒนธรรมสมัยนิยมในช่วงศตวรรษที่ 20 ผ่านสื่อต่าง ๆ ทางสังคม อาทิ บทละคร แพชั่น บทเพลง นวนิยาย กีฬา เป็นต้น โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิเคราะห์จากภาพยนตร์ บทละคร บทเพลง และนวนิยาย ตามลำดับ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.2.1 บทวิเคราะห์ละครชุดเรื่อง ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด) ภาพสะท้อนความรักของเกย์กับการกดทับจากวาทกรรมความผิดเพศภายใต้บริบทสังคมที่ยึดถือระบบบรักร่างเพศของสังคมไทย

รายละเอียดซีรีส์

ภาพที่ 32 ภาพประชาสัมพันธ์ไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด)¹³⁰

นักแสดงนำ: เผ่าเพชร เจริญสุข / ธงชัย ทองกันทม / รัฐนันท์ จรรยาจิรวงศ์ และ ภัทรศยา เครือสุวรรณศิริ

ผู้กำกับ: ปิยะชาติ ทองอ่วม

วันที่ออกอากาศ: 23 มกราคม 2559 (ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 23.00 น.)

¹³⁰ ที่มา: GDH559 บริษัท GMM 25

เรื่องย่อโดยสังเขป

ละครชุดเรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ เป็นละครชุดที่มีเค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องจริงของบุคคลที่นิยามความเป็น “เกย์” ของตนเองด้วยคำว่า “ตุ๊ด” และได้จัดบันทึกเรื่องราวประสบการณ์ที่ได้ประสบพบเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งเรื่องราวที่มีความสุข เรื่องราวที่เต็มไปด้วยความทุกข์ และการเผชิญหน้ากับสภาพปัญหาต่าง ๆ ภายใต้เพศสภาพของเกย์หรือตุ๊ดที่สังคมมองว่าเกย์กับตุ๊ดคือเพศสภาวะเดียวกันหรือจัดอยู่ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีรายละเอียดเรื่องราวของตัวละครที่หลากหลายอย่างน่าสนใจ นำแสดงโดย กัส (เพชร-เผ่าเพชร เจริญสุข) เกย์หรือตุ๊ดที่มีลักษณะและบุคลิกภาพคล้ายผู้หญิงหรือมีความเป็นเพศหญิงที่รูปร่างเล็กเป็นเกย์ผู้คร่ำหวอดในวงการศัลยกรรมและกอล์ฟ (ปิงปอง-ธงชัย ทองกันธม) เกย์หรือตุ๊ดผู้มีรูปร่างใหญ่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นผู้รักการเดินเป็นชีวิตจิตใจ พร้อมด้วย คิม (เต๋อ-รัฐนันท์ จรรยาจิรวงศ์) เกย์หรือตุ๊ดที่มีลักษณะความเป็นเกย์ที่มีรูปร่างลำสันมีสัดส่วนชัดเจนที่ประกอบอาชีพสจ๊วตที่พร้อมจะพลิกบทบาททางเพศสภาพจากฝ่ายรับมาเป็นฝ่ายรุกตามความต้องการของความนิยมการหาคู่ในช่วงเวลานั้น และ แนนดี้ (พีค-ภัทรศยา เครือสุวรรณศิริ) พรินต์สาวหนึ่งเดียวของกลุ่ม โดยเรื่องราวในเรื่องจะเกี่ยวกับความรักของเกย์หรือตุ๊ดที่เต็มไปด้วยอุปสรรคและปัญหาในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไปของทั้งสามคน

โดยเริ่มจากกัสผู้เป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์และคบหากับท็อปเด็กมัธยมที่เป็นเกย์และแอบหลงรักกัสจนตามจับเพื่อสานความสัมพันธ์จนได้คบหาเป็นแฟนกัน แต่เรื่องราวความรักของทั้งคู่กลับมีอุปสรรคสำคัญ คือ ครอบครัว ซึ่งบุคคลในครอบครัวของทั้งสองคน “ไม่ยอมรับ” ความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะไม่ยอมรับความเป็นเกย์ได้อย่างเปิดเผยและยังมีค่านิยมของการสร้างครอบครัวที่ปรารถนาให้บุตรชายของตนแต่งงานกับผู้หญิงและสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ตามค่านิยมของคนในสังคมไทย จึงกีดกันและแสดงออกถึงการไม่ยอมรับอย่างชัดเจน จนเป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ต้องยุติลง เช่นเดียวกับคิมเพื่อนของกัสที่บุคลิกและหน้าตาดีเป็นที่นิยมของเกย์ โดยคิมมีการแสดงออกความเป็นตัวตนของความเป็นเกย์ในรูปแบบของความเป็นหญิงหรือลักษณะท่าทางเหมือนเกย์รับ (Bottom) ที่ชัดเจน แต่รสนิยมทางเพศกลับมีความพึงพอใจเป็นฝ่ายรุก (Top) ซึ่งขัดแย้งกับบุคลิกและการแสดงออกของคิมโดยสิ้นเชิง จนเป็นที่มาของการล้อเลียนในหมู่เพื่อนสนิทว่าเป็น “รุกออกสาว” หรือ “แก๊งสาว” ที่ประสบปัญหาความไม่สมหวังในความรักเช่นเดียวกับกัส เนื่องจาก หลงรักหนุ่มรุ่นน้องที่เป็นผู้ชายที่มีแฟนเป็นผู้หญิงและเกินเลยจนมีความสัมพันธ์กันโดยไม่ตั้งใจด้วยความเมา ซึ่งเมื่อตื่นขึ้นมาทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่เคยมีต่อกันพังลงจนกลายเป็นรุ่นน้องการตีตัวออกห่างและยุติความสัมพันธ์ลงเช่นเดียวกับกัสในที่สุด

ขณะที่กลอฟผู้เป็นเพื่อนอีกคนในกลุ่ม ผู้ซึ่งเป็นเกย์ที่มีร่างกายขนาดใหญ่หรือน้ำหนักมากกว่าคนปกติทั่วไป และมีการแสดงออกทางเพศหรือความเป็นเกย์ของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์ของการเป็นเกย์รับอย่างชัดเจน มีความสดใส ร่าเริง และสนุกสนานจนเป็นที่รักของเพื่อนในกลุ่ม อีกทั้งมีความจริงจังกับเรื่องความรักที่มักทุ่มเทและให้ความรักกับคนที่ชอบอย่างสุดตัว แต่ก็พบกับความผิดหวังหลายครั้ง นำไปสู่กลายเป็นคนใช้ชีวิตด้วยความคึกคะนองจนเป็นเหตุให้ได้รับเชื้อ HIV ในเวลาต่อมา และกลายเป็นสาเหตุของการทำให้ความรักที่มียุติลงอย่างกระทันหันจนไม่สามารถทำใจยอมรับได้ จนเพื่อนในกลุ่มต้องร่วมกันช่วยดูแลเพื่อให้กลับมาสดใสได้ตามปกติ ซึ่งเรื่องราวของเกย์ทั้งสามคนในเรื่องล้วนแต่มีความแตกต่างและมีความเหมือนกันในบางประการ แต่บทสรุปกลับลงเอยด้วยความผิดหวังเหมือนกัน

ที่มาและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์

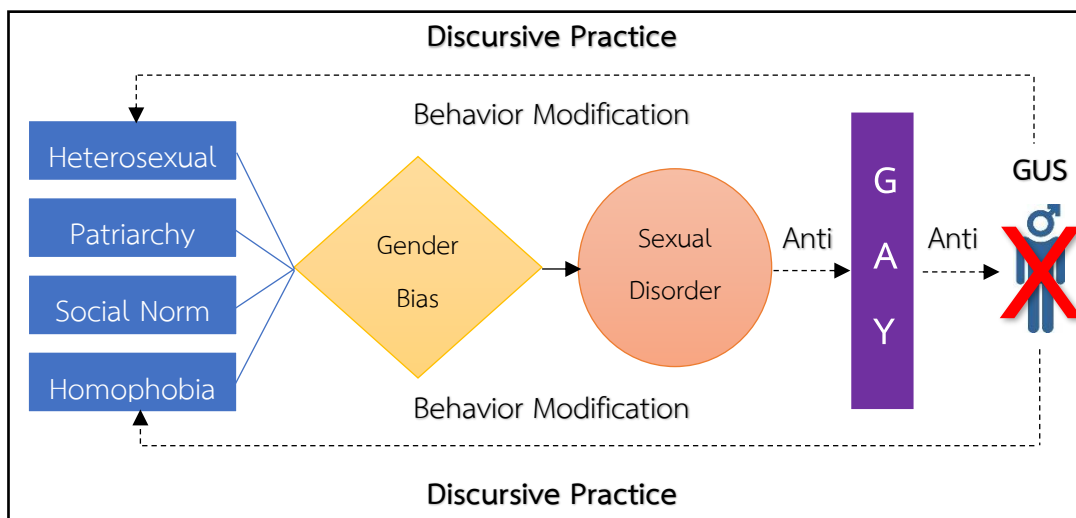
กรณีศึกษาละครชุดหรือซีรีส์เรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด) เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพศและการก่อตัวของความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย โดยผู้วิจัยพิจารณาถึงกลวิธีทางภาษาที่ใช้ภายในเรื่องเพื่อถ่ายทอดการนำเสนออัตลักษณ์และตัวตนของความเป็นเกย์ ตลอดจนการสะท้อนวิถีชีวิตและคุณลักษณะของเกย์เพศชายในสังคมไทยในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร ผ่านการใช้การอุปโลกน์ภาพพจน์และการมโนอุปโลกน์ทางรูปลักษณ์ การต่อสู้ และหลักการใช้ชีวิต ตลอดจนการให้ภาพแทนอวัยวะเพศของผู้ชายและความต้องการทางเพศ โดยมีนักแสดงที่รับบทบาทเป็นเกย์เป็นผู้ถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นเกย์และการต่อสู้เพื่อความรัก ความหวัง และมีมิตรภาพระหว่างกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคม ที่แฝงไปด้วยมิติของการต่อสู้เชิงบวกและการกีดกันจากสนามวาทกรรมความผิดเพศและการต่อสู้ทางเพศวิถีเพื่อขจัดความเกลียดชังทางเพศวิถีให้หมดไปจากสังคม

บทวิเคราะห์

จากเนื้อเรื่องและรายละเอียดพอสั่งเซปของละครชุดหรือซีรีส์เรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด) สามารถนำมาอธิบายเพื่อวิเคราะห์การมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่มีผลต่อการรับรู้ของคนในสังคมเกี่ยวกับเกย์ในสังคมไทยในช่วงศตวรรษที่ 21 พบว่า บทละครและเนื้อเรื่องของละครที่มีการดำเนินเนื้อเรื่องด้วยตัวละครที่เป็นเกย์มีจุดมุ่งหมายในการสะท้อนถึงการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศในสังคมไทยที่ถูกฝังรากลึกมาจากบุคคลรุ่นก่อน อันหมายถึง พ่อแม่ของตัวละครที่เป็นเกย์ทั้งสามคน (กัส คิม และกลอฟ) ซึ่งสนาม

วาทกรรมความผิดเพศที่ยังคงมีอยู่ได้สร้างผลกระทบในเชิงลบต่อการดำเนินชีวิตของเกย์ทั้งสามคน โดยผลกระทบดังกล่าวถูกสะท้อนผ่านประเด็นของการสมหวังในความรักและการได้รับการยอมรับ ความเป็นตัวตนที่เป็นเกย์จากบุคคลในครอบครัวของทั้งสามคน อาทิ ในส่วนของละครตอนหนึ่งมีฉากของความขัดแย้งระหว่างกัสกับคนในครอบครัวของกัส โดยเฉพาะพ่อของกัสที่มีบุคลิกความเป็นผู้นำตามแบบฉบับค่านิยมความเป็นชายของคนในสังคมสมัยก่อนอย่างเห็นได้ชัด และมีความคาดหวังให้กัสผู้เป็นลูกชายเพียงคนเดียวของตระกูลดำเนินรอยตามค่านิยมของคนในสังคมภายใต้วาทกรรมกระแสหลัก นั่นคือ วาทกรรมระบบรักต่างเพศ เพื่อสืบสกุลและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม โดยความคาดหวังของผู้เป็นพ่อของกัสได้พังทลายลง เมื่อรู้ว่ากัสเป็นเกย์และแสดงออกความเป็นเกย์อย่างเปิดเผย ด้วยการมีบุคลิกภาพที่อ่อนหวานและเป็นไปในรูปแบบความเป็นหญิงที่ชัดเจน ส่งผลให้พ่อเกิดความไม่พอใจอย่างรุนแรง จนกลายเป็นอคติทางเพศที่มีต่อความเป็นเกย์ของกัสและเป็นสาเหตุของการทะเลาะมีปากเสียงจนกลายเป็นความร้ายแรงแด้านความสัมพันธ์ของพ่อลูกที่ห่างเหิน และการไม่ยอมรับความเป็นเกย์ยิ่งทวีความรุนแรงและมีแนวโน้มกลายเป็นความเกลียดชังมากยิ่งขึ้น

ประเด็นความเกลียดชังทางเพศวิถีที่พ่อของกัสมีต่อความเป็นเกย์ของกัส เปรียบเสมือนตัวแบบการสะท้อนถึงภาคปฏิบัติการณ์ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีต่อเกย์ในสังคมไทย เข้ามาครอบงำความคิดและการรับรู้ในเรื่องเพศสภาวะของคนในครอบครัวของกัสซึ่งเป็นผลมาจากการยึดเอาวาทกรรมกระแสหลักอย่างวาทกรรมระบบรักต่างเพศเป็นตัวตัดสินความถูกต้องหรือความเหมาะสมทางเพศของคนในสังคมมาตัดสินและสร้างอคติทางเพศกับความเป็นเกย์ของกัส จนส่งผลให้เกิดการไม่ยอมรับและต่อต้านการเป็นเกย์ของกัสซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างพ่อลูกในครอบครัวอย่างรุนแรง ถึงขั้นหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและการมีปากเสียงเกี่ยวกับเรื่องความเป็นเกย์ของกัส อีกทั้ง ความรักระหว่างกัสกับท้อปก็ถูกรบกวนของทั้งสองฝ่ายชัดเจน ด้วยเหตุของมุมมองของบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายมองว่า “เกย์” คือ “ความผิดเพศ” ที่ต้องป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัวเพราะไม่สามารถสร้างครอบครัวหรือสืบสกุลได้ ประกอบกับค่านิยมคนในสังคมที่สืบทอดกันมานับแต่อดีตให้คุณค่ากับการมีครอบครัวและมีบุตรชายไว้สืบสกุล ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายที่ฝังรากอยู่กับสังคมไทยมายาวนาน จนเป็นเหตุให้ความรักของเกย์ทั้งสองคนต้องยุติบทบาทลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวที่เกิดจากวาทกรรมความผิดเพศอย่างชัดเจน รายละเอียดตามแผนภาพที่ 25 ที่ปรากฏ

ภาพที่ 33 แสดงภาคปฏิบัติของการของวาทกรรมความผิดเพศที่ส่งผลกระทบต่อระบบความคิดและการไม่ยอมรับความเป็นเกย์ของครอบครัวในละครชุดไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด)¹³¹

สำหรับกรณีของคิม เกย์ผู้มีรูปร่างและหน้าตาที่เป็นที่ชื่นชอบของสังคมเกย์ทั่วไป แต่ประสบปัญหาเรื่องความรักที่ไม่สมหวัง เนื่องจาก หลงรักบุคคลที่เป็นผู้ชายรักต่างเพศที่มีคู่รักเพศหญิงอยู่แล้ว และไม่ชอบเกย์หรือไม่รักคนเพศเดียวกัน แต่ผลมีความสัมพันธ์กับคิมเพราะความเมา ซึ่งต้องปกปิดความสัมพันธ์ที่ไม่ตั้งใจไม่ให้สังคมรับรู้ เนื่องจาก ตนเองและคนรอบข้างรับไม่ได้กับพฤติกรรมรักคนเพศเดียวกัน แม้จะยอมรับเกย์ในฐานะของเพื่อนร่วมงาน แต่ในด้านความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งยิ่งไม่เป็นที่ยอมรับอย่างแท้จริง ขณะที่กรณีของกลอฟ ตัวละครที่ถือเป็นภาพสะท้อนการตอกย้ำและการผลิตซ้ำของวาทกรรมความเกลียดกลัวคนเพศเดียวกัน (Homophobia) ที่กลอฟไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลเพศเดียวกันจนได้รับเชื้อ HIV ส่งผลให้สังคมมองเกย์ในแง่ลบและระวังในการคบหากับเกย์มากขึ้น ส่งผลให้สถานการณ์การเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยยังคงอยู่และถูกตีตราจนถึงปัจจุบัน

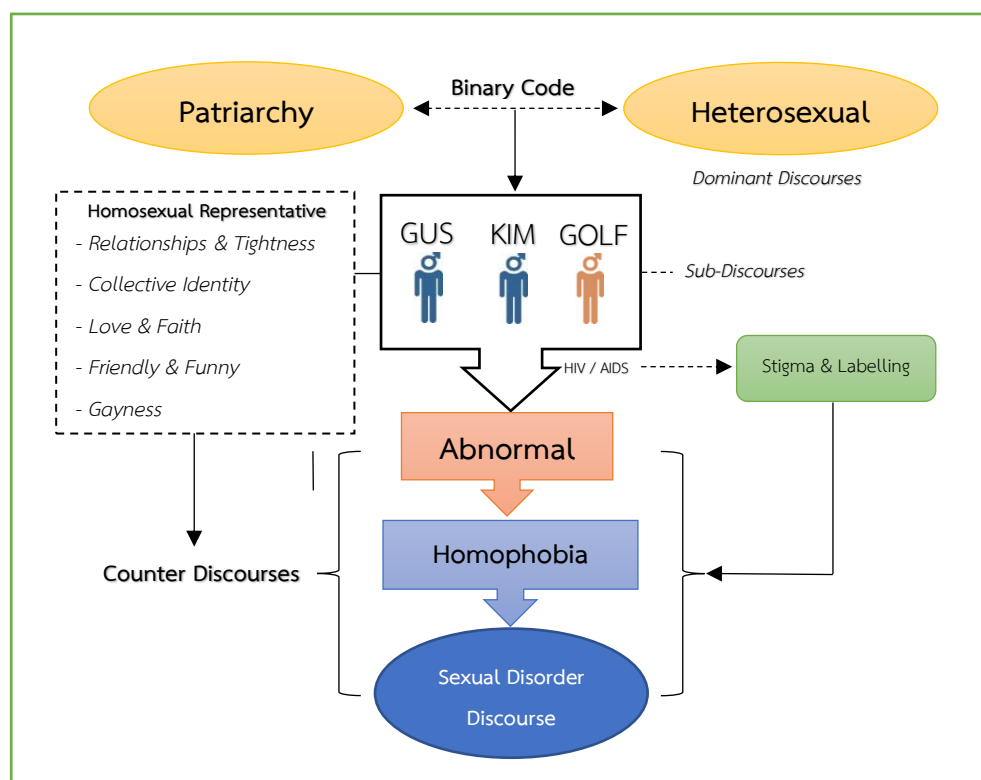
เมื่อนำแบบการวิเคราะห์การเกิดสนามวาทกรรมเป็นตัวแบบในการวิเคราะห์การเกิดวาทกรรมความผิดเพศและสนามวาทกรรมความผิดเพศของคิมและกลอฟพบว่า พฤติกรรมของคิมและกลอฟในละคร คือ ตัวอย่างของการถูกสนามวาทกรรมความผิดเพศกดทับความเป็นเกย์ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยกรณีของคิมกับรุ่นน้องที่ต้องเก็บเรื่องราวความสัมพันธ์ที่มีระหว่างกันไว้เป็นความลับที่ไม่สามารถบอกใครในสังคมได้ เนื่องจาก ไม่มีใครยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายด้วยกัน

¹³¹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ที่อีกฝ่ายมีแฟนเป็นผู้หญิงอยู่ด้วยในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ความเป็นเกย์และความเป็นตัวตนของคิม ต้องถูกกดทับให้ตกอยู่ภายใต้ว่าทกรรมความผิดเพศที่ผูกติดกับความรู้สึกลึกซึ้งไม่กล้าเปิดเผยตัวตน ขณะที่ทกอฟเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการถูกว่าทกรรมความผิดเพศกดทับอย่างชัดเจน ด้วยสาเหตุของการเป็นเกย์ที่มีเชื้อ HIV ที่ได้รับมาจากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นการตอกย้ำการรับรู้ของคนในสังคมที่มีมาในอดีตว่า “เกย์ คือ พาหะของโรคเอดส์ (AIDS)” และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดกระแสการกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) กลับมามีน้ำหนักในการสร้างการกดทับให้เกย์ตกอยู่ภายใต้ว่าทกรรมความผิดเพศที่สังคมต้องเฝ้าระวังและไม่ให้การยอมรับอีกครั้ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ละครชุดเรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงกลวิธีการสื่อสารทางอัตลักษณ์ของเกย์ผ่านคำเรียกขานว่า “ตุ๊ด” ที่มีลักษณะและบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป ทั้งสนุกสนาน มั่นใจในตนเอง มีธรรมาศยิตี มีความเป็นผู้นำทางความคิด หรือเป็นคนที่ยึดมั่นและโยเยหาในความรัก ตลอดจนเป็นคนที่มีความรักในพวกพ้องและมีความเหนียวแน่นทางมิตรภาพในรูปแบบของการมีอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ท่ามกลางสถานการณ์ที่ถูกกดทับจากสังคมและสนามว่าทกรรมความผิดเพศ จนทำให้เกิดการลุกขึ้นมาต่อสู้กับบรรทัดฐานของสังคมที่พยายามกำหนดให้ชุดว่าทกรรมรักต่างเพศได้รับความชอบธรรมและเป็นชุดว่าทกรรมกระแสหลัก แม้การต่อสู้ของกลุ่มเกย์ในละครจะต้องพบเจออุปสรรคและความล้มเหลวในการต่อสู้กับสนามว่าทกรรมความผิดเพศที่ยังคงมีอำนาจเหนือระบบความคิดของคนในสังคม ส่งผลให้คนในสังคมเกิดความเชื่อและยังคงเข้าใจว่าความเป็นเกย์ของกลุ่มเกย์เพศชายหรือชุดว่าทกรรมรักเพศเดียวกัน ยังไม่ควรได้รับการยอมรับอย่างเปิดเผยเหมือนเพศชายและเพศหญิงในสังคม ละครชุดเรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด) จึงเปรียบเสมือนภาพสะท้อนของการปะทะกันของชุดว่าทกรรมรักต่างเพศและชุดว่าทกรรมรักเพศเดียวกันในสนามว่าทกรรมความผิดเพศที่เต็มไปด้วยการต่อสู้เชิงอัตลักษณ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในเชิงบวกของความเป็นเกย์และการกดทับความเป็นเกย์เพศชายจากสนามว่าทกรรมความผิดเพศภายใต้บริบทสังคมนิยมชายที่ยึดถือระบบรักต่างเพศของสังคมไทย ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงมิตรภาพ ความรัก และอุปสรรคที่ต้องเผชิญกับความเป็นเกย์ของตัวละครทั้งสามคนที่เป็นตัวแทนของกลุ่มเกย์กลุ่มหนึ่งในสังคมไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงภาคปฏิบัติของสนามว่าทกรรมความผิดเพศที่ยังคงมีอิทธิพลต่อระบบความคิดและการตัดสินใจให้เกย์ยังเป็นเพศที่ผิดปกติ และถูกตีตราว่าเกย์เป็นพาหะของโรคเอดส์หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่งผลให้เกย์เพศชายในสังคมไทยยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมได้อย่างแท้จริง

Sexual Disorder Discursive Field

ภาพที่ 34 บทสรุปมิติการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนในละครชุดเรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด)¹³²

จากภาพที่ 34 ที่แสดงให้เห็นถึงมิติการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนในละครชุดเรื่องไดอารี่ตุ๊ดซี่ส์ เดอะ ซีรีส์ (บันทึกของตุ๊ด) พบว่ามีการถ่ายทอดและแสดงภาพแทนของความเป็นเกย์หรือตุ๊ดทั้งในแง่การแสดงภาพแทนเชิงบวกของคุณลักษณะของความเป็นเกย์ที่ดีและการมีมิตรภาพระหว่างเกย์ที่เหนียวแน่นเพื่อแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ร่วมและความเป็นหนึ่งเดียวของเกย์ ตลอดจนการเป็นผู้แสวงหาความรักและมีความศรัทธาในความรักของเกย์และการสะท้อนการพยายามลบล้างภาพเกย์ในแง่ลบที่ได้รับจากสังคมจากการถูกสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนและชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่เป็นชุดวาทกรรมกระแสหลักกดทับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันไม่ให้เกิดการยอมรับอย่างเปิดเผยในสังคม ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเกย์ถูกตีตราและนำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์ในสังคมปัจจุบัน

¹³² ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.2.2 บทวิเคราะห์ละครเรื่อง “คุณชาย” กับแนวคิดสังคมนิยมชายและค่านิยมการสืบสกุลของครอบครัวในสังคมไทย

รายละเอียดละคร

ภาพที่ 35 ภาพประชาสัมพันธ์ละคร “คุณชาย”¹³³

นักแสดงนำ: ธนภัทร กาวีละ / กฤษกร กนกธร / ศักดิ์สิทธิ์ แท่งทอง และ
ปิยธิดา มิตรธีรโรจน์

ผู้กำกับ: วรวิทย์ ชัตติโยธิน

วันที่ออกอากาศ: 3 ตุลาคม 2565 (ออกอากาศทุกวันจันทร์-อังคาร เวลา 20.30 น.)

เรื่องย่อโดยสังเขป

ละครคุณชายเป็นละครเกี่ยวกับครอบครัวคนไทยที่มีเชื้อสายจีนและมีกิจการของครอบครัวที่มั่นคงและร่ำรวยและมีสมาคมห้ามังกรภายใต้การนำของเจ้าสัวซ่ง (แท่ง ศักดิ์สิทธิ์) ผู้ที่เป็นพี่ใหญ่ของบ้านและเป็นพ่อของเทียน ที่มีความสามารถเก่งทั้งการบริหารธุรกิจ และความเป็นผู้นำคอยควบคุมคนในสมาคมฯ แต่เรื่องภายในครอบครัวกลับวุ่นวาย เพราะเจ้าสัวมีภรรยา 3 คน ประกอบด้วย ลี (ปิอก ปิยธิดา) ผู้เป็นภรรยาใหญ่ มีลูกชายคนโตของตระกูลคือ เทียน (ฟิล์ม ธนภัทร) และ จันท์ (เป้ย ปานวาด) ภรรยารอง มีลูกชาย คือ หยาง (ตงตง กฤษกร) และ บัว (กิ๊ก มยุริญ) ซึ่งเป็นภรรยาบ่าว

ด้วยบริบทของครอบครัวและสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่เป็นครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ประกอบกับสภาพสังคมนิยมชายของสังคมไทย ส่งผลให้ความคาดหวังการสืบสกุลและการสืบทอดกิจการของครอบครัวถูกฝากความหวังไว้ที่ “ลูกชาย” คนโต นั่นคือ เทียน เพราะถือว่าลูกชายคนโตคือหน้าตาและความภาคภูมิใจของตระกูล สานต่ออำนาจที่พ่อได้สร้างไว้ แต่ตำแหน่งของคำว่า

¹³³ ที่มา จาก www.oned.net

“คุณชาย” เป็นที่หมายปองของลูกทุกคนในตระกูลที่ต้องการเข้ามาครอบครองทรัพย์สินของตระกูล จนเป็นเหตุให้เกิดการแย่งชิงและเกิดโศกนาฏกรรม เมื่อลูกชายคนโต (เทียน) ชายหนุ่มที่ต้องเก็บซ่อนความรักแบบ “ชายรักชาย” หรือเป็น “เกย์” ไว้เป็นความลับ เพียงเพราะสังคมและครอบครัวไม่ยอมรับ โดยครอบครัวเรียกขานบุคคลที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันหรือชายรักชายว่า “ตัวนซิว” โดยเทียนเกิดความรักและมีความสัมพันธ์เชิงคู่สาวกับผู้ชายด้วยกันโดยที่ครอบครัวไม่รู้และต้องปกปิดไว้เป็นความลับที่มีเพียงแม่เท่านั้นที่รู้ ผู้เป็นแม่จึงคิดหาวิธีเพื่ออำพรางพฤติกรรมรักเพศเดียวกันของเทียนไว้ ด้วยการหาภรรยาและเร่งรัดการจัดพิธีแต่งงานให้กับเทียน ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับเทียนเป็นอย่างมาก แต่เทียนก็รับรู้ได้ว่าที่แม่ทำลงไปเพื่อให้เทียนได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำของตระกูลในภายภาคหน้าได้อย่างราบรื่น เทียนจึงจำใจทำตามที่วางไว้อย่างไม่เต็มใจ แต่เรื่องราวกลับไม่ง่ายอย่างที่คิด เนื่องจาก ภรรยาและผู้ที่หวังขึ้นครองตำแหน่งผู้นำของตระกูลต่างจับจ้องและสังเกตถึงพฤติกรรมของเทียนที่น่าสงสัยที่มีความรักแบบชายรักชายและนำมาเป็นข้อโจมตีเพื่อไม่ให้เทียนก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้สืบทอดของตระกูล จนกลายเป็นโศกนาฏกรรม ความสูญเสียและความริ้วฉานของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกและคนในครอบครัวด้วยเหตุของการมีเพศสภาวะที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมและครอบครัว

ที่มาและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์

กรณีศึกษาละครคุณชายเป็นละครที่ถ่ายทอดเรื่องราวความรักของ LGBTQ+ ที่มีความน่าสนใจในแง่มุมมองของการสะท้อนการยอมรับความหลากหลายทางเพศที่มากขึ้นในสังคมไทยที่เริ่มจากครอบครัวและการมีกลุ่มทางสังคมที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศวิถีของคนในสังคมที่ได้รับความคาดหวังจากสังคมหรือบรรทัดฐานทางเพศจากสังคมในด้านของการทำหน้าที่สืบสกุลของลูกผู้ชายที่แฝงไปด้วยบริบทสังคมนิยมชายที่ทำหน้าที่กดทับความรักของคนรักเพศเดียวกันให้ตกอยู่ภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพศ ผ่านภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมในรูปแบบของภาษาที่ใช้ตีตราหรือเรียกขานเช่นคำว่า “ตัวนซิว” ที่เป็นคำที่สื่อความหมายในเชิงลบของพฤติกรรมทางเพศที่ใช้กดทับกลุ่มคนรักเพศเดียวกันโดยเฉพาะกลุ่มเกย์ให้ถูกกดทับจากคนในสังคม ซึ่งการถ่ายทอดเรื่องราวของละครได้รับการตอบรับจากทางสังคมที่มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับความรักระหว่างชายรักชาย ทั้งนี้ละครคุณชายนำเสนอภาพตัวแทนของชุดวาทกรรมรักเพศที่ต่อสู้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ได้รับการยอมรับจากสังคมประกอบกับสร้างความแตกต่างทางชนชั้นของพระเอกและนายเอกที่ถูกนำเสนอควบคู่ไปกับเรื่องราวความรักระหว่างครอบครัวและคู่รักชายหญิง และสร้างความเข้าใจวิถีชีวิตอีกแง่มุมหนึ่งของกลุ่มเกย์และกลุ่ม LGBTQ+ ที่ความรักต้องถูกกีดกันจากสังคมและครอบครัวอย่างไร จึงเป็นอีกหนึ่งกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเพื่อวิเคราะห์การมีอยู่ของสนามวาทกรรมความผิดเพศผ่านละครทีวีในยุคปัจจุบัน

บทวิเคราะห์

บทวิเคราะห์จากเนื้อเรื่องสรุปของละคร “คุณชาย” พบว่า ครอบครัวในสังคมไทยมีค่านิยมที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมนิยมชายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวไทยที่มีเชื้อสายจีนที่ค่านิยมการสืบสกุลด้วยบุตรชายยังเป็นปัจจัยในการเสริมแรงที่ทำให้อิทธิพลของสังคมนิยมชายเข้ามามีผลต่อความคิดและการรับรู้ของคนในสังคมมากขึ้นทวีคูณ โดยจากบทละครเรื่องคุณชาย สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนในครอบครัว ซึ่งบิดาให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่ตามบทบาททางเพศสภาพของความเป็นชายด้วยการเป็นผู้นำที่ดีของวงศ์ตระกูลหรือครอบครัวผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีตามค่านิยมของสังคม ซึ่งก็คือ “การแต่งงาน” ระหว่าง “ผู้ชายกับผู้หญิง” ขณะที่มารดา (ลี นำแสดงโดย ป๊อปปิยธิดา) เลี้ยงดูเทียนผู้เป็นบุตรชายคนโตของตระกูลด้วยความรักและทะนุถนอมตั้งแต่วัยเด็ก จนมีบุคลิกภาพและการแสดงออกทางเพศวิถีที่อ่อนโยนและกลายเป็นเกย์และมีความรักกับผู้ชายด้วยกัน

พฤติกรรมชายรักชายของเทียนถือเป็นการผิดที่ใหญ่มากของตระกูล และมีคำเรียกขานเพื่อลดทอนคุณค่าของผู้ที่เป็นชายรักชายว่า “ตัวนอกรีต” ที่มีที่มาจากตำนานที่ถูกเล่าขานในรัชสมัยของฮ่องเต้ “ฮั่นฮายตี้” แห่งราชวงศ์ฮั่นตะวันตกของจีน ช่วง 7-1 ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งเป็นฮ่องเต้ที่มีพระสนมอยู่รอบกายจำนวนมาก แต่ฮ่องเต้กลับมีความพึงพอใจกับบุตรของขุนนางที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานประจำพระราชวังหรือเป็นมหาดเล็กนามว่า “ต่งเสียนฮายตี้” ซึ่งมีภรรยาอยู่แล้ว จนเป็นที่โจษจันของคนในพระราชวังว่าทั้งคู่มีความสัมพันธ์กันที่ห้องบรรทมอยู่เป็นประจำ โดยวันหนึ่งครั้งฮ่องเต้ตื่นจากบรรทมแต่ต่งเสียนยังคงหลับอยู่โดยที่ทับแขนเสื้อของฮ่องเต้อยู่ ฮ่องเต้ไม่อยากปลุกให้ต่งเสียนตื่นนอน จึงใช้มีดตัดแขนเสื้อของพระองค์ที่ถูกต่งเสียนทับอยู่เพื่อให้อุณหภูมิเย็นได้หลับอย่างสบายต่อไป เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดเป็นสำนวนจีนสำนวนว่า “ตัวนอกรีตจื่อผี” หรือแปลว่า “พิศواسจนตัดแขนเสื้อ” และเหตุการณ์ดังกล่าวเมื่อทราบถึงเหล่าขุนนางต่างก็ไม่เห็นด้วยกับความสัมพันธ์ของฮ่องเต้ที่เปรียบเสมือนโอรสของสวรรค์แต่กลับมีความสัมพันธ์กับมหาดเล็กที่เป็นเพศชายด้วยกัน ถือเป็นพฤติกรรมที่เป็นเรื่องต้องห้ามและขัดต่อลัทธิของสวรรค์ ซึ่งภายหลังฮ่องเต้ฮั่นฮายตี้สวรรคตด้วยเหตุของพระพลานามัยไม่แข็งแรง ต่งเสียนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้สืบบัลลังก์ต่อ จึงถูกเหล่าขุนนางกดดันและบังคับให้ฆ่าตัวตายพร้อมกับภรรยา เป็นเหตุตำนานรักในครั้งนั้นจบลง ซึ่งภายในเวลาต่อมาคนรุ่นหลังได้นำสำนวนดังกล่าวโดยเลือกใช้เฉพาะคำว่า “ตัวนอกรีต” แทนความหมายของผู้ชายที่มีความรักกับผู้ชายด้วยกันมาจนถึงปัจจุบัน¹³⁴

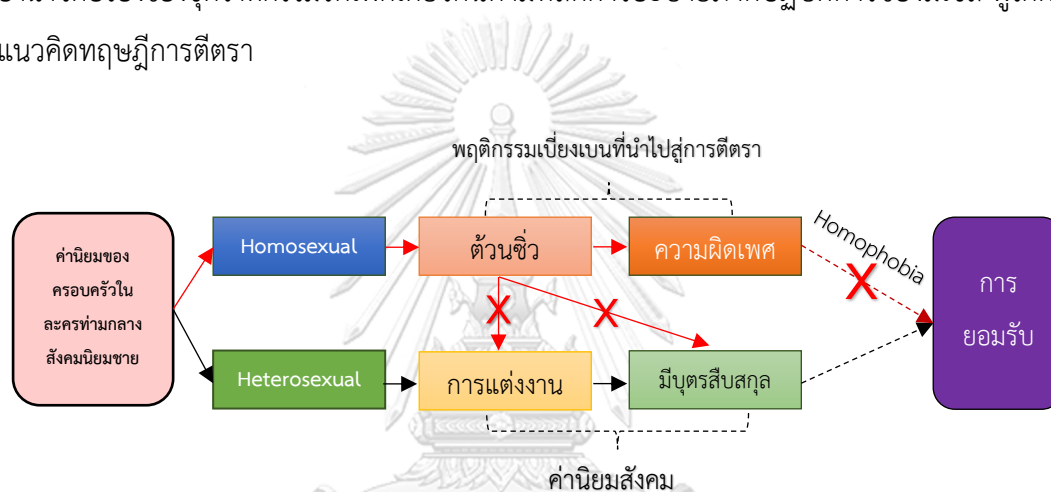
¹³⁴ ธมน ผลิตไทย. (2022). *คุณชาย ละครว่าด้วยความรักต้องห้าม จากสำนวนตัวนอกรีต สู่ตำนานนางพญาหงษ์*. (ออนไลน์).

ด้วยเหตุนี้ ครอบครัวของเทียนจึงต่อต้านการเป็นตัวนอกรีตจึงเปรียบเสมือนคำว่าเกย์ในสังคมไทยปัจจุบันเป็นอย่างมาก มารดาผู้ซึ่งรู้ถึงพฤติกรรมชายรักชายของลูกชายตนเอง จึงต้องระมัดระวังและปกปิดพฤติกรรมชายรักชายของลูกชายตนเองไว้เป็นความลับอย่างที่สุด เนื่องจากลูกชายคนโตต้องทำหน้าที่สืบสกุลและกิจการของวงศ์ตระกูลที่มีความมั่งคั่งและสุขสบาย จึงเลือกวิธีปกปิดพฤติกรรมชายรักชายของลูกด้วยการจัดหาภรรยาให้กับลูกเพื่อสร้างหลักประกันและกลบข่าวลือเกี่ยวกับพฤติกรรมชายรักชายของลูกชายโดยไม่ได้ถามความสมัครใจของลูกแต่อย่างใด โดยหากวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของมารดาที่รู้ถึงพฤติกรรมชายรักชายของลูกว่าเป็น “สิ่งที่ผิด” ต่อธรรมเนียมปฏิบัติของครอบครัวและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม และพยายามบังคับให้เทียนหรือลูกชายต้องแต่งงานกับผู้หญิงเพื่อความมั่นคงของสถานะการเป็นผู้สืบสกุลและกิจการของวงศ์ตระกูล

การต่อสู้เกี่ยวกับความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ที่เป็นภาพตัวแทนของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันท่ามกลางบริบทครอบครัวที่ยึดถือรูปแบบสังคมนิยมชายในสืบสกุลและการเป็นหน้าเป็นตาให้กับวงศ์ตระกูลถือเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ต้องการลบล้างคำตีตราจากความเป็นเกย์ว่าเป็นความผิดและเป็นเรื่องต้องห้าม โดยสามารถกล่าวได้ว่า “ตัวนอกรีต” คือ คำที่เป็นสื่อกลางของภาษาที่เปรียบเสมือนเป็นภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมที่ใช้โจมตีชุดวาทกรรมคู่ตรงข้ามกับชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการตีตราตามแนวคิดทฤษฎีการตีตราที่มองว่าพฤติกรรมรักเพศเดียวกันของตัวละครหลักในละคร (ชายรักชาย) ว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Behavior Deviance) ตามหลักการอธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันเป็นสาเหตุของอาชญากรรมและการตีตราที่แบ่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ พฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบดั้งเดิม (Primary Deviance) และพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบถาวร (Secondary Deviance) โดยจัดให้พฤติกรรมของตัวละครนำที่เป็นเกย์เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบดั้งเดิมที่ขัดแย้งกับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมและครอบครัวที่บุคคลได้ปฏิบัติหรือแสดงออกพฤติกรรมออกไปและยังคงปฏิบัติต่อไปตราบเท่าที่สังคมยังสามารถยอมรับได้ ซึ่งในละครกำหนดให้พฤติกรรมรักเพศเดียวกัน “เป็นความผิด” และขัดแย้งต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมและครอบครัวเปรียบเสมือนอาชญากรรมร้ายที่ทำลายหรือกีดกีดร่อนความเป็นชายและสถาบันครอบครัว

ผลจากการกำหนดให้ความรักของเกย์หรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกันเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนและเป็นความผิดเสมือนอาชญากรรมรูปแบบหนึ่งที่คุกคามสถาบันครอบครัวและความเป็นชาย เป็นนัยของการสะท้อนถึงการถูกชุดวาทกรรมรักต่างเพศกดทับความเป็นเกย์ผ่านการสร้างสนามวาทกรรมความผิดเพศที่เข้ามาครอบงำและกดทับ ซึ่งในช่วงแรกของละครแสดงให้เห็นถึงการเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนแบบดั้งเดิมหรือเป็นการเบี่ยงเบนในระดับเริ่มต้น แต่ในช่วงกลางของเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงแรงกดทับทางบริบทสังคม

รอบข้างที่มากขึ้นส่งผลให้พฤติกรรมแสดงออกถึงความรักระหว่างชายรักชายต้องเผชิญกับปัญหาด้านการปรับตัวมากขึ้นและหมดยกทางปิดบังนำไปสู่การเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสังคมที่มีต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้น เนื่องจาก หมดยกทางในการปรับตัวเพื่อเข้าหาสังคมหรือไม่มีหนทางในการเลือกพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสังคมได้ โดยปฏิกิริยาที่โต้ตอบของตัวละครที่เป็นเกย์ถูกปิดกั้นด้วยการปิดบังความเป็นเกย์ของตนเองและความรักที่มีด้วยการ “พยายาม” ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมด้วยวิธีการแต่งงานแบบรักต่างเพศ สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจและการกดทับจากชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่อาศัยสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนและบริบทสังคมนิยมชายประกอบกับกระบวนการตีตราเข้ามาติดกัน กดทับ และลดทอนอำนาจต่อรองของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันตามหลักการอธิบายภาคปฏิบัติการของมิเชล ฟูโกต์และแนวคิดทฤษฎีการตีตรา

ภาพที่ 36 เปรียบเทียบคำนิยมและความคิดของคนในครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมชายรักชายที่นำไปสู่การเกิดวาทกรรมความผิดเพี้ยนและการตีตราผ่านละครเรื่องคุณชาย¹³⁵

ในตอนท้ายของบทละครมีสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแสดงจุดยืนหรือการประกาศจุดยืน (Manifesto) ของตัวละครเกย์ในเรื่องเพื่อสะท้อนถึงความพยายามในการสื่อสารกับสังคมเชิงความคาดหวังเชิงบวก (Positive Communication) เกี่ยวกับการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์และความเป็นเกย์ว่าไม่ได้เป็นความผิดปกติหรือเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจผ่านคำสารภาพของตัวละครนำที่เป็เกย์ในฉากที่ต้องขึ้นรับตำแหน่งหัวหน้าสมาคมห้ามักรที่เปรียบเสมือนตำแหน่งที่คาดหวังและเชิดหน้าชูตาของวงศ์ตระกูลในด้านความเป็นลูกผู้ชายที่มีความเป็นผู้นำและมีความเป็นหัวหน้าครอบครัว ผ่านประโยคการประกาศจุดยืนในตอนจบของเรื่องที่มีเนื้อหาว่า

¹³⁵ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

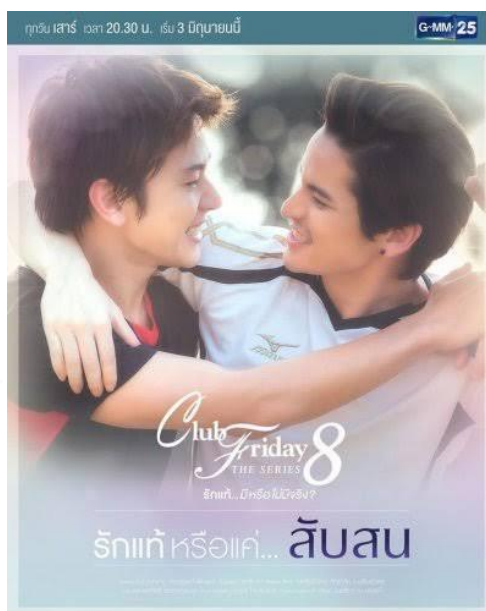
“ผมไม่เคยต้องการความเห็นใจ หรือต้องการความเข้าใจจากทุกคนเลย ผมแค่อยากเป็นตัวของตัวเอง ได้ใช้ชีวิตอย่างที่ผมเลือก โดยที่ทุกคนให้เกียรติผม ไม่ต้องมาก ไม่ต้องน้อย แค่เท่าเทียมกับที่คนควรจะได้รับ”

การประกาศเจตนารมณ์หรือจุดยืนของตัวละครดังกล่าว ถือเป็นระบอบเสียงที่แผ่ไปด้วยนัยสำคัญของการสร้างการตระหนักรู้ในความหลากหลายทางเพศและการเรียกร้องสิทธิเพื่อความเท่าเทียมทางเพศวิถีท่ามกลางสังคมที่เป็นสังคมนิยมชาย พร้อมกับต้องการลบล้างหลักการคิดแบบระบบทวิภาคที่เพศชายต้องคู่กับเพศหญิงเท่านั้น และสร้างมุมมองให้คนในสังคมได้รับรู้ว่ากลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้เป็นสิ่งผิดปกติหรือเป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับสังคม หากแต่เป็นเพศวิถีหรือเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่เท่าเทียมกับทุกเพศในสังคมที่พึงได้รับสิทธิและความเสมอภาค โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติหรือการตีตราจากคนในสังคมเพื่อป้องกันการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ซึ่งการประกาศเจตนารมณ์หรือจุดยืนดังกล่าวในตอนจบของละครถือเป็นการแสดงถึงความพยายามให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันหลุดพ้นจากสนามวาทกรรมความผิดเพศในสังคม

จากรายละเอียดในเนื้อเรื่องทีกล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ครอบครัวยุคใหม่ในสังคมไทยยังคงยึดถือค่านิยมการสืบสกุลด้วยบุตรชายหรือลูกชายเป็นหลักและยกย่องบุตรชายหรือลูกชายให้มีความสำคัญกว่าบุตรสาวหรือลูกสาวตามหลักการของระบบสังคมนิยมชายและยังคงยึดมั่นและตกอยู่ภายใต้วาทกรรมกระแสหลัก “รักต่างเพศ” ให้เป็นชุดวาทกรรมหลักที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับ ส่งผลให้ของคนในสังคมภายใต้วาทกรรมรักต่างเพศเป็นวาทกรรมหรือค่านิยมที่เป็นกระแสหลักของสังคม ประกอบกับอิทธิพลสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการตีตรากลุ่มเกย์และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันสังคมนิยมชายในสังคมไทยที่ถูกส่งต่อและสืบทอดค่านิยมมานับจากอดีตผลักดันให้อัตลักษณ์หรือความเป็นเกย์หรือพฤติกรรมชายรักชายตลอดจนกลุ่มบุคคลรักเพศเดียวกันกลายเป็น “ความผิดเพศ” และเกิดวาทกรรม “ความผิดเพศ” และ “สนามวาทกรรมความผิดเพศ” ที่ยังคงมีอำนาจและสร้างผลกระทบให้กับกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีความพยายามสร้างการตระหนักรู้ในเชิงบวกเพื่อลดทอนการกดทับและการตีตราผ่านการประกาศเจตนารมณ์และจุดยืน รวมไปถึงการแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของความ เป็นเกย์ในเชิงบวกที่ก้าวข้ามความหมกหมุ่นในเรื่องเพศและกามอารมณ์จากการถ่ายทอดบทละครให้ลดระดับการตีตราและอคติทางเพศให้ลงไปได้ในระดับหนึ่งก็ตาม

4.2.3 บทวิเคราะห์ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน กับการสวมบทบาทของนักแสดงเพศชายที่รับบทบาทเป็นตัวละครเกย์ในละคร

รายละเอียดละคร

ภาพที่ 37 ภาพประชาสัมพันธ์ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน¹³⁶

นักแสดงนำ: อีร์ชัย วิมลชัยฤกษ์ / เศรษฐพงศ์ เพียงพอ

ผู้กำกับ: เอกสิทธิ์ ตรีระกุลเกษมสุข

วันที่ออกอากาศ: 3 มิถุนายน 2560 (ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 20.30 น.)

เรื่องย่อโดยสังเขป

ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน เป็นเรื่องราวความสัมพันธ์ของหนุ่มออฟฟิศที่เป็นผู้ชายที่รักผู้หญิง ชื่อว่า เม้ง นำแสดงโดย โทนี่ รากแก่น ซึ่งเป็นตัวละครที่มีชีวิตแบบเพศชายหรือชายหนุ่มทั่วไปในรูปแบบที่เป็นวงจรกิจกรรมของสังคม ตั้งแต่จบการศึกษา มีงานทำ มีแฟนหรือคู่รัก และเข้าพิธีแต่งงานและดำเนินชีวิตแบบผู้ชายทั่วไปมาโดยตลอด จนวันหนึ่งได้มาพบกับ ตี๊ด เกย์หนุ่มที่เป็นเพื่อนสมัยเรียนของเม้ง นำแสดงโดยเต๋า เศรษฐพงศ์ ที่เป็นเพื่อนสนิทของเม้ง และเข้ามาทำงานในบริษัทเดียวกัน ทำให้บรรยากาศการทำงานของเม้งเริ่มมีสีสันและสนุกสนานไม่น่าเบื่อ ซึ่งทั้งคู่จะเดินทางด้วยกันเป็นประจำ อาทิ เวลาไปทำงานต่างจังหวัดเม้งก็จะชวนตี๊ดไปเป็นเพื่อน โดยไม่บอกให้แฟนสาวชื่อ นุช ที่นำแสดงโดยเบ๊ ธันย์ชนก รู้จนกลายเป็นต้นเหตุของการสาน

¹³⁶ ที่มา จาก <https://www.siamzone.com/drama/1291>

สัมพันธ์ที่เกินเลยความเป็นเพื่อนระหว่างเม้งและต๊อด อันเป็นความสัมพันธ์ แบบลับ ๆ ที่รู้จักเฉพาะแค่สองคนระหว่างเม้งกับต๊อด จนทั้งคู่เริ่มตั้งคำถามกับความสัมพันธ์ที่มีระหว่างกัน เนื่องจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่ต๊อดเกิดอาการเมาสุราขณะงานเลี้ยงแล้วเผลอไปจับกับเม้ง ซึ่งเม้งก็ไม่ได้ขัดขืน จนทำให้เม้งเริ่มสับสนว่าตัวเองนั้นชอบผู้หญิงหรือผู้ชายและพยายามหาข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อพิสูจน์ข้อสงสัยให้กับตัวเอง

แต่ในท้ายที่สุดเม้งก็ได้ตัดสินใจของนูชแต่งงาน และชวนต๊อดให้มาร่วมงานแต่งงานด้วย เมื่อเม้งเห็นต๊อดมาร่วมงานก็ดีใจมาก แต่ก็ต้องใจหายเมื่ออยู่ๆ ต๊อดหายออกไปจากงานกลางคัน เม้งพยายามติดต่อขอกุญกับต๊อด ทั้งคู่จึงเปิดใจคุยกันจนรู้ใจตัวเองว่าแท้จริงแล้วต่างก็มีใจให้กัน ซึ่งในขณะที่ความสัมพันธ์ของเม้งกับต๊อดกำลังไปได้ด้วยดี นุชก็ตั้งครรภูกของเม้ง ส่งผลให้เม้งต้องตัดสินใจไปอยู่ตีความสัมพันธ์และเลิกกับต๊อด แต่ต๊อดไม่ยอมยุติความสัมพันธ์ ทั้งคู่จึงเกิดมีปากเสียงและทะเลาะกันอย่างหนัก จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงและจบลงด้วยการยุติความสัมพันธ์ระหว่างกันที่เม้งเป็นฝ่ายเดินออกไปจากชีวิตต๊อดและต๊อดก็เลือกที่จะหายไปจากชีวิตของเม้งด้วยเช่นกัน เพื่อยุติปัญหาและเพื่อความสบายใจของทุกฝ่าย

ที่มาและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์

กรณีศึกษาละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน เป็นอีกหนึ่งกรณีศึกษาที่พยายามถ่ายทอดเรื่องราวความรักของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ที่มีความน่าสนใจในแง่มุมของการนำเสนอความเป็นเกย์ในแง่มุมที่แตกต่างออกไปและแสดงให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ของเกย์ที่เปลี่ยนไปจากอดีตที่เกย์ต้องมีความเป็นหญิงสูงและเด่นชัดในขณะที่เพศสภาพเป็นเพศชาย แต่ในละครชุดเรื่องนี้กลับนำเสนอภาพแทนของเกย์หรืออัตลักษณ์ของเกย์ในแง่มุมที่มีความเป็นชายอย่างชัดเจนเสมือนเพศชายรักต่างเพศ ซึ่งเป็นการแสดงถึงนัยสำคัญของการลื่นไหลทางเพศวิถีและอัตลักษณ์ของเกย์ในสังคมไทยตามบริบทของยุคสมัย ด้วยกระบวนการและขั้นตอนที่อ้างไว้ซึ่งความเป็นชายตามบรรทัดฐานที่สังคมคาดหวัง และการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลที่เกิดจากความสับสนเมื่อต้องใกล้ชิดกับเกย์หรือบุคคลรักเพศเดียวกันจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนรักเพศเดียวกัน แต่ท้ายที่สุดก็ไม่อาจเอาชนะแรงกดดันจากค่านิยมหรือบรรทัดฐานของคนในสังคม ส่งผลให้ต้องตัดขาดและยุติความสัมพันธ์แบบชายรักชายและกลับไปเดินทางบรรทัดฐานค่านิยมรักต่างเพศตามที่สังคมคาดหวัง โดยผู้วิจัยเน้นการศึกษาในส่วนของการแสดงออกทางอัตลักษณ์ของเกย์ในฐานะของการเป็นภาพแทนของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันซึ่งเป็นชุดวาทกรรมรองที่พยายามต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมกับชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่เป็นชุดวาทกรรมหลัก โดยมีสนามวาทกรรม

ความผิดเพศและบรรทัดฐานของสังคมเป็นตัวช่วยให้ภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมของชุดวาทกรรมหลักและสนามวาทกรรมความผิดเพศเป็นเครื่องมือในการกดทับและสร้างอำนาจเหนือชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่ส่งผลให้กลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไม่ได้รับการยอมรับและถูกเลือกปฏิบัติหรือตีตราจากสังคม

บทวิเคราะห์

จากบทละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน มีสิ่งที่น่าสนใจประเด็นในการศึกษาวิเคราะห์เพื่ออธิบายถึงสนามวาทกรรมความผิดเพศในสังคมไทย พบว่าการคัดเลือกนักแสดงนำในละครชุดเรื่องนี้ เป็นการเลือกนักแสดงที่เป็นผู้ชายที่มีรสนิยมทางเพศรักผู้หญิงหรือจัดอยู่ในกลุ่มของคนรักต่างเพศ (Heterosexual) มาเล่นบทบาทของการเป็นเกย์หรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับนักแสดงที่ต้องแสดงออกมาให้สมบทบาทของความเป็นเกย์ที่จะทำให้ผู้ชมสามารถเชื่อและคล้อยตามได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเมื่อนำเอาแนวคิดทฤษฎีและแบบของการวิเคราะห์การเกิดวาทกรรมและสนามวาทกรรมของความเป็นเกย์เข้ามาอธิบายและวิเคราะห์พบว่า การถ่ายทอดเรื่องราวและความเป็นเกย์ของตัวละครหรือนักแสดง ถูกนำเสนอผ่านการรับรู้เชิงสัญลักษณ์ (Sign) โดยความเป็นเกย์ (Gayness) หรืออัตลักษณ์ของความเป็นเกย์ (Gay Identity) ถูกนำเสนอในแง่มุมมองของ “ชายรักชาย” ซึ่งตัวละครนำทั้งสองมีลักษณะการแสดงออกกิริยาท่าทางที่มีลักษณะ “ความเป็นชาย” (Masculinity) ที่ชัดเจนเสมือนผู้ชายที่มีรสนิยมชอบผู้หญิงทั่วไป ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพตัวแทน (Representative) ของความเป็นเกย์ในแง่มุมมองที่แตกต่างไปจากเดิมที่เกย์จะมีความเป็นผู้หญิง (Femininity) อย่างชัดเจนในอดีต

ผลกระทบของสิ่งที่ละครได้นำเสนอภาพแทนของความเป็นเกย์ในแง่มุมมองของความเป็นชาย ถือเป็น การสร้างภาพแทนความเป็นเกย์ในศตวรรษที่ 21 ที่ลักษณะความเป็นเกย์หรืออัตลักษณ์ความเป็นเกย์มีลักษณะที่แตกต่างและมีความหลากหลายแตกแขนงออกไปมากกว่าในอดีต กล่าวคือ ความเป็นเกย์หรืออัตลักษณ์ของความเป็นเกย์มีลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamic) และมีความลื่นไหล (Flow) และเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคและสมัย ซึ่งในละครเรื่องนี้ถูกสะท้อนออกมาในแง่มุมมองของความเป็นชายที่ไม่ได้แสดงออกถึงความ เป็นเกย์อย่างชัดเจนและมีลักษณะที่กลมกลืนกับผู้ชายทั่วไป จนผู้ชมไม่สามารถจำแนกได้ว่าตัวละครเกย์ที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง ฝ่ายใดเป็นฝ่ายรุก (Top/Active) หรือฝ่ายใดเป็นฝ่ายรับ (Bottom/Passive) ประกอบกับนักแสดงนำที่เป็นผู้ชายทั่วไปมารับบทบาทเกย์ครั้งแรกยิ่งทำให้การแสดงออกของความเป็นเกย์ของตัวละครถูกสะท้อนออกมาด้วยลักษณะที่มีความเป็นชายมากยิ่งขึ้น ถือเป็น การนำเสนอความเป็นเกย์ในอีกแง่หนึ่งที่มีเกย์ที่มีลักษณะบุคลิกภาพความเป็นชายในระดับสูงที่อยู่ในส่วนหนึ่งของประชากรเกย์ในสังคมไทย

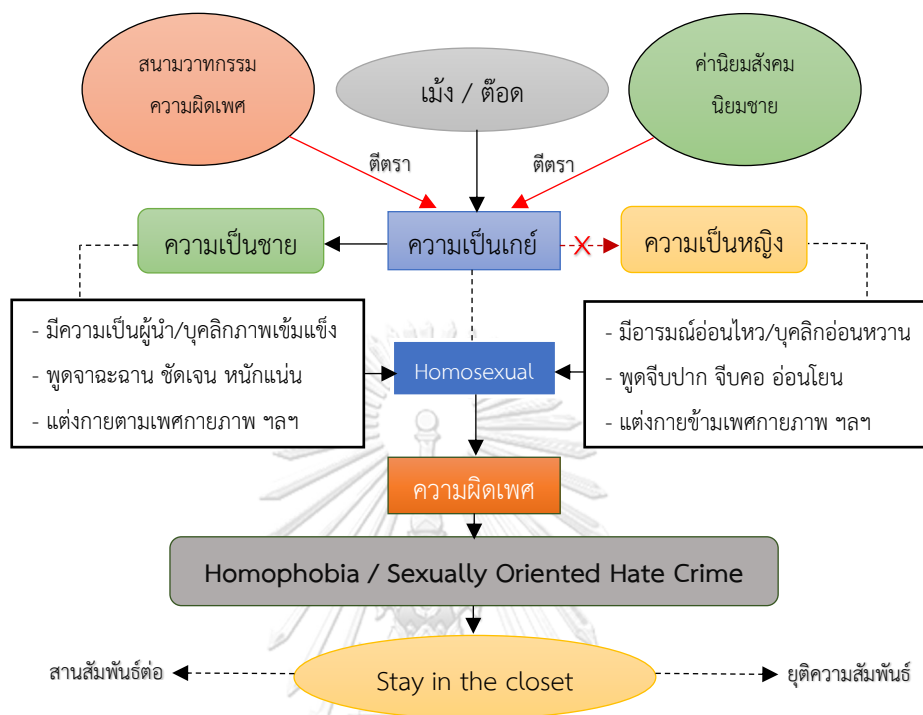

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน คือ ละครไม่ได้นำเสนอบทบาททางเพศ (Sexual Orientation) หรือระบุสนิยมทางเพศของตัวละครที่เป็นเกย์ในเรื่องเลย แต่นำเสนอความเป็นเกย์ในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เพื่อนผู้ชายมีต่อเพื่อนผู้ชายด้วยกันที่มีความสัมพันธ์ที่เกินเลยระหว่างเพื่อน แต่ไม่ได้ระบุว่าตัวละครใดเป็นฝ่ายรุกหรือใครเป็นฝ่ายรับ เป็นเพียงการนำเสนอที่ทำให้ผู้ชมอนุมานและคาดเดาเองจากพฤติกรรมและการแสดงออกทางบุคลิกภาพของความเป็นเกย์จากตัวละคร ซึ่งต้องใช้วิจารณญาณและประสบการณ์ การรับรู้เกี่ยวกับความเป็นเกย์ของแต่ละบุคคลเข้ามาพิจารณาและตัดสินใจว่าตัวละครใดเป็นฝ่ายรุกหรือเป็นฝ่ายรับ โดยเมื่อพิจารณาถึงเจตนาการนำเสนอที่ไม่มีการระบุหรือพูดถึงบทบาททางเพศของตัวละครเกย์ในเรื่อง ถือเป็นนัยในเชิงบวกของลบภาพจำที่เป็นการผลิตซ้ำทางความคิด (Reproduction) เกี่ยวกับการระบุตัวของเพศสภาวะของเกย์ที่เปรียบเสมือนสิ่งที่คุกคามและนำไปสู่การเหยียดเพศ (Sexism) และสร้างการรับรู้ที่ตอกย้ำความเป็นเกย์ให้กลายเป็นความ “ผิดเพศ” และผลักดันให้เกย์เพศชายในสังคมไทยเข้าสู่ “สนามวาทกรรมความผิดเพศ” ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาของการไม่ยอมรับความเป็นเกย์หรือการเพิ่มความรุนแรงในการกดทับให้ความเป็นเกย์ตกอยู่ภายใต้อำนาจของวาทกรรมความผิดเพศและสนามวาทกรรมความผิดเพศผ่านภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่แสดงออกผ่านการเกิดความกลัวบุคคลรักเพศเดียวกัน (Homophobia) ที่นำไปสู่การสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยให้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์ละครชุดละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้ หรือแค่...สับสน พบประเด็นคำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับเนื้อหาและการถ่ายทอดสภาพปัญหาและความเป็นจริงของเกย์และความเป็นเกย์ในปัจจุบันว่า การที่บุคคลที่เป็นเพศชายที่รักต่างเพศในละครเกิดความสับสนกับเพศวิถีของตนเองว่าเป็นเกย์หรือไม่ แท้จริงแล้ว ใคร? หรืออะไร? คือจุดเปลี่ยน (Turning Point) ที่ทำให้เกิดความสับสนนั้นจนเกิดความสัมพันธ์แบบชายรักชายขึ้น ซึ่งผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ความใกล้ชิดและความสนิทสนมระหว่างความเป็นเพื่อนผู้ชายที่มีความเข้าใจกันดีจนกลายเป็นเพื่อนที่สนิท คือ ขนวนเหตุของการเริ่มสับสนในเพศวิถีที่นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเม้งในระยะเริ่มต้น โดยความสับสนของตัวละครถูกถ่ายทอดผ่านภาษากายหรือวัจนภาษาที่ทั้งคู่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดจนความสัมพันธ์เกินเลย ซึ่งทำให้เม้งต้องทบทวนตัวเองเพื่อหาคำตอบว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนของตนเองที่กำลังเผชิญอยู่ควรปล่อยไปตามความรู้สึกหรือควรยุติความสัมพันธ์ และหากเกิดความเป็นเกย์ในตัวเอง ความเป็นเกย์ถือเป็นความผิดหรือจะเป็นสิ่งที่สร้างบาดแผลหรือถูกตีตราให้ได้รับความเจ็บปวดและเสียใจจากคนรอบข้างในสังคมหรือไม่?

คำตอบของคำถามที่ตัวละคร (เม้ง) เกิดความสับสนในตัวเองได้ถูกเฉลยและคลี่คลายลงเมื่อเม้งตัดสินใจยุติความสัมพันธ์ด้วย “ความรู้สึกผิด” ที่มีต่อแฟนผู้หญิง (นุช) และกลับไปใช้ชีวิตแบบคนรักต่างเพศเช่นเดิม พร้อมกับทำหน้าที่ “สามี” และ “พ่อ” ให้กับลูกที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยการบอกยุติความสัมพันธ์และอธิบายเหตุผลของการตัดความสัมพันธ์ด้วยเหตุที่มองว่าความเป็นเกย์ที่เคยสับสนและสานความสัมพันธ์ไป เปรียบเสมือนร่องรอยบาดแผลในจิตใจ (Trauma) ที่หลังจากกระทำลงไปกลับเกิดความรู้สึกหวาดกลัวว่าคนรอบข้างจะรู้และรู้สึกผิดต่อแฟนผู้หญิงที่กำลังคบหาและเพื่อเป็นการยุติปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมา จึงขอยุติความสัมพันธ์แบบชายรักชายและกลับไปใช้ชีวิตรักต่างเพศตามบรรทัดฐานของสังคมดั้งเดิม ซึ่งการกระทำของตัวละครแสดงให้เห็นว่า ในแง่มุมหนึ่งความสัมพันธ์ของเพื่อนผู้ชายด้วยกันที่สนิทสนมกันมีโอกาสที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งจนกลายเป็นความสัมพันธ์แบบชายรักชายได้ และในแง่มุมที่สอง คือ การสะท้อนความสับสนไหลของอัตลักษณ์ที่สามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อม เนื่องจาก อัตลักษณ์ถูกประกอบสร้างจากหลายปัจจัยทั้ง ภาววัฒนธรรม บุคลิกภาพ บริบทสังคม ฯ และแง่มุมสุดท้าย คือ การสะท้อนให้เห็นถึงการมีอำนาจเหนือของชุดวาทกรรมรักต่างเพศและอิทธิพลของสังคมนิยมชายที่ยังคงกดทับให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันยังคงตกอยู่ในสนามวาทกรรมความผิดเพศผ่านค่านิยมและบรรทัดฐานที่สังคมตั้งขึ้น

ประเด็นสุดท้ายของการวิเคราะห์จากละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้ หรือแค่...สับสน คือ ประเด็นของการสะท้อนเนื้อหาที่มีลักษณะเหมือน “ดาบสองคม” ซึ่งในแง่มุมหนึ่งละครมีการสะท้อนด้านการลดทอนการผลิตซ้ำด้านการระบุชี้ชัดทางเพศวิถีหรือเพศสภาวะของของตัวละครเกย์เพื่อหลีกเลี่ยงการเหยียดเพศของความเป็นเกย์ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งของละครก็กลับผลิตซ้ำทางความคิดเกี่ยวกับการสะท้อนด้านการยอมรับความเป็นเกย์ของคนในสังคมไทยที่ยังคงไม่ยอมรับความเป็นเกย์หรือความหลากหลายทางเพศได้อย่างแท้จริง เห็นได้จากบริบทแวดล้อมของสังคมในละครที่ตัวละครเกย์ทั้งสองต้องเผชิญด้วยเหตุผลของการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและสังคมนอกบ้านที่มีค่านิยมแบบรักต่างเพศและยึดถือให้ระบบรักต่างเพศเป็นระบบวาทกรรมกระแสหลักที่ยังคงมีอิทธิพลและสร้างผลกระทบให้ความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกันกลายเป็นวาทกรรมกระแสรองที่ไม่ได้รับการยอมรับและถูกเบียดขับออกจากสังคมผ่าน “กระบวนการตีตรา” ว่าเป็น “ความผิดเพศ” ที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในสังคม ส่งผลให้กลุ่มเกย์และความเป็นเกย์ถูกกดทับจากวาทกรรมความผิดเพศทำให้เกย์ไม่กล้าเปิดเผยความเป็นเกย์หรือตัวตนของตนเองให้อยู่ในพื้นที่ที่จำกัดจนเกิดสภาวะการณ์ที่เกย์และอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์กลับไปสู่ยุคที่เกย์หรือความเป็นเกย์สามารถกระทำหรือแสดงออกได้ในพื้นที่ที่จำกัดที่กลับไปอยู่แบบหลบซ่อนในตู้เสื้อผ้า (Stay in the closet) เหมือนในช่วงปลายยุคศตวรรษที่ 19 อีกครั้ง

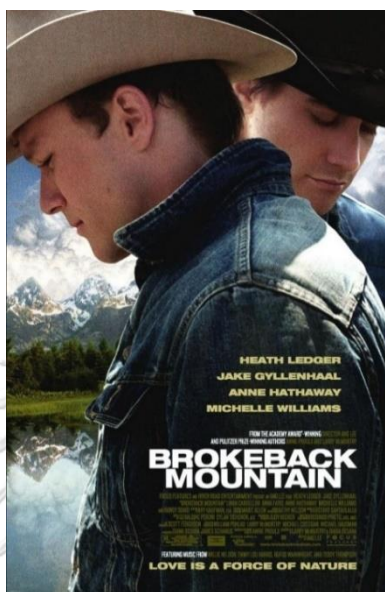
ภาพที่ 38 แสดงการนำเสนอภาพแทนความเป็นเกย์และการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศในละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน¹³⁷

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹³⁷ ตัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.2.4 บทวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก ในฐานะของสื่อที่เป็นภาพสะท้อนความรักของเกย์ที่เจ็บปวดท่ามกลางสนามวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21

รายละเอียดภาพยนตร์

ภาพที่ 39 ภาพประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก¹³⁸

นักแสดงนำ: ฮีธ เลดเจอร์ / เจค กิลเลนฮาล

ผู้กำกับ: อังลี

วันที่เข้าฉาย: 14 กุมภาพันธ์ 2549

เรื่องย่อโดยสังเขป

เรื่องราวของภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มคนงานในฟาร์มสองคนที่เกิดความสัมพันธ์ที่ดีจนพัฒนากลายเป็นความรักต่อกันของ แจ็ก ทวิสต์ (เจค กิลเลนฮาล) และ เอนนิส เดล มาร์ (ฮีธ เลดเจอร์) ทั้งสองได้รับการว่าจ้างให้เป็นคนงานในฟาร์มเลี้ยงแกะแห่งหนึ่งบริเวณเทือกเขาโบร็อกแบ็กในไวโอมิง ในช่วงแรกที่พบกันของแจ็กกับเอนนิสความสัมพันธ์ของทั้งคู่ไม่ค่อยดีนัก เนื่องจาก ไม่ค่อยไว้วางใจกันในตอนแรก เอนนิส มีแฟนเป็นผู้หญิงชื่ออัลมา (มิเชล วิลเลียมส์) ส่วนแจ็กเองก็คบหาอยู่กับ ลูรีน (แอนน์ แฮธาเวย์) อยู่แล้วเช่นกันในช่วงเวลาที่ทำงานที่เทือกเขาโบร็อกแบ็ก แจ็กและเอนนิสก็เปิดใจและกลายเป็นเพื่อนกันอย่างรวดเร็ว จนในเวลาต่อมาทั้งสองเริ่มสนิทกันมากขึ้น

¹³⁸ ที่มา จาก <https://raremeatblog.wordpress.com/2017/12/16/brokeback-mountain-2005/>

ความรู้สึกที่มีต่อกันก็พัฒนากลายเป็นความรักกันแบบลับๆ และเมื่อฤดูร้อนสิ้นสุดลง ทั้งคู่ก็กลับลงมาจากเทือกเขาโบริกแบ็ก และต่างคนต่างแยกย้ายไปใช้ชีวิตของตนเองตามปกติ โดยแอนนิสยังคงปักหลักอยู่ที่ไวโอมิงและแต่งงานกับ อัลมา ผู้เป็นแฟนสาวที่คบหากันมานานและมีลูกด้วยกัน 2 คนในเวลาต่อมา ขณะที่แจ็กเองก็แต่งงานกับ ลูรีน แฟนสาวผู้เป็นหญิงงามประจำเมืองและมีลูกด้วยกัน 1 คน พร้อมกับมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลธุรกิจให้กับพ่อตาในเท็กซัส ซึ่งในช่วงเวลาที่ต่างคนต่างแยกย้ายไปมีครอบครัว แจ็กกับแอนนิสตัดสินใจที่จะไม่พบกันและไม่เก็บสิ่งที่เกิดขึ้นที่เทือกเขาโบริกแบ็กมาคิดให้วุ่นวายใจ จนกระทั่ง 4 ปีผ่านไป แจ็กได้ส่งจดหมายถึงแอนนิสเพื่อแจ้งข่าวว่า เขาจะเดินทางผ่านมาแถวเทือกเขาโบริกแบ็กและจะแวะมาเยี่ยมในฐานะ “เพื่อนเก่า” อย่างที่แอนนิสไม่เคยคิดมาก่อน ซึ่งการพบกันครั้งนี้ทำให้ทั้งแจ็กและแอนนิสตระหนักว่าแท้ที่จริงแล้วตนเองรู้สึกว่ามีค่าสำคัญต่อความรู้สึกตนเองมากแค่ไหน และตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ไม่ได้เจอกัน ไม่ได้ทำให้ความรักที่ครั้งหนึ่งเคยเกิดขึ้นที่เทือกเขาโบริกแบ็กนั้น เปลี่ยนแปรหรือลดน้อยลงเลย

การพบกันครั้งนี้ ภรรยาของแอนนิสได้สังเกตเห็นสิ่งผิดปกติที่บ่งบอกว่าแจ็กและแอนนิส "ไม่ใช่เพื่อนกันแต่มันมากกว่านั้น" ทำให้เธอเกิดความรู้สึกขำ กระจ่างอย่างบอกไม่ถูก ที่เห็นเต็มตา ฟองด้วยภาพอย่างเห็นได้ชัด แล้วทั้งคู่ก็นัดกันบอยจนออกนอกหน้า รวมทั้งการพบปะร่วมเพศกันในที่ลับตา หลังจากแอนนิสและอัลมาแต่งงานอยู่ด้วยกัน 4 ปี อัลมาก็ทนไม่ได้จึงต้องขอเลิกหรือหย่าร้างจากกันไป แต่แจ็กและแอนนิสก็ยังคงนัดเจอกันเป็นระยะ และทั้งสองได้ประทับประคองดูแล ห่วงใย ใส่ใจกัน แม้จะเป็นความรักที่ขมขื่นแต่ก็แฝงความสวยงาม ซึ่งแจ็กมีความกล้าหาญที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติของสังคมที่มีต่อความสัมพันธ์ชายรักชาย และต้องการเปลี่ยนความหวาดกลัวในใจของแอนนิส ที่ต้องต่อสู้กับความรู้สึกของตัวเองให้ยอมรับความรู้สึกของตนเอง เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าระหว่างที่เราใช้ชีวิตอย่างมีความสุขยังมีใครหลายคนบนโลกนี้อาจถูกพรากความสุขและความเท่าเทียมไป แต่ด้วยสถานการณ์ที่สังคมไม่ยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายทำให้เกิดเหตุการณ์วุ่นวายต่าง ๆ ตามมารบกวนความสัมพันธ์ของทั้งสองจนต้องยอมจำนนและกดทับความรู้สึกไว้ภายในใจของทั้งสองคน ซึ่งในท้ายที่สุดความขมขื่นได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เมื่อแจ็กเกิดอุบัติเหตุจนเสียชีวิตและจากแอนนิสไปอย่างไม่มีวันกลับ โดยในฉากสุดท้ายของหนังสือของแจ็กกลับมาอยู่ด้วยกันที่เทือกเขาโบริกแบ็กและรู้สึกเสมอว่าแจ็กยังคงอยู่ในใจเสมอ แม้ตัวเค้าเองจะต้องอยู่คนเดียวที่เทือกเขาแห่งนี้ เปรียบเสมือนสถานที่ที่แอนนิสไม่ต้องห่วงเรื่องค่านิยมของสังคม และปลดแอกจากสังคมที่จะไม่เป็นตัวกำหนดความรู้สึก ความต้องการของแอนนิส ทั้งความรัก และความปรารถนาของหัวใจ แม้แอนนิสและแจ็กจะไม่มีโอกาสได้เจอกันอีกแล้ว

ที่มาและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์

กรณีศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก เป็นอีกหนึ่งกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาด้วยสาเหตุของการที่ภาพยนตร์สามารถให้ภาพสะท้อนให้เห็นว่า “ครอบครัว” คือ หน่วยหรือสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างคนเป็นอย่างมาก และครอบครัวเปรียบเสมือนภาพแทนของหน่วยที่ทำหน้าที่ผลิตปัจจัยด้านแรงงานเข้าสู่ตลาดแรงงานตามแนวคิดแบบระบบทุนนิยมที่สร้างความกดดันและการขัดเกลาที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามแนวคิดทฤษฎีการตีตราผ่านปมหลังของตัวละครที่ได้รับการปลูกฝังและสร้างทัศนคติว่าพฤติกรรมชายรักชายคือความผิดที่สมควรได้รับการลงโทษจากสังคมด้วยการใช้ความรุนแรงได้อย่างชอบธรรมส่งผลให้เกิดปมหรือบาดแผลในจิตใจให้ตกอยู่ในสภาวะที่กดทับความรู้สึกและอัตลักษณ์ของตัวเองไว้ไม่ให้สังคมได้รับรู้ด้วยเหตุผลของความหวาดกลัวการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีและการถูกตีตราจากสังคมที่มองว่าการรักเพศเดียวกันหรือพฤติกรรมรักเพศเดียวกันคือความผิดหรือเป็นอาชญากรรมที่เป็นภัยคุกคามชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ควรได้รับการลงโทษและไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งถือเป็นกรณีศึกษาที่ถ่ายทอดสภาวะการมีอยู่ของกลุ่มเกย์เพศชายแบบหลบซ่อนในสังคม ท่ามกลางสนามวาทกรรมความผิดเพศได้อย่างน่าสนใจ

บทวิเคราะห์

จากเนื้อเรื่องโดยสรุปของภาพยนตร์ Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก สามารถวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์ความสัมพันธ์กับการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ ภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องการสะท้อนการมีตัวตนหรือการมีอยู่ของเกย์ในสังคม แต่ถ่วงวาทกรรมความผิดเพศและค่านิยมระบบรักต่างเพศและการสร้างสถาบันครอบครัวของสังคมกดทับและจำกัดพื้นที่การมีอยู่ของเกย์ เห็นได้จากการที่ตัวละครนำที่เป็นเกย์ในเรื่องพยายามจะออกมาเปิดเผยต่อสังคมเพื่อให้สังคมยอมรับและจะได้ใช้ชีวิตแบบเปิดเผยไม่ต้องหลบซ่อน ผ่านแรงผลักดันจากความรักและความปรารถนาที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันแบบคู่รักเกย์ แต่ความปรารถนากลับไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้เนื่องจาก ปัจจัยด้านสังคมและสถาบันครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกและการเปิดเผยความเป็นตัวตนของเกย์ในสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวที่ถูกนำไปเชื่อมโยงกับการแสดงออกของเกย์ ซึ่งภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างคนเป็นอย่างมาก

สภาพการเลี้ยงดูและบริบทแวดล้อมของครอบครัวสามารถสร้างความกดดันและการถูกสอนในรูปแบบที่สามารถคุณและให้โทษกับสิ่งที่สั่งสอนได้เสมอ ขึ้นอยู่กับการรับรู้หรือการตีความของผู้รับสาร หรือแม้กระทั่งทัศนคติของผู้สอนที่มีต่อสิ่งหรือประเด็นที่สอน เพราะหากผู้สอนหรือถ่ายทอดเนื้อหาที่มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่สอนหรือถ่ายทอด รูปแบบเนื้อหาที่ถ่ายทอดออกไปจะเป็นการสื่อสารเพื่อการรับรู้ในเชิงบวกให้กับผู้รับสารที่ถูกสอน แต่ในขณะเดียวกันหากผู้สอนหรือถ่ายทอดสารในครอบครัวถ่ายทอดหรือสอนในสิ่งที่ตนเห็นหรือพิจารณาแล้วว่าเป็นสิ่งไม่ดีหรือมีอคติต่อสิ่งหรือประเด็นที่สอน เนื้อหาและแง่มุมของสารที่ถูกถ่ายทอดออกไปก็จะเป็นเนื้อหาเชิงลบและแฝงไปด้วยอคติทางความคิด ซึ่งในภาพยนตร์มีการเล่าถึงเรื่องราวที่เป็นปมหลังของตัวละครของแอนนิสที่ได้รับบาดเจ็บทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเกย์ ตั้งแต่ในวัยเด็ก จากการทำพ่อของแอนนิสบังคับให้แอนนิสต้องเห็นภาพเหตุการณ์ที่น่ากลัวของคนที่ถูกทารุณด้วยความทรमानจนสูญเสียอวัยวะด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มบุคคลพลวกรักเพศเดียวกัน

เหตุการณ์ในฉากนี้ของภาพยนตร์เป็นการใช้รูปแบบการสอนของพ่อที่เต็มไปด้วยอคติทางความคิดที่มีต่อเกย์ จึงถ่ายทอดวิธีการสอนในรูปแบบ “หนามยอกเอาหนามบ่ง” ที่ทำให้เกิดสถานการณ์ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงผลที่จะตามมาหากแอนนิสเลือกตัวไปกระทำหรือเป็นในสิ่งที่พ่อไม่ต้องการให้เป็น จนเกิดสภาวะ “กลืนไม่เข้าคายไม่ออก” ที่จะเปิดเผยความรู้สึกหรือตัวตนออกมาเพราะหวาดกลัวและเข้าใจว่าสิ่งที่ตนเองเป็น คือ “ความผิด” และเป็นสิ่งที่ “ต้องห้าม” ซึ่งผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้แอนนิสกลายเป็นคนที่มีบุคลิกภาพที่สุขุม นิ่งเฉย และเฉยเมยกับทุกความรู้สึกที่เกิดขึ้น จนเป็นสาเหตุและปมในจิตใจที่ต้องปฏิเสธที่ว่าตัวเองมีความรักให้กับผู้ชายคนหนึ่ง ทั้งที่รู้สึกตัวและเข้าใจตัวเองดี แต่เลือกที่จะเก็บกดความรู้สึกของตนเองเอาไว้ เพราะความหวาดกลัวที่จากเหตุการณ์ที่เป็นปมในวัยเด็ก จากครอบครัวที่ยังคงเป็นภาพหลอนที่ติดตาแอนนิสมาโดยตลอด ซึ่งฉากนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสถาบันครอบครัวมีผลต่อการสร้างการรับรู้และสะท้อนมุมมองและทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อเกย์ ในแง่ลบและมีอคติที่มองว่าเกย์ คือ “ความผิดปกติ” ที่เป็นสิ่งต้องห้าม ทั้ง “ห้ามคิด ห้ามเป็น ห้ามแสดงออก” เพราะการกระทำดังกล่าวคือการฝ่าฝืนบรรทัดฐานและธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมที่ไม่ได้รับการยอมรับ และต้องถูกลงโทษ

สภาพสังคมและบริบทสังคม ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ผลักดันให้แอนนิสมีบุคลิกภาพที่เป็นคนสุขุม เรียบร้อย เงียบ และพูดน้อย รวมไปถึงไม่กล้าเปิดเผยตัวตนและความเป็นเกย์เพราะกลัวที่จะถูกตัดสินจากสังคมภายนอก และมีหลายครั้งที่คนในครอบครัวที่ปลูกฝังความคิดที่ปิดกั้น ผ่านคำพูดที่ว่า “เจตนาดี” หรือ “หวังดี” โดยที่มองข้ามความต้องการของอีกฝ่าย ที่ไม่ต่างจากสภาวะ “ดาบสองคม” ที่คมของความหวังดีกลับย้อนกลับมาทำร้ายและสร้างบาดแผลให้คนที่รักนั้นเสียเอง ซึ่งภาพยนตร์ได้

สร้างภาพแทนของความเป็นเกย์ที่มีสภาพน่าเห็นใจและสร้างความตราตรึงที่ชวนให้เป็นที่กำลังใจให้ความรักของเกย์ทั้งสองคนผ่านอุปสรรคไปอย่างมีความสุข โดยเปรียบเทียบแจ็กและแอนนิสคอยเป็นแสงสว่างที่นำทางให้กันและกันท่ามกลางความมืดมิดของเปิดกว้างการยอมรับเกย์ที่สังคมไม่เปิดกว้างเรื่องการยอมรับเกย์ในสังคมในศตวรรษที่ 20 แสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจของวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่ยังคงสร้างผลกระทบให้กับการเปิดเผยตัวตนและสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีให้กับเกย์ไม่ต่างจากการตีตราเกย์ด้วยโรคการกลัวคนรักเพศเดียวกันเช่นในอดีตที่ผ่านมา

อีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับเพศสถานะในภาพยนตร์เรื่องนี้ คือ การสะท้อนความหลากหลายทางเพศวิถี ผ่านประโยคการสนทนาในฉากที่ทั้งคู่มีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งต่อกันที่ว่า "You know I ain't queer" สื่อนัยถึง การบอกความเป็นตัวตนว่าทั้งสองคน คือ ผู้ชายทั่วไปหรือชายแท้ที่ไม่ได้มีรสนิยมทางเพศรักคนเพศเดียวกัน ซึ่งเปรียบเสมือนการย้ำเตือนความรู้สึกของตัวเองเพื่อ "หักห้ามใจ" ไม่ให้ตนเองเป็นเกย์ หรืออาจเรียกว่าเป็นการ "หลอกตัวเอง" ของทั้งสองคน เพราะรู้ว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของทั้งสองเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลที่พวกเขาทำงานก็ต้องแยกย้ายกันไป ตามทางชีวิตปกติที่สังคมคาดหวัง เห็นได้จากการแต่งงานมีครอบครัวกับผู้หญิงของทั้งสองคน จนได้มาพบกันอีกครั้งพวกเขาถึงได้รู้ว่าความรักที่มีให้กันมันไม่เคยหายไปเลย เพียงแค่เก็บและซ่อนเอาไว้ไม่ให้สังคมหรือคนภายนอกได้รับรู้ ด้วยเหตุของการยอมรับจากสังคม ซึ่งประโยคดังกล่าวมีนัยของการสะท้อนแนวความคิดว่า "ความรักไม่เกี่ยวกับเพศ" หรือ "ความรักไม่เกี่ยวกับสถานะทางเพศ" (Sexual Orientation) ทำให้สังคมต้องทบทวนว่า แท้จริงแล้วผู้ชายที่มีความสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกันแต่ยังนิยามตนเองว่าเป็นผู้ชายทั่วไปและการกระทำที่ตกลงไปเป็นเพียงแค่ต้องการที่ระบายหรืออารมณ์ชั่ววูบสามารถเรียกบุคคลเหล่านั้นว่าเกย์ได้หรือไม่ อย่างไร หรือการที่สังคมสร้างบรรทัดฐานกำหนดว่า "สิ่งนั้น" ต้องเป็น "แบบนี้" หรือกำหนดว่า "แบบนี้เป็น" หรืออะไรคือ "มาตรฐาน" และการไม่ทำตาม คือ "การทำผิด" หรือ "เป็นสิ่งผิด" คือสิ่งที่ถูกต้องหรือสมควรยึดถือปฏิบัติต่อไปหรือไม่ อย่างไร?

นอกจากนี้ ภาพยนตร์ได้สะท้อนเรื่องราวความจริงของสังคมหนึ่งประการ คือ การสร้างความคล้อยตาม หรือ โน้มน้าวให้เกิดอุปทานร่วมกันหรือที่เรียกว่าอุปทานหมู่ของคนในสังคม โดยเป็นการหาแนวร่วมเพื่อสนับสนุนความคิดหรือข้อสรุปทางความคิดที่มีต่อความเชื่อและทัศนคติของคนในสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เห็นพ้องต้องกัน เมื่อมีความรู้ ความคิด หรือข้อสรุปที่แตกต่างไปจากความเชื่อของคนส่วนใหญ่ในสังคม สิ่งที่แตกต่างกันนั้นถือเป็น "ความผิดแปลก" หรือเป็น "ความผิดปกติ" ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วความแตกต่างถือเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมเกิดความหลากหลายและเป็นธรรมชาติ

ของสังคม และภาพยนตร์เองก็แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่มีหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ ในสังคมต้องการมากที่สุด คือ การใช้ชีวิตคู่ที่สามารถอยู่กินกันได้อย่างปกติในสังคมอย่างเปิดเผย และพยายามเป็นกระบอกเสียงหรือพยายามสร้างชุดวาทกรรมชุดใหม่ขึ้นเพื่อทำลายสนามวาทกรรมที่สังคมมองว่าเกย์ คือ ความผิดเพี้ยน ให้อ่อนกระเสหรือจางหายไปจากสังคม ซึ่งภาพยนตร์นี้ถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณี คุณค่าของสังคม โดยภาพยนตร์สามารถมีอิทธิพลหรือส่งผลต่อความรู้สึกผู้ชมในฐานะของการเป็นสื่อกลางของสัญญาณของความเกลียดชังทางเพศวิถีในสังคมที่ตกอยู่ในอำนาจของวาทกรรมระบบรักต่างเพศที่ถ่ายทอดข้อคิดจากสังคมเกี่ยวกับเรื่องเพศกับการเปิดเผยตัวตนทางเพศของเกย์กับการต่อสู้กับอำนาจของวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน

ภาพยนตร์ Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก คือ สื่อหรือภาพแทนของสังคมที่บอกเล่าสภาพสังคมที่ไม่เปิดรับเรื่องคู่รักเพศเดียวกัน เปรียบเสมือนการเป็นกระบอกเสียงเพื่อเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตลอดจนคนในสังคมได้ตื่นรู้และก้าวออกจากยุคมืดทางความคิดเกี่ยวกับเพศสภาวะและเพศวิถีสู่การเกิดแสงสว่างทางปัญญาของการทำความเข้าใจเรื่องเพศอย่างแท้จริง เป็นภาพยนตร์ที่สังคมเปิดโลกให้คนในสังคมรับรู้ว่าการรักมีหลากหลายรูปแบบที่ไม่จำเป็นต้องเป็นความรักเพศตรงข้าม อีกทั้งสร้างความเข้าใจให้คนในสังคมตระหนักถึงความแตกต่างและความหลากหลาย ซึ่งความแตกต่างไม่ได้ทำให้คุณค่าความเป็นคนลดลง การเปิดใจและเข้าใจเพื่อนมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของโลกจะทำให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความแตกต่างอย่างเท่าเทียม

4.2.5 บทวิเคราะห์บทเพลง “ประเทือง” โดยศิลปิน ไท ธนาวุฒิ และ บทเพลง “กีดกัน” โดยพุดพิงศ์ อัสสรตันกุล (บิวกิ้น) กับผลกระทบการเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่ถูกถ่ายทอดจากศตวรรษที่ 19 ถึงศตวรรษที่ 21

รายละเอียดบทเพลง

ภาพที่ 40 ภาพประชาสัมพันธ์อัลบั้มเพลงของไท ธนาวุฒิ¹³⁹

ศิลปิน: ไท ธนาวุฒิ
 คำร้อง: กมลศักดิ์ สุนทานนท์
 ทำนอง: เทียนชัย เกียรติปรุงรเวช
 วันที่เผยแพร่: พ.ศ. 2541

รายละเอียดบทเพลง

กีดกัน

ภาพที่ 41 ภาพประชาสัมพันธ์อัลบั้มเพลงกีดกัน ของพุดพิงศ์ อัสสรตันกุล¹⁴⁰

ศิลปิน: พุดพิงศ์ อัสสรตันกุล
 คำร้อง: ปณิตพล ประสารราชกิจ, ธิติวัฒน์ รongทอง
 ทำนอง: ปณิตพล ประสารราชกิจ, ธิติวัฒน์ รongทอง
 วันที่เผยแพร่: พ.ศ. 2563

¹³⁹ ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=722X7wonNqk>

¹⁴⁰ ที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=CbYTQ4VqGAQ>

ที่มาและแนวทางการศึกษาวิเคราะห์

กรณีศึกษาบทเพลง “ประเทือง” ศิลปิน ไท ธนาวุฒิ และบทเพลง “กีดกัน” ศิลปิน พุฒิพงศ์ อัสสรัตนกุล (บิวกีน) เนื่องจาก บทเพลงประเทืองเป็นบทเพลงที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในแง่มุมมองของการเกิดคำแสลงที่ใช้ในการล้อเลียนหรือตีตรากลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านการใช้ภาษาหรือกลุ่มคำที่ประกอบสร้างความหมายเชิงลบให้กับคำว่า “ประเทือง” ซึ่งในความเป็นจริงคำดังกล่าวไม่ได้มีความหมายที่มุ่งไปในทางเหยียดเพศหรือให้ความหมายเพื่อสร้างการตีตราทางเพศวิถีให้กับกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศส่งผลให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันและกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องต่อสู้กับสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนเพื่อการยอมรับจากสังคมในช่วงศตวรรษที่ 19 – 20 ขณะที่บทเพลง “กีดกัน” เป็นบทเพลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ที่มีวัตถุประสงค์ใช้ในการประกอบละครชุด “แปลรักฉันด้วยใจเธอ” ซึ่งเป็นละครที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตและการฝ่าฟันอุปสรรคที่มีต่อความรักของเกย์ที่เป็นภาพแทนของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่ออกมาแสดงจุดยืนและสร้างการมีอยู่ของอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ในเชิงบวกท่ามกลางสังคมที่เป็นระบบรักต่างเพศและสภาพสังคมนิยมชายที่สถาบันครอบครัวยังมีบทบาทและคอยกำกับการใช้ชีวิตของสมาชิกในครอบครัวไม่ให้เกิดพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน เนื่องจาก เป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมที่สังคมให้การยอมรับ

ทั้งสองกรณีศึกษาเป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของอำนาจวาทกรรมและสนามวาทกรรมที่ส่งผลต่อการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถี ตลอดจนการตีตรากลุ่มเกย์ผู้มีความหลากหลายทางเพศและดำเนินชีวิตของเกย์ในสังคมที่ถูกสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนเข้ามามีอิทธิพลทำให้เกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังต้องต่อสู้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่เป็นชุดวาทกรรมกระแสหลักเพื่อการเปิดพื้นที่ให้การมีอยู่ของเกย์ในสังคมไทยได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียม

บทวิเคราะห์บทเพลง “ประเทือง”

นอกเหนือจากละครและภาพยนตร์ที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดและสร้างอำนาจให้กับชุดวาทกรรมหรือส่งผลให้เกิดสนามวาทกรรม ยังมีสื่อที่ถือว่ามีอิทธิพลต่อการเผยแพร่และแทรกซึมทางความคิดและทัศนคติให้กับคนในสังคมได้อย่างกว้างขวางในช่วงยุคสมัยหนึ่ง นั่นคือ “บทเพลง” โดยบทเพลงเปรียบเสมือน “สาร” ฉบับหนึ่งที่ศิลปินหรือผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสารไปยังผู้ฟังในรูปแบบของสัญญาณที่มีเสียงและทำนองมากกว่าที่จะถ่ายทอดผ่านตัวอักษรหรือการแสดง ซึ่งมีบทเพลงที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสะท้อนสภาพสังคมที่มีทัศนคติต่อเรื่องเพศวิถีของกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ LGBTQ+ ที่น่าสนใจและเป็นกระแสที่โด่งดังได้รับความนิยมนจนกลายเป็นคำพูดติดปาก หรือที่เรียกว่า “มีม” (Meme) ในปัจจุบัน นั่นคือ บทเพลง “ประเทือง” ของไท ธนาวุฒิ

ศิลปินของค่าย GMM Grammy ในช่วง พ.ศ. 2541 ที่เป็นที่โด่งดังและถูกพูดถึงทั้งในด้านกระแสการตอบรับที่ดี ตลอดจนกระแสการต่อต้านอันเนื่องมาจากเนื้อเพลงมีนัยของการแสดงถึงความเหยียดเพศที่รุนแรงต่อเกย์และกลุ่มคนข้ามเพศ (Transgender & Transexual) อย่างชัดเจน

เมื่อทำการศึกษาย้อนไปถึงจุดกำเนิดและที่มาของบทเพลง “ประเทือง” พร้อมกับตั้งคำถามว่าเพราะเหตุใด ทำไม คำว่า “ประเทือง” จึงมีความหมายแฝงหรือภาพตัวแทนของคำว่า “กะเทย” ซึ่งการจะตอบคำถามนี้ได้จำเป็นต้องเข้าไปศึกษาจากเนื้อเพลงเพื่อวิเคราะห์เจตนาที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อสารกะเทยในแง่ใด และเพราะเหตุใดต้องล้อเลียนกะเทยว่าประเทือง โดยเนื้อเพลงกล่าวถึงชายหนุ่มที่พบกับหญิงสาวที่ถูกใจและหลงรักตั้งแต่แรกพบจนเก็บไปนอนเพื่อฝันถึงและเกิดความรู้สึกหวนไหวทุกครั้งที่ได้เจอหญิงผู้นั้น แต่ก็พยายามไปตัดกรอพบทุกวันเพื่อหวังจะพิชิตใจหญิงสาวผู้นั้นให้มาเป็นคู่รักของตนด้วยการตามจีบและตามสร้างความรู้สึกดี แต่เมื่อถึงคราวที่ได้จ้องหน้าหรือสบตากับหญิงสาวผู้นั้นก็เกิดความรู้สึกคุ้นเคย จนกระทั่งนี่ก็ออกและจำได้ว่า แท้จริงแล้วหญิงสาวผู้นั้นคือเพื่อนชายของตนในอดีตที่ชื่อ “ประเทือง” ที่เป็นเกย์และปัจจุบันมีผมยาวและใบหน้าคล้ายผู้หญิงจนแทบแยกไม่ออก จึงเกิดความตกใจเป็นอย่างมากและอุทานออกมาว่า “ว้าย! นี่ไอ้ประเทืองนี่หว่า” จนกลายเป็นวลีติดหูคนฟังอย่างแพร่หลายในสังคมและกลายเป็นที่มาของการใช้คำว่า “ประเทือง” เรียกขานและล้อเลียนผู้ชายที่มีลักษณะท่าทางตุ้งตุ้ง หรือเป็นเกย์ หรือเป็นกะเทยในสังคม

ภายหลังจากการเผยแพร่บทเพลงดังกล่าวออกไปได้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมและประเด็นการเหยียดเพศเข้าโจมตีบทเพลงนี้อย่างหนัก เนื่องจาก บทเพลงได้นำเอาตัวละครกะเทยเข้ามาเป็นตัวแสดงหลักในการดำเนินเนื้อเรื่องของบทเพลง แม้จะไม่มีเจตนาในการสื่อสารหรือกดทับความเป็นกะเทยหรือความเป็นเกย์ของคนในสังคม แต่การรับรู้ของผู้ฟังหรือคนในสังคมกลับมีการตีความและเหมารวมการตีความจากบทเพลงและเนื้อหาของบทเพลงไปในทิศทางลบมากกว่าจะมองว่าเป็นเนื้อเพลงที่มีความสนุกสนานและมองเป็นมิตรภาพระหว่างเพื่อนเก่าที่กลับมาพบกัน เนื่องจาก น้ำเสียงและการแสดงออกทางอารมณ์ของศิลปินที่มีต่อเหตุการณ์ที่ทราบว่าคุณที่ตนเองชอบ คือ เพื่อนของตนเองที่เป็นผู้ชายจนอุทานด้วยน้ำเสียงตกใจเป็นอย่างมากในตอนสำคัญของบทเพลงที่ว่า “ว้าย ว้าย ว้าย..! นี่ไอ้ประเทืองนี่หว่า” ซึ่งตอนทำนองของบทเพลงในช่วงนี้กลายมาเป็น “เครื่องมือ” ในการลดทอนความเป็นตัวตนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมซึ่งผิดจากเจตนารมณ์ของศิลปินและผู้ประพันธ์บทเพลงที่ต้องการแสดงออกถึงความสนุกสนานและเหตุการณ์ความเข้าใจผิดเมื่อต้องกลับมาพบเจอเพื่อเก่าที่มีความหลากหลายทางเพศหรือเป็นกะเทย แต่เมื่อรู้ความจริงก็ไม่ได้แสดงอาการรังเกียจเฉียดฉิวแต่อย่างใด กลับมีความสุขที่ได้

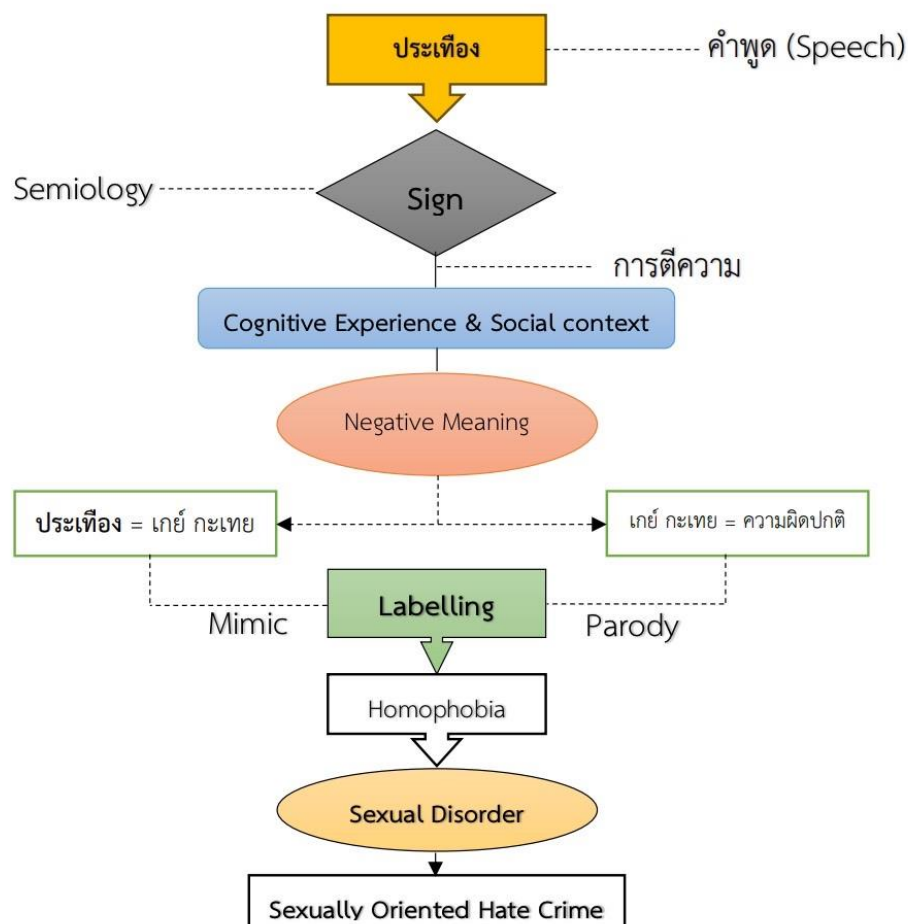
พบเจอเพื่อนเก่าอีกครั้ง ดังที่ปรากฏในมิวสิควิดีโอ จึงเป็นที่น่าตั้งคำถามต่อสถานะการณ์ที่เกิดขึ้นว่า เพราะเหตุใดคนในสังคมจึงตีความและรับรู้ไปในทิศทางเดียวกันว่า “ประเทือง” คือ คำที่ใช้เรียกเกย์ หรือกะเทยในสังคม

เมื่อทำการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของการทำให้คำว่า “ประเทือง” กลายเป็นคำล้อเลียนเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย พบสิ่งที่น่าสนใจว่า ขณะที่บทเพลงมีการเผยแพร่ออกไปในสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2541 เป็นช่วงที่สังคมไทยยังไม่ได้มีการเปิดกว้างเรื่องการยอมรับเกย์ กะเทย หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมากนัก และยังมีทัศนคติในเชิงลบกับเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในเชิงเหมารวม (Stereotype) และเข้าใจว่าบุคคลเหล่านี้คือความแตกต่างที่ผิดปกติ แปลกแยก ไม่น่าคบหา จนเกิดการตีตราด้วยคำพูดล้อเลียนต่าง ๆ จนกลายเป็นการกดทับด้วยวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ผ่าน “คำพูด” (Speech) ที่นำไปสู่การสร้างอคติ และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย โดยผลลัพธ์ของการนำคำว่า “ประเทือง” มาใช้สื่อความหมายที่ล้อเลียนเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ พบว่าในช่วงศตวรรษที่ 19 - 20 เมื่อคนในสังคมพบเจอเกย์ กะเทย หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ มักจะล้อเลียนบุคคลเหล่านั้นว่า “พวกประเทือง” ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วคำว่า “ประเทือง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ระบุนิยามความหมายไว้ว่า หมายถึง การทำให้ดีขึ้น หรือทำให้รุ่งเรืองขึ้น เช่น การการประเทืองผิวพรรณ หรือ ประเทืองปัญญา¹⁴¹ แต่ด้วยการรับรู้และการตีความตลอดจนการรับสารหรือการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ของคนในสังคมที่คลาดเคลื่อน ส่งผลให้คนในสังคมตีความและเกิดการเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับการใช้คำและความเข้าใจในเรื่องของเพศวิถีที่แตกต่างกันของคนในสังคม จนทำให้คำว่า “ประเทือง” กลายเป็นภาคปฏิบัติทางวาทกรรมที่ชู้ตวาทกรรมรักต่างเพศใช้เป็นเข็มหรือมีดที่สร้างบาดแผลและปมด้อยให้กับเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ที่ยากจะลบเลือนตลอดระยะเวลาศตวรรษที่ 19 - 20 ที่ผ่านมา

ฉะนั้น การตอบคำถามที่ว่า “คำว่า ประเทือง กลายมาเป็นคำล้อเลียนและคำที่ใช้เหยียดเพศเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้อย่างไร” สามารถวิเคราะห์และพิจารณาจากบริบททางสังคมและการอธิบายตามแนวคิดทฤษฎีทางสัญวิทยา (Semiology) สามารถตอบคำถามและอธิบายได้ว่า คำว่า “ประเทือง” คือ “คำพูด” (Speech) ที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ที่มีความหมายโดยนัย (Connotation) ที่สื่อถึงเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีที่มาจากบทเพลง

¹⁴¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

ประเทืองของไท ธนาวุฒิ ที่มีตัวละครและเนื้อหาของเพลงกับบุคคลที่เป็นกะเทย แต่การตีความในเชิงสัญลักษณ์นำไปสู่การตีความในแง่ลบเกิดจากการตีความที่ผิดไปจากเจตนาารมณ์ของศิลปินและผู้ประพันธ์ ซึ่งในเวลาที่บทเพลงมีการเผยแพร่ สังคมไทยยังไม่ได้มีการยอมรับหรือเปิดกว้างในเรื่องความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่าง ๆ ที่สังคมยังคงมีค่านิยมและอคติทางเพศที่มีมาจากอดีตประกอบกับการมีค่านิยมทางเพศภายใต้ระบบรักต่างเพศและการเป็นสังคมนิยมชายของสังคมไทยที่ยังคงเป็นสาเหตุที่ผลักดันให้ความเป็นเกย์ กะเทย และความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคม คือ “ความผิดปกติ” หรือ “แปลกแยก” ที่ย้อนกลับไปกระตุ้นให้สังคมเกิดความกลัวและรังเกียจคนรักเพศเดียวกันกลับมาที่มีอำนาจที่ก่อให้เกิดสนามาตรกรรมความผิดเพศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนเกิดการรณรงค์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกย์และความหลากหลายทางเพศให้คนในสังคม เพื่อลบล้างภาพจำของคนในสังคมที่มีต่อเกย์ และกะเทยในแง่ลบให้เบาบางลง

ภาพที่ 42 การเกิดสนามาตรกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีผ่านบทเพลงประเทือง¹⁴²

¹⁴² ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

บทวิเคราะห์บทเพลง “กีดกัน”

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงประเทืองเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาคปฏิบัติการณ์ของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่หยิบยกเอาคำให้บทเพลงที่ประกอบสร้างด้วยความหมายและบริบทเชิงลบและการตีความจากคนในสังคมที่มุ่งสร้างการตีตราและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในศตวรรษที่ 19 – 20 ไปแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์และความเป็นเกย์ในเชิงบวกที่ถูกเผยแพร่ในศตวรรษที่ 21 เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบว่าบทเพลงได้มีอิทธิพลต่อการเกิดหรือการคงอยู่ของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนได้อย่างไร มีความเหมือนหรือความแตกต่างและมีการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญหรือไม่อย่างไร โดยผู้วิจัยได้เลือกบทเพลงที่กล่าวถึงเกย์ในเชิงบวกหรือเชิงสร้างสรรค์ คือ บทเพลง “กีดกัน” ของพุฒิพงษ์ อัศสรัตนกุล หรือบิวกิ้น ที่ใช้ประกอบละครชุดแปลรักฉันด้วยใจเธอ ละครชุดที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ของเกย์ในสังคมไทยที่ถ่ายทอดผ่านเรื่องราวการต่อสู้และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับคนในสังคมได้รับรู้ถึงเกย์ในเชิงบวกมากขึ้น ซึ่งได้รับกระแสการตอบรับจากคนในสังคมได้เป็นอย่างดี

ผลการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงกีดกัน พบว่า เป็นบทเพลงที่สื่อถึงการพบความรักที่ตามหามาเนิ่นนานระหว่างเกย์ผู้เป็นภาพแทนของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่ได้มาพบรักกัน แต่เกย์ทั้งสองกลับต้องพบเจออุปสรรคทางความรักด้วยเหตุแห่งการถูกข้อจำกัดทางสังคมที่มีบรรทัดฐานทางสังคมแบบรักต่างเพศให้เป็นบรรทัดฐานที่เป็นชุดวาทกรรมกระแสหลัก ประกอบกับบริบททางครอบครัวที่ฝากความคาดหวังในตัวของเกย์ทั้งสองคนที่ต้องแบกทั้งความหวัง ปัญหาครอบครัว และความตึงเครียดที่ต้องสร้างความภาคภูมิใจให้กับบุคคลในครอบครัวยอมรับในความเป็นตัวตนจนเกิดผลกระทบต่อความรักของทั้งคู่ที่ต้องร่วมใจกันฝ่าฟันไปแม้กระทั่งอุปสรรคของโชคชะตาเป็นหนึ่งบทพิสูจน์ความรัก โดยบทเพลงกีดกันมุ่งเน้นในการถ่ายทอดเรื่องราวการต่อสู้เพื่อความรัก ความหวัง และการมีอยู่ของเกย์ในสังคมอย่างสวยงาม ผ่านการใช้ภาษาเชิงบวกที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความมุ่งมั่นที่จะพิสูจน์ตนเองเพื่อความรัก แม้สังคมรอบข้างหรือคนรอบข้างไม่เข้าใจก็พร้อมที่จะพิสูจน์ตัวเองต่อไป ดังจะเห็นได้จากเนื้อเพลงที่ว่า ...

“แต่ความรักดูเหมือนเลื่อนราง ปลายทางไม่เป็นดังใจ ถ้าจะให้เราพบกันไยต้องกีดกันเราให้ไกล กีดกันด้วยแผ่นฟ้าแม่ไกลฉันยินดีจะฝ่าไป กีดกันด้วยภูผาสองชั้นลับตาฉันไม่หวั่นไหว กีดกันด้วยเวลาฉันยินดีรอ..”

เนื้อหาของเพลงช่วงดังกล่าว สะท้อนถึงความมุ่งมั่นและความพยายามเพื่อความรักของเกย์ ซึ่งเป็นการใช้ภาษาและการประกอบสร้างทางภาษาที่แฝงไปด้วยความหมายเชิงนัยที่ทำให้ผู้ฟังสามารถตีความหมายโดยนัย (Connotation) ตามแนวคิดทฤษฎีสัญวิทยาและการสื่อความหมายว่า เนื้อหาของเพลงมุ่งเน้นสร้างการรับรู้ให้สังคมเข้าใจว่าเกย์คือบุคคลที่มีความมุ่งมั่นในความรักไม่ต่างจากเพศชายและเพศหญิงที่เป็นรักต่างเพศ และแฝงด้วยนัยของการสื่อความหมายทางสัญลักษณ์ของความเท่าเทียมทางเพศที่ไม่ควรนิยามหรือมองว่าเกย์คือความผิดปกติหรือเพศที่แตกต่างจากเพศที่มีความรักต่างเพศ ซึ่งการแฝงความหมายโดยนัยผ่านเนื้อหาและบทเพลงถือเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการเกิดชุดวาทกรรมรอง อันหมายถึง ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน ที่ถูกขึ้นมาต่อสู้และเรียกร้องสิทธิเพื่อการแสดงออกทางอัตลักษณ์และเพศวิถีของความรักของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันในเชิงบวกด้วยการใช้คำและภาษาที่มีลักษณะคล้ายบทกวีที่สละสลวยและปราศจากคำที่แสดงถึงคำเหยียดเพศหรือการลดทอนคุณค่าทางเพศวิถีในบทเพลง

นอกจากประเด็นด้านความพยายามในการพิสูจน์ความรักของเกย์ที่เป็นการแสดงภาพแทนของเกย์ที่ไม่ยึดติดกับการหมกมุ่นทางเพศ (Sex Addicted) เหมือนเช่นในอดีตที่สังคมตีตราและถ่ายทอดความคิดว่าเกย์ คือ บุคคลที่หมกมุ่นทางเพศและเป็นพาหะของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่ควรคบหาและไม่ควรให้การยอมรับจากสังคม ซึ่งเปรียบเสมือนภาคปฏิบัติการณ์ของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่ใช้กดทับความเป็นเพศวิถีของเกย์ให้กลายเป็นชุดวาทกรรมรองและส่งผลให้สังคมเกิดการตีตราและยึดติดกับค่านิยมการมองเกย์ในเชิงลบมาอย่างยาวนาน บทเพลงกีดกันจึงสร้างความแตกต่างด้วยการนำเสนอภาพแทนของเกย์ในแง่บวกที่แตกต่างออกไปในเชิงบวกเพื่อรื้อสร้าง (Deconstruct) และปรับทัศนคติของคนในสังคมให้มองเกย์และเข้าใจเกย์ในฐานะของการเป็นผู้ที่มีเพศวิถีที่แตกต่างแต่ก็มีสิทธิและความเท่าเทียมมากเพียงพอกับเพศวิถีอื่นในสังคม

นอกเหนือจากประเด็นการสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวกให้กับคนในสังคมได้เข้าใจเกย์มากขึ้น จากการถ่ายทอดบทเพลงและภาษาที่สละสลวยแล้ว บทเพลงยังแฝงไปด้วยการแสดงให้เห็นความหวังที่ต้องการให้สังคมเข้าใจและยอมรับในความเป็นเกย์อย่างมีนัยสำคัญ แต่ประเด็นที่สำคัญที่ค้นพบได้จากการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงกีดกัน คือ การสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาที่เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคมด้วยการถ่ายทอดและนิยามความเป็นชายความเป็นหญิงหรือความเป็นเกย์ผ่านภาษา ส่งผลให้คนในสังคมรับรู้และรับเอาสิ่งเหล่านั้นกลับมาสร้างคุณค่าและบรรทัดฐานทางเพศให้คนในสังคมในรูปแบบของวาทกรรมที่มีอิทธิพลหรือชี้นำความคิดและการกระทำของคนในสังคมให้ปฏิบัติตามและยึดถือเป็นค่านิยมของคนในสังคม ซึ่งตัวบทเพลงกีดกันเปรียบเสมือนชุดความคิดที่ถูกประกอบสร้างจากภาษา ความคิด และการสร้างความหมายที่ถูกนำไป

ผูกโยงกับการการกีดกันทางเพศหรือการเหยียดเพศซึ่งในแง่มุมมองหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการมุ่งทำลายอคติทางเพศวิถีที่สังคมมีต่อกลุ่มเกย์ แต่ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นว่าสังคมในปัจจุบันยังคงมีค่านิยมหรือมีอุปสรรคด้านการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศวิถีที่ยังไม่เปิดโอกาสให้เกย์ในสังคมได้มีพื้นที่ทางสังคมมากนัก จนอาจกล่าวได้ว่า บทเพลงกีดกันเป็นบทเพลงที่มีทั้งคุณประโยชน์ในด้านการเปิดพื้นที่ให้เกิดการยอมรับเกย์ ขณะเดียวกันก็เป็นกระจกสะท้อนหรือเป็นสิ่งที่มียุทธพลที่ก่อให้เกิดการผลัดซ้ำ พร้อมกับตอกย้ำว่าในสังคมปัจจุบันยังคงมีสนามวาทกรรม ความผิดเพศ การมีอคติทางเพศ และการไม่ยอมรับทางเพศวิถีต่อกลุ่มเกย์ในสังคมไทยว่ายังคงมีอยู่ และวนเวียนอยู่ในสังคมมาจนถึงปัจจุบัน

จากผลการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงประเทืองและบทเพลงกีดกันโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์วาทกรรมร่วมกับแนวคิดทฤษฎีสัญวิทยาและการสื่อความหมายและแนวคิดทฤษฎีการตีตราเพื่อวิเคราะห์การใช้บทเพลงในฐานะของการเป็นภาคปฏิบัติทางวาทกรรมให้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเพื่อต่อสู้และแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรม พบข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ บทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์หรือสร้างการเหยียดเพศอย่างบทเพลงประเทืองได้สร้างอำนาจเหนือชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันผ่านการตีตราและการกดทับด้วยคำเหยียดเพศหรือคำล้อเลียนได้อย่างมากมายในช่วงศตวรรษที่ 19 – 20 ได้เริ่มอ่อนกำลังหรือคลายการกดทับทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์ในสังคมไทยลงไปอย่างมากในช่วงศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก ในศตวรรษที่ 21 เกิดการตื่นตัวทางด้านสิทธิมนุษยชนและการเข้าถึงความยุติธรรมและความเท่าเทียมของคนในสังคม ประกอบกับการเกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่ออกมาเคลื่อนไหวและใช้บทเพลงเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับความเข้าใจและค่านิยมของคนในสังคมที่มีต่อเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นตลอดจนปรากฏการณ์การใช้เพลงเพื่อเหยียดเพศก็ลดลงไปอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับยุคศตวรรษที่ 19 – 20 อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าบทเพลงประเทืองและบทเพลงกีดกันเปรียบเสมือนเครื่องมือหรือภาคปฏิบัติทางวาทกรรมที่สามารถให้ทั้งคุณประโยชน์และโทษอนันต์ ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้และการตีความองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง โดยมีภาษา สัญลักษณ์ หรือระบบสัญลักษณ์มาประกอบสร้างจนเป็นภาพแทนของความหมายชุดต่าง ๆ ก่อนกลายมาเป็นเครื่องมือเพื่อเป็นภาคปฏิบัติของวาทกรรม

4.2.6 “นายใน” สมัยรัชกาลที่ 6: ความเป็นหญิง ความเป็นชาย จากหนังสือสู่กระจกสะท้อนสังคม

ภาพที่ 43 ภาพหน้าปกหนังสือนายใน¹⁴³

ชื่อหนังสือ: “นายใน” สมัยรัชกาลที่ 6

ผู้เขียน: ชานันท์ ยอดหงษ์

พิมพ์ครั้งแรก: มีนาคม 2556

สำนักพิมพ์: มติชน

รายละเอียดเนื้อหาโดยสังเขป

หนังสือ “นายใน” สมัยรัชกาลที่ 6 เขียนโดยชานันท์ ยอดหงษ์ เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาที่ปรับปรุงมาจากวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา เรื่อง “นายใน”: ชีวิตทางสังคมชายล้วนและเพศสภาพในพระราชสำนักพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวของชานันท์ โดยผู้เขียนได้พยายามสื่อภาพลักษณ์ของเพศสภาพในราชสำนักของในหลวงรัชกาลที่ 6 ที่พระองค์ทรงมีพระบุคลิกแบบ “สุภาพบุรุษ” (Gentleman) ตามนิยามสังคมและระบบความเชื่อค่านิยมแบบ “ยุควิคตอเรียน” ที่รับมาจากอังกฤษ ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นชาย” กับเรื่องของ “การสร้างชาติ” ในฐานะของ “อัตลักษณ์ร่วม” (Collective Identity) เพื่ออธิบายวิถีชีวิตของคนในราชสำนัก มาอธิบายประเด็นเพศภาวะ (Gender) ผ่านการสร้างบทละครที่วางตัวละครให้มหาดเล็กกลายเป็น “สนมผู้ชาย” หรือที่ผู้เขียนได้ประดิษฐ์สร้างวาทกรรมขึ้นมาใหม่ที่เรียกว่า “นายใน” ซึ่งสามารถสรุปประเด็นและวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือได้ ดังต่อไปนี้

¹⁴³ ที่มา: <https://m.se-ed.com/Product/Detail/5522300011357>

4.2.6.1 “นายใน” กับการเมืองเรื่องเพศ/เพศกับการเมือง และการช่วงชิงอำนาจและการนิยามความเป็นเพศสภาวะของคนในราชสำนักสู่การเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ในสังคมไทย

การกล่าวถึงเพศสภาพ เพศสภาวะ หรือเพศวิถี มักจะถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมต่อการนำมาสื่อสาร เผยแพร่ หรือทำให้เป็นเรื่องสาธารณะได้หรือไม่ เนื่องจาก คนในสังคมมีทัศนคติและมุมมองว่า เรื่องของเพศสภาพ เพศสภาวะ หรือเพศวิถี ควรเป็นเป็นกิจกรรมในพื้นที่ส่วนตัวหรือเป็นเรื่องส่วนตัว ทว่าสังคมเองก็มีความย้อนแย้งและขัดแย้งกับทัศนคติที่กล่าวไป เพราะแท้จริงแล้วสังคมเองก็พยายามเข้ามาแทรกแซงและมีบทบาทกับการกำหนดกฎเกณฑ์ ความเหมาะสม และสร้างบรรทัดฐานที่เข้ามาควบคุมและคอยกำกับให้คนในสังคมเชื่อและคล้อยตามเกี่ยวกับการกระทำและการแสดงออกทางเพศสภาพ เพศสภาวะ หรือเพศวิถี ที่เริ่มตั้งแต่การแต่งกาย ทรงผม กิริยามารยาท การแสดงออกถึงความปรารถนาของบุคคล ที่ล้วนแล้วถูกสังคมกำกับไว้แทบทั้งสิ้น การจะกล่าวว่าเรื่องเพศสภาพ เพศสภาวะ หรือเพศวิถีเป็นเรื่องส่วนตัว จึงมีความย้อนแย้งอยู่ในตัวของมันเอง ซึ่งหนังสือนายในได้สะท้อนให้เห็นจุดสำคัญนี้ไว้ในหนังสือ

หนังสือ “นายใน” พยายามสะท้อนให้เห็นการนิยาม “ความเป็นชาย” (Masculinity) และ “ความเป็นหญิง” (Femininity) ที่แท้จริงแล้วถูกควบคุมและกำกับจาก “รัฐธรรมาธิปไตย” หรือชนชั้นนำผู้ใช้อำนาจปกครองรัฐ ซึ่งในหนังสือ “นายใน” สะท้อนให้เห็นถึงการนิยามความเป็นผู้นำที่ถูกยึดโยงอยู่กับความเป็นหญิงและความเป็นชายในฐานะชนชั้นผู้ปกครอง โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมไทยมีภาพจินตนาการความเป็นชายในหัวว่าต้องมีร่างกายแข็งแรง กำยำ สุขภาพดี รักการผจญภัย มีความรักชาติที่ผูกติดหรือยึดโยงกับความเป็นชาติและรัฐสมัยใหม่ แม้กระทั่งตัวละครในภาพยนตร์หรือละครไทยย้อนยุคก็สะท้อนความเป็นชายให้ออกมาตามความเข้าใจนั้น จนเกิดคำถามว่าความเป็นชายสามารถแสดงออกความเป็นชายในรูปแบบอื่น หรือมีความเป็นชายรูปแบบอื่นอีกหรือไม่ ซึ่งหนังสือเล่มนี้มุ่งให้ผู้อ่านเห็นถึงร่องรอยของการเปลี่ยนผ่านและการก่อตัวของความเป็นหญิงและความเป็นชายที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคสมัยปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการทบทวนว่า เรื่องของเพศสภาพ แท้จริงแล้วเป็นเรื่องของธรรมชาติหรือเป็นเรื่องที่ถูกนิยามสร้างขึ้นโดยมนุษย์ที่ส่งผ่านกระบวนการปลูกฝังค่านิยมที่ซับซ้อนเพื่อให้คนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตาม

ในช่วงศตวรรษที่ 21 ถือเป็นยุคที่สะท้อนความอึดอัดกับการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการแต่งกายของคนในสังคมที่ถูกสภาพสังคมกดดันให้ทำตามค่านิยมของสังคม โดยมองข้ามความชอบบพบาท และความเหมาะสมของบุคคล อาทิ กำหนดว่าควรต้องแต่งตัวอย่างไร คนเป็นแม่ต้องแต่งตัวอย่างไร ซึ่งการควบคุมหรือการกำกับเช่นนี้ ถือเป็น การสร้างอำนาจอันจอมปลอมให้กับรัฐธรรมาธิปไตย

มีอำนาจในการกำหนดความเหมาะสมและกฎเกณฑ์ตามอำเภอใจมากเกินไป หนังสือ “นายโน” แสดงให้เห็นว่า แม้จะมีรัฐธรรมนูญที่สามารถกำหนดอะไรได้ตามใจจนทำให้สังคมต้องปฏิบัติตาม แต่ก็ยังมีคนบางกลุ่มที่ได้รับการยกเว้นหรืออนุโลม อาทิ นายโน ที่ได้รับการยกเว้นเรื่องการครองเรือน ที่สังคมไทยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นชาย ซึ่งการมีกตีกาหรือการยกเว้น อนุโลม กตีกาต่าง ๆ ทำให้เราได้เห็นว่าการนิยามความเป็นเพศสภาวะไม่ว่าจะเป็นชายหรือความเป็นหญิงต่างก็ตกอยู่ภายใต้การตัดสินหรือการกำกับกฎกติกาเรื่องเพศที่บอกว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรได้บ้าง

จากประเด็นการกำกับเรื่องเพศให้เป็นเรื่องที่ต้องมีกฎ กติกา หรือกลายเป็นเรื่องที่ต้องควบคุมทางสังคม หนังสือเรื่องนายโนต้องการบอกโดยนัยเกี่ยวกับการมองเรื่องเพศให้เปรียบเทียบ “ทรัพยากร” หรือ “เครื่องมือ” ที่ใช้รักษาและสร้างอำนาจทั้งในแง่ของอำนาจทางวาทกรรมชุดต่าง ๆ และอำนาจให้กับชนชั้นปกครองในสังคม ด้วยเหตุนี้ เรื่องของเพศสภาพและเพศวิถีจึงไม่ใช่เรื่องที่ถูกแยกออกจาก “ความเป็นสาธารณะ” ได้อย่างชัดเจน หากแต่ยังคงเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันในแง่มุมมองของการควบคุมและการเข้ามาแทรกแซงและจัดระเบียบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพและเพศวิถีให้เป็นไปตามที่สังคมเห็นควร ส่งผลให้เรื่องของเพศสภาพและเพศสภาวะถูกนำมาเกี่ยวโยงกับการเมืองในพื้นที่สาธารณะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากหนังสือ คือ การกล่าววิถีสีวิตของคนในราชสำนัก เช่น “นางโน” หรือผู้หญิงในวังที่มีสถานะเป็นผู้หญิงของพระราชอาหรือเชื้อพระวงศ์ที่ถูกนำไปโยงกับ “ระบบหลายเมีย” ที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความปรารถนาหรือความพึงพอใจของอีกฝ่าย แต่เน้นความสัมพันธ์ในแง่ของการเสริมสร้างความร่วมมือทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจในรูปแบบของผลประโยชน์ต่างตอบแทนมากกว่าความรัก ซึ่ง “นางโน” ในราชสำนักย่อมถูกคลุมถุงชนหรือยอมถูกเลือกเพียงเพราะเป็นเครื่องมือในการต่อรองและสร้างอำนาจทางการเมืองในราชสำนัก โดยหนังสือ “นายโน” ได้นำเสนอภาพของชนชั้นสูงที่เปรียบเสมือนมนุษย์คนหนึ่งที่มีอารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงหัวอกของชนชั้นสูงหรือกลุ่มบุคคลที่แตกต่างจากคนทั่วไป โดยเป็นการมองเพื่อทำความเข้าใจในฐานะที่ไม่ใช่อภิสิทธิ์ชน แต่มองในฐานะของคนทั่วไปที่มีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน

การสะท้อนประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งในหนังสือ “นายโน” คือ การให้รายละเอียดเกี่ยวกับระบบการแบ่งชนชั้นและเรื่องเพศสภาวะในราชสำนักสมัยรัชกาลที่ 6 ที่เป็นที่ยกมาและวิพากษ์วิจารณ์กันในเรื่องของความแตกต่างจากรัชสมัยก่อนหน้า โดยเฉพาะเรื่องการให้ความสำคัญกับ “กรมมหาดเล็ก” ที่เป็นหน่วยงานที่ดูแลพระองค์เป็นการเฉพาะเจาะจงมากเป็นพิเศษ และการแต่งตั้งพระสนมหรือนางในที่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับรัชกาลก่อนหน้านั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะในสมัย

รัชกาลที่ 6 อำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์มีความมั่นคงมากเพียงพอที่ไม่ต้องแต่งงานกับลูกหลานของขุนนางเพื่อสร้างเครือญาติและความมั่นคงให้เกิดความจงรักภักดี และผลของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารรัฐที่เปลี่ยนให้ขุนนางกลายเป็นข้าราชการที่รับพระราชทานเงินเดือนจากพระมหากษัตริย์ไม่ได้เป็นมูลนายเหมือนสมัยก่อนอีกต่อไป และเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้นางในสมัยรัชกาลที่ 6 มีจำนวนน้อยมาก เนื่องจาก พระองค์ทรงรับอุปการะชายหนุ่มเข้ามาเป็นข้าราชการมหาดเล็กเพื่อรับใช้ส่วนพระองค์แทนการอภิเษกสมรส ซึ่งพระองค์ยังคงเสด็จเข้าที่พระบรรทมพร้อม กับบรรดาข้าราชการชายที่ถวายงานอยู่ในห้องพระบรรทมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บทบาทและหน้าที่ของข้าบาทบริจาริกาที่คอยถวายงานปรนนิบัติรับใช้กษัตริย์อย่างใกล้ชิดกลายเป็นหน้าที่ของมหาดเล็กชายที่พระองค์ทรงคัดเลือกและอุปการะไว้ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเรื่องการเมือง อำนาจ และเพศสถานะหรือเพศวิถีที่มีความสัมพันธ์กันในราชสำนักที่มีมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอโครงสร้างและพระราชสำนักฝ่ายในชายในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่พระราชสำนักฝ่ายในของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระราชสำนักฝ่ายในที่เป็น “ชายล้วน” และเป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงใช้ประทับพักผ่อนแทนที่จะเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของนางใน ซึ่งแต่เดิมมหาดเล็กมีหน้าที่รับใช้กษัตริย์และติดตามกษัตริย์ในเวลาเสด็จออกจากราชการที่พระราชสำนักฝ่ายในที่อยู่ใต้บังคับบัญชาเสนาบดีกระทรวงวัง หรือที่เรียกว่า “เสด็จออกขุนนาง” โดยมหาดเล็กจะสังกัดอยู่ในกรมมหาดเล็ก ซึ่งเป็นกรมที่เป็นอิสระและขึ้นตรงกับพระมหากษัตริย์ ส่งผลให้การคัดเลือกบุคคลออกไปบริหารราชการต่างพระเนตรพระกรรณตามหัวเมืองพระองค์จะทรงเลือกจากมหาดเล็ก เนื่องจาก ทรงคุ้นเคยและรู้นิสัยใจคอ ความประพฤติ บุคลิก สติปัญญา ความสามารถ จนเป็นที่วางพระราชหฤทัย กรมมหาดเล็กจึงกลายเป็นกรมที่มีความสำคัญในการผลิตบุคลากรเพื่อบริหารราชการในส่วนภูมิภาคของรัฐ ควบคู่ไปกับการถวายงานปรนนิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง และเป็นกรมที่มีข้าราชการมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี พ.ศ. 2468 หรือปีที่เสด็จสวรรคต มีจำนวนข้าราชการสัญญาบัตรกรมมหาดเล็กมากถึง 890 คน และข้าราชการนอกจากชั้นสัญญาบัตรจำนวน 112 คน รวมทั้งสิ้น 1,002 คน ที่ผ่านการคัดเลือกมาจากหลากหลายตระกูลและหลายระดับ ตั้งแต่ลูกชาวบ้านไปจนถึงลูกหลานข้าราชการเก่า ซึ่งหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพิจารณาจากบุคลิกลักษณะตามความพอพระราชหฤทัยของพระองค์เป็นหลัก อันได้แก่ การเป็นเด็กชายวัยแรกเริ่มนิสัยสุภาพเรียบร้อย เฉลียวฉลาด คล่องแคล่วว่องไว รู้วิธีการถวายงานอย่างละเอียด เจียมขี้น รักษา ความลับ และมีรูปร่างสง่างามหรือหน้าตาผิวพรรณที่ดีที่พระองค์ทอดพระเนตรแล้วพอพระราชหฤทัย

4.2.6.2 บทบาทหน้าที่และวิถีชีวิตของ “นายใน” กับการถูกตีตราเป็นกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน จากสังคมไทย ในบริบทสังคมนิยมชาย

ภายในหนังสือเรื่อง “นายใน” ผู้เขียนได้สะท้อนถึงบทบาทหน้าที่ของนายในที่สะท้อนถึงลักษณะของการเป็นกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน โดยอธิบายบทบาทและหน้าที่ของนายในสมัยรัชกาลต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับใช้ส่วนพระองค์เวลาเสด็จออกขุนนางเพื่อเรียนรู้หลักราชการและยังต้องเป็นข้าหลวงตามตรวจราชการตามสถานที่ต่าง ๆ ตั้งแต่งานก่อสร้างซ่อมแซมไปจนถึงงานบริหารราชการงานแผ่นดิน เพื่อเตรียมพร้อมให้มีความรู้ความสามารถก่อนดำรงตำแหน่งหน้าที่ราชการบ้านเมือง แต่ในสมัยรัชกาลที่ 6 มหาดเล็กในวังกลับมีหน้าที่เพียงรับใช้ส่วนพระองค์และปรนนิบัติอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ถวายงานนวดตอนตื่นบรรทม ช่วยแต่งฉลองพระองค์ จัดเครื่องเสวยคาวหวาน ร่วมกิจกรรมที่เสด็จตามสถานที่ต่าง ๆ ถวายงานขณะทรงสรงน้ำ ตลอดจนถวายอยู่งานนวดใต้โต๊ะขณะเสวยที่เรียกกันว่า “เข้าใต้โต๊ะ” เนื่องจาก พระองค์ทรงโปรดการนวดเป็นอย่างมาก เรียกได้ว่ามหาดเล็ก คือ บุคคลที่ใกล้ชิดกับพระวรกายของพระมหากษัตริย์มากที่สุดด้วยเหตุที่อยู่กับพระองค์ตั้งแต่ตื่นบรรทมจนกลับเข้าบรรทมในทุกคืน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของนายในมีลักษณะคล้ายการ “เข้าเวร-ออกเวร” ของทหารที่เข้าปฏิบัติหน้าที่ 24 ชั่วโมง และกลับไปพักอีก 24 ชั่วโมงจึงจะกลับเข้ามาปรนนิบัติอีกครั้ง ส่งผลให้นายในเปรียบเสมือนกองที่ทดแทนนางในในรัชกาลที่ผ่านมา

การปฏิบัติหน้าที่ของนายในมีวัตถุประสงค์เพื่อปรนนิบัติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่แฝงไปด้วยการแก่งแย่งชิงดีเพื่อความก้าวหน้าผ่านความโปรดปรานเส่นหา พระราชสำนักฝ่ายในชายจึงเป็นอีกหนึ่งช่องทางของผู้ชายที่ต้องการจะเป็นขุนนางหรือต้องการสร้างคุณค่า ตลอดจนยกระดับอาชีพหน้าที่การงานของตนเอง จึงทำให้บรรดาชายหนุ่มทั้งหลายต่างพยายามเข้าหาพระองค์หรือนายในชั้นผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดพระองค์ และเมื่อเข้ามาเป็นนายในหรือขุนนางได้ตามที่ปรารถนาแล้วทุกคนต่างต้องแย่งเป็นคนโปรดของพระองค์เพื่อความก้าวหน้าในสายงานและอาชีพการรับราชการ โดยเป็นที่รู้กันดีว่าในสมัยรัชกาลที่ 6 บรรดานายในต่างตระหนักรู้ถึงสังขรณ์หนึ่งประการว่าหากตนเองต้องการอยู่รอดหรือเจริญเติบโตในพระราชสำนักในรัชกาลที่ 6 จำเป็นต้องมี “ไตรสรณคมน์” อันประกอบไปด้วย พระพุทธ อันเปรียบภาพแทนเป็น รัชกาลที่ 6 และเปรียบพระธรรมให้เป็น “เจ้าคุณผู้สำเร็จ” และพระสงฆ์ คือ พระยานิรุทธเทวา ซึ่งผู้เป็นนายในจำเป็นต้องตระหนักและระลึกถึงสิ่งสำคัญเหล่านี้เพื่อความก้าวหน้าและเติบโต พร้อมกับรักษาพรหมจรรย์ และห้ามนายในไปมีความสัมพันธ์ซึ่งกับหญิงอื่นใดหรือนายในด้วยกัน

การห้ามความสัมพันธ์ของนายในในรัชสมัยรัชกาลที่ 6 เริ่มเป็นที่เคลือบแคลงของคนในสังคมเกี่ยวกับการเป็น “ชายรักชาย” ของราชสำนักมากยิ่งขึ้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระประสงค์ประกาศใช้ “กฎมนเทียรบาลว่าด้วยครอบครัวแห่งข้าราชการในราชสำนัก” เมื่อปี พ.ศ. 2457 ที่มีเนื้อหาในการบังคับให้นายใน นักเรียนมหาดเล็กกรีกษาวิ่ง กรมราชเลขาการ กรมตำรวจ กรมศิลปากร กรมทหารรักษาวิ่ง ข้าราชการกระทรวงในวิ่ง กรมพระคลังข้างที่ ไม่นับรวมเข้าบาทบริจาริกาข้าราชการสำนักฝ่ายในหญิง หากมีความประสงค์ต้องการแต่งงานหรือออกครองเรือน จำต้องได้รับพระบรมราชานุญาตเสียก่อน หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตั้งแต่ภาคทัณฑ์ กักขัง ตัดเงินเดือน ทัณฑ์กรรม ชัง ชังพร้อมลงเครื่องพันธนาการ พักราชการ คัดออกจากราชการ และถอดยศบรรดาศักดิ์ซึ่งเป็นโทษขั้นสูงสุด อีกทั้งมีการบัญญัติคำเรียกขานเชิงลดทอนคุณค่าสตรีเพศในการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2458 ที่บัญญัติคำเรียกขานสตรีเพศว่า “หญิงแพศยา” ที่อธิบายถึงผู้หญิงที่มีจริตหรือการแสดงออกในเชิงชู้สาวที่ไม่ดี ผิดศีลธรรม และจัดเป็นประเภทของผู้หญิงที่นายในห้ามยุ่งเกี่ยว ส่งผลให้กฎมนเทียรบาลฉบับนี้เปรียบเสมือนกฎเหล็กที่คล้ายกับกฎที่ใช้บังคับกับนางในกรณีที่น่าางในจะออกเรือนต้องขออนุญาตแต่งงานและออกนอกพระบรมมหาราชวิ่งไปอยู่บ้านสามี ซึ่งทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับกฎมนเทียรบาลเป็นอย่างมาก ว่าเพราะเหตุใด จึงมีการเข้มงวดกับนายในมากขนาดนี้ หรือเป็นเพราะสาเหตุการร่วมเพศระหว่างนายในด้วยกันเองเป็นที่ยอมรับของราชสำนักในสมัยรัชกาลที่ 6

คำตอบของคำถามดังกล่าวเริ่มปรากฏชัดเจนมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาจากกิจกรรมภายในพระราชสำนักฝ่ายในชายในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยเฉพาะคณะโขนละครที่พระองค์ทรงสวมบทบาทตัวละครในบททั้งชายและหญิงต่อหน้าสาธารณชนนับตั้งแต่สมัยที่พระองค์ยังไม่เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ อาทิ ทรงแต่งหญิงระบำญี่ปุ่นถวายรับเสด็จพระบิดารัชกาลที่ 5 กลับจากการเสด็จประพาสยุโรป หรือการแสดงเป็นบทบาท Marie นางเอกของละครเรื่องโปรดของพระองค์เองเมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปยังเซนต์ปีเตอร์เบิร์ก เมื่อปี พ.ศ. 2443 นับเป็นการเปิดเผยความโปรดปรานของพระองค์ที่ทรงพอพระทัยในการฉลองพระองค์ในชุดผู้หญิงจนสร้างความประหลาดใจให้กับเจ้านายฝ่ายในบางพระองค์ โดยเฉพาะสมเด็จพระราชชนนีและสมเด็จพระพันปีหลวงที่ทรงไม่พอพระทัยอย่างมากกับความคลั่งไคล้ในการโขนละครของพระองค์ถึงขนาดทรงตั้ง “โขนบรรดาศักดิ์” ซึ่งเป็นคณะโขนละครของพระองค์โดยเฉพาะ ซึ่งคณะโขนบรรดาศักดิ์ของพระองค์กลับกลายเป็นฉากบังหน้าทีไว้สำหรับเลี้ยงโขนผู้ชายนายละครหนุ่มที่มีชายล้วนเป็นนักแสดงและยังสร้างชนชั้นกลุ่มนักแสดงของพระองค์ให้เหนือกว่ากลุ่มอื่นจนถูกเรียกว่า “โขนเชลยศักดิ์” ที่ถือเป็นอภิสิทธิ์ชนขึ้น

สภาวะแวดล้อมของการอยู่ร่วมกันของนายในและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในบริบทแวดล้อมสังคมแบบชายล้วนย่อมส่งผลต่อการเกิดความรักและความผูกพัน เรียนรู้นิสัยใจคอ ตลอดจนเรือนร่างซึ่งกันและกัน โดย Harry Oosterhuis ตั้งข้อสังเกตว่า บางครั้งสังคมชายล้วนนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อการสัมผัสเรือนร่างของผู้ชายด้วยกันโดยไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มคนรักเพศเดียวกันหรือชายรักเพศเดียวกันเพราะการกระตุ้นความต้องการทางเพศแบบคนรักเพศเดียวกันมักเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความผูกพันระหว่างผู้ชายในสังคมชายล้วนได้เสมอ โดยในหนังสือนางในได้กล่าวถึงตัวอย่างของกลุ่มอัศวินนักรบในยุโรปช่วงศตวรรษที่ 15 – 18 ที่ถูกกล่าวขานว่า “มิตรภาพกับความปรารถนาทางเพศแยกออกจากกันไม่ขาด” ซึ่งเปรียบเสมือนการสะท้อนการเกิดความต้องการทางเพศที่เริ่มต้นจากความผูกพันในทุกสถานะและทุกเพศวัยเป็นนัย โดยในสังคมทหารเป็นสถานที่ศูนย์รวมของผู้ชายที่มีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะรับใช้ชาติโดยไม่คำนึงถึงความอันตรายที่จะเกิดขึ้นและต้องมีความกล้าหาญ แข็งแกร่ง และอดทน และมีความรักสามัคคีในกลุ่มเพื่อนทหารด้วยกัน เชื้อฟิงผู้บังคับบัญชาและผู้นำ ส่งผลให้คุณลักษณะดังกล่าวถูกนำมาเป็นบรรทัดฐานและมาตรฐาน “ความเป็นชาย” ในปัจจุบัน

ในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นจุดกำเนิดของการเกิด “โรงเรียนชายล้วน” ที่เปรียบเสมือน “ชุมชนเสมือน” ของสังคมแบบชายรักชายหรือสังคมเสมือนของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน การกินนอนร่วมกันในโรงเรียนชายล้วนที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่มีการปลูกฝังขัดเกลาให้มีความรักใคร่สามัคคีตามคตินิยมของความเป็นชายได้รับมาจากสังคมทหารตะวันตก เช่นเดียวกับสโมสรและชุมชนจำลองในพระราชสำนักฝ่ายในชายที่มีการอยู่แบบครอบครัวโดยไม่มีผู้หญิงเข้ามายุ่งเกี่ยวจึงเป็นที่แสวงหาความสำราญระหว่างเพศเดียวกันเองและหลบเลี่ยงผู้หญิงที่ส่งผลให้เกิดการผลิตซ้ำทางวาทกรรมเกี่ยวกับผู้หญิง และ “ความเป็นหญิง” ที่เป็นอันตรายต่อผู้ชายและ “ความเป็นชาย” พระราชสำนักฝ่ายในชายจึงเป็นพื้นที่พิเศษที่ปลอดภัยให้กับผู้ชายที่ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงซึ่งหมายความรวมถึงกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่อยู่ในกลุ่มผู้ชายในพระราชสำนักฝ่ายในชายและยังเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่จะเปิดเผยตัวตนของผู้ชายที่มีลักษณะคล้ายผู้หญิง ทั้งด้านรูปร่างหน้าและกิริยาการแสดงออก จึงทำให้สังคมชายล้วนในสมัยรัชกาลที่ 6 พัวพันและวนเวียนอยู่กับอัตลักษณ์ทางเพศที่เชื่อมโยงกับเพศสภาวะและเพศวิถี ตลอดจนจรรยาบรรณทางเพศ ซึ่งทั้งหมดนี้มีความเกี่ยวข้องกับช่วงชั้นทางสังคมไทยและเป็นปัจจัยที่ทำให้ “ความเป็นชาย” ในจินตกรรมของรัชกาลที่ 6 และของนายใน มีการมองข้ามเพศวิถี และให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางเพศสภาวะและอำนาจโดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีเพศวิถีแบบใด

4.2.6.3 อิทธิพลของวัฒนธรรมวิคตอเรียนแบบท้องถิ่นกับกลุ่มชายรักชายในราชสำนักไทย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงหลงใหลวัฒนธรรมวิคตอเรียนอย่างมาก เนื่องจาก พระองค์ทรงประทับอยู่ที่อังกฤษเป็นเวลากว่า 10 ปี ในช่วงของยุควิคตอเรียนตอนปลาย ราว ค.ศ. 1893 – 1902 พระองค์จึงทรงมีพระจริยาวัตรประหนึ่งคนอังกฤษ ครั้นเมื่อเสด็จประทับอยู่ที่ประเทศไทยก็มีการนำวัฒนธรรมวิคตอเรียนมาใช้ แต่ไม่ได้นำมาใช้ทั้งหมด โดยพระราชสำนักฝ่ายในชายของพระองค์แม้จะได้รับอิทธิพลจากการนำวัฒนธรรมวิคตอเรียนมาใช้ แต่ก็ไม่ได้รับมาใช้ทั้งหมด ยังคงเป็นการผสมผสานกับวัฒนธรรมชนชั้นสูงของสยามและพระราชนิยมเอาไว้ ซึ่งรัชกาลที่ 6 ทรงนิยมเพศสภาวะชายกับการรู้จักใช้อาวุธต่อสู้ ออกรบ เผลิญเข้าศึกศัตรู หรืออย่างน้อยที่สุดคือต้องมีความชื่นชอบการผจญภัย อดทนต่อความยากลำบากในป่าเขา ออกกำลังกาย ใ้ร่างกายแข็งแรง โดยเป็นการนิยามจากการแสดงออกทางเพศสภาวะเท่านั้น

เพศสภาวะในรูปแบบของวัฒนธรรมวิคตอเรียนจะมีสำนึกเกี่ยวกับเพศสภาวะและเพศวิถีที่อยู่รวมกัน กล่าวคือ เพศวิถีกับเพศสภาวะไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การนิยามความเป็นชายต้องเป็นไปในแนวหรือทิศทางที่สังคมรับมาจากวัฒนธรรมวิคตอเรียนที่มองความเป็นชายด้วยองค์ประกอบของร่างกายที่มีความเข้มแข็ง จิตใจมั่นคง ซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงที่มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ และร่างกายบอบบางกว่าผู้ชาย ผู้ชายจึงต้องมีความเป็นผู้นำที่หาเลี้ยงครอบครัวแบบชนชั้นกลางในสังคมจึงจะเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ขณะที่พฤติกรรมรักเพศเดียวกัน คือ สิ่งที่ผิดปกติ ขาดระเบียบวินัยในการควบคุมตนเอง และถูกมองว่าเป็นชนชั้นล่าง เสเพล และไม่สร้างประโยชน์อะไรให้กับสังคมชั้นสูง ซึ่ง “การสร้างประโยชน์” ของความเป็นชายในที่นี้ หมายถึง การมีเพศวิถีที่มีเพื่อการสืบพันธุ์ ส่งผลให้พฤติกรรมชายรักชายกลายเป็นความผิดปกติไปทันที และยังถือเป็นความผิดที่ถูกจัดให้เป็นอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ตามกฎหมายด้วย เนื่องจาก การร่วมเพศระหว่างผู้ชายด้วยกันถือเป็นการบ่อนทำลายความเป็นชายหรือเพศสภาวะชาย โดยในวัฒนธรรมวิคตอเรียนถือว่า “เพศสัมพันธ์ระหว่างชายด้วยกัน” เป็น “ภัยคุกคาม” ต่อศีลธรรมและถือว่าการควบคุมความต้องการทางเพศเป็นเรื่องที่ถูกต้อง เหมาะสม และต้องถือเป็นวินัยอย่างเคร่งครัดอย่างหนึ่งของมนุษย์ ดังนั้น การแต่งงานแบบ “ผัวเดียวเมียเดียว” (Monogamy) และ “ความรักต่างเพศ” (Heterosexual) จึงกลายมาเป็นบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อรักษาความเป็นชายแบบวิคตอเรียนให้คงไว้อย่างมั่นคง

วัฒนธรรมความเป็นชายแบบวิกตอเรียนที่กล่าวมาในหนังสือนายในข้างต้น มีความแตกต่างจากชุมชนชายล้วนของรัชกาลที่ 6 ที่ไม่มีการแบ่งแยกกลุ่มชายรักต่างเพศให้แยกออกจากชายที่รักเพศเดียวกัน ยังมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนชายล้วนสามารถแสดงความรักหรือความปรารถนา ระหว่างชายด้วยกันได้อย่างเปิดเผย ซึ่งในกลุ่มชายรักเพศเดียวกันจะมีการแสดงออกความเป็นผู้หญิง หรือมีการแต่งกายข้ามเพศ (Cross-dressing) ทำให้สังคมเกิดการรับรู้ว่า ผู้ชายที่แต่งกายเป็นหญิงคือ กลุ่มรักเพศเดียวกัน ซึ่งวัฒนธรรมวิกตอเรียนถือเป็นความผิด เนื่องจาก ในสังคมอังกฤษมีการผูกโยง การมีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันเข้ากับการแต่งกายข้ามเพศ ขณะที่พระราชสำนักฝ่ายในชายของ รัชกาลที่ 6 กลับมีวัฒนธรรมที่สวนทางกับวัฒนธรรมวิกตอเรียน โดยเห็นได้จากการยอมรับการ แสดงออกถึงความสัมพันธ์และความเสน่หาระหว่างชายด้วยกันได้อย่างเปิดเผย เนื่องจาก เป็นการ สะท้อนถึงความรักและสามัคคีของผู้ชายในพระราชสำนักฝ่ายในที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ราชาชาตินิยม ของรัชกาลที่ 6 ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีมุมมองว่าการที่ชายในราชสำนักฝ่ายในไปแต่งงานหรือใกล้ชิด กับผู้หญิง คือ ตัวการที่บ่อนทำลายความเป็นชาย จนนำไปสู่การออกกฎหมายเพียรบรรว่าด้วยครอบครัว แห่งข้าราชการในพระราชสำนัก พ.ศ. 2457 ที่มุ่งควบคุมผู้ชายให้การยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิง พร้อมกับ กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ฝืน แต่ยกเว้นโทษสำหรับการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายด้วยกัน สะท้อนให้เห็นว่า “นายใน” ในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่อยู่ท่ามกลางสังคมแบบชายล้วนมีความแตกต่างด้าน เพศภาวะความเป็นชายและความเป็นคนรักเพศเดียวกันที่มีความต่างจากชายรักชายในยุควิกตอเรียน แต่กลับนิยามความหมายความเป็นชายโดยอาศัยบริบททางสังคมการเมืองที่มีอยู่ในเฉพาะแวดวง ของชนชั้นสูงในราชสำนัก

แบบวิกตอเรียนในอังกฤษ	ความเป็นชาย	แบบวิกตอเรียนของนายใน ในรัชกาลที่ 6
- รู้จักการใช้อาวุธเพื่อออกรบ		- รู้จักการปรนนิบัติกษัตริย์
- มีความกล้าหาญ		- สามารถแสดงโขน/ละครในได้
- ชอบการผจญภัย/เดินป่า		- ร่างกายแข็งแรง/กำยำ/ผิวพรรณดี
- ร่างกายแข็งแรง		- มีการแต่งกายข้ามเพศ (Cross-dressing)
- เครื่องครัดในระบบรักต่างเพศ		- เปิดโอกาสให้รักเพศเดียวกันได้

ภาพที่ 44 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นชายแบบวิกตอเรียนในสมัยรัชกาลที่ 6¹⁴⁴

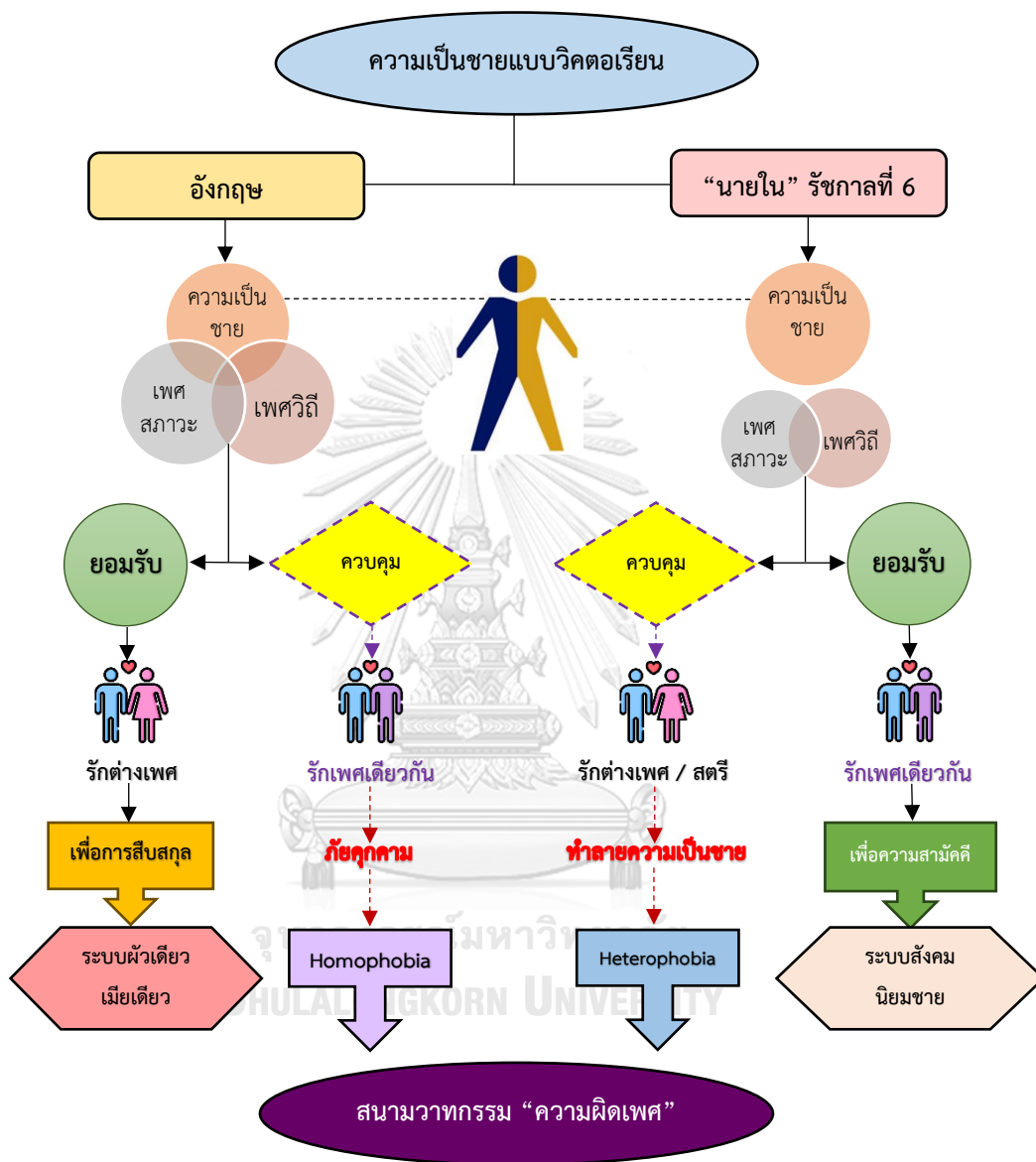
¹⁴⁴ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

แม้ในสมัยรัชกาลที่ 6 จะทรงรับเอาวัฒนธรรมแบบวิคตอเรียนของอังกฤษเข้ามาใช้ในราชสำนัก แต่ก็มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนวัฒนธรรมวิคตอเรียนแบบอังกฤษไปอย่างสิ้นเชิง ด้วยเหตุผลของความโปรดปรานส่วนพระองค์ที่ต้องให้นายโนในพระราชสำนักฝ่ายในเป็นไปในแบบที่พระองค์ต้องการ อีกทั้งมีการเข้มงวดเรื่องการกำหนดความสัมพันธ์ของนายโนที่ห้ามมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับผู้หญิงซึ่งถือเป็นข้อแตกต่างที่ชัดเจนที่สุดของการรับวัฒนธรรมแบบวิคตอเรียนของอังกฤษเข้ามาใช้ในราชสำนักของไทย โดยในรัชกาลที่ 6 นายโนถือเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในราชสำนักที่อยู่ใกล้ชิดและถวายงานเสมือนนางในในรัชกาลก่อน ด้วยเหตุนี้ บรรดามหาดเล็กในพระราชสำนักฝ่ายในจึงเจริญเติบโตและก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างรวดเร็วมากกว่าข้าราชการประเภทอื่น นายโนในรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 จึงเป็นชนชั้นอภิสิทธิ์ชนที่เกิดขึ้นใหม่ที่ยกระดับฐานะทางสังคม สามารถสร้างอำนาจต่อรองกับพระมหากษัตริย์และมีบทบาทสำคัญในการบริหารการเมืองภาครัฐผ่านการปรนนิบัติรับใช้ส่วนพระองค์เพื่อความก้าวหน้าและมั่นคงในอาชีพการงานของตน

พระราชสำนักฝ่ายในของรัชกาลที่ 6 จึงกลายเป็นพระราชสำนักฝ่ายในที่มีสภาพสังคมแบบชายล้วน (Homosociality) ที่เป็นพื้นที่สงวนไว้สำหรับผู้ชายด้วยกันเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน จนนำไปสู่ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลได้อย่างเปิดเผยและได้รับการยอมรับกันอยู่ในราชสำนัก ซึ่งในขณะเดียวกันก็เป็นสังคมที่กำหนดคุณค่าของผู้หญิงพร้อมกับการตีตราสตรีเพศผ่านการสร้างชุดความคิดภายใต้ระบบสังคมนิยมชาย (Patriarchy) ที่เบียดขับสตรีเพศให้ออกจากพื้นที่ในราชสำนักฝ่ายในและสร้างการตีตราด้วยการกำหนดนิยาม “ความแพศยา” ของผู้หญิงที่ผู้ชายไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวและกำชับให้นายโนต้องระวังผู้หญิงที่มีพฤติกรรมดังกล่าว โดยระบุไว้ในกฎหมายที่ตราอย่างชัดเจน เปรียบเสมือนเป็นการ “ยกระดับ” สถานะของเพศชายให้ขึ้นมาอยู่เหนือเพศหญิง จนกลายเป็นค่านิยมของคนในสังคม ประกอบกับพระราชสำนักฝ่ายในชายของรัชกาลที่ 6 คือ แหล่งความรู้การศึกษาสมัยใหม่จากสังคมตะวันตกสำหรับผู้ชาย นายโนจึงได้เรียนรู้วัฒนธรรมแบบตะวันตกที่รวมไปถึงการมีจิตสำนึกและจริตแบบวัฒนธรรมวิคตอเรียนในอังกฤษเช่นรัชกาลที่ 6 ทำให้เพศสภาวะของนายโนในรัชกาลที่ 6 มีความเป็นชายแบบปลายยุควิคตอเรียนที่ผสมผสานกับความเป็นไทยในราชสำนักเข้าด้วยกัน แต่ก็มี ความเข้มงวดและกฎที่มีการควบคุมพฤติกรรมและการแสดงความสัมพันธ์กับผู้หญิงเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ทรงมีความเชื่อว่าการให้ผู้ชายใกล้ชิดกับผู้หญิงจะทำให้ความเป็นชายของนายโนลดลง อ่อนแอ เปราะบาง และสร้างปัญหา ผู้ชายจึงควรอยู่ร่วมกับผู้ชายเท่านั้น หากมีความจำเป็นต้องแต่งงานก็จะทรงอนุญาตการแต่งงานมีครอบครัวกับผู้หญิงได้เพื่อการสืบสกุลเท่านั้น ส่งผลให้สังคมเริ่มยึดถือระบบความรักแบบผัวเดียวเมียเดียวมากตามไปด้วย

สังคมนายลั่วนของรัชกาลที่ 6 ได้เพิ่มระดับความเข้มข้นให้มากขึ้นโดยการนำไปผูกโยงกับกิจกรรมเสือป่าและลูกเสือที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมในช่วงปลายยุควิคตอเรียนของอังกฤษตามแบบของ Lord Baden Powell หรือ B-P ที่มีรูปแบบการฝึกหัดความเป็นชายแบบค่ายทหาร เพื่อสร้างความรักสามัคคีแบบพวกพ้องน้องพี่ผ่านการร่วมฝึกันอุปสรรค กินนอน ผจญภัยร่วมกัน ซึ่งเป็นกุศโลบายดึงผู้ชายออกจากครอบครัว และมีการสร้างโรงเรียนชายล้วนขึ้นเพื่อแยกผู้ชายออกจากผู้หญิงอย่างชัดเจน จึงไม่เป็นที่แปลกใจว่า เพราะเหตุใด นายโนจึงมีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่อย่างมากในสมัยรัชกาลที่ 6 ด้วยเหตุผลของการควบคุมผู้ชายในราชสำนักและการประทับประคองพระราชอำนาจการสืบสกุลผ่านการควบคุมนายโนในพระราชสำนักฝ่ายในด้วยกฎมนเฑียรบาล โดยไม่สนใจคำวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมนายนอกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่คลุมเครือของนายโนในพระราชสำนักที่แยกไม่ออกระหว่างเรื่องเพศสภาวะกับการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายด้วยกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรได้รับการยอมรับจากสังคมหรือไม่

ด้วยความคลุมเครือที่ไม่มีการแยกแยะระหว่างเพศสภาวะกับเพศสัมพันธ์ออกจากกันในสังคมนายลั่วนในพระราชสำนักฝ่ายในชาย ถือเป็นคุณประโยชน์ในแง่ของการลดการตีตราทางเพศวิถีที่จะเกิดขึ้นต่อความสัมพันธ์ของผู้ชายในราชสำนักด้วยกันว่าเป็น “คนรักเพศเดียวกัน” (Homosexuality) เนื่องจาก ไม่มีหลักฐานหรือการประพุดติปฏิบัติที่เป็นการขัดต่อหลักต้องห้ามทางสังคม ด้วยเหตุที่การแสดงออกความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ชายด้วยกันของนายโนในพระราชสำนักฝ่ายในถูกเคลือบด้วยเหตุผลของการสร้างความสามัคคีและปรองดองระหว่างผู้ชายด้วยกัน แม้จะมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งที่เกินเลยมากกว่าภาพแทนที่สร้างขึ้น แต่ก็ถูกกลบเกลื่อนด้วยข้ออ้างและเหตุผลดังกล่าวนี้ไม่ให้ความสัมพันธ์ระหว่างชายด้วยกันเป็นความผิดสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งและการต่อสู้แย่งชิงทางวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่พยายามเบียดขับความผิดเพศให้ความสัมพันธ์ที่เป็นคู่ตรงข้ามทางความคิด อันได้แก่ การต่อสู้ระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศ กับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน ภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพศ และบริบทสังคมนิยมชายในสังคมไทย ที่ความสัมพันธ์ของชายรักเพศเดียวกันลุกขึ้นมาต่อสู้และสร้างการเบียดขับวาทกรรมรักต่างเพศให้กลายเป็นสิ่งที่ต้องห้ามของนายโนในพระราชสำนักและสถาปนาความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกันให้กลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับจากสังคม แม้จะถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ของพระราชสำนักฝ่ายในในสมัยของรัชกาลที่ 6 ก็ตาม แต่หนังสือเรื่อง “นายโน” สามารถสะท้อนแนวความคิดและชุดวาทกรรมตลอดจนการต่อสู้ของชุดวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” เพื่อช่วงชิงอำนาจและความถูกต้องที่นำไปสู่การยอมรับชายรักชายหรือเกย์ในสังคมไทยในปัจจุบันในช่วงเวลาหนึ่ง

ภาพที่ 45 แสดงความแตกต่างของการรับวัฒนธรรมแบบวิกตอเรียนของอังกฤษมาใช้ใน พระราชสำนักฝ่ายในชายของรัชกาลที่ 6¹⁴⁵

¹⁴⁵ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.2.7 บทสรุป “สื่อวัฒนธรรมป๊อป” กับการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย

จากข้อมูลการวิเคราะห์สื่อตัวอย่างทางวัฒนธรรมป๊อปทั้งประเภทละคร ละครชุด ภาพยนตร์ ตลอดจนบทเพลงที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแสดงให้เห็นความแตกต่างและความหลากหลายของการนำเสนอและถ่ายทอดการรับรู้เกี่ยวกับเพศสภาวะ เพศสภาพ และเพศวิถีของเกย์ที่มีอยู่ในสังคมไทย ซึ่งสื่อวัฒนธรรมป๊อปที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาทำการศึกษาวเคราะห์ข้างต้น พิจารณาจากคามนิยมและความเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมในช่วงเวลาที่เผยแพร่หรือออกอากาศไปจนถึงหลังการเผยแพร่และออกอากาศว่ามีกระแสการตอบรับอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกรณีศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 5 กรณี อันประกอบไปด้วย (1) สื่อประเภทละครและละครชุด จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ไดอารี่ตุ๊ดซี่ เดอะซีรียส์, Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน และละครเรื่อง คุณชาย (2) ภาพยนตร์เกี่ยวกับเกย์ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์ Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก และ (3) บทเพลงที่เกี่ยวข้องกับเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ จำนวน 1 บทเพลง ได้แก่ บทเพลง “ประเทือง” ของศิลปิน ไท ธนาวุฒิ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์กรณีศึกษาทั้ง 5 กรณี ด้วยการนำเอาตัวแบบของการเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 เข้ามาเป็นตัวแบบหลักในการวิเคราะห์เพื่อตีความและดำเนินการศึกษาในแง่มุมของกระบวนการเกิดวาทกรรมความผิดเพศ ภายใต้บริบทแวดล้อมของสภาพสังคมนิยมชาย (Patriarchy) ในสังคมไทยที่ส่งผลต่อการมีมุมมองต่อเพศวิถีของเกย์ในสังคมไทย ตลอดจนการวิเคราะห์การถูกครอบงำทางสังคมด้วยวาทกรรมรักต่างเพศ (Heterosexual) ที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การสร้างมุมมองและทัศนคติการรับรู้ของคนในสังคมที่มีต่อเกย์และเพศวิถีของเกย์เป็นอย่างมาก เนื่องจาก การผูกโยงวาทกรรมรักต่างเพศเข้ากับสถาบันครอบครัว การสืบสกุล และการทำหน้าที่ ในฐานะของสมาชิกในครอบครัวและสมาชิกของสังคม ซึ่งคนในสังคมที่มีมุมมองว่าการสร้างครอบครัวคือ “คำตอบสำเร็จรูป” ของการใช้ชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ ส่งผลให้เกย์และเพศวิถีของเกย์ตกอยู่ในที่นิ่งหรือสถานการณ์ที่ลำบากมากขึ้น เนื่องจาก ไม่สามารถตอบสนองการมีครอบครัวเพื่อสืบสกุลและทำหน้าที่ได้ตามที่สังคมตั้งค่านิยมและบรรทัดฐานไว้ ส่งผลให้สถานะความเป็นตัวตนของเกย์และเพศวิถีของเกย์ถูกตีตราและถูกกดทับจากวาทกรรมด้วยการนิยามว่าความเป็นเกย์หรือเพศวิถีของเกย์คือ “ความผิดปกติ” และถือเป็น “ความผิดเพศ” ที่ไม่ควรให้เกิดขึ้นในสังคมและต้องได้รับการแก้ไข ป้องกันเพราะจะทำลายค่านิยมความเชื่อที่มองว่ารักต่างเพศ คือ สิ่งที่ถูกต้องของสังคม ดังข้อมูลในตาราง

ตาราง 9 สรุปข้อมูลและรายละเอียดการวิเคราะห์ตัวอย่างกรณีศึกษาจากวัฒนธรรมป๊อป¹⁴⁶

ประเด็น สื่อ	ไดอารี่ตุ๊ดซี่ เดอะซีรีส์	ละคร “คุณชาย”	ละครชุด รักแท้..... หรือแค่ สับสน	ภาพยนตร์ Brokeback Mountain	เนื้อหา บทเพลง “ประเทือง” และบทเพลง “กีดกัน”	หนังสือ นายใน สมัยรัชกาล ที่ 6
1. ประเภทของสื่อ	Romantic & Comedy	Drama	Drama	Drama	Entertain- ment	Information
2. ช่องทางการเข้าถึงหรือการรับชม	TV / Online	TV / Online	TV / Online	Cinema	TV / Online	Book Store
3. เพศสภาพของนักแสดง/ศิลปิน/ ตัวละครในเรื่อง	Male - Gay	Male - Male	Male - Male	Male - Male	Male - Gay	Male - Gay
4. บุคลิกและลักษณะการแสดงออก ของเกย์ในสื่อ	Femininity	Femininity & Masculinity	Masculinity	Masculinity	Femininity	Femininity & Masculinity
5. ภาพลักษณ์ของเกย์ที่ถูกนำเสนอ หรือปรากฏในสื่อ	+/- (Positive & Negative)	- (Negative)	- (Negative)	- (Negative)	“ประเทือง” Negative “กีดกัน” Positive	+/- (Positive & Negative)
6. คำพูด/สิ่งที่ใช้เพื่อการตีตราเกย์ ที่ปรากฏอยู่ในสื่อ	ตุ๊ด/แก๊ง/ กวาง	ตัวฉิว	เกย์	เกย์	ประเทือง	นายใน/ รักร่วมเพศ
7. การสะท้อนค่านิยมของคนใน สังคมที่ไม่ยอมรับเกย์	มี/ปรากฏ	มี/ปรากฏ	มี/ปรากฏ	มี/ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	มี/ปรากฏ
8. การสอดแทรกเนื้อหา/แนวคิด สังคมนิยมชายในสื่อที่นำเสนอ	✓	✓	✓	✓	X	✓
9. มุมมองสังคมและบริบททาง สังคมที่มีต่อเกย์ในสื่อ	เป็นความ ผิดปกติ	เป็นเรื่อง ต้องห้าม	ห้ามเปิดเผย /ต้องปกปิด	ห้ามเปิดเผย /ต้องปกปิด	“ประเทือง” เป็นเรื่อง ตลก/ขบขัน “กีดกัน” มุ่งมั่นในรัก	ไม่ชัดเจน
10. มีเนื้อหาที่มีการแสดงออกถึง ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อ เกย์เพศชายในสื่อ	✓	✓	✓	✓	X	X
11. การผลิตซ้ำทางเพศวิถีที่มีต่อ เกย์เพศชายในสื่อ อาทิ การระบุ หรือการมีบุคลิกที่บ่งบอกเพศวิถี หรือรสนิยมทางเพศของเกย์ว่าเป็น ฝ่ายรุก/รับ ฯลฯ	✓	✓	X	X	X	X

¹⁴⁶ ดำเนินการสรุปโดยผู้วิจัย

จากข้อมูลการสรุปการวิเคราะห์ตัวอย่างกรณีศึกษาจากวัฒนธรรมป๊อป ทั้ง 6 กรณีศึกษาพบว่า กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยคัดเลือกสามารถจัดประเภทของสื่อออกเป็น สื่อแนวโรแมนติกคอมเมดี้ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ไตแก็ ไตอาร์ตูดซีเดอะซีรีส์ ที่เป็นสื่อที่นำเสนอการดำเนินเนื้อเรื่องที่มีความสนุกสนานและแฝงไปด้วยความรักโรแมนติกในบางช่วงตอน ถัดมาเป็นสื่อแนวดราม่าโศกเศร้าและมีความเข้มข้นที่เป็นการนำเสนอเนื้อเรื่องในรูปแบบความกดดัน ความโศกเศร้า และการต่อสู้ทางความคิดของตัวละคร จำนวน 3 เรื่อง อันได้แก่ ละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน, ละครเรื่องคุณชาย และภาพยนตร์เกี่ยวกับเกย์ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก ที่เป็นสื่อที่มีการเดินเนื้อหาของเรื่องที่สะท้อนอารมณ์ผู้ชมได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงสื่อแนวสร้างความสนุกสนานหรือความบันเทิง จำนวน 1 บทเพลง ได้แก่ บทเพลง “ประเทือง” บทเพลงที่มีเนื้อหาที่สนุกสนานและสร้างความบันเทิงในรูปแบบของเสียงเพลงที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังและกลายเป็นสื่อที่แพร่หลายในเวลารวดเร็ว ซึ่งสาเหตุของการจำแนกประเภทของสื่อเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ เนื่องจาก สภาวะทางอารมณ์ (Mood) และจังหวะน้ำเสียง (Tone) ของการนำเสนอและถ่ายทอดออกไป และสื่อหนังสือเรื่อง “นายโน” ที่เป็นมีเนื้อหากการตีแผ่ความเป็นมาของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันของสังคมไทยในรัชสมัยรัชกาลที่ 6 ที่พระราชสำนักฝ่ายในชายเป็นที่กล่าวถึงของการเป็นสถานที่รวมกลุ่มชายรักชาย ซึ่งมีคุณลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นเกย์ในสมัยปัจจุบัน โดยสื่อแต่ละประเภทที่คัดเลือกมาล้วนมีผลต่อการสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับคนรับชมหรือรับฟังสื่อแต่ละประเภทที่แตกต่างกันออกไป การนำเสนอเกย์ในภาพลักษณ์ที่ดี มีการสร้างสภาวะทางอารมณ์ในเชิงบวก และจังหวะน้ำเสียงที่เหมาะสม ย่อมสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้เกิดขึ้นในเชิงบวก และเป็นผลดีต่อเกย์มากกว่าการนำเสนอ สภาวะทางอารมณ์เชิงลบ หรือมีจังหวะและน้ำเสียงที่แสดงออกถึงความเกรี้ยวกราด ย่อมสร้างผลกระทบต่อเกย์ในเชิงลบต่อผู้ชมและผู้รับฟังได้เช่นกัน

ประเด็นการวิเคราะห์กรณีศึกษาในประเด็นถัดมา คือ การวิเคราะห์การคัดเลือกนักแสดงนำหรือศิลปินที่ถ่ายทอดความเป็นเกย์และเรื่องราวของเกย์ในสื่อที่นำเสนอ ซึ่งประเด็นนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจเนื่องจาก การคัดเลือกนักแสดงที่มาเป็นนักแสดงนำจากกรณีศึกษาในแต่ละเรื่องที่ยกมาล้วนแต่เป็น “ผู้ชายรักต่างเพศ” ทั้งสิ้น จึงเป็นที่น่าตั้งคำถามถึงความเหมาะสมและการเข้าถึงบทบาทเพื่อการถ่ายทอดความเป็นเกย์ของนักแสดงว่าสามารถกระทำการแสดงหรือถ่ายทอดบทบาทออกมาได้มากน้อยเพียงใด และเพราะเหตุใดจึงไม่เลือกนักแสดงที่เป็นเกย์มาแสดงนำเพื่อสะท้อนความเป็นเกย์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาถึงองค์ประกอบและบริบทแวดล้อมของสังคม พบว่า สังคมมองว่าการแสดงบทบาทหรือแสดงความเป็นตัวตนที่ไม่ใช่ตัวเอง อาทิ การแสดงบทเกย์ ถือเป็นเรื่องที่ทำทนาย

ความสามารถ เนื่องจาก มองว่าบทบาทดังกล่าวห่างไกลจากความเป็นตัวเอง หากสามารถแสดงหรือถ่ายทอดออกมาได้อย่างสมจริงถือว่าประสบความสำเร็จ ทว่า การรับบทเกย์ของนักแสดงในแต่ละเรื่องกลับมีผลกระทบตามมาที่เหมือนกัน คือ แสดงได้เหมือนเป็นตัวตนที่แท้จริงจนแยกไม่ออกว่าสิ่งไหนคือการแสดงหรือสิ่งไหนเป็นตัวตนที่แท้จริงของนักแสดง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการถูกครหาว่าเป็นเกย์หรือไม่ จนนักแสดงต้องออกมาปฏิเสธอยู่เสมอ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า นักแสดงที่ประสบผลสำเร็จในการแสดงบทบาทเกย์ทำไมจึงถูกสังคมตั้งคำถามว่าเป็นเกย์จริงหรือไม่ และเพราะเหตุใดสังคมจึงยังมีการจับตามองความเป็นเกย์ของนักแสดงมากกว่าความสามารถในการแสดง

คำถามเหล่านี้สามารถสะท้อนด้วยคำตอบที่ชัดเจนได้ เนื่องจาก เป็นเพราะความเป็นเกย์ในสังคมไทยยังถือเป็นเรื่องที่ผิด และยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงและในหลายกรณีจึงมีการนำเอาประเด็นของความเป็นเกย์มาเป็นประเด็นซักถามเพื่อให้เกิดการจับผิดและเกิดความระแวง ต่อผู้ชมหรือผู้ติดตามในสังคม โดยสาเหตุที่ความเป็นเกย์ยังคงเป็นความผิดและยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงในสังคมไทย สามารถพิจารณาได้จากข้อมูลการศึกษาวิเคราะห์ในส่วนของบุคลิกและลักษณะการแสดงออกของเกย์ในสื่อ ตลอดจนคุณภาพลักษณะของเกย์ที่ถูกนำเสนอหรือปรากฏในสื่อและการสะท้อนค่านิยมของคนในสังคมที่ไม่ยอมรับเกย์ที่ปรากฏในสื่อที่นำเสนอหรือถ่ายทอดเรื่องราวพบว่า การถ่ายทอดเรื่องราวของเกย์ในสื่อการศึกษาที่ยกมา มีการนำเสนอเกย์ในรูปแบบบุคลิกและการแสดงออกของเกย์ที่แตกต่างกันออกไปที่มีทั้งเกย์ที่มีความเป็นผู้หญิง (Femininity) อย่างชัดเจนไปจนถึงเกย์ที่มีความเป็นชาย (Masculinity) อยู่ในระดับสูงจนไม่สามารถรู้ได้ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นเกย์ เช่น เกย์ในละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน ที่บทบาทของความเป็นเกย์มีการแสดงออกเหมือนผู้ชายที่รักผู้หญิงทั่วไปทุกประการ ขณะที่ในละครชุดตุ๊ดซี่้โตอาร์ เดอะซีรีส์ มีการแสดงออกทางบุคลิกของเกย์ในความเป็นหญิงอย่างชัดเจน และทุกการแสดงออกหรือทุกบุคลิกภาพของเกย์ในสื่อต่าง ๆ ที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า ความเป็นเกย์ของตัวละครและการแสดงออกความเป็นเกย์ถูกแสดงออกหรือถ่ายทอดออกมาในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก โดยมีนัยของการสื่อความหมายเกี่ยวกับความเป็นเกย์ คือ “เรื่องต้องห้าม” หรือ “เป็นสิ่งผิด” ที่ต้องปิดบังหรือปกปิดไว้ไม่ให้สังคมรับรู้ในสื่อการศึกษาทุกสื่อ/เรื่อง โดยเห็นได้ชัดจากละครเรื่องคุณชาย และภาพยนตร์ Brokeback Mountain: หุบเขาเรนรัก ที่ความเป็นเกย์เป็นสิ่งต้องห้ามอย่างชัดเจน

คำถามที่น่าสนใจอีกคำถามหนึ่ง คือ เพราะเหตุใดจึงมีการถ่ายทอดเรื่องราวของเกย์ให้ออกมาในแง่ลบของการเป็นสิ่งต้องห้ามหรือสิ่งที่ผิดปกติ ซึ่งผลการศึกษาวิเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้ง 5 กรณี พบว่า ในสื่อการศึกษาที่ยกมามีเนื้อหาที่มีการสะท้อนค่านิยมของคนในสังคมที่ไม่ยอมรับเกย์อยู่ใน

เนื้อหาของสื่อและมีการสอดแทรกแนวคิดแบบสังคมนิยมชายในสื่อที่นำเสนอเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับ การไม่ยอมรับและทำให้ความเป็นเกย์คือสิ่งผิดปกติและผิดเพศแทบทุกกรณีศึกษา ยกเว้น บทเพลง ประเทือง ที่ไม่มีการสอดแทรกอคติทางเพศหรือการนำเสนออิทธิพลของสังคมนิยมชายในการตัดสิน เพศวิถีของบุคคลเข้าไปในเนื้อหาของสื่อที่ถ่ายทอดออกมาแต่อย่างใด แต่กลับถูกตีความและนำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการตีตราและล้อเลียนเกย์ กะเทย และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างแพร่หลาย มากกว่าสื่อกรณีศึกษาอื่น เนื่องจาก เป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายทุกกลุ่มเป้าหมายและเป็นประโยชน์ที่ติดหู ได้ง่ายเมื่อได้ยินมากกว่ากรณีศึกษาอื่น ประกอบกับการตีความและการรับรู้ของผู้ฟังที่มีความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเกย์ กะเทย และผู้มีความหลากหลายทางเพศ “แบบเหมารวม” (Stereotype) ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดและนำไปล้อเลียนเพื่อตีตราและสร้างการไม่ยอมรับเกย์ กะเทยและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมป๊อปที่มีผลต่อการเกิดสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ประเด็นสุดท้าย คือ การค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมป๊อปกับการแสดงออกถึงความเกลียดชังทางเพศวิถี ที่มีต่อเกย์เพศชายในสังคมไทยจากสื่อกรณีศึกษาและการผลิตซ้ำทางเพศวิถีที่มีต่อเกย์เพศชายในสื่อ อาทิจ การระบุหรือการมีบุคลิกที่บ่งบอกเพศวิถีหรือรสนิยมทางเพศของเกย์ว่าเป็น ฝ่ายรุกหรือฝ่ายรับ พบว่า กรณีศึกษาทั้ง 5 กรณี มี 4 กรณีที่มีเนื้อหาหรือนัยของการแสดงออกที่สื่อถึงความเกลียดชัง ทางเพศวิถีของเกย์ โดยพบได้จากเนื้อหาในละครและภาพยนตร์ทั้ง 4 กรณี ที่มีการสอดแทรกเนื้อหา การไม่ยอมรับและการแสดงการรังเกียจหรือแสดงออกความเกลียดชังทางเพศวิถีของคนที่เป็นเกย์ไว้ ในเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ถ่ายทอดออกมา ทั้งในแง่ของการปกปิดตัวตน การถูกบีบบังคับให้เลิกเป็นเกย์ ตลอดจนการประณามหยามเหยียดหรือกดทับคนที่เป็นเกย์ให้ดูด้อยค่าของตัวละครเกย์ที่ทำให้ ภาพลักษณ์ของเกย์เต็มไปด้วยการต่อสู้จากการถูกกดขี่และไม่ยอมรับจากสังคม ส่งผลให้การรับรู้ของ คนในสังคมที่มีต่อเกย์เกิดการรับรู้ในแง่ลบและทำให้เกย์ตกอยู่ภายใต้วาทกรรม “ความผิดเพศ” อย่างสมบูรณ์

สำหรับประเด็นวัฒนธรรมป๊อปกับการผลิตซ้ำทางเพศวิถีที่มีต่อเกย์เพศชายในสังคมไทย โดยการผลิตซ้ำทางเพศวิถี หมายถึง การระบุหรือการนิยามที่มีการบ่งบอกความเป็นเพศวิถี หรือ บ่งบอกรสนิยมทางเพศ (Sexual Orientation) ของตัวละครเกย์ อาทิจ การระบุเพศวิถีเป็นเกย์รุก หรือ เกย์รับ หรือระบุรสนิยมทางเพศของเกย์ในแบบอื่น ๆ ที่มีความเฉพาะเจาะจงและบ่งบอกความเป็นเกย์ ซึ่ง จากการศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาทั้ง 5 กรณี พบว่า มีเพียงละครชุดไดอารี่ตุ๊ดซี่ เดอะซีรีส์ และละคร

คุณชายที่มีเนื้อหาและการถ่ายทอดเนื้อหาที่สื่อถึงการระบุเพศวิถีของตัวละครเกย์ในเรื่องให้ผู้ชมสามารถรับรู้โดยนัยหรือตีความโดยนัย (Connotation) ได้ว่า ฝ่ายใดคือฝ่ายรุกและฝ่ายใดคือฝ่ายรับ ผ่านบุคลิกและการแสดงออกของตัวละครที่แสดงออกความเป็นชายและความเป็นหญิงอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากละครชุด Club Friday The Series 8 ตอน รักแท้หรือแค่...สับสน และภาพยนตร์เรื่อง Brokeback Mountain: หุบเขาเร้นรัก ที่บุคลิกภาพและการแสดงออกของตัวละครนำในเรื่องไม่มีการระบุหรือบ่งบอกการเป็นเกย์ฝ่ายรุกหรือฝ่ายรับ ตลอดจนแสดงออกความปรารถนาทางเพศที่ชัดเจน แต่มุ่งเน้นการนำเสนอความเป็นเกย์ในรูปแบบความเป็นชายที่เหมือนกับผู้ชายรักต่างเพศทั่วไปให้สังคมได้รับรู้ความหลากหลายของเกย์ ซึ่งมีความแตกต่างจากละครชุดไดอารี่ตุ๊ดซี่์ เดอะซีรีส์ และละครคุณชายที่ผลิตซ้ำและตอกย้ำชุดความคิดที่กำหนดว่าเกย์ต้องเป็นอย่างไร หรือคุณลักษณะแบบไหนจึงเรียกว่าเกย์ ทั้งที่ความเป็นเกย์มีความหลากหลายและสิ้นไหลอย่าง เป็นพลวัตจนยากที่จะตีกรอบคำนิยามที่ชัดเจน

จากข้อมูลและการวิเคราะห์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมป๊อปที่มีต่อการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความคิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ที่วัฒนธรรมป๊อปเปรียบเสมือน “สื่อกลาง” หรือ “สื่อหน้า” ของการสร้างผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในสังคมได้อย่างทรงพลังในช่วงเวลาหนึ่งและส่งผลต่อไปในวันข้างหน้าอย่างคาดไม่ถึง เนื่องจาก วัฒนธรรมป๊อป คือ ภาพแทนของค่านิยมหรือบรรทัดฐานของคนในสังคมในช่วงเวลาหนึ่งที่สังคมมีต่อประเด็นหรือสิ่งที่กำลังเป็นประเด็นขณะนั้น และความนิยมหรือการรับรู้ในวงกว้างอย่างแพร่หลายของคนในสังคมจะก่อตัวเป็นบรรทัดฐานขึ้น และใช้เป็นเครื่องตัดสินความถูกผิดหรือความแปลกแยกของสังคม จนกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมป๊อปเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” ที่ขึ้นอยู่กับคนเลือกใช้คมดาบว่าจะใช้คมดาบด้านใดสะท้อนความคิดและสร้างการรับรู้ให้กับคนในสังคมที่สามารถก่อให้เกิด “คุณประโยชน์และโทษอนันต์” ที่ตามมาได้มากพอ

ด้วยเหตุนี้ “วัฒนธรรมป๊อป” จึงเป็นเครื่องมือที่สร้างหรือผลิตซ้ำทางความคิดเกี่ยวกับเกย์ในสังคมไทยได้อย่างทรงอิทธิพลและมีผลกระทบต่อมุมมองและการรับรู้ของคนในสังคมในวงกว้าง ทั้งในแง่ดีและแง่ลบ เนื่องจาก สิ่งที่คนในสังคมตัดสินหรือให้ค่าว่าเป็นที่นิยม มักจะถูก “คิดแบบเหมารวม” ว่าความนิยมนั้น คือ สิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมที่เป็นที่ยอมรับและควรปฏิบัติตาม ทั้งที่ความนิยมที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องถูกต้องหรือตั้งเป็นบรรทัดฐานของสังคมเสมอไป หากแต่ควรพิจารณาไปที่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจและปรับมุมมองให้เหมาะสมและถูกต้องให้กับคนในสังคม ในฐานะของผู้ชม ผู้ฟัง หรือผู้รับสารที่มีวิจารณญาณให้ได้รับชมหรือรับสารผ่านสื่อทางสังคมภายใต้วัฒนธรรมป๊อปอย่างสร้างสรรค์ โดยแนวโน้มในอนาคตของสื่อในวัฒนธรรมป๊อปในศตวรรษที่ 21 มีแนวโน้มที่เป็นไปใน

ทิศทางของการสร้างสรรค์ทัศนคติเชิงบวกให้กับคนในสังคมมากยิ่งขึ้น ผ่านการเคลื่อนไหวในรูปแบบการรวมกลุ่ม การถ่ายทอดบทละครหรือภาพยนตร์ที่นำเสนอความเป็นเกย์ในแง่มุมที่หลุดพ้นจากการตีตราว่าเกย์คือกลุ่มที่หมกมุ่นในเรื่องเพศหรือกามารมณ์ และลบล้างความคิดว่าเกย์คือพาหะหรือผู้แพร่เชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาภาพลักษณ์และการลดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่คนในสังคมมีต่อกลุ่มเกย์เริ่มมีความตื่นตัวนับตั้งแต่การก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ที่ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมระหว่างเพศกลายมาเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจและขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศและลดอิทธิพลของสนามวาทกรรมความผิดเพศให้หมดไปอย่างแท้จริง

4.3 เทศกาลไพรด์ (Pride Month) กับการก่อตัวของสนามวาทกรรมเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

เทศกาลไพรด์ หรือ Pride Month ของกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ถือเป็นการแสดงออกการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์เพื่อให้เกิดกระแสการยอมรับกลุ่มเกย์หรือผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ที่มีมาทุกยุคทุกสมัย โดยในช่วงเดือนมิถุนายนของทุก ๆ ปี จะมีการออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องในประเด็นที่แตกต่างกันออกไป ถือเป็นหนึ่งในการแสดงออกถึงการเรียกร้องสิทธิและความต้องการความเท่าเทียมระหว่างเพศของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสังคมและเพื่อเป็นการย้อนระลึกถึงเหตุการณ์การจลาจล Stonewall ในเดือนมิถุนายนเมื่อปี ค.ศ. 1969 ในช่วงที่สภาพสังคมยังไม่เปิดกว้างเรื่องเพศวิถีและตีตราหรือกำหนดให้ความสัมพันธ์แบบ “รักร่วมเพศ” หรือ “รักเพศเดียวกัน” ถือเป็นสิ่งที่ “ผิดกฎหมาย” และโดนสังคม “รังเกียจ” ส่งผลให้ Stonewall Inn ซึ่งเป็นบาร์เกย์ในมหานครนิวยอร์ก กลายเป็นจุดนัดพบและเป็นพื้นที่แสดงออกทางเพศของกลุ่มเกย์ และเป็นจุดกำเนิดของไพรด์พาเหรดและเทศกาลไพรด์ในปัจจุบัน

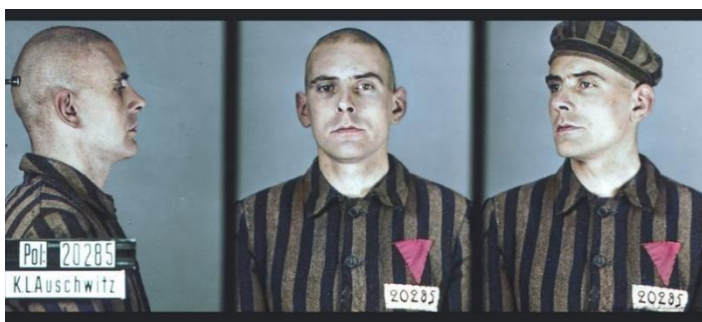
การจัดเทศกาลไพรด์ภายหลังเหตุการณ์จลาจล ช่วงปี ค.ศ. 2000 ประธานาธิบดีบิล คลินตัน ได้ประกาศให้เดือนมิถุนายนเป็น “เดือนแห่งความภูมิใจของชาวเกย์และเลสเบี้ยน” (Gay & Lesbian Pride Month) ต่อมาในสมัยของ ประธานาธิบดีบารัค โอบามา ได้ประกาศเจตนารมย์ให้เดือนมิถุนายนเป็น “เดือนแห่งความภาคภูมิใจ” ของกลุ่มเกย์และผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ส่งผลให้การตระหนักรู้ถึงความหลากหลายในเรื่องเพศให้กับคนในสังคมมีมากขึ้น ซึ่งในหลายประเทศจะมีการจัดงานของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านกิจกรรมต่างๆ อาทิ การเดินพาเหรด (LGBTQ+ Parades) หรือไพรด์พาเหรด (Pride Parade) เป็นเทศกาลที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจะเฉลิมฉลองกันอย่างมีสีสันผ่านสัญลักษณ์ธงสีรุ้งเพื่อเป็นกระบอกเสียงสำคัญในการผลักดันให้เกิดความเสมอภาคทางเพศ โดยธงสีรุ้งคือ สัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีความหมายในแต่ละสี ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 46 ธงสีรุ้งสัญลักษณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ¹⁴⁷

สีชมพู	: สื่อความหมายถึงเรื่องเพศ	สีเขียว	: ธรรมชาติ
สีแดง	: การต่อสู้ หรือ ชีวิต	สีฟ้าและสีคราม	: ศิลปะ ความผสมกลมกลืน
สีส้ม	: การเย้ยหยัน	สีม่วง	: จิตวิญญาณของ LGBTQ+
สีเหลือง	: พระอาทิตย์		

ธงสีรุ้ง (Rainbow Flag) สัญลักษณ์ของ LGBTQ+ ถูกคิดค้นขึ้นในปี ค.ศ. 1977 โดย Gilbert Baker ศิลปินเกย์ชาวอเมริกันที่เป็นนักขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชน โดย Gilbert Baker ได้รับแรงบันดาลใจการนำเอาธงสีรุ้งมาเป็นสัญลักษณ์มาจากบทเพลง Over the Rainbow ในภาพยนตร์เรื่อง The Wizard from Oz ต่อมาเกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับ สีชมพู เนื่องจาก สีชมพูเคยถูกนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์ในการค้นหาและฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว โดยกองทหารของนาซีใช้สัญลักษณ์ “สามเหลี่ยมสีชมพู” (Pink Triangle) เป็นสัญลักษณ์ในการระบุตัวชาวยิวที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน ส่งผลให้สีชมพูถูกตัดออกไปจากธงสีรุ้งและลดทอนลงเหลือเพียง 6 สี ได้แก่ สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน(เปลี่ยนจากสีคราม) และสีม่วง มาจนถึงในปัจจุบัน

ภาพที่ 47 แสดงถึงการนำสามเหลี่ยมสีชมพูมาใช้ในการระบุตัวชาวยิวที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน¹⁴⁸

¹⁴⁷ ที่มา: <https://www.sosthailand.org/blog/supporting-your-lgbtq-child>

¹⁴⁸ ที่มา <https://facesofauschwitz.com/gallery/walter-degen/>

ย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศพบว่า การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของกลุ่มเกย์และผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1924 โดยนายเฮนรี เฮอร์เบอร์ (Henry Gerber) ผู้ก่อตั้งมูลนิธิ Society for Human Rights ที่สหรัฐอเมริกาถือเป็นองค์กรแรกที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิของกลุ่มเกย์ที่ถูกกลืนสิทธิอย่างไม่เป็นธรรมในสังคม ซึ่งต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1960 มีนักสิทธิที่มีชื่อเสียงชื่อ ฮาร์วีย์ มิลค์ (Harvey Milk) นักสิทธิมนุษยชนในสหรัฐอเมริกา ผู้บุกเบิกและเป็นกำลังสำคัญที่ขับเคลื่อนประเด็นความหลากหลายทางเพศให้สังคมได้เริ่มตระหนักรู้ถึงความหลากหลายของตัวตนและเพศภาวะในสังคม จนกลายเป็นจุดกำเนิดให้เมือง San Francisco กลายเป็นเมืองแห่งสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศที่เต็มไปด้วยสีสันของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสหรัฐอเมริกาจนเป็นที่โด่งดังไปทั่วโลก และมีการเฉลิมฉลองของเทศกาลไพรด์ที่เต็มไปด้วยความสนุกสนาน

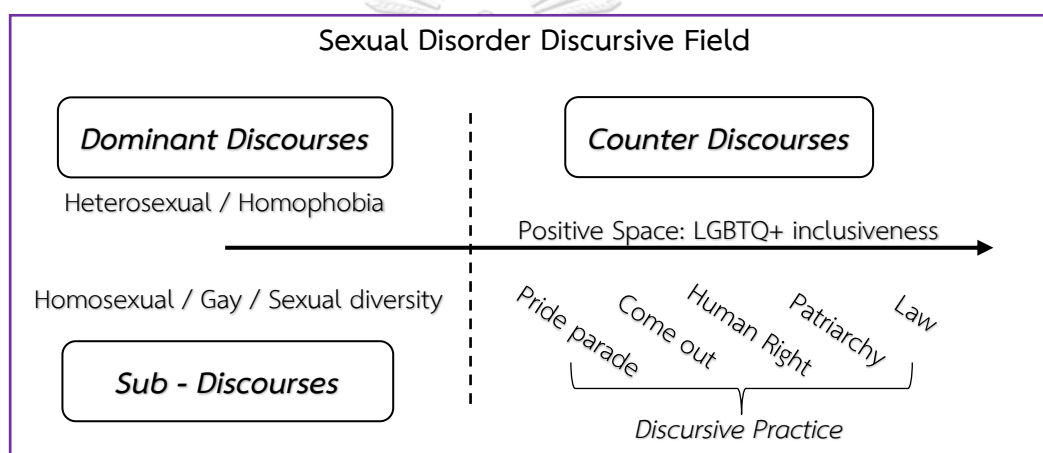
ทว่า แท้จริงแล้ว เบื้องหลังของภาพความสนุกสนานของเทศกาลไพรด์ LGBTQ+ Pride มีจุดเริ่มต้นจากการถูกเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ที่กลุ่มเกย์และผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ถูกเลือกปฏิบัติในหลายรูปแบบตั้งแต่การใช้ความรุนแรง และการถูกตีตรา (Labelling) กล่าวหาว่ากลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เป็นผู้มีความผิดปกติทางจิต (Mental disorder) จนทำให้กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ จึงต้องการลบล้างทัศนคติดังกล่าวและเปิดเผยความเป็นตัวตนของตนเอง ตลอดจนมีความต้องการแต่งงานกับคู่รักเพศเดียวกัน ในขณะที่ความเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในประเทศไทย มีการรวมตัวกันจัดเทศกาลและการออกมาเดินขบวนเพื่อสร้างการรับรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยผู้เข้าร่วมส่วนมากที่พบตามสื่อที่รายงานการจัดกิจกรรมพบว่า ผู้มาร่วมงานเป็นนักกิจกรรมที่เป็นกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในแวดวงสถานบันเทิงและภาคธุรกิจ ซึ่งยังไม่ได้รับการยอมรับหรือความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ โดยการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสนับสนุนความหลากหลายและเท่าเทียมทางเพศและขจัดการเลือกปฏิบัติจากสังคม เนื่องจาก สังคมไทยยังไม่ให้การยอมรับหรือมีการเปิดรับความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแพร่หลายหลักทั่วไปและยังคงมีการเหยียดเพศและการเลือกปฏิบัติด้วยสาเหตุมาจากเพศภาวะและเพศวิถีของบุคคลที่สะท้อนผ่านสื่อต่าง ๆ ในสังคม

เมื่อพิจารณาถึงการจัดเทศกาลไพรด์ หรือ Pride Month ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ สามารถอธิบายถึงนัยของการจัดงานหรือการออกมาเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ที่มีพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญที่น่าสนใจ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ถึงต้นกำเนิดของการเกิดไพรด์พาเหรด (Pride Parade) ที่มีจุดกำเนิดมาจากการจัดกิจกรรมออกมารวมตัวเพื่อเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์ (Gay Parade) หรือการรวมตัวเพื่อเฉลิมฉลองของกลุ่มเกย์ (Gay Pride) ที่ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและการมีตัวตนของกลุ่มเกย์ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะกิจและมีขนาดของกลุ่มไม่ใหญ่มากนัก แต่ได้รับกระแสการตอบรับหรือการพูดถึงในสังคมกว้างมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นชุมชนของเกย์และศูนย์รวมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่พัฒนามาเป็นเทศกาลไพรด์และไพรด์พาเหรดในปัจจุบัน

พัฒนาการของการเกิดเทศกาลไพรด์หรือไพรด์พาเหรดมีนัยของการแสดงออกถึงความหลากหลายทางเพศของคนในสังคมที่รณรงค์ให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศออกมาเปิดเผยความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเอง (Come out) ให้หลุดพ้นจากการอยู่แบบหลบซ่อนความเป็นตัวตน ประหนึ่ง “หลบซ่อนในตู้เสื้อผ้า” (Stay in the closet) และสามารถเปิดเผยความเป็นตัวตนได้อย่างเปิดเผยเทียบเท่าเพศกระแสหลักเพศชายและเพศหญิง โดยกลุ่มที่มีบทบาทในการเปิดเผยอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของตนเองกลุ่มแรก คือ กลุ่มเกย์และเลสเบี้ยนที่ได้รับผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติทางสังคมอันมีเหตุมาจากเพศสภาวะและเพศวิถีที่แตกต่างจากบรรทัดฐานหรือค่านิยมของคนสังคม อีกทั้งเป็นการแสดงออกถึงการเรียกร้องตามสิทธิมนุษยชนที่บุคคลพึงมีเสรีภาพในชีวิตและร่างกายที่ต้องได้รับความคุ้มครองและเคารพในความแตกต่างของบุคคล ตลอดจนต้องการปลดระวางความคิดการตีตรากลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศว่าเป็นกลุ่มที่ “ผิดเพศ” หรือเป็นกลุ่มที่มี “ความผิดปกติ” ทางร่างกายหรือจิตใจที่นำไปสู่การเกิดโรคกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) พร้อมทั้งร่วมสร้างชุมชนในพื้นที่มุ่งหวังให้ชุมชนที่กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมารวมตัวกันเป็นชุมชนที่จัดอยู่ใน “พื้นที่ปลอดภัย” (Safe Zone) ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้แสดงความเป็นตัวตนของตนเองได้อย่างเต็มที่

เทศกาลไพรด์ จึงเปรียบเสมือนชุมชนเสมือนที่ผลิตสร้างชุดวาทกรรมรอง (Sub-Discourse) ที่เป็นภาพแทนของอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของเพศสภาวะและเพศวิถีที่แตกต่างและมีความหลากหลายว่า “ไม่ใช่สิ่งผิดปกติ” หรือ “เป็นความผิด” โดยสถาปนาอำนาจการต่อรอง (Power of bargaining) ผ่านชุดวาทกรรม “ความหลากหลายทางเพศ” (Sexual Diversity Discourse) ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในฐานะของการเป็นชุดวาทกรรมรอง

ที่มีหน้าที่ช่วงชิงอำนาจทางวาทกรรม (Counter Discourses) ผ่านภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม ในรูปแบบของการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ อาทิ การรณรงค์เดินขบวน การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีหรือ การสร้างการตระหนักรู้ในเชิงบวก การเคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเท่าเทียม ที่ต่อสู้และช่วงชิงอำนาจทางวาทกรรมกับชุดวาทกรรม กระแสหลัก (Dominant Discourse) อันได้แก่ ชุดวาทกรรม “ความผิดเพี้ยน” ท่ามกลางบริบทสังคม นิยมชายที่มีในสังคม ซึ่งชุดวาทกรรมทั้งสองชุดที่เกิดขึ้นจากเทศกาลไพรด์และเกิดขึ้นจากบริบททางสังคม ต่างต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่และอำนาจทางวาทกรรมในการสร้างความชอบธรรมให้กับชุดวาทกรรม ของตนเอง พร้อมทั้งทำลายค่านิยมหรือเบียดขับวาทกรรมคู่ตรงข้ามให้ด้อยกว่าหรือหมดคุณค่าที่ น่าเชื่อถือและการยอมรับจากคนในสังคม ดังภาพที่ 47

ภาพที่ 48 แสดงการช่วงชิงอำนาจทางวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนของกลุ่มเกย์¹⁴⁹

จากแผนภาพสะท้อนให้เห็นถึงการปะทะเพื่อช่วงชิงอำนาจทางวาทกรรมของชุดวาทกรรม สองชุดที่มีอยู่ภายในสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยน อันได้แก่ ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ (Heterosexual) และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Homosexual) โดยมีชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นวาทกรรมกระแสหลัก ที่ครอบงำความคิดและกลายเป็นบรรทัดฐานของคนในสังคมและส่งผลให้เพศชายและเพศหญิงเป็น เพศที่ได้รับการยอมรับจากสังคมด้วยเงื่อนไขทางกายภาพและระบบสืบพันธุ์ของมนุษย์ที่ถูกนำไปผูก กับสถาบันครอบครัวและการสร้างครอบครัวตามหน้าที่ของพลเมืองในสังคมที่อ้างอิงกับระบบทุนนิยม ที่มองว่าครอบครัว คือ แหล่งผลิตปัจจัยอันหมายถึงแรงงาน (สมาชิก/บุตร) เข้าสู่ตลาดเพื่อผลิตสร้าง สิ่งต่าง ๆ ในสังคม ขณะที่ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ตกอยู่ในสถานะวาทกรรมรอง

¹⁴⁹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

หรือ Sub-discourses ที่เกิดขึ้นหรือเป็นที่รับรู้ของสังคมภายหลังการถือกำเนิดเพศสภาพชายหญิง ซึ่งชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันถูกสังคมใช้ชุดวาทกรรมความผิดเพศและวาทกรรมกระแสหลักอย่าง ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ โจมตีและลดทอนคุณค่าชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันด้วยเหตุผลของความ ผิดปกติและไม่ตอบสนองต่อการผลิตปัจจัยเข้าสู่สังคมในด้านการสืบพันธุ์และการทำหน้าที่ครอบครัว ตามค่านิยมหรือบรรทัดฐานของสังคมได้

การปะทะของชุดวาทกรรมทั้งสองชุดภายใต้สนามวาทกรรมความผิดเพศมีสิ่งที่เป็นประเด็น ศึกษาที่สำคัญ คือ ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันมีกระบวนการสร้างอำนาจและช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรม ผ่านภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมที่น่าสนใจ โดยการใช้การรวมกลุ่มทางสังคมและการแสดงออกและความเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ เทศกาลไพรด์ หรือไพรด์ พาเหรด การเรียกร้องความเท่าเทียมตามหลักสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการใช้กฎหมายเพื่อสร้าง อำนาจและความชอบธรรมเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนภาคปฏิบัติการของวาทกรรมเพื่อต่อสู้กับ วาทกรรมกระแสหลักและการถูกตีตราจากการกลัวคนรักเพศเดียวกันท่ามกลางสนามวาทกรรม ความผิดเพศที่เกิดขึ้น ซึ่งการใช้กิจกรรมไพรด์หรือเทศกาลไพรด์และการออกมาเปิดเผยความเป็น ตัวตนของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถพิจารณาและวิเคราะห์ออกเป็นสอง แง่มุม โดยแง่มุมแรกเป็นแง่มุมของการเฉลิมฉลองที่การรวมกลุ่มกันเป็นการออกมาสร้างสีสันให้กับ สังคม ขณะที่อีกแง่มุมหนึ่ง คือ การสะท้อนให้เห็นภาพของชุมชนเสมือนที่สร้างขึ้นมาจากการรวมกลุ่ม ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีการเชื่อมโยงประเด็นการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่น่าสนใจเข้าไปเกี่ยวข้อง อาทิ ประเด็นการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความ หลากหลายทางเพศ การผลักดันกฎหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างเพศ เป็นต้น

การเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านเทศกาลไพรด์หรือ ไพรด์พาเหรด ในด้านหนึ่งเป็นการแสดงออกและเปิดเผยความเป็นตัวตนเพื่อให้สังคมได้รับรู้ และยอมรับทางสังคมว่ามีกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างทางเพศวิถีและเพศสภาวะที่ดำรงอยู่ในสังคม แต่ก็เกิดผลเสียของการออกมาเปิดเผยตัวตนของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศตามมา ด้วยเช่นกัน เพราะการออกมาเปิดเผยตัวว่าเป็นเกย์หรือเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถเกิด กระแสการตอบรับได้ทั้งในแง่ดีที่สังคมยอมรับและเข้าใจความแตกต่างดังกล่าว ขณะที่มียุคคนบาง กลุ่มที่รับรู้การมีอยู่ของเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศแต่ไม่ยอมรับความแตกต่างทางเพศ วิถีและเพศสภาวะของเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ

สถานการณ์การยอมรับเกย์ของคนในสังคมไทยที่แม้ในปัจจุบันที่ยังมีความขัดแย้งและยังไม่เกิดการยอมรับเกย์ได้อย่างแท้จริง อันเป็นผลกระทบจากสภาพสังคมที่ยึดถือระบบสังคมนิยมชายมาแต่อดีต ประกอบกับการจดจำภาพแทนของความเป็นเกย์ในสังคมไทยที่ถูกเชื่อมโยงกับการแพร่ระบาดของโรคเอดส์จนนำมาสู่การเกิดการกลัวคนรักเพศเดียวกันที่ฝังรากลึกในความรู้สึกของคนในสังคมไทย ซึ่งเกย์คือกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดโรคการกลัวคนรักเพศเดียวกันเป็นอย่างมาก จนนำมาสู่การเลือกปฏิบัติและการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย

จากสถานการณ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า สภาวะหรือโรคการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในสังคมตั้งแต่ระดับโครงสร้างใหญ่ของประเทศ รัฐบาล องค์กร หรือศาสนา ที่มีบทบาทปฏิบัติที่มีการแสดงออกว่ากีดกันคนรักเพศเดียวกัน อาทิ การออกกฎหมายที่ไม่ยอมรับให้คนรักเพศเดียวกันแต่งงาน หรือการที่บริษัทที่ไม่ประสงค์รับเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เข้าทำงาน หรือในบางศาสนาที่มีการบอกว่าการเกิดมาเป็นคนรักเพศเดียวกันนั้นเป็นบาป เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การไม่ยอมรับเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย ยิ่งไปกว่านั้น สภาวะการกลัวหรือเกลียดชังคนรักเพศเดียวกัน ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับคนที่มีรสนิยมทางเพศรักต่างเพศเท่านั้น ยังมีเกย์บางส่วนที่ยังมีลักษณะประการหนึ่งที่เรียกว่า ‘Internalized Homophobia’ หรืออาการหวาดกลัวหรือความเกลียดชังที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ซึ่งมีรูปแบบหรือลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามสถานการณ์และบุคลิกของเกย์แต่ละบุคคล เช่น เกย์ที่นิยามตนเองว่าเป็นเกย์หรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่นิยามตัวเองว่าเป็น LGBTQ+ แต่กลับรู้สึกไม่มั่นใจในการเปิดเผยความเป็นตัวตนหรือรู้สึกอับอายกับเพศสภาวะหรือเพศวิถีของตนเอง จนเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจ หวาดกลัว และคิดว่าตนไม่สมควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนที่มีรสนิยมแบบรักต่างเพศในสังคม หรือกรณีบุคคลที่รู้ตัวว่าเป็นหนึ่งใน LGBTQ+ และมีเสน่ห์ที่มีความดึงดูดในเพศเดียวกัน แต่กลับไม่ยอมรับหรือรับตัวเองไม่ได้ และคิดว่าความเป็นตัวตนที่เป็นนั้นเป็นสิ่งที่มีความผิดมากเหมือนเป็นบาปติดตัว จึงกล่าวได้ว่าการออกมาเปิดเผยตัวตนของเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและการออกมาเคลื่อนไหวผ่านการจัดเทศกาลไพรด์ หรือการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ในรูปแบบอื่น ย่อมเกิดความแตกต่างและแปลกแยกภายในกลุ่มเสมอ จนเกิดการปะทะทางความคิดและชุดวาทกรรมในสนามวาทกรรมความผิดเพศแต่ไม่ถูกแสดงออกมา

ประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาเทศกาลไพรด์ในฐานะของการเป็นวาทกรรมรองที่ออกมาเพื่อช่วงชิงอำนาจกับวาทกรรมกระแสหลักในสนามวาทกรรมความผิดเพศ คือ ประเด็นของความสำเร็จในการขับเคลื่อนภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่ส่งผลต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงและสามารถทำลายอคติทางความคิดเกี่ยวกับเพศวิถีและเพศสภาวะของวาทกรรมกระแสหลักได้หรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวโดยใช้กิจกรรมหรือเทศกาลไพรด์หรือไพรด์พาเหรดของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการยอมรับเพศสภาวะและเพศวิถีถือว่าประสบความสำเร็จในแง่ของการออกมาเปิดเผยตัวตนให้สังคมรับรู้ (Come out) อยู่ในระดับที่น่าพอใจ เนื่องจาก สังคมเกิดการตื่นตัวและเริ่มมีการทบทวนทัศนคติและมุมมองที่มีต่อเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เห็นได้จากการนำเสนอภาพข่าวตามสื่อต่าง ๆ ของการออกมาจัดกิจกรรมและออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนมีการนำเสนอเพศวิถีและเพศสภาพของความเป็นเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในหลายแง่มุม ทั้งในด้านที่ส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของความเป็นเกย์และความหลากหลายทางเพศ โดยพบรูปแบบการนำเสนอตัวตนของเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านบทละครและตัวละครมากที่สุด ซึ่งบทบาทและตัวละครเกย์ที่ปรากฏในละครไทย เกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมีภาพลักษณ์ที่เน้นสร้างสีสันและความสนุกสนานเป็นหลักและมีการนำเสนอด้านสะท้อนอารมณ์หรือด้านทัศนคติเชิงลบที่คนในสังคมมีต่อเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในบ้างครั้ง

เทศกาลไพรด์หรือไพรด์พาเหรดจึงเป็นภาคปฏิบัติการของชุดวาทกรรมความหลากหลายทางเพศที่กลุ่มเกย์เพศชายใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจให้สังคมตื่นรู้และรับรู้ถึงความหลากหลายทางเพศร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การลบล้างอคติทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่นำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งชุดวาทกรรมและภาคปฏิบัติการของวาทกรรมในฐานะของเครื่องมือการขับเคลื่อนเชิงประเด็นสิทธิและเสรีภาพทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่เป็นเครื่องมือที่ให้ทั้งคุณและโทษไม่ต่างจากดาบสองคมในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ขณะที่กลุ่มเกย์ออกมาเคลื่อนไหวผ่านเทศกาลไพรด์หรือไพรด์พาเหรดเพื่อสร้างการรับรู้ในเชิงบวกให้กับคนในสังคมได้รู้จักและเข้าใจเกย์ในสังคมไทยมากขึ้น การเคลื่อนไหวผ่านเทศกาลไพรด์ก็เป็นการผลิตซ้ำทางความคิดที่กลับมาตอกย้ำการระบุนความเป็นเพศสภาพและเพศวิถีไปพร้อม ๆ กัน ด้วยเหตุผลของการแบ่งแยกว่าความเป็นเกย์คืออะไร มีลักษณะอย่างไร และแสดงออกอย่างไร ซึ่งการอธิบายคุณสมบัตินี้ คือ การตอกย้ำความเป็นเพศวิถีที่แตกต่างและสร้างการแบ่งแยกประเภทความเป็นเขาและความเป็นเราให้ออกจากกัน ส่งผลให้การรับรู้ของคนในสังคมยังเกิดการแบ่งแยกและมองเพศวิถีของเกย์ว่าเป็นความแตกต่างมากยิ่งขึ้น

การเกิดขึ้นของเทศกาลไพรด์หรือ Pride Month นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันกว่า 50 ปี กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ใช้เทศกาลไพรด์เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของงานฉลองความภาคภูมิใจของความหลากหลายทางเพศและเป็นใบเบิกทางในการเปิดพื้นที่จนกลายเป็นคำติดปากที่เรียกกันว่า “งานเกย์ไพรด์” (Gay Pride) ที่ผู้คนได้ออกมาแสดงพลังของความเป็น LGBTQ+ ในด้านอัตลักษณ์ทางเพศและเพศวิถีแล้ว พร้อมกับเปิดพื้นที่ในการนำเสนอประเด็นทางสังคมในเรื่องอื่น ๆ ทั้งประเด็นการเมืองที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและความเท่าเทียม ประเด็นสุขภาพ ประเด็นการสร้างความเป็นธรรม ประเด็นการจ้างงาน ตลอดจนการรณรงค์เรื่องกฎหมายและสวัสดิการสังคม รวมไปถึงการนำเสนอเรื่องชาติพันธุ์ การดำเนินงานภาคประชาสังคม และองค์กรธุรกิจของหลายบริษัทชั้นนำ ส่งผลให้ประเด็นดังกล่าวที่ถูกนำมาเกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้เทศกาลงานไพรด์เปรียบเป็นการเปิดพื้นที่เพื่อออกมาต่อสู้กับชุดวาทกรรมกระแสหลักและสนามวาทกรรมความผิดเพศของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นพื้นที่สำหรับบอกเล่าปัญหาของกลุ่มเพศหลากหลายที่สะท้อนไปสู่สังคมเพื่อให้รับรู้สถานการณ์ความหลากหลายทางเพศและการเรียกร้องสิทธิในฐานะของการเป็นพลเมืองเหมือนบุคคลเพศวิถีอื่นทั่วไป

การเปิดพื้นที่ของกลุ่มเกย์ผ่านเทศกาลไพรด์โดยใช้สัญลักษณ์ของเทศกาล Pride เป็นธงสีรุ้งถูกใช้มาเพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความหลากหลายทางเพศตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 ถือเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายของการต่อสู้และการรำลึกถึงการก้าวข้ามผ่านอุปสรรคที่กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องต่อสู้เพื่อเปิดพื้นที่ในการแสดงออกถึงความ เป็นอัตลักษณ์และความเป็นเพศภาวะของกลุ่มเกย์ ซึ่งการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มเกย์ดังกล่าวเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมมากขึ้น เห็นได้จากการที่กลุ่มธุรกิจที่เล็งเห็นถึงกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศคือกลุ่มลูกค้าที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่สามารถเป็นกลุ่มลูกค้าให้กับภาคธุรกิจได้ จึงใช้โอกาสของการออกมาเปิดพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มเกย์มาเป็นจุดแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและการยอมรับความแตกต่างทางเพศวิถีเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมรณรงค์และยกระดับทัศนคติของคนในสังคมให้เกิดการยอมรับและเปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการกระทำของภาคธุรกิจถือเป็นการกระทำที่ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายธุรกิจได้ฐานลูกค้ากลุ่ม LGBTQ+ เพิ่มมากขึ้น ขณะที่กลุ่มเกย์เองก็ได้พื้นที่ในการแสดงออกความเป็นเกย์หรืออัตลักษณ์ทางเพศได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน งานไพรด์จึงได้ขยายใหญ่มากขึ้น จากเดิมที่เป็นกิจกรรมกลุ่มนักต่อสู้ LGBTQ+ ก็ขยายไปสู่ประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนเรื่องสิทธิความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นสัญญาณแห่งการเกิดความเท่าเทียมและการลดอำนาจของสนามวาทกรรมผิดเพศให้น้อยลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

อีกหนึ่งสิ่งที่น่าสนใจ คือ กลยุทธ์การใช้การเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบของกลุ่มทางสังคมใหม่ (New Social Movement) ของกลุ่มเกย์ที่สร้างอำนาจการต่อรองทางวาทกรรมที่สามารถใช้ต่อสู้กับชุดวาทกรรมหลักอย่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศและสนามวาทกรรมความผิดเพศได้อย่างน่าสนใจ โดยผลการศึกษาพบว่ามีกลุ่มบริษัทสนใจและเข้าร่วมสนับสนุนการจัดงานไพรด์มากขึ้น ทั้งในรูปแบบของการเข้ามาร่วมตั้งบูธและจัดขบวน การเป็นผู้สนับสนุนงาน ส่งผลให้เทศกาลไพรด์กลายเป็นภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันผ่านการต่อรองเชิงอำนาจผ่านงานไพรด์ที่ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ ภายใต้ประเด็นมิติปัญหาเรื่องเพศที่หลากหลาย ทั้งเรื่องการก้าวข้ามผ่านกำแพงอคติทางเพศวิถีของสังคม กฎหมาย การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียม รวมถึงสิทธิและความภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นเกย์ที่เห็นได้จากการแสดงออกทางเพศที่ออกมาเปิดเผยตัวตนมากขึ้น

จากข้อมูลการวิเคราะห์ผลการศึกษาศึกษาการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศกับการแสดงออกถึงการต่อสู้ของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันและชุดวาทกรรมรักต่างเพศ เพื่อหาสาเหตุของการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศและการอธิบายภาคปฏิบัติการของสนามวาทกรรมความผิดเพศ พบผลของการวิเคราะห์ชุดวาทกรรมความหลากหลายทางเพศที่เป็นวาทกรรมรองเพื่อลบลอคติทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยสามารถสรุปได้ว่า วาทกรรมความหลากหลายทางเพศในฐานะวาทกรรมรองยังไม่สามารถทำลายอคติทางเพศวิถีที่คนในสังคมไทยมีต่อกลุ่มเกย์เพศชายได้ ด้วยสาเหตุและปัจจัย ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยด้านประสบการณ์การรับรู้และทัศนคติส่วนบุคคล โดยปัจจัยด้านประสบการณ์การรับรู้และทัศนคติส่วนบุคคลของคนในสังคมไทย ถือเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจความแตกต่างเรื่องเพศวิถีที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นยุคที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศอุบัติใหม่จำนวนมาก การรับรู้และการทำความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ยังเป็นที่เข้าใจและปรับตัวอยู่ในเฉพาะกลุ่มคนที่เป็เด็กและเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่กลุ่มวัยทำงานที่มีครอบครัวและกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทยยังขาดความเข้าใจความหลากหลายทางเพศวิถีและยังคงมีอคติทางเพศวิถีที่มีต่อเกย์ในสังคมไทย ส่งผลให้เกิดการไม่ยอมรับเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยตามมา

(2) ปัจจัยด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมทางสังคมของสังคมไทย ซึ่งปัจจัยด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมทางสังคมของสังคมไทย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมุมมองและความคิดของคนในสังคมที่จะนำไปสู่การยอมรับความแตกต่างทางเพศวิถี เนื่องจาก คนในสังคมที่ยึดถือเอาวาทกรรมรักต่างเพศเป็นวาทกรรมกระแสหลักพร้อมมีค่านิยมในรูปแบบสังคมนิยมชายที่ยกย่องและให้คุณค่ากับความเป็นชายในฐานะผู้นำทางสังคมและครอบครัว การเกิดความแตกต่างทางเพศวิถีที่คนในสังคม

กำหนดไว้จึงกลายเป็นความแปลกที่เป็นความผิด และเพื่อดำรงไว้ซึ่งอำนาจและค่านิยมเดิมเอาไว้ สังคมจึงสร้างสนามวาทกรรมความผิดเพศมากดทับวาทกรรมรองเพื่อกดทับเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ให้กลายเป็นความผิดเพศของสังคม แม้จะมีการพยายามออกมาเคลื่อนไหวเพื่อลบล้างอคติทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่มีต่อเกย์ในสังคมไทยผ่านกิจกรรมหรือเทศกาลไพรด์และการเคลื่อนไหวด้านอื่นๆ แต่ก็ยังไม่สามารถลบล้างอคติดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

(3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนและส่งเสริมความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย โดยปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนให้สังคมไทยเปิดรับเรื่องความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศสภาวะและเพศวิถี โดยผลการศึกษา พบว่า สังคมไทยมีการเคลื่อนไหวและแสดงออกเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศอย่างต่อเนื่อง แต่ขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนที่สามารถขยายผลหรือต่อยอดการแสดงออกและการเคลื่อนไหวเชิงประเด็นของกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้เกิดภาพลักษณ์เชิงบวกได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในแง่มุมมองของการมีกฎหมายที่รับรองหรือคุ้มครองสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยที่ยังไม่ประสบความสำเร็จหรือยังไม่มีกฎหมายออกมารองรับในประเด็นดังกล่าวนี้ ตลอดจนขาดการควบคุมสื่อและการนำเสนอสื่อเพื่อสร้างภาพลักษณ์เกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ดีให้กับสังคม ส่งผลให้ในหลายครั้งที่กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ต้องพบเจอสภาวะที่อึดอัด ทั้งจากในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่ยอมรับความแตกต่างทางเพศวิถีของลูก หรือการถูกเพื่อนล้อเลียน กลั่นแกล้ง หรือถูกกระทำให้เป็นตัวตลกในห้องเรียน ตลอดจนการรับเข้าทำงานที่ถูกเลือกปฏิบัติและโดนเกลียดชังเพียงเพราะเพศสภาพไม่ตรงตามค่านิยมของสังคม ทว่าปัญหาเหล่านี้กลับไม่ถูกนำมาแก้ไขอย่างจริงจังและขาดแรงสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยสาเหตุที่ไม่มีผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม อันเนื่องมาจากการถูกครหาว่าผู้ที่ลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงเป็นพวกเดียวกันกับเกย์หรือเป็นเกย์ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการลุกขึ้นมารณรงค์หรือพยายามสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ไม่เกี่ยวข้องกับเพศสภาวะหรือเพศวิถีว่าต้องเป็นพวกเดียวกันหรือเป็นแบบใด หากแต่ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและความตั้งใจที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคม

ปัจจัยทั้งสามประการข้างต้น คือ สาเหตุและอุปสรรคที่ทำให้ชุดวาทกรรมรองอย่างชุดวาทกรรมความหลากหลายทางเพศไม่สามารถทำลายอคติทางเพศสภาวะและอคติทางเพศวิถีที่สังคมไทยมีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ให้หมดไปจากสังคมได้ แม้จะมีความพยายามออกมาเคลื่อนไหวเพื่อกระตุ้นให้คนในสังคมได้เห็นพ้องและยอมรับกับแนวความคิดและอุดมการณ์ของกลุ่มผ่านวาทกรรมความ

หลากหลายทางเพศที่ร่วมกันสร้างขึ้นมาภายใต้บริบทสังคมนิยมชายที่มีอิทธิพลต่อการเกิดสนามวาทกรรม ความผิดเพศและการปิดกั้นทางเพศวิถีที่ไม่ยอมรับความแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคม ส่งผลให้เกย์ในสังคมไทยส่วนหนึ่งไม่ออกมาเปิดเผยตัวตนและไม่กล้าแสดงออกทางเพศสภาวะหรือเพศวิถีของตน เนื่องจากกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังการเปิดเผยความเป็นตัวตนออกไป จึงเกิด “คำแสลง” ที่มีความหมายในเชิงลบเพื่อใช้เรียกกลุ่มเกย์ที่พยายามปกปิดความเป็นเกย์ตนเองว่าเป็นบุคคลประเภท “อีแอบ” ที่ต้องคอยหลบซ่อนตัวตนและปกปิดความเป็นตัวตนที่เป็นเกย์ไว้ไม่ให้ใครรู้ และกลายเป็นคำที่ใช้ลดทอนคุณค่าเกย์ด้วยกันหรือเป็นคำที่เกย์ใช้เพื่อเหยียดกันเองภายในกลุ่มเกย์ด้วยกันในสังคมไทย จนเป็นการตอกย้ำภาพลักษณ์ของเกย์ในสังคมไทยให้ดูไม่สามัคคีและมีความแตกแยกและส่งผลกระทบต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของเกย์ให้คนในสังคมยอมรับและเปิดกว้างในเรื่องความแตกต่างทางเพศวิถีได้อย่างแท้จริง

4.4 ผลกระทบจากวัฒนธรรมป๊อปกับการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” สู่อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากความเกลียดชังทางเพศวิถีของกลุ่มเกย์เพศชายภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของวัฒนธรรมป๊อปที่มีต่อการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมป๊อปที่มีต่อการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่วัฒนธรรมป๊อปเปรียบเสมือน “สื่อกลาง” หรือ “สื่อหน้า” ของการสร้างผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในสังคม เนื่องจาก วัฒนธรรมป๊อป คือ ภาพแทนของค่านิยมหรือบรรทัดฐานของคนในสังคมและใช้เป็นเครื่องตัดสินความถูกผิดหรือความแปลกแยกของสังคม จนกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมป๊อปเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” ที่ขึ้นอยู่กับคนเลือกใช้คมดาบว่าจะใช้คมดาบด้านใดสะท้อนความคิดและสร้างการรับรู้ให้กับคนในสังคมที่สามารถก่อให้เกิด “คุณประโยชน์และโทษอนันต์” ต่อสังคม

นอกจาก “วัฒนธรรมป๊อป” ที่เป็นเครื่องมือที่สร้างหรือผลิตซ้ำทางความคิดเกี่ยวกับเกย์ในสังคมไทยที่มีผลกระทบต่อมุมมองและการรับรู้ของคนในสังคมในวงกว้าง ทั้งในแง่ดีและแง่ลบ และส่งผลให้คนในสังคมตัดสินหรือให้ค่าว่าความนิยม คือ สิ่งที่ถูกต้องและกลายเป็นการคิดแบบเหมารวมให้กลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมที่เป็นที่ยอมรับและควรปฏิบัติตาม โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จนกลายเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดของคนในสังคม โดยเฉพาะความเข้าใจในเรื่องเพศวิถีที่สังคมเกิดความเข้าใจและการตีตราในทางที่ผิดและเข้าใจประเด็นความแตกต่างทางเพศวิถีว่าเป็นความผิดเพศและเป็นความผิดปกติทางสังคม และส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและการดำรงชีวิตของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยอย่างมาก เนื่องจาก สังคมเกิดการตีตราและ มี

การ “เหยียดเพศ” เพื่อสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีกับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยการ “ระราน” (Bullying) หรือการ “ล้อเลียน” (Mimic) ความเป็นเกย์หรือความเป็นตัวตน จนสร้างความกดดันและความล้าชวยให้กับกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่เป็นสาเหตุของการหาทางออกหรือการจัดการทางอารมณ์ในสภาวะกดดันอย่างไม่ถูกวิธี อาทิ การเก็บตัว การเกิดภาวะซึมเศร้า การเกิดการหวาดกลัวสังคม ไปจนถึงใช้ความรุนแรงหรือก่ออาชญากรรมเพื่อแก้ไขปัญหานั้น เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงประเด็นการใช้ความรุนแรงหรือการก่ออาชญากรรมเพื่อแก้ไขปัญหานั้นและสภาวะความกดดันที่ได้รับจากการโดนสังคมเหยียดเพศความเป็นเกย์ของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 พบกรณีศึกษาเกี่ยวกับการก่อเหตุอาชญากรรมในประเด็นที่มีมูลเหตุมาจากความเกลียดชังทางเพศวิถีที่นำไปสู่ความสูญเสียทั้งชีวิตและสภาพจิตใจที่น่าสลดใจศึกษาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการทำงานของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คือ กรณีของ เด็กชายวัย 12 ปี นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ณ โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่อของการถูกระรานและถูกคุกคามทางเพศ (Sexual harassment) ผ่านการใช้คำพูดเพื่อแสดงออกการเหยียดเพศ (Verbal Sexism) และคำพูดที่สร้างความเกลียดชังหรือคำพูดที่แสดงความเกลียดชังทางเพศวิถี (Hate Speech) จากเพื่อนร่วมชั้นเรียนในโรงเรียน ด้วยเหตุแห่งการมีเพศสภาวะและเพศวิถีเป็นเกย์และมีการแสดงออกทางเพศสภาวะที่แตกต่างจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นเหตุให้เพื่อนในชั้นเรียนนำความแตกต่างทางเพศสภาวะและเพศวิถีของเด็กชายดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือล้อเลียนและระรานด้วยคำล้อเลียนว่า “ตุ๊ด” / “แต้ว” / “ผิดเพี้ยน” ซึ่งก่อให้เกิดความอับอายและกลายเป็นการคุกคามทางเพศที่สร้างความรู้สึกกดดันและความตีเครียดทางอารมณ์

ยิ่งไปกว่านั้น พฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้นเรียนดังกล่าวยังมีการกระทำความรุนแรงต่อเด็กชายผู้ก่อเหตุที่มีเพศวิถีเป็นเกย์ หรือตุ๊ดที่เป็นคำล้อเลียน จนนำไปสู่การเกิดปมในใจและเกิดความคับแค้นใจต่อการกระทำของเพื่อนร่วมชั้นเรียน เด็กชายผู้ก่อเหตุจึงตัดสินใจขโมยปืนปืนพกสั้นขนาด 7.65 มม. จากบิดาและพกติดตัวมาโรงเรียน โดยมีเจตนาใช้ปืนเพื่อสังหารเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ล้อเลียนและระรานความเป็นเพศวิถีของตน ซึ่งเด็กชายผู้ก่อเหตุใช้ปืนดังกล่าวจ่อศีรษะแล้วยิงจนเพื่อนร่วมชั้นที่ล้อเลียนตนเสียชีวิต ณ ที่เกิดเหตุก่อนจะทำการหลบหนีไปเข้าห้องน้ำเพื่อเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นชุดนักเรียน และพยายามจะเดินหนีออกจากโรงเรียน แต่ทางเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยไม่ให้ออก จนกระทั่งมีครูวิ่งมาตามตรวจค้นในตัว พบอาวุธปืนแบบแม็กกาซีน ไม่ทราบยี่ห้อและขนาด จึงควบคุมตัวไปสอบถามจนรับสารภาพว่าเป็นผู้ลงมือยิงเพื่อนเสียชีวิต แต่ถูกเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและครูประจำโรงเรียนจับกุมตัวไว้และนำส่งตำรวจเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงและดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ภาพที่ 49 นำเสนอเหตุการณ์โศกนาฏกรรมกรณีการก่อเหตุอาชญากรรมที่ถูกล้อเลียนเพศวิถี¹⁵⁰

เหตุการณ์ข้างต้น ความรุนแรงที่เกิดจากการเหยียดเพศและความเกลียดชังทางเพศภาวะหรือเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยกับเด็กนักเรียนผู้ก่อเหตุที่มีเพศภาวะและเพศวิถีเป็นเกย์ จนกลายเป็นโศกนาฏกรรมและการก่ออาชญากรรมเป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะที่สังคมยังไม่เปิดกว้างและยังไม่ยอมรับเกย์หรือความเป็นเกย์ได้อย่างแท้จริง โดยเห็นได้จากการที่เด็กชายผู้ก่อเหตุถูกเพื่อนร่วมชั้นเรียนล้อเลียนความเป็นเกย์ด้วยถ้อยคำว่า “ตุ๊ด” ต่อหน้าเพื่อนร่วมชั้นเพื่อสร้างความอับอายให้กับผู้เป็นเกย์ ซึ่งการกระทำล้อเลียนของเพื่อนร่วมชั้นเรียนสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ยอมรับความเป็นเกย์และมองว่าความเป็นเกย์หรือเพศวิถีของเกย์ คือ สิ่งผิดปกติหรือสิ่งที่น่ารังเกียจและสร้างความอับอายให้กับบุคคลที่เป็นเกย์หรือโดนล้อเลียนว่าเป็นตุ๊ด สิ่งเป็นกระบวนการตีตราตามแนวคิดทฤษฎีการตีตราที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนมองว่าความเป็นเกย์หรือตุ๊ด คือ พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน (Primary Deviance) ที่ผิดแปลกจากวิถีของคนในสังคมที่แบ่งแยกเพศชายและเพศหญิง ส่งผลให้เกย์หรือความเป็นเกย์ถูกผลักเข้าสู่กระบวนการตีตรา (Labelling Process) ไปในที่สุด

เมื่อความเป็นเกย์ของเด็กชายผู้ก่อเหตุกลายเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สังคมไม่ยอมรับและตกอยู่ในกระบวนการตีตราว่าเป็นความผิดเพี้ยนจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งการตีตราจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้สร้างปมและบาดแผลทางจิตใจให้กับเด็กชายแบบสะสมและเพิ่มระดับความตึงเครียดและความกดดันต่อสภาวะทางอารมณ์ของเด็กชายวัย 14 ปี ประกอบกับมีปัจจัยคุกคามด้วยการกระทำ ความรุนแรงทางร่างกาย อาทิ การตบหัว หรือทำร้ายร่างกายรูปแบบอื่น ส่งผลให้ระดับความตึงเครียดและความกดดันที่ต้องเก็บความเป็นเกย์ที่สังคมนิยามว่าเป็นความผิดเพี้ยนเอาไว้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและจำเป็นต้องหาทางออกเพื่อลดสภาวะความกดดันและความตึงเครียดให้ได้ระบายออกไปอยู่ในระดับที่เหมาะสม ทว่าเด็กชายผู้ก่อเหตุวัย 14 ปี ยังขาดวุฒิภาวะและวิจารณญาณ ความกดดันและ

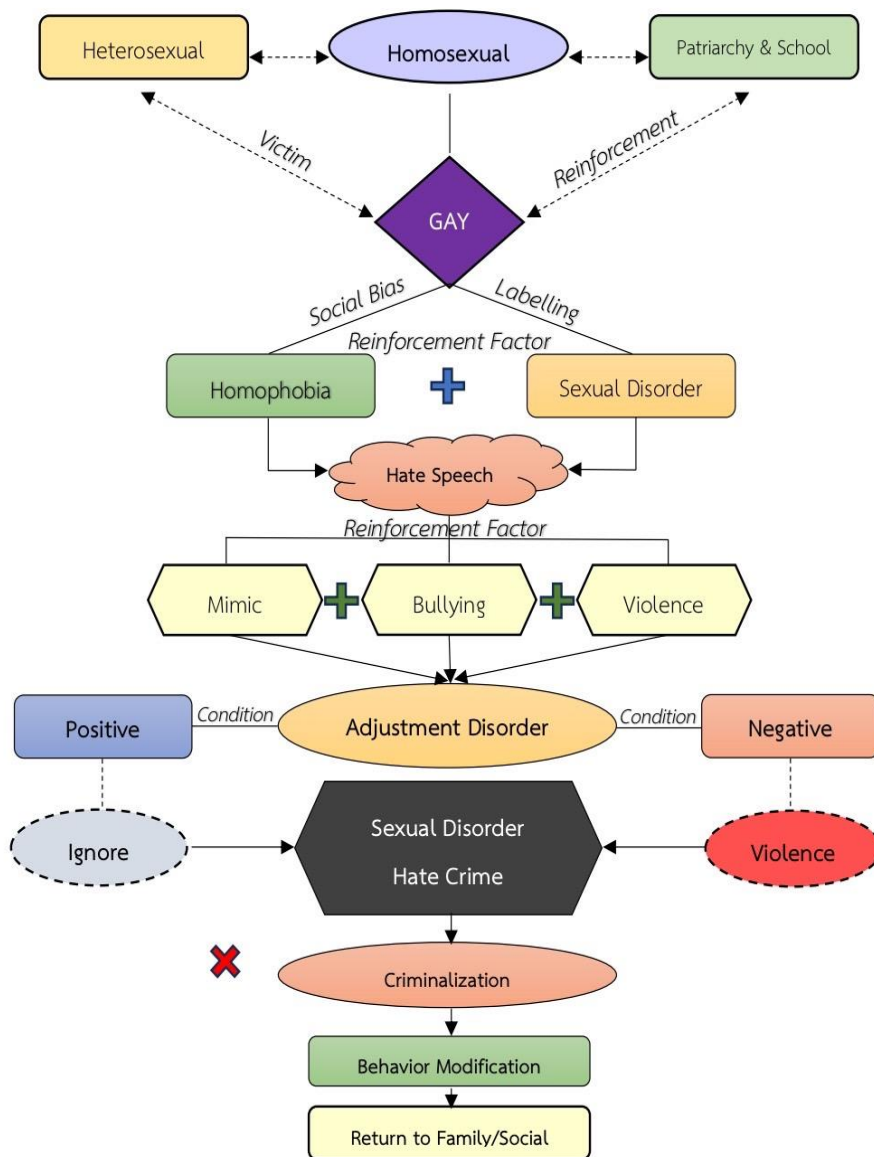
¹⁵⁰ ที่มา : <https://www.newtv.co.th/news/46242>

ความตึงเครียดทางอารมณ์จึงเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนเป็นความแค้นและการผูกใจเจ็บ (Malice) ที่ได้รับการจัดการทางอารมณ์ที่ผิดวิธีหรือได้รับแรงจูงใจแง่ลบ กระบวนการกำหนดตัวเองให้เป็นอาชญากร (Criminal Self-image) และตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรงจึงเกิดขึ้นด้วยการใช้อาวุธปืนเพื่อแก้ไขปัญหายุติความบาดหมางจนกลายเป็นอาชญากรและพฤติกรรมความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นจะถูกสังคมตีตราให้กลายเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างสมบูรณ์ (Secondary Deviance)

กรณีศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานหรือภาคปฏิบัติการของชุดวาทกรรม 2 ชุดที่เข้ามาปะทะและแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรม อันได้แก่ ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน ในสนามวาทกรรมความผิดเพศ ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในประเทศไทยที่เป็นปัจจัยเสริมแรงที่ก่อให้เกิดสภาวะความกดดันและความตึงเครียดทางอารมณ์ร่วมกับการกระทำที่คุกคาม ระบาย และใช้ความรุนแรงเพื่อแสดงถึงการเหยียดเพศความเป็นเกย์และไม่ยอมรับเกย์ของเพื่อนร่วมชั้นเรียนและคนในสังคม ซึ่งวาทกรรมรักต่างเพศถูกสถาปนาให้มีอำนาจเหนือชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันอันเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบค่านิยมสังคมนิยมชายที่มองว่าเพศชายหรือบุคคลที่มีเพศกายภาพเป็นชายจะต้องมีความเป็นชายและต้องมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามซึ่งหมายถึงเพศหญิง เกย์ที่เป็นหนึ่งในกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันจึงถูกชุดวาทกรรมกระแสหลักอย่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศใช้ภาคปฏิบัติการของวาทกรรมโจมตีกลุ่มเกย์เพื่อสร้างอำนาจเหนือ ขณะที่กลุ่มเกย์ที่โดนชุดวาทกรรมรักต่างเพศโจมตีก็ต่อสู้และทำการโต้แย้งด้วยภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมในรูปแบบของการแสดงออกและยืนยันความเป็นตัวตนให้สังคมได้เกิดการยอมรับ แต่ด้วยกระบวนการเสริมแรงจากสภาวะสังคมที่เป็นระบบสังคมนิยมชาย ประกอบกับกระบวนการตีตราว่าความเป็นเกย์ คือ ความผิดเพศ ส่งผลให้ความเป็นเกย์ไม่สามารถเอาชนะหรือสร้างอำนาจเหนือชุดวาทกรรมรักต่างเพศได้และตกอยู่ในฐานะของวาทกรรมรองในสนามวาทกรรมความผิดเพศ ที่ทั้งสองชุดวาทกรรมต่างโต้ตอบและแย่งชิงการมีอำนาจเหนือเพื่อสร้างพื้นที่ในสังคม

ในกรณีของเด็กชายผู้ก่อเหตุเพื่อโต้ตอบและแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมพบว่าชุดวาทกรรมรักต่างเพศพยายามสร้างอำนาจเหนือชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันด้วยการดึงประเด็นความผิดเพศมาสร้างการรับรู้ให้คนในสังคมเกิดสภาวะโรคกลัวคนรักเพศเดียวกันหรือโรคกลัวเกย์ด้วยเหตุผลของเกย์เป็นความผิดเพศที่ไม่ควรให้การยอมรับและใช้คำพูดเพื่อสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมด้วยการดูถูก ล้อเลียน คุกคาม ตลอดจนใช้ความรุนแรงทางร่างกายเพื่อตอกย้ำความผิดเพศและทำให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่เด็กชายผู้ก่อเหตุที่เป็นเกย์คือส่วนหนึ่งของชุดวาทกรรมกลายเป็นชุดวาทกรรมรอง ทว่าภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมของชุดวาทกรรมรักต่างเพศกลับสร้างผลกระทบทั้งเด็กชายผู้ก่อเหตุและเพื่อนร่วมชั้นที่

ล้อเลียนด้วยการใช้ความรุนแรงกลับ เปรียบเสมือนการโต้ตอบแบบ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ที่เกิดความสูญเสียตามมาอย่างคาดไม่ถึงด้วยการที่เด็กชายผู้ก่อเหตุที่เป็นผู้ถูกระทำจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนกลับกลายมาเป็นผู้ก่อเหตุหรืออาชญากรในการก่ออาชญากรรมที่มีมูลเหตุมาจากความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อเด็กชายผู้ก่อเหตุผู้เป็นหนึ่งในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ดังภาพที่ 49

ภาพที่ 50 แสดงกระบวนการตอบโต้และการปะทะทางวาทกรรมในสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยจาก กรณีศึกษา¹⁵¹

¹⁵¹ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

4.5 อิทธิพลของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” กับผลกระทบของการเหยียดเพศและการตีตราที่นำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่อยู่ภายในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันสังคมมีการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศสภาวะและเพศวิถีมากขึ้น กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ เริ่มมีบทบาทและพื้นที่ทางสังคมและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น คลายความกดดันและความอึดอัดทางเพศสภาวะและเพศวิถีลดลง ทว่า กลับเกิดสภาพปัญหาภายในซึ่งเป็นปัญหาของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยกันเองเกิดขึ้นใหม่ในช่วงศตวรรษที่ 21 ซึ่งปัญหาดังกล่าว คือ ปัญหาของการเกิดการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ด้วยกันเองภายในกลุ่ม โดยสาเหตุของการเหยียดกันเองของเกย์ภายในกลุ่มประกอบไปด้วยสาเหตุทางด้านฐานะความเป็นอยู่ การแบ่งชนชั้น การตัดสินและประเมินจากรูปร่าง หน้าตา กิริยาการแสดงทางเพศสภาวะหรือเพศวิถีของการเป็นเกย์ที่ถูกย่ำไปผูกโยงกับความเป็นชายและความเป็นหญิง

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 พบว่า ประเด็นเกี่ยวกับการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีเกิดขึ้นจากสังคมภายนอก ซึ่งถือเป็นปัจจัยปฐมเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและสุขภาพทางจิตของเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เนื่องจาก คนในสังคมยึดถือความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเพศสภาวะหรือเพศวิถีของบุคคลที่จำแนกบุคคลให้มีความแตกต่างกัน โดยที่มีเพียงเพศชายและเพศหญิงที่เป็นเพศกระแสนหลักในสังคม แม้สังคมในยุคปัจจุบันมีการยอมรับเกี่ยวกับเพศสภาวะและเพศวิถีที่มีแนวโน้มเป็นไปได้ในทิศทางที่ดีขึ้นและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นแล้ว แต่สภาพปัญหาการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ด้วยกันเองกลับมีแนวโน้มที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และสร้างความแปลกแยกภายในกลุ่มเกย์ในสังคมไทยมากขึ้นตามไปด้วย โดยในสังคมไทยถือเป็นสังคมที่มีการยอมรับเกย์มากขึ้นจากอดีต แต่เป็นการยอมรับเกย์ “แบบมีเงื่อนไข” ซึ่งมีนักวิชาการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเพศสภาวะและการทำงานกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ อย่าง ผู้ช่วยศาสตราจารย์เคท ครั่งพิบูลย์ ประจำหลักสูตร คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อธิบายการยอมรับเกย์อย่างมีเงื่อนไขในสังคมไทยไว้อย่างน่าสนใจที่ พบว่าประเทศไทยมีเสรีภาพที่เปิดกว้างให้กับเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยไม่ต้องหลบซ่อนแต่ในความเป็นจริงแล้ว สังคมไทยยังมีพื้นที่ที่ปิดกั้น และไม่ได้เปิดออกเพื่อยอมรับเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างเต็มที่¹⁵² โดยเฉพาะในแวดวงวิชาการและงานราชการในสังคมไทยที่

¹⁵² กรุณพร เชษฐพยัคฆ์. (2018). *สังคมไทยยอมรับ LGBT แบบมีเงื่อนไข กำแพงปิดกั้นความหลากหลายทางเพศ ในมุมมองของครูเคท*. (ออนไลน์). ที่มา <https://thematter.co/social/lgbt-inequality-with-krukath/48901>. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2566

ปิดกั้นและมีค่านิยมในการแบ่งแยกเพศแบบชัดเจน เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งทำให้คนเข้าไปอยู่ในระบบระเบียบและข้อตกลงขององค์กร เช่นได้ชัดจากการมีชุดยูนิฟอร์มแบบผู้ชาย ผู้หญิง ที่จำแนกเพศอย่างชัดเจน ส่งผลให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอาจจะรู้สึกว่าจะไม่ได้ยากใส่ฟอร์มตามเพศจนกลายมาเป็นประเด็นปัญหา ซึ่งคนในสังคมจะเริ่มตั้งคำถามเชิงตำหนิว่า เพราะเหตุใดกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงไม่ปฏิบัติตามกล่องของเพศที่กำหนด นำไปสู่การสร้างความไม่พอใจและเกิดอคติทางเพศต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งรวมถึงเกย์ที่ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน

เคท สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยที่มีค่านิยมในวิชาชีพครูที่ต้องเป็นต้นแบบให้กับนักเรียนที่ต้องระวังเป็นอย่างมากในการแสดงออกทั้งทางกิริยา วาจาที่ต้องเป็นแม่แบบที่ดีให้นักเรียน ทำให้เกย์หรือผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ประกอบอาชีพครูในสังคมไทยไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้มากนัก ด้วยเหตุผลของการวางตัวที่ต้องอยู่ในกรอบที่ค่านิยมของคนในสังคมตั้งไว้ ส่งผลให้เกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ต้องดำเนินวิถีชีวิตแบบยอมรับตัวเองด้วยการสร้างคุณสมบัติที่ดีหรือจุดเด่นบางอย่างเพื่อที่จะเปลี่ยนสถานะทางสังคมของตัวเองให้ได้รับการยอมรับ อาทิ เป็นกะเทยก็ต้องเรียนเก่ง หรือต้องทำอะไรดีเด่น ตามคาดหวังของคนในสังคม หรือต้องวางตัวดี บุคลิกภาพดี เป็นต้น ซึ่งการกระทำเหล่านี้ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของคนในสังคมไทยที่ถูกชุดวาทกรรมรักต่างเพศเข้ามามีอิทธิพลและสร้างให้ระบบรักต่างเพศกลายเป็นมาตรฐานและบรรทัดฐานของสังคม โดยมีชุดวาทกรรมความผิดเพศเป็นชุดวาทกรรมที่คอยจำกัดและกดทับความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศสถานะและเพศวิถีที่เกิดขึ้นใหม่และมีความแตกต่างไปจากวาทกรรมกระแสหลัก

นอกจากนี้ สังคมไทยมีภาพจำของเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ว่าเป็นตัวแทนของ “ความตลก” หรือเป็นคน “สร้างสีสัน” ที่เกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ก็ผลิตซ้ำค่านิยมเหล่านั้นด้วยตัวเอง โดยมีการคิดแบบเหมารวมว่าเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องมีความตลก อารมณ์ดี และสร้างสีสันให้กับทุกคน ไม่ต่างจากนักแสดงตลกบันเทิง (Entertainer) เนื่องจาก มีความเชื่อว่าความตลกคือจุดเชื่อมความสัมพันธ์ที่ทำให้คนยอมรับอัตลักษณ์ความเป็นเพศผ่านความตลก แม้จะไม่ได้มีความรู้สึกร่วมหรือรู้สึกเหมือนที่แสดงออกไป แต่เพื่อหาจุดที่ประนีประนอมความสัมพันธ์กับการยอมรับจากสังคมจึงจำเป็นต้องทำตาม และสิ่งนี้ถูกผลิตซ้ำจากคนในสังคม และกลายเป็นภาพจำที่มีต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

อีกหนึ่งนักวิชาการที่ให้ข้อเท็จจริงที่น่าสนใจ คือ John Pachankis นักวิจัยด้านสุขภาพจิต ผู้สนใจศึกษาในด้านของความเครียดและสุขภาพจิตภายในกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้จัดทำโครงการวิจัยด้านสุขภาพทางจิตภายในกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือกลุ่ม LGBTQ+ มหาวิทยาลัย Yale University สหรัฐอเมริกา พบว่าเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความเครียดที่มีสาเหตุจากเพื่อนภายในกลุ่มเกย์ด้วยกัน ซึ่งเรียกว่า “ความเครียดภายในชนกลุ่มน้อย” (Intra-minority stress) เนื่องจาก มีปฏิสัมพันธ์หรือการปฏิบัติต่อกันภายในกลุ่มเกย์ด้วยกันเอง ค่อนข้างที่จะรุนแรง ด้วยเหตุของการรู้สึกเครียดและยึดติดกับภาพลักษณ์ บุคลิก สถานะและเพศวิถีของเกย์ด้วยกันเองภายในกลุ่ม ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็น “การเหยียดชนชั้น” ของเกย์ด้วยกันเอง โดย John ให้คำอธิบายกับปรากฏการณ์ดังกล่าวไว้ว่า “ในสังคมผู้ชาย การแข่งขันกันเป็นเรื่องที่เคร่งเครียดเป็นปกติอยู่แล้ว และเมื่อการแข่งขันเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและทางเพศ ยิ่งทำให้คนเกิดความเครียดมากกว่าเดิม” โดย John จำแนกความเครียดที่เกิดขึ้นจากสภาพสังคมของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ สามารถแบ่งได้ออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ความเครียดเกี่ยวกับเซ็กส์ระหว่างกลุ่มเพื่อนเกย์ด้วยกัน (2) ความเครียดด้านความเป็นผู้ชาย ความมีเสน่ห์ ตลอดจนฐานะทางการเงิน (3) ความตึงเครียดจากการแข่งขันที่มากเกินไปท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และ (4) ความเครียดที่เกิดขึ้นจากการเหยียดชนชั้น อาทิ การเหยียดเชื้อชาติและอายุ และการเหยียดเกย์ที่มีเชื้อ HIV¹⁵³

การศึกษาของ John พบผลการศึกษาน่าสนใจเกี่ยวกับสังคมเกย์ และกลุ่มไบเซ็กส์ชวลที่มีการสร้างอัตลักษณ์ของเกย์และไบเซ็กส์ชวลที่เริ่มต้นจากการสร้างมาตรฐานด้านบุคลิกภาพและเสน่ห์ ความสำเร็จ และความเป็นชาย มาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินเกย์และไบเซ็กส์ชวลในกลุ่มด้วยกัน หรือแม้แต่การเลือกคู่รักของเกย์และไบเซ็กส์ชวลของตัวเองด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นผลดีต่อสภาพจิตใจเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวในการก้าวข้ามค่านิยมการตัดสินผ่านคุณลักษณะรูปร่างและหน้าตาของเกย์และไบเซ็กส์ชวลในสหรัฐอเมริกา

ในการศึกษาวิจัยสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาในส่วนของประเด็นการวิเคราะหส์สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ของเกย์ในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ที่มีต่อ

¹⁵³ Naveen Kumar. (2020). *The Gay Community's Obsession with Status and Looks Has Huge Mental Health Costs*, (Online), <https://www.them.us/story/gay-bi-racism-looks-grindr-anxiety-depression> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2566

กลุ่มเกย์เพศชายในฐานะของบุคคลรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ด้วยกัน ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และส่งผลกระทบต่อเกย์ในสังคมไทยอย่างไร? ซึ่งผลการศึกษาวិเคราะห์ พบว่า เกย์และกลุ่มเกย์เพศชายสังคมไทยมีบริบททางสังคมที่แตกต่างและหลากหลายแง่มุม โดยงานวิจัยของ John สามารถนำมาอธิบายสภาวะความสัมพันธ์ของเกย์ในสังคมไทย ที่มีปรากฏการณ์ทั้งในแง่มุมที่เหมือนกับผลการศึกษาของ John เนื่องจากเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ไม่ได้ตัดสินใจหรือจำแนกแยกแยะกลุ่มของเกย์ออกเป็นประเภทตามเพศสภาวะหรือเพศวิถี แต่กลับมีการใช้การศึกษา ฐานะทางสังคมและการเงิน ชนชั้นทางสังคม และการแสดงออกความเป็นหญิงและความเป็นชาย มาเป็นเกณฑ์และค่านิยมในการตัดสินใจและแบ่งกลุ่มเกย์ในสังคมไทยออกจากกันภายในกลุ่มเกย์ด้วยกัน เห็นได้จากการผลิตซ้ำทางเพศสภาวะและเพศวิถีผ่านการใช้คำศัพท์หรือคำจำกัดความหมายเพื่อแบ่งแยกเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ด้วยกันออกเป็น เกย์รุก เกย์คิง เกย์รับ เกย์ควีน เกย์โบท ไล้เตือน เก้ง กวาง ตู๊ด กะเทย อีแอบ เป็นต้น

โดยการแบ่งคำเรียกขานและคำจำกัดความข้างต้น แฝงไปด้วยนัยของการอ้างอิงถึงความเป็นชายและความเป็นหญิงเข้ามามีส่วนในการนิยามความหมายและจำกัดความเพื่อแบ่งแยกประเภทเกย์ให้แยกออกจากกัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า “ความเป็นชาย” คือ คุณสมบัติที่ถูกนำไปผูกหรือยึดติดกับเกย์รุก (Top/Active) หรือเกย์คิง ด้วยเหตุผลของความเชื่อมโยงว่าเกย์รุกต้องดูมาดแมนหรือมีบุคลิกความเป็นผู้ชายสูงและชัดเจน ขณะที่ “ความเป็นหญิง” ถูกนำไปผูกโยงกับเกย์รับ (Bottom/Passive) หรือเกย์ควีน เนื่องจาก มีความเชื่อที่ว่าเกย์รับหรือเกย์ควีนจะมีความเป็นผู้หญิงหรือการแสดงออกที่เป็นไปในทิศทางความเป็นหญิงที่ชัดเจน โดยเห็นได้จากการสื่อต่าง ๆ ทั้งละคร นิยาย-ซีรีส์วาย ที่มักจะนำเสนอบุคลิกภาพและการแสดงออกให้เห็นว่า เกย์ฝ่ายรุกมีลักษณะแบบที่มี “ความเป็นชาย” มีรูปร่างสูงใหญ่ ร่างกายกำยำ มีบุคลิกความเป็นผู้นำ ในขณะที่ตัวละครฝ่ายรับ จะมีความ “เป็นผู้หญิง” ตัวเล็ก อ่อนแอ้น เปรียบเสมือนการแสดงออกความเป็นหญิงในร่างกายเพศชาย ถือเป็น การนำบทบาทของความเป็นชายและความเป็นหญิงมาสวมให้กับเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์อย่างเต็มรูปแบบจนกลายเป็นภาพแทนที่คนในสังคมจดจำและเกิดความเข้าใจตามภาพแทนเหล่านั้น จนกลายเป็นการสร้างคุณสมบัติมาตรฐาน (Set a standard) ที่ผลิตซ้ำให้เพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์กลับไปสู่ระบบคู่ตรงข้าม

ผลของการสร้างคุณสมบัติมาตรฐานให้กับเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ ได้เกิดผลกระทบที่ไม่ใช่ผลดีต่อเกย์ในสังคมตามมาอย่างมากมาย เนื่องจาก การกำหนดหรือแบ่งแยกเพศสภาวะและ

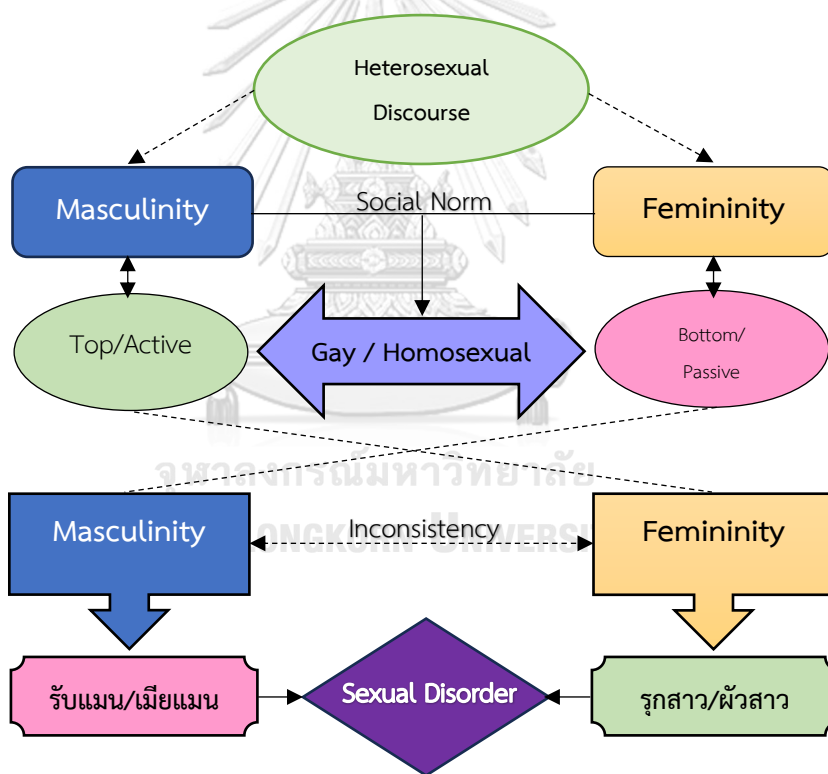
เพศวิถีของเกย์ด้วยการใช้ความเป็นหญิงและความเป็นชายมาเป็นตัวตัดสินเป็นการกำหนดที่ตายตัวและไม่ยืดหยุ่นต่อความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเพศสภาวะและเพศวิถีเป็นเรื่องที่มีความเป็นพลวัตและลื่นไหลสามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา อีกทั้ง “เพศสภาวะหรือเพศวิถีไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับการแสดงออก” กล่าวคือ บุคคลอาจมีความต้องการหรือรสนิยมทางเพศที่ไม่สอดคล้องกับบุคลิกและการแสดงออกของตนเอง อาทิ เกย์รักที่มีเพศวิถีเป็นฝ่ายรัก แต่มีการแสดงออกทางเพศสภาวะความเป็นหญิงสูง หรือเกย์รับที่มีเพศวิถีเป็นผู้ถูกรังแก แต่มีการแสดงออกทางเพศสภาวะความเป็นชายเป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องหรือเป็นไปตามค่านิยมของคนในสังคมที่มีมาแต่อดีต ทว่า คนในสังคมโดยเฉพาะเกย์ในสังคมไทยด้วยกันเอง กลับหยิบยกประเด็นดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีระหว่างกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยกันเอง

สถานการณ์การเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีของกลุ่มเกย์ด้วยกันเอง เห็นได้ชัดเจนจากการมีอคติและเกิดการล้อเลียนตลอดจนเกิดการระราน (Bullying) เกย์ที่มีบุคลิกภาพการแสดงออกความเป็นชายและความเป็นหญิงไม่สอดคล้องกับเพศวิถีที่ตนเองเป็น อาทิ เกย์รักที่มีพฤติกรรมและการแสดงออกความเป็นหญิงมากกว่าความเป็นชายจะถูกเกย์ในสังคมล้อเลียนหรือลดทอนความเป็นตัวตนด้วยคำนิยามว่า “รักออกสาว” ซึ่งสังคมเกย์มองว่าบุคคลดังกล่าวมีความแปลกประหลาดและขัดแย้งกับคุณสมบัติมาตรฐานและค่านิยมที่สังคมตั้งเอาไว้ เช่นเดียวกับกรณีเกย์รับที่มีความเป็นชายสูงจนไม่สามารถบ่งบอกความเป็นเพศวิถีได้ สังคมภายในกลุ่มเกย์ก็จะตั้งข้อสังเกตและตัดพ้อด้วยความ “เสียดาย” และบางกรณีถูกล้อเลียนว่า “แมนกว่าสามี” อันหมายถึง เกย์รับที่มีความเป็นชายสูงกว่าคู่รักที่เป็นฝ่ายรัก จนเกิดการล้อเลียนเกย์รับที่มีคู่รักออกสาวหรือมีความเป็นหญิงว่า “มีผัวสาว” จนกลายเป็นเรื่องล้อเลียนที่ซ้ำกันแต่แฝงไปด้วยการตีตราและการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีที่ผลักดันให้ความไม่สอดคล้องทางเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ให้กลายเป็น “ความผิดเพศ” ที่กลุ่มเกย์นำมาล้อเลียนเพื่อลดทอนคุณค่าด้วยกันเองของสังคมเกย์ในสังคมไทย

ประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาสนามวาทกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย คือ ประเด็นด้านการยึดติดกับค่านิยมหรือคุณสมบัติความเป็นเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ ที่เกิดคำถามที่น่าสนใจว่า เกย์รักต้องแมนหรือมีความเป็นชายเท่านั้นใช่หรือไม่? หรือเกย์รับต้องสาวหรือมีความเป็นหญิงที่ชัดเจนเท่านั้นใช่หรือไม่? หรือเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์สามารถมีคุณสมบัติที่แตกต่างไม่สอดคล้องกันได้หรือไม่? และ หากเกิดความไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือคุณสมบัติมาตรฐานทางเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ที่สังคมเกย์กำหนดไว้

สิ่งนั้นถือเป็นความผิดเพศหรือความผิดปกติ ใช่หรือไม่? อย่างไร? โดยผลการศึกษาพบว่าภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในสังคมไทย “ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ” และ “สนามวาทกรรมความผิดเพศ” มีบทบาทและอิทธิพลที่สำคัญในการกำหนดและจำแนกเพศสภาวะและเพศวิถีเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจัยทั้งสองมีอิทธิพลต่อการจำแนกแยกแยะอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนในส่วนของเพศสภาวะและเพศวิถีของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่รับอิทธิพลการแบ่งเพศสภาวะและเพศวิถีด้วยความเป็นชายและความเป็นหญิง ส่งผลให้เกย์รูกที่มีความเป็นชายน้อยแต่มีความเป็นหญิงสูง แม้จะมีบทบาทและเพศวิถีเป็นฝ่ายรูก แต่สังคมเกย์ก็มองว่าเป็น “รูกที่แปลกแยก” หรือ “รูกสาว” ที่จัดอยู่ในประเภทของเกย์ที่ “ผิดปกติ” หรือ “ผิดเพศ” จากคุณสมบัติมาตรฐานทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่เกย์รูกควรจะเป็น และไม่ได้รับการยอมรับจนนำไปสู่แบ่งแยกกันเองและพัฒนากลายเป็นความเกลียดชังทางเพศวิถีในกลุ่มเกย์เพศชายด้วยกันเองในที่สุด

ภาพที่ 51 แสดงการเกิดการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีภายในกลุ่มเกย์ในสังคมไทย¹⁵⁴

แม้ว่าในศตวรรษที่ 21 สังคมไทยเปิดกว้างให้กับเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่สังคมก็ยังคงผลิตซ้ำวาทกรรมความผิดเพศผ่านชุดวาทกรรมรักต่างเพศโดยมีบริบทสังคมนิยมชาย เป็นปัจจัยส่งเสริมให้สนามวาทกรรมความผิดเพศยังคงอยู่และมีอิทธิพลต่อความแปลกแยกและสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย เห็นได้จากการตั้งคำถามของการสนทนาสัมพันธ์ของเกย์ด้วยกันที่มักถามกันว่า “คุณเป็นแบบไหน?” หรือ “คุณเป็นรุกหรือรับ?” ซึ่งถือเป็นคำถามที่สอดแทรกไปด้วยบทบาทของความ เป็นชายและความเป็นหญิง เนื่องจาก คนสังคมส่วนใหญ่ ยังคงเคยชินกับบทบาทรักต่างเพศ จึงเกิดการเชื่อมโยงมาสู่สังคมของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันและสังคมของเกย์ที่ยังคงผลิตซ้ำวาทกรรมผ่านคำนิยมและคำว่า “เกย์รุก” ต้องเป็นผู้ชาย และ “เกย์รับ” ต้องเป็นผู้หญิง ทั้งที่ในความเป็นจริงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกันเสมอไป โดยพบว่าเกย์รุกก็สามารถประพฤติกรรมออกสาวหรือชอบดูนางงาม หรือชอบใส่เสื้อลูกไม้ เพราะเรื่องของอัตลักษณ์ไม่ได้ยึดติดกับบทบาทบนเตียงหรือเพศวิถี และเป็นรสนิยมส่วนตัว และเรื่องของเพศวิถีของเกย์เป็นเรื่องที่ต้องผ่านประสบการณ์มาก่อนแล้วตัดสินใจว่าเพศวิถีแบบไหนที่ตนเองพึงพอใจก่อนตัดสินใจแล้วระบุเพศวิถีของตนเอง และเรื่องเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ก็เป็นเรื่องที่ลื่นไหล หากความสัมพันธ์ฉันเพื่อนมีประโยชน์ว่า “ไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวร” ฉะนั้น ความลื่นไหลทางเพศวิถีของเกย์ในสังคมไทยก็ “ไม่มีรุกแท้หรือรับถาวร” ฉะนั้น

ภาพที่ 52 การ์ตูนเสียดสีสังคมที่เกย์มีการเหยียดเพศวิถีภายในกลุ่มเกย์ด้วยกัน¹⁵⁵

ผลการศึกษาพบสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเหยียดกันในกลุ่มเกย์พบว่า นอกจากประเด็นการเหยียดเรื่องของเพศสภาวะและเพศวิถีของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยด้วยกันเองแล้ว กลุ่มเกย์ในสังคมไทยยังมีการเหยียดกันเองด้วยประเด็นอื่น ๆ อาทิ ฐานะความมั่งคั่ง บุคลิกการแต่งตัว รูปร่างหน้าตา ระดับการศึกษา ตลอดจนความสามารถพิเศษหรือทักษะพิเศษ เช่น ความชำนาญในการเล่นกีฬา หรือความชำนาญในวิชาชีพหรือทักษะเฉพาะ เป็นต้น โดยผลการศึกษาพบการเหยียดกันเองภายในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยในประเด็นของ “รูปร่างหน้าตา” มากเป็นอันดับต้น ๆ ไม่ต่างจากการเหยียดเพศสภาวะหรือเพศวิถีของเกย์ด้วยกันเอง ซึ่งเกย์มีการตัดสินและสร้างคำหรือวลีเพื่อเป็นภาพแทนของการล้อเลียนหรือลดทอนคุณค่าความเป็นเกย์ที่มีรูปร่างหน้าตาที่ด้อยกว่าหรือไม่เป็นที่นิยมในการดึงดูดเกย์ในสังคม อาทิ การเรียกเกย์ที่มีรูปร่างอ้วนว่า “เกย์หมี” โดนใช้คำว่า “หมี” แทนความหมายของรูปร่างใหญ่โตหรืออ้วนท้วมเพื่อจัดประเภทเกย์อ้วนให้แยกออกจากเกย์ที่มีรูปร่างสมส่วนและมีรูปร่างหน้าตาที่ดี ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำการแบ่งประเภทของกลุ่มเกย์ด้วยกันเอง จนทำให้ความแตกต่างที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมเกย์ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของความ “ผิดปกติ”

WWW.GTHAIMOVIE.COM

ภาพที่ 53 การ์ตูนเสียดสีสังคมที่เกย์มีการเหยียดด้านรูปร่างและบุคลิกที่แสดงออกของกลุ่มเกย์ด้วยกัน¹⁵⁶

นอกจากนี้ การศึกษาวิเคราะห์ยังพบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเหยียดกันเองของเกย์ในศตวรรษที่ 21 ในส่วนของการเหยียดด้านการศึกษาและความสามารถพิเศษของเกย์ด้วยกันเอง โดยเกย์มีการวัดจากระดับการศึกษาที่จบ ตลอดจนระดับความชำนาญในทักษะความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกย์และแข่งขันกันเองในกลุ่มเกย์ อาทิ การเลือกคบหาเฉพาะคนที่จบการศึกษาในระดับหรือสถาบันเดียวกันจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าเกย์ที่จบการศึกษาจากต่างสถาบัน เนื่องจาก เกย์ยังมีค่านิยมที่ยึดติดกับชื่อเสียงของสถานศึกษาและสถาบันที่จบการศึกษามาก หากมีความแตกต่างมากจนเกินไปก็เลือกที่จะไม่คบหาสมาคมด้วย หรือหยาบยกประเด็นความชำนาญที่ทำได้ดี หรือด้านฐานะความมั่งคั่ง หรือภูมิสำเนา มาเป็นเครื่องมือให้การแบ่งแยกเกย์และเหยียดเกย์ด้วยกันเอง อาทิ การเหยียดกันเองด้วยทักษะในการเล่นกีฬา หรือการเหยียดภูมิสำเนาว่าเกย์ที่มาจากต่างจังหวัดคือ “เกย์ภูธร” หรือ “เกย์บ้านนอก” และสถาปนาการสร้างอำนาจเหนือผ่านสถานะภูมิสำเนาของเกย์ที่อยู่ในเมืองให้สูงกว่า เป็นต้น

ข้อสังเกตจากผลการศึกษาที่น่าสนใจ คือ เพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์ในศตวรรษที่ 21 ได้เกิดความสั่นไหวและเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เห็นได้จากความเป็นคู่รักที่สถานะของเกย์รักที่สวมบทบาทเป็นสามีไม่จำเป็นต้องมีความเป็นชายสูงมากเหมือนเช่นแต่ก่อน และเกย์รับที่สวมบทบาทเป็นภรรยาไม่จำเป็นต้องมีความเป็นหญิงสูงเหมือนที่ผ่านมา ส่งผลให้คู่รักเกย์มีความเปลี่ยนแปลงไปจากยุคสมัยก่อนที่ถูกความเป็นชายและความเป็นหญิงครอบงำเรื่องเพศสภาวะและเพศวิถีของเกย์และก้าวเข้าสู่ยุคแห่งความสั่นไหวทางเพศอย่างแท้จริง อีกทั้ง ความแตกต่างและความหลากหลายในการแสดงออกความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยก็สะท้อนให้เห็นว่าเกย์แต่ละคนมีคุณลักษณะหรือมีการแสดงออกที่ต่างกันไปและไม่จำเป็นต้องเป็นเกย์ตามที่ถูกตีกรอบให้แสดงออกได้ตามแบบที่สังคมเข้าใจในอดีต ทว่าในกลุ่มเกย์ด้วยกันเองกลับยังยึดติดค่านิยมและคุณสมบัติของความเป็นแบบ (Quality of form) ที่ยังคงมีค่านิยมแบบเก่าและถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างและผลิตซ้ำชุดวาทกรรมความผิดเพี้ยนจนกลายเป็นการปะทะกันทางความคิดในสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่นำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายด้วยกันเอง ให้เกิดความแปลกแยก แยกความสามัคคี และเหยียดกันเอง ผ่านการใช้ถ้อยคำภาษาที่เป็นภาพแทนการเหยียดกันเองภายในกลุ่มสังคมเกย์ในสังคมไทย ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในสังคมไทย ซึ่งมีอิทธิพลต่อมุมมองและประสบการณ์การรับรู้ของบุคคลจนกลายเป็นการตกอยู่ในอำนาจของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่กลุ่มเกย์เพศชายรับเอาการมองหรือการตัดสินความผิดเพี้ยนมาจากการสังคมนิกรต่างประเทศเข้ามาตัดสินและสร้างคุณสมบัติมาตรฐานให้ความเป็นเกย์ในศตวรรษที่ 21 กลายเป็นสิ่งที่มีเงื่อนไขและเกิดการแบ่งแยกกันเองภายในกลุ่ม

หน่วยวิเคราะห์	ประเด็น	ค่านิยม/สิ่งที่สังคมคาดหวัง	ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริง	การตีตราที่นำไปสู่ความเกลียดชัง
เพศสภาวะ/เพศวิถี		เกย์รัก=ความเป็นชาย	มีความเป็นหญิงสูง	รุกสาว/ผิวสาว/สาวเสียบ
		เกย์รับ=ความเป็นหญิง	พยายามแสดงออกความเป็นชาย	ก.ท.ม (กะเทยแอ็บแมน) /แอ็บแมน/เก็กแมน
		เกย์โบท=เป็นได้ทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับ	มีทั้งความเป็นหญิงและความเป็นชาย	ใส่เตี๊ยน /ผ(ลั)ดไทย
รูปร่างหน้าตา	ผิวพรรณดี/สมส่วน	มีผิวคล้ำ-ดำ รูปร่างอวบ-อ้วน	เกย์หมี/นิโกร/เกย์อ้วน /ยักษ์/เงือก/จูดอน/เนา	
ภูมิลำเนา/ภูมิศาสตร์	ความเป็นหนึ่งเดียว	แบ่งแยกภูมิลำเนา	เกย์กรุงเทพฯ/เกย์ภูเก็ต/เกย์บ้านนอก/เกย์ต่างดาว	
ทักษะ/ความชำนาญ	มีความโดดเด่นเป็นที่ยอมรับจากสังคม	ใช้ความโดดเด่นกดทับผู้อื่นที่ด้อยกว่า	ดูถูกว่าอ่อนประสบการณ์ /ตัวถ่วง/จุดอ่อน/ลูกน้ำ	

ตาราง 10 แสดงความไม่สอดคล้องของค่านิยมกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยที่นำไปสู่การตีตราและเกิดการแบ่งแยกและเหยียดกันเองภายในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย¹⁵⁷

4.6 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมกับสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ในสังคมไทย กรณีศึกษา ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตและร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม

ในปัจจุบันประเทศไทยหรือราชอาณาจักรไทยถือเป็นประเทศที่มีการพัฒนาและเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง เป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีความเจริญด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างหลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงการเปิดกว้างในเรื่องของการมีอยู่ของผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ อยู่ในระดับหนึ่ง เห็นได้จากการมีกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อันได้แก่ เกย์ ทอม ดี กะเทย ตลอดจนบุคคลข้ามเพศ สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมทั่วไปได้อย่างปกติแม้จะมีข้อจำกัดบางสถานที่และบางสถานการณ์ แต่ความเจริญก้าวหน้าทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยไม่ได้เป็นสิ่งยืนยันหรือรับรองได้ว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกจำกัดเพื่อรีดลอนสิทธิด้วยเหตุแห่งเพศสภาวะและเพศวิถี

¹⁵⁷ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

จากสถานการณ์การถูกจำกัดด้วยสิทธิ เสรีภาพ และการถูกเลือกปฏิบัติของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคของกลุ่มในฐานะของการเป็นพลเมืองและประชาชนชาวไทยตามหลักในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 4 วรรคหนึ่งและวรรคสอง อันมีเนื้อหาและสาระสำคัญที่ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน¹⁵⁸ และหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 25 - 27 ที่มีเนื้อหาสาระสำคัญว่าด้วยการกระทำที่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นและไม่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น บุคคลย่อมมีสิทธิกระทำโดยชอบธรรม หากมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของโดยเฉพาะประเด็นของการจำกัดสิทธิเสรีภาพที่ไม่เป็นธรรมและขัดต่อหลักนิติธรรม (Rule of Law) ที่จะนำมาซึ่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล บุคคลสามารถยื่นเรื่องร้องขอต่อศาลเพื่อใช้เป็นข้อต่อสู้ในศาลได้ โดยในวรรคที่ 2 ของมาตราที่ 26 ระบุว่ากฎและรายละเอียดดังกล่าวให้ใช้เป็นการทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงบุคคลใด¹⁵⁹ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้เน้นย้ำถึงสิทธิและความเสมอภาคของประชาชนชาวไทยในฐานะของพลเมืองปวงชนชาวไทยที่ได้รับการรับรองจากกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

แม้จะมีรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายแม่บทที่คอยคุ้มครองสิทธิของปวงชนชาวไทยในฐานะของประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ในการดำรงชีวิตของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยกลับไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างรอบด้านตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นและการแบ่งแยกบุคคลด้วยเหตุแห่งเพศในสังคมไทยยังคงอยู่ภายใต้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่มีมาอย่างยาวนาน ประกอบกับสภาพบริบททางสังคมที่เป็นระบบสังคมนิยมชายที่มุ่งให้คุณค่าเพศชายมากกว่าเพศหญิงที่ยังคงมีอิทธิพลต่อความคิดและธรรมเนียมปฏิบัติของคนในสังคมยังคงเป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบต่อการแบ่งชนชั้นและการเหยียดเพศที่

¹⁵⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 4 เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560

¹⁵⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 25-27 เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560

จะนำไปสู่การสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีให้กับกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย รวมไปถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ด้วยเช่นกัน ซึ่งในประเทศไทยยังขาดตัวบทกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพในด้านของการคุ้มครองทางเพศสภาวะหรือเพศสภาพ ตลอดจนเพศวิถีที่มีความแตกต่างและหลากหลายในสังคม จนเกิดสภาวะ “การก้าวไม่ทันสถานการณ์” ของกฎหมายที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและแก้ไข เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพสังคมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัตและมีนัยที่สำคัญในการดำรงชีพของคนในสังคม

ดังที่กล่าวมาจากข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายในบทที่หนึ่งที่มีข้อจำกัดและกระบวนการที่ไม่เอื้อต่อการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพให้กับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ในสังคมไทย โดยในส่วนนี้จะเป็นส่วนของการวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสนามวาทกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ที่ลงรายละเอียดไปที่ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมและร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตที่กำลังเป็นประเด็นการขับเคลื่อนในกระบวนการยุติธรรมที่น่าสนใจ อันเนื่องมาจาก หากการดำเนินการประสบผลสำเร็จ กลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในด้าน การแต่งงานหรือการมีครอบครัวได้อย่างเสมอภาคเช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิงในสังคมไทย โดยร่างพระราชบัญญัติทั้งสองถูกคิดและสร้างมาจากกรอบแนวคิดของการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและความเท่าเทียมทางเพศให้สอดคล้องกับหลักและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของสภาพปัญหาการถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพด้านการมีคู่ครองและการสร้างครอบครัวอย่างเปิดเผยและถูกต้องตามกฎหมายของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยที่ไม่สามารถจดทะเบียนสมรสกับบุคคลเพศเดียวกันได้ด้วยขัดต่อหลักการและบทบัญญัติทางกฎหมายที่มีมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สำหรับบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานและจดทะเบียนสมรสที่บังคับใช้อยู่ในประเทศไทย คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการสมรสอยู่ในบรรพที่ 5 เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ตั้งแต่มาตรา 1435 – 1598/41 โดยในลักษณะที่ 1 หมวด 2 ว่าด้วยเงื่อนไขการสมรส โดยมีบทบัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 1448 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”¹⁶⁰

จากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 กำหนดเงื่อนไขการสมรสไว้อย่างชัดเจนว่าต้องเป็น “เพศชาย” และ “เพศหญิง” โดยกำหนดที่มีอายุตั้งแต่ 17 ปี บริบูรณ์ ซึ่งการระบุหรือกำหนดเพศไว้อย่างตายตัว สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าสังคมไทยมีการรับเอาระบบความคิดของชุดวาทกรรมรักต่างเพศเข้ามาเป็นพื้นฐานในการคิดและตั้งเงื่อนไขการสมรสของบุคคลในสังคม โดยอ้างเหตุของการสร้างสถาบันครอบครัวและการสืบสกุลภายใต้บริบทสังคมนิยมชายและเป็นการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้คนในสังคมตระหนักรู้และเข้าใจร่วมกันว่ามีเพียงเฉพาะเพศชายและเพศหญิงเท่านั้นที่สามารถแต่งงานมีครอบครัวได้อย่าง “ถูกต้องตามกฎหมาย” ซึ่งการสร้างให้การสมรสของเพศชายและเพศหญิงเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้คนในสังคมเกิดการคิดเชิงแบบเหมารวม (Stereotype) ว่า “ความถูกต้องตามกฎหมาย คือ ความถูกต้องและเหมาะสมที่สังคมต้องยึดถือตาม” และจำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด การกระทำที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ “ถือเป็นความผิด” และต้องได้รับการลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด

ผลกระทบจากการคิดแบบเหมารวมและกำหนดให้เพศชายและเพศหญิงเป็นเพศกระแสหลักที่สามารถแต่งงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ได้สร้างผลกระทบให้กับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างมาก เนื่องจาก คู่รักเพศเดียวกันไม่สามารถจดทะเบียนสมรสด้วยกันได้ แม้จะผ่านขั้นตอนการแปลงเพศสภาพทางกายภาพอย่างสมบูรณ์แล้วก็ตาม คู่รักเกย์เพศชายที่อยู่ในสังคมไทยจึงต้องอยู่แบบไร้สถานะการสมรสตลอดจนไม่มีสิทธิด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังการจดทะเบียนสมรสเนกเช่นการจดทะเบียนสมรสของเพศชายและเพศหญิงที่ได้สิทธิต่างๆตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน เป็นเหตุให้กลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายผ่านการแก้ไข ปรับปรุงตัวบทกฎหมายเรื่องของการสมรสในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเงื่อนไขของการสมรสให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 3 ด้านสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะในมาตรา 27 ที่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับความเสมอภาคของบุคคลที่บัญญัติไว้ว่า

¹⁶⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ลักษณะที่ 1 การสมรส หมวดที่ 2 เงื่อนไขแห่งการสมรส, มาตรา 1448

“มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้...”¹⁶¹

บทบัญญัติดังกล่าวระบุอย่างชัดเจนในเรื่องของความเสมอภาคของบุคคลโดยปราศจากข้อกำหนดและไม่มีเงื่อนไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรคสองของมาตรา 27 ที่บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” ซึ่งเนื้อความในบทบัญญัติวรรคนี้แสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนของกฎหมายว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงต้องได้รับความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ทว่าหากพิจารณาถึงการใช้คำในกฎหมายพบว่า กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ แฝงไปด้วยนัยของการผลิตซ้ำทางอคติทางเพศสภาวะและเพศวิถีอยู่ภายในตัวบทบัญญัติของกฎหมายด้วยตัวของตัวเอง เนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับที่ผ่านมา ล้วนแต่มีการใช้คำที่ระบุหรือบ่งบอกเพศเพียงแต่คำว่า “ชาย” และ “หญิง” โดยที่ผ่านมาก่อนถึงยุคศตวรรษที่ 21 สังคมไทยไม่ตั้งคำถามกับการใช้คำดังกล่าวในกฎหมายเลยว่า เพราะเหตุใดถึงใช้คำจำกัดความแค่คำว่า ชาย หรือ หญิง เท่านั้น? ในความเป็นจริงแล้ว สังคมมีแค่เพศชายกับเพศหญิงที่ควรได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายใช่หรือไม่? และกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยที่ไม่ได้กล่าวถึงในบทบัญญัติของกฎหมายสามารถเข้าถึงหรือได้รับสิทธิเช่นเดียวกับเพศชายหรือเพศหญิงหรือไม่?

ผลการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ระบบกฎหมายไทยนอกจากได้รับอิทธิพลจากระบบความคิดของชุดวาทกรรมรักต่างเพศและบริบทสังคมนิยมชายมาอย่างยาวนานแล้ว สังคมไทยยังมีมุมมองและอคติทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้จัดอยู่ในประเภทบุคคลที่ “ผิดเพศ” ด้วยเหตุผลของค่านิยมของสังคมที่ยึดเพียงเพศชายและเพศหญิงที่สามารถสร้างครอบครัวและสืบสกุลต่อไปได้ อีกทั้งมีการยึดติดกับ “เพศกายภาพ” ที่ตัดสินและจำแนกบุคคลจาก “เครื่องเพศ” (อวัยวะเพศ) ที่มีมาแต่กำเนิดโดยไม่สนใจเพศสภาวะและเพศวิถี

¹⁶¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560

ของบุคคล กลุ่มเกย์จึงถูกบริบททางสังคมและชุดวาทกรรมรักต่างเพศในสังคมจัดให้กลุ่มเกย์คือ บุคคลเพศชายโดยกำเนิดที่มีเพศสภาวะและเพศวิถีที่สเนหาหรือรักเพศชายด้วยกัน ด้วยเหตุผลของการที่เกย์เป็นบุคคลที่มีเครื่องเพศเป็นชายโดยกำเนิด และสังคมได้อนุมานให้บุคคลที่มีเครื่องเพศเป็นชายก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมพฤติกรรมและการแสดงออกให้มีความเป็นชายตามค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ทว่าอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของเกย์ในสังคมไทย ไม่ได้ผูกติดกับเครื่องเพศหรือเพศกายภาพที่เป็นชาย หากแต่มีความแตกต่างและหลากหลายที่มีทั้งสอดคล้องกับเพศกายภาพและกลุ่มที่ไม่สอดคล้องกับเพศกายภาพที่สังคมกำหนดไว้ ความเป็นเกย์จึงไม่ได้ต้องเหมือนกับ “ชายจริง-หญิงแท้” เสมอไปและอาจมีการผสมผสานความเป็นชายและความเป็นหญิงในระดับที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเพศวิถีและรสนิยมของเกย์ละคน

ด้วยเหตุผลการถูกสังคมเหมารวมและการถูกเลือกปฏิบัติจากคนในสังคมที่มองว่าเกย์คือ ความแตกต่างที่เป็น “ความผิดปกติ” และ “ผิดเพศ” กลุ่มเกย์ในสังคมไทยจึงหิบบกประเด็นการสร้างความเท่าเทียมทางเพศมาเป็นประเด็นในการเคลื่อนไหวเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการรณรงค์เปิดเผยตัวตนของเกย์ในแง่มุมที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมผ่านการจัดทำองค์กรสาธารณะประโยชน์และการทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกับหน่วยงานและมูลนิธิต่าง ๆ โดยเฉพาะการรณรงค์เรื่องการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของกลุ่มเกย์ด้วยกันเองเพื่อการลดข้อขัดแย้งที่เคียดแค้นว่าเกย์คือ กลุ่มที่แพร่เชื้อ HIV และ AIDS ให้ลดน้อยและจางหายไปจากภาพจำของคนในสังคม ซึ่งต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 21 กระแสการเรียกร้องของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้เปลี่ยนแปลงไปกลายมาเป็นประเด็นการเรียกร้องสิทธิ “การจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน” (Same Sex Marriage) และการเปลี่ยนค่าน้ำหนักชื่อให้สอดคล้องกับเพศสภาวะและเพศวิถีของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

สาเหตุสำคัญที่กลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศออกมาเรียกร้องให้มีกฎหมายรองรับการจดทะเบียนสมรสของบุคคลรักเพศเดียวกัน เนื่องจาก สังคมไทยในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญประเด็นเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศมากขึ้น ทั้งในด้านการยอมรับความแตกต่างทางเพศสภาวะและเพศวิถี การขจัดการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศวิถีหรือความเกลียดชังทางเพศวิถี พร้อมกับตระหนักรู้ว่าเรื่องเพศถือเป็นประเด็นที่อยู่ในสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และเป็นหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศในสังคมจึงไม่ควรถูกจำกัดหรือถูกเลือกปฏิบัติจากคนในสังคม อีกทั้งยังเกิดกระแส

ความตื่นตัวที่เป็นการขับเคลื่อนของภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่กำหนดไว้ 17 เป้าหมาย โดยมีเป้าหมายที่ 5 ในด้านของความเสมอภาคระหว่างเพศหรือความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality) ที่มุ่งดำเนินการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยมีกำหนดให้ทุกประเทศยุติการกระทำที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกาย และจิตใจ และการล่วงละเมิดทางเพศ ส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้รายละเอียดของ เป้าหมายจะเน้นการพิทักษ์สิทธิสตรี แต่ก็กล่าวโดยภาพรวมที่สื่อเป็นนัยของการจัดการเลือกปฏิบัติ ทางเพศให้หมดไปจากสังคมซึ่งหมายความว่ารวมถึงกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน และด้วยการตื่นตัวจากกระแสดังกล่าวจึงได้เริ่มมีการออกมาเรียกร้องการมีร่างกฎหมาย ภายใต้แนวคิด “สมรสเท่าเทียม” เพื่อขจัดความไม่ปกติที่สังคมตีตราและเบียดขับกลุ่มเกย์และกลุ่ม ผู้มีความหลากหลายทางเพศให้กลายเป็น “ความผิดปกติ” กลับสู่สภาวะปกติอย่างเท่าเทียมกัน จนเกิดเป็น “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม” ขึ้น ก่อนที่ต่อมาภายหลังจะถูกเรียกเป็น “กฎหมายสมรสเท่าเทียม” ในปัจจุบัน

4.7 กฎหมายสมรสเท่าเทียม: ขุดวาทกรรมรอง กับก้าวแรกของความเสมอภาคระหว่างเพศ และการจัดการเลือกปฏิบัติทางเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อ กลุ่มเกย์เพศชายใน สังคมไทย ในศตวรรษที่ 21

ประเทศไทยได้มีการพูดถึงประเด็นการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันตั้งแต่สมัยของนางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีที่มีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษากระบวนการและขั้นตอนการ จดทะเบียนสมรสคู่รักเพศเดียวกันว่าสามารถกระทำได้หรือไม่และขัดต่อเจตนารมณ์หรือหลักการของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ โดยเริ่มจากกรณี นายนที ธีระโรจนพงษ์ เกย์เพศชาย ที่อาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่มีความประสงค์ขอจดทะเบียนสมรสกับคู่รักเพศเดียวกัน โดยเดินทางไป แจ้งความประสงค์ต่อ นายทะเบียนท้องที่ ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครองคู่ ของตนและคู่รักเพศชายที่อยู่ด้วยกันมาอย่างยาวนานถึง 19 ปี แต่นายทะเบียนท้องที่กลับปฏิเสธ การร้องขอและแจ้งเหตุที่ไม่สามารถทำการจดทะเบียนสมรสให้แก่คู่รักของนายนทีและคู่รักได้ เนื่องจาก เป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1458 ที่บัญญัติไว้ว่า

“การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อ ‘ชายหญิง’ ยินยอมเป็นสามี ภริยากัน และต้องแสดงการยินยอม นั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้า นายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

การปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสของนายทะเบียนท้องที่ ถูกตั้งคำถามและเป็นข้อถกเถียงกัน อย่างกว้างขวางว่าเป็นการละเมิดสิทธิและขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่ โดยนายทะเบียนมองว่าการไม่อนุญาตให้ตนและคู่รักจดทะเบียนสมรสถือเป็นการละเมิดสิทธิ ที่ขัดต่อเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 4 และประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 27 วรรค 2 จึงดำเนินการร้องเรียนไปยังสภาผู้แทนราษฎรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อทบทวนและศึกษาข้อกฎหมายว่าการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกัน ว่าเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ อย่างไร ทว่าในช่วงปี พ.ศ.2555 สภาสังคมไทย ยังมีกระแสการต่อต้านและไม่ยอมรับกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อย่างต่อเนื่อง โดยคนในสังคมมองว่าคู่รักเพศเดียวกันไม่สามารถ “สมรส” ได้ ด้วยเหตุของกฎหมาย กำหนดไว้ให้สำหรับเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น ประกอบกับกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลาย ทางเพศไม่สามารถทำหน้าที่สถาบันครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจาก ไม่สามารถให้กำเนิดทายาท หรือการสืบสกุลได้เหมือนเพศชายและเพศหญิง ส่งผลให้รัฐบาลในฐานะของรัฐอธิปไตย จึงเสนอร่าง กฎหมาย “คู่ชีวิต” โดยแยกออกจากกฎหมายสมรสในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีอยู่เดิม เพื่อเป็นการไม่กระทบและลดแรงปะทะจากความเห็นต่างของผู้ไม่สนับสนุน

ต่อมาในปี พ.ศ.2556 การร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตฉบับแรกได้ดำเนินการร่างจนแล้วเสร็จ แต่เกิดการถกเถียงและมีความเห็นไม่สอดคล้องกันหลายฝ่ายในสภา โดยฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยกับร่าง พระราชบัญญัติคู่ชีวิต ซึ่งมองว่าเป็นการสร้างการยอมรับความหลากหลายทางเพศของกลุ่มเกย์และ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ ที่ผลักดันให้เกิดการเข้าถึงสิทธิและความเสมอ ภาคทางเพศได้อย่างเท่าเทียมให้เกิดความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ขณะที่อีกฝ่ายให้ความเห็นต่างว่า ร่างพระราชบัญญัติคู่สมรสจะทำให้คู่รักเพศเดียวกันถูกสังคมตีตรากลายเป็น “พลเมืองชั้นสอง” (Second class citizen) อันหมายถึง บุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติจากการแบ่งแยก เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว ที่เป็นเหตุมาจากระบบภายในของรัฐและเหตุอันมาจากอำนาจทางการเมืองหรือแหล่งอำนาจอื่น ๆ¹⁶² และเป็นกลุ่มที่ได้รับสวัสดิการหรือการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายอย่างจำกัด ขณะที่กลุ่มเพศชายและ

¹⁶² ปุณณฤช ลิลิตชนมมงคล. (2021). *Second class citizen (พลเมืองชั้นสอง) ส่องด้านมืด จากโลกสวยในต่างแดน*. (ออนไลน์), สืบค้น จาก <https://thestatestimes.com/post/2021051503> สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2566

เพศหญิงได้รับสิทธิและสวัสดิการอย่างรอบด้าน ทั้งที่กลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยก็มีสถานะเป็นพลเมืองเช่นเดียวกัน แต่กลับถูกเบียดขับทางกฎหมายที่เป็นชุดวาทกรรมทางการ (Official discourse) ที่เป็นรูปธรรมในสังคม ซึ่งหมายถึง “ตัวบทกฎหมาย” ที่เป็นชุดวาทกรรมทางการดังกล่าว ที่มีทั้งกฎหมายที่ออกมาเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การเข้าถึงสิทธิของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายที่ออกมามีผลเป็นการสร้างข้อจำกัดการเข้าถึงสิทธิและความเสมอภาคทางเพศของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อย่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ในประเด็นเกี่ยวกับการสมรสและการจดทะเบียนสมรส เป็นต้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ชุดวาทกรรมที่เป็นทางการอย่างกฎหมายในสังคมด้านการเข้าถึงสิทธิและความเสมอภาคทางเพศอย่างจริงจัง

ผลการศึกษาวิเคราะห์ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย พบข้อจำกัดด้านการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพในหลายประเด็น อาทิ การจดทะเบียนสมรส การเข้าถึงสิทธิในการรับบุตรบุญธรรม การรับสวัสดิการจากรัฐจากคู่สมรส การใช้นามสกุลของคู่สมรส หรือการเข้าถึงสิทธิในการจัดการมรดกและทรัพย์สินของคู่สมรส เป็นต้น ซึ่งฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการมีร่างพระราชบัญญัติชีวิตของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้เหตุผลและข้อเท็จจริงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยเหตุผลที่หนึ่ง คือ เหตุผลของการไม่ยอมรับและการมีอคติทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยที่มองและตัดสินการกระทำที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศถือว่าเป็นพวก “ผิดเพศ” และไม่ควรถูกได้รับการยอมรับจากสังคม ขณะที่อีกกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติชีวิตจะกลายเป็น “การผลิตซ้ำ” และตอกย้ำความแตกต่างทางเพศของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ย้อนกลับมาทำร้ายและสร้างบาดแผลให้บุคคลเหล่านี้ เนื่องจาก ร่างพระราชบัญญัติมีเนื้อหาที่เปิดกว้างทางด้านสิทธิทางเพศมากขึ้นแต่ก็ยังมิบัญญัติบางประการที่ยังจำกัดสิทธิกลุ่มคนรักเพศเดียวกันอยู่ในกฎหมาย และหากต้องการให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง และควรให้กลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีสิทธิและเข้าถึงสิทธิในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมเช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิงโดยไม่ต้องแบ่งแยกความแตกต่าง เพราะการแบ่งแยกความแตกต่างจะทำให้วาทกรรมความผิดเพศกลับมามีอิทธิพลต่อความคิดและการรับรู้ของบุคคลในสังคมอีกครั้ง ซึ่งเหตุผลและการคัดค้านดังกล่าวประกอบกับสถานการณ์การเกิดรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ส่งผลให้ร่างพระราชบัญญัติชีวิตไม่ได้เข้ารับการพิจารณาในสภา

ภายหลังจากการเกิดรัฐประหารร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตได้ตกไปอยู่ในความรับผิดชอบของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและไม่ได้รับการขับเคลื่อนต่อ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2563 พรรคก้าวไกลได้เสนอร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความไม่เท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม หรือที่เรียกกันว่า “กฎหมายสมรสเท่าเทียม” เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ในชื่อ “ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม” หรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม โดยมีการแก้ไขเนื้อหาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของการกำหนดการสมรสและการจดทะเบียนสมรสในประมวลกฎหมายซึ่งจากเดิมระบุและใช้ถ้อยคำว่า อนุญาตการหมั้นและการสมรสให้กับ “ชายและหญิง” เปลี่ยนมาใช้เป็นกลางทางเพศเพื่อลดอคติทางเพศและลดการผลิตซ้ำว่าทรมมความผิดเพศด้วยการใช้คำว่า อนุญาตให้ “บุคคลทั้งสอง” สามารถทำการหมั้นและจดทะเบียนสมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิได้รับสิทธิหน้าที่และศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกับคู่สมรสชายหญิงทั่วไป และเปลี่ยนคำว่า “สามี-ภรรยา” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้เป็น “คู่สมรส” โดยร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมเปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา 77 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นร่างกฎหมายที่มีประชาชนแสดงความคิดเห็นมากที่สุดตั้งแต่มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในสังคมไทย แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวต่อสถานการณ์การยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

หลังการลงมติของคณะรัฐมนตรีได้ผลการลงมติให้ “เห็นชอบ” ทั้งร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตและร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมในการประชุมครั้งแรก แต่ยังไม่ได้รับบรรจุเข้าไปในวาระพิจารณาของสภาฯ เนื่องจาก ยังมีข้อทักท้วงและคัดค้าน คณะรัฐมนตรีจึงมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมนำร่างกฎหมายทั้งสองฉบับไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งต่อมามีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 เรื่องการสมรสเฉพาะ ชาย-หญิง ว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัย การรับรองการสมรสเฉพาะชาย-หญิง ในมาตราดังกล่าว “ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ” แต่ให้มีการตรากฎหมายเพื่อรองรับสิทธิและหน้าที่ของผู้มีความหลากหลายทางเพศแยกออกมาเพื่อแก้ปัญหาแทน ซึ่งผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยอย่างมาก โดยให้เหตุผลว่าคำวินิจฉัยของสร้างรัฐธรรมนูญขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและเป็นการผลิตซ้ำว่าทรมมความผิดเพศและก่อให้เกิดการเหยียดเพศในสังคม

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ความเห็นไว้ในคำวินิจฉัยดังกล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต และร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม เมื่อผ่านกระบวนการทั้งหมดอย่างถูกต้องจะเป็นกฎหมายที่ใช้รับรองสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งต่อมามีการเคลื่อนไหวจัดกิจกรรมของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มต่าง ๆ เพื่อออกมารณรงค์และสร้างการตื่นตัวเกี่ยวกับการลงชื่อสนับสนุนกฎหมายสมรสเท่าเทียมและร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตที่ได้รับการตอบรับอย่างดี ส่งผลให้กฎหมายสมรสเท่าเทียมและร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต ถูกนำกลับเข้ามาพิจารณาใหม่อีกครั้งในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 โดยถูกบรรจุเพื่อพิจารณาในวาระแรก ทว่าสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติโหวตด้วยคะแนน 219 ต่อ 118 ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับให้คณะรัฐมนตรีไปศึกษาก่อนเป็นเวลา 60 วัน ก่อนที่จะนำกลับขึ้นมาดำเนินการลงมติเพื่อรับร่างในสภาฯ อีกครั้ง แต่ก็มีมติไม่รับร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม เนื่องจากมีเนื้อหาคล้ายกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตที่เสนอโดยรัฐบาล แต่ก็ไม่ได้ยกเลิกร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมไป แต่ให้นำกลับไปศึกษา 60 วันตามมติของสภาผู้แทนราษฎรและหากครบกำหนดต้องนำกลับมาพิจารณารับหลักการหรือไม่รับหลักการในสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง

ผลการลงมติของคณะรัฐมนตรีในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2565 เห็นชอบและรับหลักการร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตและร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมที่คณะรัฐมนตรีเสนอ โดยเนื้อหาของกฎหมายมีการเพิ่มสิทธิของคู่รักเพศเดียวกันให้มีสิทธิหรือเข้าถึงสิทธิได้มากยิ่งขึ้น อาทิ สิทธิในการจัดการทรัพย์สินและทำธุรกรรมร่วมกันได้ สิทธิในการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม สิทธิการฟ้องหย่าและเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู ตลอดจนสิทธิการรับมรดกตามกฎหมาย แม้จะมีการเพิ่มสิทธิต่าง ๆ ให้กับคู่รักเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่ม LGBTQ+ แต่ก็ยังไม่เท่ากับสิทธิของคู่สมรสตามกฎหมายสมรสของเพศชายและเพศหญิง ที่เข้าถึงสิทธิและการเข้าถึงสวัสดิการบางอย่าง เช่น การแปลงสัญชาติตามคู่รัก และการเข้าถึงสวัสดิการของคู่รักอีกฝ่ายหากเป็นข้าราชการ เป็นต้น ซึ่งร่างกฎหมายทั้งสองฉบับได้ผลการคะแนนของการลงมติแยกรายฉบับมีคะแนนเกินกึ่งหนึ่งทุกฉบับ จึงมอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... โดยนำร่างกฎหมายทั้งหมดเข้าพิจารณาร่วมกันทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งได้รับความเห็นชอบทั้ง 2 วาระ และดำเนินการต่อไปในขั้นของการผ่านกฎหมายในชั้นวุฒิสภา และการลงพระปรมาภิไธย จากนั้นจึงจะประกาศเป็นราชกิจจานุเบกษาเพื่อบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป

ย้อนดูไทม์ไลน์ สมรสเท่าเทียม

today

- 2555 นที ธิระโรจนพงษ์ ร้องศาลหลังถูกปฏิเสธการสมรสที่ว่าการ อ.เมืองเชียงใหม่ ชี้สมรสได้แค่ระหว่าง ชาย-หญิง เท่านั้น
- 2556 เกิดการริเริ่มร่าง **พ.ร.บ. คู่ชีวิต** ในรัฐบาลน.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
- 2557 รัฐประหาร
- 18 มี.ย. 2563 ก้าวไกลยื่นเสนอ ร่าง **พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม** ต่อสภา
- 8 ก.ค. 2563 ครม. มีมติเห็นชอบหลักการร่าง **พ.ร.บ. คู่ชีวิต**
- พ.ย. 2563 ร่าง **พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม** บรรจุวาระเข้าประชุมสภา
- 17 พ.ย. 2564 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย สมรสได้แค่ระหว่าง ชาย-หญิง เท่านั้น
- 28 พ.ย. 2564 กลุ่ม 'ภาคีสี่รัฐเพื่อการสมรสเท่าเทียม' เปิดให้เข้าชื่อนำเสนอ ร่าง **พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม** ภาคประชาชน
- 9 ก.พ. 2565 ร่าง **พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม** และ ร่าง **พ.ร.บ. คู่ชีวิต** เข้าสู่วาระที่ 1 แต่สภามีมติให้ส่งให้ครม. ศึกษา ก่อน 60 วัน
- 29 มี.ค. 2565 ค.ร.ม. มีมติไม่รับร่าง **พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม**
- 7 มี.ย. 2565 ครม. เห็นชอบร่าง **พ.ร.บ. คู่ชีวิต** หลังมีการแก้ไข และ ไลฟ์เจียวส่งเข้าสภา
- 16 มี.ย. 2565 สภาฯ ผ่าน ร่าง **พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม** และ ร่าง **พ.ร.บ. คู่ชีวิต** วาระ 1
- 21 พ.ย. 2565 บรรจุเข้าพิจารณา วาระ 2 และ 3 ในสภา
  - เข้าพิจารณาชั้น ส.ว.
  - ทูลเกล้าให้พระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธย
  - ประกาศพระราชกฤษฎีกาบังคับใช้เป็นกฎหมาย

ก้าวผ่าน

ภาพที่ 54 แสดงระยะเวลาการขับเคลื่อนประเด็นการสมรสเท่าเทียมในสังคมไทย¹⁶³

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ถึงจุดกำเนิดแนวคิดของการเกิดร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมหรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม เพื่อแก้ไขปัญหาการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันที่กฎหมายไม่ได้ให้สิทธิไว้ในบทบัญญัติ โดยร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมมุ่งแก้ไขคำที่ใช้ในกฎหมายให้เกิดสภาวะการใช้คำที่ “เป็นกลางทางเพศ” กล่าวคือ เปลี่ยนการใช้คำที่ระบุเพศหญิงและเพศชายให้กลายเป็นคำที่มีการประนีประนอมทางเพศมากขึ้น จากเดิมที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีการระบุคำที่บ่งบอกสถานะทางเพศอย่างชัดเจน อาทิ ชาย-หญิง สามี-ภรรยา ให้เปลี่ยนมาใช้คำที่เป็นกลางทางเพศ เช่น จากคำว่า “สามี-ภรรยา” มาใช้คำว่า

¹⁶³ ที่มา: <https://workpointtoday.com/lgbt-221124/>

“คู่สมรส” (Spouse) หรือคำว่า “พ่อ-แม่” มาใช้คำว่า “บุพการี” เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ที่ทำให้ทุกคนทุกเพศ ทุกวัย สามารถเข้าถึงกฎหมายเพื่อที่จะจัดตั้งครอบครัวด้วยการทลายกำแพงคำจำกัดความเดิมที่กำหนดเพียงชายกับหญิงที่จะสามารถแต่งงานกันได้มาเป็นการอนุญาตให้บุคคลทุกคนสามารถแต่งงานและจดทะเบียนสมรสได้ โดยเริ่มจากการหาวิธีและแนวทางการแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ที่ถือเป็นประเด็นสำคัญ (Pain Point) ที่เปรียบเสมือนหัวใจหลักของการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่รัฐจำเป็นต้องเข้ามาปกป้องและพิทักษ์สิทธิ เสรีภาพให้กับประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกเพศหรือข้อจำกัดใด ที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งหากร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมผ่านกระบวนการพิจารณาและประกาศบังคับใช้ในสังคมจะนำมาซึ่งคุณประโยชน์มหาศาลต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ประเด็นต่างๆเหล่านี้จึงกลายเป็นจุดกำเนิดของการเกิดร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาถึงรายละเอียดและขอบเขตเนื้อหาภายในร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียม เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวบทกฎหมายกับสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย โดยเริ่มทำการศึกษาจากหลักการและเหตุผลของการมีร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมดังที่กล่าวมาข้างต้น และดำเนินการวิเคราะห์ลงในรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระภายในกฎหมายเพื่อหาความแตกต่างและจุดที่ร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมต้องการเข้าไปแก้ไขและปรับปรุง ซึ่งผลการศึกษาในรายละเอียดในร่างกฎหมายสมรสเท่าเทียมพบว่า เนื้อหารายมาตราส่วนใหญ่ในร่างพระราชบัญญัติมุ่งก่อให้เกิด “สิทธิที่หายไป” ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ สิทธิประโยชน์ทดแทนจากประกันสังคม สิทธิเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล สิทธิการลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาลคู่สมรส สิทธิให้คู่สมรสสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ตลอดจนสิทธิการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส เป็นต้น

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมหรือกฎหมายสมรสเท่าเทียมมีการถกเถียงและเสนอการปรับแก้ไขอยู่หลายครั้งและหลายประการ ซึ่งเนื้อหาที่ถูกคัดค้านหรือแก้ไขยังไม่ได้ข้อสรุปที่แน่ชัดจนหลายครั้งที่การดำเนินงานไม่คืบหน้าและเจียบหายไปด้วยเหตุผลของการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นเหตุผลของประชาชนเฉพาะกลุ่มที่เป็นกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสังคมยังไม่เปิดกว้างและยอมรับได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรม จึงได้เริ่มดำเนินการหารือร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อจัดทำกฎหมายหรือหาทางออกในการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศให้กับกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยการเสนอการจัดทำกฎหมาย ขึ้นใหม่

เพื่อเป็นกฎหมายคู่ขนานขึ้นมาอีกหนึ่งฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต ที่กระทรวงยุติธรรม ดำเนินการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ซึ่งถือเป็นการปลุกกระแสการตื่นตัวทางด้าน ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางเพศอีกครั้ง โดยร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต ได้ผ่านการทบทวน เนื้อหาและความเหมาะสมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานหลักที่ดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อหาข้อสรุป และหารือให้เนื้อความในกฎหมายออกมารอบคลุม สมบูรณ์ ครอบคลุมสิทธิต่าง ๆ ที่คู่ชีวิตควรได้รับ สามารถนำมาปรับใช้และบังคับใช้ได้จริงอย่างเหมาะสมกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม

ผลการหารือกว่า 12 ครั้ง ผ่านคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ที่เป็นหน่วยงานหลักในการ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ผลการพิจารณายืนยันร่างพระราชบัญญัติ คู่ชีวิต พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม เสนอต่อคณะรัฐมนตรี (ครม.) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบร่าง กฎหมายทั้งสองฉบับ และให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและหารือร่วมกับ กลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตลอดจนกลุ่มทางศาสนา ก่อนนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร อีกครั้ง โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบประกาศใช้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2557 – 2561) ซึ่งภายในแผนได้ระบุให้มีการส่งเสริมการออกกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิกับคู่ชีวิตในสังคมทุกรูปแบบอย่างเท่า เทียมเพื่อป้องกันการเกิดการตีตราและผลิตซ้ำความเหลื่อมล้ำทางเพศที่ถูกชุดวาทกรรมรักต่างเพศกดทับและ ฎกวาทกรรมความผิดเพศตีตราให้ความหลากหลายทางเพศเป็นสิ่งผิดปกติในสังคม ด้วยการผลักดันร่าง พระราชบัญญัติคู่ชีวิตให้กลายเป็นวาระแห่งชาติและผ่านการปรับแก้ไขเนื้อหาเพื่อความเหมาะสมอยู่หลายครั้ง

เมื่อพิจารณาสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พบว่า ภายในมีเนื้อหาประกอบด้วย การนิยามคำว่า “คู่ชีวิต” การกำหนดอำนาจและขอบเขตของศาลที่จะเข้ามาพิจารณาคดีที่มอบหมาย ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวเข้ามาทำหน้าที่วินิจฉัยตัดสิน การ กำหนดข้อห้ามการสมรสร่วมสายโลหิตหรือเป็นญาติพี่น้องกันทำการสมรสกัน การกำหนดบทบัญญัติ เพื่อรองรับลักษณะความสัมพันธ์ที่นิยามว่าเป็นคู่ชีวิตที่ต้องอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวและช่วยเหลือ อุปการะกันตามฐานานุรูปแห่งตน การมอบอำนาจให้คู่ชีวิตมีสิทธิในการจัดการแทนผู้เสียหาย เช่นเดียวกับสามีหรือภริยา และมีอำนาจดำเนินคดีให้กับคู่สมรสที่เสียชีวิตตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา การแบ่งสินส่วนตัวและสินสมรสร่วมกัน การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิตด้วยความตาย หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน หรือการเลิกเป็นคู่ชีวิตและกำหนดมูลเหตุการฟ้องเพื่อเลิกเป็นคู่ชีวิต

อาทิ คู่ชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกย่องผู้อื่นฉ้นคู่ชีวิต หรือมีการประพฤติชั่ว ทำร้าย ทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือจงใจละทิ้งอีกฝ่ายไปเกิน 1 ปี การรับบุตรบุญธรรม สิทธิในการรับมรดก เป็นต้น

สิ่งที่เป็นข้อสังเกต คือ การนิยามความหมายของคำว่า “คู่ชีวิต” ที่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตให้การนิยามว่า หมายถึง บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันโดยกำเนิดและได้จดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งการนิยามดังกล่าวเป็นการผลิตซ้ำทางวาทกรรมความผิดเพศรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากนิยามความหมายของคำว่าคู่ชีวิตเน้นย้ำไปที่ “เป็นบุคคลเพศเดียวกันโดยกำเนิด” และไม่หมายความรวมถึงการแต่งงานของกลุ่มคนรักต่างเพศ (เพศชายกับเพศหญิง) ไว้ในร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตนี้ ซึ่งเป็น การแบ่งแยกกลุ่มคนรักเพศเดียวกันออกจากเพศชายและเพศหญิงอย่างชัดเจน และในรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติมีการปรับแก้ไขเนื้อหาหลายส่วนให้แตกต่างไปจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมหรือกฎหมายสมรสเท่าเทียมหลายประการ อาทิ การหมั้นและการรับหมั้น การใช้นามสกุลร่วมกันของคู่ชีวิต การลงนามอนุญาตรักษาพยาบาล การเปลี่ยนแปลงอายุชั้นต่ำในการจดทะเบียนสมรส ที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมกำหนดไว้ที่ 18 ปี มาเป็น 17 ปี ตลอดจนการยกเว้นการเสียภาษีมรดกที่ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตไม่ได้ระบุไว้ เป็นต้น

BRIGHT TODAY วันที่ 8 มิถุนายน 2565

พ.ร.บ.คู่ชีวิต - สมรสเท่าเทียม

แตกต่างกันอย่างไร ?

สิทธิและหน้าที่	พ.ร.บ.คู่ชีวิต	สมรสเท่าเทียม
สถานะตามกฎหมาย	คู่ชีวิต	คู่สมรส
การหมั้นและรับหมั้น	✗	✓
การจัดการทรัพย์สินร่วมกัน	✓	✓
การรับบุตรบุญธรรม	✓	✓
การอุปถัมภ์	✗	✓
การให้ - รับมรดก	✓	✓
การอุปการะเลี้ยงดูกันและกัน	✓	✓
การเรียกร้องค่าอุปการะ	✓	✓
การใช้นามสกุลร่วมกัน	✗	✓
การฟ้องหย่า	✓	✓
การยื่นอนุญาตรักษาพยาบาล	✗	✓
การจัดการศพอีกฝ่าย	✗	✓
สิทธิในกองทุนประกันสังคม	✗	✓
กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ	✗	✓
การขอสัญชาติไทย	✗	✓
กรณีอีกฝ่ายเป็นชาวต่างชาติ	✗	✓

ข้อมูล - BILT BANGKOK

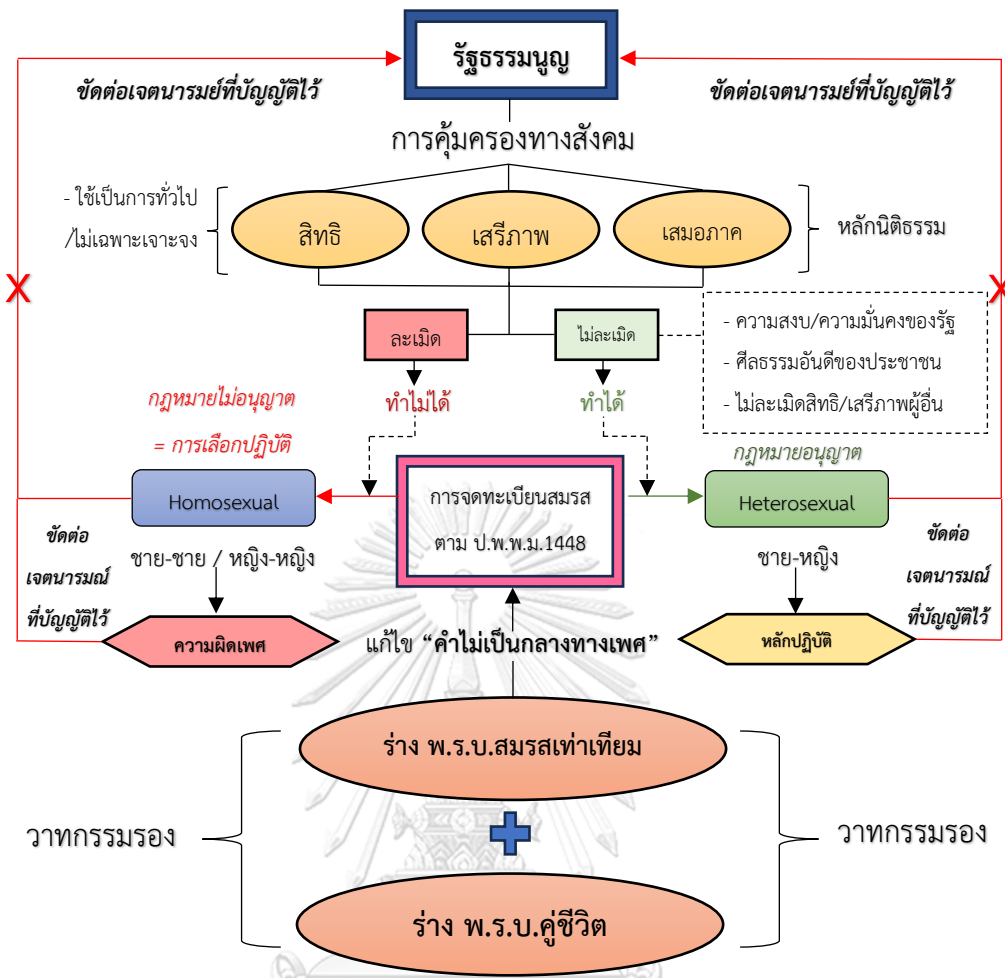
Bright TV Bright Today Bright IV Brighttv20 Brighttv20 www.brighttv.co.th

ภาพที่ 55 แสดงความแตกต่างของเนื้อหาพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ¹⁶⁴

¹⁶⁴ ที่มา: www.brighttv.co.th

ผลการศึกษาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมหรือกฎหมายสมรสเท่าเทียม มีกระบวนการที่มุ่งเข้าไปแก้ไขกฎหมายการสมรสที่มีอยู่เดิมเพื่ออนุญาตให้กลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกันให้สามารถแต่งงานและจดทะเบียนสมรสได้เช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิง และเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางกฎหมายด้านต่าง ๆ ที่พึงได้รับเช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิงทั่วไป ขณะที่ร่างพระราชบัญญัติคู่วีริต มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาที่แตกต่างจากกฎหมายสมรสเท่าเทียมไปบางประการและมีการจำกัดสิทธิบางประการที่เป็นนัยของการแบ่งแยกความแตกต่างทางเพศวิถีที่ชัดเจนมากกว่ากฎหมายสมรสเท่าเทียมที่มีอยู่เดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กฎหมายที่ถือเป็นชุดวาทกรรมที่เป็นทางการที่ถูกคิดหรือร่างขึ้นมาจากกลุ่มคนรักต่างเพศ แม้จะมีการสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเกย์หรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและจากหน่วยงานหลายภาคส่วนเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ แต่ก็แฝงไปด้วยฐานคิดที่ต้องการรักษาอำนาจชุดวาทกรรมหลักอย่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศให้คงอยู่ด้วยการระบุดูความแตกต่างและการจำกัดสิทธิบางประการเป็นการเฉพาะที่แสดงถึงการแบ่งแยกความเป็นเพศออกมาเป็นกลุ่มหรือประเภท

ผลของการการแบ่งแยกที่ระบุไว้ในกฎหมายเป็นการสร้างชุดความคิดใหม่ที่มีระบบการคิดบนพื้นฐานของความสัมพันธ์จากกลุ่มคนรักเพศเดียวกันจนเกิดเป็นชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันในฐานะของการเป็นวาทกรรมชุดรองที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นวาทกรรมที่จะเข้ามาช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมจากชุดวาทกรรมกระแสหลักอย่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่มีกฎหมายรองรับสิทธิและสร้างอำนาจให้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศ ซึ่งตัวบทกฎหมายถือเป็นวาทกรรมรูปแบบหนึ่งที่อยู่ในรูปแบบ “วาทกรรมที่เป็นทางการ” (Official Discourse) ที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความชอบธรรมประกอบกับการอาศัยนามวาทกรรมความผิดเพศเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจเหนือและกดทับวาทกรรมทางเพศชุดอื่น ๆ ที่อุบัติใหม่ ให้กลายเป็นชุดวาทกรรมรองและหมดความหมายจนถูกกลืนหายไปโดยที่สุด ซึ่งการช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันจึงต้องอาศัยการร่างตัวบทกฎหมายสมรสเท่าเทียมและร่างพระราชบัญญัติคู่วีริตเป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจทางวาทกรรมจากวาทกรรมกระแสหลัก เช่นเดียวกับชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่อาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมเป็นเครื่องมือในการช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมสร้างอำนาจเหนือและมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมในปัจจุบันและเป็นปัจจัยที่ทำให้วาทกรรมความผิดเพศ และสนามวาทกรรมความผิดเพศยังคงมีอยู่ในสังคมไทย แม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์เพศชายหรือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมากเหมือนในอดีต

ภาพที่ 56 แสดงความสัมพันธ์การช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมผ่านตัวบทกฎหมาย¹⁶⁵

จากแผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของสนามวาทกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่สังคมไทยมีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในศตวรรษที่ 21 ที่ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทย ซึ่งกระบวนการเกิดสนามวาทกรรมความผิดเพศ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นถึงข้อมูลและการเกิดขึ้นของสนามวาทกรรมจากบริบททางสังคม ทั้งความเชื่อ ความคิด มุมมอง และทัศนคติ ตลอดจนการรับรู้ของคนในสังคมตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายที่สังคมไทยยึดถือมาอย่างยาวนาน และบรรทัดฐานทางสังคมที่ถูกผูกติดกับการทำหน้าที่สถาบันครอบครัวที่สมบูรณ์ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ความเป็นเกย์และกลุ่มเกย์เพศชายหลายเป็นความผิดเพศในสังคมไทย แม้จะมีการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยหรือมีปัจจัยและอิทธิพลจากวัฒนธรรมป๊อปเข้ามาพยายามสร้างการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและการรับรู้ของคนในสังคมไทยยอมรับและเปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศเพิ่ม

¹⁶⁵ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

มากขึ้น แต่วัฒนธรรมป๊อปเองกลับเป็นดาบสองคมที่ตอกย้ำและผลิตซ้ำทางความคิดการแบ่งแยกแยะ และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้กลายเป็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากขึ้นไปพร้อม ๆ กัน การใช้วัฒนธรรมป๊อปเพื่อเป็นสื่อกลางในการสร้างการยอมรับและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจาก ไม่สามารถลบล้างภาพลักษณ์ชุดวาทกรรมกระแสหลัก รักต่างเพศลงได้อย่างแท้จริงและยังสร้างความแตกต่างที่มีให้มากขึ้นในขณะเดียวกัน ส่งผลให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันยังคงเป็นชุดวาทกรรมรองที่ถูกตีตราให้ตกอยู่ในสนามวาทกรรมความผิดเพศ และยังคงต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมต่อไป

การต่อสู้และช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่เป็นการต่อสู้ทางความคิดและค่านิยมของคนในสังคมที่มีต่อรสนิยมทางเพศ เพศสภาวะ และเพศวิถีของคนในสังคม มาเป็นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ที่มีความเป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน กล่าวคือ การต่อสู้ทางวาทกรรมภายในสนามวาทกรรมความผิดเพศของกลุ่มเกย์เพศชายในปัจจุบัน มีการใช้การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) และสื่อทางสังคม (Social Media) เข้ามามีส่วนในการสร้างความตื่นตัวทางสังคมในวงกว้าง เพื่อสร้างการรับรู้การมีอยู่และความหลากหลายทางเพศในสังคม ซึ่งถือเป็นการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง ขณะที่มีการใช้ร่างพระราชบัญญัติและกฎหมายต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและถือเป็นการต่อสู้ของชุดวาทกรรมที่เป็นทางการกับสนามวาทกรรมความผิดเพศเพื่อลบล้างค่านิยมและชุดวาทกรรมความผิดเพศที่ส่งผลกระทบต่อเกย์ในสังคมไทยเป็นกลุ่มคนชายขอบทางสังคมด้วยเหตุของการมีเพศวิถีที่ไม่ตรงกับค่านิยมและบรรทัดฐานของคนในสังคมนับตั้งแต่อดีต

โดยวาทกรรมความผิดเพศที่มีต่อเกย์เพศชายในอดีตถูกนิยามขึ้นภายใต้กรอบความคิดการทำหน้าที่สถาบันครอบครัวของเพศชายที่กลุ่มชุดวาทกรรมรักต่างเพศตีตราและกดทับกลุ่มชายรักเพศเดียวกันที่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างที่สังคมตั้งบรรทัดฐานไว้ให้กลายเป็นกลุ่มผิดเพศ ซึ่งถือเป็นการกำเนิดของการต่อสู้ในสนามวาทกรรมความผิดเพศของทั้งสองชุดวาทกรรม ขณะที่ ในปัจจุบันการต่อสู้ในสนามวาทกรรมความผิดเพศได้ขยายวงกว้างมากขึ้นและเข้ามามีส่วนทำให้เกิดการต่อสู้ภายในกลุ่มเกย์เพศชายด้วยตัวเอง ผ่านการเหยียดเพศวิถีและเพศสภาวะของเกย์ที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของกลุ่มเกย์หรือเป็นไปตามคุณสมบัติมาตรฐานที่กลุ่มเกย์กำหนดไว้ การต่อสู้ในสนามวาทกรรมความผิดเพศในปัจจุบันจึงเป็นการต่อสู้ระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่มีต่อวาทกรรมรักเพศเดียวกันและการต่อสู้ระหว่างชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันด้วยตัวเองดังที่ปรากฏตามผลการศึกษาวิเคราะห์ที่กล่าวมา

บทที่ 5

บทสรุปและอภิปรายผล

(Conclusion)

จากผลการศึกษาวิจัยในบทที่ 4 เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมและเก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยในบทที่ 2 และตามกระบวนการศึกษาวิจัยในบทที่ 3 มาเขียนวิเคราะห์ผลการศึกษาคงคู่ไปกับแนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของสนามวาทกรรมความผิดเพศ โดยเริ่มจากการอธิบายผลการศึกษาตามลำดับช่วงเวลาของเหตุการณ์และกรณีศึกษาอย่างเป็นระบบจากประวัติความเป็นมาและการก่อตัวของสนามวาทกรรมและการสร้างความหมายที่อธิบายถึงปัจจัยสำคัญในการสร้างความหมายและการศึกษาในทางสังคมวิทยาวัฒนธรรมที่มุ่งตีความอธิบายและวิเคราะห์รูปแบบของนัยหรือการตีความเชิงสัญลักษณ์ตามแนวคิดทฤษฎีทางวาทกรรมและสัญวิทยาที่กล่าวถึงในบทที่ 2 พร้อมกับการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการสำคัญที่ทำให้การตีความเชิงสัญลักษณ์หรือการตีความหมายเชิงนัยที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อกระบวนการสร้างนิยามความหมายที่แท้จริงในทางสังคมวิทยาที่หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อสารหรือชุดความคิดที่ได้รับมา

การอธิบายผลการศึกษาดังกล่าวอ้างอิงถึงหลักการอธิบายของ Berger และ Luckman ที่ได้ อธิบายเกี่ยวกับประเด็นการสร้างนิยามความหมายของสังคมวิทยาวัฒนธรรมไว้ในทฤษฎี “การประกอบสร้างความจริงทางสังคม” (The Social Construction of Reality) ที่ใช้วิเคราะห์การสร้างความจริงทางสังคม โดยย้อนกลับไปพิจารณาถึงสิ่งที่ Marx เสนอว่าความรู้ในทางสังคมวิทยามาจากจิตสำนึก (Consciousness) ของมนุษย์ที่กำหนดโดยการดำรงอยู่จริงทางสังคม (Social being) และสังคมจะเป็นตัวกำหนดความเป็นตัวตน ซึ่งความสัมพันธ์ของสังคมวิทยากับความรู้เป็นส่วนหนึ่งของหลักการเชิงประจักษ์ของสังคมวิทยาที่ถูกมองว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาล้วนแล้วแต่เป็นความรู้ที่มีอยู่ในสังคม ดังนั้น การสร้างทฤษฎีของความจริง ทั้งในความจริงทางวิทยาศาสตร์ (Scientific) หรือความจริงทางปรัชญา (Philosophy) ซึ่งสนามวาทกรรมความผิดเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทยล้วนแต่มีองค์ประกอบสร้างความทางสังคมผ่านชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันและผ่านการตีความทางความคิดที่ตกผลึกออกมาเป็นการตัดสินใจและการเหมารวมทางความคิดของคนในสังคม

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในบทที่ 4 พบข้อเท็จจริงของวาทกรรมและสนามวาทกรรมความผิดพลาดที่เป็นไปตามหลักความคิดของ Roland Barthes ผู้สนใจทำการศึกษาด้านสัญวิทยาและความหมายที่ได้สะท้อนความคิดและการวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องของสัญลักษณ์และการตีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่อธิบายเรื่องอำนาจและการเป็นผู้แทนสัญลักษณ์ทางด้านต่างๆของเทพปกรณัมกรีกในผลงานเขียนที่เกี่ยวกับตำนานเทพนิยายปรัมปรา (Mythologies) เปรียบเทียบกับการเล่นมวยปล้ำที่เป็นกีฬาชนิดหนึ่งที่แฝงนัยไปด้วยการแสดงเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชมมากกว่าการแข่งขันแบบเอาเป็นเอาตาย โดยตั้งข้อสังเกตว่านักมวยปล้ำใช้รูปแบบหรือการสื่อสารต่อคนดูได้อย่างไรว่าสิ่งที่กำลังแสดงออกไปนั้น คือ ความบันเทิงมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการต่อสู้หรือทำร้ายร่างกายฝั่งตรงข้ามโดยที่ไม่ต้องพูดหรือบอกผู้ชมก่อนทำการแสดงและสังคมนักมวยปล้ำไม่ได้ตีตราการกระทำด้วยความรุนแรงดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งหลักการดังกล่าวเมื่อใช้อธิบายสนามวาทกรรมความผิดพลาดได้เช่นกัน เนื่องจาก สนามวาทกรรมความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อตีตราชู้สาวทรมารักเพศเดียวกันของกลุ่มเกย์เพศชาย แต่การเกิดขึ้นของสนามวาทกรรมความผิดพลาด ไม่ได้เกิดขึ้นจากค่านิยมที่ตีตรากลุ่มเกย์โดยตรง แต่เป็นการกล่าวถึงความผิดพลาดเชิงนัยผ่านชู้สาวทรมารักต่างเพศและบรรทัดฐานของสังคมที่ผลักดันให้ชู้สาวทรมารักเพศเดียวกันที่ไม่มีความผิดกลายเป็นชู้สาวทรมารองด้วยเหตุผลของการไม่สอดคล้องกับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม

ประเด็นดังกล่าวถูกตั้งคำถามถึงระเบียบแบบแผน โครงสร้าง และสาระสำคัญของสัญลักษณ์กับวาทกรรมกับการทำความเข้าใจความหมายหรือการตีความของสัญลักษณ์หรือสิ่งที่หมายถึงว่าเราจะประมวลผลหรือตีความความหมายของรูปสัญลักษณ์ที่เราพบเห็นได้อย่างไร? ซึ่ง John Thompson อธิบายถึง 2 องค์ประกอบของศึกษารูปสัญลักษณ์ อันได้แก่ การวิเคราะห์ประเภทของการรับรู้ (Cognitive categories) ที่มีองค์ประกอบย่อยของสัญลักษณ์ภายในอีกประการที่จะต้องนำมาวิเคราะห์และทำความเข้าใจ คือ บรรทัดฐาน (Norms) เพื่อการตีความนัยและการพิจารณาขอบเขตของสัญลักษณ์ (Symbolic boundaries) เพื่อให้เห็นภาพการสร้างความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากกระบวนการจัดประเภทการรับรู้ที่สังคมมีต่อชู้สาวทรมารักเพศเดียวกันในเชิงลบ เนื่องจาก ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมตามที่กล่าวมา ส่งผลให้ชู้สาวทรมารักเพศเดียวกันถูกตีตราเป็นความผิดพลาดและเข้าสู่สนามวาทกรรมความผิดพลาดในทันที ซึ่งหากนำองค์ประกอบการวิเคราะห์โครงสร้าง (Structured) หรือองค์ประกอบภายในที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกที่เป็นอีกองค์ประกอบมาร่วมพิจารณาจะพบว่า ชู้สาวทรมารักเพศเดียวกันแตกต่างจากชู้สาวทรมารักต่างเพศที่มีค่านิยมหรือบรรทัดฐานของสังคมเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบ

ธรรมให้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นวาทกรรมกระแสหลักและเบียดขับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันให้กลายเป็นชุดวาทกรรมกระแสรองและถูกกดทับจากการตีตราและสนามวาทกรรมความผิดเพศตามข้อมูลผลการศึกษาวิเคราะห์ในบทที่ 4 ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยข้างต้น

ผลการศึกษายังพบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการศึกษาวาทกรรม (Discourse) และสนามวาทกรรม (Discursive field) ที่น่าสนใจว่า การศึกษาวาทกรรมเป็นการศึกษาที่ไม่มีขอบเขตที่จำกัดและไม่สามารถระบุพื้นที่ในการศึกษาหรือกำหนดสถานการณ์เงื่อนไขในการศึกษาได้อย่างแน่ชัด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาแบบข้ามสาขาวิชา (Interdisciplinary) ที่มีความคาบเกี่ยวและมีความเป็นพลวัตกับศาสตร์หรือสาขาวิชาอื่นได้ตลอดเวลา โดยการศึกษาวาทกรรมจะมุ่งทำการศึกษาภายใต้ระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้าม (Binary Code) ที่ทำให้เห็นความแตกต่างและจำแนกประเภทได้อย่างชัดเจน และเน้นการอธิบายเชิงพรรณนา (Narrative) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ว่าเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์มีความสัมพันธ์กันอย่างไร หรืออัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของคนหรือสิ่งต่าง ๆ ในสังคมกลายมาเป็นที่รับรู้และเข้าใจร่วมกันได้อย่างไร ซึ่งสนามวาทกรรม (Discursive field) เป็นหน่วยการศึกษาที่มีขนาดใหญ่และมีขอบเขตกว้างกว่าการศึกษาวาทกรรมทั่วไป เนื่องจาก สนามวาทกรรมเปรียบเสมือนพื้นที่หรือภาคสนามของการนำเอาวาทกรรมแต่ละชุดเข้ามารวมอยู่ด้วยกัน อาจมีทั้งชุดวาทกรรมที่มีการปะทะกันทางความหมายหรืออาจมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือขัดแย้งกันได้ตลอดเวลา

นอกจากนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสนามวาทกรรมจะมีลักษณะแตกต่างจากระบบสัญญาะในส่วนของ ระบบสัญญาะจะมีความเป็นพลวัต ลื่นไหล สามารถเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวได้อย่างไร้ขอบเขต ขณะที่สนามวาทกรรมมีขอบเขตของการตีความทางความหมายที่มีกรอบและขอบเขตที่จำกัดตามบริบทสถานะแวดล้อมของสนามวาทกรรมนั้น โดยสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ทำการศึกษาพบว่าสนามวาทกรรมความผิดเพศในสังคมไทยถูกจำกัดด้วยกรอบแนวคิดและบริบทแวดล้อมสังคมแบบสังคมนิยมชายที่ยกย่องและสร้างให้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นบรรทัดฐานของสังคมในการตัดสินและตีตราชุดวาทกรรมทางเพศชุดอื่นที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันของกลุ่มเกย์ถือเป็นอีกหนึ่งชุดวาทกรรมที่ก่อตัวขึ้นจากการประกอบสร้างตัวตนเชิงสัญญวิทยาที่กลายเป็นอัตลักษณ์ใหม่ตามแนวคิดทฤษฎีสัญญาวิทยาและการสื่อความหมายและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และความเป็นตัวตน แต่ถูกสังคมเบียดขับให้กลายเป็นความผิดปกติหรือความผิดเพศ เนื่องจาก ถูกเปรียบเทียบกับชุดวาทกรรมทางเพศกระแสหลักส่งผลให้เกย์และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเป็นชุดวาทกรรมรองเฉพาะในพื้นที่ประเด็นการศึกษาทางเพศวิถีเท่านั้นไม่ได้เปรียบเทียบหรือต่อสู้ข้ามไปยังคู่ตรงข้ามอื่น

ผลการศึกษาวเคราะห์โครงสร้างของสนามวาทกรรมความผิดเพศภายใต้บริบทสังคมนิยมชายและระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างการถกเถียงและนำไปสู่ความเข้าใจผิดทางด้านความหมายหรือการตีความและกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคมจนกลายเป็นความเกลียดชังทางเพศวิถีและเกิดการตีตราตามกระบวนการของแนวคิดทฤษฎีการตีตราในทางอาชญาวิทยา โดยโครงสร้างของสนามวาทกรรมความผิดเพศในประเด็นนี้เปรียบเสมือนภาพตัวแทนของการศึกษาในรูปแบบโครงสร้างนิยมเชิงตีความ (Structuralist hermeneutics) ที่สะท้อนให้เห็นกระบวนการทำงานของระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการก่อให้เกิดสนามวาทกรรมในระดับที่ลึกซึ้งผ่านการพรรณนา (Narrative) ที่ร้อยเรียงและจัดลำดับความสัมพันธ์ตามช่วงเวลาของแต่ละเหตุการณ์ความสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้น ระหว่างดำเนินการ ไปจนถึงกระบวนการสิ้นสุดและสรุปจนกลายเป็นชุดความคิดหรือสนามวาทกรรมออกมา

หนึ่งในผลการศึกษาคำเนิดของวาทกรรมและสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมโลกในศตวรรษที่ 19 – 21 เนื่องจาก สังคมได้สร้างบรรทัดฐานและค่านิยมทางเพศให้กับคนในสังคมภายใต้ฐานคิดหรือแนวความคิดเชิงระบบทวิภาคหรือระบบคู่ตรงข้ามที่สถาปนาอำนาจให้กับเพศชายและเพศหญิงให้เป็นเพศที่ได้รับการยอมรับและกลายเป็นเพศกระแสหลักทางสังคม ด้วยการนำเอาบทบาทในการสร้างครอบครัวหรือสถาบันครอบครัวมาเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจและความชอบธรรมให้กับเพศชายและเพศหญิงในฐานะของสามีภรรยาที่มีบทบาทการทำหน้าที่เป็นหน่วยผลิตสร้างสมาชิกทางสังคม ส่งผลให้แนวคิดทฤษฎีเลสเบียน เกย์ และควีร์ ที่ผู้วิจัยนำมาอธิบายในบทที่ 2 ถูกสังคมโจมตีและกดทับให้ตกอยู่ในสนามวาทกรรมความผิดเพศด้วยกระบวนการตีตราและกลายเป็นความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยในศตวรรษที่ 21 เริ่มปรากฏให้เห็นถึงความเกลียดชังทางเพศวิถีและการตีตราให้เกย์และกลุ่มคนรักเพศเดียวกันเป็นความผิดจากกรณีที่สังคมของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการออกกฎหมายที่มีเนื้อหาห้ามทำการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน (Same-Sex Sexual Act) ซึ่งเป็นการตอกย้ำการมีอยู่ของสนามวาทกรรมความผิดเพศจนสังคมมีการนิยามอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของ “ความผิดปกติ” หรือ “ความผิดเพศ” (Sexual Disorder) และถูกวาทกรรมรักต่างเพศกดทับไม่ให้มีพื้นที่ความเป็นตัวตนและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมที่นำไปสู่การเกิดความหวาดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) และนำไปสู่ขบวนการเหตุของการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาอีกลงไปยังพบข้อเท็จจริงที่น่าสนใจเกี่ยวกับการกำหนดให้ พฤติกรรมรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งต้องห้ามและการกระทำอนาจารกับบุคคลเพศเดียวกัน กลายเป็น ความผิด (Criminalization) ซึ่งถือเป็นการนำเอาชุดวาทกรรมที่เป็นทางการอย่างตัวบทกฎหมายเข้า มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจและความชอบธรรมให้กับชุดวาทกรรมกระแสหลัก และระบุให้ ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันถือเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอันเนื่องมาจากกฎหมายระบุไว้ให้เป็น ความผิดหรือกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้ตามหลักการทางอาชญาวิทยาที่ว่า “หลักความผิดเพราะ กฎหมายห้าม” (Mala Prohibita) หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมหรือการกระทำการสิ่งใดที่ กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นข้อห้ามกระทำเพราะเป็นความผิด (wrong due to being prohibited) ซึ่งความผิดเช่นนี้เป็นความผิดที่ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกว่าเป็นสิ่งชั่วร้ายด้วยตัวเอง หากแต่เพียง กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดเพราะฝ่าฝืนในสิ่งที่กฎหมายห้ามกระทำ แสดงให้เห็นถึงภาคปฏิบัติ การของวาทกรรมและการตกอยู่ภายใต้ระบบคู่ตรงข้ามและสนามวาทกรรมความผิดเพศตามแนวคิด ทฤษฎีภาคปฏิบัติการของวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ผลการศึกษาวินิจฉัยยังพบว่า “วัฒนธรรมป๊อป” หรือ “วัฒนธรรมสมัยนิยม” (Popular Culture) มีอิทธิพลต่อการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชัง ทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมป๊อปที่มี ต่อการมีอยู่ของสนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” ที่วัฒนธรรมป๊อปเปรียบเสมือน “สื่อกลาง” หรือ “สื่อหน้า” ของการสร้างผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในสังคมที่ถูกใช้เป็นเครื่องตัดสิน ความถูกผิดหรือความแปลกแยกของสังคม จนกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมป๊อปเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” โดยกรณีศึกษาในงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานหรือภาคปฏิบัติการของชุด วาทกรรม 2 ชุด ที่เข้ามาปะทะและแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรม อันได้แก่ ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ และ ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน ในสนามวาทกรรมความผิดเพศ ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในประเทศไทย และระบบคู่ตรงข้ามตามหลักแนวคิดและทฤษฎีสถาปัตยกรรมของ Lyn Spillman ที่อธิบาย เกี่ยวกับสนามวาทกรรมและการแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมเพื่อการมีอำนาจเหนือและสร้างการกด ทับทางวาทกรรมให้กับวาทกรรมชุดอื่นที่เป็นคู่ตรงข้าม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยเสริมแรงที่ก่อให้เกิด สภาวะความกดดันและความตึงเครียดทางอารมณ์ร่วมกับการกระทำที่คุกคาม ระบาย และใช้ความ รุนแรงเพื่อแสดงถึงการเหยียดเพศความเป็นเกย์และไม่ยอมรับเกย์ของคนในสังคม

การถูกชดวาทกรรมกระแสหลักอย่างชดวาทกรรมรักต่างเพศใช้ภาคปฏิบัติการของวาทกรรมผ่านตัวบทกฎหมายเพื่อโจมตีกลุ่มเกย์เพื่อสร้างอำนาจเหนือกลุ่มเกย์ยังพบผลการศึกษาน่าสนใจเกี่ยวกับการนำเสนอวาทกรรมความผิดเพศมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อยึดกันเองภายในกลุ่มเกย์ในสังคมไทย ซึ่งการยึดกันเองในกลุ่มเกย์ในสังคมไทยผ่านประเด็นต่าง ๆ อาทิ ฐานะความมั่งคั่ง บุคลิกการแต่งตัว รูปร่างหน้าตา ระดับการศึกษา ตลอดจนความสามารถหรือทักษะพิเศษ เป็นต้น โดยผลการศึกษาพบการยึดกันเองภายในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยในประเด็นของ “รูปร่างหน้าตา” และการยึด “เพศสภาวะหรือเพศวิถี” ของเกย์ด้วยกันเองเป็นประเด็นที่ถูกนำมายึดกันเองมากที่สุด ซึ่งเกย์มีการตัดสินและสร้างคำหรือวลีตามกระบวนการสร้างวาทกรรมของฟูโกต์เพื่อสร้างชุดคำหรือข้อมูลทางภาษาหรือการเล่นคำทางภาษาและผสานการแฝงนัยเชิงความหมายของแนวคิดสัญวิทยาของ Barth และโซซูร์เพื่อเป็นภาพแทนของการล้อเลียนหรือลดทอนคุณค่าความเป็นเกย์ที่มีรูปร่างหน้าตาที่ดีกว่าหรือไม่เป็นที่ยอมรับในการดึงดูดเกย์ในสังคมซึ่งเป็นการผลิตซ้ำการแบ่งประเภทของกลุ่มเกย์ด้วยกันเอง จนทำให้ความแตกต่างที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมเกย์ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของความ “ผิดปกติ” ดังเดิมเหมือนที่เป็นมาในอดีต

ทั้งนี้ เมื่อทำการสรุปผลการศึกษาจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ในบทที่ 4 พบว่าการต่อสู้และช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมภายใต้สนามวาทกรรม “ความผิดเพศ” และความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่เป็นการต่อสู้ทางความคิดและค่านิยมของคนในสังคมที่มีต่อรสนิยมทางเพศ เพศสภาวะ และเพศวิถีของคนในสังคม มาเป็นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ที่มีความเป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นการต่อสู้ที่ใช้การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) และสื่อทางสังคม (Social Media) เข้ามามีส่วนในการสร้างความตื่นตัวทางสังคมในวงกว้างเพื่อสร้างการรับรู้การมีอยู่และความหลากหลายทางเพศในสังคม ถือเป็น การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในทางสัญวิทยาที่สร้างการรับรู้ให้คนในสังคมที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง อีกทั้งมีการใช้ร่างพระราชบัญญัติและกฎหมายเป็นเครื่องมือในฐานะของชดวาทกรรมที่เป็นทางการในการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและถือเป็นการต่อสู้ของชดวาทกรรมที่เป็นทางการกับสนามวาทกรรมความผิดเพศเพื่อลบล้างค่านิยมและชดวาทกรรมความผิดเพศที่ส่งผลกระทบต่อเกย์ในสังคมไทย

บทสรุปของการศึกษาพบการต่อสู้และการแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรม ภายในสนามวาทกรรม ความผิดเพี้ยนกับความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้ระบบสังคมนิยมชาย ในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ผ่านกรณีศึกษาและตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษาวิจัย ที่ได้จากวิเคราะห์ชุดความคิดและชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดความคิดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่มี อยู่ในสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยน แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมของชุด วาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน โดยมีชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นชุดวาทกรรม กระแสหลัก ที่เปรียบเสมือน “เจ้าของพื้นที่เก่า” ที่มีอิทธิพลควบคุมระบบค่านิยมจนกลายเป็นบรรทัด ฐานของคนในสังคมไทย ซึ่งการต่อสู้ของชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันใน สนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนในช่วงก่อนศตวรรษที่ 21 เป็นการต่อสู้ในรูปแบบของการสร้างค่านิยม และสร้างความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนผ่านระบบของภาษา การใช้คำ การแสดงออกทาง กริยา ท่าทาง ตลอดจนการใช้สัญญาณหรือการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เข้ามาเป็นกระบอกเสียงในการ สะท้อนความเป็นตัวตนและแสดงออกการมีอยู่ซึ่งความแตกต่างทางเพศวิถีท่ามกลางค่านิยมรักต่าง เพศของคนในสังคมไทย จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคของการต่อสู้เพื่อบุกเบิกความเป็นเกย์และเปิดเผย ตัวตนของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยที่ทำทลายระบบสังคมนิยมชายที่เข้มข้นของสังคมไทยในอดีต จนเกิดการตีตราว่าเกย์หรือกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน คือ ความผิดเพี้ยน ที่ไม่ควร ได้รับการยอมรับจากสังคม

ในอดีตของสังคมไทยการต่อสู้ทางระหว่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศกับชุดวาทกรรมรักเพศ เดียวกันปรากฏขึ้นในสังคมไทยนับตั้งแต่การเกิดกรณีของกรมหลวงรักษนเรศที่ถูกสำเร็จโทษด้วย ท่อนจันทร์ เนื่องจาก มีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับนายละครในจนเป็นที่รับรู้ของราชสำนักและ สร้างความอับอายให้กับชนชั้นสูงในราชสำนักจนเป็นเหตุให้เกิดการสำเร็จโทษเพื่อไม่ให้เป็นที่เยี่ยงอย่าง ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าสังคมไทยในอดีตมีการต่อต้านและไม่ยอมรับกลุ่ม คนรักเพศเดียวกันหรือเกย์เพศชายในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใดก็ตาม หากพบเห็นหรือรู้ว่าบุคคลใด มีพฤติกรรมส่อไปในกลุ่มคนรักเพศเดียวกันให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดและต้องได้รับการ ลงโทษ ซึ่งหลักการดังกล่าว ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 ในกฎหมายลักษณะ อาญา ร.ศ. 127 มาตรา 242 ที่ระบุให้การร่วมเพศที่ “ผิดธรรมดา” ด้วยชายหรือหญิงและสัตว์ถือเป็น ความผิดตามกฎหมาย ที่หมายรวมถึงการร่วมเพศ “ทางทวารหนัก” ที่กฎหมายถือเป็นการ “การชำเราที่ผิดธรรมดาตามนุษย์” มีโทษจำคุกและเสียค่าปรับตามกฎหมาย ซึ่งถือเป็นการสะท้อนให้ เห็นถึงภาคปฏิบัติของการของสนามวาทกรรมความผิดเพี้ยนที่มีอยู่ในสังคมไทยและกระบวนการตีตรากลุ่ม

คนรักเพศเดียวกันให้กลายเป็นผู้กระทำความผิดและต้องได้รับการลงโทษจากสังคม ส่งผลให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันกลายเป็นสิ่งต้องห้ามและต้องหลบซ่อนจากสังคม ด้วยเหตุจากการโดนกฎหมายที่เป็นวาทกรรมทางการเมือง ระบุ และสร้างการรับรู้คนในสังคมให้เกิดความกลัวกลุ่มเกย์เพศชายหรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน เนื่องจาก เป็นความผิดเพศและมีความผิดจนกลายเป็นการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถี จนกลายเป็นภาพแทนที่คนในสังคมจดจำและยึดถือตามกฎหมายมาอย่างยาวนาน

แม้ต่อมาในรัชสมัยรัชกาลที่ 6 สถานการณ์การแสดงออกความเป็นตัวตนของกลุ่มชายรักเพศเดียวกันเริ่มเปิดกว้างขึ้น แต่ก็ยังเป็นเพียงการเปิดกว้างในสังคมเฉพาะกลุ่มที่เกิดขึ้นในราชสำนักฝ่ายในที่ยังเป็นสังคมของชนชั้นสูงในสังคม ส่งผลให้ภาพของกลุ่มเกย์เพศชายหรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกันถูกสังคมเข้าใจว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดเฉพาะกับชนชั้นสูงและเป็นที่ยอมรับกันในราชสำนักฝ่ายใน อีกทั้งมีกฎระเบียบที่คอยควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันในราชสำนักที่เข้มงวดและห้ามมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามหรือเพศหญิงโดยไม่จำเป็น ส่งผลให้เพศอื่น ๆ ที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับชายในราชสำนักหรือนายในเกิดความกลัวและระมัดระวังความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำความคิดว่ากลุ่มคนรักเพศเดียวกันแตกต่างจากกลุ่มคนรักต่างเพศ ทำให้สังคมเกิดการแบ่งแยกเพศผ่านเพศสภาวะและเพศวิถีอย่างชัดเจนตามกฎหมายหรือระเบียบที่ได้สร้างไว้ในสังคม กลุ่มเกย์เพศชายในฐานะของตัวแทนชุดวาทกรรมคนรักเพศเดียวกันจึงตกอยู่ในวังวนสนามวาทกรรมผิดเพศต่อไป กระทั่งเข้าสู่ยุคที่สังคมไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมป๊อปเข้ามาในสังคม ถือเป็นช่วงที่มีการเปิดเผยตัวตนของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างกว้างขวางในสังคมผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้ง นิติสาร โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และอื่น ๆ อีกมากมาย จนสังคมเกิดการรับรู้การมีตัวตนของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันกลับมามีพลังและมีอำนาจขึ้นมาต่อรองและตอบโต้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศอีกครั้ง

ในช่วงศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่สังคมไทยเกิดการตื่นตัวทางด้านความหลากหลายทางเพศและสังคมเริ่มเปิดรับกลุ่มเกย์เพศชายมากยิ่งขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป เห็นได้จากการออกมาทำการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย อาทิ การออกมาจัดเทศกาลไพรด์ในเดือนมิถุนายนของทุกปีเพื่อแสดงความเป็นตัวตนและเรียกร้องสิทธิให้กับกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเด็นต่าง ๆ โดยสิ่งที่น่าสนใจในการรวมตัวเพื่อเรียกร้องสิทธิของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย คือ ประเด็นการเรียกร้องให้มีกฎหมายที่รองรับการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้เข้าถึงสิทธิตามกฎหมายได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม โดยมีร่างกฎหมายที่สำคัญสอง

ฉบับ อันได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียม และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่เกิดจากการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างเพศอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมสองฉบับแรกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายเพื่อการเข้าถึงสิทธิด้านการจดทะเบียนสมรสและสิทธิต่าง ๆ ให้กับกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

ในผลการศึกษาพบว่า กฎหมาย ถือเป็น “ชุดวาทกรรมทางการ” (Official Discourse) ของสังคมที่เป็นรูปธรรม เนื่องจาก เป็นตัวกำหนดสิทธิหรือจำกัดสิทธิและตีกรอบหรือขอบเขตการเข้าถึงสิทธิและการดำรงชีวิตของคนในสังคมที่ชัดเจน ประเด็นการศึกษาวิเคราะห์ที่น่าสนใจในการพิจารณากฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวอยู่ที่กฎหมายในฐานะของการเป็นชุดวาทกรรมทางการของสังคม มีส่วนในการช่วยเหลือหรือส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างไร โดยผลการศึกษาพบว่าร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับเปรียบเสมือน “ดาบสองคม” ที่ในแง่มุมหนึ่งเป็นการออกมาเรียกร้องให้สังคมเกิดการยอมรับกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่รักเพศเดียวกันในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น และเป็นช่องทางในการเข้าถึงสิทธิและความเสมอภาคทางเพศเช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิงได้มากยิ่งขึ้น ผ่านการรับรองทางกฎหมายที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ รวมไปถึงการใช้โอกาสในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต ซึ่งในประเด็นการศึกษานี้พบข้อเท็จจริงที่น่าสนใจ คือสังคมไทยได้รับอิทธิพลจากค่านิยมแบบสังคมนิยมชาย (Patriarchy) ที่ให้คุณค่าและยกย่องเพศชายให้มีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิงด้วยเหตุผลของการเป็นผู้นำและการทำหน้าที่สืบสกุลของครอบครัว ส่งผลให้คนในสังคมผูกยึดการทำหน้าที่ของลูกผู้ชายผ่านการทำหน้าที่สถาบันครอบครัวและการสืบสกุลเป็นหลัก ซึ่งเป็นการแต่งงานระหว่างชายและหญิงแบบรักต่างเพศเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว ส่งผลให้ความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักต่างเพศกลายเป็นค่านิยมและเป็นวาทกรรมกระแสหลักที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมมาอย่างยาวนาน

โดยสาเหตุที่กล่าวว่าชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นชุดวาทกรรมกระแสหลักของสังคมไทยเห็นได้จากการมีกฎหมายที่ระบุหรือมีบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นหลักอย่างชัดเจน คือ บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพที่ 5 เรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ตั้งแต่มาตรา 1435 - 1598/41 โดยในลักษณะที่ 1 หมวด 2 ว่าด้วยเงื่อนไขการสมรส โดยสาระสำคัญว่า บุคคลจะทำการสมรสได้ต่อเมื่อเป็นเพศชายและเพศหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนได้ ซึ่งเป็นการกำหนดเงื่อนไขการ

สมรสไว้อย่างชัดเจนว่าต้องเป็น “เพศชาย” และ “เพศหญิง” โดยกำเนิด ถือเป็นภาระบุหรือกำหนดเพศไว้อย่างตายตัว สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าสังคมไทยมีการรับเอาระบบความคิดของชุดวาทกรรมรักต่างเพศเข้ามาเป็นพื้นฐานในการคิดและตั้งเงื่อนไขการสมรสของบุคคลในสังคม กลายเป็นการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจร่วมกันว่ามีเพียงเฉพาะเพศชายและเพศหญิงเท่านั้นที่สามารถแต่งงานมีครอบครัวได้อย่าง “ถูกต้องตามกฎหมาย” และเกิดการคิดเชิงแบบเหมารวม (Stereotype) ว่า “ความถูกต้องตามกฎหมาย คือ ความถูกต้องและเหมาะสมที่สังคมต้องยึดถือตาม” การกระทำที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ “ถือเป็นความผิด” และต้องได้รับการลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไปโดยปริยาย

ผลของการสร้างค่านิยมการแบ่งแยกเพศเป็นเพศชายและเพศหญิงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้กลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมหรือเป็นสิ่งที่ถูกต้องและมีความเหมาะสมจนประสบความสำเร็จได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าชุดวาทกรรมรักต่างเพศได้ใช้กฎหมายอันได้แก่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปัจจุบัน รวมไปถึงกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ. 127 หรือกฎหมายอาญา มาตรา 177 หรือกฎหมายอาญา มาตรา 177 เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมที่สถาปนาให้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นวาทกรรมกระแสหลักที่เปรียบเสมือนเจ้าของพื้นที่ที่ครองอำนาจเหนือและกดทับชุดวาทกรรมทางเพศชุดอื่น ๆ ที่รวมไปถึงชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันให้กลายเป็นชุดวาทกรรมรอง (Secondary Discourse) ของสังคม ซึ่งชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันเปรียบเสมือน “ผู้ทำชิงคนใหม่” ที่ใช้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมและร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตเป็นอาวุธเพื่อเป็นการ “แก้ทาง” ชุดวาทกรรมกระแสหลักอย่างชุดวาทกรรมรักต่างเพศ เนื่องจาก เล็งเห็นถึงช่องว่างของกฎหมายที่เปรียบเสมือนเป็นจุดอ่อนของชุดวาทกรรมกระแสหลักที่ลิดรอนสิทธิของกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยด้วยการเลือกใช้คำที่ระบุการแบ่งแยกเพศอย่างชัดเจนที่แฝงไปด้วยการเลือกปฏิบัติและการกีดกันความหลากหลายทางเพศที่นำไปสู่การเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงและแก้ไขตามกระบวนการและขั้นตอนอย่างเป็นระบบและรอบคอบ เพื่อสร้างคำที่เหมาะสมและมีความหมายที่เป็นกลางทางเพศที่จะนำไปสู่การเข้าถึงสิทธิของประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียม

ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้และการช่วงชิงอำนาจและพื้นที่ทางวาทกรรมผ่านตัวบทกฎหมายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงศตวรรษที่ 21 ถือเป็นปรากฏการณ์ที่มีความย้อนแย้งของสังคมไทย กล่าวคือ สังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีการเปิดกว้างทางวัฒนธรรมที่ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ทว่าสังคมไทยกลับมีตัวบทกฎหมายที่เปรียบเสมือนชุดความคิดของคนในสังคมที่ตกผลึกความคิดร่วมกันจนกลายเป็นชุดวาทกรรมที่เป็นทางการหรือชุดวาทกรรมกระแสหลักที่ “ผลิตซ้ำการแบ่งแยกเพศ” แบบระบบทวิภาคที่มีมาในอดีต หรือกล่าวได้ว่าตัวบทกฎหมายที่เปรียบเสมือนตัวแทนของชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ถือเป็น “วาทกรรมทางการ” และเป็นวาทกรรมกระแสหลักเป็นกฎหมายที่แฝงไปด้วย “ความคับแคบทางระบบความคิด” ที่เต็มไปด้วยกลิ่นไอของความเป็นอนุรักษนิยม (Conservatism) ท่ามกลางสภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมที่เปิดกว้างในเรื่องเพศวิถีที่คอยฉายภาพแทนที่เหมือนสวรรค์ของกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ทั้งที่ในความเป็นจริง ยังพบอุปสรรคและปัญหาที่ต้องการการแก้ไขเพื่อทำลายอคติทางเพศวิถีที่นำไปสู่ความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย จากชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ยังคงต่อสู้และแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมกับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน เพื่อสถาปนาอำนาจเหนือชุดวาทกรรมคู่ตรงข้ามภายในสนามวาทกรรมความผิดเพศที่ยังคงอยู่และมีอิทธิพลต่อระบบความคิดและการตระหนักรู้ของคนในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ให้สังคมยังมีภาพแทนของความเป็นเกย์ที่ยังคงเป็นเพศที่ยังผิดปกติและยังไม่ได้รับการยอมรับเหมือนเพศชายและเพศหญิง

จากข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาวิจัยตั้งแต่บทที่ 1 - 4 ที่ผู้วิจัยเรียงเรียงและสรุปผลการศึกษาวิจัยข้างต้น สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยที่เรียงเรียงและตกผลึกทางองค์ความรู้ได้ว่าการศึกษาสนามวาทกรรมความผิดเพศในสังคมไทย พบว่า สนามวาทกรรมความผิดเพศในสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีการก่อตัวของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่เกิดจากการปะทะกันของชุดวาทกรรมรักต่างเพศ (Heterosexual) และชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน (Homosexual) ซึ่งเป็นการปะทะและเป็นการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรม (Counter Discourses) ที่มีลักษณะการต่อสู้ในรูปแบบของการเป็น “คู่ตรงข้าม” (Binary) หรือ “ระบบทวิภาค” (Binary Code/Binary System) ซึ่งเป็นการต่อสู้กันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ดังที่ มิเชล ฟูโกต์ ได้กล่าวถึงและทำการศึกษาวิเคราะห์ไว้ในหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของเพศสภาวะ (History of Sexuality) โดยฟูโกต์ได้ชี้ให้เห็นถึงการเกิดขึ้นและการเข้ามาของวิทยาศาสตร์และการแพทย์ที่มีส่วนทำให้เกิดการแบ่งแยกการนิยามความเป็นเพศหรือเพศวิถีที่แตกต่างจากเพศชายและเพศหญิงกลายเป็นความผิดเพศ

โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่มีการเริ่มบัญญัตินิยามคำเกี่ยวกับโรคการกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) ขึ้นในศตวรรษที่ 19 ซึ่งในช่วงยุคสมัยนั้นได้มีการพูดถึงกลุ่มเกย์และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศไว้ในรูปแบบที่ยังไม่มีความเป็นเอกภาพและยังมีการนิยามความเป็นเกย์ในหลากหลายแง่มุมที่กระจัดกระจายกันออกไปและไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างเปิดเผย ถือเป็นจุดกำเนิดของการตกอยู่ภายใต้อำนาจของสนามวาทกรรมความผิดเพศของกลุ่มเกย์ในสังคม

จากผลการนิยามและการแบ่งแยกที่ส่งผลให้เกิดการก่อกำเนิดของสนามวาทกรรมความผิดเพศในศตวรรษที่ 19 พบว่า อิทธิพลของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่มีผลต่อการกดทับกลุ่มเกย์ในสังคมในแง่มุมของการตีตราที่เป็นเพศวิถีที่ผิดปกติและไม่ควรให้การยอมรับจากสังคมที่ถูกกดทับผ่านการดูถูกเหยียดหยาม และกล่าวหาว่าเป็นภัยคุกคามต่อระบบทุนนิยม (Capitalism) และบรรทัดฐานของสังคมที่ยึดถือระบบรักต่างเพศ โดยเฉพาะในสังคมไทยที่สังคมมีระบบสังคมที่เป็นสังคมนิยมชาย (Patriarchy Society) ที่ยึดโยงความเป็นชายให้ผูกติดกับการทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวและสถาบันครอบครัว เป็นเหตุให้ความเป็นเกย์และกลุ่มเกย์ในสังคมไทยตกอยู่สภาวะการถูกกดทับจากสังคมผ่านสนามวาทกรรมความผิดเพศที่เป็นการต่อสู้กันในรูปแบบของการเป็นคู่ตรงข้ามของชุดวาทกรรมทั้งสองชุดมาอย่างยาวนานจนถึงศตวรรษที่ 20 โดยที่ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันถูกนิยามหรือให้คุณค่าในฐานะของการเป็นชุดวาทกรรมรอง (Sub-Discourses) ขณะที่ชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่เป็นคู่ตรงข้ามเป็นชุดวาทกรรมกระแสหลัก (Dominant Discourses) ที่มีอำนาจเหนือและควบคุมบรรทัดฐานทางเพศของสังคม

จนกระทั่งสังคมก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่เป็นการเปลี่ยนผ่านของยุคอนาล็อก (Analogue) สู่ยุคดิจิทัล (Digital) ที่ทำให้สภาวะการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมในสนามวาทกรรมความผิดเพศของชุดวาทกรรมรักต่างเพศและชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันในสังคมไทยได้เกิดการต่อสู้และแย่งชิงพื้นที่ทางวาทกรรมที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเห็นได้จากการออกมาเคลื่อนไหวและสร้างกิจกรรมการเปิดพื้นที่และสร้างความเป็นตัวตนของความเป็นเกย์ให้สังคมรับรู้ผ่านสื่อทางสังคม (Social Media) หรือเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ของกลุ่มเกย์ที่ออกมารวมตัวกันแสดงพลังอำนาจเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง (Power of Bargaining) ผ่านเทศกาลไพรด์ (Pride Parade) ของกลุ่มเกย์อย่างเปิดเผยท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมนิยมหรือวัฒนธรรมป๊อป (Popular Culture) ที่มีส่วนทำให้การเปิดพื้นที่ของกลุ่มเกย์เริ่มเป็นที่รับรู้และยอมรับของคนในสังคม โดยเป็นการต่อสู้เพื่อให้กลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยในฐานะของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันได้รับความเท่าเทียมและขจัดการกดทับจากชุดวาทกรรมกระแสหลักและหลุดพ้นจากสนามวาทกรรมความผิดเพศที่มีมาอย่างยาวนานให้ลดน้อยและหมดไป

ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ยังไม่สามารถหลุดพ้นจากการเป็นชุดวาทกรรมรองของสังคมได้อย่างแท้จริง โดยเห็นได้จากอิทธิพลและการครอบงำที่ยังคงแสดงให้เห็นถึงการมีอำนาจเหนือของชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่ยังคงเป็นชุดวาทกรรมกระแสหลักที่ยังคงเป็นปัจจัยหนึ่งในการก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยให้ยังคงอยู่ผ่านการพิจารณาไปที่ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพและการรับรองสถานะทางเพศหรือเพศวิถีของคนในสังคมไทยที่ยังคงมีเนื้อหาที่ยึดถือเพศชายและเพศหญิงให้เป็นเพศที่ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย อาทิ การรับรองสถานะและการจดทะเบียนสมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่มีการใช้คำว่า “สามี-ภรรยา” หรือ “ชาย-หญิง” “บิดา-มารดา” ที่แสดงถึงการระบุและยอมรับความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศตามชุดวาทกรรมรักต่างเพศ (Heterosexual) ที่ถูกบังคับใช้มาอย่างยาวนานแสดงให้เห็นถึงการถูกชุดวาทกรรมรักต่างเพศครอบงำ กดทับ และการมีอำนาจเหนือชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันผ่านชุดวาทกรรมที่เป็นทางการ (Official Discourse) อย่างตัวบทกฎหมาย จนนำไปสู่การออกมาต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างเพศของกลุ่มเกย์เพศชายที่ต้องการผลักดันให้เกิดการแก้ไขกฎหมายเพื่อการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายได้อย่างเท่าเทียมด้วยการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมและการผลักดันร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตที่จะเป็นกฎหมายที่เป็นชุดวาทกรรมทางการที่จะทำให้ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันหลุดพ้นจากสนามวาทกรรมความผิดเพศได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในปัจจุบันยังคงต่อสู้และดำเนินการเรียกร้อง ปรับปรุง แก้ไขในรายละเอียดในหลายขั้นตอน และยังไม่สามารถจัดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ด้วยเหตุแห่งเพศสภาพหรือเพศวิถีให้หมดไปจากชุดวาทกรรมทางการอย่างกฎหมายได้อย่างแท้จริง

ภายใต้การศึกษาความสัมพันธ์ของสนามวาทกรรมความผิดเพศกับความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้บริบทสังคมนิยมชายในประเทศไทย ผ่านตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกรณีศึกษาในสังคมไทย โดยศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ “สนามวาทกรรมความผิดเพศ” กับการเกิด “ความเกลียดชังทางเพศวิถี” ที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการศึกษาได้ว่า สังคมไทยควรให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผ่านตัวบทกฎหมาย ตั้งแต่ระดับกฎหมายแม่บทอย่างกฎหมายรัฐธรรมนูญประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพื่อความเสมอภาคเท่าเทียม แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายกลับมีการแบ่งแยกเพศสภาพและเพศวิถีของคนในสังคมส่งผลให้กลุ่มคนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงสิทธิบางประการได้ โดยเฉพาะกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ที่กฎหมายยังจำกัดการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ

จากรัฐในบางประการ อาทิ สิทธิในการจดทะเบียนสมรส หรือการเปลี่ยนค่านำหน้าชื่อให้สอดคล้องกับเพศสภาวะและเพศวิถีของบุคคล โดยเมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงสุดที่มีเนื้อหาในการควบคุมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่กำหนดให้สังคมปฏิบัติกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อทำลายกำแพงการเลือกปฏิบัติทุกประเภทรวมถึงการป้องกันการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความเกลียดชังทางเพศสภาวะและเพศวิถีด้วย

ทว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กลับมีเนื้อหาในบทบัญญัติบางประการที่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายแม่บท เห็นได้ชัดจากบรรพที่ 5 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสมรสและการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่ไม่เปิดกว้างและยอมรับความหลากหลายทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 และยังคงยึดถือชุดวาทกรรมรักต่างเพศเป็นหลัก สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะ “การก้าวไม่ทันของกฎหมาย” ที่เป็นจุดกำเนิดของการแบ่งแยกความเป็นเพศและเกิดการมองกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยให้กลายเป็นสิ่งที่เป็นภัยคุกคามที่จะเข้ามาทำลายค่านิยมคนในสังคม จนกลายเป็นความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย โดยระดับความรุนแรงของความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย ยังคงมีแนวโน้มที่รุนแรงมากยิ่งขึ้นหากไม่มีการคุ้มครองทางกฎหมายหรือออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและลดความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในสังคมให้ลดลง ซึ่งทางออกของการแก้ไขปัญหาการเพิ่มระดับความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 ให้ลดน้อยและเลือนหายไปจากสังคมไทย และทำลายอคติจากชุดวาทกรรมรักต่างเพศที่มีต่อชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน สังคมต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดและรัดกุมที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกเพศอย่างเท่าเทียม และกฎหมายทุกฉบับต้องมีเนื้อหาที่ไม่ขัดแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายแม่บทในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเพศที่ส่งผลต่อการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยมีปัจจัยหลักที่มาจาก การตรากฎหมายย่อยที่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญด้วยการใช้ถ้อยคำที่ไม่เป็นกลางทางเพศและไม่ทันกับบริบททางสังคมในปัจจุบันที่ความหลากหลายทางเพศไม่ได้มีเพียงเพศหญิงหรือเพศชายเท่านั้น

บทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญมีความชัดเจนในการเปิดกว้างและเข้าใจความหลากหลายทางเพศสภาวะและเพศวิถีของคนในสังคม หากกฎหมายรัฐธรรมนูญสามารถดำเนินการได้ตามเจตนารมณ์

อย่างเคร่งครัดและการบัญญัติกฎหมายลำดับรองมีการตรากฎหมายที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง สภาพปัญหาการมีกฎหมายลำดับรองที่ออกมาขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของกฎหมายแม่บทย่อมหมดไป โดยการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการสมรสเท่าเทียมและร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นชดวาทกรรมทางการของชดวาทกรรมรักเพศเดียวกันที่ถือเป็นชดวาทกรรมรองประกอบกับการศึกษาร่วมกับกฎหมายเพื่อความเท่าเทียมทางเพศฉบับอื่น พบว่า ประเทศไทยยังคงมีกฎหมายที่มีนัยของการเหยียดเพศแฝงอยู่ผ่านการใช้คำที่ไม่เป็นกลางทางเพศแม้วัตถุประสงค์ของกฎหมายจะมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศและความแตกต่างทางเพศวิถี ตลอดจนการป้องกันและลดปัญหาการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่สังคมมีต่อกลุ่มเกย์เพศชาย แต่ก็ยังเกิดการตีความที่เป็นการเลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่มเกิดขึ้น และหากสภาพปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขหรือควบคุมด้วยกฎหมายหรือกระบวนการที่เหมาะสม กลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยจะตกอยู่ในสภาวะความไม่มั่นคงด้านการเข้าถึงสิทธิและความเสมอภาคทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่ตกอยู่ในสนามวาทกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีในสังคมแนวทางแก้ไขที่เปรียบเสมือนเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายของงานวิจัยในชั้นนี้คือการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกระบวนการทางกฎหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิและการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยได้อย่างแท้จริง ดังภาพที่ 56

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

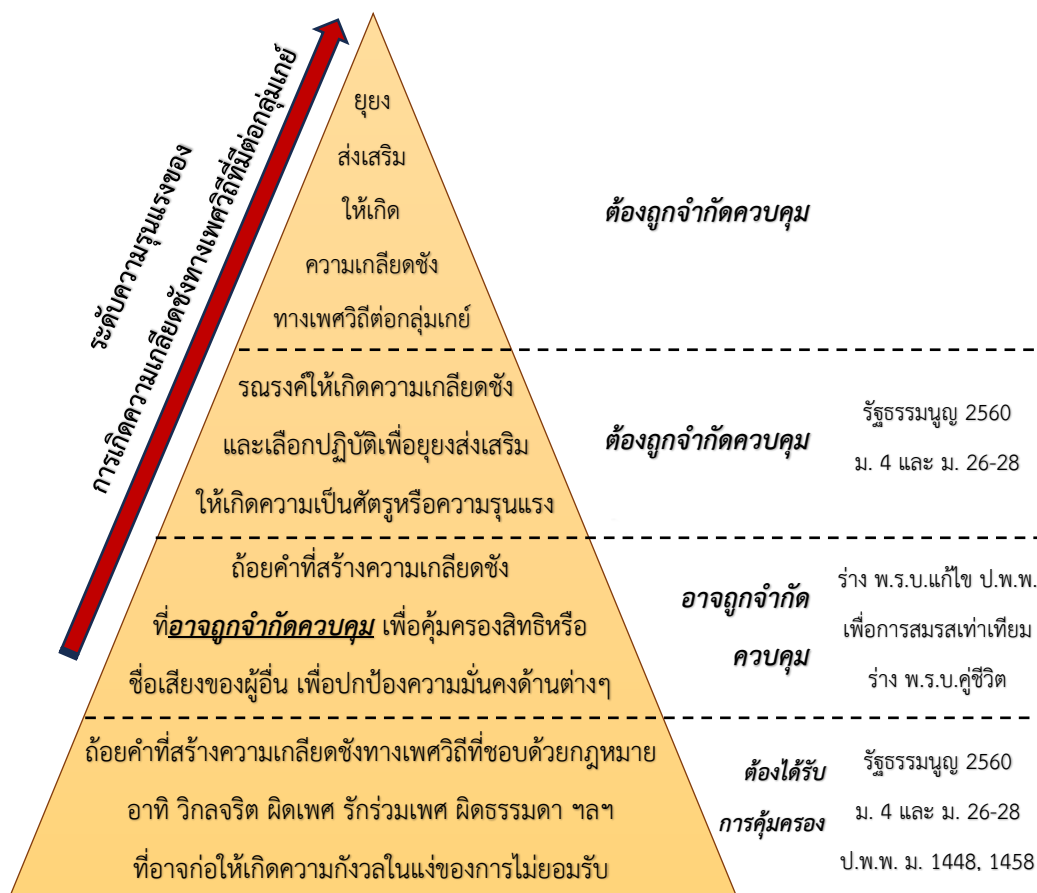
รัฐธรรมนูญ 2560

ม. 4 และ ม. 26-28

+ ป.อาญา ม. 326

+ ร่าง พ.ร.บ.แก้ไข

ฯ/ พ.พ.เพื่อการสมรส

ภาพที่ 57 พีระมิดถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยและ
มาตรการควบคุมและป้องกันการเกิดความเกลียดชังทางเพศวิถีด้วยกฎหมาย¹⁶⁶

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการต่อสู้ของสนามวาทกรรมความผิดเพศ
ที่มีรูปแบบการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างน่าสนใจ จากเดิมที่เป็นการ
ต่อสู้กันระหว่าง “ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ” กับ “ชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกัน” ที่ชุดวาทกรรมรักต่าง
เพศเป็นฝ่ายช่วงชิงพื้นที่ทางวาทกรรมได้จนกลายเป็นวาทกรรมกระแสหลักของสังคมและกลุ่มคนรัก
ร่วมเพศที่อยู่ในชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันตกอยู่ในสถานะความเป็นชุดวาทกรรมรองที่พยายามต่อสู้
เพื่อหลุดพ้นจากการกดทับและการตีตราว่าเป็นพลเมืองชั้นสองและการตีตราว่าเป็นกลุ่มคนผิดเพศ
โดยการต่อสู้ในสนามวาทกรรมความผิดเพศและความเกลียดชังทางเพศวิถีของกลุ่มเกย์เพศชายใน
สังคมไทย ในช่วงศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนมาเป็นการต่อสู้ในรูปแบบของ “ศึกสองด้าน” ที่เป็นการ

¹⁶⁶ ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

ต่อสู้กับชุดวาทกรรมรักต่างเพศและต้องต่อสู้กับชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันด้วยตนเองภายในกลุ่ม เกย์เพศชาย ภายใต้อิทธิพลบริบทสังคมนิยมชายที่มีอยู่ในสนามวาทกรรมความผิดเพศที่กลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยมีการหยิบยกเอา “ความผิดเพศ” มาสร้างการแบ่งแยกและใช้เป็นเครื่องมือโจมตีเกย์ที่มีเพศวิถีแตกต่างไปจาก “คุณสมบัติมาตรฐาน” ของความเป็นเกย์ในแต่ละบทบาทหรือเพศวิถีของเกย์ที่ควรจะเป็นตามค่านิยมของสังคมเกย์ด้วยกัน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วเพศสภาวะและเพศวิถี เป็นสิ่งที่ลื่นไหลและเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ยุคสมัยหนึ่งเกย์ถูกนิยามด้วยความเป็นหญิงในเพศกายภาพเพศชาย แต่ในปัจจุบันเกย์มีทั้งที่มีความเป็นหญิงและความเป็นชายขึ้นอยู่กับรสนิยมและความพึงพอใจในการแสดงออกทางเพศสภาวะและเพศวิถีของตน การแสดงออกทางเพศสภาวะที่ไม่ตรงกับเพศวิถีของเกย์ไม่ใช่สิ่งที่ผิด เพียงแค่สังคมเกย์ด้วยกันไม่ยอมรับและเหยียดความแตกต่างทางเพศสภาวะและเพศวิถีที่ผิดเพี้ยนไปจากคุณสมบัติมาตรฐานที่ถูกสมมติขึ้นมาเพื่อเป็นภาพแทนของความเป็นเกย์

การต่อสู้ของชุดวาทกรรมรักเพศเดียวกันของกลุ่มเกย์เพศชายด้วยตนเองนั้น ถือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงศตวรรษที่ 21 ซึ่งประเด็นการเหยียดเพศสภาวะและเพศวิถีกันเองภายในกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทย คือ การตอกย้ำและผลิตซ้ำความคิดที่แบ่งแยกเพศออกเป็นกลุ่มและประเภทำให้ขาดออกจากกัน และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สนามวาทกรรมความผิดเพศยังคงดำรงอยู่ในสังคม ผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทราบถึงข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการศึกษาและทำความเข้าใจวาทกรรม สนามวาทกรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ของสนามวาทกรรมกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมประการหนึ่งได้ว่า ชุดวาทกรรม “รักต่างเพศ” คือ ชุดวาทกรรมที่ถือกำเนิดขึ้นจากค่านิยมของคนในสังคมที่ยึดถือและปฏิบัติมาอย่างยาวนานในสังคมไทย โดยมี “กฎหมาย” ที่ถือเป็น “วาทกรรมทางการ” ให้อำนาจและสถาปนาอำนาจให้ชุดวาทกรรมรักต่างเพศ เป็นสิ่งที่ได้รับการรับรอง ยอมรับ และกลายเป็นค่านิยมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม โดยที่มีระบบสังคมนิยมชายเป็นปัจจัยอุปถัมภ์และค้ำชูให้เป็นเช่นนั้นโดยชอบธรรม โดยสร้างชุดวาทกรรมความผิดเพศขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการกดทับชุดวาทกรรมอื่น

ขณะเดียวกันกฎหมายก็ตกเป็นเครื่องมือของชุดวาทกรรม “รักเพศเดียวกัน” ที่ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าชุดวาทกรรมทั้งสองชุดใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมทางเพศให้กับตนเองภายใน “สนามวาทกรรมความผิดเพศ” เพื่อสร้างความเกลียดชังทางเพศวิถีให้กับอีกชุดวาทกรรมหนึ่ง กฎหมายจึงเปรียบเสมือน “คนกลาง” ที่เข้ามาไกล่เกลี่ยและสร้างการประนีประนอมให้เกิดความ

เสมอภาคและความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายขึ้นอยู่กับการออกแบบหรือการกำหนดให้กฎหมายออกมาในรูปแบบใด เพื่อใคร? และอย่างไร? ซึ่งกฎหมายสามารถเป็นทั้งคุณประโยชน์และให้โทษอนันต์ได้ในเวลาเดียวกัน เพราะธรรมชาติของกฎหมายเมื่อมีการจำกัดสิทธิประโยชน์หรือบุคคลหนึ่ง ย่อมมีบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากผู้เสียประโยชน์จากการโดนจำกัดสิทธินั้น กฎหมายจึงเป็นวาทกรรมทางการเมืองที่ต้องใช้อย่างระมัดระวังและใช้โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีการบังคับใช้อย่างเท่าเทียม

ในท้ายที่สุด งานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกฎหมายกับการมีอยู่ของสนามวาทกรรมความผิดเพศที่พบข้อเท็จจริงว่า สนามวาทกรรมความผิดเพศที่ยังคงอยู่ในสังคมไทยและส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกย์เพศชายและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21 เป็นเพราะการใช้คำหรือการนิยามความหมายของความเป็นเพศที่แฝงไปด้วยหลักคิดแบบคู่ตรงข้าม ลงไปในบทบัญญัติทางกฎหมาย อาทิ ชาย-หญิง / ผู้ชาย-ผู้หญิง / ผิดวิสัย- ปกติวิสัย / สามี-ภรรยา / บิดา-มารดา เป็นต้น กฎหมายจึงเป็นทั้งชุดวาทกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมให้สนามวาทกรรมความผิดเพศยังคงขับเคลื่อนและทำงานได้อย่างต่อเนื่องและในขณะเดียวกันสนามวาทกรรมความผิดเพศก็ส่งเสริมและสร้างความชอบธรรมให้กับกฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์และสามารถบังคับใช้กับคนในสังคมให้ปฏิบัติตามได้อย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การขจัดความไม่เท่าเทียมทางเพศหรือขจัดความเกลียดชังทางเพศวิถีที่มีต่อกลุ่มเกย์เพศชายในสังคมไทยตลอดจนการสร้างเสมอภาคทางเพศสถานะและเพศวิถีจึงยังไม่สามารถขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จได้ トラบใดที่ยังมีการตรากฎหมายที่แบ่งแยกความเป็นเพศและกำหนดการเข้าถึงสิทธิของคนแต่ละเพศอย่างชัดเจน เพราะความเสมอภาคทางเพศสถานะและเพศวิถีที่แท้จริง คือ ความเป็นกลางทางกฎหมายที่ต้องทำลายความไม่เป็นกลางทางเพศเพื่อให้คนทุกประเภททะลายกำแพงการแบ่งเพศสู่การเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศร่วมกันอย่างเท่าเทียม

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กฎหมายตราสามดวง, (2481).

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497, 5, เล่ม 71 ตอนที่ 13 ราชกิจจานุเบกษา Cong. Rec. § 71 (2497).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 134 Cong. Rec. § 40 (2560).

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว บรรพ 5 ครอบครัว ลักษณะที่ 1 การสมรส (2562).

Ainsworth, S., & Hardy, C. (2004). Discourse and identities. *The Sage handbook of organizational discourse*, 153-173.

Alexander, J. C., & Seidman, S. (1990). *Culture and society: Contemporary debates*: Cambridge University Press.

Ammann, P. (2016). 3 Florida Cities Receive Perfect Score for LGBT Anti-Discrimination Policies. *Thai Trade Center-Miami(Weekly News)*.

Apapol, S., Klaysung, S., & Rungsrisawat, S. (2022). วาทกรรมและวิถีปฏิบัติเชิงอำนาจของการผลิตข่าวเชิงลบในวงการบันเทิงไทยยุคสื่อสังคม. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 7(1), 433-444.

Berger, P., & Luckmann, T. (2023). The social construction of reality. In *Social theory re-wired* (pp. 92-101): Routledge.

Daw, E. (2023). What is the Relationship between Gender and Discourse. Retrieved from <https://www.languagehumanities.org/what-is-the-relationship-between-gender-and-discourse.htm>

Denzin, N. K. (2009). *Studies in symbolic interaction*: Emerald Group Publishing.

Drucker, P. (2015). *Warped: Gay normality and queer anti-capitalism* (Vol. 92): Brill.

Eisenhart, C., & Johnstone, B. (2008). *Discourse analysis and rhetorical studies*: na.

Eskridge, W. N., & Eskridge, W. N. (2009). *Gaylaw: Challenging the apartheid of the closet*: Harvard University Press.

Hall, J. R. (2016). Social futures of global climate change: A structural phenomenology. *American Journal of Cultural Sociology*, 4, 1-45.

Hall, S. (2001). Foucault: Power, knowledge and discourse. *Discourse theory and practice: A reader*, 72, 81.

- Hamilton, H. (1997). The Defense of Marriage Act: A Critical Analysis of Its Constitutionality Under the Full Faith and Credit Clause. *DePaul L. Rev.*, 47, 943.
- HE XIAO HUA¹ และมาโนช ดินลานสกุล. (2021). *สังคมปิตาธิปไตย: ภาพสะท้อนบุรุษมีอำนาจและสิทธิเหนือสตรี จากนวนิยาย “ข้างหลังภาพ” ของศรีบูรพา*. Paper presented at the การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12, มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- Heracleous, L. (2017). Discourse theory. *Sage handbook of process organization studies*, 190-203.
- Jackson, P. A. (2000). Queer Theory. Retrieved from <http://www.sapaan.org/article/87.html>
- Jacobs, R. N., & Townsley, E. (2011). *The space of opinion: Media intellectuals and the public sphere*: OUP USA.
- John, M., & Gerber, L. (2010). Chapter 3–Culture. *Sociology*.–7th edition ed. In: Toronto, Pearson Canada Inc.
- Kumar, N. (2020). The Gay Community’s Obsession with Status and Looks has Huge Mental Health Costs. *Mental Health*.
- Nitiwana, C., & Leerasiri, W. (2017). การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในสหรัฐอเมริกาสมัยประธานาธิบดีบารัค โอบามา (ค. ศ. 2009-2017). *Political Science and Public Administration Journal*, 8(1), 1-32.
- online, V. (2019, 1 April). สงสัย 'ฆ่าเพราะเกลียดชัง' กลุ่ม LGBT จีรัสเซียสอบคดีฆาตกรรมนักเคลื่อนไหว. *Voice online*. Retrieved from <https://voicetv.co.th/read/aEFsB-cl>,
- Pattisahusiwa, A. (2022). LGBTQ+ : จุดยืนของมุสลิมทั่วโลกต่อความหลากหลายทางเพศ เหมือนกันหมดจริงหรือไม่. . Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/international-61852728> Retrieved 1 กันยายน 2566 <https://www.bbc.com/thai/international-61852728>
- Peti-Stantić, A. (2013). Informativity of Sentence Information Structure: The role of word order. *Language as Information*, 155-178.
- Police, M. (2020). What is hate crime? . Retrieved from www.met.police.uk
- Sant'Ambrogio, M. D., & Law, S. A. (2010). Baehr v. Lewin and the long road to marriage equality. *U. Haw. L. Rev.*, 33, 705.
- Seidman, S. (2016). *Contested knowledge: Social theory today*: John Wiley & Sons.

- Seidman, S. (2017). *Lesbian, Gay, and Queer Theory/ Heterosexual Studies*.
Contested Knowledge: Social Theory Today: John Wiley & Sons, Ltd.
- Shields, S., Shapiro, P., & Rowan, A. (2017). A decade of progress toward ending the intensive confinement of farm animals in the United States. *Animals*, 7(5), 40.
- Spillman, L. (2020). *What is cultural sociology?* : John Wiley & Sons.
- State, T. U. (2021). Learn about hate crimes. Retrieved from www.justice.gov
- Stein, E. (2003). Introducing Lawrence v. Texas: Some Background and a Glimpse of the Future. *Cardozo Women's LJ*, 10, 263.
- Thompson, J. B. (1987). Language and ideology: A framework for analysis. *The Sociological Review*, 35(3), 516-536.
- Van Dijk, T. A. (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*: Sage.
- Vignoles, V. L., Deaux, K., & Snyder, M. (2018). 12 identity: Personal and social. *The Oxford handbook of personality and social psychology*, 289.
- Wuthnow, R. (2009). *Communities of discourse: Ideology and social structure in the Reformation, the Enlightenment, and European socialism*: Harvard University Press.
- Wykes, M. (1998). Representation: Cultural representations and signifying practices. In: JSTOR.
- กรุณพร เชษฐพยัคฆ์. (2018). สังคมไทยยอมรับ LGBT แบบมีเงื่อนไข กำแพงปิดกั้นความหลากหลายทางเพศ ในมุมมองของครูเคท. Retrieved from <https://thematter.co/social/lgbt-inequality-with-krukath/48901>.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาลาแดง.
- กิ่งรัก อิงคะวัต. (2542). *รูปแบบการดำเนินชีวิตพฤติกรรมการบริโภคและพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อของกลุ่มชายรักชาย (เกย์) ในเขตกรุงเทพมหานคร*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- เกศริน เตียวสกุล. (2016). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติและสิทธิในความเป็นพลเมืองของรัฐไทย.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2550). *นิติปรัชญา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). *วาทกรรมกับการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา

- ฐานิดา บุญวรรณ. (2565). *ระเบียบของวาทกรรม*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อิลลูมิเนชันส์ เอ็ดดิชั่นส์.
- ณรงค์กรณ รอดทรัพย์. (2012). ปีศาจปไตย: ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 30-46.
- ณรงค์ศักดิ์ กล้าปราบโจร. (2019). เพศต้องห้าม: การวิเคราะห์ในเชิงอาชญาวิทยาและวิพากษ์โดยใช้ทฤษฎีควิเอร์ถึงความรุนแรงในครอบครัวต่อทายาทชายที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ในสังคมไทย.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2557). *ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ธนา รุ่งน้อย. (2023). กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมกับความหลากหลายทางเพศ กรณีศึกษาเปรียบเทียบการเหยียดเพศกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของ กลุ่มเกย์ในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา. *Journal of Thai Justice System*, 16(2), 117-142.
- ธนา รุ่งน้อย. (2558). *การเมืองกับเพศสภาพ: อัตลักษณ์ร่วมและอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มเกย์ ภายใต้บริบทความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมือง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธมน ผลุไทย. (2022). คุณชาย ละครว่าด้วยความรักต้องห้าม จากสำนวนตัวหนังสือ สู่อ่านนางพญาภูเขา. Retrieved from <https://thestandard.co/khun-chai/>
- นนทิพัฒน์ ไชยโสดา. (2555). คอสเพลย์และการสร้างอัตลักษณ์ภาพ ตัวแทนมายาคติผ่านสื่อศิลปะในสังคมร่วมสมัย= Cosplay and identity representations myths through the media arts in postmodern society.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2015). การศึกษาเกย์ในสังคมไทย : 5 ทศวรรษของการสร้างความรู้. *ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)*.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2019). การแผ่ขยายตัวของ “การเสพและสร้างความเป็นชาย” ในชุมชนเกย์ไทยสมัยใหม่จากทศวรรษ 2500-2550. *Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)*, 1(2), 129-182.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2023). สังคมที่ปกครองโดยผู้ชาย. from ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- นัทธนัย ประสานนาม. (2558). จารณภาพยนตร์แนวหลังอาณานิคม เพศชาติพันธุ์ และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์เรื่อง Touch of Pink. *บทความปริ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน* 738. Retrieved from <https://midnightuniv.tumrai.com/midnight2545/document95248.html>

- นันทิ จิตสว่าง. (2559). ความแตกต่างของการก่อการร้ายกับอาชญากรรมจากความเกลียดชัง (Hate crime), . Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/609456>,
- บารมี พานิช. (2016). รูปแบบและขั้นตอนการขับเคลื่อนร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิตในประเทศไทย.
- ประชาไทออนไลน์. (2020). วิจัยสหรัฐฯ พบ LGBTQ+ เผชิญอาชญากรรมรุนแรงมากกว่า โดยเฉพาะจากคนใกล้ชิด. Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2020/10/89830>
- บุณกฤษ ลิลิตธนมงคล. (2021). Second class citizen (พลเมืองชั้นสอง) ส่องด้านมืดจากโลกสวยในต่างแดน. Retrieved from <https://thestatestimes.com/post/2021051503>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). สลด! ม.1 ล้างแค้นเพื่อนลือเป็นตุ๊ด ขโมยปืนพ่อจ่อยิงหัวขณะก้มถอดรองเท้าดับ. ผู้จัดการออนไลน์. Retrieved from <https://mgronline.com/crime/detail/9620000120483>
- พรชัย ชันดี และคณะ. (2558). ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์. มหาวิทยาลัยรังสิต: วิทยาลัยรัฐกิจ.
- พระกุศล สุภเนตโต พระมหาวีรวิชญ์ วรินโท และพระปัญญาธรรมากร. (2020). การรกร่วมเพศ: บทวิเคราะห์ตามแนวทางพุทธจริยศาสตร์. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมณฑล กิตติสมปนโน และพระณัฐนันท์ อภิปณฺโญ. (2020). วิเคราะห์วาทกรรมเรื่องเพศในทัศนะของฟูโกต์ (An Analytic study of Discourse of Gender in Foucault's View),. วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์ ปีที่3, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563).
- เพชรน้ำรอบ, พ. (2559). จาก 1969 ถึง 2013: 44 ปีของสิทธิ LGBT ในสหรัฐอเมริกา.
- โพสท์ทูเดย์. (2565). สหรัฐผ่านกฎหมายฉบับประวัติศาสตร์รับรองการสมรสของเพศเดียวกัน. In. มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). แตกต่างอย่างไรเมื่อลูกเป็น LGBTQ. Retrieved from <http://SOSThailand-Supporting-your-LGBTQ-child-Gay>
- ยอดหงษ์, ช. (2013). นายใน: Matichon Public Company Limited.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). คำเกี่ยวกับ “เพศ” ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- ลดาวลัย โยมณี. (2564). Hate Crimes: อาชญากรรมแห่งอคติในสังคมพลวัต. วารสารอาชญาวิทยาและสังคมวิทยา, 4(3).
- วรชัย แสนสีระ. (2563). พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 กับการคุ้มครองบุคคลหลากหลายทางเพศ. กรุงเทพมหานคร.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2560). เกย์คืออาชญากรรม. Retrieved from <http://www.winbookclub.com/article.php?articleid=649>

- ศิริอักษร จอมใบหยก. (2023). บทบาทของเลสเบี้ยนในภาวะเอดส์ระบาดยุค 80s สาเหตุที่ LGBTQ+ ต้องขึ้นต้นด้วย 'L'. Retrieved from <https://themomentum.co/history-why-lgbtq-starts-with-l/>.
- สมสุข หินวิมาน. (2544). ดูหนังดูละครแล้วย้อนดูผี. *นิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 5(3), 45-65.
- สามชาย ศรีสันต์. (2017). การศึกษาการพัฒนาในฐานะขบวนการเคลื่อนไหวสนามวาทกรรม. *Journal of Social Sciences, Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University*, 29(1), 191-226.
- สุไลพร ชลวิไล. (2550). เพศไม่นิ่ง: ตัวตน เพศภาวะ เพศวิถี ในมิติสุขภาพ. โครงการจัดตั้งสำนักงานศึกษานโยบายสาธารณสุขสวัสดิการและสังคม. *คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- อรุณทัย ปันศิริ. (2544). *อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นบนโฮมเพจของวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่ในบริษัทสังคมไทย และวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่ใน บริษัทสังคมอเมริกัน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- อัมพร จิรัฐติก. (2016). วัฒนธรรมสมัยนิยม: ความหมายและกระบวนการทัศน์.
- อาทิตยา อาษา. (2560). ความเกลียดชังมีอยู่จริง อาชญากรรมว่าด้วยความเกลียดชังทางเพศ. *ประชาไทออนไลน์*. Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2017/01/69755>
- เอกูต์ เอช และ เสริม วินิจฉัยกุล. (2477). *คำบรรยายกฎหมายอาญา: พระนคร: กาญจนพิมพ์ดีด*.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายธนา รุ่งน้อย
วัน เดือน ปี เกิด	19 กรกฎาคม 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
วุฒิการศึกษา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต (วิชาโทภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รัฐศาสตรบัณฑิต (การปกครอง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ที่อยู่ปัจจุบัน	198/20 หมู่ 8 ตำบลปากท่อ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
ผลงานตีพิมพ์	1. Local politics and the bastion: case study of community field trip policy in Nakhon Pathom Municipality 2. Gender Politics: Collective identity and gay political ideology. 3. The equity of environmental policy in the context of development and maintenance in Thailand: Case study of Klitee Village Kanchanaburi.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY